

Alexander
Boricau

(25)

D-lui Virgil Ierunca
Rue Francois Pinton, 8
Paris

17 Decembrie

Stimate Domnule Ierunca,

Dupa aproape trei saptamini de la sosirea mea in America, va pot preciza adresa mea. Ea este: Long Island City, 47-52-44 St. Ap. C 11, New York 11377, S.U.A.

In legatura cu cartea pe care v-am trimis-o, permiteti-mi sa fac cteva consideratii. Dincolo de valoarea ori nevaloarea sa ve-ti fi observat importanta pe care eu i-o acord. In ultimii ani, in care, in tara, n-am facut altceva decit sa scriu literatura s-au adunat in sertarul meu mai multe manuscrise care acum, sint aici cu mine: piese de teatru, versuri, un alt roman, eseuri, articole. Unele dintre acestea au capatat o forma ingrijita pentru ca au beneficiat de nenumarate corecturi. Cu toate acestea am crezut de cuvintata sa fac cunoscut tocmai acest roman care propriu-zis este numai o narratiune informa. De ce? Pentru ca in el am vrut sa fac cu adevarat realism, pina la document.

Cred cu toata taria ca scriitorul de azi din Romania cauta mai mult sau mai putin sa fenteze adevarul. Nu totdeauna din rea credinta. Dar el simte undeva ca in epoca in care traim literatura si-a iesit din fagurile ei firesti. Sa fi incetat oare literatura? Fara indoiala ca nu. Dar ea este chemata sa zugraveasca o epoca sociala si politica detracata. Iar scriitorul care cauta literatura in ticeurile vechi n-o va gasi. Paul Goma, pentru care am cea mai absoluta stima, a gasit calea adevaratului literaturii. Intr-o lume ~~www.archive.org~~ penitenciarelor este adevaratul realism. Intr-o lume a penitenciarelor nu poate exista alta literatura. Literatura sa tisnestre

din viata. Si ce altceva este oare obsesia halucinanta a doamnei Lovinescu pentru adevar? Ori strigatelor sale impotriva reprimarii S.L.O.M.R.-lui, daca nu reactia naturala a intelectualului onest la atingerea cu realitatea pe care o traieste?

Aceeasi realitate neidealizata am vrut s-o surprind si eu in cartea mea. Exista un anumit tip de sensibilitate despre care eu cred ca este cel menit sa traiasca experiente autentice din care literatura isi trage seva. Evolutia acestui tip de cunostet s-a urmaresc in carte. Pentru aceasta era necesar sa aleg un tip reprezentativ din punct de vedere social pentru epoca pe care o traim. E cazul cred, sa se termine cu personajele profesori universitari ori savanti chimisti din piesele lui Everac. Pentru ca in tara pe care dvs. n-ati mai vazut-o de multi ani s-au petrecut transformari adinci. Viata a coborit sub limita decentei. Traim o epoca crunta. A minciunii organizate, a serbilor legati de glie in epoca telecomunicatiilor, a reinvierii canalului, care oricit ar parea de ciudat, exista in realitate, nu numai ca simbol pentru literati. Aici sunt probleme cu adevarat grave. Ei bine, in aceste conditii, un astfel de personaj, un astfel de tip de sensibilitate va functiona intr-un enume fel, asa cum dinamita explodeaza mereu la x grade. Ce se va petrece cu el intr-o lume absurdă si crunta? Am vrut sa dau o solutie, una dintr-o infinitate de solutiicare vor fi toate totusi in aceeasi directie: declasarea.

Am vrut sa scriu un roman plin de umanitate. Este atit de greu! Unuia din milioane ii este dat sa traiasca acest privilegiu. Totusi fiecare are o sansa, una singura. Eu am hotarit sa nu-i dau cu piciorul, chiar cu riscul de a infrunta ridicolul. Am fost sincer cu mine insumi. M-am dezbracat gol in fata tuturor. Credeti ca a fost usor? Nu! Am rosit de mii de ori singur in fata hirtiei si mi-am trecut mina peste fata. www.vanivaexilului.ro sint la inaltimea a ceea ce mi-am propus de vreme ce am

scos totusi din carte capitole in care dusesem acest masochism prea departe. Dar cind in lumea aceasta, si asa nimeni aproape nu se mai intereseaza de literatura, atunci cind o faci totusi, la ce bun s-o faci falsa? Am avut nevoie de curaj sa scriu acest roman. Si stiu ca cel care-l va publica va avea si el nevoie de curaj. Intreaga lume in care traim reclama insa curaj.

Domnule Ierunca, intr-o lume literara in care scriitorii dau mina puterii contribuind si ei la crearea acelei criminale suprarealitati, am vazut un singur luminis. Exilat, hulit. In dvs. in d-na Lovinescu, in Paul Goma. Putini, dar cei mai buni. Iata indreptatirea pentru mine de a va cere sprijinul. Ce puteam face? Am scris romanul acesta cu singele meu si ve-ti intelege ca nu imi este usor sa ma lepad de el ca de un prunc avortat.

Sa nu credeti ca-mi fac mari iluzii in privinta publicarii. Stiu ca literatura traieste din cerere printre altele. Cred totusi ca adevarul, acest copil degenerat, reclama o astfel de carte. Daca adevarul ar avea edituri...

Am convingerea ca literatura romana a murit si a reinviat. A murit acum treizeci de ani in G. Calinescu, in Camil Petrescu si a reinviat astazi in literatura exilului si a dizidentei. Astazi literatura nu mai are nici o ratiune de a exista inafara acestora. Cred ca indirijarea dvs. dealungul atitor ani este ca niciodata atit de aproape de a da roade. Ca este nevoie de un manifest in directia unei astfel de literaturi nu ma indoiesc.

In alta ordine de idei imi exprim speranta ca forma complet neingrijita in care romanul s-a infatisat nu a risipit cu totul simtirea pe care o pusesem acolo. Cit de curind sper sa ma pot apuca sa-l refac. Sa introduc capitole, personaje, situatii si totodata sa-l scurtez, sa incordez actiunea, sa corectez stilistic. (Citeva articole sunt topite si bagate fortat in www.archive.org/details/alexandru_mihail)

Va rog sa-mi scrieti modul in care sa procedez

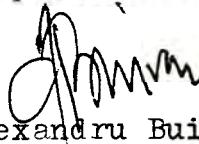
pentru a face un abonament la revista pe care o editati la Paris. Intelege-ti cred starea mea in fata revisteelor de limba romana care apar la New York.

Port cu mine un mic studiu asupra poeziei lui Bacovia la care tin foarte mult. As vrea sa scap de obsesia lui. Nu stiu daca ar prezenta interes pentru revista dvs.

Deja observ ca scrierea a inceput sa ia proportii.

Inchei cu speranta unui raspuns cit mai apropiat in care benuiesc consideratii de mare insemnatate pentru mine asupra romanului.

Cu respectuase sentimente,

Alexandru Buican

D-nei Monica Lovinescu
Rue Francois Pinton, 8
Paris

19 Noiembrie

Stimata Doamna Lovinescu,

Nu stiu daca nu trebuie sa va cer scuze pentru neclararea convorbirea telefonica in cursul careia eu abea va suzeam iar dvs. ve-ti fi ramas cu o impresie neplacuta ca in fata unei impoliteti. Nu voate fi insa vorba de esa ceva pentru motivul ca eu recunosc in dvs. unul dintre idolii literari.

Profit acum de situatia creata pentru a va face cunoscute adinca mea stima pentru marele dvs. talent dar mai ales pentru marele dvs. caracter. Vreau sa stiti ca intr-o perioada grea din viata mea cuvintul dvs. a fost poate cel mai puternic stimulent in a rezista pe o pozitie pe care o vedeam singulara.

Ve-ti fi cunoscind poate marea popularitate de care va bucurati in tara. As putea spune ca aceasta popularitate e fireasca daca n-as sti ca de atitea ori lucruri demne de stima trec neobservate ori se lovesc de indiferenta.

De data aceasta insa, toti cei care au nevoie, in acest mare penitenciar care e biata Romanie de azi, de un strop de adevar au intuit in cuvintele dvs. simburele de omenie care le anima.

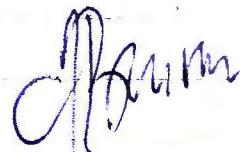
Atitudinea dvs. fata de suferinta celor care sint azi in sclavie, umple golul lasat de intelectualitatea ce si-a tradat menirea, tradind poporul, creatorul bunurilor materiale.

In cartea dvs., pe care din bunavointa d-lui Horia Roman am avut prilejul s-o cunosc la numai cteva zile de la sosirea mea din tara, am gasit cu o adevarata incintare o confirmare a propriului meu fel de a gindi. Am gasit o adevarata estetica a adevarului cere explicații de bine marea audienta de care va bucurati in tara.

Mi-am luat permisiunea sa astern pe hirtie cteva ginduri personale in legatura cu aceasta carte. Va trimite scurtul articol desi stilul lasa intrucitva de dorit. Insa ce inseamna stilul in fata sinceritatii cu care a fost scris?

Nu a fost scris pentru a fi publicat neaparat - desi acesta ar fi un mod potrivit de intrare in literatura printr-o adeziune - el fiind mai inainte de orice expresia unei recunostinte. Va rog sa vedeti in el o marturie asupra ecoului pe care cuvintul dvs. il are in inimile si in conștiințele celor care va asculta cu atentie in tara.

In speranta ca voi mai avea ocazia sa va scriu va rog sa primiti asigurarile cele mai sincere de stima si admiratie.

Alexandru Buican

P.S. Adresa de pe plic este oarecum busa inutil deoarece in momentul in care dvs. ve-ti fi primit scrisoarea eu voi fi deja in S.U.A. de unde voi comunica d-lui Ierunca noua mea adresa.

Intr-o noapte, nu mult după ora stingerii, Emil se trezi din somn.~~de lucru~~. Nu se simtea de loc obosit. Tot mai des întîrzie să adoarmă, ori odată adormit i se întimplă să se trezească, pentru a se lăsa pradă gîndurilor. Odată obișnuinduse cu armata, mintea își reluașe rostogolirea ei firească și gîndul la ceea ce avea să facă în viață vechea mereu să nu-l lase să doarmă. Se gîndeau mereu la clipa când armata avea să se sfîrșească. Va trebui atunci să ia o hotărîre.

O miscare înspre patul unde dormea sergentul îl atrase atenția. Sergentul vorbea în somn. Nu era un lucru de mirare. În timpul nopții întreg dormitorul răsună asemenei unei catedrale unde mulți credincioși se roagă în soaptă. Cîteodată murmurul acesta era punctat de vreun strigăt de „Drepti” scos de vreunul care dormea agitat și care apoi se întorcea pe partea cealaltă și îngîrițind se cufunda în somn.

Emil se ridică mai sus pe pernă. Auzi glasul sergentului care striga somnoroș:

- Taxi!

Crezut că sergentul visa. Ii veni să rîdă. Da, sergentul se credea în eră și voia să meargă cu taximetrul. La instrucție poate?

Un soldat se dădea jos din pat cu greutate, somnoroș. Se îndreptă spre patul sergentului. Acestea se sculase și seudea pe marginea patului. Se urcă în spatele soldatului:

- La w.c.

Taximetrul porni să-si cere povara lipind cu picioarele goale pe cimentul rece, oprindu-se din cînd în cînd pentru a-l sălta pe sergent mai sus în spate. Dispără pe ușa dormitorului.

Emil rămăsesese înmărmurit. Nu-i venea să creadă. Stia că multe făcă grădății fără ca el să stie, deoarece se fereau de el de cînd eu nouă să situație din cancelaria companiei, dar că se ajunse să pînă la o astfel de joscnie nu-și putde închipui. Si erau soldați care acceptau situația aceasta umilitoare fără să cîrtească ba poate mai mult, bucurinduse că sunt ei preferați, ca de un fel de favoare. Se ventru ce? Pentru a face pe taximetru, noaptea, pe culoanele companiei. Ceva mai josnic și se păru lui Emil, nu se putea închipui. Această leșină

pentru soldați și pe care soldații nu le deschideau niciodată. Pentru că totul, și peste tot, se reduce ~~că în~~
~~orice~~ ~~apă~~ pe în România la cel mai vulgar birocratism. Toti se preocupă ca soldații să fie la orele programate, cu aceste broșuri în mîini, dar nimău nu-i pasă dacă acești citeșc ori nu. Nu poate exista de altfel nici un mijloc de constrințare în acest sens, că să mai vorbim de vreo altă metodă pedagogică.

In companie, în lungile zile de iarnă, cînd afară viscolul vuia, soldații simteau o bucurie și o usurare de a sta aliniați pe băncuțe în dormiteare și cu broșurile în mînă și a moțăi. Cîte un gradat cîtea cu glas tare cînd vreun ofiter se apropiă, apoi cădea pe gînduri și punea ne fiecare să citească. Si ca să fie pe deplin cu sufletul împăcat, că nu s-a lăsat pe tînjeală, ori de câte ori vre un cap se pleca toropit de somn, ~~retrăincă~~, și alțoia cu o stinghie pe care o avea la îndemnă. Se făcea un haz imens de cel care-și ridică capul somnores, pe jumătate adormit și își fixa prostit privirile în broșură.

De multe ori după cele patru ore de pregătire politică, ofiterii neavînd chef să mai iasă la instrucție, le ordonau să continue, și ei stătau la teclale în cancelarie. Si nimeni nu zicea nimic. Era vorba doar de „pregătire politică”.

Si zilele continuau să treacă, fără evenimente deosebite. Companie își intrase în normal și nimeni nu mai era surprins de nimic în viața aceasta militară. Numai sergentul fi mai supără. Ori de câte ori îl vedea și asta se întimpla des, își simteau înjumătatea strîngindu-~~u~~se și nu se mai simteau în largul lor. Trebuia ca acestei nemultumiri să i se găsească dezlegarea.

.•••.

Dar ceea ce lui Emil fi era cel mai nesuferit lucru, erau orele de aşa zisă pregătire politică, căre se tineau cu sfîntenie de două ori pe săptămînă. În privința ținerii lor strictețea era extraordinară. Dacă de la instrucție se putea lipsi cu ușurință, întîinererea acestor lecții politice era de neconcepție. Era, ceea ce se numea latura educării morale a soldatului. Pentru că în armata română încă se mai practică acele idei care au dus la multe dezastre militare din trecut. „^{închind} nume că în cîstigarea unui război rolul hotărîtor nu-l are armamentul, ci moralul soldaților. De multe ori Emil își aducea cu exasperare de Camil Petrescu, care în „Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război”, ridiculizase aceste concepții cu un talent caragialese. Si-și aducea aminte de vasta campanie pe care scriitorul atât de iubit de el, o inițiată impotriva acestor idei ale „războiului cu pumnul”. Medita cu melancolie și aproape cu groază că idei care păreau că își demonstrează justețea, nu influențau cu nimic viața care se seurgea înainte. Că în cazul unui popor care ar ignora o importantă inventie cu aplicabilitate largă și care ar dormi între scoarțele unei cărti. Gogorița aceasta care se dovedise atât de nefastă în trecut și care cu siguranță că se va dovedi și în viitor, dacă nu se va renunța la ea, continuă încă să existe ca o concepție acceptată de gata. Si va continua să există atâtă vreme cât în armata româniei nu se va înlocui ideologia cu gîndirea.. și pînă cînd în problemele militare nu vor apărea cu adevărat oameni de știință și nu niște funcționari numiți de partid și al căror rol este acela de ajutori de băgători de seamă. Căci ideologii militari români nu fac altceva decît să compileze la nesfîrșit niște vesnice regulamente și îmbătrînîte de ani, cărora nu li se mai adaugă niciodată vreo virgulă măcar.

Pentru întreținerea acestei greșeli, armata se simțise datoare să tipărească niște broșuri fără sare, cu explicații ale unor date semnificative din istoria națională, dar atât de tendențios prezentate încît nu se mai dovedeau să fi de vreun folos. Vesnica căciulă a lui Mihai Viteazul se găsea în vecinătatea celei a lui Tudor Vladimirescu și în cea a sepций muncitorești de la 23 august.

Tocmai începu se serviciul de gardă. De obicei făceau de gardă în regiment. Numai rar făceau gardă la depozitul de munitii, în afară. Uneori asigurauaza poligonului de tragere. Era un nou prilej pentru sergent să nu-i lase în pace. În clădirea corpului de gardă, fi punea mereu să facă curătenie, fără să fie nevoie, chiar ori dădea alarme false din oră în oră. Erau geruri grele și cele patru ore de post păreau nesfârșite. În posturile dinspre cîmp bătăea, un vînt ascutit care îți făcea imposibilă rezistență. Schimbau din ora în ora. Atunci sentinellele ~~de oră în ora~~, și schimbau din ora în ora.

Era un prilej să-l prinzi pe soldații care săreau gardul prin spatele regimentului și se duceau să-si cumperi ~~de locuit~~. Ofițerii de serviciu inspecțau des posturile în dorință să facă rost de băutură. Mai ales maiorul, comandantul batalionului lui, cînd intra ofițer de serviciu, aproape că făcea el însuși de gardă la gard. Soldatul care cunoștea locurile, cu brațele pline de băuturi, pentru că cumpără totdeauna pentru mai mulți, sărea chiar în brațele maiorului.

Acesta făcea pe severul și-l trimitea imediat la arest, confiscind băutura. De obicei soldatul era mai todesuna de ciclul doi și-i cunoștează pe sergentii din gardă și lenevea pe acolo discutînd cu acești. Dar dacă cel prins era din cei noi, atunci era vîi de capul lui. Il muncescu ca pe hoții de cai. Spăla ore în sir cu capul în jos cimentul din corpul de gardă. Si cînd comandanțul gărzii se plăcărea și voia să facă mișcare îl scocea afară și-l punea să facă instrucție de front.

În vremea asta maiorul dispărea cu sticlele în cîmea ofițerilor de serviciu și nimemi nu-l mai vedea de atunci. Cînd captura întîrziă să apară era în stare să astepte ore în sir. Si dacă tetuși nu prindea pe nimeni era nervos și dădea alarmă gărzii, fi strîngea afară în frig și pe cei de veghe și pe cei ce dormeau și-i ținea de vorbă mustruluindu-i întruna. Dar dacă găsea băutură, dispărea imediat și garda trăia linistită. De aceea preocupaarea celor din gardă era de-a prinde neapărat un soldat cu băutură. Se simțea linistită cînd îl vedea pe maior zîmbind bonom și strigind amenintări în care atunci nu mai credea nimemi. Toată lumea știa atunci că

^totul era în ordine.

răminește planton în companie, și compania era plecată, Emil fiind petrecut un timp privind de la fereastra dormitorului, strada cu anumăția ei.

Duminicile aveau program de distractie la club. Era o distractie obligatorie. Deși s-ar fi putut odihni după o săptămână de instrucție, duminica intervenea de data asta un responsabil cultural din organizația de partid și-i stringea pe toți la club unde trăitorii de prin cancelariile regimentului, ori din brigada artistică recitau versuri dedicate partidului. Era momentul cel mai neplăcut din cursul săptămânii. Pe Emil îl enerva cel mai tare. Nulitățile cu pretenții de recitatori nu lipseau nici aici. Era obligat să se distreze în compania lor. Vebeau pe scenă ~~aceea~~ nenorecitată, pe care re dormiseră la sosire, și întinzând gâtul mult înainte, fixau ochii într-un punct, undeva într-un colț al sălii și recitau cu un patos inexplicabil, cele mai prostesti producții din recolta literaturii-propagandă.

Iși dădea seama că se făcea premeditat, era o politică de a-i băgi într-un program sătă să le lase timp să gîndească căruși de puțin. Orice trebuiau să facă, lucruri fără sens chiar, numai nu trebuiau să stea degeaba.

Putură ieși în oraș cu bilete de voie. Cîn erau vizitați de rude nu patuseră pînă atunci să părăsească regimentul, "stăteau de vorbă într-un târcăla poartă" regimentului. Începu inechitatea primirii acestor învoiri. Capitanul îl răsplăti pe Emil pentru munca sa.

După trei luni de zile, cînd ieși din regiment, Emil avu impresia că nu se mai plimbase pe o stradă de unii de zile. Mersese la întîmpinare. Lumea trecea pe lîngă el văzinduși de treburi, fără să-l bage în seamă. Gîndise adeseori că atunci cînd va reveni în viață civilă, să fi un moment deosebit. Aceeași viață se desfășura pe străzile prasului. Chipuri posomorite, haine de culori întunecate, peste tot acea atmosferă de loc unde nu se întâmplă nimic. Impresie agravată de faptul că Y este un oraș de provincie. Se întoarce în regiment,

Nu mai puse mult preț pe ieșirile în oraș. Iși cumpără cărți și încercă să citească. Nu reuși. Programul nu-i permitea. Sergentul îl vîzuse citind de cîteva ori și-i pusese să facă cine știe ce trebă, prin companie. Conflictul cu sergeantul parea ~~operațional~~ arhivaexilului.ro

și curimă. Apoi toată noaptea dormitorul fu un atelier de calc și rufe. Dimineță fură din nou în formă lăsată, puțin somnoroasă, dar mai puțin însăspăimântată de strigătele sergeantului.

In general se obișnuise să cu greutățile. Instrucțiunii nu-i mai spăria. Știau ce li se cerea și viața se desfășura normal. Oricât ar fi, încercat sergeantul să-i obosească cu instrucția nu mai ceda că cu ușurință. Plutonul începușe să acționeze ca un tot unitar care își opunea o rezistență nedeclarată încă, dar puternică. În fiecare acțiune întreprinsă, ritmul nu-l mai impunea sergentul ci masa plutonului. Punându-le zilnic masă pentru a le fi greu, sfîrșitul apărindu-se obișnuit cu ea. Alergau dar în ritmul că reușea să sergentul nu putea să înfriște această opozitie.

Viața în regiment devine mai diversificată. Astfel se renunță deseori la programul de instrucție pentru a merge la muncă în diferite locuri din regiment. La curățat cartofii, la porci, la gunoi. Dar cel mai mult se pleca în poligonul de tragere care abea fusese amenajat de un ciclu de instrucție. Trebuiau săpate sănături pentru ținte, trebuiau pavate cu pietris drumurile de acces către ~~casă~~ garduri. Obișnuiau cu munca, soldații nu voiau altceva decât să scape de instrucție.

De multe ori mergeau să muncească la un depozit de mobilă din oraș. Aici le plăcea cel mai mult, nu pentru munca grea pe care trebuiau să-o facă, ci pentru scurtul drum pe care-l parcurgeau prin oraș. Privesu cu jumătate după femei și să doreau să termine stagiul mai repede. Animatia orașului li se parea un lucru interzis și avea un farmec nespus asupra lor. La depozit, încărcau timp de opt ore garnitură de mobilă și se săturau. Si așteptau cu nerăbdare plecarea înapoi. Se simțeau triste cind păreau pe poartă regimentului.

În curtea regimentului, priveau mereu siluetele clădirilor de pește drum. Erau atât de aproape și totuși atât de departe. După două luni de armăză simteau atât de departe viața de afară, încât fiecare gest al trecătorilor era prilej de a se minuna. Să stea pe gardul regimentului, duminică cînd ofiterii erau acasă, devenise o placere. Dar nu și-o puteau procură decât cu greutate. Reușeau uneori să se sustragă programului duminical, atunci cînd erau trimiși de vreun gradat www.arhivaexilului.ro

Dealtfel soldații nu mai erau atât de speriați ca în primele lor zile de armă. Sergeantul de pasise măsură. Mai mult decât pînă acum nu avea ce le mai face. Se obisnuiseră și cu instrucția. Inteleseseră că sergeantul nu avea dreptul să-i unilească în felul acesta, dar vedea că această căprerie este o tradiție în armătă și împotriva tradiției este cel mai greu de luptat.

Veni și ziua când depușera juriamentul militar. Fu un moment lipsit de orice simbol. Capitanul le spuse că nu refuza să depună jurămîntul. Era ceva fără rost, formal. Nimău nu-i trecu prin cap că ceva.

Prima aplicatie fi familiăriză deplin cu viața de ostă. Se dădu alarmă pe la ora două dimineața. Sărîră din paturi și ieșiră în fața companiei după ce se îmbrăcartă în fugă. Se șosera armamentul, dar mulți nu-și pușseseră bocanții, ieșind în papuci. Crezură că este o alarmă de exerciciu, cu care se obisnuiseră în ultimul timp. Pregătirile durară mai puțin de jumătate de oră. Afară era noapte și gerul mușea din fețe. Se îmbărcără în mașini și părăsiră orașul. Ajunși în poziții, undeva în spatele unei liziștere, începură să-și sape locurile. Pînă să se lumine trebuiau să fie măscăti, Emil săpa greu, pămîntul fiind înghețat și dur ca piatra. Moldoveanul îl ajută. Iși terminase primul lecașul și abia - spune el - se încălzise. Ajută și pe alții. Băgați în gropile că mormintele, scăpară de gerul cumplit și de vîntul căre treiera cîmpia vastă. Aplicația constă dintr-un mars care lăsa în urmă mai mult de jumătate din soldați. Emil rezistă de minune. Deși mitraliera atîrnă greu pe spate continuu să înainteze susținut. Mîncără pe cîmp. Se simulă o ofensivă, unde se marcă o artillerie enemică prin petarde căre în viuetul vîntului pocrau ca niște castane în foc. Când terminară își șoaseră conserve și mîncără din nou. Veniseră camioanele să-i culeagă de pe drum. Mercu găseau grupuri rătăcite, care se adăugau coloniei. Hainele erau pline de noroi, aveau noroi și în cap. Dar nu asta fu cea mai mare supărare. Armentul era complet infundat cu noroi ce se întărise. Junseră în regiment scara și pierduse cîteva ore cu curățarea acestuia. Erau extenuați. Ofițerii plecaseră acasă iar sergeantul dîndu-și armamentul unui soldat să il curete și culoare în dormitor. ceilalți grădiți dispărură și

■ ■ ■

Discuția cu locotenentul fi dădu încredere lui Emil. Nu se mai simtea atât de singur. Începură zilele de iarnă, grele, cu frig și zăpadă, cu viscole care sfichiuri zăpadă aruncîndu-ți-o în obrajii învinetiți de frig. Intr-o dimineață se sculase și privind pe fereastra de deasupra patului văzu regimentul alb. Când ieșise compania la raportul de dimineață, trebuiră să astepte sub fulgială nemilosă. La cîmpul de instrucție zăpada zbură în virtejuri dusă de vînt și se troienea în machetele meschine de tancuri și tunuri care, acoperite cu neapăreau monstri împrăștiati pe cîmp și zgribuliti de frig. Zăpada acoperea în întregime „Valea plîngerii” și dezlîlui dinspre cîmpul de instrucție. Totul părea un tablou frumos de iarnă. Zăpada cădea întruna și era viscolită cu furie. Cum comandanții de companii găseau diferite preTEXTE să rămînă în regiment, locotenentii se adăposteau cu plutoanele în bietele case machetă, lăsînd instrucția. Emil, adăpostit și el cu plutonul, vedea de de parte, doar plutonul lui Preoteasă răsfîrinduse în trăgători prin viscolul care se întetise.

Instructia devenise nevoieasă. Sergentul profita de timpul rău pentru a-și pedepsi soldații. Ii punea să se tîrască prin zăpadă cîteva ore pînă cînd hainele lor întepau să mustească de apă. Apoi fi ținut în frig nemigăti, citindu-le din vreun regulament, de la adăpostul unde păsesese să se facă focul. Intr-o zi cînd zăpada se înmisiase și se transformase în mocîrlă sub pașii plutoanelor care trecuseră pe acolo, sergeantul ordonă plutonului să meargă tîrîs. Soldații ezitau. Se repezi la ei și fură nevoiți să se culce, dar se sprijineau în mîini gîndînduse la hainele pe care noaptea tebuiau să le curețe. Sergeantul le păse cîtorva piciorul în spate și-i afundase în noroi. Se tăvăliră atunci cu totul prin clisa de sub ei. Iși băgară fața și părul în ea și începură să se rostogolească. Fu o sfidare. În regiment, la raportul companiei, sergeantul fu chemat de căpitân în cancelarie. Ieși de acolo indispus, posomorît. Iși duse plutonul la baie dar nu era apă caldă. Se întorseră în dormitor și în dupăamiază aceea scăpară de instrucție, trebuind să își curețe și să-și usuce hainele. Din ziua aceea începură să cîrtească în fața sergeantului care deveni furibund. Începu să întreacă măsură și soldații ^{incetări} să să mai execute.

propaganda de partid.

Rămase cu convingerea că locotenentul Preoteasa este cu adevărat un om intelligent și un suflet ~~admirat~~. Cunoscu și mai bine viața companiei. Înțeles că de fapt, sub înfățișarea elegantă a căpitanului, se ascundea un civil, tot atât de dotat pentru misiunea de comandant ca și el. Dar că sprijininduse pe munca și rezultatele obținute de Preoteasa, care dădea tonul în munca de instruire, trecea drept un comandant de companie capabil. În realitate nimic nu-l interesa mai puțin decât aceste metode de instruire. Chiar prestantă să se sprijine pe ierarhie. Dînca disciplină instaurată de locotenent, era mediul pe care și sprijinea apărăriile sale martiale, de la raportul companiei, unde, cu elegantă studiată, spunea cîteva cuvinte pentru a pleca repede apoi în cancelarie. Era totuși un om sensibil, era constient de meritul ofițerilor lui, drept care le dăduse destulă independentă. Iar despre Preoteasa, care avea vesnice tendințe de subordonare, închidea ochii și-l respecta în sine să ^{fie}. Cunoscu și deaproape chiar și pe cei de la batalion, care apăreau mai rar în viața soldaților, însă și ei îndrui cu atât mai mult. Comandanțul batalionului apărea numai pentru a da vreun ordin încruntat și dispărea apoi. Loțiitorul politic bătea toată ziua compania interesânduse de gazetele de perete. Punea un soldat să-i picteze de dimineață pînă seara lozinci pe care le însiră prin încăperi, și poi în zilele următoare, le dădea jos și agăța altele. Vorbea blind cu soldații și contramanda totdeauna ordinele comandanților lor, și sfătuia în prezența soldaților să-i menajeze etc., ca să-și creeze o ~~fâșă~~ ^{fâșă} sureolă de umanitate. Era numai un funcționar în armată.

Cunoscu relațiile dintre acești ofițeri. Se bazau numai și numai pe subordonare. Personalitatea nu conta deloc. Se știa că cel mai capabil locotenent este mai puțin capabil decât un căpitan și cel mai capabil căpitan era mai puțin capabil decât un maior și se tratau în consecință. De sus plecau reproșuri care se multipli cau și creau conștiința unei vinovății continue în rîndurile militarilor. Nu se vorbea niciodată de demnitate sau de personalitate, cuvinte necunoscute, se vorbeau numai de subordonare și insubordonare, de disciplină și insisciplină.

înșelat. Eu muncesc cu conștiință și deasupra capului meu, alții își urmăresc interesele.

Discutără apoi despre multe alte lucruri, cu încințarea aceea a unor prieteni ce se regăsesc. Emil fi vorbi cu entuziasm despre cultură, despre filozofie și literatură. Se plinse că nu putuse citi nimic de Sopenchauer de Nietsche, de Strindberg și alți autori despre care înțelesese căte ceva, dar care nu se traduceau. Spuse:

- Este o crimă să impiedici pătrunderea în conștiința românilor a unor astfel de idei. Vă dată seama că nimeni nu poate fi în măsură să hotărască ce este moral și ce nu, într-o cultură. Si apoi moral și imoral este o acceptie fără sens cind este vorba de adevăr. Si o societate unde este posibil ca opere de mare valoare să poată fi puse la index, este o societate violentă. Pentru că violența este posibilă. Si vedeti, chiar se practică. Viața însăși e violentă, ea nu curge de la sine prin propria ei desfășurare.

Se inflăcără. Locotenentul îl asculta cu atenție fără să spună nimic. Apoi discutără despre societate și simțiră placere în a dezvolta teori de toate felurile.

Intr-un tirziu, locotenentul mărturisi:

- Nu-ți dai seama ce bine este să ai pe cineva căruia să-i poți spune orice gîndești. În armată n-ai libertatea de care se bucură un civil. Chiar și acesta trebuie să se ferească dar cu toate acestea are prietenii, cu care poate discuta și strictetea nu este atât de mare. Nu poate fi suzit atât de ușor. Dar în armată, lucrurile se schimbă cu totul. Ici trebuie să-n somn să te feresci să nu spui căceva din genul celor ce le-am discutat cu tine. Pentru că nu poți săniciodată cu cine stai de vorbă. Nu ști cine este securist dintre cei cu care lucrezi zi de zi.

Astfel înțelesă Emil și că s-ar putea găsi și în armată oameni cu idei mobile, gata să nu accepte o stare de lucruri ca cea de acum, dar aceștia erau înlăturați imediat ce erau depistați, și în general exista o supraveghere continuă. Află că în afară de cei pe linie de comandă, mai puternici erau lectiitorii lor, pe linie de partid. Știi că între acestia era totdeauna un conflict nedeclarat dar surd, că între cei care muncesc producind și ce trăiesc pe spatele acestora, ocupîndu-se cu

se impune. "dici că dacă am ajuns să dău militari instruți bine, foarte bine, e cu atât mai bine pentru patrie și ar trebui să continui. Dar din punctul de vedere al personalității mele, alegerea nu poate fi asta. Simt că am o personalitate cum n-am văzut pînă acum în jurul meu și mă întreb, care ce-ăr trebui să fac? S-o las să se prăpădească pentru că acționez într-un mecanism mort, închis, ori să-i dău posibilitatea de a realiza lucruri calitativ superioare?

Vorbirea despre reputația sa în rîndul soldaților.

- Nu mă mir că este așa. Niciodată pînă acum în patru ani n-am întîlnit un soldat cît de cît intelligent. Care să aibă cît de cît personalitate. Să nu crezi că îi detest și mă port cu ei în consecință. Dar ei nu mă pot înțelege. Eu nu le-am cerut niciodată nimic, n-am primit niciodată darurile lor slugarnice, nu ~~i-am~~ pus niciodată să-mi facă cizmele sau alte lucruri șsemănătoare, într-un cuvînt nu i-am umilit niciodată. Însă le-am cerut să facă armată, să se instruiască. Si este eu urât cel mai mult soldații, Uităte la ei! Batetî joc de ei, se vor simții bine. Vor rîde. Vor fi slugarnici pînă peste marginile firii și totuși te vor iubi pentru că-i lasi de capul lor. Ii lasi să chiluească. Așa este scopul lor oriunde s-ar afla. Si făcînd-o ești și tu un chiulangiu, deci unul de-al lor. Iți vor ierta totul. Dar punci să-și facă datoria! Vor zice că ești fanatic. Si totuși datoria trebuie să și-o facă. Nu în primul rînd în eventualitatea luptei, ci chiar mai mult, pentru a se forma ca oameni. Pentru că nu sunt. Nu iau nimic în serios. Nu-și doresc nimic. Nu înțeleg nimic. Imi dau perfect de bine seama că civilizația înseamnă tocmai acest lucru. Responsabilitate. Români n-o au. Si nici n-o vor avea dacă se va practica atitudinea de pînă acum. ~~Cine~~ Cel mai mare chiulangiu, un cameleon, fiind secretar de partid, te va da la o parte din locul pe care-l merîți prin tine însuți. ~~Să poiești~~ pentru mine însuți. În conștiința că asta este menirea mea. Dacă n-as face-o cu pasiune, ce rațiune ar mai avea existența mea. Nu spun că neapărat în armată. Ar putea să lucrez cu aceeași dăruire în oricare meserie și totdeauna vei fi la fel. Cum însă mă simt scîrbuit. M-am saturat de trupă. În munca mea conștiincioasă sunt un

că în armată nu se mai ridică astăzi valori ci dimpotrivă, pulități. Cu cît esti mai incapabil, cu atât esti mai bun. Pentru că nu se mai apreciază valoarea, ci lenitățea față de partid. Înțeleg, în cariera militară, prin valoare, acele calități fără de care un comandanță nu face față în anumite situații, adică nu poate fi comandanță. Întelligentă, și intelligentă este atât de rară și să la baza tuturor realizărilor de valoare, acea intelligentă care să-ți permită să pătrunzi în ultimele resorturi ale unei situații. Să ști să vezi o înlățuire de cauze și efecte, să poți înțelege un cîmp de luptă. Dar ce bat eu cîmpii. Pe cine interesează chestiile asta! ~~cine~~ Fiecare vine în armată și se face ofițer, nu din conștiința unei demnități, înțelegind că poate vreodată, ~~cine~~ și nu vreodată, ci sigur odată, va trebui să lupte, ci din dorință de a avea un serviciu, ca oricare altul. Toți sunt niște funcționari. Si ști de ce? Pentru că nu cere nimenei altceva.

Emil își permise să spună:

- Pentru că nu este nimeni să înțeleagă asta. Dacă vrăji, în țara asta și noastră, intelligentă nu se mai poartă. Ea este pierdută undeva de unde nu mai poate scoate capul și nu se mai poate regăsi pe sine. Pentru că intelligentă nu este ceva atât de abstract. Ci se materializează în persoane care devin astfel, personalități. Este de ajuns ea în virful unei astfel de piramide, a unui ~~organism~~ organism de oameni, să ajungă o astfel de personalitate, ca tendința lui firească să fie de a se înconjura de intelligentă. Si astfel recrutarea inteligentei în diferite nivele, transformă sistemul într-un sistem intelligent. Intelligentă este singura care poate avea inclinații spre generozitate. Ea va permite totdeauna inteligentei să pătrundă spre intelligentă pentru că intelligentă este cucerită totdeauna de intelligentă. Făc jocuri de cuvinte dar cred că m-am făcut înțeles.

- Doar nu mă crezi un preст?

- Vă rog să mă scuzați, nu am vrut să spun asta. Dar am pasiunea precizărilor.

- Nu e nevoie cu mine, te asigur. Înțeleg foarte bine. Mai mult, trăiesc lucrurile asta. De exemplu cum, am ajuns în situația de a mă plătisi să-mi mai fac munca mea de instructor de pluton, pentru că reprezintă o etapă deja depășită. Din punctul de vedere www.arhivaexilului.ro

tul ordinii și disciplinei, al supunerii orbe în fața regulamentelor și a comandanților. Fusese angrenat în luptă pentru grade și funcții și armele erau ședințește de partid, unde trebuia să se arate mai fidel decât altul, dacă nu veia să rămână mai prejos.

Astătoate le află Emil și le înțeleseră, într-ună din zile cînd rămasese naptea să lucreze pentru căpitan. Se trezi că intră în cancelarie locotenentul Preoteasa.

Acela îl întrebă:

- Cine e sergent de serviciu?
- Tovarășul sergent Enache.
- Să vînă la mine.

Cînd intră sergentul fi spuse:

- Ia doi soldați și aduceți aici un pat din dormitor. Dată masa asta la perete și-l puneti aici.

Stătuse cu chirie în oraș. Acum sperînd că va primi casă de la regiment, plecase de acolo și în seara aceea nu avea unde dormi.

Emil vîi să întrerupă și să plece.

- Poți rămâne, fi spuse acesta.

Vorbirea Emil fi expusă cu sfială viața sa în cîteva cuvinte. Nu avea nimic interesant de povestit. Se feră să verbească despre gîndurile și sentimentele lui. Era ultimul om căruia i se arăta destinuit. Il auzi spunînd

- Sînt atât de obosit... M-am saturat de tot. Ce dracu fac, de niciată nu-mi ieșe nimic bine. Uităte și tu în jur. Teți, cei mai mari idioti, au case, își cumpără mașini și eu am ajuns să dorm în regiment. Si nu astă mă enervează, ci faptul că lumea asta e strîmbă. Si nu numai la noi, dar orinunde. Niciodată un om valoros nu poate afirma, nu se poate desprinde de ceilalți. Întru că fiecare dintre acești proști pune doar un deget pe el, că sunt atât de mulți! De patru ani mă lupt cu viața astă și nimeni nu-mi înținde o mînă. Să nu crezi că am nevoie de bani sau de ceva material. Nu.

Cînd spuse că nimeni nu-mi înținde o mînă, mă gîndesc că nimeni nu vede sforțările mele. Si nu numai sforțările, căci o efortare mare poate face și un prost, dar nu-mi observă nimeni rezultatele. Am conștiință că sunt, nu mai intelligent, ci mult mai intelligent și deci și mai capabil decât teți comandanții de plutoane. Si totuși uite, stau de patru ani fără ca măcar cineva să fi verificat munca mea. Nu interesează pe nimeni. Întru

vrea eu." De ce nu vrea el, Emil nu putuse înțelege, deoarece Dobre nu lăsase să se înțeleagă că ar avea scrumile în chesti de astea. Ba chiar afirma sus și tare că dacă vrei să avanzezi trebuie neapărat să ai o proptie, altfel era imposibil.

De fapt și el și Gudană erau cu totul lipsiți de personalitate și în tot ce făcea - înțelese Emil - imitau pe preoteasa, care era eu adevărat un comandant valoros și un ofițer intelligent. Fiul de țărani, lipsit de posibilități materiale, intrase în școală de ofițeri care-i crease condiții. Dacă ar fi rămas în viață civilă, n-ar fi avut putință să meargă mai departe la școală, întrucât n-ar fi avut cine să-l întrețină. Intelligent, dornic de învățatură și cu suflet curat, viața cazonă, fi păruse un rai față de ce trăise el acasă, la părinti. Era un fel de copil de trupă, crescut și educat de armată. Neavând altă copilarie, se obisnuise cu disciplina și nici nu-și putea îmagina că viața ar putea fi altfel. Învățase ce trebuia și fusese printre elevii fruntași ai școlii, deși anumite apucături rebele, îl pusese ră în situația de a fi pedepsit de comandanți. Citi și altfel de cărți decât cele militare, mai ales psihologie, dar uneori și literatură. Istoria era pasiunea lui și era neîntrecut aici. Crescu astfel între zidurile școlii militare ca licean, apoi trecu între cele ale școlii de ofițeri. Si trăi chinuit de lipsa legăturilor cu femeile, pe care nu le avusese niciodată colege ori prietene. Chinuit de dorințe sexuale, devenise nervos, sensibilitatea i se ascuțise. În viață să militară nu cunoșcuse celalătă viață, ceea adevărată și ~~înțeleaptă~~ și se păruse normal pînă terminase școala și trecuse ca locotenent comandanț de pluteb în regiment. Stia că dacă ridică piciorul reglamentar cînd bate pasul de defilare, era apreciat de instructori și bătea pasul mai bine ca toți. Cultura, știință se reduceau pentru el la propaganda din manualele de istorie a partidului comunista, Filozofia fusese marxismul și socialismul științific. Istoria fusese istoria miscării muncitorești și nici nu bănuia că ar mai exista și altceva. Cite ceva din închisitatea acestei societăți comuniste, înțelesese abea tîrziu, cînd terminase cu școala și se lovise de viață adevărată. Dar era prea tîrziu ca în sufletul său să se mai nască vreo manifestare de ~~tesc~~ ^{pre}. Era în întregime crescut și educat în spirit

îmi văd capul de atfătă treabă.

Emil numai după amiază reușu să se odihnească o oră. În vreme ce compania era la baza sportivă.

Urmără zile în care împărți instrucția, obositore în frig, căci iarna se apropiă, cu munca și mai obositore dîn cancelaria companiei. Singurul cîstig era că sergentul și ceilalți gradati nu-i mai făceau mizerie ca pînă atunci. Se temea chiar de el. Celalți soldați cîstigau și ei din teama sergentului de a face cîprărie cînd Emil era de fagă.

Emil cunoșcu și viața ofițerilor, care i se înfățișă într-o deplorabilă postură de inculti și îngînafati, preoccupați de băutură și de plocoane de la soldați. Devizia lor era în deriziune „Armată populară!” și ducea viața cea mai meschină și mai provincială cu putință.

Provenind din familii de jos, unde nu putuseră beneficia de vreo educație bună, - și Emil înțelese că cei cu posibilități materiale nu-si dădeau copiii să se facă ofițeri unde viața era grea - povestea toată ziua despre aventuri de dragoste cu vreo învățătoare de la țară ori cu vreo încasatoare de la întreprinderea de transport. Povestea toată ziua cu o vîlgaritate care-l scotea din sărite pe Emil. Guđană era țigan veritabil și avea apucături țigănesti. Soldații în echii lui erau niște veleti ai lui. Ii chema să-i tragă cizmele, fi injura și le trăgea cîte o palmă peste ceafă ca un adevărat tată. Înainte de a pleca la instrucție își menință soldații: „Vedeti voi astăzi, vă bag în spital.”

Locotenentul Nobre era poate mai josnic deși nu se comporta atât de groaznic. Căsătorit, nu povestea despre aventuri sentimentale recente ci numai despre cele pe care le avusese în scoala de ofițeri. Dar trăsătura lui de caracter era slugărnicia cu atât mai mare cu cît lăna aera de demnitate. Discuta totdeauna deschis cu supieriorii fără vreo reținere, dar le dădea totdeauna dreptate confirmîndu-le părerea chiar cu argumente de la el. Era bințelul secretar de U.T.C. al companiei. Cărierist, în condiții atât de grele de avansare, fi plăcea, să visese și ajunge să creadă el însuși în ce inventă. Lui Emil fi vorbit odată despre relațiile lui cu șapte generații și doisprezece coloneli cu care lăsase masa undeva, unde nu știa nici el. „Înțelegi, fi spusese, cu astfel de relații as ajunge oriunde, dar nu pe lâză.”

une de lemn și un dulap nenorocit, cu ușile desprinse, formau tot mobilierul. Un cuier, plin cu mantale se ridica dintr-un morman de cizme și bocanci vechi, plini de noroc. Față de lucrul pe care îl văzuse în cabinetele secretarilor de partid, în viața civilă, această austерitate îl impresiona.

- Igează-te pe scaunul acesta. În stiloul său și o să scri ce-ți spun eu. Vezi astea? Trebuie să copiate în caietul său. Da, asta pînă mîine dimineață. Eu am scris asta acasă. Am mai scris și asta aici, dar tot nu le pot termina. Vreau să mă ajută, și eu îți voi da de revelion drumul în permisie. ~~XIX~~~~XX~~~~XXI~~~~XXII~~~~XXIII~~~~XXIV~~~~XXV~~Cred că ești băiat destăpt să nu greșești ceva?! Am încredere în tine. Dar să ști că mai bine îmi spui de acum că nu poți să le faci, sau nu vrei și pun pe altcineva, decât să mă trezesc mîine dimineață cu ele nescrise.

Pe Emil îl uimi, iarăși cînd descoperi că birocratia există și în armată. Lungi liste de nume, scrise de mai multe ori, tabele peste tabele, programul multor zile de instrucție și teate trebuind scrise cu cea mai mare grije pentru caligrafie. Nu era verba de nici un secret militar. Poate că un comandant de companie nici nu cunoaște nimic din ceea ce face un secret militar. Era numai o muncă de rutină pentru el, care, o trecea vesnic asupra unui soldat cu vreo clasă mai mult decât ceilalți. ^{Dacă răspîntă soldatul,} ~~Pe în cînd~~ primea vreo permisie.

Rămas singur Emil se puse pe lucru. Căpitanul îl prevenise că nu va avea timp să doarmă. Își puse toată îndemînarea pentru a face treaba cît mai bine cu puțință. Cînd se dădu destăptarea mai scria încă, dar în curînd termină.

Cînd intră în dormitor, sergentul îi păru mai puțin pornit împotriva lui. Se simtea obosit. Sergentul mergea pînă acolo încît puse pe altcineva să curete sectorul Său. ~~la~~ Pe moldovean. Nu participă la program și se întinse pe pat să se odihnească puțin, așa echipat cum rămăsesese de seara.

Coborî cu compania la masă, făi luă armamentul apoi trecu în formătie pentru raportul de dimineață. Cînd compania plecă la instrucție căpitanul îl opri.

- Ai dormit ceva azi noapte? Nu? Lasă, nu-i nimic. La tineretea ta... Vino, mai am ceva pentru tine. Abea

Intr-o seară, în timpul programului ~~de~~, pînă nu începuse încă sergentul să facă căprărie prin dormitor cu soldații, intră pe neașteptate căpitanul. Se plimbă printre paturi, asistă cîteva minute la desfășurarea programului, apoi intră în cancelarie.

Sergentul nu mai îndrăzni să se lege de nimeni. Supraveghe desfășurarea programului după regulament, apoi la ora nouă și jumătate dădu stingerea. De televizor nici nu mai putea fi vorba. Soldații se băgaseră în paturi numai de cîteva minute și nu adormiseră încă, cînd ușa dormitorului se deschise și căpitanul intră pentru a doua oară. Strigă sergentul. Acesta nu apucase să sedezbrace. Se prezintă la ordin.

- Sergentule, am pus eu un soldat să-mi scrie ordinea de bătaie în prima zi de instructie. Un soldat de la mitraliere. Ia vezi dacă doarme. Scoală și trimite-l în cancelarie. Apoi plecă.

Sergentul îl strigă pe Emil.

- Ai auzit ce-a spus tovarăsul căpitan? Tu ai scris atunci, nu? Imbracă-te și dute în cancelarie. Repede! Ai înțeles?

Emil nu intrase niciodată în cancelaria comandanțului. Pentru soldați era un loc necunoscut, de unde stiau că va veni ordinul să meargă la cîmpul de instrucție pe ploaie, ori se vor duce la curățit de cartofi în magazile regimentului. Urau instrucția și cînd mergeau la vreo altfel de activitate se simțeau fericiti. În rest niciunul nu intrase vreodată în cancelarie. Chiar cînd vreunul dintre ofițeri chema vreun soldat și-i dădea să-i lustruiască cîsmele, acesta fi striga totdeuna din ușă. Pentru toti era locul unde se hotără viața lor.

Cînd intră, ~~Emil~~ după ce bătu la ușă, căpitanul stătea la o masă de lemn cu furnir pe ea și scria ceva în niște hîrti împrăștiate în fața lui. „Stai puțin” fi spusă și continuă să scrie.

Emil privi în jur. Era uimit. O mai mare simplitățe nu-si putuse închipui gîndindu-se la birourile somptuoase din viața civilă. S-ar fi așteptat la coyoare pe jos, perdele la ferestre, scrumiere somptuoase. Printru el, un căpitan, comandanț de companie, cu astfel de puteri supra subordonatilor, era ceva mai sus decît un director general într-un minister. Masa aceea ordinată, patru sed

fletului omeneșc, făceau pe tiranii mereu sau numai cînd - credeau ei - aveau dreptate. Unii erau înțelegători, fără veleități de comandanți. Dar ceea ce îl enerva pe Emil mai tare era faptul că favorizați de aceștia, unii dintre soldații de ciclul lui, devineau ei însisi agresivi. Dentistul cu care venise Emil în compartiment, suflet pervers, se băgase pe sub pielea sergentului și își dădea nere de comandant. Dar spre nenorocirea sa într-o zi medicul unității venise și se certase cu căpitanul să il dea înapoia deoarece acest ciclu era sărac în recruti care să aibă vreo experiență sanitată. Scăpară de el. Scăpă și el de moldoveanul care jurase că-l va bate grosolan.

Sosise în companie un profesor de desen care făcea stagiu militar cu termen regesch. Era un om linistit, tacut, vesnic privind în gol. Era ungur și, observă Emil, trăia cu veșnica impresie că va fi zdrobit pentru asta. Că toți îl privesc cu ură. Pentru că era blajin Emil se împrieteni cu el. Nu prea scăpă ca inteligență. Dar era respectat de gradati care, oameni fără carte, aveau o considerație religioasă pentru un om învățat. În viață civilă n-ar fi dat atenție, dar fiindcă acesta era în situația lor, îi făcea să-i poarte respect și să se umilească într-un fel. Acestea făcea și el instrucție dar la cei treizeci și patru de ani ai săi, asta părea ceva caraghies, nelalocul lui. Cînd era ceva greu de executat îi spuneau să treacă deoparte, dar acesta refuza, crezînd în sinea lui că asta ar putea fi interpretat ca un gest de separatism. Si topăia și el totuia instrucție de front.

Trecuseră două săptămâni de când Emil scriise acasă. Trebuia să ~~spuna~~ ceva de el. Începuse să se obisnuiască cu noua sa existență. Se obisnuise cu sculatul la ora cinci. Continua însă să-și ceară scuze cînd să rind din pat îl lovea pe cel de dedesubt. Devenise firesc și faptul că spăla WC-urile. Se obisnuise apoi cu instrucția, cu mesele proaste, cu alergatul, cu frigul cu plecia, cu noroiul, cu lipsa de libertate, în sfîrșit cu tot ceea ce făcea specificul vietii de militar. Dar ceea ce nu putea accepta, era comportarea sergentului pe care îl ura din ce în ce mai tare. Simțea că nu va mai trece mult și conflictul atât de mult amînat va izbucni.

putația lui Preotessa.

Căpitanul coborî. Primi raportul. ~~Atrase atenție la~~
~~eurătitul armamentului~~. Vorbea despre programul de di-
mineată cînd un soldat din platonul unu se prăbusi un-
deva în spatele careului. Il rîdiceră și îl duseră în
clădire. Nimeni nu spuse nimic. Dupăamiază îl văzură re-
venind în formătie. Căpitanul lăsașe programul sergen-
tului. Făcură instrucție de front și sergeantul, încura-
jat de descumpăñirea pe care o citea pe chipurile sol-
datilor, întinse coarda tare. Li extenuă la maxim. Îi
umili, li înfurie, apoi li batjocori. Cu totii îl urau
acum, dar de aceea se temea și mai tare de el. Noaptea
nu-i lăsă să doarmă. Li puse să-și curete vestoanele.
Compania avea un fier de călcăt. Platorul li scula pe
rînd și ei făgăduiră ^{murdarea} dimineață vestoanele care
ziua următoare se făcură la loc.

Emil era pierdut în anonimatul platonului. Sergen-
tul, smecher, superficial, un golan de cartier de prin
Z. ~~Constanța~~, în neștiință și-n precaritatea să intelectua-
lă nu se ocupa niciodată de individ în parte, neavînd ce
să-i spună. Li chinuia în grup, comandînd și dînd ordine
de dimineață pînă seara, fără să-i învețe veva. Orienta-
rea platonului era acum nu de a se instrui, ci de a re-
zista. Micile opunerî ale soldaților li înrăiseră pe
sergent care-i chinuia cu ură personală acum.

Emil cuneseu astfel armata. Totul contribuia la de-
personalizarea soldatului. Nu era de vină nimeni. Nici
sergentul, nici soldații. Nici nu exista o vină. Armata
prin alcătuirea ei crea posibilitatea unui comandanț
înresponsabil să-și bată joc de subordonatii lui. Ten-
dința de insubordonare firească a oamenilor și setea de
putere a lor li făcea să-și declare conflicte unui împo-
triva altera, fără scop.

Viața devenea astfel o povară. Fiecare în sufletul
său păstrează amintirile luminoase ale vietii sale de acasă
să cărora le zimbeaudeseori rămînind pe gînduri. Multi
erau căsătoriti, și Emil li vedea cîteodată plîngînd as-
cunși în pături. Alții scrîsneau de furie neputincioasă
cînd sergeantul sau ceilalți gradati li batjocoreau. Fie-
care nu aștepta decît timpul cînd se va întoarce acasă

Ceilalți gradati erau oameni simpli sau de teapa
sergentului și făceau la fel. Tractoriști sau foști elevi,
asemeni lui Emil, lipsiți de o înțelegere a su-

nica de tragere, despre instrucția de front. Invățără poziții de tragere cu armamentul. Văzură grenade și mine de exercițiu.

Pe la ora zece serviră o gustare. O felie de pâine neagră, uscată și o bucată de brînză cît o brichetă. În Emil fi veni să ridă. Află mai tîrziu că veselarul micșora porțiile pentru a mîncă el noaptea împreună cu bucătarii, sanitarii, mizicantii, furierii, postasul, etc. Din cînd în cînd cîte un ofițer superior venea în inspecție. Era din conducerea regimentului. Comandanții dădeau raportul și prezintau atelierele respective. Apoi acesta se depărta. Se lăsa cîte o scurtă pauză. Astfel se scurse prima zi de instrucție. La ora unu plecă spre regiment. Sergeantul așteptase să-i vadă pe ceilalți comandanți apoi dădu și el ordin de plecare. Cînd ajunseră la micul deal, sergeantul dădu ordin să pună masca contra găzelor pe figură. Se sufoçau. Nu mai auzeau bine comenziile. Trebuiră să alerge. Cîțiva nu mai rezistară și și-o scoaseau. Sergeantul încercă să le-o pună cu forță. Aceștia plini de suđoare și livizi la față, cu ochii congestionați, refuzară. Își tîrzi prin noroil de pe drum. Emil observă că sergeantul se ferea să fie văzut de ceilalți comandanți.

Cînd ajunseră în regiment în fața companiei aveau uniformele murdare de noroi în întregime. Plutoanele doi și trei sosiră și ele. Soldați păreau obosiți. Plutonul unu întîrzia. Căpitanul apăru la ferestra cancelariei și strigă la sergeant:

- Ce-ai făcut cu ei sergeantule? și fără să aștepte răspunsul dispără înăuntru.

Sosi și plutonul unu. Il văzură de depărte. Însină în pas alergător, strîns, soldat lîngă soldat. Deodată se împrăștie. Săresu care încotro lunginduse la pămînt după vreo dună de pămînt, după vreo ridicătură. Si se auzi vocea locotenentului: „Adăpostiți”.

Iuă loc în aripa dreaptă a careului. Soldații celorlalte plutoane se uitau cu ochi plini de temă la această. Chiar și Dobre și Gudană fi prievau. Erau de necunoscut. Fetele le erau descompuse. Se cunoșteaz că dusesează efortul pînă peste limita suportabilității. Si ceva trebuie să-i fi impins la asta. O putere căruia nu

punde în orice moment la chemarea ~~parțială~~. Le vorbi de îndatorirea pe care o vor avea în calitate de gradăți în procesul de instruire viitoare a celor ce vor veni în subordinea lor în noul ciclu. Le ură apoi succese și urmări ^{lăpote} în cancelarie ~~femei~~. Compania îl salutase: „Să trăiti tovarășe căpitan.”

„Poi vînă ca celelalte plutoane să se dezmeticească, se auziră comenziile locotenentului Preoteasa: „Pluton, drepti!”, „Pluton, la dreapta”, „Pluton, înainte mars”. Plutonul se puse în mișcare cu repeziciune și în curind nu se mai auzi decit din ce în ce mai departe vocea puternică a locotenentului: „Unu, doi, trei, patru. Unu, doi, treei, patru” și s-a cadat: „Unu, unu, unu...”

Celelalte plutoane fi urmară exemplu. Plecară unul în urma celuilalt. Comenziile lui Dobre erau stridente și seci iar cele ale lui Gudană erau bolborosite și par că puse pe ceartă. Plutonul de mitraliere pleca ultimul. Nu era comandat de un locotenent și comanda să treacă asupra sergentului. Armatamentul plutonului era mai greu. Pusea mitralierele pe umăr și afetele în spate. Ridică ră cutiile cu benzi și țintele de lemn, care trebuiau să servească la instrucția focului, și plecară. Până iesiră în regiment merseră în cadență.

Drumul era același pe care merseră la poligonul de tragere. Părăsiră regimentul și făcură la stînga. Urca ră un deal. Sergentul comandă pas alergător. Soldații, cu armamentul greu pe umăr, alergau greu, se poticneau. Unii se opriau. Sergentul se repezii la ei furibund. Trebuiră să continue fuga. Cu greu ajunseră în vîrful dealului. Sergentul le spuse că vor urca mereu în pas alergător această finalitate.

- V-ați speriat? Las' e-e să vedeti voi mai tîrziu. Cînd o să faceti cunoștință cu „Valea plîngerii”.

Inaintea lor se întindea cîmpul de instrucție. Mici machete de clădiri sau de tanuri se ridiceau caraghioase din loc în loc. Pe cîmp erau împrăștiate la oarecare distanță companiile pe plutoane. Plutonul locotenentului Preoteasa nu se zărea. Se opriau. Instalații diferite ateliere pentru instrucție. Observară că sergentul nu prea cunoștea ^{trăbile}. Se poticnea mereu și în cele din urmă în cîpu să le citească din regulamente.

Invățăram cîteva lucruri despre armament, despre teh-

se adresa cuiva, părea că înseamnă „servitorule”.

Celălalt, era brunet, cu ochii bulbucăti, și buzele groase — vinete, părea tigan. Vorbea flegmatic și fomfăit și-și bulbuca ochii amenințător în timp ce se legăna pe picioare. Se numea Gudană și avea reputația de neam prost.

Dar cel de-al treilea, cel care stîrnise cel mai mult curiozitatea soldaților și despre care gradății povestiseră cel mai mult, nu coborîse încă. După spusele acestora trebuia să fie un căpcăun. Povestea că-și însoțea de fiecare dată ordinele cu cîte o lovitură de picior și că cel mai bine era să nu-i atragi atenția în vreun fel. În cazul acesta erai pierdut. Si în imaginația noilor soldați, pentru care ceea ce avea să urmeze era de domeniul necunoscutului creșind cele mai exagerate închipuiriri, aceasta arătea ca o bestie de care se temeau cu atât mai tare cu cît fi vedea pe gradăți teminduse. Era comandanțul platonului unu și soldații săi erau compătimiți prin zimbete cunoșcătoare de către gradăți. Cîte unul către trecea pe acolo întrebă: „Asta sănt ai lui Preoteasa?” și adăuga apoi: „V-ați nenorocit leatule”.

Coborî certindu-se cu căpitamul. Spunea:

— Nu se poate tovarășe căpitan! Dați-mi voie să vă raportezi că eu nu mă duc! Si vorbea pe nas încît nu se prea înțelegea ce spune.

Căpitamul vră să încheie discuție și-i ordonă să treacă în front. Acesta protestă în legătură cu ceva și trecu în front bombânind. Nici nu se uită la soldații platonului său. Gradății săi înlemniseră în poziție de drepti iar soldații își tineau respirația fără să-l privească. Deodată se întoarse tunind către sergent:

— Sergent, și uitat să dai raportul? Să te-ai gîndit tu că nu mai e cazul. Si primi raportul în fața platonului în timp ce căpitamul aștepta privind încruntat în pămînt. Trecu în front în pas de defilare.

Căpitamul vră să primească raportul. Locotenentul Preoteasa alinie companie și raportă căpitamului că aceasta se afla gata pentru plecarea la cîmpul de instrucție. Trecu apoi din nou în front.

Căpitamul vorbi companiei despre începerea noului ciclu de instrucție. Sublinie că datoria fiecăruia este de a se instrui și mai temeinic pentru www.archivaexilului.ro

In ziua următoare, după ce se făcu curățenie pe sec-toare și compația coborî la raportul de dimineată, Emil observă că regimentul întreg era într-o animație necu-noscută pînă atunci. Peste tot misunau ofițeri și subofițeri iar în fața clădirilor, la geamuri, sau în curte, adunați în grupuri, se găseau pretutindeni soldați. Re-gimentul părea plin. Tinuta acesto noi soldați li se păru ciudată. Aveau uniformele murdare, bocanci scîlciști și purtau părul mare sau mulți mustată. Erau soldații ciclului precedent care se întorseră de la muncile agricole ori industriale unde fuseseră duși. Povestea, rîdeau, se strigau pe nume. Vorbeau cu multă familiaritate cu ofițerii. La locurile unde munciseră domnise prea puțină disciplină. Cum se întorseră și se bucurau că au scăpat de o muncă gratuiră. Dar regretau li-bertatea de care se bucuraseră acolo.

Adunată pe platoul din fața clădirii companiei, com-pația așteptă mai mult timp ca de obicei coborîrea că-pitanului. Privind spre fereastra cancelariei, soldații puteau vedea din cînd în cînd apărînd în cadrul feres-trei căte un chip nou. Erau comandanții de platoane, ofițeri tineri ~~ce~~ fuseseră și ei detasati la munci împreună cu trupa. Curiozitatea era de ambele părți, ~~în-~~
~~Locotenentii~~ ~~în-~~ priveau pe rînd în spre trupa adunată jos. Rî-deau, făceau glume sau strigau că ceva la sergentul care răspundea: „Am înțeles tovarășe, locotenent.”

După un timp doi locotenenti coborîră. Înalti, pă-reau de aceeași vîrstă, cel mult douăzeci și opt de a-ni. Purtau centură în diagonală pe piept și agățat de gît căte un porthart. În picioare purtau bocanci ca și trupei. Erau echipați de instrucție. Iși scoaseră por-hartul și-l dădură căte unui caporal. Sergenții și caporaliii cei veniți noaptea luaseră loc în formăție în rînd cu soldații.

Piecare se așeză în dreptul căte unui pluton. Ser-geantul Enache trecu la plutonul de mitraliere în apro-pierea lui Emil.

Cel de la plutonul unu, se află, se numea Dobre și era foarte exigent. Blond, cu un ușor început de chelie avea trăsăturile fetei fine dar întreaga îngătisare a chipului îi păru lui Emil îngîmfată. Mai ales felul dis-prețuitor și amenintător cu care spunea „soldatule” cînd

Ii dădu drumu și le ordonă, așa cum stăteau săltăți în coate și priveau, să bage capurile sub pături. Îi se păru că glumește. Sergentul se enervă și făcu instrucție în dormitor cu cîțiva. Ceilalți băgară capul sub pături și priveau de sub elă timid. Sergeantul îl puse în răși planton pe molțovean. Emil scăpă și se odihni bine în noaptea aceea.

Zilele următoare se desfășurără aproximativ la fel ca aceastea. Compania se deștepta la ora 5 și jumătate, se făcea curățenie în clădire și în imprejurimi, se mergea la masă, după care se ținea raportul companiei. Înă la ora prințului se făcea instrucție de front sub supravegherea sergentului și a caporalului, pe un mic plateau din vecinătate. Se ținea apoi din nou raportul companiei și după masa de prinț o oră se curăța eramantul. După amiază se continua instrucția sau se făceau exerciții sportive la baza sportivă.

Sergetul sfîrșî prin a fi detestat de toată lumea, totuși nimini nu spunea nimic de teama sa. Injura toată ziua și se dăda la cele mai joase fapte cu soldații săi. Îi pună să-i facă bocancii șeară, să-i spele cioprii. Toate serviciile astea erau apoi uitate și începea să răgmenescă și să injure. Soldații erau obligați să urce scările companiei ~~timp de~~ sau să strîngă frunzele de pe jos, tîrindu-se.

Emil nu prea intra în conflict cu el deoarece plutonul său făcea instrucție cu caporalul care se deosebea mult de sergent. Nu striga niciodată și nu injura. Ii plăcea mai mult să vorbească despre ce va face cînd se va libera din armată. Povestea despre lunile pe care le petrecuse aici. Soldații săi nu progresau cu instrucția dar erau linistrați. Nu de tot. Sergeantul se amesteca de multe ori și caporalul nu zicea nimic.

Așa trecu încă o săptămînă, cînd, într-o noapte, după ora stingerii Emil fu trezit de gălăgie în dormitor. Un grup de zece, doisprezece gradați, serjenți și caporali intraseră în dormitor și-i sculau pe unii din paturi pentru a se culca ei. Acești ~~fie~~ găseau alte ~~paturi~~. Întelose că erau gradații companiei despre care verbise sergentul. Aceștia fusese să plecati pînă acum la munci agricole sau industriale. Se înapoiaseră acum, căci trebuia să înceapă noul ciclu de instrucție.

cură o cale ferată. Soseaua părăsise ultimele case ale orașului și străbătu două saty trecind printre bălti rămase de la ploile din ajun. Pe sosea treceau camioane și căruțe încărcate și soldații priveau cu aviditate la viața aceasta care-și urma cursul în afara regimentului.

Polygonul se întindea între dealuri și era înconjurat de păduri pentru a fi izolat de așezările din jur. Era un cîmp vast, în mijlocul căruia se înălța un foisor de observare. Acolo era linia de tragere. Acum poligonul era plin de soldați de la toate regimenterile orașului. Cînd intrară suziră focuri de armă răzlețe sau în rafale. Căutără cu privirea și descoperiră pe aliniamentul de tragere mogîldete în poziția culcată care trăgeau în niste ținte. Trebuiră să aștepte pînă să fie elniati în ordine. Demonstrația începu. Traseră pe rînd pistoale mitralieră, apoi puști mitralieră și în sfîrșit mitralierele. În încheiere se trase cu aruncătorul de grenade. Focul se executa în diferite obstacole de diferite grosimi și așezate la diferite distanțe. Lovite de gloante acestea săreau în tăndări.

Demonstrația în sine ținu nu mai mult de două ore, dar organizarea era defectuosă și trebuia mereu să se aștepte. Ofițeri și subofițeri așteptau sau alergau de colo pînă colo din ordine sau aliniind companiile. Sună apoi gearnă. Imediat focul începea pentru a se opri dincine știe ce cauze după puțin timp. Se aștepta iarăși.

Trecuî mai multe ore. Sogî o mașină din care soldații dădură jos marmide ci mîncare și veselă. Se împărțî mîncarea. După ce mîncără fasole cu bucăți de salam în ea, demonstrația continuă.

Pe la ora patru companiile se pregătiră de plecare. Înfară lumina se micșorase. Soarele care scăpise cîteva clipe dispărî și o ploaie măruntă începu să se cearcă. Toată lumea se grăbea. Cum pe jos era iarbă sefăci imediat noroi. Cei care călcău primii, striveau pămîntul în picioare iar cei din urmă alunecau într-o clisă groasă.

La înăpoiere se întunecă. Pătrunseră în regiment și merseră să depună armele. Plecară apoi la masă. Toată seara și-o pierdură cu curățatul armamentului care se umpluse de apă din cauza ploii. Înainte de culcare sergentul avu chef să urmărească programul la televizor.

În ziua următoare, la deșteptare, lucrurile se petrecuseră într-o mai mare intensitate ca în cea precedentă și astă cum aveau să se petreacă și-n cele lăice. Segmentul dădu deșteptarea făcind un zgomot infernal cu băncuța. Soldații sărără din pat amețită de somn și se îmbrăcară lovindu-se unii pe alții. Cei care nu reușiseră să se îmbrace suficient de repede se dezbrăcară din nou, apoi se refîmbrăcară în timpul în care segmentul arse un băț de chibrit. Pe cîțiva fi puse să se culce pe ciment și să se scoale de mai multe ori ca niște păpuși automate. Si nu era niciodată multumit că aceștia nu atingeau cu burta cimentul.

Se făcu apoi curățenie cu mai multă insistență de data astă deoarece căpitamul urma să inspecteze el însuși. Soldații spălară pe jor, sterseră praful de pe rastele și valize și aliniară apoi paturile cu o sforsă întinsă de la un cap ~~al dormitorului~~ la celălalt. ~~al dormitorului~~

Emil își înfrinse dezgustul și făcu curățenie în WC. Polosi și, cum „dupălăul”. Trebuia să steargă apa de pe jos și privind pe fereastră fi invidie pe cei din curte care aveau sector imprejurimea clădirii. Aceștia măturau curtea și străgeau frunzele de pe jos. Scăpau într-un fel de privirile și reproșurile segmentului.

După masă, unde Emil bău numai ceaiul care-l mai înțelzi nițel, compania se adună cu armament cu tot în cîteva minute dădu la rîndul său raportul celui pe care Emil îl zărise cînd ieșise din club în prima dimineată după venirea lui în regiment. Era comandantul batalionului ~~ein~~ care făcea parte compania, maiorul Preda. Acestea discută ceva cu căpitanul, apoi plecă. Celelalte companii ale batalionului, vecine, erau și ele în fierbere. Ofiterii alergau de colo colo dînd ordine. Intr-un tirziu căpitanul verbi soldaților.

Batalionul se va deplasa în poligonul de tragere, la 10 km de oraș unde va avea loc o tragere demonstrativă cu toate tipurile de armament pentru nouul ciclu de instrucție. După ce le spuse să păstreze ordinea în formăție, coloana porni.

Părăsiră regimentul printr-o ieșire care dădea direct în cîmp. Drumul gloduros ținu vreun kilometru ~~pe~~ ^{în} arhiva exilului.ro dădură în sosea. Treceau printre lanuri de porumb. Tre-

maga de pe mine. Dar pe cine e porc, îl strîng de gât cu mîinile astăa. Si își arătă mîinile mari de lucrător al pămîntului.

Sergentul ținu să-l pedepsească pentru că nu a venit la masă. Bănuia că Emil încercase să-l facă, să-l înfrunte pe el. Cînd Emil vră să se dezbrace pentru a se culca sergentul îl opri. Va fi planton schimbul întîi. Moldoveanul schimbul doi.

După ce programul de seară se termină Emil rămase singur pe culoarul din fața dormitorului. Lăsase usa de la dormitor întredeschisă și privea din cînd în cînd îndărîtu la cei care dormeau răsturnați în toate pozițiile. După obiceală unei zile, căzuseră într-un somn greu și se auzea sforăitul lor. Plantonul lui Emil ținea de la ora nouă pînă la douăsprezece. De la douăsprezece pînă la trei urme moldoveanu iar de la trei pînă dimineață un soldat care cîne știe ce făcuse la masă și fusese pedepsit de sergent,

Lui Emil nu-i era somn. Se plimbă gîndinduse la aceste două zile de armătă. Fără să fi făcut ceva ajunsese în conflict cu sergentul. Ca totdeauna pe unde mergea figura lui nu fusese pe placul celor cu care venea în contact. Emil știa că mobilitatea felei sele pe care cu ușurință se puteau citi sentimentele, îl trăda mereu. Însă sergentul îl dezgustase prin purtarea sa. Deocamdată nimeni nu îndrăznea să zică nimic, neștiind nimic despre ceea ce avea să urmeze, dar mai tîrziu poate nu-l vor mai lăsa pe sergent să-și bată joc de ei în felul acesta. În orice caz el nu-i va permite orice să-ă întîmplă. De aceea trebuia să evite pe cît posibil un conflict deschis cu sergentul în primele zile. Cînd se va mai obișnui îl va înfrunta.

A treia oră a plantonului său trecu greu. Ii era somn. Cînd voi să-l trezească pe moldovean, acesta se întoarse pe partea cealaltă după ce mormăi ceva. Se gîndeasă să rămînă în continuare tot el, cînd deodată, moldoveanul sări ca ars în sus. Se înbrăcă repede și-l scăimbă pe Emil care, după ce se băgă în pat, își dădu seama că-i pierdut tot somnul. Cu cît încerca să adoarmă cu atît se chinuia mai tare. Privi pe cei care sforăiau. Răsturnați în paturile lor cu cîmășile ridicate, horcăjau și belboroseau din cînd în cînd cuvinte nefințelese. Cel ce dormea sub Emil se agita mereu.

façă instrucție de front pe un teren din vecinătate. În vătară mersul în cadență, poziția de drepti, salutul, întoarcerile la stînga, la dreapta și la stînga-mprejur și multe altele. Sergeantul executa cu un fel de dignitate grădinașă miscările sub privirile recruiilor. Ii lăpunea apoi să execute: „Fă ca mine”.

Emil observă cu uimire că majoritatea nu puteau merge în cadență. Mișcau mîna stîngă odată cu piciorul ~~cum cu piciorul~~ și pe cea dreaptă ~~cum cu piciorul~~, atât de cataglos în cît stîrneau risul celor care reușiseră. Iși dăsu seama că asta se datora ~~lipsăi~~ lipsăi unui efort de mic efort de disciplinare intelectuală. Mai ales unul nu poate merge deloc în cadență ceea ce făcu pe sergeant să-si ieșă din fire și să-l lovească cu piciorul. Compania amuți. Cel lovit abea se stăpini.

- De ce mă loviți ~~de~~ arăse sergeant? și ochii aveau o căutătură cruntă. Sergeantul domolit fi aportofă în continuare dar acesta repetă numai atât, stăruitor:

- De ce mă loviți?! De ce mă loviți?!

Era un tăran din Moldova și din ținuta lui se bănuia că este puternic. Sergeantul nu mai era în largul său și deși continuă cu instructia se vedea că nu poate uită incidentul. Compania toată era posemorită, preoccupată. Cînd începu să se lase întunerivul merseră înapoi pe plateau. Depuseră armele și se încolosară pentru masă. Sergeantul fi puse pe moldovean planton. Aceasta nu spuse nimic.

Mîncără din neu macaroane cu brînză. Fiecare avea în farfurie cîte un cub de marmeladă. Emil amestecă marmelada cu macaroanele și mîncă în sfîrșit. Trebuia să-si potolească foamea. Termină de mîncat printre primii. Sergeantul fi trimise să-l schimbe pe moldovean și avu grije să pună în ton un fel de sfidare. Emil nu zise nimic. Plecă.

Moldoveanul era tăcut, în întuneric Emil fi vedea ochii și chipul încruntat.

- Cu ce drept dă el în mine?

Emil fi spuse să se ducă la masă. Aceasta nu voia. ~~nu voia să mă bifeze~~. Ii spuse că este tătar de felul său și-si văzuse doi frați morți de cutit într-o încăierare.

- Eu sănă bun. Pentru cine e la fel, îmi dau și că-

după primele momente de surpriză lingurile celor care nu găsiseră se auzilă lovind în castroanele de tablă. Multi nu mîncau. Emil nu mîncă nici el. Cînd ieșî din sala de mese foamea fi trecuse lăsînd loc dezgustului.

Compania se încolonă și se îndreptă spre clădirea ~~comandantă~~. Ajunși își luără armamentul și se aliniară la loc, pentru raport, în careu, pe plutoane. Sergeantul dădea ordine cu mult avînt lungind cuvintele din dorință de a fi auzit de comandant. Acesta coborî și el. Primi raportul de la sergeant apoi învăluî compania într-o privire. Verbi:

- Vi s-a dat astăzi armamentul. Ați văzut că aveți fiecare seria pistolului mitralieră înscrisă în dreptul numelui dumneavoastră, în registru. Armele nu poteti să le amestecați. Fiecare vă îngrijiti pistolul. Nu vă mai atrage atenția la ce se poate întîmpla în caz că le pierdeți. Vreau să vă spun doar că dacă nu le veți îngriji cu cea mai mare grije, nu veți scăpa de pedeapsă. Eu voi verifîva lucru acesta. Prin sondaj, Dacă gradații vă vor controla în fiecare zi la armament. Altceva. Aveți obligația decurgînd din regulamentele militare de a vă respecta superiorii și comandanții și de a executa întocmai și la timp ordinele date de aceștia. În lipsa ofițerilor și a subofițerilor, în companie, comandanțul va fi sergeantul, care are funcția de încălcitor de companie. Veți face tot ce va spune el. El va respecta programul lăsat de mine pentru dupăamiază. Se întoarse să plece dar înainte salută compania. Bună ziua tovarăsi!

I se răspunse pe mai multe voci, fiecare ce crezu de cuviință: „Bună ziua”, „Să trăiți”, etc. Isi puse mîinile la urechi. Spuse sergeantului:

- Sergeantule, îi înveți mai întîi să răspundă la salut. Si apoi faci instrucție de front.

El luă deoparte pe sergeant și-i dădu ordine. Aceșta îl conduse spre poarta regimentului apoi se întoarse. În formăție era animație. Sergeantul restabili disciplina strigînd. Învățără să salute comandanțul. Mai bine de un sfert de oră strigăra în cor: „Să trăiți tovarășe căpitân”. Sergeantul spunea: „Bună ziua tovarăsi” și ei răspundeau. Nu se putu abține să nu fie salutat și el și compania atriga: „Să trăiți tovarășe sergeant”.

Pînă la organizarea definitivă a companiei și începerea ciclului de instrucție, căpitanul ordină să se

după primele momente de surpriză lingurile celor care nu găsiseră se auzilă lovind în castroanele de tablă. Multi nu mîncau. Emil nu mîncă nici el. Cînd ieșî din sală de mese foamea fi trecuse lăsînd loc dezgustului.

Compania se încolonă și se îndreptă spre clădirea ~~clădirii~~ ~~comandantă~~. Ajunși își luără armamentul și se aliniară la loc, pentru raport, în careu, pe plutoane. Sergeantul dădea ordine cu mult avînt lungind cuvintele din dorință de a fi auzit de comandant. Acesta coborî și el. Primi raportul de la sergeant apoi învăluî compania într-o privire. Vorbi:

- Vi s-a dat astăzi armamentul. Ați văzut că aveți fiecare seria pistolului mitralieră înscrisă în dreptul numelui dumneavoastră, în registru. Armele nu poteti să le amestecați. Fiecare vă îngrijiti pistolul. Nu vă mai atrage atenția la ce se poate întîmpla în caz că le pierdeți. Vreau să vă spun doar că dacă nu le veti îngriji cu ceea mai mare grije, nu veti scăpa de pedeapsă. Eu voi verifica lucru acesta. Prin sondaj. Dar gradatii vă vor controla în fiecare zi la armament. Altceva. Aveți obligația decurgînd din regulamentele militare de a vă respecta superiorii și comandanții și de a executa întocmai și la timp ordinele date de aceștia. În lipsa ofițerilor și a subofițerilor, în companie, comandanțul va fi sergeantul, care are funcția de încălcitor de companie. Veți face tot ce va spune el. El va respecta programul lăsat de mine pentru dupăamiază. Se întoarse să plece dar înainte sălătă compania. Bună ziua tovarăsi!

I se răspunse pe mai multe voci, fiecare ce crezu de cuviință: „Bună ziua”, „Să trăiți”, etc. Isi puse mîinile la urechi. Spuse sergeantului:

- Sergeantule, fi înveți mai întîi să răspundă la salut. Si apoi faci instrucție de front.

El luă deoparte pe sergeant și-i dădu ordine. Aceșta îl conduse spre poarta regimentului apoi se întoarse. În formăție era animație. Sergeantul restabili disciplina strigînd. Învățără să salute comandanțul. Mai bine de un sfert de oră strigăra în cor: „Să trăiți tovarășe căpitan”. Sergeantul spunea: „Bună ziua tovarăsi” și ei răspundeau. Nu se putu abține să nu fie salutat și el și compania atriga: „Să trăiți tovarășe sergeant”.

Pînă la organizarea definitivă a companiei și începerea ciclului de instrucție, căpitanul ordină să se

- Tu ce crezi soldatule că aici e după vrute? Treci în front. Intimidat de tonul căpitanului acesta trecu în formăție. Dar căpitanul se întoarse.

- De ce nu vrei să faci școală de gradați?

- Nu-mi place mie să comand, răspunse timid cu jumătate de glas cîntăretul.

- Nu-ți place? Ai mai comandat de multeori pînă acum?

- Aaaa. Nu da... Stiți, eu sunt cam slăbut, nu prea sunt puternic.

- Lasă că nu trebuie să fi puternic. Sî apoi uităte lătine cît esti. Esti mai înalt decît mine. Ai să rămîni aici. Dacă pleci te bag la arest. Să tî minte. Si căpitanul își văzu de treabă.

Sergentul se uită urât cînd văzu că Emil scria ordinea de bătaie. Nu spuse nimic. Treaba dură aproape pînă la prînz. Cînd era gata să termine îl văzu apărînd pe sanitarul cu care mersese în compartiment. Acesta nu fusese mulțumit că nu va face școală de gradați și venise să-l reage pe căpitan să-l ia și pe el.

- Cîte clase ai? îl întrebă acesta?

- Am absolvit o școală ~~technică~~ tehnică dentară.

- Cîți ani ai?

- 27

- Treci în front. Să nu pleci niciodată. Am să aranjez eu asta.

Emil îl trecu și pe dentist în ordinea de bătaie. Cîntăretul voise să spună că de vreme ce a venit vineva în locul său... Dar căpitanul nu-l ascultă și plecă în cancelarie. Sergentul alinie compania. Ordona să se depună armele pe niște bănci lungi de piatră și să se aliniez pentru masa de prînz.

Emil simtea că trebuie să măñince. Foamea îl rodea de vreun ceas. Mîncare nu mai avea de acasă căci primiseră toti ordin s-o arunce și o aruncaseră. Se urmărise evitarea unor eventuale intocsicări.

Cînd intrără în sala de mese mîrosul acru care domnea acolo nu-i mai displăcu atât de violent lui Emil ca dimineață. Meniul se compunea din ciorbă de legume și macarane cu brînză. Nu luase de cîteva ori din ciorbă cînd cîneva descoperi viermi. Cîteva clipe nu mai șfincă nimeni. Alți cîțiva găsiră și ei viermi în farfurii. Dar

traliere. Plutonierul apăruse și el și cu un cernet în mână împărtea arme. Fiecare semna apoi trecea în front. Emil primi mitraliera abea la sfîrșit, cînd tot celi alți terminaseră deja. Era o armă grea în comparație cu a celorlalți. Tot armamentul era ~~susținută~~.

După ce armamentul fu distribuit, căpitanul alinie compania. Astfel constituită grămadă aceea de oameni de pînă atunci, căpătase personalitate. Ordinea era cea care făcuse această transformare. Cele patru plutoane cu soldații aliniati după înălțile, căpătaseră individualitate. Cînd totul fu sfîrșit, căpitanul ^{de} demă deoparte și fi vorbi sergentului. Din locul unde se afla, Emil nu putea suzi. Sergentul plecă.

Căpitanul îl întrebă pe plutonier dacă e terminat în sfîrșit. Acesta îi răspunse ~~că~~ ^{afirmativ}.

- Ajutăm să fac ordinea de bătaie.

- Am interes tovarășe căpitan, și plutonierul își rupse din registrul o foaie de hîrtie și, cu creionul în mînă, era gata.

Trecută în flancul drept. Căpitanul întrebă pe cel dintîi cum îl cheamă.

- Năstase Dumitru, răspunse soldatul și plutonierul îl trecu pe foaie. Apoi la fel cu cel următor. Căpitanul nu fu mulțumit de cum scria plutonierul.

- Mo, da' ai un scris... Dă la mine.

- Ce să fac tovarășe căpitan, dacă aşa scriu eu, spuse plutonierul și rîse.

Căpitanul se uită la soldați; Făcu cîțiva pași și se opri ~~în față~~ lui Emil ~~în față~~.

- Vino înceo. Ai scris frumos?

- Oarecum, răspunse Emil.

Emil terminase de scris primul pluton cînd veni sergentul. Era însotit de cel care mersese cu Emil în com partiment și care terminase un liceu de muzică. Căpitanul îi spuse să treacă în front la plutonul de mitraliere. Cîntăretul avea o figură descompănătă. Raportă:

- Tovarășe căpitan, dă tovarășul căpitan Mîndra și spus să nu plec nicăieri. Mîndra era cel cu U.T.C.-ul.

- Lasă-l pe Mîndra și fă ce spun eu. Ai să faci scoala de gradăți.

Cîntăretul se codea.

- Dar știi eu nu aș vrea să fiu gradat.

care primise mîncarea de la bucătărie și începu cu un polonic să toarne ceaiul. Apoi făcu același lucru cu un fel de chiveci rău mirositor.

Fiecare pe măsura ce era servit începea să măñînce. Ceișii n-avea nici un gust. Emil îl dădu deoparte. Încercă cu ghiveciul dar acesta era din cauciuc fără de amar așa că fu nevoie să renunțe. Nici nu-i era foame de alt fel. Privi pe cei din jur. Aceștia mîncau cu poftă. Nu toți tetuși. Mulți făcuseră ca și el. Sergeantul după ce își căutase șisi alese singur cu polonicul bucăți de carne din ovalul cu mîncare, înfuleca de zor și din cînd în cînd arunca cu cocoleaș de pînă în spîre vreunul care vorbea ceva. Nimeni nu mai spuse nimic.

Cînd terminară strîmseră din mînă în mînă farfurii și căniile la capătul mesei și la ordinul sergeantului se ridică . Părăsiră apoi sala de mese cîte unul, în sir. Se regrupară pe platoul din față ~~Salon~~ de mese și se întreptară spre clădirea companiei. Alte companii să ceau la fel. Afără se luminase.

Ajunsî, nu mai urcară în dormitoare ci rămaseră ~~în~~ aliniatî în formă ~~de~~ careu. Sergeantul stătea cu un pas înaintea trupei. Trebuia să aștepte pe ofițeri. Căpitanul privi de la fereastra cancelariei. Apoi coborî după cîteva minute.

Sergeantul făcu cîțiva pași de defilare spre acesta și voia să dea raportul. Căpitanul îl concedie cu un gest. Sergeantul trecu în flancul drept, în rînd. Căpitanul îl chemă:

- Sergeant, ai să mă ajuti să organizez plutoanele. Avea vocea moale, potolită, cu un fel de cordialitate în ea. Chiar trăsăturile fetei contribuiau la această impresie.

- Am înțeles, răspunse sergeantul luînd poziția de drept și salutînd.

Fură împărtișu în patru plutoane. Sergeantul îl lăsa cu mîna după înăltîme și-i ducea la locul lor. Cei mai înalți în flancul drept, apoi ceilalți în ordine descreșcătoare. Si așa cu fiecare pluton în parte. Emil, nimeri în cel de-al patrulea. Era plutonul de mitraliere. El compunea. Fiecare pluton era împărtit pe funcții și cei mai solizi purtau puști mitraliere și aruncătoare de grenade antitanc. ~~și urmau~~ purtînd pistoale ^u mi-

Se făcu hazi. Cei care voiseră să se facă șoferi fură foarte dezamăgitii. Sectorul lor constă în a spăla pe jos. ceilalți aveau o muncă mai usoară. Stergeau germeurile, valizele, rastelele cu armament sau alinișu paturile. Sergeantul se adresă lui Emil.

- Tu nu vrei să te faci șofer? Emil nu spuse nimic. Hai că te fac eu șofer și pe tine, Da pe tine te pun pe excavator. Tu ai sector ~~WC urile~~. Hai, ia-ti „dupălăul” și dăi drumul la treabă.

„Dupălăul” era un par de lemn cu niște cîrve înfășurate la capăt cu țare se desfundau WC-urile. Emil nu spuse nimic și plecă. Cînd intră în WC era cît ve ce să-i vină rău. Un miros greu, extrem de neplăcut domnea în micle dependințe. Mizerie de pe jos era de nedescris și explicabilă. În cele cinci minute afectate „necesi-tătilor fiziologice”, treceau prin aceste cabine peste șaizece persoane ametite de somn și de frigul dimineții. Dacă se știe că becurile nici nu se găseau în orificiile din tavan totul se explică.

Emil aruncă cîteva găleți de apă și fu nevoit să folosească „dupălăul” deoarece două din WC-uri erau infundate. Se spălă apoi cu grije, cu apă rece ca gheata, și coborî în fața companiei unde ceilalți se adunaseră deja. Plecară la masă.

Sala de mese pe lîngă care trecuseră în ziua precedentă era o încăpere de peste cinci zeci de metri lungime și douăzeci și cinci ~~lătime~~, mobilată cu mese lungi de lemn, acoperite cu musama verde. Mesele erau aliniate de o parte și de alta a încăperii lăsînd între ele un interval pe care se putea circula. În peretele din fund se aflau niște ghișee prin care se dădea mîncarea. Peretele acesta despărțea sala de mese de bucătărie. Pierea companie își avea mesele sale delimitate prin spații libere lăsate între ele. Nu era singura sală de mese din regiment, dar era cea mai mare.

Se aseză la masă în ordine. Întîi se aliniaseră în dreptul meselor apoi se asezaseră la ordin. Apăru un soldat cu uniforma plină de pete de grăsime și aproape pitic. Numai puțin trecea de înălțimea meselor. Era însă voinic și cără repede mai multe teancuri de farfurii de tablă și de căni dintr-un dulap din fier aranjindu-le la mese. Era veselarul companiei, un soldat de cicluri doi. Luă apoi unul dintre ligheanele de www.arhivaexilului.ro aluminiu ~~până în~~

nu-i plăcu căci ordonă.

- Drepti!

Amutiră toti.

- Bagăti mintile în cap soldatule, și mai spuse lui Emil, apoi cu un ton amuzat se adresă tuturor.

- Mai este o jumătate de oră pînă la raportul de dimineață. V-aș mai fi lăsat să dormiți. (Caporalul începu să rîdă. Cîțiva schițară și ei cîte un zîmbet că să fie pe plac, dar ferinduse să fie văzuți de sergent). De ce rîdeți? V-aș mai fi lăsat să dormiți dar în dimineață astă văd că nu mai vin femeile de serviciu să facă curătenie. Apoi întorcînduse spre cel pe care-l pusese să-i facă patul: Ia uită-te pe geam, nu se văd?

Soldatul, de bună credințe, mîrse să se uite. Începu rîsul. Sergentul părea foarte măgulit de această manifestare de simpatie pentru gluma sa. Soldatul spuse că nu se vedea nici o femeie în regiment. Emil zîmbi și el, atât era de naivă mutra acestuia. ceilalți făvesu haza în toată legea. Ba unii că să se remarcă în față sergentului, începură să-l ia și ei veste picior. Emil nu mai zîmbi. Sergentul continuă să agitație se potoli.

- Cred că astăzi nu mai vin, și rîdea de propriile sale spirite. Așa că trebuie să facem noi curătenie, Se rîse și mai tare. Unii totuși nu pricepeau nimic. Dar rîdeau și ei de rîsul celorlalți. Se lămuriră apoi. Nu existau ~~nici un fel de~~ femei de serviciu. Curătenia intra în sarcina lor și se făcea în fiecare dimineață timp de douăzeci de minute, imediat după desfășurare. Fiecare avea un sector de făcut curat. Sergentul spuse că trebuie să împartă sectoarele.

- Așa cum vi le împart acum, așa le veți avea pînă veți trece în ciclul doi. Așa că vreau să știu cîți vor rămîne în școală de grădini. Nu toți veți rămîne aici. ~~mai~~ Veți ^{mai} pleca dintre voi. Unii veți fi luati la școală de șoferi, alții în altă parte. (Caporalul zîmbi.) Cine vrea să facă școală de șoferi?

Cîțiva ridicară timid mâna. Apoi se mai adăugără și alții.

- Si eu. Si eu.

- Bine și voi. Treceți deosebite. Apoi adresîndu-se caporalului care rîdea. Le dai cîrpele să sofeze cu ele pe interval pe aici.

vreți să faceti armătă. Si cu mine să știți că dați de dracu. Cât vă trebuie să vă echipați? Sau credeti că dacă aveți cinci minute la dispoziție vă lăfăti? Nu, soldaților, la mine vă îmbrăcați la bățul de chibrit. Acum facetivă paturile. Stai! strigă unuia care făcuse un pas în ape. Unde te duci soldatul? Am ordonat eu, executarea? Executarea!

Emil își făcu patul cu grije de teama vreunui reproș. Iși împături pătura asoră cu care se învelise în somn, întinse cearcăful și-l băgă sub saltea. Caporalul care îl asista pe sergeant la acest program de dimineață fi învăță să facă noduri la cearceaf în cele patru colțuri apoi să-l petreacă astfel peste saltea. În felul acesta va sta întins. După ce toți terminară de aranjat paturile mai rămăsese unul singur nefăcut. Al sergeantului.

- Tu faci și patul meu, spuse acesta pe un ton mai potolit unui soldat. Soldatul se grăbi să execute ordinul. Apoi ardonă iarăși adunarea la intervalul mare al dormitorului. Toți se grăbiră să se elinieze fără să spună nimic, căutând să nu atragă prin nimic atenția sergeantului asupra lor.

Sergentul începu să se plimbe prin față celor două rînduri privindu-i pe fiecare în ochi. Cînd ajunse în dreptul lui Emil fu nemultumit probabil de expresia chipului acestuia căci îl întrebă cum îl cheamă.

- Emil Petrescu

- Emil Petrescu? Ce ești tu? Si cum acesta simțind în tonul sergeantului o intenție de batjocură nu răspunse; Ești civil?

- Soldat Emil Petrescu.

Sergentul nu fu mulțumit.

- Mai tare.

- Soldat ~~Emil Petrescu~~.

Sergentul îl privi insinuant apoi spuse:

- Ce, te crezi mai deștept decât ceilalți?

Emil înțelese că privirea la dat de gol îsa cum făcea mereu ori unde mergea. Răspunse.

- N-am spus asta, mi se pare.

- Mi se pare?! Si întorcîndu-se spre ceilalți: Mi se pare?! Uzită? Îsa răspunde el gradatului. Mulți, ca să-i fie pe plac, începură să hizească dar sergeantului

Se trezi în larmă. ~~Se se fătăplase.~~ Auzea pe cineva răgnind: „Deșteptarea! Deșteptarea!” și tot dormitorul era pradă unei agitații puternice. Privi afară. Era încă întuneric. Se ridică iute în casul oaselor. Sergeantul, echipat, striga „Deșteptarea!” și de fiecare dată cînd pronunța cuvîntul, dădea cu piciorul într-ună din băncuțele de lemn ce se găseau la fiecare pat, împingînd cu putere în usa dublă de lemn a dormitorului. Aceasta lovinduse făcea un zgomot puternic apoi împinsă de balans revenea în piciorul acestuia care o împingea înapoi. Surprins, năucit de somn, cu trupul încă obosit, sub impresia loviturilor din usoare și a răgnitelui sergentului, sări jos din pat. În cădere îl lovi ușor pe cel care dormea jos. Se scuză apoi se repezi să se îmbrace. Dormitorul era pradă unei agitații de nedescris. Fiecare căuta să se îmbrace mai repede dar, zăpăcit, trebuin să urmeze o ordine. N-o urma și se încurca în pantaloni sau în veston. Își lua pe dos, revenea apoi înselat, greșea iarăși și pierdea timpul în timp ce sergeantul răcnea încontinuu: „Deșteptarea!”

Emil termină de îmbrăcat printre primii. Deodată sergeantul încea să mai lovească băncuța și repezindu-se în mijlocul dormitorului ordonă:

- La intervalul mare adunarea!

Unii înțeleseră despre ce trebuie să fie vorba și se aliniară în fața paturilor, de o parte și de alta. Alții, care nu terminaseră încă să se îmbrace, continuau să se agite în intervalele dintre paturi. Sergeantul se repezi la vreo dojă dintre ei și luându de piept fi trase afară răgnind:

- Mă, tu n-ai auzit? Nu respectă ordinul? Unde te crezi soldatule aici? Aăă?! La măta acasă? Si furios le strigă în obraz: Culcat!

Cei trei, aiurîți de furia acestuia, se arunceră la pămînt. Auziseră de astăză de acasă. Astă era armata. Dar vocea sergeantului tună:

- Culcat! Drepti! Culcat! Drepti!

După ce fi făcu să se întindă de câteva ori pe cîmentul rece, le ordonă să țearne cu îmbrăcatul și îșteptă să se alinieze lîngă ceilalți. Apoi se explică:

- Soldaților, și pronunța, soldaților www.arhivaexilului.ro un fel de amenintare în voce, am impresia că voi nu prea

se caporalul. Sergeantul mormăi ceva și poi se culcă și în curind se suzi cum sfărăia. Lumina fusese stinsă. Nimeni nu mai avea curajul să sosotescă ceva. Nu se suzeau decât respirațiile celor din paturi.

Emil deși obosit de agitația acestei prime zile petrecute în regiment și de noaptea petrecută în club, nu putu adormi usor. Noutatea vietii în care intrase îl frământa. Se gîndeau cît de greu va trece acest an și jumătate pînă se va putea întoarce acasă. Si cîte lucruri nu va aduce cu el. Ii apărea figura sergeantului de adineauri. Ce brută! I se părea grotesc cum a fost smuls din linistea vietii sale de pînă astunci, pentru a fi pus la cheremul unor astfel de oameni. Ce legătură poate fi între el care dorea independența într-o viață dedicată artei și frumosului și acest om care fi năvălise pe neașteptate în viață? Il îngrozea mai ales felul în care vedea că privesc ceilalți noua lor viață. Cu nepăsare și cu acceptare, ca pe ceva firesc. Iși dădea seama că mai mult sau mai puțin, ceilalți erau obismuți cu greutătile. De aceea singurătatea sa i se părea absolută. Ii apăru în minte figura tîmoitului de care dimineață rîseseră ceilalți. Cum fusese posibil să fie lăsat în armată un astfel de om? La număr fără îndoială. Si cu cîtă cruzime rîseseră cu totii de el. Il compătimi noastre din asemănarea secretă dintre ei doi. Si el se simțea în lipsa lui de experiență un infirm. Nu vedea cum avea să se adapteze la această existență. Erau lucruri pe care nu le putea accepta dar pe care trebuia să le accepte. Refugiat pînă acum într-o lume a lui pe care și-o umpluse cu frumuseți și cu ideuri, nu fusese confruntat cu nimic care să-i contrazică existența. Si se crezuse totdeauna deasupra, disprețuise desigur nu recunoștea pe față, pe ^{toti} ~~cei care~~ nu se ocupau cu literatura. Ii disprețuise și pe aceștia văzîndu-i la ce compromisuri se dedau și nu iubise decât pe maestri. Se izolase în disprețul său egoist de toată lumea și crezuse că este deasupra. Acum, în noua sa postură, trebuia să implice aceste sentimente cu faptele pe care va trebui să le facă. Si se simțea cu desăvîrsire dezarmat, singur, părăsit. Cărțile și maștwii săi iubiți nu-l puteau ajuta cu nimic. Se simțea că un bîet om de uscat, singur pe o corabie gata să se scufunde, în mijlocul furtunii turbate.

Încercă să se limpezească, un jet de apă rece îl înghetează pînă la oase. Se gîndi cît de curat venise de acasă și cum se năclăise în această baie. Dezgustat se îmbrăcă. Observă că ~~p~~ u unora baia aceasta li se părea minunată.

Cînd se întoarseră la companie erau toți uzi leoarcă și trebuiră să se steargă în dormitor. Se întunecase. Aflără că rămăseseră numai cu ~~caporalul~~. Căpitanul și plutonierul plecaseră acasă. Lui Emil își se păru ciudat. De fapt era normal. Ofițerii erau din Y. Acesta era pentru ei ca oricare servicii. Venise ora, plecaseră acasă,

Sergentul le spuse că au program de televizor. Multă se bucurară că vor vedea filmul. După ce trecu însă televizorul acesta închise televizorul și le spuse să-si schimbe hainele între ei. Nimeni nu spuse nimic. Apoi acesta le arăta cum se coase gulerul corect și-i puse să îl descoasă. Le vorbi despre armată, despre comandanți și le spuse că la companie sînt doisprezece sergenti dar că acum erau plecați la munci agricole.

Cînd se făceau ora nouă și un sfert le spuse că trebuie să iasă în fața companiei să-si facă bocancii cu cremă. Fiecare avea perie și cremă de acasă. Se grăbiră în plorie apoi urcară în sir indian în dormitor. La nouă și jumătate caporalul stinse lumina. Toți stăteau în paturile lor cu ochii deschisi și se gîndeau la această primă zi de armată. Emil simtea o strîngere de inimă la gîndul că abea o zi trebuse din cîte avea de stat aici. Si cîte impresi începuse singură zi.

După un timp usă dormitorului de deschise cu zgomot și lumina se aprinse. Toți ridicară capetele. Intrase un sergent care ducindu-se la unul dintre cei ce stăteau în pat fi spuse:

- Ce faci leătule? Si cum acesta nu-i spunea nimic, ce n-ai glas? O să te învăț eu să ai. Pînă atunci i-ai frumușel valiza și vestoul și caută-ți alt pat. Si tine minte că ăsta e patul meu. Al sergentului Enache. Ai înțeles?

- Da, răspunse acesta.

- Nu, da. Am înțeles, se răspunde. Las' că vă învăț eu armată. Sterge-o! Apoi se întinse în pat. Cum toți se uitau la el cu curiozitate și teamă, spuse:

- N-aveti somn? Vă fac eu somn.

- Nu-i mai speria Enache din prima zi, lasă-i, smu-

In fiecare dormitor zăriră niște dulapuri mari de fier în care aflără că stătea artamentul și că se numesc răstele. Cînd ajunseră la etaj încetară să mai vorbească. Apăruse căpitamul. Tot acolo zăriră printr-o ușă deschisă, o încăpere cu multe rafturi pe care erau aranjate, bocanci, centuri, căști, haine, ba chiar și arme. Înăuntru dezlușiră figura unui plutonier (începuseră să știe gradele) gras și mic cu doi gchi bulbucăți și nasul roșu, semn că bea, nu se încurea. Avea o figură comică. Căpitamul chemă pe caporalul cu mustată și-l trimise nu se știe unde și rămînind singur începu să împără efectele împreună cu plutonierul. Fiecare primea o pereche de pantaloni și o țunică, o pereche de bocanci, centuri și rufărie de corp. După ce semna, le lăua sub braț și intră cu ele în dormitor. Plutonierul le nota într-un registru apoi le arunca în brațe celor ce le lăua în primire. Emil primi și el efectele dar tunica era prea strîmtă la umăr, bocancii prea largi. Căpitamul îi spuse că le vor schimba între ei. Dintre recruți unul mai căpos către se vede că nu înțelesese prea bine cine, și ce face acolo, îi spunea căpitamului: „Ce-mi dai mie dâmne boala asta? Dumneata nu vezi că-mi intră tot capul în ea?”

Emil intră cu ele în dormitor, și alese un pat de deasupra și începu să se îmbrace. Trebuia mai întîi să-și coasă peclițele și gulerul de plastic care nu dădea voie postavului gros să-l zgîrie la gât. Hotărît lucru, bocancii erau prea mari. Cu cine să-i schimbe? Va vedea el. Iși aranjă valiza sub pat și așteptă.

După ce terminară toti, compania se strinse din nou în fața clădirii. Căpitamul dispăruse. Caporalul îi încolona și-i duse la baie. Clădirea se găsea tocmai în celălalt capăt al regimentului. Intrără într-un fel de vestiar unde se dezbrăcară complet și intrără apoi într-o încăpere plină cu aburi din care nici nu te vedea. Pe jos se găseau niște grătare de lemn putrezit de atîta umzeală. Aspectul acestei turme de trupuri goale îl indispusese mai tare pe mil. În totul plutea un miros greu de transpirație și de vechi, care aproape îl făcu să vomite. Se zgîrie la picior adînc într-un cui ieșit în afara. Cînd voia să intre sub dus, trebui să lunte pentru să găsi un loc. N-apucă să se săpunească bine, cînd un jet de apă cloicotită îl făcu să sară la o parte. Apoi cînd

de lunganul antipatic, i-o spuse. Soldatul rîzind și răspunse: „Ce ești prost, mă? Iată-i secretarul de U.T.C., să te lăua pentru club. Nu făceai toată armată nimic. Si luai permisi cîte voiai.” Emil se simți fericit că scăpase de secretarul de U.T.C. Avese noroc. Ce-ar fi făcut dacă îl lăua săla? În cine știe ce conflict ar fi intrat. Il detestase din instinct.

Mulțumit că trecuse prin acest moment, începu să se plătisească și așteptă să se termine totă repartiția. Il privi pe viitorul lui comandant. Era un bărbat de vreo patru ani, părind încă tânăr, cu o aperecare elegantă în ținuta sa de militar. Nu părea un infanterist, cum îl arăta uniforma. Avea mai curînd acea eleganță a pilotilor de aviație în uniformă. Chipul său avea o expresie deschisă și un fel de serizitate care îi plăcură lui Emil, îl se păru că și înfățișarea sa plăcuse căpitanului. Află că îl chema Coaver Ion. și că este comandantul școlii de gradați doar de un ciclu de instrucție. Se purta frumos cu soldații.

Tocmai după două ore se termină repartiția. Se făcuse ora prînzului și nimeni nu mîncase nimic. Ofițerii plecaseră pe la companii, lăsîndu-i pe gradați să zibe grije de cei rapartizați. Iși căutăra fiecare valizele și hainele și începură să mânance. Abia a doua zi vor putea să mânance în regiment, acum nefiind trecuți încă „în portie”. Gradații fură și ei chemați și mîncară fără fascane dar băură pe fură. Apoi cînt toți terminară de mîncat și luară valizele și ieșiră iarăși din club.

Se adunară de data astă în jurul gradotului căruia fusese sădată în primire. Din grupul de opt care mergea împreună în tren numai Emil ajunse la școala de gradați. Celalți plecaseră la alte companii. Ba nimeriseră toți în același loc. Caporalul cu mustață și condus spre una dintre clădirile care formau regimentul. Intrău pentru prima oară întruna din clădirile care le stîrniseră curiozitatea cu scările lor înalte de ciment pe care le zăriseră de afară. Dar întrînd nu găsiră nimic deosebit. În cele două etaje și parter se găseau doar niște dormiteare largi cu cîte două rînduri de paturi suprapuse. Paturile erau de fier, cu saltele și se montau unul deasupra celuilalt. Într-unul singur dintre dormiteare se găsea o mică măsuță cu un televizor.

Ajunsă înăuntru avură surpriza să nu-și zarească lucrurile acolo unde și le lăsaseră. Aceum se găseau toate îngrămădite clăie peste grămasă într-un colț al sălii. Soldații care rămăseseră de planton așezaseră în mijlocul sălii trei mese realizând un careu. Pe mese erau niste pînze roșii pe care stăteau cîteva teancuri de dosare. Băncuțele fuseseră eliberate de bagaje și aranjate în ordine. Cei ce rămăseseră dormind, se treziseră acum și, puși de soldați, trebăliau printre mese. La aceste mese stăteau vreo doisprezece ofițeri răsfoind dosarele.

Emil intră și, ca și ceilalți, trebuie să se așeze în liniște pe una dintre băncuțe, acolo unde găsi loc. După ce intră toată lumea, cei de la mese, cu dosarele în față, începură să-i strige pe nume pe cei din sală. Cîte unul se scula și mergea rămînind în picioare în careul dintre mese. Nimeni nu-i spunea nimic, dar toată lumea se uită la el cu atenție. Apoi cîte cineva de la masă spunea: „Îl iau eu p'ăsta.” iar altul căruia nu-i plăcuse probabil mutra recutului spunea: „P'ăsta poți să-l iezi.” Cîteodată se spunea: „Cum vrei să-i iezi tu pe toți?” sau: „Mai dă-mi și mie unul cu liceu.”

Cei din sală, curioși, încetaseră să-si mai caute valizele cu echipii și erau atenți numai la ce se petreceau în fața lor. Afără de pe la soldații care erau și ei înăuntru, că erau comandanții de companii. „V-ați nenorocit dacă cădeți la ăsta” spunea cîte un soldat în soaptă și cei din jur se uitau lung la căpitanul despre care era vorba. Se mai spunea: „Vai de capul vostru dacă o să cădeți la școală de gradăti. La ăla din mijloc. O să mîncati o armată!..Instructie toată ziua.”

Dintre toți cei de la mese unul fi fu numai decît antipatic lui Emil. Un slabă nog înalt, cu ochelari care avea o ~~figură~~^{figură} ca din filmele cu hitleristi. Vorbea afectat și distona oarecum cu firescul celorlalți. Cînd fi veni și lui rîndul, Emil răsuflă ușurat cînd scăpă de el. Lunganului fi intrasă în cap că trebuie să-l ia pe el și vocifera într-una. Dar comandanțul școlii de gradeți spuse: „Lasă, lasă, unul tu și unu eu.” Apoi întorcîndu-se spre soldatul care fi grupa pe cei aleși de el spuse: „I-al și p'ăsta.” Lui Emil fi plăcut soldatul acesta cu muștață mică și cu zîmbetul pe buze, chiar dacă fi spus: „Te-ai nenorocit și tu..” Emil, mulțumit că a scăpat

Coloana pornii. Era o turmă de tineri unii nai înalți, alții mai scunzi, unii rasî pe cap, alții purtând părul lung, fiecare îmbrăcat altfel. Era un mers dezordonat de oameni preocupăți să privească în jurul lor. Cînd unul rămînea în urmă se grăbea să se alăture coloanei. Treceau prin fața unor clădiri asemănătoare între ele care păreau pusti. Ici, colo, prin pragul ușilor, cîte un soldat, doi, priveau cu curiozitate la coloana aceasta pestriță. Unui cadru, cu table pe umăr, probabil că înfățișarea noilor ostași nu-i plăcu căci spuse zîmbind:

- Lasă, să vedetă ce frumoși o să-i facem noi.

Coloana străbătu un platou vast străjuit într-o parte de o clădire scundă și lungă, pe gramurile cărei zăriră mese lungi aliniate. Înțeleseră că aceasta este sala de mese. Străbătură apoi prin spărtura unui gard de lemn prin care trebuiră să treacă aplecinduse, ca să nu fie nevoie să probabil să ocotească și intrără pe un platou viran, un soi de câmp străjuit mai departe puțin, de barăci finalte de lemn. Ici fi aștepta un autpbuz kaky care se dovedi să fie o caravană medicală.

Coloana se opri. Iarăși se dădură ordine. Fură nevoiți să sedezbrace pînă la brîu rămînind astfel cu pieptul dezvelit în bătaia vîntului rece care parcă se întese. Ploaia se pornise și ea să cearnă subțire. Vizita aceasta medicală tinu mai bine de o oră. Intrău pe rînd după ce înaintaseră în sir indian, urcînd o scărită de metal unde fi aștepta un medic militar tînăr, ce purta peste hainele de armătă un halat alb. Întrînd treceau prin dreptul unui aparat cu raze, iar medicul se uită atent prin ecran la plămînii fiecăruia. Poi coborau și se puteau îmbrăca.

Cînd ultimul trecu pe la caravană medicală, se aliniară ca mai înainte și coloana porni să facă drumul în sens invers. Lui emil fi atrase atenția un tînăr care mergea într-un fel deosebit de caraghiu. Avea și un cap mare și zugruiat care stîrnăea risetele celorlalți. Aceasta zîmbea cu o figură inocentă sau rîdea și el de risul celorlalți. Era aproape paralitic. Cineva îl întrebă: „Tu în locul cui faci mă, armata?” Căposul fi răspunse: „În locul meu fac.” și iarăși se stîrni risul deoarece vorbea peisie. Ajunseră în sfîrșit din nou în dreptul clușbului și li se spuse să reentre înăuntru.

vicii. Se gădea că de greu fi va fi să se familiarizeze și să se adapteze acestui nou med de viață, lui, care fusese atât de obisnuit cu un cacecare comfort, cu nopti lungi de lecturi nenumărate, cu somn pînă a doua zi spre prînz. Si gîndinduse la acestea simțea cum încet fi căprinde o moleșeală care-l îndemna la somn. Se întinse pe băncuță să și se lăsă în voia acestei oboseli. Auzi un timp încă zgometele celorlalți: hîrjfitul freunei băncuțe pe ciment, sau căte o stică ce se spărgea, apoi adormi.

Se trezi cănd cineva fi zgîltîia de umăr. Era dentistul care luă în inițiativa deșteptării celor ce mai dormeau încă. Emil privi pe geamurile clubului afară. Era lumină. Se făcuse deci dimineață. Se sculă și fîsi întinse puțin membrele și spatele, care-i întepeniseră din cauza poziției în care dormise. Mulți dintre cei din club fîsi, luăseseră valizele și ieșiseră afară. Făcu și el la fel. Afară era o zi posomorită. Ploaia încease în cursul nopții iar vîntul zvîntase umezeala de pe jos. Dar era frig. Emil privi regimentul și impresia pe care și-o făcuse în timpul nopții se schimbă. Nu-i mai păru atât de vast și observă că în stradă, dincolo de gardul pe care-l văzuse la sosire, se desfășura viața orașului. Vizavi se înălțau blocuri de locuințe. Hala industrială din ajun se dovedi să fi întradevăr o instituție civilă de care regimentul era despărțit de un gard final cu plasă de sîrmă.

La ora aceasta curtea regimentului era plină de cadre ale armatei care măsurau în toate părțile salutindu-se cănd treceau unul pe lîngă altul,

Cîțiva se ocupau de noi veniți. Dădeau ordine unor caporali și sergenți care fi aliniau pe cei ce ieșeau din club. La un moment dat apăru un bărbat de vreo cinci zeci de ani pe care-l salutară toți cu respect. Aceasta spuse ceva și imediat ceilalți ofițeri se întoarseră spre recruti când ordine. Caporali care încremenideră în poziție de drepti intrără numai decît în club și zoriră pe cei care nu ieșiseră încă.

Apoi cel autoritar spuse că nu este nevoie de valize și totă lumea intră din nou în club unde fîsi lăsă ce avea, apoi se alină cu toții iarăși în fața clubului. Se erindură planteane care să păzescă valizele. Încercără să-i scoată și pe cei ce erau băti dar renunță și-i lăsară să-și continue somnul pe saltele.

rior putu citi: „Bine a-ți venit”. Apoi mașina se depărta și intră între clădirile cu ferestre întunecate pe care le zărise din stradă.

■ Mașinile merseră un timp prin interiorul regimului ceea ce-l făcu pe Emil să și-l imagineze ca fiind ■ imens, apoi se opriș în fața unei clădiri mai scunde în spatele căreia se vedea un gard ce o despărtea de un fel de hală industrială.

Emil înțelesese din discuții că aceasta era clădirea clubului unității unde trebuiau să intre cei veniți. Drumul se treminase. Ajunsese în sfîrșit în locul de unde n-avea să mai plece timp de un an și patru luni. Coborî din mașină sărind peste oblonul rămas ridicat și-si primi valiza din măfinile celor de sus. Apoi pătrunse în club. Clubul era o sală nu prea mare totuși pardositară cu ciment și mobilată cu băncuțe mici de stină. Acestea stăteau acum rezemate dealungul peretilor și pe ele apucaseră să se așeze cei veniți. Într-o parte a sălii se ridică un soi de scenă ce avea pictat în fund un decor înfățișând dealuri și sonde. Cei mai norocași dintre recruti ■ ocupaseră această estradă. Ceilalți se întinseseră pe niște saltele ce fusese să intinse, în mijlocul sălii. Ceilalți se mulțumiseră cu băncuțele. O mulțime de cuiere erau îngrămădite într-un colț. Ceea ce-i atrase atenția lui Emil fură două recipiente de metal, un fel de bișoane mari de culoare verde din care, cei veniți își lulu cîteodată apă în niște căni de tablă. Află că se numeau marmide.

Odată ajunși aici, noii recruti se puseră iarăși pe mîncat și continuă să bea. Cei băi din tren se culceseră pe estradă sau pe saltelele de pe jos, iar ceilalți care începuseră să se șimbete acum, făceau gălăgie și se strigau unii pe alții. Aveau să-si petreacă aici cu toți ceea ce mai rămăsesese din neaptea aceasta.

Emil se așezase pe una dintre băncuțe și rezeminduse de perete cu spatele începu să contemple mișcarea aceasta. Il jignea această familiaritate a unora cu situații noi pentru ei, ceea ce-l făcea să înțeleagă că acestora puțin le păsa de locul unde se aflau, fiind probabil obișnuiți cu felul de viață nomadă, mulți dintre ei, fără în doială fiind fi de țărani ce-si părăsiseră satele și casă. Părintești pentru a merge la oraș și să-si găsi se-

La ora aceea orașul era cufundat în somn. Piața din fața gării era cu desăvîrsire pustie, Fereștele blocurilor ce o străjuieau erau întunecate. Numai lămpile de iluminat scăpau stins sub perdeaua de ploaie care se cernea și aici. „In spatele acestor ferestre oamenii dorm la ora asta.” își spuse Emil pe cind se urca într-un camion alături de vecinii săi de comunitate.

Liniștea pieții era tulburată numai de zgomotele pe care le produceau motoarele camioanelor, iar întunericul era brăzdat din cind în cind de fascicolele de lumină ale farurilor. Numărul mașinilor era mare căci trenul cu care sosise Emil era destinat special pentru armată și nu plecase din București ci trecuse numai prin București. De aceea această a doua imbarcare dură mai mult timp.

In sfîrșit pregătirile fură terminate și coloana de mașini se puse încet în mișcare, părăsind piața. Curând gara dispărută cu totul și nu se mai auziră în liniștea noptii decât țigalele scurte ale trenurilor, iar mașinile înaintără dealungul unor străzi singuste prost pavate ocolind probabil centrul orașului pe un traseu dinante stabilit.

Emil nu fusese niciodată în Y. Dar în plimbarea aceasta nocturnă pe străzi doamne nu-și putu face nici un fel de impresie asupra caracteristicilor orașului. Drumul nu dură mai mult de un sfert de oră, cind coloana de mașini începu să treacă prin dreptul unui gard de zid, lung, peste care, de la înălțimea caroseriilor camioanelor se puteau dezluși în mici conuri de lumină, siluete de militari zgribuliți care cu arma la spate se plimbau dealungul zidului. Erau sentineli.

Emil se găsea într-o din ultimele mașini și putu astfel să vadă pe primele, cum luau drumul, înapoi, dăr de data asta în spatele zidului regimentului. Farurile acestora luminau năste corpurile de clădiri având o arhitectură ~~veche~~ cu geamuri multe și mici care erau acum cufundate în întuneric. Poi autocamionul în care se găsea Emil își încetinii mersul, viră și pătrunse probabil pe poarta regimentului, pe care acesta nu o putea vedea din poziția în care se afla. Dar după două secunde poarta rămasă în urmă și Emil desluși doi soldați care salutau la trecerea fiecărei mașini, și deasupra portii prin inte-

petrecuseră și cîteva lucruri comice. Din numărul celor ce fuseseră chemați cu valiza la comisariat pentru a pleca militari, unii fuseseră întorși nu se știe de ce înapoi spunînduise că vor pleca în ciclul următor. Printre aceștia fură și dintre cei ce se răseseră singuri pe cap. Curios lucru, acum în tren, mai mulți băți erau dintre cei rași pe cap, care se declarau mai cunoscători în ale armatei fiindcă aveau frați mai mari ce le povestiseră despre viața militară.

Acum prin tot trenul circulau numai sticle de tuică ori de vin și spre dimineață unii dintre cei băți începuseră să vomite pe culoare.

În compartimentul unde se afla Emil începuse și acolo să se bea, dar mai cu măsură. Emil bău și el cîteva guri ~~—~~ de tuică și coniac, Discuția devenise mai deschisă și se cunoșcură mai bine. Tehnicianul dentar începuse să organizeze chiar viața din compartiment și pentru asta Emil începu să-l deteste. Il auzi spunind:

— Țuți, eu sănătatea să ne respectăm de la început. Nu se știe fiecare ce ajunge în armată.

Emil ~~—~~

~~—~~ Iși dădea seama că în mintea sa, dentistul își face planuri să ajungă ceva în armată, cînd el încă de acum, din prima zi, nu mai știe cum ar face să o vadă trecută mai repede. Dentistul visa la putere. „Cu cîtă autoritate trebuie să-ti scoată ăsta un dintă dacă ajungi pe mâna lui”, șîndi Emil.

Pe la mijlocul noptii tremul trecuse de gara X și era limpede acum că destinația lor era Y. Spre dimineață, în tren agitația se potolise. Oboseala pusese stăpînire pe toată lumea. Bățivii dormeau întinși pe jos horcăind, iar cei ce nu băuseră sărezemaseră de valize, care cum putuse mai bine și motăiau.

Mai erau totuși cîteva ore pînă dinineață. Era unu și un sfert noaptea cînd trenul intră în gara Y. Dîntr-o dată mișcarea începu în tren. Toți se repeziseră spre ferestrele compartimentelor și priveau afară. Pe peron era agitație. Ofițeri aliniau pe cei ce se dăduseră jos din tren și în grupuri, fi scoteau afară din gară. Bățivii erau luate în brațe de cei de lîngă ei și erau dați și ei jos. Emil coborî împreună cu vecinii săi și ieșită împreună din gară. O mulțimă de camioane așteptau afară.

Cu puțin timp înainte de plecare, ploaia care conținease în orele din urmă, refișe puse să se cearcă și totodată un vînt rece pornise s-o sfichiuașcă. Cînd trenul luă viteză se făcu curent rece și fură nevoiti să închidă geamul. Cum se și întunecase, fiind trecut de ora săse, luminile se șprinseseră în vagoane și se treziră astfel față în față. Foarte curînd stinghereala aceea care se produce de câte ori sunt adunați mai mulți oameni ce nu se cunosc la un loc dispăru. Făcură cunoștință.

In afară de Emil care spuse că tocmai terminase scoala, se mai găseau în compariment, un tip slab, slab de tot și foarte înalt care spuse că se lăsase de brachet și cum fusese echipier la clubul Steaua al armatei și deci amînat vreo trei ani la rînd, cum se văzuse înăsat în armată, un strungan la uzina 23 August, un băiat simpatic care terminase liceul de muzică și nu reusise la Conservator, doi frați soferi, un frizer și cel mai în vîrstă dintre toți, părind a avea peste treizeci de ani, un tehnician dentar care își amînase pînă acum urmata.

Discutără despre ce credea fiecare că fi va urmată în armată și hotărîră că odată ajunsi la regiment să ceară să intre împreună în aceeași companie. Făcură presupunerii asupra orașului unde aveau să ajungă și se întrebau dacă se vor opri în X sau vor trece de el spre Y, care se găsean pe aceeași rută. Încercără să întrebe pe cei doi sau trei ostași care însotescu trenul dar nici aceștia nu știau precis, fiecare fiind din alt oraș.

Făcîndu-se foame după vreo două ore scoaseră fiecare câte ceva de mîncat, din vazile care erau doldore de alimente și mîncără. Impărtîră între ei. Emil se simtea stingherit de felul acesta de viață dar gîndi că trebuie să accepte camaraderia aceasta pe care n-avea cum să ocolească. Scoase din valiza sa și oferii tot ce avea celor din jur. Toată lumea făcea la fel și între ei se stărnicii un sentiment de camaraderie. Nimeni nu se gîndeau decît la ceea ce avea să urmeze. Prin tren începură să circule tot felul de recruti care se îmbătaseră între timp sau care se îmbătaseră dinainte de a porni trenul. Unii se răseseră singuri pe cap de acasă, sunindusi că și așa vor fi rași în armată. Cu răsuflare aceasta pe cap se

neavoastră și după primele zile de la sosire veți putea scrie familiilor. Până atunci locul unde veți merge trebuie să fie secret. Iar de atunci, dumneavoastră veți cuneaște codul unităților și veți putea scrie în siguranță. Acum vă rog să vă luați tot ce aveți, valize, haine și să ieșiți încolonați pentru a vă îmbarca în mașinile ce vă vor duce la gară. Când veți ieși din curte, nu-are rost să începeți să strigați la părinti sau la mai stiu eu cine, pentru că nu veți fi duși la moarte, ci veți merge ca fiecare tânăr al patriei să vă satisfaceti o îndatorire sfântă față de patrie, înscrișă în constituție. S-a înțeles?

Incepuri apoi să-i vorbească celui cu table care până atunci aproape că se transformase într-un unchi viu de nouăzeci de grade. Ieși apoi din încăpere.

Cel rămas începu să răgnească cu o figură înfiorătoare cerând liniște. Apoi recruti iesiră fără să vorbească și se aliniară în curte în dreptul celor trei camioane.

Emil se urcă și el mai apoi lîngă ceilalți și nimeri tocmai în fundul caroseriei lîngă cabina șoferului și se ghemui pe valiză. Norocul făcu ca în dreptul privirii sale să se afle un dreptunghi decupat în prelata camionului pe unde putu vedea ce se petreceea afară.

Când cele trei camioane iesiră pe poartă, își putu vedea tatăl și pe Gelu care însă nu-l vedea pe el. Părinții rămași pe trotuar în fața porții făceau semne celor pe care îi recunoșteau în mașini. Apoi mașinile se departară și multimea adunată acolo rămase în urmă. Mașinile luaseră drumul spre Gara de Nord. Înjurătore să nu se opriă că își continuă drumul până pe peronul Gării Basarab. Acolo trebuia să se dea jos din mașini și să se elibereze iarăși fiecare cu valiza lîngă el. Și aici se găseau părinti ai celor ce plecau în armată. Soseau camioane încărcate cu recruti din toate cehisaratele orașului. Emil rămașe împreună cu cei lîngă care stătuse și în camion. După cîteva minute se urcară în tren și ocupară un compartiment. Erau opt persoane. Își asezără fiecare valizele cum putură mai bine și-si făcură loc unul altuia în spînzelul compartimentului. În cele din urmă lăseră numai pe cei care aveau rude pe peron. Pe nesimțite trenul se puse în mișcare și peronul rămașe în urmă.

dintfi. Era numai o dovedă caricaturală de slugărniceie, care-l dezgustă și l umplu de revoltă pe Emil.

Cel cu stele pe umeri vorbi:

- Tovarăși, mi se pare că aici vă aflați într-un cadrul armatei, nu? Si aștepta de parcă cineva ar fi avut îndrăzneală să-i răspundă.

poi continuă:

- Eu am crezut un moment că ne găsim la balamuc, că intru într-un balamuc. Ce e indisciplina aceasta tovarăși? Unde credeti că vă treziti aici? Sinteti veniti din pădure? S-au veniți din unități socialiste? Oare acolo așa vă desfășurati munca? Tipind și făcind lupte libere ca să rupeți mese și scaune? Nu cred. Si nu cred că acolo la locurile dumneavoastră de muncă vi se permit să dați dovedă de astfel de indisciplină. În orice caz, aici, în armată, trebuie să vă băgați în cap că nu se toleră așa ceva. Cu gândul acesta trebuie să mergeți la regimenter. Altfel vă spun fără nici un fel de glumă că nu vă va fi bine. Ați înțeles? Si iar așapta răspuns.

- În sfîrșit, o să vedeti dumneavoastră. Dar pînă atunci eu stînga vă reg, ca prin comportarea dumneavoastră să nu ne producă greutăți acum când veți merge fiecare la regimenter.

Se auzi un glas destul de slab de undeva din fund:

- În ce oraș mergem?

Verbiterul nu luă în seamă întreruperea și continuă:

- Dîn momentul în care a-ti intrat pe poarta acestui comisariat și pînă, luati aminte, pînă la moarte, de acum în colo sănteti considerați ostasi și Republicii Socialiste România și deci sănteti la ordinele noastre. Da, nu vă mirați. Chiar și după ce vă veți satisface stagiu militar, adică după ce se va scurge perioada de un an și patru luni de militarie, dumneavoastră tot militari veți rămîne. Dar veți fi militari în rezervă. De acum înainte deci, după cum am mai spus, vă considerați la ordinele noastre și trebuie să dați dovedă de disciplină.

Mai continuă apoi un timp verbind despre datoria cetățenilor de a-si apăra patria în nevoie și apoi vorbind despre secretul militar, încheie:

- În privința familiilor dumneavoastră nu trebuie să fiți îngrijorați. Veți merge fiecare la regimenterile dumneavoastră și să răspundă de datoria voastră.

mai de doi metri, un fel de gang format cu zidul unei clădiri vecine.

După ce observă interiorul, ~~—~~ Emil, privi pe cei ce se aflau înăuntru. Tineri de vîrstă sa, sau mai mari, muncitori sau elevi care terminaseră școala, toti aşteptau să vînă vineva care să le lămurească situația lor viitoare. Se găseau și cățiva să cărăg vîrstă trebuie să fi fost mai mare decât a celorlalți. Unii stăteau cîtind lozincile de pe pereti, alții uitîndu-se pe cîteva numere ~~alc~~ reviste: Apărarea Patriei pe care le găsiseră acolo, iar unii de parcă nici nu le-ar fi păsat de locul unde se află, începuseră să se hîrjonescă între ei făcînd gălăgie și deranjîndu-i pe ceilalți. Cîte unii fumau pe ascuns.

~~(predeea Emil)~~ Emil, sub impresia ultimelor clipe, se găsea într-o stare de spirit nu tocmai bună. De la un timp începuseră să-și piardă răbdarea și să se întrebe cît mai aveau ore de așteptat, cînd ușa pe care intrase și el mai înainte, se deschise și să intre doi ~~militari~~ ce după tinuta lor marcială, trebuie să fi avut grade destul de mari. Pe loc, gălăgia care devenise infernală, se potoli. Numai cățiva dintre cei ce erau înăuntru și care nu observaseră această intrare, mai continuă căteva clipe să se lupte apoi, luînd șeama la tăcerea ce se lăsase, se aşezară și ei pe bănci.

Emil observă ce pe umerii celui ce intrase primul se găseau aşezate în formă de cruce trei stele mari pe un epolet cu cu marginea roșie iar pe umerii celui de al doilea se găseau aliniate paralel căte trei table arginti de grosimi egale. Înfățișarea celui dintîi lăsa să se desluzească seriezitatea și chiar un aer posomorit, pe cătă vreme chipul celui de al doilea era aproape furibund de severitate și disciplină.

Ceea ce-l miră pe Emil fu faptul că în vreme ce ~~—~~ primul ~~—~~ luă loc pe unicul scaun ce se află în spatele miciei tribune, celălalt rămase în picioare, dăr ușor aplimat că și cum n-ar fi vrut să piardă nicij un cuvînt din ceea ce a vea să spună cel cu stele mari. Si întradevăr, cînd acesta începu să vorbească și apoi tot timpul în continuare, cel cu tablele dădu tot timpul din cap în semn de aprobare și se îndoi tot mai mult de parcă n-ar fi auzit bine și ar fi vrut să stenografeze spusele celui

dati ~~ce~~ păzeau intrarea și care zîmbesu din cînd în cînd. Aceștia erau priviți cu sfială de cei care avea urmău să pătrundă într-o lume în care cei doi erau deja inițiați.

rămasă afară

~~—~~, Preocuparea rûdelor se îndrepta spre acestia căutînd să afle de la ei unde vor fi dusi cei intrați în clădirea comisariatului. Aceștia fie că aveau ordin să nu spună nimic, fie că întradevăr nu știau, tăcea, lăsînd lumea aceasta adunată acolo prădă unei îngrijorări continue. Cineva din multime declară cîteodată că vor fi dusi la ~~C.~~, alții la ~~S.~~, dar nimeni nu stia nimic.

Emil nu zăbovi prea mult, și după ce-și luă rămas bun de la tatăl său și de la Gelu, intră pe poartă comisariatului ~~—~~ arătînd ordinul de încorporare celor doi soldați. Poi tînind valiză în mînă străbătu curtea în tunecosă, ocolind băltile ce se formaseră de ploaie și intră în clădirea comisariatului. Ici într-un mic hol, un subofiter (asta avea să stie mai tîrziu, căci atunci nu cunoște gradele) îi verifică buletinul de identitate și ordinul de încorporare și-i arătă o ușă spuñîndu-i să intre acolo și să aștepte.

Intră într-o sală mare mobilată cu mese și bănci de lemn, în jurul cărora se găseau o multime de tineri care, ca și el, plecau în armată. Iși scoase fulgrinul și se aseză și el pe capătul unei bănci privind în jur.

Sala unde intrase trebuia să servească drept sală de festivități sau de ședințe în perioadele cînd nu se făceau recrutări, decarece pe toti ce patru pereti nu se găseau decât păbeuri cu lozinci și montaje fotografice.

Cîteva cui gre ruînamentare se găseau rînduite dealungul peretilor. Mesele din lemn ordinare, purtau urmele celor care trecuseră pe aici an de an în perioadele de recrutare. Scrijelituri, zgîrijeturi, nume scrise cu vîrful briceagului acoperereau tăbliile de lemn. Era oarecum de mirare această novoie de a-și însemna treerea prin astfel de locuri a recrutilor, cînd niciodată nu aveau să mai revină, ~~—~~. Ferestrele aveau grătii pînă sus și dădeau într-un fel de curte largă nu-

De cîteva zile ploaia nu mai contenea. Umezeala pătrunsesecasele, străzile, întreaga natură. Orasul își ducea viața sub o perdea de ploaie care se cernea nefințărupt. Bălțile se întindeau pînă în mijlocul bulevardelor centrale și mașinile de călători ridicau pînze întregi de apă, împreșind pietonii care treceau grăbiti sub umbrele. Din pămînt, din arbori, din gardurile de lemn se ridică ~~— mîreasmă~~ de umezeală ~~—~~
~~— temelior pleioase.~~ Copaci se desfrunziseră aproape complet iar frunzele ~~—~~^{unifica} se întindeau dealungul trotuarilor ca un covor ud. Spre sfîrșitul lui octombrie se pornise și vîntul iar ploaia care mai conținise puțin lăsa locul unui frig cu miresme de iarnă.

Intr-o astfel de zi, Emil înșetit de tatăl său și de Gelu plecam spre comisariatul militar. De cîteva zile Emil își făcuse valiza, un eufăr de lemn cu lacăt, pe care avea să ia cu el în armată. Să ar fi luat un geamantan de călătorie, dar fu asigurat de toată lumea că dacă o va face, după primele zile va rămîne fără tot ce luase cu el. ~~—~~ Nu-l interesa asta, știa că se fură dar nu-și luase ~~—~~ decît niște flanele groase de corp și alte lucruri de aceeași natură. Iși luase și cîteva cărti căci spera că va avea timp să și citească. Valiza aceasta de lemn își se părea penibilă dar mai penibil să ar fi simțit dacă ar fi violentat obiectul acesta vechi, lăudându-și o valiză mai civilizată.

Cînd ajunseră în dreptul comisarietului, văzură o mare mulțime de oameni adunată acolo. Erau rudele și prietenii celor care asemenei lui Emil, plecau în armată. La poarta de fier a curții stăteau de serviciu doi ostăși ~~ce~~ nu lăsau lumea să intre în interiorul curții. Însotitorii trebuiau să rămînă afară. Numai tinerii chemați puteau intra înăuntru, dar aceștia, odată întrati nemaiputind ieși, amînau clipa aceasta cît puteau de mult. Dar ora prezentării trebuia totuși respectată și după multe îmbrătișări din partea mamelor și strîngerii de mînă din partea tatilor, recruti intrau în curtea în care așteptau trei autocamioane cu prestate cenusii. Unii dintre cei ce plecau erau conduși chiar de sotii. Despărțirea acestora dură mai mult sub privirile celor doi sol

B

rintă. Dădu și bacalaureatul tot atunci și reușii iarăși. Dar nu mai erau nici un fel de locuri la facultățile care l-ar fi interesat. În ultimul timp se resemnase cu ideea de a merge să-si facă stagiu militar. Nici el nu stia de ce. Dar fisi dorea o schimbare. În oricare sens și de ori unde ar veni ea.

Venise toamna. Coroanele copacilor începuseră să ruginescă și încet încet, una cîte una, frunze răzlete începuseră să se desprindă de pe ramuri și să plutească rotindu-se către pămînt. Vîntul le aduna dealungul trotoarelor sau le plimba pe străzi. Serile deveniseră reci iar la strand încetaseră să se mai ducă.

Intr-o bună zi ~~stă~~^{se} asingur în casă, cineva sună la ușe. Merse să deschidă. În prag ~~stătea~~^{era} un ostaș. Ii adu-se ordinul de încorporare. Recrutase cu cîțva timp înainte iar acum trebuia să se prezinte la comisariatul militar al sectorului în care locuia pentru a face vizita militară.

- Ce noroc pe mine că săt scutit de armată, fi spus se Gelu care suferea de mic de o boală foarte gravă de inimă.

Merse la vizita medicală.

Într-o încăpere cu grădini la ferestre, vreo douăzeci de tineri se dezbrăcau la ordin rămînînd complet goi și intrau apoi într-o cămaruță scundă unde o soră fi punea să se urce pe un cîntar iar o comisie formată din doi medici și o doctorită tînără fi consulta. Impresia pe care o avu fu penibilă. Turma aceea de trupuri goale căre mai de care mai mult sau mai puțin bine dezvoltate și umili profund. Înțelegea că va trebui să înfrunte situații cu care nu se întîlnise pînă acum.

Acest moment fu numai ca o scurtă întunecare, ca o amenințare abea formulată. Cînd ieși de acolo în aceea zi frumoasă de septembrie, impresia aceea fi pieri cu desăvîrșire.

Dar peste cîteva zile urma să se prezinte la comisariat cu valiza. Trebuia să plece în armată.

de cîteva ori, și-și făcură mărturisiri unul altuia. Se sărutară dar nu ajunseră mai departe și nu putură să se apropie. După o săptămînă de strînsă prietenie mîndria fi depărtă. Piețare dorea mai mult de la viață decît ar fi putut oferi. Iubirea nu se născu între ei.

In familie Emil se simtii ca mai înainte. Părintii săi nu se mai preocupau de el. De altfel el era mai tot timpul plecat. Cei doi se gîndiseră probabil că în legătură cu fiul lor cel mai cuminte lucru este să lase că timpul să rezolve totul. De altfel erau convinși că aceasta nu va rămîne repetent ci își va lua examenele de corijență.

Impreună cu Gelu, Emil continuă să bată străzile purtînd lungi discuții despre viitor, despre lipsa posibilităților de afirmare a unei personalități, despre mere respectarea drepturilor omului în România. Un eveniment memorabil fu vizîta în Romania a președintelui american Richard Nixon. Fu un moment de adevărât entuziasm. Toată lumea spera că în urma acestei vizite să se petreacă ceva spectaculos, o schimbare în urma căreia să se creeze un cadru de viață nou. Era prima vizită a unui președinte american într-o țară socialistă. Cîte speranțe nu se puseseră în această vizită. Opinia publică privea pe Nixon ca pe un salvator, ca pe un eliberator. Fu singura manifestație de simpatie spontană, singura manifestație unde lumea se duse de bunăvoie, nu scoasă cu forță din întreprinderi. În multime fură și cei doi care răgușiră scandînd: „Nixon! Nixon!”. Dar aşa cum veni tot așa și plecă și viața îti reluă cursul de mai înainte. Nu se întîmplă nimic.

Emil și Gelu avură și o aventură de dragoste cu două fete cunoscute întîmplător.

Dar zilele treceau și trebuia să se spuce de învățător. Îi fu enorm de greu dar își spuse că trebuie să facă și pasta, că la urma urmelor este ultima oară în care este silit să învețe ceea ce nul interesează. Si oricum trebuie să se gîndească serios să nu rămînă repetent. Iar fi fost imposibil să refinceapă același an școlar. Gîndul acesta fi dădu puterea să treacă o dată prin maternica de la matematică.

Veni și ziua corijențelor. Gelu care nu se mai duse se lăsa la servicii îl însotî. Luă corijentele cu pu-

- Te duci la strand, o întrebă Emil.

- De ce nu, fi răspunse ea după felul ei obisnuit, îi vrea să te aștept pe tine?

Emil fi spuse:

- Mă întreb cînd ai să termini cu felul acesta prostesc de a te purta și de a vorbi. Poate că tu crezi că astfel ești extraordinară. Poate că ești chiar, în ochii mai știu eu cui, dar în ochii mei nu.

El voia de fiecare dată cînd vorbea cu ea să spună altceva, dar nu reusea niciodată. Ea trăgea discuția pe terenul ei usuratic și atunci lucrurile grave pe care el ar fi vrut să i le spună se topeau. Iar ce exprima el, era ceva banal, prostesc. Hotărît, lipsa ei de seriozitate nu-i stimula gîndirea. În fața ei el însuși era redus, nu era el însuși. De aceea de data astă simți nevoieia de a face un lucru absurd, ceva inconvenabil. De pildă să-i dea vînt în apă, să se întoarcă și să plece. Dar nu spuse decât:

- Sti Laura, scuză-mă dar eu mîncam salamul ăsta. Si mie aşa foame îneft n-am timp nici să vorbesc. Si scoțînd cîrnatul din buzunar continuă să mestece tacticos.

Laura uimită nu spuse decât: „ ” și se depărta.

Ei făcură puțin țaz în urma ei dar merseră după ea și intrară în strand. Cînd termineră de mîncat băură apă de la o țîșnităre și se dezbrăcară la garderobă.

Ziua trecu fără ca ei să facă altceva decât să steară pe plaje și să-o privească pe Laura care-și găsise prietenii, necunoscuți lor, și înnota că o sirenă. Nu discută nimic. Ceea ce rămăsese clar era că Gelu nu se va mai duce la servicii și va picta iar Emil va trebui să învețe pentru corujențile din toamnă.

Nici zilele următoare nu făcură altceva. Emil se gîndeau că vacanța abea a început, mai sunt încă zile în care să învețe. Se cufunda în plăcerea de a se ști fără nici o grije cu atât mai mult cu cît știa că în curînd această stare se va sfîrși pentru totdeauna poate. De fapt lucrurile acestea nici nu și le explică prea bine dar se lăsa tîrfit de frumusetea timpului de afară, petrecîndu-și zilele la strand. Se împăca cu Laura și pentru prima oară între ei se stabili o comunicare. Laura se dovedi o fată cu sufletul plin de gravitate și inima gata să plezească de dragoste. Se întîlniră , www.arhivaexilului.ro plimbară

Intrără într-o alimentară unde nu găsiră mai nimic. Cumpărără însă un salam pe care îl rupseră în două, apoi intrără într-o brutărie de unde ieșiră cu o bînă înțre gă și începură să mânânce mergind.

Gelu îi spuse cu gura plină:

- Toată noaptea m-am gîndit nămai la cele ce am discutat ieri. Vreau astăzi să luăm o hotărîre neapărat. Să ne gîndim ce vom face în viitor. Căci nu mai pot să mă duc la servicii. Asta o exclud de la bun început. M-am gîndit să mă apuc de pictură.

De mult fi intrase lui Gelu în cap că are talent la pictură. Emil îl lăua însă de fiecare dată în rîs. I se părea că desenele prietenului său sunt deosebit de caraghiose. Cum însă nu-i zise nimic. Se gîndeau la el.

Gelu continua:

- N-are nici un rost să mă merg la servicii. Si aşa nu cîştig nimic. Pentru o mie de lei pe lună nu merită nici măcar să mă scol de dimineată. Cînd o măsă la restaurant costă pe puțin o sută de lei, e o bătaie de joc să te duci la servicii pentru o mie de lei. Dică să muncesc treizeci de zile pentru lo meșe la restaurant? Nu. Sunt hotărît să plec de la servicii. Nu mai mă duc.

- Si? Ce faci?

- Stau acasă.

- Pe banii cui?

- Si aşa nu consum cine știe ce.

- Dar oricum, cît de puțin, n-ai dreptul nici puținușă să-l ștepti de la altcineva.

- O să pictez. și trebuie pînă la urmă să vînd eu un tablou.

Emil continua să mânânce în tacere. Îl stîngherea căldura caniculară de afară. Dar aici, pe marginea lacului, se simtea o adiere răcoroasă ca o promisiune.

- Haide mai repede. Să facem odătă baie. Mor de căldură.

Cînd Gelu și voia să spună ceva, la o sută de metri în fața lor apăru Laura. Cei doi ascunseră repede salamul în buzunare și se opriră din mestecat.

Era îmbrăcată cu o fustă albă care lăsa să i se vadă genunchii. Spatele era desemneat dezvalit și pielea ușor bronzată contrasta cu albul imaculat al bluzei. Se ducea la strand.

Ia te uită, exclamă ea.

-

Era ora prînzului. Gelu nu dăduse nici un semn vînă atunci. Acasă nu avea rost să-l caute știind că trebuie să fi plecat spre servicii. Poate că se dusese astăzi. Se îndreptă deci singur spre lac. Soarele strălucea de fîi lua ochii. Căldura făcea să se topească asfaltul care se înfunda sub ăpăsarea pantofilor. Singur nu-i plăcea să meargă la strand. Ocolișă deci strandurile și se îndrepta spre ^{lucu} Tei cînd se suzi strigat. Întorcînd capul îl văzu pe Gelu care venea alergînd pe mal.

Emil se gîndi că datorită strînsiei prietenii dintre el și Gelu, datorită zilelor nemumărate petrecute împreună, ajunsese să gîndească apreape identic în cînd ce privea lumea încenjurătoare. Iși cunoștea deprinderile și obiceiurile și astfel de nemumărate ori, căutîndu-se se găseau în locurile cele mai neașteptate.

De multe ori se surprinse să unul pe celălalt cum își răspunseseră la întrebările de gînduri nerostite. Si acum acest fapt își nu-i mai mira. Devenise un lucru obișnuit pentru ei.

Trăind împreună, frecventând aceleasi locuri, cunoscuseră aceleasi medii și aceiași oameni, citiseră aceleasi cărți. Si comentaseră aceste cări ore nemumărate astfel încît își făcuseră o scoală de psihologie a lor, bucurându-se de nemumăratele vederi comune și de potrivirile în sentimente și în gînduri.

Să se găsească unul pe celălalt era lucrul cel mai ușor cu puțință cu atât mai mult cu cît sferele lor de activitate erau extremitate.

- Credeam că ai fost la servicii, și spuse cînd acesta fu lîngă el.

- Îm fost în Herăstrău. Vînă de la tine acum. Mi-a spus tăicătu că acum n-ai plecat. Nu stiam unde să te căut și am lăsat-o spre lac. Ce facem?

- M-am certat cu maică-mea. Am plecat de acasă fără să mănînc nimic. Să mergem să cumpărăm ceva de mîncare.

- Bine spus. Nici eu n-am mîncat nimic. Hai să cumpărăm ceva. Am eu bani.

- Îm săi eu. Sti ce? Mai bine cumpărăm ceva de la o alimentară. E mult mai bun.

- Hnide.

ne. Atunci spune: „Firar a dracului de viață, să ajungi să nu mai ai ce mînca.” Sî pleacă acasă. Sau dacă vrei alt exemplu, ia cauză tău. Tu însuți lucrezi în milicie. Chiar dacă ești civil și un simplu muncitor. Astă nu contează. Ceea ce contează este faptul că muncesti la mașinile lor de peste treizeci de ani cu conștiinciozitate. Faci cît se poate de bine orice reparatie, nu? căci așa îți se și cere. Dar mașinile pe care le repari tu cu atâtă conștiinciozitate sunt de fapt, ca să poate fugi mai repede după mine dacă ~~într-o~~ ^{în} dreptul te mălă de ~~cine~~ ^{cine} să plec din țară ne ascuns. Vezi astă este legătura între fapte. Chiar dacă tu nu ești de acord cu ceea ce spun eu. Vezi, de ce nu înțeleg eu care ar fi viitorul meu aici în țară?

Taicăsu nu mai spuse nimic. Emil înțelegea că părea sa nu găsea ecou în mintea bărintelui său. El simtea străin de toate frămîntările lui. De fapt de câte ori, rar, discută cu acesta, mereu discuțiile lusuiau aceiași intorsătură. Nu mai continuă discuția. Cînd pleca să arunce o privire maicăsi care stătea în bucătărie. Aceasta abea aștepta ca el să plece pentru a se repezi pe capul soțului ei cu o cascădă de reproșuri în ceele prime pe el. Nu spuse nimic și coborî în stradă.

.-6.-

sinti nevoie sa ai si tu familia ta, cind vei vrea sa-ti faci un rest al tau. Sa vedem ce vei face cind noi no-sa mai fim si cind va trebui sa-ti cistigi singur existenta.

- Mai bine plec de pe acum decat sa astept clipele ale cind voi fi silit prin foame sa mă prostituez moral.

- Ei, vorbe. Astea sunt vorbe mari.

- Da sunt vorbe, dar daca le respecti devin fapte. Dar am inteleas si acum stiu ca omul cedeaza in fata nevoilor sale. Ca sa-ti pastrezi constienta curata ar trebui sa mori intr-o secundă. Nu-ti poti pastra constienta imaculata decat intre doua mesec. Caci cum ai apucat sa maninci ai si inceput sa consumi din ceea ce a produs singur care si el la rindul sau mai departe a avut nevoie de altul si asa din om in om din pacatos in pacatos sa-esti prin a deveni tu insuti un pacatos.

- Ai inceput sa batii cimpii baiete. Astea sunt vorbe fara noimă. Este doveda de seriozitate asta? Nu, e o dovadă de usurinta.

- Spune mai bine ca nu poti intelege tu lucrurile astea. Nici nu ma astept la asta de fapt. Ei bine am sa-ti spun atunci ca daca ai intelege ce vreau eu sa spun, si nu numai tu, ei toti oamenii, de mult n-ar mai fi existat comunismul. Faptele si gindurile oamenilor se leaga atit de mult intre ele incit toata viata nu este decat o imensa legatura sub toate aspectele si sub toate formele. Numai oamenii nu intelegh asta, Vezi, cind militia prinde pe strada vre un tineri care poartă parul mare si ii bagă foarfeca in cap, cei de pe strada zic: „Bine i-a făcut” dar tot ei sunt cei care se pling ca salariile sunt mici si ca sunt exploatați, ca nu se mai găseste nimic in piețe si asa mai departe. Dar nu pot sa inteleaga legatura dintre toate aceste neajunsuri si faptul ca niste militieni spurcati, ei inșisi din rindul poporului, au libertatea de a tunde lumea pe strada. Oamenilor li se pare acest lucru ceva măruntesc dar nu e de fapt decat un mod pe care-l imbraca tirania regimului împotriva cetătenilor. Si tot din această tiranie se nasc si lipsurile de tot felul. De exemplu Omul de pe strada va zice „Lasă ca bine-i face, ce e aia să porti plete, ce? eu port plete?” si jubileaza. Dar nu mult, caci se duce la măcelarie si vede ca nu se gaseste nici un fel de car-

clipă de viață a spus că nu vrea să moară pînă nu-i vede căzînd pe comuniști. Dar a murit și voi mori și eu și ei tot la putere or să fie. Pentru că în totul în mînă.

Emil se indignă:

- Pentru că nimeni nu spune nimic. Nimeni nu are nicu un pic de curaj.

Taicăsu clătină din cap.

- Curaj? Ce curaj vrei să mai aibă lumea după trei zeci de ani. Cînd a văzut atîtea. Eu cînd eram tînăr am apucat și regimul burghez. Ei bine atunci se încerca să se guverneze făcîndu-se apel la centimentele cele mai bune din om. Si de aceea acele regimuri nu durau. Dar comuniștii cînd au venit la putere au speculat tocmai ceea ce este mai rău în sufletul omului. Frica, leșitatea. Ce mai. Ia dezbiat pe oameni. Ia făcut să se denunte unul pe celălalt. Nu vezi, ca să poti astfel să ajungi într-o funcție de conducere trebuie să-l sapi pe cel de lîngă tine? Si acum tot este ceva deosebit de ceea ce era odată. A fost o vreme cînd cei care conduceau aveau oameni pe conștiință.

- Parcă cei de azi n-au? Spuse Emil.

- Lasă-i pe ăștia mari. Atunci chiar cei mai mici, ca să poată trăi ei, băgau în închisori pe alții. Si nu mulți au mai ieșit vi din închisorile din vremea sia. Ej, cîtă tu de Canal și de altele. Cîți oameni n-au murit la Canal. Era de ajuns să te duci tu și să spui că l-ai auzit pe cutare spunând că e nemulțumit că nu se găsește carne și imediat îl arestau. Nici nu trebuia să-ți dai numele. De aceea fti spun, trebuie să te gîndești să-ți faci un rost fără să astenți să plece comuniștii de la putere. Căci ăștia n-or să plece decât în urma unui război mare. Si poate tu ai să trăiesti și clipele alea.

- Dar nu pot, nu pot să mă împac cu gîndul ăsta. De ce să fi eu condamnat să o închisoare pe viață într-o țară-inchisoare cînd milioane de tineri trăiesc la ora asta în țări libere. Nu nu pot să accept asta. Si nici nu pot să-ți dau dreptate. Oamenii sunt lași și de sia pleacă capul. Dar dacă toată lumea ar fi ca mine n-ar mai fi țara asta atît de asuprită.

- Acestea sunt visuri. Ai să te convingi tu că nu-ți ajută la nimic. Tu ai opt-sprezece ani. Dar să vedem dacă ai să mai gîndești aşa peste cîțiva ani, cînd vei

- Mă gîndesc.

- Nu se prea vede. În orice caz ce ai de gînd să fac? Emil răspunse:

- Voi face ce mă va obliga viața să fac. Dar aș vrea să ști că urăsc viața asta. Da, nu pot să trăiesc în societatea asta unde ești silitsă spui ceea ce nu gîndești. În toate părțile unde îmi întorc privirea nu văd decât minciună și nedreptate. Am înțeles că trăim într-o țară de dictatură și eu îmi dau seama că nu pot suporta asta. Nu mă pot împăca cu gîndul ca cineva să mă robească pe mine care m-am născut fără să am habar de comunism și de toată mascarada asta.

Taicăsu îl întrepruse:

- Sînt și eu de acord cu asta dar n-ai ce face. Nu poti tu să schimbi lumea. Crezi că mie îmi convine că la vîrsta mea să mai muncesc așa cum muncesc și după toate astea să aud că poporul trăieste bine și că e fericit?

- Da, dar eu nu pot, nu pot să mă împac cu gîndul că mi s-a răpit libertatea mea de om. Nu pot face nimic în țara asta.

- Bă, trebuie să trăiești. N-ai incotro. Trebuie să te gîndești serios la viitor. Să nu crezi că se va schimba ceva. Sînt prea puternici ăștia că să se teamă de ceva. Au aparatul de securitate cel mai puternic dintre toate țările comuniste. Tu nu vezi că la fiecare om civil este un securist? Dacă nu ști fiți spun eu. Nu se poate face nimic.

Auzindu-și tatăl vorbind așa, Emil simte o usurare în suflet.

Taicăsu continuă:

- Eu am trăit vremuri mai grele de cît asta. Cînd te luau noaptea de acasă și nu mai știa nimeni de tine. Cîți oameni mai grei ca noi n-au murit în anii aceea fără să mai știe nimeni de ei. Eu eram tînăr pe atunci și ca și tine nu puteam să-i suport. Si an așteptat mereu să se termine cu ei. Dar vezi că am așteptat degeaba. Au luat puterea și o țin bine. Tu nu-l ști pe tatăl meu. Pentru că n-ai mers niciodată cu mine la țară. Dr ști ce-mi spunea? Aștepta să își ia din nou bucăticea lui de pămînt. Avea pămînt o palmă de loc, dar tot nu se împăca cu gîndul că i-au luat-o și pe aia. Pînă în ultima

face tu în viitor.

- Nu. N-are rost.

Tatăl său dădu din cap.

- Îți spun drept că nu mai știu ce să mai mă fac cu tine.

- Eu nici atât.

- Tocmai dâia trebuie să te hotărăsti. Nu e vorba numai de corijența asta. De corijentele asta. Ci chiar de viitorul tău. Asta nu-i o problemă, corijenta. O să pui mîna pe carte și-si să le dai în toamnă. Dar mai departe ce faci? La asta trebuie să te gîndești serios. Eu unul nu înțeleg deloc ce ai de gînd.

Lui Emil nu-i trecuse furia. Continuă să mocnescă în el. Cu atât mai mult era contrariat cu cît tatăl său ridică acum probleme pe care el însuși și le pusese de nenumărate ori. Si de fiecare dată le părăsise fără să le găsească vre-o dezlegare. Nu, nu știa nici el ce avea să facă în viitor. Iar acum i se cerea să se hotărască. Asta nu-i plăcea de loc. Cu atât mai mult cu cît se găsea într-o aşa de grea stare sufletească. Pînă acum viitorul fi apăruse ca ceva neclar cînd el nu știa ce avea să facă. Cîteodată într-o stare de optimism vedea viitorul educindu-i dezlegare la toate problemele pe care nu putea dezlega. Se vedea devenind un scriitor valoros, o personalitate cunoscută care ar fi putut înfrunta starea de lucruri din țară. Cum, nu înțelegea prea bine dar ceea ce era sigur era faptul că nimic pe lume nu-l-ar putea face să abdice de la principiile pe care în singularitatea sa le cultivase. Alteori însă viitorul fi apărea în cele mai negre culori. Nimic, nici o perspectivă nu se iveau la orizont. Nici o perspectivă nu i se deschidea în cale. Viitorul fi apărea sub înfățișarea unor oini de lipsuri și de infrângeri morale. Atunci viața i se părea fără pret și-si spunea că singura soluție este de a pleca undeva departe de România, într-o țară unde să uite tot ceea ce a făcut ca destinul său să fie atât de vitreg. Într-o astfel de stare se găsea acum cînd tatăl său îl silea să se gîndească la viitor. Nu spunea nimic dar buzele fi fremătau subtiindu-se iar ochii innegurați se închelosaseră.

- Să sti că ar trebui să te gîndești la ceea ce vei face în viitor, continuă tatăl său.

pe care le aruncai tu într-o crățită pentru ca să o poti
șterge mai repede de acasă. Uităte mai bine la mine. Chiăr
~~ă~~ săt un găligan? Așa arată un găligan? Nu, așa arată
un copil care s-a hrănit cu buruienile și ierburile pe
care le făceai tu de mîncare o dată pe săptămînă. Daia
săt așa slab acum. Si pentru că nervii mei își măcinat
de mic încă bătîndu-mă și dîndu-mă în pielea goală afară
din casă ca să rîdă ceilalți copii de mine. Nu, nu așa
arată un găligan. ~~U~~găligani săt aia după care te duceai
tu ca o cățea în tinerete și mă lăsai singur în casă,
după ce mă învățai să-i spun lui tată că abea de un minut
ai plecat. ~~Ce te uite așa?~~

Devenise palid la față și vocea fi devenise scroșă.
Maicăsa rămăsesă înlemnită sub acuzațiile groaznice arun-
cate de fiul ei. Cu toate asta nu era pentru prima oar-
ă cînd se întîmpla o astfel de scenă atît de violentă.

Taicăsu ca totdeauna căută să-l linistească. Nu mai
dorea dezgroparea unor lucruri vechi pe care și el căuta
să le uite, obosit de viața pe care o dusese alături de
femeia lui. Interveni în discuție.

- Emile, lasă acum asta. Gata. Potolestetesi tu. Ce,
vreți iarăși să ne stie vecinii?

Maicăsa, roșie la față, cu ochii tulburi, plecă în
bucătărie. Emil enervat, încordat, rămase într-o astep-
tare furtunoasă.

Taicăsu încercă să-l călmeze:

- Tu ști cum este ea. Te ci din gură și las-o să
vorbească. Nu o mai lua în seamă. Ce rost mai are să mă
dezgopăm morții. Ce a fost și fost. Să lăsăm asta acum.
E și ea nemultumită că te stie corijent. Se gîndeste la
ce să faci acum că și termină scoala..

- Nu mă intereseză la ce se gîndeste. Si nici nu mai
pot să-o mai suport cu veșnicelă! porniri meschine cu ca-
re mi-a otrăvit sufletul.

- N-o lua nici tu așa. Că are într-un fel dreptate.
A dică nu puteai tu să termini scoala cu bine? Ești tu
cel mai prost din scoala aia? Se poate asta?

- Tată, de data astă te rog eu să nu mă discutăm
despre scoală. Nu are rost.

- Cum n-are rost? N-are rost să discutăm ceea ce voi

să intri și în facultate. Tu crezi că așa se intră în facultate. S-o crezi tu maică.

Taicăsu care tăcuse un timp intreveni și el, sincer nemulțumit.

- Cum tată, n-ai fost tu în stare să treci măcar clasă? Acum cînd erai în clasa a douăsprezecea? Terminai și tu. Nu era bine să fi terminat și tu că toti odată? Apăi nu mai zise nimic.

Emil n-avea chef să înceapă o discuție pe tema asta. Il îndispuneau dinainte amănuntele unei astfel de discuții. Stia că după primele cuvinte pe care el le va spune în *contradictorium* maicăsa va începe să-i reproseze că măncărarea de pomană ca un trîntor de capul căruia nu e nimic și nici n-o să se lege nimic. De aceea spuse:

- Lăsați că iau și corijentele asta. Nu vă faceti griji.

Dar maicăsa sări:

- Păi da așa spui mereu. Lasă că ne-am convins și de tine ce poamă iești. Toate mamele sunt căte ceva bun de spus despre copiii lor numai eu nu. Ce să spun? Că am un băiat corijent? Un nemernic? Si începuse să se roagă scă la față de indignare.

Emil simții că nu-i trebuia mult să revină la sentimentele de ură pe care le nutrea față de femeia aceasta denaturată și nemaiputind răbdă strigă:

- Iar ai început?

Si nu putu să continue căci maicăsa continuă cu și mai multă indignare:

- Ce să încep? Ista ești. Un nemernic. Uităte la tine ditamai găliganul, care nu face totă ziua altceva decât să streă cu nasul în cărti care n-au nici o legătură cu scoala. Dăia rămăși corijent și poate și repetent. Măcar dacă ai puțe mîna să muncești undeva, să nu mai stai ca un trîntor. Uităte la tine. Cu tine am să mă mîndresc eu!

Emil izbucni:

- Să te mîndrești? Ista vrei? Să te mîndrești? De unde să să te mîndrești? Pentru ce ai tu nevoie să te mîndresc? Inteleg să se mîndrească cu fiul său o mamă adevărată, dar nu tu. O mamă care a fost cu adevărat mamă pentru copilul său, dar nu tu care ți-ai adus aminte că ai popi în prugul bătrînetiei. Să se mîndrească cu copilul ei o mamă care la hrănit cu măncare adevărată nu

viață. Si nu voia să facă nici o concesie. Iar faptul că trebuia să accepte sprijinul părintilor săi i se părea o concesie groaznică.

Afără ~~solarele~~ se ridicase binisor deasupra orizontului și acum fi pătrundea fierbinte prin fereastra deschisă, lucru care-l făcu să se ridice din pat. Merse la ferestra și ~~și aruncă~~ privire pe stradă. Copiii se jucau deja de mult pe trotărele incinse. Se duse apoi în baie unde fiși aruncă cu apă rece pe față ca să se dezneticea că, nu din somn, căci era treaz de mult, dar din starea aceea de oboseală cu care se trezea de la un timp în fiecare dimineată.

- Te-ai scuțat? îl întîmpină tatăl său cum ieși din cameră.

- Da.

- Măi tată, da' mult dormi, fi spuse acesta. Astă că vi tîrziu și în loc să te culci stai și citești totă noaptea cu lumina aprinsă. Poi după un timp. Si vine ea lumina de plată.

Taicăsu care nu citise niciodată ~~nici~~ o carte nu vutea suferi să-l vadă citind. Mai ales noaptea, consumînd lumina.

Cum Emil nu spuse nimic, acesta continuă:

- Ai terminat școala, nu?

- Ieri.

- Ce-ai făcut?

- Ce să fac?

- Ai trecut la toate

- Am rămas corijent la matematică și română.

Taicăsu nu mai spuse nimic. Continuă să-si facă de treabă prin încăpere. Maicăsa fu cea care redeschise discuția.

- Păi nu-i nimic de capul lui. Lasă că o să vedem noi acum ce o să facă. Cum o să-l ia frumușel în armată.

Emil știa că plecarea lui în armată este așteptată de părintii lui, care doreau să scape de el. ^{“Căci”} Să nu atîță că ar fi fost o prea mare povară pe capul lor dar pentru că spuneau că armata „o să-l facă om”.

Maicăsa continuă:

- Să vedem dacă o să te mai scoli la nouă și în armată. N-aveai altceva de făcut decât să înveți. Dar tu ^{nici} măcar clasa nu ești în stare să-o treci. Si mai vrei

lipsa inteligenței. Toată viața acestei femei nu fusese decât împlinirea funcțiunilor naturale. Nimic, nici școală, nici cărțile pe care le citise și pe care le strănsese într-un colț de casă, nu făcuseră altceva decât să dea o formă exterioră acelor nevoi naturale. De cîte ori își aducea aminte de felul ciudat în care maicăsa îl săruta uneori pe gură un zvînet i se năștea în creer.

Cunoscuse umilințe nenumărate de a căror amintire fugea. Clipe penibile în care apărea la școală, îmbrăcat sărăcăcios, și se rușina de colegii săi. Si multe, multe altele. Da. Acum fugea de amintirea lor. Si cu toate astea fondul său sufletesc înălțurase toate petele care se puseseră pe el și rămăsese curat. Își crescuse ca pe ceva de preț acea aspirație către frumos, către lucrurile ideale, către perfectiune. Își păstrase, și își dădea seama de asta, toată candoarea împreună cu un zîmbet ne care veșnic îl purta pe buze. Chiar chipul său văstrase, undeva în privire, candoarea copilăriei.

Dar toate aceastea îl înstrăinaseră de părinti. Si simțea de mult că de la niște străini nu are dreptul să primească nimic. Il durea că nu poate să-și câștige singur existența. Se gîndeau adeseori ce lipbă de sansă cunoscuse viața sa aici, născut într-o țară comunistă unde nici un orizont nu-i este deschis. Într-o altă lume ar fi putut poate primi ajutorul unor oameni care eșemenei lui cunoscuseră o copilărie grea. Dar acum? Cum ar putea accepta ajutorul unei astfel de societăți? Ce ar putea da el și ce ar putea cere în schimb de la o astfel de societate bolnavă de boala mi-ciunii și violenței. Nimic.

Fiecare zi trecea la fel și nicăieri nu găsea nici un sprijin. Si nici n-ar fi știut să-l ceară. Avea conștiința că poartă în sine un suflet de o esență aparte decât a celorlalți oameni, un suflet simțitor și iubitor. Simțea că poartă în cap gînduri drepte și idei pline de o adîncă înțelegere a vieții, dar toate acestea trăiau în el doar, sufocîndu-se în atmosfera închisă unde nu puteau respira. Avea de la o vreme un sentiment dureros de pierdere a unui lucru prețios. Nu făcuse niciodată nici o concesie. Precoce în gîndire și simțire, și cultivase adevărul și intransigenta departe de orice cerinte și constrîngeri ale societății. Nimic nu-l silise să se confrunte deschi

blase cu lanțuri pe roțile camionului, fusese și pe la Budapesta și prin Cehoslovacia, apoi căzuse chiar pri-zonier. Fusese și rănit la un picior. După război se întorsese în țară cu gîndul să-și deschidă atelierul său și să se căsătorească. Dar nu se mai realizase nimic din toate astea.

Comuniștii veniseră la putere și lăsaseră tot. Ceea ce-i mai rămăsese de făcut era să se angajeze undeva ca și înainte. Găsi de lucru la un garaj al ministerului de Interne și începu munca. Treizeci de ani trecuți ca o singură zi. Ca oricare om se căsătorii. Apoi se născuse el.

Maicăsa fusese o problemă pentru el. Nu iubea acum deloc. Ba chiar o ură, cu aceea ură a copilului care-și vede viața familială zădărnicită din cauza unei mame lipsite de grije și de dragoste pentru copilul ei, O vedea și acum pe maicăsa cum răsare din ceeață agățirii, mereu departe de el, mereu grăbită, nepăsătoare. Foarte înțelese că această femeie fi este o străină. Fusese în copilărie martor al multor șeene care-i umpluseră ini-ma de revoltă și de rușine. Îsistase de mic la bătăi între părintii săi care fil îngreizeră. Nu înțelegea nimic din ce se se întimpla în jurul său. De ce mereu maicăsa lipsea de acasă. O vedea plecând pentru a nu mai apăre cîteva săptămâni apoi. Înțelegea doar că taicăsu se ducea după ea undeva, unde ea nu voia să mai vină. Iși aducea aminte și înțelegea mai tîrziu cum maicăsa fil punea să pună un caiet în geam de cîte ori lipsea de acasă ca să anunțe că tatăl său a venit sau nu de la servicii. Si ea pleca astfel cîteva ore în fiecare zi. Iar bătăile se țineau lanț. Dar el sărutat toată ziua de maicăsa la fel cum vacă și lingă vițelul fi lăua apărarea. Tipă și punea mâna pe diferite obiecte din casă ca să arunce în tăciu. Acum cînd se mărise înțelesese,

[redactare]. Ce însemnatate mai avea [redactare] pentru el trecutul. Li lipsise de neînumărate ori chiar mîncarea și acum prea voinic nu era. O ură pe femeia aceasta pe care o descoperise într-o bună zi că fii numai un animal dezlănguit de patimi. Înțelesese că nimic uman nu avea în ea. Tot ce știa, tot ce spunea, tot ceea ce era silită de societate să facă ori să spună, nu putea ascunde trăsătura dominantă a caracterului său.

el să facă ceva în viață. Să nu mai fie nevoie să muncească atât de greu ca ei. Nu că nu ar fi încercat să stea de vorbă cu el să caute să-i impună anumite lucruri pe care ei le credeau bune, dar observaseră încă de cînd Emil avea numai zece, unsprezece ani, o aşa de mare împotrivire la acest copil slăbuț încît rămăseseră pe gînduri. Chiar cîteodată rar cînd tatăl său fil mai bătea cîteodată, acesta fil privea cu atită ură și-i aruncase asemenea cuvinte de necrezut pentru vîrsta lui, încît nu se mai amestecaseră apoi aproape de loc în educația lui. Il văzuseră în acele momente plîngînd atit de sfîșietor și apoi dîndu-se cu capul de mobilele din casă ori de perete și tăvălindu-se pe jos, încît nu fil înțeleseră și-l considerară fără să-și dea seama, un străin. Duritatea de care se loviseră la acest copil li se păruse un lucru deosebit decît la ceilalți copii, aşa încît nu mai căutară să aplice ceea ce văzuseră ei însiși la părintii lor. De altfel tatăl său crescuse în afara căminului părintesc ca toți fii de țără din generația sa care din pricina mizeriei se hotărîseră să facă pasul hotărîtor spre oraș unde să învețe o meserie.

Cînd Emil începuse să fie un băiețan de vreo patru-sprezece ani, auzise de mai multe ori pe tatăl său povestind cum, înainte de război plecase de la țară, cum apoi intrase ucenic la București, în sfîrșit cum începuse războiul apoi cum întors de pe front, o cunoscuse pe maicăsa cu care se căsătorise.

Era fiu de țărani săraci, care ne avînd ce să facă cu el fil îndemnaseră să meargă la oraș să intre ucenic undeva. Pe la patrusprezece ani el plecase, din sat de la el, un sat amărît cu case îngropate în rîpe și fără garduri, desculț, fără nici un ban, numai cu o țesătă în case-și pusese o găină friptă și o mămăligă. Fusese un băiat drăguț, întocmai ca Emil astăzi, slăbuț, nu prea înalt însă plin de vioiciune și inteligență, care făcu să poată intra ucenic la un patron care avea un atelier de reparatii auto. Invățase meserie bine și repede și visul său devenise să-și aibă el însuși atelierul său. Dar apoi începu războiul și nu se mai gîndi la asta. Merse pe front dar nu chiar în primele lini, ci făcuse diferite servicii ca șofer pe un camion. Um-

A doua zi se trezi devreme. Iși simțea corpul să fie parcă de puteri, dar nu mai putea dormi din cauza soarelui puternic de afară care și trimitea razele puternice prin fereastra odăii să fie scăldind în lumină tot patul.

Se răsuci de căteva ori în asternut trăgindu-și perna pe față, dar cum mai rău se chinuia, se hotărî să se scoale. Dar atunci chiar, și auzii părintii discutând în camera alăturată. Fu uimit o clipă, săptămâna să fie plecați la servicii, apoi și dădu seama că era Dumineacă. Renunță să se mai dea jos din pat gîndindu-se fără placere că odată sculat va trebui să le spună cum terminase școala, și n-avea de loc chef să stea de vorbă cu ei. Nu-l deranja că va trebui să vorbească de cele două corijențe dar îl plăcusea faptul că ei îl vor întreba de ele de parcă asta i-ar fi privit cu ceva. Ii știa complet indiferență de soarta sa și de aceea nu-i plăcea acum la sfîrșit să-i audă interesându-se de ce făcuse sau nu făcuse el. De multă vreme încetase să le mai dea socoteală de ceea ce făcea. Era elev și cum școala mergea înainte de bine de rău, considera că datoria sa era îndeplinită. Ce nevoie ar mai fi fost să-și complieze viața cu amastecul părintilor. De altfel nici pe acestia nu-i interesa nimic în afară că fiul lor nu trebuia să rămînă repetent.

Cînd terminase școala primară ei voise să-l dea să urmeze la o școală profesională sau chiar să-l angajeze într-o fabrică alături de unul din ei. Dar cum el, cu capul plin de cărții spusesese că nici nu se gîndea să nu facă liceul în continuare și cum îl văzură cam slăbut din fire, nu ziseseră nimic. Gîndiseră că tot nu va reuși el la examenul de admitere. Dar cum Emil reușise, ei ridicară din umeri și-și spuseră că oricum era foarte bine că fiul lor în care nu crezuseră mai de loc reușise ceea ce atâtia copii care luaseră meditații peste meditații nu reușiseră. Apoi școala începînd, nu se mai interesară de el. Si anii trecuseră. Cu timpul se obișnuiseră că fiul lor va merge mai departe la facultate dar cum nu aveau de loc încredere în el nu credeau că din asta o să iasă ceva. De fapt soarta lui nici nu-i interesa cine știe ce, dar și-ar fi dorit totuși

cu făină probabil, se sparse cu zgomot la picioarele lor, ~~Probabil~~ cineva care nu era lăsat de glasurile lor să doarmă voise să se răzbune. Ridicără privirile și zadar nic căutară să vadă cine ar fi putut arunca.

Se despărțiră apoi după ce Gelu luă hotărîrea că nici ~~știa~~ a doua zi să nu se ducă la servicii ci să-și petreacă ziua la strand, discutând și făcind planuri de viitor. Dar nu se duseră la culcare înainte ca Emil să nu spu-nă:

- Vezi, și ăsta care a aruncat trebuie să fie tot un imbecil care a fost brutizat de atfita muncă. Nici n-ar putea înțelege ca cineva să nu doarmă la ora asta.

Dar, resemnatăpoi, spuse pentru sine: „In fond, fiecare nu are decât ceea ce merită.”

Iși spuseră „Noroc” și merseră să se culce.

Dar ajuns acasă, somnul nu se lipea de Emil. Deși era obosit, din cauză nici nu măncă, nu adormi imediat. Se găndi multă vreme la ceea ce avea să facă acum când terminase liceul. Poi învins de somn și spuse că mâine la strand va lua o hotărîre, apoi se întoarse pe cealaltă parte și încet, încet se cufundă în somn.

.-§-.

Intre timp afară soarele începușe să se apropie de asfintit. Cei doi aşa dezbrăcați cum se găseau începură să simtă frigul. Ceilați plecaseră încetul cu încetul, pe malul lacului nemairămînd decât perechi de îndrăgostiți care așteptau căderea întunericului pentru a-si ascunde dezմierdările.

Gelu spuse:

- Să ne înbrăcăm.

~~El~~ Începură să se îmbrace în tăcere. Dar cum trebuie să-si scoată chilotii de baie care nu se uscaseră încă, se afundără în desisurile de pe mal. Soarele înrosea oglinda liniștită a lacului.

Emil întrebă:

- Ce facem? Si cum celălalt ridică din umeri: Mergem spre casă?

- Tu ai vrea să te duci acasă?

- Nu.

- Haide atunci să bem bere aici la Bordei.

Consumațiile acestea le plătea măi totdeauna Gelu care avea servicii. Rar, cînd cine știe de unde făcea și Emil rost de ceva bani, îl căuta și plecau amîndoi să se așeze la una din mesele grădinilor de prin jurul Herăstrăului.

Intrără în grădină la Bordei și cum nu era tîrziu, găsiră locuri la mese. Dar trebuie să aștepte ca de obicei aproape o jumătate de oră vînă să vină ospătarul să-i servească. Iși propuseră ca de astă dată să nu se enerveze și așteptă. Nu le fu usor cu atît mai mult cu cît ospătarii făcuseră un cerc la una din mesele măi din fund și rîdeau de niște glume tîmpite pe care le găseau pline de haz.

Berea li se păru bună dar cum le era foame comandără și niște mici.

Cînd seara plecară de scolo epuizaseră toate subiectele de criticat și răcoarea care se simtea în aer fi făcu să se grăbească spre casă. Junsă însă, între blocurile unde locuiau, la adăpostul vîntului care începusă să bată destul de tare se așezără pe un gărduleț scund și continuă discuția nefîntreruptă nișă o clipă.

Gelu povestî de cineva care reusise să fugă din țară prin Jugoslavia trecînd dunărea înot, scăpînd printr-o minune de grănicieri.

Iși întoarse privirile spre grupul de băieți și fete care rădeau întruna bucurindu-se de soarele puternic care încălzea și un sentiment de ură fi cuprinse sufletul. Toți aceștia puteau fi linistiti pentru că nu și doar de la viață nimic deosebit. Toate aspirațiile lor se reduceau acum, la vîrsta aceasta, la a se căsători și să intemeie famili și nimic din ceea ce se petreceau în jurul lor nu îi interesa. Cest lucru care la urma urmelor nu cuprindea în el nimic deosebit îi fascina, făcîndu-i ca toate acțiunile lor să și le subordoneze acestui scop. Dă, erau oameni de rînd care nu urmăreau nimic altceva decît împlinirea unor funcțiuni naturale. Deși mergeau la școală unde învățau despre Shakespeare ori despre Newton, nimic nu pricepeau din poezia aceea care-i făcuse pe acești oameni să scormonescă undeva în lumea ideilor pentru să-și împlini niște necesități de alt ordin. Da, pentru acești acea lume era inexistentă iar lucrurile care amintea de ea desemnînd-o nu avea tocmai de aceea nici o semnificație pentru ei, dovedă interesul scăzut pe care îl arătau. Dacă s-ar fi pătruns de aceea realitate care ea însăși însemna adesea umanitate, fără îndoială că ar fi simtit orgoliul acela nemăsurat pe care el îl simțea. Si ar fi înțeles de ce el are atâtă nevoie de libertate. Ir fi înțeles și ei că unui astfel de spirit să-i răpi libertatea este egal cu să-i aduce cea mai mare sfidare cu putință. Si de cine s-i fie răpită libertatea? De niște exemplare de cele mai de rînd ale unei națiuni, pentru satisfacerea dorinței acestora de putere și bunăstare. Nu, nici o înțelegere între el și această societate nu era cu putință. Da, trebuia să fi sfideze, să le spună în față că el nu este un animal care să poată trăi în cușcă. Ba cei care îl înconjurau fi păreau în pornirea aceasta de ură ca ceva mai prejos de animale. Căci stia că există unele specii de animale care nici măcar nu se pot reproducă în captivitate iar toti acești oameni o făceau cu cea mai mare seninătate. Toată șa se facea în care se născuse și pentru care își daseră viață oameni a căror amintire fi era atât de scumpă, cu gândurile ei închise fi părea acum o uriașă închisoare unde oamenii erau ținuți în potrima vointei lor. Nu, acest lucru era peste puterile lui să-l găsească firesc.

să minți cu nerușinare? Nu, asta nu e pentru mine. Altceva este ceea ce-mi doresc eu. Să trăiesc undeva linisit într-o țară liberă, într-un orășel unde viața să se scurgă de la sine fără nici un fel de violențe din afară așa cum se întimplă aici.

Nu mai spuse nimic și rămase în continuare pe gînduri.

Emil simtea acum că toate visele sale dispărere cum dispare un abur. Nimic nu i se mai părea posibil din ceea ce visase în apă. Prietenul său fi tulburase îor sufletul cu gînduri pe care el însuși i le împărtășise nu demult. Găsea că prietenul său nu face de fapt altceva decât să-i pună spre dezlegare probleme ale propriului său suflet. Se întreba dacă nu cumva gresea. Da că nu cumva atitudinea sa și gîndurile sale erau gresite. Cînd un întreg popor trăia fără să-și facă nici un fel de griji, nerevoltindu-se niciodată deși era lipsit de atîtea lucruri care fac viața frumoasă și în primul rînd de libertate, de ce tocmai el purta în suflet astfel de porniri rebele care îi interziceau de fap toate căile în această socetate? Era oare bine cum gîndeasă De nenumărate ori își pusese întrebarea aceasta și totdeauna își dăsuse dreptate. Dar cu toate astea sub presiunea nevoilor zilnice, a zilelor care se scurgea fără ca el să participe la viața care-l înconjura, în urma regretelor puternice pe care le încerca tocmai de aceea, căuta să se convingă că nu are dreptate. Dar de fiecare dată îi venea în minte gîndul că totuși oamenii nu aveau libertate și cum libertatea este poate bunul cel mai de preț al omului - nu, de asta nu se îndoia niciodată - atunci însemna că totuși are dreptate, ce ceea ce se întimplă în teră era rău. Si era cu atît mai dureros cu cît nimeni nu spunea nimic, toți își vedea de treburile lor înainte ca și cum n-ar fi observat măcar această lipsă. Cum de se întimplase că tocmai el să apară pe lumea asta cu această obsesie a libertății care nu-i dădea voie să se integreze în această viață unde constata zi de zi că nimeni n-are nevoie de libertate. De ce? De ce tocmai el? Iși simtea sufletul slab sub apăsarea aceasta a dorinței nemărginite de viață să de o parte și sub cea a principiilor pe care le lăsase să se desvolte nestingerite în suflet, pe de altă

gera palmelor mîlul umed și rece care se mișca odină cu mișcarea undelor de pe fund. Apoi simțind că nu-si mai poate ține respirația din lipsă de aer și nevoind totuși să se ridice la suprafață începu să dea încet de tot drumul aerului în plămâni. ~~■~~ Simtea hulele de aer strecurîndu-i-se printre dinti. În curînd nu mai pute rezista și se ridică la suprafață cu greutate trebuind să se ajute cu mîinile și picioarele deoarece corpul ne mai avînd aer de loe în el avea tendința de a se scufunda. Stratul de apă devinea din ce în ce mai luminos și în momentul în care scoase capul din apă soarele care strălucea cu putere îl orbi. Se întinse pe spate ca să se odihnească și trase în piept aer cu nesăt.

Se uită împrejur și-si dădu seama că se depărtase mult de mal și că era singur. Gelu ieșise din apă. Il căută cu privirea și îl găsi stînd la soare și privind la el. Ii făcu semn cu mîna și se îndreptă spre mal.

Il găsi stînd pe iarbă și privind pe lac, gînditor. Il întrebă:

- Ce e cu tine?

Acesta în loc de răspuns ridică din umeri.

~~De~~ ~~■~~ Emil îl cuprinse frigul. Vîntul care bătea îl ~~fă~~ ~~se~~ încrățea pieșea. Iși trecu palmele dealungul corpului dînd apa jos, apoi se așeză cu față spre soare. ~~■~~ Simțea ~~co~~ Gelu că nu este în apele lui. Insistă;

- Auzi, ce-i cu tine?

Acesta răspunse:

- Mă gîndesc.

- La ce?

- La ce o să facem de acum înainte. Adică tu, știu ce o să faci. O să dai la facultate în toamnă, o să intri și o să-ți continui viața. Oricum, o să fie un scop și mai tîrziu ști sigur că vei avea ceva sigur în viață. Dar eu? Pe mine nimic nu mă atrage. Eu chiar dacă aș avea acum posibilitatea să dau la vreo facultate tot n-aș face-o. Pentru că fui dău bine seama că nu ăsta a fost drumul pe care trebuie să merg eu în viață. Dacă ar fi fost ăsta m-aș fi agățat și eu în nestire de scotă și aș fi terminat și eu acum cu tine. Dar eu simt că niciodată n-aș fi fericit chiar dacă aș face asta. Ce mi s-ar oferi? Un loc meschin în societatea asta în care dacă vrei să te înfrunți și tu din ceva trebuie neapărat

se strănsese să pe capul său. Se gîndeasă cît de plăcut este să te bucuri de apă și de soare fără să te gîndești la viitor unde nu te așteptau lucruri prea plăcute. Si încet, încet fi păstrunse în suflet o bucurie pe care, cu gîndurile din ultimul an, nu-o mai simtise. Si se simți deodată liber, fără nici o grije, acum că în sfîrșit terminase școala. Da, de acum încolo nu va mai fi nevoie să se preocupe de lucruri care nu-l interesau și pe care ajunsese să le deteste. Chiar dacă va continua să în vețe mergind la facultate, tot nu va mai fi similar s-o facă, nemai trebuind să învețe atîțea materii fără legătură una cu alta. Da, va învăța numai ceea ce îi va place, ceea ce îl va pasiona. Si simțea dorința de a se cufunda în studiul unor probleme frumoase care să-l pasioneze și care să-i dea conștiința că ceea ce face este un luctu plin de importanță, un lucru pe care este important ca el însuși să-l aprecieze. Aceasta îi va da încredere în el și îi va da posibilitatea să se arate el cel adevărat. Va crea literatură, o literatură sinceră, mare, în care va dezbatе toate problemele ce-l frâmfintă pe el de la un timp înceoace. Si viața îi se sărăea că se deschide în față să plină de perspective. Va arăta de ce e în stare și valoarea personală îi va fi apreciată. Se vor găsi oameni care vor vedea în el un om superior, un mare scriitor, oameni care îi vor întinde o mână de ajutor. Viața toată neîncrederea lui în oameni și sufletul lui plin de speranțe găsea cum să învingă toate greutățile. În răcorea acestei ape care îi învăluia atât de plăcut trupul, toate vițele acestea îi păreau realizabile, îi păreau cu putință. Dar niciodată nu va face concesi de la părerile sale politice. De la convingerea să că în toate trebuie să spui numai adevărul și doar adevărul. Ista era sigur.

Ii veni o poftă nebunească să să se scufunde în apă pentru a trăi sentimentul imaterialității. Se scufundă și ținîndu-și respirația începu să se coboare spre mijlocul din fundul lacului. Înainta cu ochii deschiși fără să vadă altceva decât apă verde și tulbure. Poi totul se întunecă și nu se mai zări nimic. Se cufundase într-o bozna de nepătruns și nu simțea decât niște păcănituri în urechi care îi spuneau că se găsește la o adîncime mare. În sfîrșit dădu de fund și simțea

Cu cft zilele trecău, cu atft dorința sa devenea mai mare, mai nestăvilită. Fiecare clipă care trecea în afara iubirii, fi părea o depoziitate dureroasă și ireversibilă.

Gelul fi trezi din visarea sa:

- Mergem să facem o baie?

Afară căldura devenise insuportabilă și boala care venea dinspre lac era ca o promisiune că în următoarele săptămâni găsi răcoarea binefăcătoare.

Căzind de acord, grăbiră pasul și se îndreptară spre un colț al parcului despre care spuneau că este locul lor. În fiecare zi, cind, colegi, fiind, ieșeau de la școală mergeau acolo și se scăldau ore în sir uitând de toate problemele care fi frământau. Stăteau ore în sir în apă și cum dealungul lacului de o parte și de alta se întindeau stranduri, le luau la rînd colind cind pe fiecare lăsinduși haine în nărăsire în cine știe ce tuș pe care-l știau numai ei. Chiar mai tîrziu după ce Gelu se lăsase de școală, continuaseră să vină pe lac să se scăleacă și mai înainte. Dar cum, acum veneau mai rare, numai atunci cind Gelu lipsea de la servicii ori cind venea mai repede acasă, plăcerea de a se scălda devine mai mare.

A junsî în locul unde se dezbrăcau de obicei se întîlniră cu cîțiva colegi și colege care stăteau pe mal discutînd, zîzînd, fără să facă baie.

Lui Gelu fi fu jenă să dea ochii cu foști săi colegi și se depărtară alegîndu-și alt loc unde să sedezbrace.

De data asta își puseră hainele într-o blousă de material plastic și le urcară într-un pom ascunzîndu-le de eventualele priviri, tocmai sus în desisul gros.

Își luară avînt de pe mal și săriră amîndoi deodată. Cum apa fi cuprinse cu răceala ei, continuără să însoțească nebunete din mîini ca să se încălzească obisnuinduse cu ea. Împreșteau apa lovind-o cu brațele apoi cind senzația aceea de frig dispără se întinseră pe spate ca să se bucure și în apă de razele soarelui.

Emil întins pe spate prînse să privescă cerul de un albastru sidific pe care se conturau mîri albi ca de vată ce se destrămau undeva sus de tot, mînați de vînt. Simțea acum cu adevărat libertatea aceea pe care o avu-sese cu ani în urmă cind niciuna din grijile de acum nu

„junseseră pe malul lacului care împrăștia o plăcută boare de umezeală în aerul fierbinte al acestei zile de vară. Aleile parcului erau pline de elevi și eleve împodobite cu panglicile absolvenților. Erau singuri acum, meînsățiți de părinti. Se plimbau în grupuri sau cîte doi. Cîte un băiat mergea împreună cu o fată sprijinindu-și plin de grije și de tandrețe brațul pe umăr și ei în timp ce ea, tinindu-l de după mijloc, păsea tăcută alăruri ~~de el să privind~~ în jos.

Mergeau amîndoi gînditori privind spre perechile de băieți și fete fără să spună nimic. Emil se simtea puțin trist dar totuși plin de viață ca de o sevă groasă, ce trecîndu-i prin artere îl făcea să-i furnice pielea de dorințe nelămurite îndeajuns. Ii era dor de o dragoste plină de poezie dar în același timp și de gravitate, o dragoste fără cuvinte, matură dar cu o fată dintr-acestea, tînără, cu spatele nervos și cu pielea gîtelui nespus de fină.

Dar mai ales își dorea o fată care să aiye în primul rînd calități de inteligență, excepționale. O fată din care să-și facă o confidentă. Cel mai mult se temea de o iubire banală, bazată numai pe atracția firească a simțurilor și nu și pe o comunitate de gîndire și de simțire. Nu-și dorea neapărat fericirea, cît își dorea să trăiască adevărat, profund. Își dorea ca viața să fie un drum al cunoașterii.

De multe ori, în dorință să nestăvilită de dragoste, î se păruse că trecuse pe lîngă iubire, pe lîngă adevărată fericire, ori de cîte ori privise în ochi vreo femeie care fi răspunsese cu acel zîmbet pe care numai femeile îl au - credea el.

Sî iubirea aceasta nu și-o mai dorea ca în trecut, numai de natură ideală, ci îngrezoară de materială, cu împliniri trupești excesive, cu extazieri în fața amănuntelor fizice ale trupului femeii iubite.

Sub intensitatea dorinței sufletești de dragoste, î se întuneca parcă privirea și se cufunda într-o stare de adevărată hipnoză. Cîteodată rămînea hipnotizat în față cîte unui aspect, al unui gest al feminității.

Nu! Nu să le spui. Să le scri. Să ne facem o arhivă a noastră în care să ne trecem toate gîndurile căre ne vin. Puțini sunt cei care pot să gîndescă astfel. Si ști? și asta este o valoare la urma urmelor. Printre prostii căre ne încenjoară noi am merită să avem o soartă mai bună. Nu crezi?

Emil simți o bucurie gîndindu-se că în sfîrșit prietenul său înțelegea care era de fapt adevărul merit al său pe lumea asta. Spuse:

-Tu crezi că nu m-am gîndit să scriu? Ba da, dar îmi dau seama că nu sunt suficient de pregătit pentru ceea ce aş vrea eu să fac. Intelegi? Ca toate aceste gînduri să le poți închega într-un sistem și trebuie o pregătire de specialitate. Si nu numai într-un domeniu ci în mai multe. De asta mă pregătesc ca mai întîi să dau la facultate. Dar sunt corijent la matematică și română. Nu-mi pot lua bacalaureatul decît în toamnă. Sta în cel mai bun caz, dacă trec la corijente. Si în toamnă n-or să mai fie locuri la drept sau la filozofie unde vreau să dau eu.

Tăcură amîndei continuând să meargă pe sunb aleile de la Herăstrăului. Emil îl simtea pe Gelu încercat de regret că s-a lăsat de școală. Aceasta trebuia să se fi gîndit că posibilitățile sale se limitase-ră enorm, cînd plecase din școală. Si că acum, în acest moment cînd el termina liceul, celuilalt fi apărea lucrul acesta foarte clar.

.-§-.

sus. Astă nu contează. Tot nu va ajunge nimic. De fapt ar trebui să stabilim ce înseamnă talent. Dacă prin talent înțelegi acea capacitate de a nu spune nimic într-o formă artistică, atunci acela foarte bine se poate afirma. Atunci da numai cel născut într-o astfel de familie o va face. Pentru că acum nu mai este de ajuns să depui jurământul de loialitate partidului ca să te și vezi băgat în pîine. Tu alergat prea multi și locurile sunt acum ocupate. Fiului de muncitor i se va spune că personalitatea sa trebuie să-o înțeleagă, dacă aşa cum zice este un adevărăc comunist, ca fiind îndeplinirea sarcinilor de plan, dar în producția de bunuri materiale ducând astfel mai departe tradiția muncitorească glorioasă a clasei din care se trage. Dar dacă prin om de talent înțelegi pe cel care are acea intransigență morală care nu-i permite să spună decât adevărul, deci care este contaminat de aceea boală rară care se cheamă iubire de adevăr, atunci acela nu va pătrunde nicăieri, fi convins de asta. Pentru că într-o societate bolnavă ca a noastră unde valorile s-au inversat și unde se pună preț pe ceea ce este mai josnic în om, un scriitor sau un artist care dorește să exprime adevărul, este un om pierdut. Nu numai că va fi respins dar se va teme el să facă. Iar dacă totuși va avea iluzii și va dori o îndreptare atunci va infunda puscaria că un element reacționar, dușman al progresului societății socialiste și al poporului muncitor. În orice societate este greu să rostești adevărul pentru că lovești inevitabil în menevrele și înscenările unor dintre membrii ei, dar direcția generală a dezvoltării sociale îl va scoate pînă la urmă la iveală. În comunism acest lucru nu este posibil întrucât dacă ar face aşa, societatea ar însemna să se anuleze pe sine însăși.

Gelu care de la un timp rămăsese pe gînduri păsind alături de prietenul său, spuse după un moment în care merseră în tăcere:

- Sti Emile, ceea ce spui tu mi se pare mi se pare cea mai extraordinară critică care se poate face astor. Dacă cineva ar audii ce vorbim noi, astia ne-ar închide.

~~- Si ne-ar da și părintii afară din servicii.~~

Frămîntat de gînduri Gelu izbucni:

- Dar totuși aceste lucruri ar trebui să le spun www.archivaexilului.ro

atunci se găseau reprezentanții burgheziei, în acei ani de eroism revoluționar, s-au trecuți ~~fii pe~~ poporului, muncitorii. Si pentru ca victoria asupra acelor explorațiori să fie deplină aceia au fost dată ~~și~~ afară din case, băgindu-se în locul lor cei ce le lăseseră locul ~~și~~ la conducere. Părea firesc și drept, nu? Dar nu era posibil să se mute în aceste vile tot poporul căci nu existau atâtea. Dacă ar fi existat, nu ar mai fi fost burghezia, adică cei ce trăiau bine, o minoritate ci ar fi fost o majoritate și o revoluție nu ar mai fi fost necesară. Nu, numai cîțiva din rîndurile poporului sau murat aici. Ceilalți au continuat să rămână în locuințele lor de mizerie. Si de atunci tot aceea au continuat să le locuiască. Nu vezi că revoluționarii tineri de atunci au acum părul alb și tot ei conduc? Dar nu numai acestia locuiesc în aceste vile, numai cei care au luat puterea politică. Mai locuiesc și profesori universitari, ziaristi, artiști, scriitori, pictori, actori, cineastii -, rudele delor care au puterea și aşa mai departe. Poate crezi că toți acestia sunt fii muncitorilor de atunci? Nu! Sunt fii profesorilor universitari de atunci. Ai ziaristilor, ai scriitorilor, pictorilor cineaștilor etc. de atunci. Pentru că aceștia s-au adaptat. Secăturile de atunci care se pretau la cele mai josnice combinații și jafuri, fi convins că nu s-au simțit deloc stingheriți de conștiința lor să se declare de urgență comuniștii cei mai infocați. Binențeles cei care nu erau prea de tot compromiși. Adică tocmai aceasta care formează pătuț de mijloc. Fi convins că nu fii muncitorilor că noi intră în conservatoare sau în școlile de teatru, în sfîrșit în aceste facultăți de elită. Ncolo unde gradul de individualizare este mai mare ci tot fii acelor care le ocupau odată. Si sti de ce? Nu pentru că singele lor mai subțiat ar fi predispus spre talent ci pentru că se cunosc între ei. Si atunci, între un fiu de muncitor lipsit de talent și unul de al lor lipsit și el de talent, de ce ar prefera pe cel dintii? Ar fi lipsit de sens.

- Da dar atunci cel care are talent și s-a născut ~~pici~~ jos?

- Dar nu este obligatoriu să se fi născut jos, cum spui tu. Tot atât de bine se poate să se fi născut și

- Stii că toate astea ar putea fi spuse. Si ar trebui spuse.

- Spuse? Unde? Cui? Spune tu aşa ceva undeva şi să vedem dacă miine mai mergem la strand împreună.

Si începură să vorbească despre lipsa de libertate care există în țară. Nimeni nu poate să spună cel doară şi asta e foarte rău, căci omul îndură totul mai ușor dacă are conștiință că aşa trebuie, dar dacă îl sileşti cu zîmbetul pe buze să spună că e sătul cînd îi e forme şi pe deasupra să mai si aplaude cînd treci, atunci îți faci un dușman din el. Repetau ceea ce mai spuseseră de multe ori înainte părînduilese că ei au descoperit toate acestea și dîndu-le o importanță nemaiînuzită.

Ajunsese la arcul de truimf, la sosea si discuție alunecă pe altă pantă.

- Este cel mai frumos cartier din Bucuresti, spuse Gelul.

- Cred și eu de vreme ce stau în el toți grangurii. Ai vrea și tu să ai o vilă aici?

- Nu, dar mi se pare curios cînd văd toate vilele asta elegante și cînd mă gîndesc că ni se bagă în cap cu insistență că toții suntem egali în socialism. Nu cred că măcar o singură familie de muncitori să locuiască măcar într-un din vilele asta. Cînd spui o vilă, că cineva locuiește într-o vilă, nu îți se pare cine știe ce. În sfîrșit, o vilă acolo. Dar cînd în realitate te apuci și analizezi atent cîte vîle de acest fel sunt, nu mai în cartierul acesta, te întrebi de la sine: „Dore cine locuiește în ele?”. Nu îți se pare că sunt totusi atât de multe că în ele să se poată adăposti o întreagă clasă de oameni care trebuie să cîştige foarte bine ca să poată locui aici?

Emil spuse:

- Nu s-a schimbat nimic din ceea ce a fost. Ce, te așteptai să se dărime toate aceste vile numai pentru că în ele trăiseră patroni și moșieri? Adică cei ce odinioară sugeau singele poporului? (Vorbă nă).

- Nu dar...

- Dar ce?

Si cum celălalt nu mai zise nimic Emil continuă:

- Nu să făcut altceva în anii aceia, decît să se schimbe locurile. În toate funcțiile de conducere www.ăfhivaexilului.ro

groaznic lucru pentru că nu mai poți fi tu însuți. Deosebirea dintre ceea ce ai dori să realizezi și ceea ce ai, este atât de mare încât dacă ai un duflet cât de cât sensibil, te simți năspus de umilit și nu mai îndrăznești să te arăți pe tine cel adevărat. Cel puțin nu mai ești compătimit. Căci nimănui nu-i vine să credă că într-un amărît poate să zacă un geniu. Si mila e cea mai îngrozitoare insultă. Cu atât mai mult cu cât în nulitatea și în mediocritatea lor oamenii nici nu vor să aibă deaface cu astfel de oameni. Le par ciudăți. Si se uită la ei cu privirile lor meschine și temându-se de ei și ocolește. E îngrozitor. Iți pierde curajul de a mai spune ceva sau de a mai face. Iți vine să mori.

Gelu îl completă:

- Si vezi tu, săracia este în țară la noi privită ca o josnicie. Cum nimeni nu mai are nimic, cu excepția celor din partid care au funcții plătite bine, fiecare dorește să pară mai bogat, pentru a avea mai multă greutate socială.

- Da, urmă Emil, căci tocmai cei care n-au și disprețuiesc mai mult pe cei ca ei. Pentru că stiu că cei joani sînt siliți să se prezeze. Stiu din propria experiență la cei joani morale și duce săracia. Nu stiu de ce, dar simt că omul sărac nu este privit cu atită dispreț în țările capitaliste unde există mari averi. Asta pentru că omul bogat nu este constrins să trăiască de mult la lucru și joanice. Pentru că are avere și la noi nimeni nu are nimic. Statul are totul. Are funcții plătite bine pe care le dă cui zice că el. Cum cel care are e astfel de leafă de cinci mii de lei ne lună zice ceva împotrivă, gata cu el, îl înțelegă pe loc. De aceea domnește o atit de mare lașitate la noi în țară. Pentru că acesta este curajul cel mai greu de avut. De a renunța la căldura ta pentru nebunia de a să spune adevărul. Mai ușor escaladează omul Everestul său trece marea cu plută decât să facă săa ceva. Si neputind-o face se convinge că nici nu e bine să faci săa ceva și începe să-i disprețuiească pe cei foarte puțini care o pot face. Si asta este numai un aspect din multele forme pe care le îmbracă o orinduire socială nefirească pentru a otrăvii un popor și o societate.

Gelu îl asculta încîntat și spuse:

o obligație. Cînd stăteam pînă noaptea tîrziu fără să-mi pese că a doua zi mă duc la servicii. Serviciul ăsta te îndobitocește. Serios. În fiecare zi să te scoli la ora patru jumate nu e așa de ușor. Păi, fi atent că nu-mai pe drum fac o oră. Nu vine mașina, aștept cîte o jumătate de oră la mașină. Acum e ~~mai~~^{în sfârșit} vară, dar iarna e ~~mai~~^{nu} nenorocire. Numai două ore le faci pe drum. Cu opt pe care le mincesti, fac zece. Zece ore pe care le petreci numai la servicii. Nu știu cum au rezistat taci-miu și maică-meia atîția ani.

Emil se posomorî. Celălalt pusese degetul pe rana care-l chinuia de multă vreme pe el. Spuse:

- Tu rezistat. Tu crezi că dacă n-ai avea nici un fel de sprijin de nicăieri n-ai rezista? Dacă ar trebui să crești cîțiva copii?

- Bine că s-au grăbit să facă copii. Că nu le vor putea da nimic nu s-ă gîndit.

Spuseseră de nenumărate ori că și nu vor face copii. Că nu vor aduce pe lume niște nenorociți care să devină și ei la rîndul lor sclavi. Da, dacă vor avea vre-o dată bani ca să-i poate crește cum ar vrea ei, vor dori să aibă poate un copil. Dar nu mai mult.

Emil spuse:

- Ce poți cere de la ei! Asta este nivelul lor de gîndire. Ei cred că e firesc ca și copiii lor să lupte cu greutățile de vreme ce ei au făcut-o. Pe ei i-a întrebat cineva dacă vor să vină pe lume. Apoi resemnat: Ce vrei? La nivelul vieții pe care au dus-o nici nu le poți cere altă mentalitate.

Gelu era indignat:

- Dar e mai mult decît nedrept că unii să se bucură de tot și altii de nimic. Si este cu atît mai energvant cu cît ăstia care trăiesc pe spinarea celor mulți ca și pînă acum, ne mai și mint în față că în socialism trăim toți egali.

Emil era de acord:

- Si nici măcar nu trăim în mod decent. Dacă am avea strictul necesar tot ar fi ceva. N-ai mai simții umiliția aceea care e cea mai dureroasă dintr-o toate, aceea a mizeriei trupesti. Că dacă în fața unei femei pe care o iubești poți mărturisi că n-ai bani în buzunar, nu poți mărturisi că ai mîncat varză cu untdelemn. E cel mai

teau aripile lor largi, care nu puteau să-și ia zborul. Nu puteau invita nici unul nici celălalt vreo fată acasă nedorind să-și expună mizeria lor. Asta îi făcea să nu dorească legături trainice cu niciunul dintre colele lor. Doreau să pară altceva decât erau în realitate chiar cu riscul de a rămâne cu durerea în suflet atunci cînd refuzau prietenia vreunei fete frumoase. De aceea trăiau într-o continuă izolare, într-un eșhivoc care îi declasa.

Se căuta tot mai mult, erau tot mai mult împreună și neavînd unde discuta la vremul din ei se pierdeau în plimbări nesfîrșite sau stăteau ore în sir la strand pe plaje gîndind cum să facă să înceteze de a mai fi o povară pe capul părintilor.

Cum în ultima zi de școală Gelu venise să-l ia la o astfel de plimbare. Emil îl întrebă în timp ce-și strîngeau mîinile:

- N-ai fost azi la servici?

Gelu fi răspunse:

- Nu.

Porniră în sus spre arcul de Triumf. Soarele de amiază strălucea cu putere iar ei mergeau pe sub umbra copacilor care străjuiau strada.

Gelu începu să-i explice:

- Nu mai am nici un chef de servici. Dimineață cînd mă scol, de fiecare dată îmi vine să nu mă mai duc. Să mă culc în continuare. Nici nu-ți dai seama ce înseamnă serviciul...

- Ei, cum să nu, răspunse Emil căre se gîndea că întradevăr trebuie să fie foarte nesuferit.

- Îți spun eu că nici nu-ți dai seama ce timpit trebuie să fie. Măcar o zi să fi lucrat și m-ei fi înțeles. Nu e locul meu acolo și totuși sănt silit să fac. Mai ales acum că a venit vară nu-mi mai vine să mă duc de loc. Azi dimineață cînd m-a trezit maicămea îmi venea să nu mai mă scol. Imi era ~~pe~~^{prin} somn de aseară. Sti că aseară după ce tu te-ai dus acasă eu am mai citit. M-am culcat tocmai pe le unu noaptea. Dimineață simțeam că parcă tot corpul mi se scurgea în pat. Da m-am scutlat, ce să fac? Dar nu m-am dus la servicii. Am stat prin parc. Sti ce senzație extraordinară am avut. Am simțit că se întoarce din nou vremea cînd nu aveam nici

gînduri în lungi discuții care se sfîrseau noaptea tîrziu, după ce începuseră dimineața de vreme și care aveau același subiect: personalitatea lor. Si de aici extinsă aceste gînduri și se preocupară mereu de personalitatea omului în general. Cu timpul observară că de fapt sunt singuri în felul lor cu această istovitoare pasiune a personalității, cu veșnica lor preocupare de a nu face decît ceea ce e bun, drept, moral, demn. Si își făcură un titlu de noblețe din asta. Cum Gelu lăsase scoala și începuse să muncească într-un atelier mizerabil plin de fiare și de caroserii ruginite de mașini, găsiră că nu este nevoie să fi un intelectual pentru a avea personalitate, ci este de ajuns să ai aceea nestăvilită pasiune pentru problemele morale și intelectuale ca să fi deasupra multor mulități pline de carte. De altfel nu fu greu să ajungă la această concluzie cînd văzură cît de penibil de lași erau mulți din cei care ar fi putut să însemne ceva în viața socială din țară. Cît de meschini erau complacînduse într-o minciună continuă făcînd mereu propaganda dorită de stat, spunînd mereu că poporul o duce atât de bine încît ei sunt pur și simplu uluiți ca în fața unui miracol și că astfel de conducători nu mai avusese poporul niciodată, el trăind acum era să de aur.

Ceea ce îi enerva cel mai tare era faptul că această minciună sfruntată li se părea o sfidare fără margini la adresa lor care știau în ce sărăcie și exploatare se zbăteau părintii lor. Faptul că în fiecare zi auzeau la televizor sau citeau în „Scînteia” că țara a atins culmi nebănuite de strămoșii, că nivelul vietii a crescut de nu stiu câte ori, că exploatarea a fost abolită pentru totdeauna, în log să-i convingă, găseau această propagandă desămantată și nu-i lăsa să uite nici o clipă adevărată stare de lucruri. Si zi de zi adversitatea lor pentru regimul comunist din țară, care, spuneau ei, a întrecut în perversitate tot ce se cunoșcu se în materie de dictatură, creștea transformîndu-i în niște dușmani ai regimului.

Sărăcia de acasă fi durea mai ales ~~tară~~, pentru că nu le permitea să trăiască decent. Nu puteau primi vizita nimănui căci ar fi suferit din mîndrie. Sărăcia li se părea un lucru rușinos, era mocîrla în care se zbo

inaceptabil pentru ei care scurtaseră armata la jumătate. Un sentiment de spaimă discret fi cuprinse pe Emil cind se gîndi că ar putea fi pus în situația de a începe odată cu aceștia un nou calvar. Așa gîndise și în momentul în care terminase liceul și văzuse pe alții care abea doreau să-l înceapă. Trăia sentimentul de care nu se pot elibera cei ce au terminat o perioadă din viață lor care a fost neplăcută.

Cind veniră de la masă trebuiră să se ocupe de noi veniți. Multă dintre ei erau beți, nu puteau fi miscați din locurile unde căzuseră. Ceilalți merseră din nou în club pentru repartiție. Abea pe la prînz fură adunați deoparte cei ce urmău să rămână în școală de gradați. Precedată cu ~~șef~~ cum procedaseră și gradațiilor cu ei la venirea lor de acum opt luni.

Urmă o babilonie. Noii veniți și căutau uniforme pe măsura lor prin magazie. Schimbau bocanci între ei. Iși puseră apoi valizele în dormitor, veșnicele valize de lemn, de pe vremea războiului din 1916. și se încolona ră apoi în fața companiei pentru a merge la baie.

Unii se agitau, erau șmecheroși, rîdeau vorbeau tare, și băteau joc de cei mai tăcuți care păreau fi destul de frică, fi periau pe gradați, fi îndemnau să bea țuică de la ei, fraternizau în sfîrșit. Alții mai tăcuți, mai rezervați se supuneau fără discuție indicațiilor preaspetăilor gradați.

Locotenentul proteasa coborî din cancelarie pentru a vedea cum se prezintă lucrurile și cîțiva fi salutară:

- Hai noroc.

Proteasa nu spuse nimic. Zîmbi doar.

Compania plecă apoi la baie. Emil rămase pe loc. Iși aducea aminte de clipele în care venise și el acum opt luni cu camionul și dormise o noapte în club. La fel acum alții veneau și aveau să trăiască ceea ce și el trăise. Si probabil că și pe aceștia fi încercau același sentimente ce-l încercase-ră și pe el. Dar unii dintre aceștia fi făcuseră o impresie proastă. Cîțul lor de a se purta păreau niște șmecheri care credeau, și spunea el, că vor fenta armata. Se trezii gîndind: „Nu prea cred că e să fie așa cum cred ei. Ba tocmai aceștia care cred că ei sunt deosebiți de ceilalți și îlului.ro că și pot permite o familiaritate exagerată cu noi vor avea cel mai mult de suferit de pe urma acestei ati-

tudini." Simtea un fel de nemulțumire pentru faptul că unii credeau că și pot permite să-l trateze de la egal, cind el le era comandant de fapt. I se părea că nu i se acordă respectul care i s-ar fi cuvenit. Fără îndoială că și aspectul acesta de smecherie care apărea la unii dintre noii veniți îl enerva, dar undeva ascuns se găsea sentimentul nesocotirii puterii cu care fusese investit. Iși propuse ca în viitor atitudinea sa față de soldații din grupa sa să fie distanță și corectă, să nu permită în nici un fel o apropiere care, făi spuse el, ar dăuna bunei desigurări a procesului de instruire.

Urmără cîteva zile de incertitudine pentru toată lumea. Se reglementară raporturile dintre gradați și noii veniți, se împărțiră sectoarele de curățenie, se repartizără soldații pe platoane și grupe. Majoritatea noilor veniți tremurau de teama gradaților și chiar mai mult, de teama necunoscutului ce avea să urmeze.

In timpul programului, cum nu începuse încă ciclul de instrucție, gradații predau primele noțiuni de instucție de front. Aceștia ascultau cu atenție și se preocupau să execute cît mai bine pentru a nu nemulțumi pe instrucțorii lor. Dar unii dădeau doavă de o totală lipsă de educația sub orice formă și nu reușau să-și coerdeneze mișcările nici pentru cele mai simple execuții. Aceștia exasperau pe ^{nouii} caporali care se răsteau nîțel la ei sau fi luau în rîs.

De altfel parcă toți noii gradați trăiau cuprinși de o febră necunoscută pînă atunci, febra de a comanda și de a vedea că comenziile lor sunt ascultate fără nici o impotrivire. Toată lumea trăia cu dorința de a comanda și astfel comenziile cele mai inutile se întretăiau pînă neaptea tîrziu în dormitor.

Emil simtea o neliniște în mijlocul atîtor conștiințe necunoscute care fiecare se agita, aveau dorințele lor, necesitățile lor, în sfîrșit trăiau. Această mișcare continuă îi părea ceva cu deosebire obositor, îi părea de aceea o mișcare hăotică. Era, gîndea el, o lipsă de disciplină foarte periculoasă pentru companie. Unde de va ajunge mai tîrziu dacă acum se manifestă această indisciplină. Ar fi vrut să se realizeze un program perfect în care soldații să se miște cu adevărat ca într-un mecanism desăvîrșit, fără ca vreunul să creeze probleme ea individualitate. Si depunea eforturi în direcția aceasta. Acum că ajunsese la concluzia că el fiind su-

perior datorită vechimii lui aici, trebuia să fie creerul care să coordeze mișcările acestor soldați. Simtea, după cîteva zile, un fel de văluptate a ordinei, o necesitate de a realiza cînd acești soldați o ordine perfectă, un absolut al disciplinei. Simtea parcă din ce în ce mai lămurit că fiecare gest care este făcut de unul dintre acești soldați, în afara colectivității, constituie o impuritate față de idealul său de mecanizare a vieții din interiorul companiei. Si din această necesitate rezințită pînă la absolut, deduse un fel de superioritate a sa asupra celorlalți.

--§--

Odată cu începerea nouului ciclu de instrucție, începu din nou o perioadă grea pentru întreaga companie. Locotenentii împingeau instrucția pînă la ultimele limite de epuizare, astfel încît viața grea refinsepe și pentru gradăți ca și mai înainte.

Emil era carecum favorizat deoarece el și comanda singur platonul demitraliere întrucît compania nu avea în ordinea de bătaie un fișer și pentru acest platon. Puterile lui erau astfel mai mari decât ale celorlalți gradăți de la platoanele de infanterie. Si de aceea el însuși simtea cu un orgoliu secret că asupra sa apară o mai mare răspundere și că el însuși este investit cu o mai înținsă putere.

In căldura de afară care devenise de nesuportat, în strictia era un chin. Nu era aproape zi în care un soldat să nu se prăbușească leșinat în mijlocul careului în timpul raportului companiei. Lungile măsurări pe astfel de căldură îți dădeau senzația de sufocare. Portul măștii contra gazelor devenise un iad, un chin. Era ceea mai drastică pedeapsă pentru cel ce ar fi dat dovedă de insubordobare sau de lene, în companie.

Dar nici nu putea fi vorba de așa ceva, Soldații se fereau de a nemulțumi pe cineva ca de fee. Cu toate acestea pedepsele pleau pe capul lor. Si dintre cei mai drastici în aplicare, era Emil care devenise de o asprime extremă. Nu atât instrucția îl preocupa și rezultatele pe care soldații ar fi trebuit să le obțină, ci mai ales devenise un fanatic al disciplinei. Soldații care inițial avuseseră respect față de el, începuseră acum să știe de frică. Se temeau de el deoarece îl văzuseră că era de aprins.

Lui Emil i se părea că pe măsură ce timpul trece disciplina din cadrul platonului său slăbește și acest lucru îl supăra cel mai tare. Însemna undeva un fel de negare a însăși personalității sale. Însemna deci că ascultarea de care dăduse-ră dovadă soldații în aceste trei luni nu fusese impusă de el, ci mai ales de mediul care acționase asupra acestora. Si acest lucru îl devenise un lucru de nesuportat. Trăia sentimentul scăderii autoritatii sale așa cum avea uneori sentimentul trecerii împlacabile a timpului care deformează cele mai perfecte forme degradîndu-le. Si teoretizîndu-și raptele ajungea la cele mai severe pedepse pentru cele mai mici abateri. Nu cînta să-si înjomească soldații în

nici un fel, detesta acest lucru, dar nu pierdea nici o ocazie de a da o pedeapsă. Devenise un tiran.

Se încheiau tocmai primele trei luni din acest nou ciclu de instrucție cînd fu avansat la gradul de segeant și cînă numit încheietor de companie, funcție care îl obliga la asigurarea unei bune desfășurări a programului companiei în perioada lipsei ofițerilor. Iși extinse astfel tirania asupra întregii companii.

Ceilalți gradați nu se lăsaseră nici ei mai prejos în ce privește reprimarea soldaților, dar vehementa acestora era mai scăzută, earecum, în funcție de gradul de personalitate al fiecăruia. Aceștia nefiind în măsură să vadă o finalitate a activității lor - ca și Emil de altfel - nu avuseseră nici pasiunea absolută, fanatică a acestuia pentru disciplină cînd orice preț. Se mulțumiseră să-și satisfacă gustul pentru bătaia de joc pe seamă soldaților lor. Lii înjosiseră în toate felurile posibile, fi pușeseră să facă cele ce ar fi trebuit să fi atribuția și sarcina lor. Dar acest lucru nu fi privit cu atită ură cum fu privită noua atitudine a lui Emil care dufă de demonul acestei himere a disciplinei începu să reprime orice încercare de ~~chimică~~ sau de sustragere de la îndatoriri. Printre altele devenise un fanatic al respectării programului companiei.

Incepu deci noua sa activitate prin a interzice vizionarea programului la televizor. Acest lucru fu cel mai nemulțumitor lucru pe care-l putea face. Conflictul cu compania care acționa ca un bloc de rezistență nu mai putea să intărzie mult.

Intr-o seară, pe la sfîrșitul lui septembrie, eră segeant de serviciu pe companie și trebuia să facă dese drumuri de la companie la ofițerul de serviciu căruia îi dădea situația efectivului. După ce dădu stîngerea, se duse la ofițerul de serviciu care-l chemase pentru niște neclarități în situație.

Cînd se întoarse în companie, pentru prima oară de cînd fusese numit încheietor de companie, găsi televizorul mergînd și pe gradați așezati ca de obicei pe băncuțe și privind filmul.

Vru mai întîi să se ducă direct și să stingă televizorul dar se gîndi că oricum trebuie să fie mai maleabil în aplicarea principiilor sale. Dar atunci își dădu seama că filmul la care se uitau soldații din www.arhivaexilului.ro turi era tocmai o ecranizare a piesei lui Lope de Vega,

Fîntîna turmelor. Fulgerător gîndi: „Păi cum să nu manifeste tendință de indubodenare soldații, dacă gradății fi lasă să se uite la astfel de filme.” Si merse imediat și stinse televizorul. Gradății făcură puțină gălăgie, dar pînă la urmă se urcară în paturi și nu mai ziseră nimic. Dar tocmai cînd Emil era să iasă din dormitor auzi glasul unui soldat care dăduse mult de fură gradăților lui:

- Nu vrea el să vedem noi filmul!

Emil îngheță. Il știa pe acest moldovean încăpățnat care nu executa un singur ordin fără să nu se tocmească ce cel care-l da. Se întoarce și ordonă.

- Soldațule, dăte jos din pat și echipează-te.

- Uite că mă dau și ce? Veni răspunsul soldatului.

Emil palid la față ordonă în continuare.

- Echiparea. Te duc la arest.

- De ce să mă duceți la arest? Ce-am făcut? Veni răspunsul cu o ușoară ezitare pe care Emil o sesiză. Il cunoștea bine pe acest soldat căcăre ninemi nu reușise să facă treabă. Dar el nu avusese pînă acum nici un conflict cu el. Acest conflict era deci decisiv pentru autoritatea sa din continuare. Si faptul că ecesta ezitase cînd auzise de arest fi spunea clar că nu poate fi chiar atât de înrăit încît să fie invincibil. Era un amânunt prețios pentru lupta care trebuia să urmeze. Soldatul pricepu să el poate că a greșit căci numai de cît începu să se îmbrace:

- Si ce dacă mă duce-ți la arest? Puțin fmi pasă! Răspunsul său era primejdios de sfidător. Nimeni nu mai mișca în paturi. Simțeau toti instinctiv poate că de felul cum se va termina acest conflict depinde mult din viitorul lor acolo în companie.

Moldoveanu se echipa alene și Emil așteptă nedorind să piardă teren prin vreo acțiune riscată. Soldatul prin gesturile sale voia să-i arate că deși execută ordinul nu face decât cum vrea el, după un ritm al său interior pe care nu i-l va schimba nimeni.

Emil înțelegea clar acest lucru și trebuia, gîngea el, să se golosească de el. Trebuia să-l uzeze înainte de a-l anihila. Mai ales nu trebuia să-l ducă la arest unde ar fi fost cea mai mică pedeapsă cu puțință. Trebuia să-l țină în tensiune, în așteptare. Să-i creeze pe o perioadă că mai indelungată conștiință că va urma un lucru foarte grav. Gravitatea aceasta nu există

dar ea trebuia creată psihologic. Emil înțelegea prea bine ceea ce înțelesese și acest soldat, anume că nu are nici un mijloc de a-l pedepsi pe măsura atâtitor și atâtitor amenințări cu care pînă „tunci fîi clădise temeliile autorității sale.

Cînd coborî din companie afară adia un vînt cald de seară de vară, plin de miresme și de foșnet. Aleile regimenterului erai asemenei unui parc foșnitor. Emil se gîndi cît de favorabil pentru el ar fi să fie iarnă și ger afară. Dar cîțiva nori începuseră să întunecă deja cerul și o eșarfă de vînt răcoros se învîrti printre clădiri. Cîteva picături începură să cadă printre rafale de vînt care ridicau praful de pe jas. „E bine” gîndi Emil. Întradevăr natura părea că ține cu el. În curînd o ploaie începu să se cearbă din văzduh.

- Așteaptă aici. Ii ordonă soldatului. Să nu te miști de aici.

Acesta rîse și-i răspunse:

- Credeți că mi-e frică de ploaie? Nimic nu nă înfricoșează pe mine. Mai bine a-ți lăsa mai moale cu mine că... nu se știe... pînă la urmă...

Emil gîndi că această ambiție se poate întoarce ușor împotriva să și se bucură cînd îl auzi. Urcă în clădirea combapiei a 7-a care era vecină cu clădirea companiei sale. Îl lăsa pe soldat în ploaia care tocmai se dezlînguia. Stătu acolo mai bine de o jumătate de oră de vorbă cu un fost coleg din scoală:

- Trebuie să-l uzez întîi. Nu ști ce încăpăținat este. Dar e lipsit de inteligență și îl voi îngenuchia pînă la urmă. Mai întîi însă trenuești să-l exasperez.

Cînd în sfîrșit coborî, întradevăr soldatul își pierduse răbdarea. Mai ales că, crezînd că Emil va coborî repede, stătu în ploaie pentru a-l impresiona, și mereu asteptînd, întîrziase acolo sub torrentul care se revărsa pînă ce acum era ud pînă la piele.

- Vino, fi spuse Emil.

Dar după cîțiva pași îl lăsa din nou să aștepte și el urcă în compania a 6-a unde stătu tot aproximativ o jumătate de oră. De astă dată cînd coborî, pe chipul moldoveanului se putea citi clar o umbră de descurajare. Putu citi în voie pe acest chip convulsionat urmele deznădejdii sale sufletești.

- Vino, continuă. De data asta merse ~~www.tervalalexilul.ro~~ serviciu. Întîrzie înăuntru mai bine de o oră împreună

cu alți sergenți de serviciu. Ofițerul fi reținut fiind urmat să stea singur și nici nu voia să plece în inspecție pe o astfel de ploaie, care răcorise bine de tot atmosfera.

Când pleca de la ofițerul de serviciu se făcuse aproape ora 12. Nocaptea se răcise tare și ploaia deși se mai potolise, continua să se scurgă. Soldatul era de tot abăturit. Emil îl observase dinăuntru. Stătuse mult timp în poziție de drepti de teama ofițerului de serviciu, apoi abosind, se relaxase. Dar pe figura sa se cîtea dezlușit faptul că ar fi cedat acum orice luptă numai să se poată odihni după o zi chinuitoare de instrucție.

Emil citi în sufletul său și-si spuse că acum e timpul să treacă la atac. Ii spuse:

- Rămfi aici pînă te cheamă tovarăsil Major. Eu mă duc pînă la companie și mă întorc. Adică, se răzgîndi el ipocrit, vino cu mine și tu.

Soldatul îl urmă fără să mai comenteze, în speranță probabil, că Emil îl va răzgîndi și-l va lăsa să se culce. Dar odată ajuns în fața companiei Emil fi ordonă să rămînă acolo și urcă în cancelarie. Iși scoase o carte și începu să se uite pe ea. Dîn cînd fi urmărea cu pribirea pe fereastră. După o jumătate de oră în care el însuși își pierdu răbdarea deschise fereastra și fi chemă în cancelarie.

Moldoveanul avea chipul scăldat în lacrimi de descurajare și de unilire. Tremura tet. Emil fi vorbi:

- Soldatule te întreb numai atât. De ce nu vrei să te subordonezi?

Acesta tăcea și noi lacrimi de furie fi coborau pe obrajii care nu se uscaseră bine.

- De ce nu vrei să te subordonezi? continuă Emil să-l întrebe stereotip. De ce soldatule? De ce nu vrei să te subordonezi? Nu vrei tu! Ce ți-ai zis? Nu vreau să mă subordonez și pace! Ei bine, da de ce nu vrei să te subordonezi? Aăă... Si bătea cu degetul în masă. De ce nu vrei să te subordinez? Aăă. Apoi izbucnind deată: Culcat! Culcat! și răgnea ca să audă tot dormitorul.

Soldatul se aruncă la pămînt. Dar Emil ordonă din nou:

- Drepti! Culcat! Drepti! Culcat.

Nu mai făcuse niciodată pînă acum acest lucru, dar acum uită de considerațiile sale de pînă atunci și se

gîndi că este în joc însăși demnitatea sa. Autoritatea sa. Nu putea să le piardă din cauza unor considerente care trebuiau acum călcate. Era de altfel o situație clară. Ori el era moldoveanul.

Acesta executa reglamentar fără însă să se precipite veind să păstreze o urmă de demnitate. Cînd era jos, Emil se opri. Moldoveanul nedumerit dădu să se ridice.

- Ti-am ardenat eu, drepti? lî opri Emil. Apoi lăsindul culcat pe mîini se aşeză și continuă să citească armărindu-l cu ecada ochiului. Un timp acesta stătu sprijinit prin fertă brațelor, apoi se lăsă să atingă cu pieptul și obrazul cimentul rece și lacrimi începură să-i picte din ochi.

După un timp ordenează:

- Drepti.

Dar moldoveanul nu se clintă. Continua să plingă în cet pe ciment. Emil ordenează din nou cu asprime:

- Drepti! Drepti!

Soldatul se sculă anevoie și luând poziția de drepti plingea în continuare, de ciudă și dezmadejde. Emil începu să-i verbească liniștit cu un ton de sinceră compătimire;

- Te întreb încă odată: De ce nu vrei să te subordonezi? Crezi că mie îmi face plăcere să fac așa ceva cu tine? Nu. Crede-mă! Sincer îți spun, nu-mi place. Dar prin atitudinea ta mă simți. Te întreb, crezi că dai dovedă de superioritate față de ceilalți dacă nu vrei să îți seamă de disciplina pe care noi gradății ne străduim să-o impunem în companie? Nu, dacă crezi așa, te asigur că nu dai dovedă de superioritate. Personalitatea ta trebuie să fie în direcția respectării și pasătrării disciplinei și nu invers. Asta este singura personalitate pe care o poate avea soldatul. Îți mărturisesc sincer că nu-mi face plăcere să te țin aici pînă la această oră, și să te duc la arest poate, cînd de fapt tu ai putea să dormi la ora asta.

Soldatul tăcea cu echii în pămînt. Vorbele liniștite ale lui Emil îl relaxaseră după aceste trei ore de zbuscium. Acum avea lacrimi pe obraz. Emil gîndi că acum este momentul să-l anihileze detot și începu dintr-odată să strige la el plin de o mînie prefăcută.

- Drepti! Drepti! Spune de ce nu vrei să te subordonezi? De ce? De ce?! De ce?!

gîndi că este în joc însăși demnitatea sa. Autoritatea sa. Nu putea să le piardă din cauza unor considerente care trebuiau acum călcate. Era de altfel o situație clară. Ori el ori moldoveanul.

Acesta executa reglamentar fără însă să se precipite veind să păstreze o urmă de demnitate. Cînd era jos, Emil se opri. Moldoveanul nedumerit dădu să se ridice.

- Ti-am ardenat eu, drepti? l-a opri Emil. Apoi lăsindul culcat pe mîini se aşeză și continuă să citească urmărindu-l cu ochiul lui. Un timp acesta stătu sprijinit prin forța brațelor, apoi se lăsă să atingă cu pieptul și obrazul cimentul rece și lacrimi începură să-i pică din ochi.

După un timp erdenă:

- Drepti.

Dar moldoveanul nu se clinti. Continua să plingă în cet pe ciment. Emil erdenă din nou cu asprime:

- Drepti! Drepti!

Soldatul se sculă anevoie și luând poziția de drepti plingea în continuare, de ciudă și dezmarejde. Emil începu să-i verbească linistit cu un ton de sinceră compătimire:

- Te întreb încă odată: De ce nu vrei să te subordonezi? Crezi că mie îmi face plăcere să fac așa ceva cu tine? Nu. Crede-mă! Sincer îți spun, nu-mi place. Dar prin atitudinea ta mă simți. Te întreb, crezi că dai dovadă de superioritate față de ceilalți dacă nu vrei să îți seamă de disciplina pe care noi gradatii ne străduim să-o impunem în companie? Nu, dacă crezi așa, te asigur că nu dai dovadă de superioritate. Personalitatea ta trebuie să fie în direcția respectării și pasării disciplinei și nu invers. Asta este singura personalitate pe care o poate avea soldatul. Îți mărturisesc sincer că nu-mi face plăcere să te țin aici pînă la această oră, și să te duc la arest poate, cînd de fapt tu ai putea să dormi la ora asta.

Soldatul tăcea cu echii în pămînt. Vorbile linisitite ale lui Emil îl relaxaseră după aceste trei ore de zbuțium. Acum avea lacrimi pe obraz. Emil gîndi că acum este momentul să-l anihileze detot și începu dintr-o strîngere la el plin de o mînie prefăcută.

- Drepti! Drepti! Spune de ce nu vrei să te subordonezi? De ce?! De ce?! De ce?!

Soldatul încremeni în poziție de drepti și nu mai putu spune nimic. Atacul acesta neasteptat l-a paralizat. Emil se sculă și trăntind ușa fi ordonă.

- Vino cu mine. Te duc la arest.

- Tevarăge sergeant, auzi vocea răgătoare a soldatului, dar nu se opri ci porni înainte.

Afără prinsește să plouă din nou cu putere. De astă dată nu se mai opri pînă în fața ofițerului de serviciu. Acesta era totuși în ușă și privea în linistea regimentului cum plouă. Emil se opri în fața să în poziție regulamentară, salută și raportează:

- Tevarăge maier, acest soldat și-a permis să comentese faptul că eu am închis televizorul după ora știrilor, care nu știu cum fusese pus în funcțiune. Dintre toți cei din companie numai el nu a vrut să înțeleagă că ordinea trebuie respectată. Si dacă ar fi numai acest lucru n-ar fi poate atât de grav, dar acest soldat este cel care se crede dator să cimenteze fiecare ordin pe care îl primește și cu regularitate el nu se încadrează în program dând dovadă de insubordonare. Pentru gradații plutonului său el este un problemă închișătă și renunțat să mai încerce ceva cu el. Acest soldat constituie cel mai prost exemplu pentru ceilalți. Este un factor de continuă indisiplină în companie. L-am adus ~~la doar~~^{pentru} a-l ține la arest pînă mîine cînd voi raporta situația tevarăului căpitan.

Maierul care probabil n-avea chef de astfel de scene spuse deasupra:

- Du-l la arest.

Emil nu mai insistă și intră în corpul de gardă. Comandantul gărgări era fostul ~~șef~~^{mojde} coleg ~~tătăruș~~. Aceasta devine un tiran de cînd trebuie în cîercul doi. Acum îl asigură pe Emil că „va avea grija” de arestat. Emil îl spuse să facă eu el ceea ce se face de obicei în arest. Plecă apoi înapoi la companie lăsîndu-l pe moldovean acolo. Mai apucă să doarmă doar două ore pînă se dădu deșteptarea.

A doua zi la raportul companiei soldații se priveau între ei fără vîrbe și se vedea clar că sunt preoccupați de cele întimplate seara precedentă. În timpul programului de dimineată nimeni nu îndrăznișe să cîrtească măcar în fața lui Emil. Acesta fără să fie mai excesiv ca de obicei, pretinsă o execuție ~~împrișabilă~~^{www.arhivaexilului.ro} a curățeniei

La sosirea căpitanului, Emil raportă cele petrecute în ajun. Căpitanul trimise plutenierul să aducă arestatul. Acesta, cind apăru era expresia oboselii înseși. Se cunoștea că nu fusese lăsat o clipă să închidă ochii. În fața companiei adunate în careu, căpitanul îl chemă pe Emil.

- Deci acest soldat nu vrea sergentule să execute ordinela tale? Lăsă că trebuie să înteleagă el pînă la urmă. Astăzi faci instrucție numai cu el.

În acea zi se petrivi ca ofiterii să aibă o conveocare și rămaseră în regiment. Cu compania nu merseră la instrucție decât căpitanul și gradatii.

Era o dimineață rece, după ploaia din ajun și pămîntul era reavân, pe multe porțiuni clisos, decărcea eraimbibat cu apă.

Emil simți o bucurie în suflet auzind vorbele căpitanului. Era recunoașterea deschisă a autorității sale și punea astfel baza unui cadru nou în care va acționa de atunci înainte. Dădu ordin moldoveanului să se echipase cu tot echipamentul din dotare, sub ochii speriați ai companiei. La cîmpul de instrucție fi dădu ordin acestuia să pună masca. Undeva mai departe căpitanul astăză instrucția companiei privind cîteodată spre el.

Moldoveanu avea privirea resemnată. Ii pierise oricăruimă de impotrivire sau de sfidare. Se închisese în el și nu mai lăsa să se vadă nimic din ce se petreceau în sufletul său. Această cedare, această abandonare parcă a luptei, fi dădea lui Emil un fel de încredere în el. I se părea că datorită personalității sale acest soldat, care dăduse de fureă tuturor, se inconveniașe ca o bară asupra căreia apăsa o greutate mare. Si tocmai această victorie pe care o considera a sa îl făcea să ducă savarea acestui sentiment pînă la capăt. Simțea dorință de a-l vedea pe soldatul din față să fie în complet, devenind de nerescunșcut, cerind iertare, în sfîrșit ar fi dorit să ducă această represiune pînă în pînzele altor. Un fel de perfectiune a represiunii. De aceea acum îl pușe să execute automat salturi pe cîmpia umedă cu masca pe față. Ii auzea respirația sacadată și cîteodată fi sărcea prin sticăle aburite, ochii măriti din cauza efortului. Fiecare potențire a acestuia din cauza oboselii, îl făcea să întăreasă execuția. Astăză parecă un rezultat care nu era încă concluziv și mergea acum în această direcție pînă la capăt.

De cîteva ori moldoveanul se clătină, ezită, apoi porni mai departe să execute aceste obositoare ridicări și culcări pe pămîntul care în acest loc mustea de apă.

Emil ordonă cu un glas schimonosit aproape de satisfație:

- „Pînă la aliniamentul stîlpilor de înaltă tensiune fuga, mars!

Soldatul plecă întracolo dar picioarele începuseră deja să i se împletească după primele două ore în care nu scosese nici o clipă masca de pe față. Timp de o jumătate de oră mai fugi, mai nerse, pînă acolo să înapoi, apoi se plăbuși greci pe brazda reavănă. La oarecare depărtare, compania privea amuțită acest spectacol. Căpitanul se uita însă în altă parte dar cîteodată se încrunta. Nu spunea nimic.

- Drepti, soldatule! Ordonă Emil.

Cu mare greutate moldoveanul se ridică și continuă să se tîrască mai mult decît să alerge. Cu siguranță că nu mai vedea nimic, deoarece o luă cu totul în altă parte. Emil văzu asta și crezu că a venit momentul să-l pună să execute salturi înainte.

- Salt înainte, ordonă.

Soldatul începu să alerge cîte zece metri apoi se prăbușea sleit, aiurit la pămînt. Emil fi urma necruțător, ordonind cu vocea spară, căci obosise și el, numai asistîndu-l. Moldoveanul continua să execute aceste mișcări groteski încît părea, astfel îmbrăcat, o altă arătare pe această cîmpie netedă. Un fel de omidă uriasă care se tîra în salturi scurte. Emil simtea satisfație văzînd această completă abandonare a oricărei urme a personalității. Avea sentimentul că s-a făcut întradevăr dreptate. Nimeni de acum încolo nu va mai îndrăzni să minjească albul imaculat al disciplinei absolute după care tînjea el cu atită fanaticism. Iși simți sufletul gîtuit parcă undeva la gît și cu un glas spart începu să șuire comenzi după comenzi. Ar fi vrut acum să-l vadă pe soldatul din față să mișcînduse mai energetic, dînd dovedă de mai multă ascultare. Începu să să țopăie și să-l îmboldească cu vocea spartă și figura schimonosită, de satisfacție puterii sale.

Dar soldatul de jos avea deja singe la colțurile guri și la nas. Mai făcu o efortare disperată să se scoale, dar nu mai reuși și se prăbuși lovinduse cu capul de arma care-i scăpă din mînă. Prinse să se zvîrcolească pe

jos și-și înfipse degetele în gât căutind să se sugrume. Din masca pe care nu încerca să-o dea jos după fată se auzeau sunghiuri și un plînd înăbusit, un fel de mîrfit grotesc.

Această scenă îl enervă pe Emil la culme și simți nevoie să-l lovească, să-l distrugă, să-l omeară, dar în acel moment, ca și cum s-ar fi ridicat o ceată de pe sufletul său, îi văzu figura chinuită de suferință și se trezi, brusc, parcă deșteptindu-se dintr-un coșmar.

Rămase un moment privind înghețat trupul care se zvîrcolea la picioarele sale, apoi își trecu mâna peste față, ca pentru a-și scutura o vedenie. Cagula măștii acestuia se sfîșiase frecindu-se pe pămînt și acum cu față însingărată, moldoveanul își înfipseșe dintii în zmocurile de iarbă murdată, de pămînt. Față descompusă de efort, părea acum, așa cum era murdară de sânge și de pămînt, o mască însăspîmîntătoare.

Emil gîndi: „Eu am făcut asta?”

La picioarele sale soldatul se mai potolise și întins cu față pe pămînt icnea numai. Întreg capul fi părea scăldat de curind în apă, atât era de transpirat. Părul se adunase în șuvețe, iar pielea părea fiartă pe gât și pe lîngă urechi. Era ceva cu desăvîrsire respingător, înfricoșitor.

Privindu-l, Emil avea o ciudată senzație de detasare, de depărtare de cele ce vedea. Ii părea că el, nu fusese pînă atunci acolo, ci avea acum sosea cu greu de undeva de departe și fi era dat să vadă un spectacol îngrozitor care-i umplea sufletul de croare și milă. Repeata numai mecanic în gînd: „Eu să fi făcut asta? De ce?” Si încet, încet o răceală fi pătrundea în creer și în trup. Un sentiment de panică fi cuprindea creerul. Si în corp simtea un fel de stare delesin, în vreme ce un gînd îl asalta: „Eu am făcut asta. Da!” Nu înțelegea încă cum a fost totuși posibil acest lucru. De ce să fi făcut? Nu înțelegea.

În depărtare vedea compania pregătinduse de plecare. Gîndi: „Au trecut șase ore.” Se simtea ostenit. Era parcă răgusit de atîta cît zbierase. Trecu astfel un timp mai îndelungat. Corpul de la picioarele sale se destinsese. Fără să înțeleagă prea bine ce se petrecuse se auzi spunind:

- Drepti. La care soldatul se ridică cu greutate și luă poziția regulamentară. Lui Emil fi păru acest gen.

cu totul și cu totul deplasat. Da, era ceva deplasat ca acest om chinuit, în această situație, să se mai preocupe de astfel de formalități, de astfel de gesturi care ~~părea~~ ^{părea} acum absurde parcă.

Pe drum spre regiment, Emil se deznetici complet. Nu-l mai mira respectul și teama cu care era privit de soldați. Înțelegea că el era cel care crease această situație prin faptele sale de neconceput, pentru el, de crude.

Urcă în dormitor și nu mai merse la masă. Toată du-păamiaga stătu întins în patul său și gîndi intens cu o extraordinară voluptate. Trăia sentimentul să se trezește după un somn lung de tot și găsește lucruri frumoase pe care le pierduse de mult. Iși aducea aminte de zilele din trecut, de lungile discuții despre artă, despre politică, de zilele concediului în care simtise că re-trăiește pentru cîtva timp aceleași sentimente.

Si acum? Se se întimplase cu el? El era cel care într-un mod atât de barbar chinuisse un om ~~căr~~ venise ca și el acelă îndeplinindu-și o obligație contractată fără voia sa. În virtutea cărui drept simtise oare el, că trebuie să reprime în acest fel, personalitatea celui care în fond nu făcuse nimic altceva decât să-și exprime dorinta de a vedea un film? Si ce film! Ecaranizarea unei capodopere, pe care el o cunoștea atât de bine și pe care, rațiunea i-o spunea, cît mai multă lume ar trebui să o cunoște. Putuse oare să-l jicnească cuvintele acelea inofensive ale soldatului aceluia? Cînd de atîtea ori fusese infinit mai tare desconsiderat și insultat de cei din jur, în viața civilă?

Un sentiment dureros și usca sufletul pe dinăuntru. Se gîndea la cruzimea cu care, deoarece avea de partea sa forță, chinuisse pe acel soldat. Tinea oare el atât de mult la acea disciplină pe care voia să-o instaureze? Sau fîi confunda propriile porniri tiranice ce pînă atunci trăieseră latent într-o margine a sufletului său, cu disciplina. Si chiar această disciplină, era ea oare atât de necesară pe cît fi apăruse lui? De ce era oare atât de vitală această disciplină pentru el pînă mai acum cîteva ore? Ce dorință obscură se ascundea în spatele acestei dorințî de disciplină. Nu cumva se găsea acea pornire ticăloasă a cerelor reduse, de a interzice, de a uniformiza, de a mecaniza viața care ~~se desfășoară~~ ^{www.archivexilului.ro} atât de liber împrejur. Nu era oare o urmă de fanaticism?

Acestă apăsare sufletească continua să crească pe măsură ce întrebările se ridicau în mintea sa, necrutătoare. Închet, închet, aşa cum un cîmp începe să-şi deslușească contururile pe măsură ce ceată groasă începe să se ridice, răspunsuri apăreau tot mai clare. Un sentiment de rușine fi căprindea mintea și sufletul, mai întîi închet, nelăsat să pătrundă de răspunsurile ce și căutau întrebările, apoi pe măsură ce lucrurile se clarificau, tot mai puternic. Ajunsese să facă și el ceea ce făcuseră atâtia alții înaintea lui? Ceea ce destăse mai tare înainte, ajunsese să facă el cu o și mai mare pernire și fanaticism. Deși rationase mereu, fără să-și dea seama rationamentul său pierduse baza și se pernise într-o direcție contrară convingerilor sale, îninduți într-un loc străin fizicii sale. El, omul care urise despotismul și temtînta aceasta de uniformizare a caracterelor, ajunsese să dea dovadă în această direcție de o adevărată furie inconștientă. La nivelul acesta atât de meschin, el refăcea ceea ce alții făcuseră la un nivel mare. Disprețuise acest cadru redus, meschin și iată că el însuși fusese furat de acesta fără să-și dea seama. Dar cum să fie posibil? Tocmai el să facă aşa ceva? El care urise astfel de lucruri din toată ființa sa! Acum se trezise. Dar la această întrebare simtea că trebuie să găsească un răspuns. I se părea de necrezut cruzimea de care dăduse dovadă. Dar mai de necrezut i se părea motivarea pe care o găsise acestei cruzimi. Cum care și se sădise aceasta în suflet? Ceva mai presus de conștiința sa - simțea asta - rationase înpotriva acesteia. Si se simțea din momentul acestei treziri, ca un om rănit. Parcă conștiința fi fusese violată. Dar cine era de vină pentru asta? Punându-și această întrebare, se simți într-o situație instabilă și se refugia în mijlocul unei iubiri de sine care fi spunea că nu poate fi el autorul moral al faptelor sale. Ceva mai presus de el și de conștiința sa actionase și fi transformase pe el - omul cel mai iubitor de libertate - într-un fanatic al ordinei și disciplinei. Rușinea pe care o simțea în suflet cînd revedea chipul celui pe care fi chinuisse fi făcea să-și dorească să găsească pe cineva care să fie răspunzător de faptele acestea.

Se sculă și merge să se spele pe față. Se simțea să bătut și mersul său era grevător, ca după un mare efort

„Ce a reușit să facă armată din mine!” gîndi el. Si ceea ce-l dorea și-l medumerea cel mai mult era tocmai faptul că această transformare se făcuse fără să-si dea seama, împotriva rațiunii lui. „Ce bine spunea Camil Petrescu, că în fiecare om se găsește ascunsă o fiară. Dar că acestei fiare nu trebuie să i se dea drumul. Cî să fie reprimată de rațiune.” gîndi în continuare. Si își dădu seama că abea acum trăia aceste cuvinte organice. Pînă atunci ele fusese ră niște enunțuri, ale unui gînd corect, estetic poate, dar fără nici o altă semnificație pentru el. Gîndul la Camil Petrescu fi trezi în suflul dintrodată zilele lungilor lecturi cînd suflul său se plămădise, conturîndu-se din mijlocul incertitudinii copilăriei. Il cuprinse iar dorul acela de el însuși, cel de dinainte de armată. Era asaltul unei emoții nostalgitice. Dar iar se ridică în el țușinea pentru ceea ce făcuse. Si dintr-o dată se ridică în el un protest împotriva tutelor celor căl înconjoară, a armatei mai ales care, gîndea el cu intensitate, nu este decît un instrument absurd, o mașină uriasă în care individualitatea este sortită să fie distrusă, transformată într-o roțiță a mecanismului. Si el însuși este victimă acestui mecanism absurd fără gîndire. Sub aspectul acesta de disciplină impusă dusă pînă la absurd nu se ascunde de fapt decît expresia caracterului și personalității celor ce își formează pe acest mecanism. Armata fi părea că nu este de fapt decît o mare absurditate ce și avusesese punctul inițial de pescare dintr-o gîndire ea însăși absurdă. Sau poate nu. Dar aceea fusese numai impulsul inițial iar acum această mișcare era întreținută prin sine însăși de oameni care odată întrăti în armată se depersonalizau complet. Dar mai adevărat era faptul că acum nu intra în armată decît cel care nu dădea chiar dinainte simptome de manie a personalității. Era într-un fel armata, un azil al celor mai mediocri oameni. Al celor care nu avea nevoie să fie ei însisi pentru a trăi, ci simțeau că pe un ajutor faptul că cineva gîndea pentru ei. Si întradevăr acest monstru care era armata avea o gîndire mai presus de gîndirea fiecăruia din membri săi. Această gîndire era tiranică și uniformiza orice caracter, reducîndul la cîteva rudimente de gîndire, care fi erau necesare de la fiecare în parte. Emil trăia acum parcă o revelație, gîndind la absur

#ditatea mediului în care trăise un an încheiat. Si tim-
 pul acesta care acum fi părea indelungat îl înghetea cînd
 se gîndeau la el. Un an întreg în care incetase să mai
 fie el însuși! Pentru că întradevăr, mediul în care se
 integrase îl desbrăcase fără să-și dea seama de adevă-
 rata sa personalitate, pentru al înbrăca în alta. Sau mai
 curind i-o deformase pe cea veche, pe nesimtite, făcîn-
 dul ca aceasta să slujească scopurile acestei abstrac-
 tii care este armata ca principiu. Si el se lăsase am-
 trenat în acest Joe. Cum fusese posibil? Da, i se dă-
 duse o întrebuițare. Si sufletul său tînjise ani de
 zile după dorința de a fi util, de a contribui cu ceva,
 la un lucru, dar mai ales de a acționa împotriva afir-
 mării propriei sale personalități. Si armată fi dăduse
 iluzia că are nevoie de el. Dar în realitate îl forosi-
 se împotriva voinei lui. Numai că el nu prinsese de
 veste. Prin noțiuni ca disciplină, ordine, uniformitate
 deșteptase în el porniri dintre cele mai josnice ale
 sifletului omenește. Inclinarea spre asuprire și repri-
 mare, nu a vrăunui caz de insidciplină adevărată, ci
 chiar a uricărei umbre de personalitate ce s-ar fi ma-
 nifestat înprejurul său. Înțelegea bine acum că de fapt
 aceasta este armata. Prin ordine de sus în jos, prin
 strucrura sa rigidă, complet antidemocratică, nu face alt
 ceva decât să dirige orice urnă de personalitate în
 rîndul membrilor săi. ~~nu~~ chiar sistemul armatei. Ofi-
 țerul sau soldatul este obligat să înghită tot ceea ce
 vine de sus și să încerce să se despăgubească acționând
 represiv în jos. Pentru că în astfel de condiții repre-
 siunea este iminentă dat fiind că omul nu poate fi
 transformat complet într-o mașină, în nici o situație.
 Dar, gîndi Emil, poate tocmai de aceea această armată
 este pînă la urmă dezarmată în fața uneia bazată pe de-
 mocrație și pe valoarea de personalitate a fiecătuia din
 membrii săi. Pentru că practicând acest sistem de meca-
 nism orb, nu se poate pune în valoare nici cîndividuași-
 tate în situațiile diferite ale virtii. Se stie că soar-
 ta multor bătafii a foat hotărîtă de un dingur om, de a
 tîtea ori grad mărunț al armatei, dar care ca și genera-
 lul său avea o informare și o perspectivă de ansamblu
 a scopului strategic și tactic. Ce poți pretinde însă d
 la un militar al unei astfel de armate depersonalizate
 care trebuie să cunoască numai situația ~~potrivit~~^{în funcție de} lui
 lui său de ierarhie? Nici o decizie nu va fi acesta în

măsură să ia. Dar dincolo de aceste gînduri, ceea ce el simțea mai dureros era faptul că putuse fi antrenat împotriva adevăratai lui firi, în acest mecanism care făcuse din el o rotită docilă, dar cu atât mai valoroasă pentru el, cu cît dăduse dovedă de mai mare ferocitate și pernire, în direcția dorită.

Emil rămase totă ziua aceea în pat, fără să mai participe la programul companiei. Vedea cum ceilalți fișocotesc belnav și acest lucru fi convenea întrucât poate să se lase în totă voia, pradă gîndurilor sale. Se trezea mereu asaltat de gînduri privitoare la armată care nu-i dădeau pace: „Este care aceasta o armată valoroasă întradevăr, de vreme ce se folosește și se hrănește cu tot ceea ce este mai rău în sufletul omului?” Căuta să se desprindă de aceste preocupări, dar rareori reușea. Atunci gîndurile sale se îndreptau la zilele de dinainte de armată, cînd își formase despre viață, despre personalitate, despre individualitate, cu totul alte păreri decît vedea acum că se vehiculau în această societate militară.

In dupăamîna acelei zile armata luă sfîrșit pentru el. Nimic din ceea ce crezuse înainte ca fiind bun nu mai stătea în picicare acum.

.-§-.

In zilele următoare discută problema cu locotenentul Preoteasa. Acesta gîndește așa cum el n-o mai putea face.

- Tu ai vrea - îi spunea acesta cîteva zile mai tîrziu, după raportul companiei - ca soldatul să fie o personalitate iesită din comun, un fel de gînditor. Acest lucru nu se poate. Personalitatea soldatului înseamnă să-și facă datoria fără că cîrtească acolo jos, la nivelul său. Dacă a primit un ordin trebuie să se arunce și în foc fără să gîndească. Pentru că au gîndit alții pentru el mai înainte. Cei care au o viziune de andamblu asupra situației. Si chiar dacă ar fi posibil totuș să se mai democratizeze acest mecanism cît de cît, ce crezi că rezultat s-ar obține? Crezi că soldatul Trică care acum a coborât din munte și care este semi-analfabet, ar înțelege el principiile tale de disciplină libe cîmsimtîță? Nu se potriveste, a doua zi n-ar mai executa ordinul. Lăsă tu, armata americană, unde soldatul bea de nu mai poate cu ofițerul tutuindu-se și apoi fi execută ordinele fără nici o reținere. Acolo democrație este suptă odată cu laptele mamei. Dar aici? Noi n-avem tradiție democratică. La noi nimănui nu face ceva decît de

~~cât de~~ frica constrințelor. Iar tu, adăugă, ai grije că în ultimele zile ai cămăsat totul baltă. Dacă te lasi pe rînjeală, eu te schimb. Si nu cred că-ți va fi vine. Deacum tu îți-ai făcut în companie o mulțime de dușmani. Ei te acceptă pentru că ai funcția pe care îl-am dat-o eu. Dar dacă n-o vei mai avea, să nu te miri dacă ai să vezi repezingu-șe asupta ta.

Emil înțelegea bine acest lucru, dar nu i se mai părea atât de important. Chiar de a doua zi armata îi păru un lucru străin, greu de suportat. Programul era de așa natură făcut încât să nu-i dea posibilitate soldatului să gîndească la ceva. Mai ales îl enervau duminicile în care erau obligați să intre în club unde trebuiau să asculte tot felul de montaje literare cu poezii patriotice. Asta însemna relaxarea duminicală. Era spuneau ofițerii o distractie. Dar distractia aceasta era obligatorie.

Emil începu să se eschiveze de la astfel de activități și de aceea își atrase mai multe muștrări din partea căpitanului care era din ce în ce mai nemuritorul lui. Disciplina în companie nu mai mergea nici ea bine. Soldații cam începuseră să făcă ce voiau și cum cei

lalți gradăți, fuseseră oarecum descurajați de autoritatea pe care Emil o avea pînă acum, nu credeau de cu-viință să intrevieze în vreun fel. Ar fi fost și greu să caute să refinoade un fir care fusese rupt cu cîteva luni. De fapt aceștia își foloseau autoritatea pentru a-și face viața mai ușoară. Iși transformase-ră soldați din grupele lor într-un fel de servitori pe care îi utilitază la toate muncile pe care ei ar fi trebuit să le facă. Începînd cu făcutul bocancilor și sfîrșind prin scrierea caietelor cu programul de instrucție. Era oarecum surprinzător că aceia care în ciclul întîi erau cei mai nemultumiți de tratamentul ce li se aplica de către gradăți, acum cei care întindeau coarda cel mai tare. Era un fel de ciclu în care cele ce făcuseră înaintea ceilalți, făceau acum întocmai cei de azi.

In ceea ce priveste pe Emil, soldații trăiau într-o continuă stare de nesiguranță. Emil și simțea mirîndu-se de transformarea pe care o vedea la el. Dar nu-l mai interesa nimic. Mai continuă un timp să-si îndeplinească atrinutările sale, dar o făcea cu din ce în ce mai multă neplăcere. Si acest lucru se vedea acum clar.

Cînd căzu prima zăpadă, după 15 decembrie se răspîndi vestea că un soldat de ciclul întîi de la compania a treia se sinucise, împușcîndu-se în post. Fu o îmvălmășală de cîteva zile. Toți doreau să afle ce se întîmplase. Se făcu o anchetă care dură trei zile. Între timp în atelierul de timplărie se confectionă un coșciug și înmormîntarea se făcu în satul natal al soldatului. Dar înainte de a fi transportat, se făcu în regimenz o gardă de onoare din soldați și pe sicriu se desfășură un drapel.

Lui Emil i se stînsese inima cînd auzise întîmplarea în prima zi. Dar îl scîrbi mai ales această suprafață de festivitate, dat fiind faptul că soldatul se sinucise din disperare, nemaiputînd suporta regimul de violentă, din regimenz.

Apoi incidentul fu uitat. Regimentul era acum îmbrăcat în alb. Zăpada deși fusese dată la o parte de pe al lui, albea acoperisurile, purificînd peisajul. Gerul păstră neaua mai înaltă de trei săptămîni neatinsă. În aceste condiții instrucția devenise greu de suportat.

Dar acum gîndurile lui Emil se îndreptau din ce în ce mai des spre casă, spre ceea ce avea www.fondativalexilului.ro viitor. Înainte de armată nu-și pusese niciodată astfel de întrebări, avînd sentimentul că nimic durabil nu e

încă timpul să înceapă, deoarece armata stătea ca o perioadă ce avea să întrerupă tot. Mereu își spusese. Dupa armată!

Acum îl urmărea ideea că odată venit acasă să nu mai piardă măcar o zi nevalorificată pentru realizarea sa. Armata căre mai rămăsese fi apărea ca un timp mort. Măcar să-l folosească convingîndu-se pe sine, care drum trebuie să apucă. Se gîndeau la ceea ce credea el însă de mult că ar fi vocația sa: literatură. Dar această fi apărea ca plină de greutăți, căci o cazieră litrară într-o țară comunistă nu fi părea cu puțință de realiză atât de ușor.

De aceea se gîndeau să se înscrive la o facultate. Să se pregătească în prealabil și să se prezinte la examen. Trebuia să reușească. Dar la care facultate. Ii trebuia ceva plin de demnitate. O profesie cu un grad finit de individualizare. O facultate de arte ar fi fost potrivită pentru el. Dar stia căt de greu se intră în asemenea locuri. Oricum, problema rămînea deschisă întrucât nu se terminase încă armata.

In noaptea de revelion în companie, care acum nu se mai temea de Emil, avu loc o bătaie între soldații care se îmbătăzesc. Unii sărîră gardul și plecară în oraș, ba pe unul îl găsi o patrulă și îl duse în arest că condurirea garnizoanei.

A doua zi căpitanul îl schimbă pe Emil din funcția de fărăcior de companie. Cu această ocazie Emil auzi în spatele său câteva glasuri batjocoroitoare. Nu le luă în seamă. Se gîndeau ce frică aveau în ei aceștia că acum îndrăzneau timid. Totuși situația să se clătina în companie. Mai ales noul locuitor al comandantului de companie, un căpitan redus mintal, care fusese și bolnav de nervi și de aceea nu avansase, îl ură și-l urmărea cu ură să năconțenit.

Intr-o dimineată cînd Emil răsese în companie fiind sergent de serviciu, îl surprinse pe acesta deschizînd scrierea unui soldat, pe care o găsise cotrobăind după băutură, sub pernă. Emil îl disprețuia pe acesta și acum îl atrase atenția că asta este violare de corespondență.

- O fi ea aşa cum fi spui, îi răspunse căpitanul, dar noi trebuie să știm ce scriu soldații acasă. Si tu sergentule ar trebui să te ferestă de mine dacă vrei să te duci acasă odată cu ceilalți. Sau dacă nu, ai să ră-

mii repetent în armată din cauza mea.

- Nu cred, fi răspunse Emil care devenise lipsit de orice respect de grade militare, indiferent că erau de plutonier major, ori de general.

Căpitanul începu să urle la el și-l dăse la anest. Lui Emil puțin fi păsă. Era mulțumit că a mai scăpat pentru trei zile de atmosfera apăsațoare din companie. Iși petrecu aceste trei zile fără viață lui Eminescu de G, Călinescu, pe care o avea un alt arestat. Nu făcu nimic de dimineață pînă seara, întrucât comandanți ai gărzii, intrau mereu tot foști colegi de-aiai săi.

Cînd se refîntoară în companie, se simți atât de străin încît se îngrozește, gîndindu-se că mai rămăseseră două luni de stat acolo. Începuseră tot felul de zvonuri potrivit căror ar mai trebui să rămînă în continuare cei care sătuseră la arest. Unii ar fi însemnat să-și întîrzie plecarea cu câte douăzeci de zile deoarece, sătuseră și în arest. Pe Emil fiecare zi de stat în plus îl îngrozea.

Intr-o dimineață Emil fu chemat de locotenentul Proteaga.

- Petrescule, de mult încă ți-am spus să deschizi ochii în jurul tău. Nu m-ai adăllat. De aceea am venit mai devreme, să discut cu tine. Căpitanul vrea să te mute din companie și să te degradeze. Eu m-am spus. De aceea l-am convins să de-a plutonul de mitraliere în subordinea mea, să mă ocup eu de instruirea lui. Am vrut să evit în felul acesta mutarea ta din companie. Toti au sărit pe tine, dat tu sti că cuvîntul meu este ascultat. De aceea vreau să-ți pun în vedere să te ocupe cît de cît de disciplina platonului tău după amiezele. De restă, lasă pe mine.

Emil îl îngriagise pe acest militar care avea atât de multe înclinații spre meditație încît părea mai degrabă un teoretician militar decît un comandant. Li spuse:

- Puțin fmi pasă că mă mută de aici. "au că mă degradează. Acestea sunt mofturi. Totul este în jurul meu o parodie.

Locotenentul îl întrerupse:

- Este adevărat, Dar așa este viața fnsăși. Numai tu faci din ea o dramă, cînd ea este de fapt o comedie. Însă îți spun drept. Mă îngrijorează viitorul arhivei Exilului.ro nu-mi pari pregătit pentru viață. Ești complet dezarmat. În viață trebuie să faci compromisuri, concesii. Nu poți

trăi trăgind linii drepte. Trebuie să te dai după oameni și după împrejurări. Tu te-ai sugerat de literatura lui Camil Petrescu, dar astăzi condițiile nu mai dînt cele de atunci. Atunci România era o țară democratică, unde nu era o țară de mare teroare împotriva personalităților, împotriva individualităților. Eu însumi m-am înscris la bibliotecă în oraș și am luat cărțile lui. Îți dai seama că la biblioteca militară nu poti găsi asemenea cărti. Le-am citit și mi-am dat seama că eu însumi am avut odată dorința de a gîndi și de a acționa așa. Dar uităte acum în jurul nostru și vezi ce lume ne înconjoară. Uităte și tu dacă vezi pe cineva care să fie capabil să înțeleagă ce înseamnă să optezi în viață pentru o conduită absolută. Acești dobitoci care ne înconjoară crezi că au măcar habar de astfel de lucruri? Nu băiatule! Nu te supăra că îți spun dar oricum eu sănătatea este mai mare. Sincer îți spun sănătatea este felul tău de a fi. Credem, lumea este ostilă celor care cătine violentează anumite pseudovalori, care se mențin totuși.

Emil se trezi vornind cu aprindere:

- Stiu că felul acesta de a fi se poate să supere pe mulți, dar acesta este felul meu de a fi și nu este numai o poză pe care să o poti înălătura cînd vrei. Chia dacă îmi va fi greu să trăiesc în condițiile acestea totuși acesta sămătă eu însumi și nu vreau să mă schimb sub nici o formă. Eu mi-am dat seama că am o gîndire democratică și peste aceasta nu pot trece. Cînd voi trece în viață civilă împărat va fi poate mai ușor să trăiesc potrivit felului meu de a fi.

Locotenentul rîse cu prietenie;

- Cât de mult poti fi copil. Greșești îngrozitor. Poate că eu ca ofiter, ca membru de partid - făcut de nevoie ce-i drept - n-ar trebui să-ți spun ție lucrurile astea, dar ține minte. Aici mai poti trăi, pentru că nimeni nu vrea nimic de la tine. Tu esti ca mii și mii care trebuie să treacă pe aici. Nimeni nu te înțelege și de aceea pedeapsa pe care o vei primii pentru felul tău de a fi va fi și ea conform cu a fiecăruia soldat care încurcă treburile pe aici. Nici mai mare nici mai mică. Dar ține minte: cînd vei trece în viață vei vedea că acolo cu adevărat nu vei putea trăi așa cum vrei tu. Va trebui să faci concesii. Iar dacă nu?... Isi spun și acer sămătă îngrijorat cînd mă sfîndesc.

După această discuție Emil fu mai linistit. Întradevăr locotenentul luă la instrucție și platonul său. Trebui să facă eforturi mari, dar aceasta nu-l descuraja. I se luase o piatră de pe inimă. Locotenentul îl scose de sub ochii ofițerilor din companie.

De altfel sfîrșitul stagiului de apropia. Pe zi ce trecea așteptarea clipei devenise mai arzătoare, iar razele primăvăratece ale soarelui făcea aceasta un chin.

In februarie veni ordinul de lăsare la vatră.

Preoteasa îl chemă pe Emil și-i spuse:

- Te grăbești nu-i așa? Vrei să ajungi repede acasă.

- E firesc, îi răspunse Emil.

- Bine, dar uite peste o jumătate de oră treci ne la mine să mai discutăm cîte ceva.

Emil înțeles că locotenentul voia să-și ia adio.

La despărțire Preoteasa îi spuse:

- Nu uita Emile. În viață trebuie să te folosești de oameni și de evenimente pentru a putea ajunge ceva. Uită-te bine la mine. Eu am înțeles ce te roade. Esti conștient de capacitatea ta și vrei putere. Esti un ambicioz. Nu uita, nimici nu a ajuns vreodată mare fără să țină seama de acest lucru.

- M-ați înțeles greșit atunci, zîmbi Emil. Doresc altceva, decât puterea. Doresc gloria. Dar nu orice glorie, ci cea artistică. Să în spatele acesteia trebuie să răși să vedeti dorința mea de comunicare cu cei din jurul meu. Cred în mine. În capacitatea mea de a distinge răul de bine. Cred deasemenea că sunt mai presus de mizeriile care mă înconjoară și că pot spune cîteva adevăruri. Să aș vrea ca aceste adevăruri atât de scumpe sufletului meu să fie cunoscute de toți și să învingă. Aș vrea să fiu cunoscut și să fiu iubit și mai ales să ajut în vre-un fel la instaurarea adevărului în lumea aceasta.

Cînd se despărțîm, soarele arunca raze timide din cerul care se luminase, parcă brusc. Zăpada se topea în suvoaie cără curgeau ca niște pîrfuri dealungul trotuarelor. În peisajul din jur se simtea venirea cît mai apropiată a primăverii.

Iată că se înțineau saisprezece luni de cînd se găsea aici. Plecase într-o zi de octombrie ploios în anul în care terminase scoala și acum, în februarie, pleca spre casă. Un an întreg trecuse din viață sa par că fiind sărit din calendar.

Invălui din nou pentru ultima coară regimentul într-o privire de adio și cînd ajunse în gară avea inima plină de nostalgie. Cînd trenul se puse în mișcare Emil privea cu aviditate locurile unde făcuse instrucția. Ar fi vrut ca nimic să nu-i scape, ca totul să i se întărească bine în memorie.

Trenul apoi se lungi printre dealurile negre pătate îci colo de pete albe și în vreme ce soarele făcea să slipească geamurile vagoanelor, inima lui Emil tresplătă de bucuria unei revederi apropiate.

.-§-.

G

Emil se simțea ciudat în hainele civile, atât de mult se dezbisnuse de ele pe timpul cît fusese militar. Acum constata că fi rămăseseră și puțin mici dar ceea ce era mai neplăcut era faptul că nu-l mai mulțumeau cu înfățișarea lor și cu faptul că erau destul de uzate: „Nu-i nimic, gîndi el, îmi fac altele. Dar acum trebuie să ias cu ele.” Iși dăduse întîlnire cu gelu chiar în prima dimineată de când sosise.

Regisise Bucureștiul când zăpezile începuseră să se topească. Casele apăreau cenusii de sub căciulile de zăpadă care fusese străpunse de razele unui soare temporiu. Pe unde mai înainte pămîntul fusese acoperit de un strat de zăpadă, acum apăruseră pete întunecate. Pe lîngă borduri, zăpada topită începuse să se scurgă în pîraie murdare. Mașinile mocîrliseră zăpada și pe strzi se întindea o lăcăraie nesfîrșită făcută din apă amestecată cu pămînt de pe la diferitele lucrări de canalizare ce punctau peste tot Bucureștiul. De astfel aceste lucrăzi, începute peste tot și netreminate, sănt o calamitate a orașului. Acum, părăsite de cine știe când, neascătuire cu nimic, se întindeau peste tot ca niște râni peste care s-a asternut zăpada. Si acum când zăpada începuse să se topăi începeau să apară mici dune de pămînt pe buza gropilor și tuburi de beton părăsite încă de astă toamnă. În București, oricine ștorea că aceste lucrări sănt la ordinea zilei datorită proastei calități a lucrărilor anterioare. Este ceva firesc ca la cîteva luni după ce o astfel de lucrare a fost terminată, să vină o altă echipă de muncitori ca să spargă din nou. Si tot ceva obisnuit este și faptul că aceștia pleacă după cîteva zile lăsînd totul baltă din lipsa cine știe căruia material. De aceea Bucureștiul arată atât de mult ca un șantier continuu, și nu numai datorită faptului că peste tot se construiesc. Pentru că oricine trăiește în oraș știe că se construiesc nu mult, cum spun ziarele ci puțin și prost. Dar o lucrare la un vloc de locuințe ține cîte un an și mai bine și de aceea aceste lucrări se prelungesc să infinit, cu toată gama de mizerie care le implică. Drumuri desfundate de autobasculante, materiale întinse pînă în mijlocul drumurilor. Toate acestea fără să fie ascătuire cu nimic. Dacă loca-

tarii unui bloc de locuințe au avut inițiativa să ame-najeze bietele spații dintre blocuri cheltuind de alt-fel o mulțime de bani, numai pentru a nu mai avea sebtimentul că locuiesc într-un șantier, trebuie să fie siguri că nu vor trece cincină stie că și se vor trezi cu un buldozer care va pune la pămînt brazdele lor cu flor sau micii copaci care se ridică peste tot ca niste lujeri. Si aste pentru cine stie ce țeavă care a crăpat undeva dedesupt cu iarna ce a trecut. Cum totul este făcut peste tot de mîntuială, aceste construcții au un pronunțat caracter de improvizare.

Emil și Gelu discuteseră de atftea ori acest lucru.

- Din cauza asta nu-mi place mie să ies în oraș, spunea Emil. Pentru că aspectul acesta îmi crează o impresie de provizorat care îmi strică orice urmă de bună dispoziție. Îmi crează în suflet o stare de neliniște. Ochiul nu îmi e încintat de nimic. Peste tot ruine sau blocuri oribile de locuințe. Si ce blocuri. Sunt o rușine. Nu crede că există țară în care calitatea să fie atât de proastă ca la români. În primul rînd arhitectura este o crimă dat fiind faptul că statul impune anumite norme arhitectilor care iau în considerație un preț scăzut de realizare. Apoi acest preț scăzut se vede mai ales în procesul de construcție. Materialele de cea mai proastă calitate. Si în sfîrșit echipele de muncitori care le realizează sunt alcătuite din categorii pauperizate de țărani care venind la București, sunt nevoiți să se angajeze la construcții. Traiul acestor oameni necășită este îngrozitor. Vara acestia, care arată că niste pîrghi descărnate pentru muncă, se hrănesc cu pîine și cu salată de roșii. Ceilalți bani îl cheltuiesc pentru țuică pe care o beau prin parcuri și prin stații de tramvai. Trăiesc în barăcile cele mai insalubre, unde nu au niciodată apă, căldură și calealte. Nu mai vorbesc că prin însăși originea lor țărănească nu au nici un fel de înclinare către cătă de mică tehnicitate, către lucrul făcut bine.

Spunînd așa Emil se încălzea totdeauna și în ochi își citea sentimentul unei mari dezolări.

- Poate că, continua el, te întrebă ce mă interesează pe mine asta? Ei bine mă interesează. Această preocupare face parte din însăși ființa mea. M-am născut www.archivalexilului.ro cu știe de ce, că o dorință de perfectiune care nu-mi

nă voie să trăiesc. Că perfectiunea este aproape imposibil de atins, convin și eu. Dar nu pot suporta ca totuși lucrurile să se petreacă în halul acesta de decădere. Eu am în mine o extraordinară nevoie de a construi de acțitori, și această nevoie îți dai seamă că nu poate fi satisfăcută în aceste condiții. Si mai am anumite cerințe estetice. Acestea îmi dău o continuă nemultumire și suferință cînd privesc în jur. Uităte în jur Gelule, uite căci și zisi intelectuali, artiști, scriitori trăiesc totuși fără să se sinchisească de esteticul acesta urban care pentru mine este un lucru important. Te uiti la ei cum sunt îmbrăcați atât de bine, cu haine aduse din străinătate, pentru că detin monopolul plecărilor în străinătate, și cum se perindă și-si duc viața fără nici o reținere, în mijlocul unui decot care pe mine mă jigneste pînă în adîncul sufletului. Spune tu, să nu-i consider numai pentru asta că fiind niște oameni inferiori? Acest fel de a fi îmi pare același cucru ci gresrul gospodinei de la mahala care aruncă gunoiul din gospodăria sa în curtea vechinului sau în stradă.

Însânte să fi sfîrșit să se înbrace se auzi strigat de Gelu care venise înainte să-l ia.

- Ce să mai aștept pînă la lî! Am venit direct în coace. Am început să umblăm cu întîlniri? Sau devenim și noi ca tăți ceilalți? Gelu avea pentru cei din jur un dispreț agresiv, de element antisocial. Nu pierdea nici o coazie de a-și afirma superioritatea sa iluzorie în fața celorlalți și o făcea cu o atit de mare aroganță că sfîrseea prin a jecni pe tată lumea.. Dar lui nu-i păsa, (firește). Acest lucru îl enerva pe Emil care păstra în suflet o mare timiditate și deși vedea că între el și ceilalți există o distanță, căuta totdeauna să fie concesiv, în relațiile cu cei cu care nu avea nimic de dos cutat grav.

Porniră să facă o plimbare, prin băltoacele care făceau străzile aproape impracticabile. Constatără rîzind că deși nu-și propusese-ră, pașii îi duceau în aceeași direcție în care de atîtea ori merseră. Drumul acesta pînă la lacul Herăstrău și pînă la restaurantul Bordei, devenise prin repetare un fel de cadru cu care se familiarizaseră atit de mult, încît străbătîndu-l parcă puteau gîndi mai clar, mai limpede. Cînd voiau să vorbească de cîte ceva important, acest drum le devenise o necesitat

- Ce-ar fi fost să ne fi născut la țară? Gîndul nostru, aspirația noastră cea mai mare să fi fost să ajungem la oraș, întrebă Geluș. Aici de bine de rău am avut un oarecare orizont. Chiar dacă ne-am născut în familiile de muncitori care nu ne-au prea putut oferii cine știe ce. Adică nimic. Ce poate avea un muncitor în comunism cînd este atât de cînt exploatat? Puteam să ne naștem negrii, undeva în vre-un trib din Africa. Gîndindu-ne astfel, putem spune că am avut totuși noroc.

Emil gînditor îl întrerupse:

- Dar vezi ce e curios?! Că în tot ce facem, în tot ce gîndim, este ceva care merge spre un același sens. Că în final trebuie să facem ceva, să ajungem la ceva, să ajungem undeva. Dacă ne-am fi născut la țară ar fi trebuit obligatoriu, nu? să ajungem la oraș. Acum că ne-am născut aici, unde trebuie oare să ajungem?

Răspunsul lui Gelu nu-l surprinse pe Emil. Nu era prima oară cînd acesta punea problema:

- Poate că în America.

Continuără să meargă un timp în tăcere. Cînd ajunseră la Brodei, se opriră un moment nehotărîși. Intrără apoi. Înțuntru erau ocupate numai cîteva mese, restul localului părea pustiu. Se asezără la masă și trebuiră să aștepte ca de obicei, deși nu era aglomeratie. Chelnerul fi măsurase din cap pînă în picioare și apoi borbabil judecîndu-i cu dispreț, fi lăsă să aștepte.

Gelu fierbea. L-ar fi omorât pe ospătar. Emil încercă să-l calmeze:

- Ce dracu Gelule, parcă acum ni s-ar întîmpla prima oară! Trebuia pînă acum să te obișnuiesti. Am stănit doar că asta e țara nimănuie. Ce-l interesează pe animalul ăsta, ca noi să fim bine serviti? Să așa nu-i localul lui. Dacă ne convine să așteptăm cît vrea el, bine, dacă nu, putem pleca. El fîși are furturile lui din porțiile clienților, în înăditare cu tot personalul și altceva nu-l mai interesează. Ce, tu mai vrei să fie ca altădată? Cînd localul era al patronului care nu mai stia ce să-ți facă ca să te rețină? Acum este un jaf peste tot. Nimic nu mai este al nimănuie. Totul este al statului. Statul îl dă în arendă acest local unei bande care dă statului ce e al statului și el se pune cu echipa, să fure cît poate.

Pură înșîrșit servită de un chelner care în arhiva exilului.ro tudinea lui sfidătoare părea că vine să le confirme spu-

sele. Acest lucru deseasă atât de mult în evidență că cei doi izbucniră în rîs. Chelnerul mîrifică ceva și se depărătă cu un aer semecheresc.

Discutără despre Emil, despre armată, despre timpul care s-a scurs de când a lipsit din București, despre cele ce s-au întâmplat pe aici în tot acest timp. După un timp Gelul îi spuse:

- Uite ce e Emile. Am așteptat cu nerăbdare să vîca să discut cu tine, pentru că ești singurul care poate înțelege, o problemă care pe mină mă frâmfintă de multă vreme, de când ai plecat tu în armată. Tu nu ști ce s-a petrecut pe aici în ultimul timp dar eu știu și îți spun că nu ne poate aștepta pe noi doi nimic bun în țara asta. Am vorbit de atîtea ori de groaznicul nostru nenoroc de a fi ne născut într-o țară comunistică cu o astfel de dictatură necrutătoare. Dar am stanilit cămai rău era să ne fi născut negrii undeva în Africa ori eschimoși prin geturi și nămeti. De aceea trebuie totuși să ne considerăm norociști. Si să ne gîndim că ceea ce vrem noi de la viață nu putem obține aici unde suntem condamnați încă dinainte de a ne naște să fin niste serbi legati de glie, care numai să muncim. Când eram noi la școală mai era cum măiera, dar acum lucrurile sau înășptit de tot. Uităte și tu că au început să dea legi cu muncă obligatorie și altele la fel. Din ce în se nerge mai prost treaba pe aici. Eu unul nu mă simt legat sub nici o formă de țara astă în care n-am avut parte de nimic. De aceea vreau să plec de aici. Toti îl a început să mă îngrozească. Tu ști că eu n-am ieșit pe stradă cu săptămînile cât timp ai fost tu plecat în armată? Mi-a fost mereu teamă să nu mă optească vreun militin și să mă ducă la milîtie pentru că n-am servicii. Ei bine pînă la urmă mi-a venit la ușă. Le-am arăzat că am fost bolnav, că nu am voie să prestez munci grele și altele. Dar mi-au cerut certificat medivat. L-am dus dar iarăși m-au obligat să-mi cauți servicii repede pe măsura posibilităților, dacă nu, mă vor băga la pușcărie pentru trai parazitar. Mu ver de la nimeni nimic, în afară de proprii mei părinti și cu toate astea nu ma am dreptul să trăiesc decît dacă prestez o muncă în folosul statului. Ca să trăiască cei din aparatul de stat bine. Ei bine, eu nu mai vreau acest lucru. Nu vreau să mă duc la muncă pentru nimica toată. ~~Wittenerhîyaexilului.ro~~, am comandat aici cîte două fripturi și o sticlă de vin

și necostă aproape două săte de lei. Si la salariu iau odată sase sute și odată opt sute. Ce să fac cu banii ăștia! Nici măcar scușatul de dimineată la ora cinci și statul în stație căte o jumătate de oră pînă vine vreo mașină arhiplină pe care eu n-o pot lua, nu mi-l plătesc cu banii ăștia. Ti-am spus că m-au oblidat să mă angajez. N-am ce face altceva. Dar de aceea te-am așteptat pe tine pentru a-ți propune să fugim peste granită. Nu m-am angajat nicăieri deocamdată, și m-au lăsat pînă acum în pace deaoarece i-am convins că sunt bolnav. Dar mai devreme sau mai tîrziu trebuie să mă angajez. N-am încotro. Numai o sansă am. Să fi tu se acord să plecăm din țară. Chiar dacă ne riscăm vietile, aici nu mai putem sta. Poate te întrebi de ce n-ă fac singur. Nu pot. Niciodată n-am făcut nimic de unul singur. Tu ști, dacă am avut vreodată plăcerea să mă plimv, am venit la tine. Dint-unii care dacă vor să se plimbe, pleacă și fi vezi singuri cum trăc gînditori. Eu n-am putut face asta. Ia acum acest fel de a fi a devenit o a doua natură. Dacă tu nu vei voi să-o facem împreună n-o voi face nici eu. Stiu că tu ai terminat liceul și ai oarecare posibilități să intri într-o facultate, dar asta eu sunt convins că nu este de tine. Este a te mintii pe tine însuți. Pentru că în țara asta oameni ca mine și ca tine nu pot face nimic. Nu pot ajunge nimic. Nu pot urma drumul pe care îl urmează ceilalți pentru că nu suntem ca ceilalți. Noi ne-am autoeducat pe noi din nimic. Noi n-am mintit niciodată, n-am fost falsi niciodată, am iubit lucrurile frumoase, am iubit adevărul, n-am fost siguri niciodată. Si lucrurile astăză contează. Peste ele nu poti trece deaoarece ele sunt trecutul tău. Este ceea ce am avut mai bun în moi. Gîndește-te numai că noi am iubit totdeauna ceva care era tocmai urât de către comuniști. Noi i-am iubit pe Beatlesi și atâtia tineri din generația noastră în lume, ca milioane de oameni pot spune, iar aceștia au fost interzisi la noi, și nu s-a vorbit de ei decât pentru a fi denigrati. Noi am iubit libertatea și n-am avut nicio stă parte de ea. Toate acestea îmi spun că noi nu putem face nimic aici. Tu ai pasiune și talent pentru literatură, dar aici nu vei putea scrie nici un cuvînt. Aici trebuie mai întâi să scrii zece pagini despre partid în care să lauzi, ca să poti apoi să-ți exprimi cel mai inofensiv sentimentului.ro E nu nă pricep, dar cred că tu nu vei face față în acea

te condiții. Eu am mare încredere în tine, dar îți spun sincer și cu prietenie că tu, trecând din școală în s școală, nu cam ai habar de cum e viața. Dar eu știu mai bine ca tine. Tocmai fiindcă am încredere în tine îl-am vorbit așa. Nu te văd pe tine care explodai la școală numai cînd auzeai despre libertatea și democrația comunistă, că vei putea să minti cu atită neruşinare cît este nevoie pentru a ajunge ceva. Si atunci chiar ce vei ajunge! Nu vei mai fi un scriitor mare. Vei fi și tu un mincinos ca toti aceștia care fac pe scriitorii. Nu vei fi niciodată un Eminescu, cum am visat noi în copilărie.

Emil îl asculta fără a spune ceva. Simțea din vorbele lui gelu un fel de amenințare pe care n-o putea lămuri prea bine. Se simtise în dimineața aceasta atit de bine! Trăise un sentiment de libertate, după ce ajunse se ieri acasă, atit de puternic încât fi umflase sufletul făcîndu-l să se gîndească la viitor cu încredere. Si azi nimineață tortul fi păruse în jur clar, luminos, prietenos. După acest an și jumătate de viață plină de privațiuni, dar mai ales de lipsă de libertate, aceste două zile fi păruseră unice în viața sa. Trăia sentimentul că nu trebuie să se mai ducă nicăieri. Adivă că această stare de spirit nu avea să mai fie tulburată de nici o umbră. Si acum, iată că vornele lui Gelu fi străcurau încet în suflet o negură, cu atit mai dureroasă pentru el, cu cît, orăcît de mult ar fi vrut astfel, o purta cu sine mereu într-o cută îndepărtată a sufletului săi. Această gînd, această neliniște multă vreme adormite, iată că se trezeau pe negîndite numai în fata cîtorva cuvinte ale prietenului său. Si acum din această pricină, cuvintele acestea fi părea și ca un fel de mustrare. Simțea de aceea o nemulțumire care probabil că i se cîtea pe față, deoarece Gelul îl privea stăruitor. Nu era nemulțumit de cuvintele lui, le dădea dreptate, le știa adevărate, el însuși fădese cel care fi le sădise cu ani în urmă în suflet lui Gelu. Dar ceea ce îl supăra era numai sfîrșirul acelei stări de liniste deplină pe care o încercase în ajun și fi această dimineață. Dar credea în sufletul său că cu este chiar atit de întunecată situația. Gelu i-o prezenta astfel deoarece era obsedat de ea. Iși aducea aminte de zilele de concediu în care Gelul se tot ferise într-o situație grea lîngă milițieni. El era oarecum într-o situație grea

gîndea Emil, deoarece lui orizontul de acțiune i se îngustaseră brusc. Dar el avea o multime de posibilități care i se deschideau în față. Simții nevoia să-si urmeze săntămârul sufletesc cînd spuse:

- Gelule, vrei să nu mai vorbim despre asta azi? O să avem destul timp să-o facem. Dar acum mă simt atât de bine, încît nu vreau să mă gîndesc la aceste lucruri.

Gelu fu nemulțumit și-i spuse cu încordare.

- Emil, am nevoie de răspunsul tău acum. Eu nu mai pot aștepta. Dacă tu nu ești de acord, eu atunci săn un om sfîrșit. Nu-mi mai rămîne altceva de făcut decîr să mă angajez din nou ca un sclav într-o fabrică. Nu-și da seama cît de mult al dorit să te întorci. Mi-am făcut din așteptarea aceasta o rezistență. Mi-am spus: „Nu voi face nici un pas pînă nu voi hotărî mai întîi cu Emil!” Si acum deacea aștept răspunsul tău.

Emil îl întrebă:

- Crezi că e posibil să ieși din țară?

- Este. Sînt riscuri mari, dar există posibilitatea. Am ascultat mereu la Europa Liberă cum au vorbit cîțiva dintre cei care au trecut în Yugoslavia. Așa trebuie să facem și noi. Gîndeștele! Acum ori niciodată, trebuie să încercăm să facem ceva pentru viața noastră. Vrei să îmbătrînim ea niște animale inchise în cușcă, ca cele de la grădina zoologică? Emil, știu că tu nu ai renunțat la gîndul de a trăi în libertate. Eu te înțeleg. Vrei să te asiguri într-un fel pentru viitor, făcînd o facultate în România. Dar asta este a te mintîi pe tine însuți. Nu aceasta me-am dorit noi. Ci să ne bucurăm de viață, să călătorim, să iubim și să fim iubiți. Ce din toate acestea, putem face aici? Niciuna! O facultate la care te gîndești tu este o amăgire. O amînare a soatei. Dar ea te poate costa mult. Pierzi atîția ani din viață și nu de undeva de la sfîrșit ci din tinerete care este unică. Pe cînd așa... Putem vedea occidentul. Tu te poți plimba pe unde altădată a trăit Zola, Bodelaire. Gîndește-te! Nu asta-ți doreai? Există posibilitatea să trecem Dunărea înnot. Sînt grăniceri, e adevărat, dar avem șansa să-i păcălin. Trebuie să încercăm. Ce spui?

- Pe la Dunăre săn puține șanse. Si s-au întîmplat multe cazuri în care au fost atîția împăcați de grăniceri. Trebuie încercat altceva.

- Pe frontieră de uscat este și mai greu. Patrulea-

ză soldați cu cîini și cîinii te simt ușor.

Emil se gîndi cîteva clipe:

- Nu pe acolo mă gîndeam, ci la mare.

- La mare? se miră Gelu.

Emil continuă.

- Mă gîndeam să mergem la vară la mare și să încercăm să înnotăm pînă la un vas occidental care să ne ia c el. Avem mai multe șanse aia.

- Dar vasele astea sunt ancorate departe în radă.

- Si ce, ti-e frică să înnoti pînă acolo? Si apoi nici nu trebuie să înnoti. E deajuns să folosești o bar că. Sau un colac, o cameră de mașină.

Gelu nu părea convins.

- Parcă tu nu ști ce s-a întîmplat cu atîția care au încercat așa. Au prins ăștia grupuri întregi în fiecare vară. Si de oameni din Constanța, adică care cunoșteau condițiile.

Discuția mai continuă astfel fără să se ajungă la vreo hotărîre. Emil punea problema oarecum teoretic, de oarece în fundul sufletului său, simțea, stia că nu se va angaja în așa ceva. Simțea de asemenea cum Gelu era mulțumit și cu atît și cum nu îndrăznea să-i zmulță un angajament, de teamă de a nu-l pune în situația de a se hotărî.

.-§-.

Pentru Emil, în zilele următoare, ideea trecerii granitei deveni o preocupare. Căuta să-și justifice opțiunea pentru a nu pleca din țară și să dădea seama că asta ar însemna negarea atât or afirmații și gînduri, a atât or gesturi din trecut. Nu era vorba numai de asta dar ar fi însemnat chiar negarea lui însuși. Preocuparea de vază a sa nu era justificarea acestei încercări ci sondarea cu gîndul a posibilităților pe care ar fi avut de a realiza acest proiect. Ii trebuia un coeficient minim de risc deoarece simțea că el ca personalitate are ceva de spus, ceva important pe lumea aceasta și ar fi fost păcat să piară împușcat de vreun mitocan care dorea permisie. El știa deja mecanismul acesta căci nu trecuseră nici o săptămână de când plecase din armată. Se gîndeau mereu cum ar putea găsi o modalitate de a trece granița, nu comună, verificată de toți, ci vea absolut originală la care autoritățile să nu se fi gîndit pînă acum. Știa deja din experiența sa că drumurile bătătorite nu duc prea departe. De aceea își bătea capul cu scornirea unei soluții. Cunoștea o mulțime de morți în care atâtia oameni reușiseră să treacă de acasă certină de fier. De exemplu, doi zineri se îmbarcaseră clandestin pe un vas englezesc care transpotta geamuri și rămăseseră mai bine de opt zile fără mîncare dar reușiseră să ajungă în Turcia. Cunoștea deosemenea cazul celor care s-au ascuns în spațiile goale ale vagoanelor ce treceau granița, al celor care trecuseră ascunsi în vagoane cu gruful, al celor care în sfîrșit trecuseră Dunărea și străbătînd Yugoslavia, ajunseseră în Italia. Auzise și de cazul celui care se echipase în uniforma ciclistilor și trecuse astfel odată cu plutonul căreia i se alăturase pe neașteptate. Era ceva comic în asta dar era totuși o idee genială. Își dădea seama însă că totuși aceștia profitaseră de diferite situații favorabile în care se găsiseră. Cunoașterea terenului, orice cunoștință anume care îi ajutase. Dar el era cu totul dezarmat într-un teren necunoscut, advers. Ce putea inventa el care să nu fi fost făcut pînă la el, când era condamnat să stea în casă? De aici nimic nu era posibil de stabilit. Ar fi fost nevoie să vadă la fata locului, dar asta era ceva imposibil, întrucât dacă s-ar fi apropiat de zona de graniță, ar fi fost imediat înțeleasutului și verificat. Si pe măsură ce se gîndeau simțea din ce încearcă ce mai deslușit că încercarea aceasta este sortită ese-

cului. „Nu, nu se poate astfel!” își repeta el din ce în ce mai prins de ideea aceasta.

Să din această preocupare i se năștea în suflet mai ales o stare de revoltă împotriva acestei stră de lucruri. I se părea că este înjosit pînă în ultima fibră a personalității sale de situația aceasta de prizonier. Un lucru mai ales nu-l putea accepta. Își spunea: „Cum este posibil în secolul XX să mai poată exista sclavia aceasta pe față? Cum este posibil ca o mînă de oameni să mai poată tine în cușcă un popor întreg?” Această penitenciar urias care țră Romania, ideea aceasta nu-i dădea pace. I se părea o monstruozitate ca cineva, o persoană fizică, să poată avea drepturi nelimitate asupra sa, care se născuse liber pe planeta aceasta fără să cea ră învoirea cuiva. Nu, n-ar fi trebuit să existe posibilitatea ca cineva să-ți poată răpi libertatea. Își dădea prea bine seama că în aceste condiții de prizonierat, toate celelalte activități ale omului se descărneaază, își pierd orice semnificativitate. Singură libertatea dă un sens faptelor omului. Pentru că nu poti crea, nu pot face artă, știință, fără să fi liber. Nu poti iubi, nu poti visa, nu poti cînta, fără să fi liber. Cei care creș în țara astă că pot face lucrurile acestea se înseală amarnic. Fără libertate ființa omenească este ceva josnic care nu merită nimic pe numea aceasta. Si cucereirea libertății este proba de foc a unei personalități adevărate. Cine nu luptă pentru a-si pătine libertatea este o ființă abșectă care nu merită altceva decît grătiile. Si dacă poporul acesta este astăzi în această situație, gîndea Emil, aceasta se datorează lunghi stări de sclavie la care a fost supus secole de-a-rîndul. Iar în ultimii trezeci de ani, la cea mai mare sclavie dintre toate. Simțea gîndind astfel, cum un fior fi cutreieră inima nelăsindu-l să-și găsească linistea. O stare de alarmă se pornise în sifletul său și acum el era pradă tuturor îndoielilor. „Nu, își spunea el, o salvare colectivă nu mai este putință. Numai o salvare individuală există. Trebuie neînțîrziat să-mi recapăt libertatea. Copiii mei trebuie să se nască liberi. Da. Trebuie să fug, să evadez. Nu este altă cale. Gelu are dreptate. Eu mă amăgesc. Nu știu în ce loc oamenii au reușit pentru prima oară să determine o pereche de elefanți să se înmulțească în captivitate. A fost o crimă. Dar omul este capabil de multe astfel de

crime. Eu nu pot fi mai prejos de animale acelea. Da, trebuie să-mi capăt libertatea."

In zilele următoare Emil părăsi orice alt gînd în afară de cel al trecerii granitei. I se părea că acest pas este singurul important care-i stă la îndemînă în țara aceasta și că de el depinde viitorul lui întreg. Ii împărtăși gîndurile salu lui Gelu care se arătă pe dată entuziasmat și hotărîră împreună ca pînă într-o lună să pună la punct un plan de evadare. Emil simtea o umbră de nemultumire cum fi întuneca nucuria, căci îl bănuia pe Gelu mai mult bucuros că nu trebuie să se mai ducă la serviciu, decât de ideea pură de recăpătare a libertății. Nu-i reprosă nimic, dar se gîndeau că pentru o astfel de încercare este necesar un capital cît de mic care nu poate fi strîns fără condițiile în care se găsesc ei acum.

Intr-o zi pe cînd și făceau obîșnuitul româ, Emil fi spuse:

- Gelule m-am gîndit bine. Ca să putem trece, trebuie mai întfi să strîngem niște bani. Si pentru asta cred că trebuie să nă găsim un servici. Altfel nu văd cum o face.

Gelu se întunecă o clipă apoi răspunse entuziasmat:

- Dar nu, nu trebuie să ne angajăm de loc. Trebuie să găsesc eu o lucrare la o mașină, un motor ceva de reparat și am rezolvat problema.

Ideea părea bună și întradevăr o puseră în aplicare. Un inginer proprietat al unei mașini acceptă condițiile lui Gelu, și acesta se puse pe lucru. Lucră de dimineață pînă seara timp de două săptămîni cînd în sfîrșit mașina fu gata.

Între timp Emil părea intrat în transă. Numai gîndul găsirii soluției de ieșire din țară îl preocupa. Nu mai putea dormi noaptea, nu mai mîncă. Orice altă preocupare îl părea catagioadă în comparație ci aceasta care, și spunea el, era vitală, dînduile pe toate celelalte la o parte. Dar nu găsea toruși nici o posibilitate care să-i pară bună. Trecu astfel mai bine de o săptămînă fără nici un rezultat.

Intr-o seară, scotocind printre cărtile pe care nu mai pusesese mîna de dinainte de armată, ochii îi căzură pe o carte care îl încîntă mult în anii din urmă. La vederea ei avu un soc. Era cartea medicului Alain Bombard, Naufragiat de bună voie.

In seara aceea, după ce o citi din scoartă în scoarță cu aviditate, găsi soluția. Trebuia să încerce să treacă marea pînă în Turcia. Era întradevăr un gest temerar, plin de primejdii, dar în același timp era un lucru care nu mai fusese încercat și era greu de crezut că cineva se poate aștepta la o asemenea încercare. Era aceasta o rezolvare totală a problemei lor. Se ridicau însă o mulțime de probleme pe care Emil le rezolvă împreună cu Gelu, în zilele următoare.

Stabiliră că plecarea ar putea avea loc de pe litoral de undeva dintre Constanța și Mangalia, de unde ar putea pleca nestingheriți. Drumul pînă în turcia era în jur de 500 de km. Ar fi putut face acest drum în două zile și două nopți, cu o barcă pneumatică, pe care Emil se strădui să-i explice lui Gelu că era nescufundabilă, echipată cu un motor de cinci cai putere. Alte amănunte urmău să le pună la punct cu timpul. Deocamdată trebuiau să cumpere un motor.

- De unde? întrebă Gelu. În țara asta nimic nu se găsește. Cum ~~mai~~^{inteleagă} găsi noi un motor de barcă.

- Trebuie să dăm un anunț în ziar, hotărî Emil.

- Si dacă bate la ochi un astfel de anunț?

- Acum nu trebuie să fim prea prevăzători, deoarece altfel nu reușim să facem nimic. Si apoi am mai văzut astfel de anunțuri în ziar. Stiu că anunțurile astea sunt verificate, dar nu e la urma urmelor nimic ciudat că vrei să cumperi un motor de barcă. Atâtia pescari sunt în țara asta.

Chiar a doua zi se duseră și dădură anunțul la biroul de publicitate. Acolo era o coadă interminabilă, deoarece un singur ziar din țară primea asemenea anunțuri. Tot felul de oameni vindeau sau doreau să cumperi tot felul de mărunțișuri. Butelile de aragaz erau marfa cea mai căutată. O tînără fată căsătorită de curind spunea că vine în fiecare zi de trei săptămâni, fără rezultat. Nu avea pe ce să gătească și bărbatu-său fi spusese: „Nu-mi vi acasă fără butelie, de ști că te lași de servici și cauți toată ziua.”

Dădură anunțul la urgentă și după o săptămână primiră un singur telefon. Cineva avea de vînzare un motor din Germania Federală, exavr ceea ce le trebuia lor.

Dar le mai trebuiau niște bani. Emil umblă peste tot să împrumute dar nu reușește. Vreo trei zile alergă ca un ne-

bun și nici nu-l mai văzu să se Gelu. După trei zile, descurajat se gîndeau în casă, ce ar putea să-si vîndă pentru a completa banii. Magnetofonul era singurul său lux pe care și-l îngăduise și de care simțea că nu se poate despărții. Dar acum își spunea că nu-ar fi nici o nenorocire dacă nu-ar mai asculta muzică cîteva lumi. Va avea tot timpul să-o facă în Occident unde totul se găsește fără să fie nevoie să aștepte ani și ani pînă să obțină un disc. Dealminteri afară începuse să se încălzească și lumea ieșise pe străzi în haine noi. În două luni puteau încerca.

Cum stătea gînditor auzi pe Gelu care-l striga. Se duse la fereastră și îngheță. Gelu într-un costum de hanoracie își spuse Gelu. Erau parcă scos din canal. Uită-te și ti cîte femei pe stradă!

Emil îl întrebă cu jumătate de voce:

- Si barca?!

Gelu avea un aer stînjenește dar voia să pară că se gîndise la toate acestea:

- Astă nu are nici o legătură. Uite a venit sezonul de vară și acum gîsesc lucrări cîte vrei. Lasă nu-ți face griji. Să găsim noi mai întîi motorul. Astă nu era ce ne trebuia. Nouă ne trebuie un motor mai puternic. Ce făceam cu asta pe mare? Nu? Era prea mic. Vine acum sezonul la mare și începe să vină străini care au bărsi cu motor. Reușim noi să găsim pe unu care o vinde. Si atunci nu mai trebuie să ne batem capul cu asta. Si aşa nu putem pleca acum. Trebuie să încercăm mai la toamnă. Pe o noapte cu ceată nu ne vede nimeni și ne putem îndepărta de mal în siguranță.

Urmă un timp cu fraze încălcate care nu devremeau nimic. Dar Emil nu-l mai asvulta. L-ar fi luat la bătaie. Cînd el care stătea tot atât de prost eu îmbrăcămintea, umbila să-si vîndă magnetofonul, Gelu își cumpărase un costum nou. El ar fi umblat și gol numai să reușească ce își propusese iar Gelu... Nu, hotărît, duse o prostie din partea sa că acceptase ideea aceasta. Si totuși nu făcuse pentru acesta, că pentru că simțea că nu mai poate trăi fără libertate. Avea nevoie de această libertate. Acum trecuse printr-o criză. Era clar că văzuse drumul pe care trebuia să meargă. Dar nu era momentul să își spârge arhivele arhivă exilului.ro că deoarece nu avea cu cine. Nici nimic, gîndii el, eu

tot mai am și alte șanse dar el nu mai era" Dar revenii. „Si ce dacă nu are? Trebuie să înțeleg că nici nu-i trebuie lui libertatea. Eu am nevoie de ea ca principiu. Pentru el libertatea înseamnă să beneficieze de nivelul de trai ridicat din Occident. Dar tocmai de acea nu va ajunge acolo. Căci ceea ce-și dorește, poate obține și aici. Nu că va obține, nu. căci n-are mijloace nevesare pentru aceasta. Dar nu s-ar da în lături să mintă și el ca toti ca să-si obțină locul său aici. Dar eu am nevoie cu adevărat de libertate. Situația mea este cu adevărat grea. Abea acum îmi dau seama că săn singur în lupta aceasta a mea. Mai devreme sau mai tîrziu trebuia să ajung aici."

Timp de cîteva zile trecu prin niște stări sufletești care aproape îl împolnăviră. Devenise clar pentru el că trebuie să plece din această țară, dar tot acum își dădea seama că n-o poate face. Si imposibilitatea încare se găsea fi părea ceva cu desăvîrsire îngrijitor. Se simtea singur, fără rost. Trecu prin momente de disperare. Căuta să se convingă că de fapt încercarea cu barca nici n-ar fi fost posibilă și chiar credea într-un fel. Dar asta nu-l ușura. Ceea ce-l apăsa în fond era constatarea chinuitoare că rămăsese singur pe drumul acesta pe care-l vedea obligatoriu pentru el. „Ce să fac?" se întrebă întrărindu-se.

Nici Gelu nu mai trebuse pe la el și acest lucru era pentru el demonstrația clară că acesta își luase gîndul de la orice încercare. Era într-un fel recunoșterea renunțării sale, care lui Emil fi păru acum ca o dezertare. Si el care se lăsase atât de ușor antrenat în povestea aceasta!

Dar zilele care urmară fură pline de soare și încep încet înegurarea din suflet și se duse. Venea primăvara. În vîzduș plutea o mireasmă de umezală amestecată cu o răsuflare discretă a copacilor, a pămîntului. Zăpada dispăruse cu desăvîrsire și pămîntul părea umflat de apă. Femeile începură să iști pe stădă înbrăcare din cînd în cînd mai subțire și fetele oamenilor devineau din cînd în cînd mai zîmbitoare. Apoi soarele uscă în cîteva zile străzile și făcu să sclipească acoperisurile caselor. Emil simtea odată cu această transformare cum în suflet și se deschide și lui un cer de primăvară. Si încep încet speranțapuse să nou stăpînire pe el. www.archivalexilului.ro se realizeze în orice condiții. Va lupta și să învinge.

Trecuseră trei săptămâni de cînd venise din armată. Plecase la nouăspzezece ani și venise la douăzeci și unu. În ultimele săptămâni de armată cînd asteptarea zilei în care va pleca acasă devenise chinuitoare, își imahina viata care va începe, ca pe ceva cu totul deosebit de cea dinainte. Parcă toate lucrurile aveau să se dezlege de la sine numai prin simpla venire înapoi acasă. Si iată că abea acum adevăratale grutăți se ridicaseră în față să ca niște ziduri pe care trebuia să le treacă cu prea slabe forțe.

Ideea de a trece granița și de a începe o viață nouă undeva departe de propria lui țară unde risca să se declaseze, îl făcuse un timp să uite toate greutătile și să se mobilizeze în această direcție. Dar iată că acest lucru îl depășea puterile. Trecerea frontierei se dovedise de ne întreprins, înainte chiar de a fi încercat ceva. Si asta din cauza lipsei totale de mijloace.

Dărimarea acestei sperante îl făcea viata să-i pară și mai intunecoasă astăzi. Si simțea undeva că tot ce credea că va face odată cu vîmîea aceasă îl pare acum lipsit de sens. Si însă acestui sens îl răpea puterea de a întreprinde ceva.. Voise să urmeze o facultate, dar această dorință îl părea acum un lucru lipsit de sens. De ce ar urma o facultate? Si-ar cuceri libertatea în felul acesta? Nu. Ar fi întrădecăr doar o amînare a soartei adevărate. Da, arunci va fi mai bine îmarmat pentru a lupra pentru această libertate. Dar pentru astă va trebui să-și arunce patru cinci ani din viață. Si va mai fi atunci omul care este astăzi? Nu cumva viața își va pune amprenta asupra sa? Nu se va înjuha și el la cartul tuturor compromisurilor? Respirînd încontinuu atmosfera această viciată de minciună, de lasitate, de falsitate, nu va sfîrși el însuși a deveni un mincinos, un laș, un fals? Ba da, fără siguranță că da. Dar atunci? Ce-i rămîne de făcut? Pentru că trecerea frontierei nu este posibilă. Atunci? O hotărîre este oblitat de către imprejurări să ia, căci nici aşa nu poate rămîne. Deja vedea privirile întrebăroare ale părăștilor. Aceștia se vedea clar că ar fi avut să-i spună ceva dar nu îndrăzneau, căutînd poate prilejul să-o facă dacă el însuși ar fi deschis discuția. Poate că i se părea lui dar în orice caz situația nu mai putea dura. Trebuia să ia o hotărîre.

Intr-o zi din zilele următoare se petrecu un fapt care-l făcu să se hotărască într-un fel. Intr-o dimineață îl văzu pe taicăsu, care nu se dusese la servicii, fiind duminecă, plimbându-se cu o figură binevoitoare în jurul său, astfel că pricepu că acesta vrea să deschidă discuția cu el. Ajunsese să-si cunoască atât de bine părintii, care oameni simpli, ori de câte ori doreau ceva începeau mai întâi să facă o serie întreagă de mișcări și gesturi prealabile încât se demascau, încât acum era clar pentru el ce dorea ~~taicăsu~~^{tată lui}. Emil îl lăsa să se perselească mai întâi fără să-l ajute în vreun fel. Când după o lungă introducere taicăsu aduse vorba despre gîndurile sale de viitor, Emil îl întrebă?

- Tu cum crezi că ar fi mai bine?

Taicăsu se foia pe loc:

- Stiu eu tată? Tu n-ai vreun gînd? Nu te-ai gîndit la nimic? Stiu eu ce-ar fi mai bine să fac tu?!

Emil stia unde vrea să bată și voi să-i îngreuneze sarcina, numai din reacțiune la violența cu care acesta voia să-l facă pe el să se hotărască cum ar fi dorit el. Spuse deci cu un aer convins:

- Uite ce e tată. Eu vreau să mă tin mai departe de scoală. Imi dau seama că atlceva n-ar fi de mine. De aceea vreau să mă pregăteesc în timpul care a mai rămas pentru a da examen să facultate. Sper și cred că am să intru. Pentru a intra nu-mi voi precupeți nici un efort de învățătură.

Taicăsu se posomorfi și deodată zise grav parcă dorind să contracare un atac atât de hotărît.

- Da tată, dat tu trebuie să te gîndești și la noi că nu mai putem nici noi să-ți asigurăm de acum traiul tău. Deja ești ~~aceum~~ mare și ar trebui să-ți porti singur de grijă.

Emil îl ascultă valm, fără să se vadă pe fata sa vreo împotrivire dar nici vreo aprobare. El stia menalitatea tatălui său și se așteptase la asta. Nu-l surprindea dar îl întrista oarecum faptul că acum o auzea atât de clar și pe fată. În fundul sufletului său îi dădea chiar dreptate. Era datoria lui să caute să ușureze bătrînetea părintilor săi. Altădată iar fi condamnat aspru pentru acest fel de a gîndi dar azi mai mult ca oricând era dispus să le dea dreptate www.scribaexilului.ro termină fără să se ajungă la vreo hotărîre. Emil avea să se hotărască.

*In*Zilele următoare, tatăl său nu-l mai întrebă nimic în legătură cu discuția aceasta, lăsându-i parcă timpul necesar să se hotărască. Numai atât că se purta prietenos din calea fară cu el, rîzind și glumind de parcă de felul cum ar fi apărut în fața fiului său ar fi decurs chiar natura hotărrii pe care acesta urma să-o ia.

Emil umbla mai mult pe afară și numai seara cînd se întorcea să să să ar fi putut deschide discuția dar el nu o făcea. Se simtea abătit din calea fară. Stia că nu depinde nimic de el ci totul numai de împrejurări. Simtea că ar fi în stare să răstoarne lumea dacă i s-ar cere, dar nu i se cerea nimic. Familia ar fi vrut să fie un ajutor pentru ea muncind undeva și aducînd contributia sa ori măcar usurînd-o de povara întretinerii lui iar societatea îl integra numai dacă răspunde unor cerințe. Adică dacă se conformă vîții de rob pe care statul communist o rînduse fiecăruia cetățean. În condiții normale, într-o societate liberă și-ar fi fost ușor să se realizeze întrucît stia bine că ori unde mersese strălucise printre ceilalți. Într-o astfel de societate nu i-ar fi fost greu să facă o facultate chiar sărac fiind dat fiind că s-ar fi simțit capabil să beneficieze de o bursă care să-i permită să trăiască. Dar aşa ce bursă putea spera el din partea statului communist care pentru simpla posibilitate pe care i-o dădea de a urma cursuri la unei facultăți fi cerea în schimb conștiință. Pentru o bursă ar trebui să fie înscris în U.T.C., să participe activ la sedințe, să se mobilizeze și să mobilizeze și pe ceilalți la activități care pe el îl scîrbeau. Ar fi trebuit să se falsifice. El care simtea o apăsare numai cînd vedea undeva steagul roșu cu secera și cioca nul. Nu, nu era posibil nimic în țara asta. O simteai și clar pe zi ce trecea. Tot elanul său, toată această sete de viață pe care o simtea în sine, toată această sete de lucruri frumoase, de libertate, de artă, de frumos, stia că rămînînd aici, se vor transforma împotriva sa, în ceva urât, monstruos. Si asta pentru că el, din cine știe ce înțimpare genetică, se născuse într-o biată familie de muncitori, cu o sete mistuitoare de absolut, de perfectiune, de adevăr și dreptate. Cu o ură organică pentru tot ce însemna minciună, falsitate, impostație. Era din această caură condamnat să se declaseze dacă mai rămînea mult în această lume a ~~WWW.MemoriaExilului.ro~~ un paria.

Trebuia totuși să-și găsească un servici. Întâmplarea făcu ca Gelu să dorească să-și ia un servici. În zi la vreo două săptămîni duă întâmplarea cu barca, Emil îl auzi strîgîndu-l. Se gîndi să nu-i răspundă dar apoi își zise că ar fi un gest imutil, dat fiind că problema plecării, stabilise că este o chestie personală.

Cînd intră, Gelu îl privi mai întîi cu atenție să vadă parcă dacă mai este supărat apoi îi spuse:

- Sti m-am gîndit că pentru a face rîst de bani, să putem pune planul nostru în practică, este nevoie să mă angajez eu undeva. Si îl privea gîrereu stăruitor. Tu, urmă el, stiu că poate vrei să dai examen la facultate. E foarte bine. Dar ne trebuie bani. De aceea dacă eu am să lucrez pînă în vară o să reusim ce me-am prîpus.

Emil își dădea seama de lipsa de coerentă a ceea ce Gelu spunea. Ce rost ar mai fi avut ca el să se prezinte la un examen la facultate de vreme ce intenționează să treacă granițe? Își dădea seama că Gelu doreste să se angajeze pentru cu totul altceva. Dar acum asta nu-l mai interesa pe el. Ar fi fost inutil să răbufnească și să dea naștere la o ruptură. De cîteva zile se obînui-se cu ideea că chestia plecării era ceva personal. Si a cum era un ajutor pentru el să caute un servici împreună cu Gelu care n-ai lucrase. De aceea îi spuse:

- Gelule, trebuie neapărat să-mi găsesc și eu un loc unde să muncesc. Deocamdată nu se pune problema unei cultăți. Gelu păru bucuros cînd îl auzi și se decără bucuros să înceapă serviciul împreună.

- Eu mă angajer mecanic unde am lucrat și înțe. Tu poate vrei să-ți găsesti cine știe ce servici. Eu n-am posibilitatea asta. Dar dacă vrei să te angajezi cu mine ca mecanic, eu pot să vorbescu cu maistru care mă cunoște. Poate te angajează și pe tine. Si ar fi bînă să înveți mecanică căci acolo unde vom merge n-ai să poți face vremi scoală. Acolo trebuie să muncești ceva. Si trebuie să cunoști.

Rămase stabilit ca a doua zi să meargă împreună la garajul auto unde lucrase Gelu înainte și să vorbească cu maistru. Dar mai trecu o săptămînă pînă atunci. A doua zi Gelu nu veni și nu veni nici în zilele următoare așa că Emil trebui să aștepte. Iar gîndurile negre îajalțară și mai rău ca înainte. Își dădea seama că apucă pe un drum contrar firii și aspirațiilor lui. Dar se gîndea în același timp că nu are de ales, Trebu

ia să înceteze de a mai fi dependent de familie. Avea s-o facă deci și pe asta.

După o săptămînă cînd apăru, Gelu fi spuse că se însoară. Emil rămase trăznit. Atîta fi surprindea această veste încît nu mai știu ce să credă. Dar fi califică pe Gelu în sinea sa drept un imbecil și tăcu. Nișci nu întrebă cum și cu cine. Il întrebă doar:

- Si cîl serviciul cum rămfine? Mai mergem acolo?

Gelu era exuberant:

- Binenteles, binenteles. E necesar să am un servici I mi trebuie bani pentru o mulțime de treburi. Emil zîmbi doar. gîndinduse că gelu uitase de ceea ce voise să întreprindă numai cu două săptămîni în urmă. Si culmea el fusese acela cîte ceruse lui un răspuns ne loc.

Garajul de taximetre unde lucrase Gelu era de fapt un fel de hambar de tablă cu cîteva rampe pe care se urcau mașinile cînd li se făceau lucrări de reparatie dedesupt. Era în fundul unei curți în care erau parcate mașinile care nu se găseau în acel timp în traseu.

Cînd intră în incintă nimeni nu-i lă în seamă. Era de alîfel un continu dute vino de soferi care încrau și ieșeau din garaj. Din cînd în cînd cîte o mașină venea sau ieșea din garaj pe la punctul unde un rezistor ridica și apoi cobora un lăngă care morca intrarea. Cît timp Emil stătu prin curte, în vreme ce Gelu se saluta cu deferiți foști colegi observă că aşa zisă revizie tehnică constă numai în această actionare a lantului amintit. Nimici nu se obosea să se uite la motor sau în altă parte a mașinii cum ar fi trebuit. Intr-un careu mai la o parte, Emil zări un număr de aproximativ douăzeci de taximetre care fuseseră aduse acolo după tamponări mai mult sau mai puțin grave.

Soferii se strigau cît puteau prin curtea vastă sau se împingeau unul pe altul cu mașinile ca să și le poată porni. Altii umblau de colo colo cu cîte o piesă în mînă și înjurau de mama focului. Aceste două lucruri îl izbiră mai întîi pe Emil. Toată această mișcare dădea impresia de debandadă fără seamă și parcă toți acești soferi erau extrem de nemultumiți, întrucât înjurăturile și certurile nu mai conreneau.

Gelu își găsise foști colegi cu care discuta aprins despre noile schimbări care se petreceseră de cînd el nici lucrase acolo. Aceștia în general sunăau chiar în mitului.ro nu se schimbase.

Emil îl prezenta pe Emil apoi îi întrebă:

- Nea Petrică ce mai face? Mai bea el?

Unul îl întrerupse rîzind:

- Mai bine m-ai întreba dacă mai bea apă. Apă nu cred să mai bea. Uite acum ne-a trimis să-i cumpărăm o jumătate tuică.

* Celălalt adăugă:

- Dar bani ju ne-a dat.

- Ce bani? Ti-a dat moșu vreodată bani pînă acum.

Si cînd întîrziem o jumătate de oră nu ne iartă dacă nu îi dăm și atunci o jumătate.

Pe Belu îi interesa dacă se mai angajează mecanici:

- Se angajează. Toată ziua se angajează cîte unul.

Dar dracu stră? Cine e prost să rămînă aici. Unul vine și altul pleacă. Nu vezi ce e aici. Ce denandada dracului. Nu mai știe nimeni pe ce lume trăiește. Eu n-am unde mă duce dar n-ăștă sta nici eu. Nici de cîstigat nu se mai cîstigă. Ce să fac cu mia lor. Dar n-am unde să mă dus. Dar nici mult nu mai stau. Mi găsesc eu pînă în toamnă un loc și mă car.

Gelu le explică că el vrea să se angajeze.

- Noi vrem să plecăm și tu te angajezi. Se mai angajează. Ce, tu nu ști cum trebuie să faci? Ii dai dreptul mișu și te angajează.

Emil îl întrebă:

- Cam cît să-i dau?

Celălalt se arătă indignat.

- Auzi? Ce dracu! parcă te-ai născut ieri. Te socotesti tu cu el. Ii dai acolo o masă de un mîar și gata. Sau fi dai banii... Parcă m-ai ști?!

Plecară apoi să-l caute pe maistrul Petrică. Merser în fund unde se vedea hanfarul care-i atrăsese atenția lui Emil. Pe drum Gelu se oprea mereu pentru că se întîinea cu șoferi ori cu mecanici care îl întrebau dacă mai lucrează acolo căci nu-l mai văzuseră de mult. Fie căruia Gelu îl explica că vrea să se angajeze și ceilalți îi spuneau că „nu mai merge treaba ca altădată”. Ajunseră în sfîrșit și întrără în atelier. Acolo era tixit de mașini și de șoferi care umblau printre ele strigînd mereu după cîte un mecanic ce nimici nu-i băga în seamă:

- Haide bă, că eu trebuie să des în traseu. N-am muncit nimic de azi dimineață. Dar nimeni nu-i lăua în se amă.

In atelier, un bătrîn aproape, cu un halat albastru și cu sapcă în cap, striga din cînd încînd la cîte unul dintre mecanici ce se plimbau printre mașini. În jurul său erau o multime de șoferi care fi tot solicitau un lucru pe care Emil nu-l pricepea.

Cînd Se apropiară și Nea Petrică îl văzu pe Gelu lăsă totul la o parte și-i strînsă mîna.

- Ce e mă? întrebă. Te-ai mai gîndit și tu spăi pe aici? Pe unde mai lucrezi? Sai nu mai lucrezi? Aici nu ti-a plăcut! Credeai că în altă parte umblă cîinii cu covrigi în coadă? Bă, asultă tu la mine că eu am trefut prin toate. Tu ai plecat de aici de bine. Te întreb eu ce ai fi făcut tu să lucrezi în fabriecă cîte opt ore și să nu cîştigi nimic? Aici de mine de rău te mai lipeai de cîte un cibuc de cîte o șmecherie. Dar acolo. Acolo nici la vîcău n-ai voie să te duci pînă nu-i spui mestezului. Că dacă te ducă fîți și taie o oră. De aici vorba aia, plecăci cînd voiai și cînd nu voiai. Dar de acolo cum să mai pleci, cînd nici n-ai voie să te apropii de poartă. Ehei, în ti-am spus să-ți bagi mintile în cap da tu nu m-ai acredul. Acum ce să-ți fac.

Gelu îl întrerupse:

- Să pui o vorbă bună unde ști mata și să mă angajeli din nou aici. Stiu eu că ai nevoie de oameni. Uite aici și pe prietenul sătaș al meu. El e matrîterecalificat, cunoste meserie și înțilia dar vrea să și-o schimbe să învețe mecanica. Ei ce zici?

Bătrînul se porni iarăși:

- Păi ce crezi tu, că aici e sat fără cîini? Crezi că se vine aici cum vrei și cînd nu vrei? Nu mai merge băiete. N-avem nevoie de mecanici. Mecanici găsesti cum pe toate drumurile.

Continuă astfel să turuește cîteva minute. Gelu îi făcu semn lui Emul să ni-l ia în seamă, că-l cunoste el. Într-un tîrziu mesterul îl luă deoparte pe Gelu. Emil fi urmă să el dar mai la o parte. Auzea ce vorbea cei doi. Bătrînul spuse.

- Mă noroc că te știu că ești băiat bun. Lasă că vod eu ce se poate face. Hai dai și tu o bere pînd ies. Mergem vizavi, la bodegă, în colț. Mai vorbim noi acolo.

Gelu era bucuros:

- Gata mestere. Hai că te aşteptăm să te duci și să te îmbraci. Vezi că noi ne ducem direct www.archive.ro la o masă. Dar nu întîrzie.

Gelu și Emil intră în cîrciuma din colt. Aceasta dat fiind faptul că era în imediata apropiere a garajului de taximetru, era locul obișnuit al săferilor și al celorlalți muncitori din autobază. Cum programul soferilor era neregulat, cîrciuma aceasta era în permanentă ticsită.

Cei doi se aseză la o masă și comandă bere. Băuseră el mere de multe ori proastă, dar cea de acum parcera numai apă. Intradevăr în această bombă se aducea bere de la fabrică în butoaie nu în sticle și personalul turna apă în ea pentru a vinde o cantitate mai mare. De tot turnind apă în nestire perduseră conștiința limitei peste care nu se poate trece și acum din zi în zi mai proastă, berea devenise de nebăut. Soferii o beau totuș pe de o parte că le era sete pe de altă parte că în această cuncație aproape că nu se cunoștea dacă un militan i-ar fi pus să sufle în fiolă.

În jur era o gălăgie de nedescris. Toți vorbeau doar dată și nu asculta nimeni. Emil era alent la vorbele lor, ca în fața unor lucruri noi pentru el. Se vorbea mai adese de o crimă care zguduiște întreaga capitală. Se găsi seră rămășițele unui corp de femeie în diferite puncte ale orașului și acum miliția trăsese concluzia că cel care săvîrșise crima se folosise de un taximetru pentru a scăpa de cadavru. Se făceau cercetări în acest sens și preocuparea tuturor era de a culăge informații unii de la alții. Unii păreau mai bine informați spunând că era vorba de un avort ilegal în urma căruia femeia murise și doctorul ar fi tăiat cadavrul și l-ar fi aruncat în diferite cartiere pentru a deruta cercetările.

- Gînditvă și voi cine ar fi putut să facă astfel de sectionări prin oasele femeiei? Un doctor chirurg, nu mai începe înțoiială.

Unii sustineau că chiar un sofer de al lor ar fi omotit-o pe femeia pe care ar fi încecat să-o violeze. Si fiind pe taximetru ar fi profitat pentru a arunca astfel secțiunile cadavrului. Toată lumea părea că știe ceva, dar fiecare altceva decât ceilalți și Emil trase concluzia că nimeni nu știe nimic. Ceea ce era cert, era că existase întradevăr cadavrul astfel tăiat și că în sala joasă și leproasă, cu urme de egrasie pe pereti, era o larmă de nedescris. De altfel Emil și Gelu nici nu discutau între ei, deoarece nu s-ar fi auzit.

După vreo jumătate de oră, lui Emil fi păru suspectă înțîrzierea celui pe care-l așteptau și se gîndi că poate acesta nu va mai veni.

- Nu-l cunoști pe moșu, fi replică Gelu. Tu crezi că el vine aici acum că l-am chemat noi? Nu. El vine în fiecare zi fără excepție. Când bomba asta era închisă, într-o perioadă, se ducea o stație mai sus, dar acasă tot nu pleca. În fiecare zi își pierde timpul cel puțin două ore pe aici. N-ai nici o grije, acum trebuie să apară.

Intradevăr nu trecură încă nici cinci minute când maistrul intră în cîrciumă. O mulțime de soferi începuri să-l invite la ei la mese dar moșul după ce aruncă o privire roată prin jur îi zări și se îndreaptă spre masa lor la care se asează. Le privi halvele cu bere cu o figură nedumerită și apoi zise:

- Ce dracu peți voi aici. Ați ajuns să beți pisatul săstoră? Ei drăcia dracului. Jî tăcu.

Gelu se repezi să-l asigure.

- Am băut o bere numai ca să te așteptăm pe mama. Dar acum ia zi, ce vrei să bei.

Mosul se înșenindă:

- Păi asa măi băieti. Asa mai zic și eu. Eu nu beau decât vin alb. Ala rosu nu-mi face bine că are tanin. Să nu orice vin alb, numai la trei sferturi. Nu? Mai ales acum că trebuie să discutăm despre angajarea voastră. Zâni să aducă... Adică ia să strig eu ospătarul.

Cum ospătaru nu venea se duse el să-l aducă. Între timp Gelu îi explivă cui Emil:

- Bea moșu de stinge orice găsește. Dar acum vrea și el să bea ceva mai bun. De obicei bea ce-i oferă soferii dar acum îți dai seama că se simte îndreptățit să bea cei place lui. Ce să facem, trebuie să-i dăm să bea ce vrea el. Am eu bani. În e și foame făi dai seama, asa că trebuie să si mănânce. Nu-l ști ce hot e moșul săta. Ca toți din garajul săta. Si ca toți peste tot cemai! Si e un zgîrcit de prima mînă. N-ar da un bam de la el pe băutură. De cîte ori trebuie să termine serviciu, cu o jumătate de oră înainte începe să sondeze terenul, să vadă de la ~~cine~~ se lipește și el de un chil de vin. Dacă n-are o promisiune sigură fi amenință pe dejur că face cu ei o ședință de disciplină după program. Toti și stiu metea hna și-l lasă să se perselească pînă în ultima clipă.

Meșterul se întoarse cu chelnerul care-l cunoștea foarte bine și care-l bătea pe umăr acum. Lui spunea:

- Te-ai lipit moșule.

Moșul comandă din balsug și hărtui pe chelner cu tot felul de întrebări și-l amenință că-l ia mama dracului dacă la frigurie aduce cartofii projiți refincplziți. Chelnerul răse:

- Se poate să-ti fac eu asta ceva tocmai dumitale?

Plecă apoi să aducă cele comandate.

- Il vezi? se adresă bătrînul celor doi. Mai mare hoț ca asta eu n-am văzut în viața mea. Asta m-a între-cut pe mine. Voi știți ce fac hoții astia aici, mă?

Poate nu vă vine să credeți. Extrag coniacul din sticlele înfundate, cu seringa și bagă la loc apă. Uite așa cîte o sută de grame de la fiecare sticlă, se adună. Da ce nu fac! Aduc ei carne de la nu șiu cine care lucrează pe la abator și fură de acolo de stinge și face mici pe care îi vînd cu de trei ori prețul kilogramului de carne. Nevasta șefului este unitare este gestionara de la a-prozarușta din colț. Ce crezi că fac hoțele. Contrac-tează o mașină cu bere și o descarcă aici la cîrciumă, dar lasă și zece lăzi la nevastăsa la a-prozor. Si face acte pentru două sute de lăzi acolo și zece aici. Si le vînde pe astea cu cinci lei sticla și le înregistrează acolo cu patru. O mașină are cinci mi de sticle și astia vînd două mașini pe săptămînă. Au relații, pe la fabrica de bere și le livrează șefii după acolo.

Emil lî întrerupse:

- Dar miliția, controalele astea economice, nu au aflat încă lucrurile astea?

Bătrînul răse gros și ocrotitor:

- Măi puiu tati, ce crezi tu că e vreunul care să nu știe asta? Si aplecîndu-se spre cei doi. Dar sunt cu toții coruști. Ce crezi că ei nu dau din cîstigul asta la nimeni! Jumate, se duce din el. Dă la miliție să închidă ochii, dă la comisia economică, dă la sefii lor pe la centrasă și gata: Te-ai aranjat. Nu-i văita tu pe astia. Se descurcă ei. Si cîte și mai cîte nu fac? Tot felul de smecheri care îți opresc mintea pe loc cînd le afli. Si uite așa sănt putrezi de bogati pe acasă. Si umblă îmbrăcați ponosit că să nu știe lumea ce au ei la buzunar. Ce vreti? Dacă nu e localul lor. Fură și ei perupte cît le ține. Că mîine fi schimbă ~~cuvârții~~ ^{www.archive.org} dacă de schimbă omul lor de sus. Asa că... Să bem. Hai noroc!

Tocmai atunci veni și chelnerul cu fripturile - o bucătică de carne pe un os cît farfurie. Moșu îi mai cere să aducă o sticlă de vin. Se întoarce apoi spre Emil pe care nu-l cunoștea bine și-i spuse:

- Dragul meu, peste tot e la fel. Dar ce fac ăstia sau ce facem noi, sănt niște găinări pe lîngă ce fac ăia mai marii. Ei, dar ce să fac? Si apoi tu nu ști vorba romanească: „omul trăiește de acolo de unde muncește”. Uite noi care lucrăm cu fiarele. Ne mai lipim și noi de o piesă două. Uite, și deschse puțin servietă pe care o ținea pe scaun lîngă el. Azi mi-am luat și eu un cablu de kilometraj. Nu? Îl vînd și eu cînd găsesc un client și-mi mai iau și eu acolo un ban. Altfel cu ce-as trăi. Cu salariul lor? Haida de. Aș muri de foame cu nevastă mia acasă. Așa e mersul acum. Tu nu vezi că toată lumea fură ce poate de pe unde lucrează?

Emil îl întrebă timid:

- Dar nu vă e frică că vă denunță cineva? Cineva care vă vede cînd îl luați cablul?

Bătrînul rîse iar:

- Ei batăte să te bată. Parcă nu toți fac la fel? Si parcă nu toți mă văd așa cum și eu fi văd pe toți? Dar nu mă tem eu de asta. Da, există și pericolul ăsta. Dacă cineva are necaz pe tine, atunci se tine de capul tău. Dar numai în cazul acesta. Atunci folosește legea pentru zăzbunarea lui personală. Dar în afară de asta nu este nici un pericol.

Emil nu se putu abtină să nu-l întrebe încă o dată:

- Dar sefii?

- Ei sefii! Parcă sefii n-au și ei mașini. Doar nu crezi că ei se duc și-si cumpără piesele de la magazin, unde nici nu se găsesc de altfel. Tot la mine vin și ei. Si chiar dacă n-au mașinei, au cununății lor, rudele lor prietenii lor, care lucrând în altă parte le fac și ei servicii de altă natură. Nu?! Atunci?... Si apoi mă feresc și eu, Eu vă spun asta pentru că îl cînosesc pe Gelu, băiat cuminte. Altfel n-ăș spune eu asta așa... Si să vă mai spun un lucru. Poți face orice, dar să nu te pui rău cu oamenii de la partid. Dacă te-ai pus rău cu partidul ai încurcat. Mai bine renunță tu și-i servesti pe ei. Că și ei sănt oameni și au mașini. Dacă stai bine cu partidul, nu te doare capul. Ascultați-mă pe mine că sănt om bătrîn și am apunat și înainte de exilului nostru.

Tăcu o clipă privind în jur apoi aplecîndu-se asupr mesei spuse cu un ton conspirator:

- Nu mă feresc de voi că vă știu copii de muncitori ca și mine. Mă băieți, să vă spun eu una bătrînească! Eu am apucat și cu patronii. Era cu totul altceva. Voi credeți că patronul făcea ce facem noi azi, mă? Să dăm rasol în toate cum se face acum? Nu. Uitați-vă voi bine la mine că sănt om bătrîn și știu ce spun. Din toate taximetrele care sănt în garajul ăsta, unu n-ar fi lăsat patronul să iasă pe piață în halul în care se găsesc. Păi mă voi știți că mi-a venit unu alaltăieri căruia ia căzut motorul pe stradă. Iar căzut motoru. Da asta nu-i nimic dar să ajungi să-ti cadă jos clientul prin carpăresie. Credeți că mint. Uite întrebați soferii dacă nu a scăpat un activit de partid de pe la consiliul popula ^{Cu} pociorul prin podea. S-a rupt podeaua și i-a intrat, pociorul prin tablă. Tabla ruginită, ce vrei. Ei bine să dus și sa plîns nu știu pe unde că l-au dat afară pe sofer. Păi era soferul de vină? Erau de vină ei tot cei de la partid care vor să întindă de mașinile astăzi pînă le ea dracu. Ce astăzi sănt mașini să aibe norma la 350.000 de km.? Așa cum vin din fabrică. Că trebuie să le facem reparații de noi? Se blochează rurmenții, huruie cutia de viteze... Păi una a venit nouă din fabrică și cînd i-am dat cutia de viteze jos, că avea u huruit de bu voia soferul să circule cu ea, am găsit în suntru numai pămînt de la turnare. Nu? Mașină năuă. Si măcar să le dea așa noi, că le-am mai pune noi la punct dar voi nu veДЕti că la taximetru aduc numai mașini uza te? Cum se satură de ele pe la securitate, pe la partid, pe la salvare, gai cu ele la taximetru. Că biata lume merge cu ele, decît să stea iarna să degere în statioane de tranvai. Ei, la patron nu era așa. Acolo făceai treabă nu ca aici. Acum parcă e sat fără cîini. Soferu îți vine că-i trebuie un rulment, tu faci o mie de bonuri că să-l acoți de la magazie, și-l iezi tu „casă”. Si soferul pleacă tot ce ăla cu care a venit. Si dacă toată lumea face așa, tu de ce să faci altfel. Ei bine la patron nu era așa. Patronul făcea treabă nu glumă. Dar puțin fi păsa lui de politică. Si daia sa zis cu ei. Nu vezi că în lumea astă mai bine nu faci treabă decît să lipsești de la o pedință de partid? De ce? Ca să nu se întîmple ce să fîntîmplă și cu patronii. Astăzi este www.archivexilului.ro la mine că știu ce spun.

Emil făi dădea seama că bătrînului vinul ia cescis pofta de vorbă. Dar pe el mai mult îl interesa altceva. Dacă va fi sau nu angajat. Lui Emil fi păru că și Gelu îl ascultă nerăbdător. Intr-un tîrziu veni vorba și des pre ceea ce-i interesa pe ei.

- Se face, se face, nu v-am spus îi asigură moșul. Sii întorcîndu-se spre Emil. Tu nu ai calificare de mecanic. Hmm. Să vedem ce putem face. Te angazezi undîto pentru calificare. E bune, nu? Așa. Acum bătrînul șovăia. Se codea.

Gelu fi veni în întîmpinare:

- Ia spune nea Petrică, cît ne costă pe amîndoi?

Bătrînul începu stinphetit:

- Voi știți doar că nu e pentru mine. Dacă ar fi după mine v-aș angaja și gata. Dar e după sefi, tu ști Gule. Sti că nu-i îmbunezi așa cu puțin. Eu știu ce să vă spun? Voi avea acum bani? Un capital, ceva?

Gelu fi răspunse:

- Aici e treabă că nu prea avem.

Maistrul îl opri:

- Nu-i nimic, nu-i nimic, lasă. Se face și așa. Dar la prima leafă. Uite ce e. Să vă spun ca la vopii mei, pe față. O să vă coste cam 1000 de lei. Ce mai, locoafe lei. Ii dați și voi în două rate. La salariu. Voi ști cum e. Trebuie să dau la toată lumea, nu? La seful de atelier, la inginer, la seful sindicatului. El e mai mult cu treaba.

Gelu îl asigură:

- Lasă bre că știm noi că mata nu ești dăla. În fîșit. Vorbește mata cu Chiriță. Si întorcîndu-se spre Emil: Chiriță e seful atelierului. Așa nea Petrică. Dăm o mie de fiecare. În două rate. 1000 la avans amîndoi și o mie la lichidare, tot amîndoi. Noi ti-i dăm dumitale. Dumneata te descurci.

Bătrînul era multumit:

- Așa, așa. Tu ști că trebuie să luăm un cartus de tigări și pentru seful personalului. O să vă daz nepotii mei. Si rîse gros. Cîti nepoți n-am avut pînă acum!.. Da lasă că n-o să vă pară rău. Vă scoateți voi banii. Si apoi nu vedeați ce greu găsești azi un servicii. Ce voi sănăteți oameni să lucrați în fabrică? Si parcă și acolo nîtrebuie să dai dacă vrei un loc mai bun? Așa e azi v-am spus eu. Dai, ai, nu dai, n-ai. Ce mai?

Acum nu mai ai loc pe nicăieri dacă nu cunoști pe cineva. Tu nu vezi Gelule, că toti de aici sănt nepoții lui cutare, lui cutare... Eu nu mai pot să spun nimic la nimeni. Toti fac ce vor. Dacă au pe cineva! Ce vreti băieți? asa e lumea acum. S-a întors cu susul în jos. Acum nu mai e ca înainte să aibe oamenii averi. Acum s-a făcut niște funcții ~~care~~ li se zice, de răspundere. Adică cel care ocupă o asemenea funcție dispune de soarta celorlalți oameni. Si-i joacă asa cum vrea el. Pentru că ori ce ai face te lovesti de ăstia și trebuie să le dai. Ei bine, pe funcțiile asta e mare bătaie. Nu occupează asemenea funcții oricine. Numai cine are rude, cine s-a datare cu partidul și asa mai departe. Cine nu zice că partidul ~~nu~~ aruncă din funcție. Si aşa fiecare dă tare cu partidul și-și tibe funcția. Ce mai? Asta-i tăria partidului.

Gelu fi atrase atenția să vorbească mai încet.

Da bătrînul devenise revoluționar la a treia sticlă

- Lasă mă că știu eu ce spun. Tu nu vezi că eu om bătrîn am ajuns să muncesc mai tare ~~cum~~ tinerete? Ce a sta mai e muncă de mine, Dar ce să fac? Nu vezi că or să ajungă să ne scoată la pensie la optzeci de ani? Asta ca să nu mai apucă, pensia. Cât mai trăieste un biet muncitor care a fost regăsit în felu asta într-o fabri că pînă la saizeci și cinci de ani? Nu mai trăieste mul vă spun eu. Nu vedeti că tot pentru ei își fac legi. Da dovedată un H.C.M. în care scrie că se iese la pensie la cincizeci de ani și cu pensie mare. Dar o ține mai mult secret. Cine îl știe? Lumea nu. Tot ai lor. Si iese repede la pensie cine trebuie și pormă, hop!, gata nu mai e valabilă. Cine a apunat bine, cine nu Dumnezeu îl săturat. Ehe tată, eu nu mai am mult de trăit. Dar de voi e rău. Că din ce în ce mai prost merge. Nu știu ce să alege pînă la urmă din voi tineretul ăsta.

Emil observă că bătrînul se cărascalise dar nu prea tare. Mai stătură un timă să termine ce era în pagare și rămase stabilit să se întâlnească la garaj a doua zi și să meargă cu el la biroul personal pentru angajare. Se despărțiră apoi. Afară se făcuse seară și se răcorise căci deși zăua sădea scărelle primăvăratec seara era tîtuși rece în acest martie.

Pe drum Emil fi spuse lui Gelu:

- Multă dreptate are totuși bătrînul. A trăit multe și cunoște viața.

Gelu spuse:

- Ai să vezi aici cîțiva oameni care sînt mai des-
tepti decît toți scriitorii romani la un loc. Si ceea
ce contează mai mult este faptul că acestora nu le e a-
tât de frică să vorbească deschis despre cele din tară
cum le este acelora care au poziții solide și care în
mod firesc ar putea să o facă mai puțin expuși. Aici
oamenii au trecut prin greutăți și nu-i mai sperii pe
ei, cine știe cît cu bătaia sau cu închisoarea.

Emil îi replică:

- Se poate, dar dacă o face este pentru că n-au nimic
de pierdut fiind la nivelul cel mai de jos al societății.
Interesant ar fi de văzut dacă ar mai faceo și în funcț
fi mari. Atunci să ar teme și ei căci atunci cu adevărat
ar avea ce pierde.

Acasă, cînd Emil îl puse la curent pe tatăl său cu
intențiile sale, acesta protestă moale:

- Bine, dar mă așteptam să-ți cauti un servici mai
bun. Eu cunosc meseria asta și știu cît face mai ales
astăzi. Nu prea mult. Si în cazul asta mai bine nu te
mai duceai atâtia ani la școală. Dacă te apucai de mese-
ria asta mai demult, astăzi o cunoșteai. În sfîrșit eu
aș fi vrut pentru tine altceva. Văzindu-te mereu cî-
tind, zi și noapte, mi-am închipuit că ai să înveți mai
departe. Trebuia să-ți cauti un servici mai bun (prin
bun înțelegere fără muncă și ceva în birocrație) și să
înveți și tu la serial sau fără frecvență. Atâtia o fac.
Nu vezi tu că toți vor astăzi să scape de muncă și se
bagă prin școli? Tu renunți ca să te înglobezi în muncă

Lui Emil nu-i ardea să discute problema asta prea
mult cu tatăl său. El știa la ce se poate aștepta din
partea familiei. Răspunse doar în deriziune:

- Lasă-i să fugă din școli. De aia toate posturile
de răspundere în țara asta sunt ocupate de niște nesti-
utori de carte. Pentru că toți provin din muncitori ca-
re, fie vorba între noi, sunt în stare de învățămînt să
înghită și ouă clocite. Adevăratele sprite intelectua-
le, care ar putea și ar trebui să urmeze această cale,
sunt îndepărtate printr-o mulțime de cauze de la reali-
zarea intelectuală. Dacă nulitățile care n-au mijloace
nici morale și nici mintale, sunt recrutați de U.T.C.
și vîrfiți în facultăți, de ce cei capabili cu adevărat
nu s-ar apuca de munca cea mai de jos? Ca principiu de
răsturnare al valorilor să fie îndeplinit. Iar în ceea

ce mă privește, o facultate în românia ar fi pentru min
o formalitate grecoasă. În condițiile de azi. Ar fi să
caut o atestare de meserie ca oricare alta. Căci nici o
facultate românească de azi nu este în stare să-ți dea
girul intelectualității curate. Toate sunt mai mult sau
mai puțin niște surogate. Iar ceea ce-mi doresc eu nu
este lucrul acesta. Noroc că ceea ce-mi doresc, nici nu
ține de aceasta. Talentul nu mi-l poate da nici o facul-
tate și nu mi-l poate lua nici o meserie cît ar fi ea,
de joasă. Faptul că trebuie să muncesc momentan pentru
a-mi cîstiga existența este un mijloc.

Taicăsu era nemultumit:

- Ei, cum gîntesti tu, n-ai să facă nici o treabă.
Tu bați cîmpii. Si clătina neîncrezător din cap.

Emil ~~nu~~ cunoștea felul de a gîndi al tatălui său.
De multe ori se gîndeau cum a fost posibil ca felul său
de a fi, să fie atât de diferit de al părintilor săi.
Se gîndeau la proverbul romanesc care spune că aşchia nu
sare departe de trunchi. Si își dădea seama că acesta
este valabil perfect. Dovadă că mediul din care provine
nu-i dădea posibilitatea de a-l depăși. Dar din punct
de vedere al gîndirii și simțirii, el era complet stră-
in, nu numai de părintii lui dar de toți cei pe care li-
intîlnise pînă acum în viață. Poate că nu era mai bun.
Dar era cel puțin altfel. Acum însă se gîndeau că trebuie
să facă pasul acesta. În alte condiții el ar fi umili-
tor. Ar însemna abdicarea de la un ideal, dar în aceste
~~condiții este un merit care poate odată va fi prețuit~~.
Gîndul său era precis acum în mintea sa. Trebuia să fa-
că totul cît mai repede cu putință pentru a pleca din
țară. Orice speranță de a se realiza în ceea ce vroia
el, era aici o iluzie. Trebuia deci să plece. Iar pen-
tri asta avea nevoie de bani. Da, va munci și va face
toate eforturile pentru a ajunge într-un centru mare de
cultură din Europa. Chiar dacă pentru asta ar fi nevoie
să-și rîște viața. Tot e mai bine, gîndeau el răscoslit
de nemultumitea din el, decât să fac concesii de la cea
care pînă azi am considerat ca fiind lucrul cel mai bun
al ființei mele. Nu, nu voi ajunge niciodată să nă a-
mestec în această lume absurdă care se hrănestă din te-
țoare, minciună și lașitate. Trebuie să rămînă neîntinat.
Se vor găsi oameni care să aprecieze aceasta. Dar nu a-
ici. Aici totul este falsificat ca un [vindeator](http://www.archivalexilului.ro).

Emil

A doua zi cînd împreună cu Gelu merseră să rezolve problema cu angajarea, nu-l găsiră acolo pe maistru. Avea două zile libere pe care și le ceruse cu două săptămîni înainte. Rămaseră stupefiati. Gelu era enervat:

- Uite ce ne face moșu ăsta nenorocit.

Dar în sufletul lor se bucurără. Mai amînaseră puțin un lucru care nu le făcea plăcere. Nu mai pierdură timpul pe acolo și plecară să facă tibișnuitul rond. Urca să pe malul lacului înspre cartierul tei. Priviră cum zăpada mai păta numai din loc în loc pămîntul umflat de umezeală. Soarele începușe să strălucească din ce în ce mai tare și în văzduh plutea o mirească de primăvară timpurie. Se opriră pe podul unde de atîtea ori săriseră în apă. Priviră îndelung panorama clădirilor pe care le știau de atîtă timp. Emil simtea că o bucurie nedeslăsită îi umflă pieptul. Reîntoarcerea primăverii îi dăde un sentiment de incredere în viitor.

Gelu care drivea și el îi spuse:

- Mai bine că nu l-am găsit pe mușu acolo. Simteam nevoie să mă mai relaxez după ziua de ieri cînd am stat mai mult de o oră în garajul ăla nenorocit. Nu știu ce o să mă fac dacă am început cu o astfel de repulsie. Uite, cînd văd că vine primăvara nu-mi mai vine să mă duc la servicii. Sti ce-mi aduce aminte plimbarea asta? De ziua cînd ne-am cunoscut. Ti minte? Era tot primăvara. Sînt de atunci șapte ani. Imi aduc aminte parcă ar fi fost ieri. Aveai tu un disc cu Hello Goodbye al Beatles-ilor. și ti l-am cerut și eu. Chiar de atunci apăruse Pe urmă am venit aici și am stat de vorbă. Credeam că eu sunt singurul care gîndeau în felul ăsta. Si nu credeam să mai întîlnesc pe cineva la fel. Si să ști că nici n-am mai întîlnit pe nimeni de atunci. Toti ceilalți sunt cu totalul altfel.

Emil își dădea seama că Gelu trăiește o stare de avînt sufletesc, dar care nu-l va împiedica ca odată ce va trece să facă cine știe ce lucru meschin. Totuși spuse:

- Nimeni nu are idealuri, asta e. Sau și mai rău. Toți au idealuri mici, meschine. Si mai ales sunt oameni care nu au nevoie de libertate. Asta nu le-o pot ierta eu celor din jur. Acest lucru, singurul să face să-i disprețuiesc imens. Un om care poate trăi lipsit de arhișă exilului.ro este este un suflet josnic. Niciodată nu voi avea nimic comun cu un astfel de om.

Gelu îi replică:

- Da, dar vezi tu că acești oameni reușesc să ajungă ceva în societatea asta. Nu vezi, cu cît crezi mai mult în idealuri frumoase cu atîț mai mult ceilalți de dau la o parte. Pentru că ei nu cunosc nimic din ce are lumea asta frumos. Oamenii acestia niciodată nu iubesc cu adevărat ceva frumos, Niciodată nu se entuziasmează de nimic. Ei nu acordă credit mare unei cărti, unui disc, unui tablou. Si nici omului care le face, desigur. Pentru că nu pot vedea ce este frumos și ce este urât. Ei trec pe lîngă frumosetă fără să le observe. Lumea le pare ca o junglă unde trebuie să lupte pentru a distruge pe ceilalți. Iar ție lumea își apare ca un vast parc cu lucruri frumoase. Pentru că tu îți cauți aceste lucruri frumoase, iar pe cele urăte, majoritatea le desconsideră atîț de mult încît își par că nici nu există pentru tine. Dar ele există și de fapt cel care este în lumea asta într-o situație falsă este tu care ignori o lume ce pînă la urmă este cea reală.

Îți discuție alunăcă pe același făgas ca de atîtea ori. Că în lumea asta singurul lucru valoros este să-ți realizezi un suflet frumos. Nici situații finalte, nici bogăție, nici succes. Ci să rămîni sufletele tînăr. Să fi capabil ca pînă la moarte să te emotionezi în fața artei, în fața marilor oameni. De aici discuția trecu în domeniul social și își repetă că în țară nu există nici o posibilitate de afirmare pentru un suflet cu adevarat demn și neîntinat și nedoritor să se întîneze. Că astăzi nu mai există mari artiști, mari politicieni, pentru că nu mai există posibilitatea pentru personalitățile adevărate de a se afirma. Că acestea sunt sortite să se declase.

Vorbiră mult, își aducea aminte de trecut, visără la viitor. Si începutul cu începutul, lumea dimprejur disăru. Se felicitau pentru felul lor de a fi și credeau în ei. Da, nu erau din același aluat ca ceilalți. Nu, ei doreau libertatea și își spuneau că plecarea din țară este pînă la urmă scopul și al lui Gelu. Dar cu timpul plimbarea lugă îi obosi, le făcu foame. Frigul începură să-l simtă și începe încet un nor le întunecă efuziunea, Trebuiau să se refacă la realitate. Fără să-si dea seama umblau de mult printre liniile de lale ferată din magazinea Bucureștiului. Drumul înapoi fu înscăunat în arhivă și în acel an în care a apărut în revista "Arhivă" a lui Ion Iliescu, acum în suflet o mare melancolie. Părca se întorceau

învinsă. Ar fi vrut să plece undeva departe, să lase în urmă totul, să călătorească, să iubească, să cunoască oameni mari. Dar trebuiau să se întoarcă acasă. Era o prăbușire ca de atâtea ori. Intr-un elan nestăvilit hotărîră să nu mai meargă la servicii. Da, vor lucra la lucrări particulare și se vor mulțumi cu puțin. Tot va fi mai mult decât ar cîştiga mergind zi de zi în iadul ăla de garaj. Si hotărîră să-și petreacă ziua împreună.

Seara era obosită, dezamăgită, rănită, cu suflarele bolnave. Stiau că trebuie ca a doua zi să meargă să se angajeze.

In dimineața celei de a doua zi fi găsită pe maistră la garaj. Merseră cu el pe la o serie întreagă de locuri unde acesta avea treabă, asteptîndu-l mereu să termine. În sfîrșit merseră și la seful de garaj. Acesta, un bărbat la vre-o patruzeci de ani, părea mai curînd o caricatură decât un om. Vorbea fomfăit și credea el că astfel creaază impresie de distanțare de interlocutor. Ii întîmpină:

- Tu ai venit iar bă, aici? Ce crezi că e aici. Azi? Plecați cînd vreți și veniți la fel? Si întorcînduse spre Emil: Tu n-ai mai lucrat, bă, nicăieri. Si cum Emil tăcea, fi spuse maistrului: Du-i la șefu, mai vorbesc eu cu ei.

La sefu intră numai nea Petrică. Iesi și merseră apoi la biroul personal. Aici înainte de a intra la șefu biroului, trebuiră să aștepte în picioare o jumătate de oră într-un birou cu vreo douăzeci de mese la care stăteau tot douăzeci de femei ce discutau cu aprindere de ce s-a petrecut într-un film ce se dăduse cînd o seară înainte la televizor. Din cînd an cînd își treceau de la una la alta cîte o șîrtie pe care o lăsau ca să contină o controversă. Prezență celor doi părea că le stînjenește căci pînă la urmă una se adresă lor spunîndule cu un ton tăios să aștepte afară, că acolo nu e sală de așteptare. Emil tocmai voia să le întrebe dar ce e cînd ușa se deschise și moșu fi chemă înăuntru la seful biroului personal.

Acesta era un bărbat finalt despre care moșu le spusese că lucrase în securitate, ca toți sefii fersonalului din atâtea și atâtea întreprinderi. Aceasta se uită la ei și spuse doar: „Bine”. După care fi concedie strîngind un nume. Femeia care voise să-i dea ~~wifia sefului lui~~ spre sef care fi spuse să le dea celor doi foile de an-

învinși. Ar fi vrut să plece undeva departe, să lase în urmă totul, să călătorească, să iubească, să cunoască oameni mari. Dar trebuiau să se întoarcă acasă. Era o prăbușire ca de atîtea ori. Intr-un elan nestăvilit hotărîră să nu mai meargă la servicii. Da, vor lucra la lucrări particulare și se vor mulțumi cu puțin. Tot va fi mai mult decât ar cîştiga mergînd zi de zi în iadul ăla de garaj. Si hotărîră să-si petreacă ziua împreună.

Seara era obosită, dezamăgiți, răniți, cu sîfletele bolnave. Stiau că trebuie ca a doua zi să meargă să se angajeze.

In dimineața celei de a doua zi fi găsiră pe maistr la garaj. Merseră cu el pe la o serie întreagă de locuri unde acesta avea treabă, asteptîndu-l mereu să termine. În sfîrșit merseră și la seful de garaj. Acesta, un bărbat la vre-o patruzeci de ani, părea mai curînd o caricatură decât un om. Vorbea fomfăit și credea el că astfel crează impresie de distanțare de interlocutor. Ii întîmpină:

- Tu ai venit iar bă, aici? Ce crezi că e aici. Azi? Plecați cînd vreți și veniți la fel? Si întorcînduse spre Emil: Tu n-ai mai lucrat, bă, nicăieri. Si cum Emil tăcea, fi spuse maistrului: Du-i la șefu, mai vorbesc eu cu ei.

La sefu intră numai nea Petrică. Iesi și merseră apoi la biroul personal. Aici înainte de a intra la șefu biroului, trebuiră să aștepte în picioare o jumătate de oră într-un birou cu vreo douăzeci de mese la care stăteau tot douăzeci de femei ce discutau cu aprindere de ce s-a petrecut într-un film ce se dăduse cînd o seară înainte la televizor. Din cînd an cînd își treceau de la una la alta cîte o șîrtie pe care o lăsau ca să continue o controversă. Prezentă celor doi părea că le stînjenește căci pînă la urmă una se adresă lor spunîndule cu un ton tăios să aștepte afară, că acolo nu e sală de așteptare. Emil tocmai voia să le întrebe dar ce e cînd ușa se deschise și moșii fi chemă înăuntru la seful biroului personal.

Acesta era un bărbat înalt despre care moșu le spusese că lucrase în securitate, ca toți sefii fersonalului din atîtea și atîtea întreprinderi. Aceasta se uită la ei și spuse doar: „Bine”. După care fi concedie strîngînd un nume. Femeia care voise să-i dea ~~wifimailivegajului.ro~~
spre sef care fi spuse să le dea celor doi foile de an-

gajare.

Femeia bombăbii ceva la ei și le completă formulările apoi fi concedie în scîrbă. Lui Emil fi stătu pe limbă să-i spună ceva ușurător ~~ș~~nsă își dădu seama că are deafacă cu una dintre acele funcționare înăcrite care ~~cumulat~~^{erau} o calamitate națională.

Cînd plecară, maistrul le spuse să se frăbească cu facerea analizelor trebuitoare pentru angajare. Să-i dea bătaie, să nu întîrzie cine stie cît.

- Li trebuie bani, moșului, spuse Gelu.

Dar trecură două săptămîni pînă să reușească să ia toate semnăturile de la toți doctorii care trebuiau să-și pună verdictul lor. Si culmea că dintre acestia nici unul măcar nu se uită cît de cît la ei. Unii nici nici priviră măcar. Dar pentru simpla parafă pe care o aveau de luat trebuiră să aștepte mai bine de două săptămîni și să facă nenumărate drumuri între polyclinica întreprinderii și cea orășenească. Ba un doctor era în concediu, ba era plecat pe teren și trebuia să viră după amiază. Ori trebuiau să meargă în altă parte la altă polyclinică unde lucra provizoriu titularul de aici și de aiurea. Deși era o simplă formalitate totuși nimenei nu voia să-și pună parafa în absenta titularului. Si astăzi ametită umblind pe la doctori. Emil era exasperat:

- M-am imbolnăvit numai umblind pe la spitale.

Pînă la urmă Gelu cunoșcînd un doctot carde-i dădea concedii medicale înainte ori de cîte ori avea nevoie să meargă undeva în provincie, cumpără ~~un~~ o stică de coniac și obținură astfel toate semnăturile pe care timp de două săptămîni le fusese imposibil să le ia.

Dar cu asta nu se termină calvarul lor. Trebuiră să mai umble cîteva zile pe la centrala garajului de unde trebuiră și de acolo să primească semnături. În sfîrșit cînd veniră cu toate actele în regulă se duseră la maistru. Acesta fi duse din nou la seful atelierului care agum fi primi cu autoritate.

- Ia luati brosurile astea și mi citiți pînă la ora trei. Aveți grije că vă întreb! Să dea dracu să nu stînse scrie aici, că nu vă mai angajez.

Cînd rămaseră singuri Gelu exclamă:

- Asta e protecția muncii! Ce formalitate.

- Ca totul în țara asta, exclamă Emil posomorît de felul în care era tratat în lumea aceasta ~~nu~~ arhiva exilului.ro el.

Dar nu trecură cinci minute că veni din nou maistru care le dădu voie să plece.

- Decuțivă și vă vedeti de treabă, că uită el, Cei pasă de protecția muncii. Semnați-mi mie aici că am făcut instructajul cu voi timp de opt ore. Gata, aşa duceti-vă. Aveți tigări?

A doua zi începură lucrul.

Hala unde Gelu lucrașe și înainte era un fel de magazie lungă cu pereti din fier și ochiuri de geam în care niciodată nu era cald. Pe sus o mulțime de geamuri sparte lăsau vîntul să intre în voie. Cîteva bancuri erau aranjate dealungul unuia dintre pereti. Aveau lacăt grele, deoarece mereu se furau scule. Dealungul lor erau aduse mașini carora trebuia să li se facă reparații la motoare. Motoarele erau scose și stăteau alături în mare neorînduială. Dar ceea ce-l impresionă mai ales pe Emil fu valul de ulei care se găsea peste tot. Pereti, podeaua, și chiar și tavanul fără nici o excepție era plin de ulei. Pe la încheieturile peretilor mizeria îmbibată cu ulei totunjuse colțurile. Totul duhnea a ulei ars și a menzibă.

Aici, în acest interior întunecos, lucrau mai bine de douăzeci de mecanici, unii dintre ei în vîrstă, alții tineri iar alții aproape copii, niște tăranuși care erau trimiși după toate cele. Era ucenicii în rîndul cărora trebuia să intre și Emil. Belu îl prezentă celor de acolo, ca un vechi cunoșător și le spuse că fiind prieten vor lucra împreună.

Mecanicii erau îmbrăcați în salopete care luceau și sclipeau din cauza uleiului care se depusese dealungul timpului pe ele. Dealminteri cei care lucrau sub mașini întinși pe niște grătare de lemn pentru a nu răci la spate, aveau ulei și negreală și în păr și pe față.

Belu și găsi și el un sertar și cum să adusese un mare lacăt de acasă îl și puse. Apoi să adese trusa sa de acasă.

- Un mecanic, îi spuse el lui Emil, nu lucrează niciodată cu sculele pe care ti le dau ăștia de la magazici cu cele ale sale. Acestea de la magazie sunt impracticabile. Sunt cum săr spune numai de efect. Sunt români și de aceea nu sunt bune de nimic. Eu le am pe ale mele nemăști. Dar trebuie să am grije să nu min le fure că pe aici hotă este în floare. Într-o vară pînă la sfîrșitul zilei, și fură cineva dacătuș și trebuie

să plece cu sculele înapoi acasă, de frică să ni i le fure cineva chiar dacă ar fi rusat pe cineva să i le păstreze.

In zilele ce urmăreau, Emil se obisnui cu munca sa. Nocrul său fu că Gelu care de mic fisese pasionat de tot felul de mașinute și de montat și demontat tot ce înțineau în cale, era un bun mecanic motorist și lucrind cu el scăpă de tracasarea care în mod normal pentru faptul că era începător, ar fi trebuit să o suporte. Se obisnui cu munca. Încă de a doua zi, Gelu vorbise cu un soțier și începu să-i facă reparatie capitală la motorul mașinii. Lucrul la un astfel de motor trebuia făcut de doi însi și Emil îl ajută la tot ceea ce cerea un efort mai mare decât pentru un om. Dar mai ales spăla toată ziua piesele care era murdare de ulei în benzină. Ii exasperă căt de mult dăruia această spălare. Venea dimineață și se dezbrăca într-un vestiar îngrijios cu niște dulapuri de metal scofilecite de atită că li se forțaseră ușile. Înăuntru domnea mai ales un mirros insuportabil care venea de la un vecine din apropiere, dar mai ales de la trupurile celor se se dezbrăcau aici în fiecare zi fără să aibă posibilitatea de a aerisi. Iși punea o salopetă pe care o cumpărase de la magazie și intra în etelier unde totdeauna venea ultimul. Ceilalți citeau ziaruri, sportul și comentau mereu mersul echipelor. Începea apoi lucru. Si în fiecare zi aceleași lucruri se repetau invariabil. Gelu muncea tare și el lucra cot la cot cu el. Dar mai mult, treaba lui era de a spăla piesele. Cu timpul însă începu să-l ajute pe Gelu într-un mod mai substanțial. Nu i se părea nimic greu în munca asta. Era ceva absolut necalificat în afară cătorva cunoștințe pe care trebuia să le ai cu privire la motor. Prinse chiar o oarecare brumă de pasiune care privesea dintr-un interes pe care nu ar fi bănuit niciodată că-l are pentru tehnică. Dar interesul acesta nu era mare. Întradevar munca aceasta nu-l putea pasiona și aștepta cu nerăbdare sfîrșitul programului pentru a pleca acasă. Nu era ceva grau dar nu se solicita inteligență în nici un fel și din această cauză monotonia acelei zile de muncă îl exaspera. Trebuia totusi să lucreze în continuare deoarece nu se hotărise încă în privința celor ce avea să facă în viitor. Până atunci... www.arhivaexilului.ro

Cunoscu direct lucrurile despre care fi spuse în ziua acea maistrul. Văzu felul în care fiecare își lăua ce pisă voia și pleca cu ea acasă. Singurul cuvînt care fi păru potrivit să caracterizeze această situație fu: „ jaf ”. Intradevăr era un jaf, ceea ce se petrecea. Mecanicii în întelegererea călătoriei făceau în continuu bunuri de materiale, de piese, de ulei, de becuri, de orice în sfîrșit se putea vîde și le lăua acasă. Astfel filtrurile de ulei se foloseau pînă aproape să se gripeze motoarele. Se scoteau rulmenti, filtre de ulei, cabluri de orice fal, ~~belcourii~~, ba chiar și carburatoare care nu se înlocuiau ci se lăua acasă. Nu era sofer sau mecanic și nu era zi în care se cest lucru să nu se întâmple fără să plece cu ceva acasă. Fie cel mai mic bec. Erau spuneau ei, o zi pierdută.

- După cît ne fură ăstia, merităm și noi să luăm cîte ceva, foară n-om fi noi mai prosti? Toată lumea trăia cu convingerea că acest lucru i se cuvine. Că-l merită că de fapt nu-și ea, decît ceea ce-i aparține.

Văzu felul în care se efectuează lucrările. Constată că cel mai mult au contribuit la uzura acestor mașini nu soferii care le conduceau zilnic, și mecanicii care cu puține excepții nu cunoșteau de loc meserie și făceau cele mai rele lucrări de reparație cu putință. Un sofer a cărui mașină prezenta o defectiune la motor ieșea și intra ce cîte trei ori pe zi în garaj. Si de fiecare dată după un control superficial, mecanicul îl asigură că merge. Dar binentește că nu mergea și trebuie să se reintoarcă.

Mai ale sistemul ciubucului era la mare trecere, ca de altfel veste tot în țara asta. Soferul care lăua de la client pe traseu, dădea mecanicului în garaj, mecanicul dădea maistrului să nu se supere pe el și aşa mai departe. Si nimeni nu se interesa de nimic. Toate mergeau anapoda. Emil se mira cum totuși această autobază de taximetre mai este totuși rentabilă. Fi explică un sofer într-o zi:

- Este rentabilă pentru că ne exploatează tare pe noi. Mersul cu taximetru este foarte scump. O cursă de douăzeci de km, costă pe client leafa pe o zi. Si atunci și dai seama că este rentabilă. Mai ales că mașini noi nu folosesc. Folesesc numai ciurucuri date de alte întreprinderi care au renunțat la ele. Si nu www.arhiivaexilului.ro la ele de bune.

Cunoscu mai ales însă viața intimă a atelierului. Psihologia celor care munceau acolo. Putu să-si dea seama din interioară de slaba pregătire intelectuală a sefilor și de completa incultură a muncitorilor. Incultură care apără frapantă mai ales la cei tineri, în majoritate veniți de la țară sau proveniți din preajma Bucureștiului. Modul de a se purta al acestora era deosebit de primitiv. Dealtfel bătăile se țineau lângă pentru lege mai măchine motive. Folosirea unei chei ori stergerea pe mîini cu bumbavul colecțului.

Emil nu prea cunoșcuse realitățile acestea și de aceea ele îl interesau și îl șocau acum. El care în timpul școlii citise cu furie sute de volume din autorii cei mai aleși, având mereu predilecție către cei mai mulți cerebrali, trăia acum într-o lume de semianalfabeti. Iși dădea seama că are deafacă cu oameni a căror culturală este făcută din petice pe la cinematograf ori din romanele politiste. Dar cind cinea cîteva chiar aceste romane însemna că facea un efort considerabil în direcția culturii. În general cei cu care venii în contact nu ci tiseră (verifică acest lucru) nici o carte.

Trăsătura principală a acestora era aceea că n-avea nici un fel de porning de politică, socială. Erau în primul rînd victimele propagandei comuniste. Si erau în toate cazurile plecati dintr-o mare mizerie existentă în casele părintești încă noul mediu industrial, muncitoriesc li se părea ceva deosebit, mult superior și-i mulțumiea. Erau din această cauză total lipsiți de aplicatie spre tehnică și lucrările care le ieseau din mînă erau asemănătoare cu mîzgălelile unei maimute pe lîngă opera unui maestru.

Strigau continuu de la unu la altul și se înjurau dintr-un soi de tandrețe grotească. Cu cît erau mai mulți prieteni, cu atât înjurăturile erau mai volgare, dintr-o intenție oarecum nelămurită de a verifica adincimea prietenilor. În pauza de masă avea cea mai mare distracție în aruncarea cu cocoloase de pîne de la unul la altul și cu diferite resturi de mâncare. Iar înclinarea către hotie, această plagă morală națională, era ceva foarte firesc. Prinși asupra faptului nu se pedepseau într-un fel, ci rîzind se bucurau că și-au recuperat obiectul și dădeau parcă impresia că își admiră un fel de virtuozitate în a fură, dar a nu se lăsa furăți.

Observă că în viața atelierului există o ierarhie care era o rămășită a celei de demul din vremea patro-nilor. Din acea ierarhie de vîrstă de pricepere etc. nu se păstraseră decât obiceiurile rele. Ceva semănător cu căprăria din armată. Mai întâi erau glumele care se gă-seau obligatoriu noului venit. Nimeni nu se putea sus-trage de la ele. De exemplu ucenicul era trimis să caute un cui prin curte pentru a-l bate în motor. Acesta nestiutor sau negindindu-se la aspect în profunzime ple-ca să caute cuiul ca să nu supere pe mester. De multe ori nu găsea și se zbuciuma ca și cum de asta ar fi depins chiar viitorul său în atelier. Ii apărăea că o dova-dă de neputință a sa dacă nu venea cu cuiul. De multe ori tocmai stăruința acestuia de a-l găsi și care-l fă-cea să întîrzie era ceva enervant pentru ce-i ce-l aş-teptau.

Domnea de altfel un fel de ierarhie și printre mun-citori, asemănătoare, cu cea din armată. Abea acum întele-se Emil că reacția românilor la încercările de afirmare a marilor individualități se datorăt unui complete lipse de tradiție democratică. Nu există la noi mai ales respectul pentru libertatea persoanei. Oamenii trăiesc în general cu ideea că libertatea este ceva condiționat de ~~liberțatea~~ spațiul social în care se mișcă persoana. De funcția pe care o ocupă de puterea mușchilor, de fap-tul că are sau nu ceva avere. Emil știa asta dinainte dar acum își anexa încă un mediu unde această lege acți-onează. El știa că fiecare om are convingerea că el tre-buie să-l asuprească pe cel care se află pe o poziție mai slabă. Romanul spune:

- Eu n-am patit la fel?

Această tradiție este etit de puternică încât nici un fel de idee de libertate, de democrație de libertate intimă și așa mai departe, se zdrobesc în atingere cu ea. Si asta determină și apariția rară de personalități ga-tă să se jertfească pentru ideea de libertate și demo-crăție. O formă de dictatură, de constrîngere pare lu-ctul cel mai firesc la romani.

In mediul acesta restrîns, în această mică comunită-te de oameni având același fel de viață, aceleasi neca-zuri, totuși această tradiție își spunea cuvîntul. În vi-tutea acestei tradiții ucenicii trebuiau fără excepție să se supună unui regim stabilit. Orice rezistență era gînd după sine neintegrarea în comunitate.

Emil simțea că că e privit de ceilalți într-un fel care-i dovedea că le era antipatic. Deși nu se simțea în nici un fel solidar cu ei decât prin faptul că munce în același lor, se purtase totdeauna firesc și fără să se amestece prea mult. Dar tocmai acest lucru simțea că fi supără cel mai aare. Împreună cu faptul că nu puteau concepe, ca, deși fiind ucenic, să se comporte ca un lucrător. Acum înțelesem Emil de ce Gelu se spuse că el este de meserie matrițier. Pentru a însătura această poruire din partea lor.

După trei săptămâni de când lucra în atelier un conflict între el și unul dintre mecanicii de aceeași vîrstă sau și mai mare, era de neevitat. Iși dădea seama de lucrul acesta și se gîndeia cum ar trebui să reacționeze.

Intr-o dimineată, când intră în etelier împreună cu Gelu, simți privirile celorlalți asupra sa. Nu spuse nimic dar și închipui că este în legătură cu ceva pus la cale de cel ce-l dusmănea. Când ajunse în dreptul bancului său observă că acesta era plin de ulei care fusese turnat acolo intenționat. Lacătul era deasemenea mînjit cu vaselină. Nu spuse nimic nici când auzi în spatele său rîsetele de batjocură. Gelu dădu să întrebe cine a făcut asta. Emil îl opri.

- Lasă, nu-i nimic. Un dobitoc trebuie să fi făcut asta. și încercă să steargă uleiul cu un bumbac. Dar astăptă reacția celui care pusește la cale întimplarea. Si reacția nu întîrzie. Roșcatul (era roscat și înalt) se apropiă și îl întrebă cu un ton de sfidare gata de violență:

- Pe cine faci tu dobitoc, mă?!

Emil se dădu un pas înapoi și-i spuse:

- Tu ai făcut asta?

- Eu!

- Ei bine nu ești numai un dobitoc. Ești și un imbecil. Un dobitoc imbecil.

Roșcatul făcu un gest și Emil înțelesem că vrea să-l prindă de gât. Nu-i dădu posibilitatea să facă. Înaint că acesta să fi întins suficient mînă să trimise un năpraznic pumn în față care-l făcu pe roscat să se dea un pas înapoi. Si pînă ca acesta să se dezneticească și să încerce să riposteze, îl lovi atât de repede cu pumni în față încît acesta căzu jos cu fața roșită pe loc de sînge.

In clipele următoare, ceilalți, care nici eu nu avuse-seră timp să se dezneticească, sărîră să-i despartă. Da nu mai fu nevoie întrucât Emil se întoarse cu spatele și lăsând haina roșcatului care era agățată într-un cui, șterse cu crucea uleiul de pe hanc. Iși dădu seama că ia stricat haina care costase poate jumătate de salariu dar prea tîrziu. În aceeași secundă fi păru mău de gestul acesta.

Roscatul se șterea la nas de sănge stînd jos cu capul rezemat în palme. Iși sufla din cînd în cînd nasul din care săreau stropi de sănge roșu care-si pierdeau culoarea căzînd pe podeaua neagră de ulei. Privise ce-i făcuse cu haina dar nu săusesese nimic.

Se duse însă în cursul zilei la maistru, seful atelierului și-i spuse, căci acesta îl chemă pe Emil imediat să începu să strige la el.

- Bă, unde te trezesti tu aici mă? Ce tu ești barmar Cum ai putut să-i strici haina? Că v-ati bătut asta o să te dau afară, dar te pun să-i și plătesti haina.

Emil se enevă:

- Nu-i nevoie să strigi la mine. Nu sănt surd.

Maistrul îngemni. Nu-i venea să credă că i s-a răs pus astfel. Bîfigui ceva și ieși repede pe lîngă Emil și se îndreptă fulger către birouri. Emil îl auzi spunind: „Te dau afară, acum te dau afară”.

Nu se întîmplă nimic. Pe drum s-a potolit, fi spuse mai tîrziu nea Petrică. Dar de atunci Emil contractă o nouă dușmanie, de data aceasta redutabilă. În privința hainei fu nevoit să i-o plătească. ^{Petru} Si poate n-ar fi făcut-o dacă n-ar fi vrut el. Mesterul n-a pus probelema gîndindu-se la faptul că Emil trebuie să-i dea banii la leafă.

În ceea ce privește însă prestigiul său în atelier acesta cresc mult. Nu mai îndrăzni nimeni să facă vrei glumă cu el chiar dacă Emil îl auzi pe roscat spunînd că nu se lasă pînă nu îi plăteste bătaia aceasta. Din acel moment Emil fu considerat ca făcînd parte din sufletul atelierului. Gelu fi spuse:

- Asta este calificarea ta. Astia și după ce se califică, tot ucenici rămîn. Dar să ști că ai ~~di~~ de dracu îți maistru. Dar cred că puțin ne pasă. Nu facem noi purici mulți aici. Eu unul m-am săturat după acum. Dar mi ~~am~~ propus să nu plec înainte de șase luni. ^{A treia para} nu mă mai angajează astia. .-§-.

Venise primăvara cu adevărat. Mugurii prinse seră a plesni pe ramurile încă negre, dar luminate de micile puncte roz ale viitoarelor flori. Soarele încălzea din zi în zi mai puternic, îndemnând lumea să se îmbrace mai subțire și să manifeste o cochetărie de primăvară. Ploaia spălase în cîteva rînduri zăpada de peste tot. Acum era în natură un proaspăt curat.

Emil se obisnuise cu noul mediu unde lucra acum. Dar tocmai de aceea gîndurile sale se eliberaseră de problemele de la serviciu și reveniră pe făgăsul lor normal. Cu primăvara care venise, simțea în suflet vechile nelămurite îndemnuri spre plecare, dar atât de lămurite pentru el, în atâtia ani. Ar fi vrut să se piardă odată cu primăvara pe drumuri lungi, prin orașe mari, să cunoască oameni, să iubească femei, să simtă pulsatia vieții. Se gîndeau mereu cu o stare de îngrijorare la faptul că treceuse două luni de când venise din armată și nu făcuse nimic pentru el. Ceea ce făcea acum era un fel de dedublare a personalității care-l ~~făcea acum să meargă pe~~ un drum străin dorintei lui. Fuseseră două luni de uitare de sine. Acum odată cu primăvara reveniră vechile aspirații.

Intr-o dupăamiază când se întorcea de la serviciu singur spre casă, se întîlni pe neasteptate cu Laura. Fu un moment de surpriză. N-o mai văzuse de aproape un ab. Acum ea se oprișe în fața lui la cîțiva metri și îi privea zîmbind. Era îmbrăcată într-un pardesiu alb și avea pe cap o pălărie largă, tot albă și ea. Emil se opri și el, stînjenit, fără să știe de ce și o privea. Era aceasi numai că avea ceva shimbăt în noată ființă ei care îi dădea un ~~alt~~ aer decât cel cunoscut. Avea o oarecare subțiere în trăsăturile fetei, o oarecare oboseală ce se ghicea în rictusul gurii, iar zîmbetul îi era oarecum precis, sigur, nu mai era ca în trecut, expresia unei emoții.

Emil se apropie și avu un moment pornirea de a nu-i da mâna sa murdară de ulei, care de două luni ori cît de bine s-ar fi spălat, nu le putea îndepărta. Dar își luă gîndul și-i strînse mâna, retinîndu-i-o în mod aproape ostentativ. Era păru puțin contrariată apoi regăsinduși zîmbetul îl întrebă:

- Ce naiba ai pe mîini?

www.arhivaexilului.ro

Emil fi răspunse privindu-și mîinile:

- Ulei, benzină, ce vrei și ce nu vrei?

- Lucreui? îl întrebă ea puțin mirată.

- Da?!

Ea păru surprinsă și accentua surpriza:

- Tu?

- De ce nu?

- Credeam că nu este pentru tine așa ceva. Credeam că tu în sfîrșit, altceva ai să faci. Credeam că tu ai să ajungi un mare scriitor. De aceea mă țineam eu după tine mereu. Mă gîndeam că poate voi fi iubita ta nemuritoare. Si rîdea acum.

Emil fu surprins de purtarea ei.

- Te țineai tu după mine cu adevărat, n-am observat așa. N-ai fi lăsat să-mi scape ocazia de a te face iubită mea, chiar dacă mai puțin celebră. De altfel abea acum, eu văd în tine o posibilă iubită. Esi o adevărată frumusețe.

Laura îl privi ciudat și-i replică.

- Acum multe lucruri sunt prea tîrziu de făcut. Sunt măritată, nu știu dacă știai?!

Emil acum afla prima dată. Nu i se părea nimic deosebit în asta. Iși dădea seama că ea prin întrebarea sa căuta să-i sondeze întru-un fel sentimentele, emotiile. El nu fu emotionat.

- Odată și odată trebuia să te măriti și tu. Mai devreme sau mai tîrziu. Ce altceva să-ti spun? Era firesc, ceea ce simt acum, îți spun sincer, este un fel de groază la gîndul că tu ai epuizat și experiența aceasta. Am sentimentul că de aici înainte nu mai ai de asteptat nimic și asta înseamnă un fel de bătrînete. Căci nu cred că-ti vei fi găsit fericirea în asta. Nu știu de ce-mi vine greu să condiționez fericirea de dragoste.

Laura îi spuse privindu-l mereu:

- Nu este nici o fericire aiei, dar asta e viata.

Pe tine eu te cunosc însă foarte bine. Tu ești un ambicioz. Tu chiar dacă ai fi fericit, ai fi apoi nefericit că ~~de~~ ești. Însă sunt mirată cînd mă gîndesc că tăi renunțat la idealurile tale pe care mi le-ai spus într-o seară în Herăstrău. Ti minte? Eu țin. Astă eu consider ceva mai grav în viata ta decît faptul că eu m-am măritat. Este aici ceva care mă întristează. Renunțarea astă îmi arată că în viață visurile cele mai finale sunt puse la punct fără milă. Si apoi nu oricine e făcut să facă o carieră deosebită.

Se despărtiră după ce mai schimbară cîteva cuvinte. Cînd mergea singur spre casă, Emil se gîndi de ce oare fiecare discutie cît de mică cu Laură trebuie negresit să capete aspectul unei mici confruntări. Fusese singura fată care contase cît de cît pentru el pînă atunci Era singura în care văzuse cîteva din acele trăsături care credea el că arată adevărata femeia intelligentă. Laura î se păruse întrudevăr intelligentă. Dar nu prea intelligentă. Dar avea o anumită feminitate pe care nimeni din jurul său nu avea. Viziceste era cu cîteva clase mai presus decît colegele li. Liniile trupului erau prin nu știu ce aproape spiritualizate de miscări. Lungimea picioarelor, lungimea gîțului subțirimea membrilor îi dădeau o mobilitate excelentă care era de fapt numai grătie. Frumusetea chipului ei o făcuseră să fie iubită de toți cei care o înconjurau. Era un fel de regină a frumusetii nu numai în clasa lor ci în toată scoala. Din această pricină în pauze, în sala lor de clasă se putea ușor observa o mai mare îngheșuală decît în celelalte clase ale scolii. Pentru el fusese mult timp obiectul viselor sale de dragoste. Si iată că acum ea îi spunea că s-a măritat. Lui îi părea acum acest lucru ca o moarte, deși dacă gîndea în mod normal era ceva firesc. Si totuși în chiar acest lucru era ceva care îl întrista, îl umplea de melancolie.

Ajunsă acasă trist. Cuvintele Laurei sunaseră pentru el ca un reproș, ca o dezamăgire, iar săn sufletul lui avea rezonanta ascuțită a unui sunet de alarmă. Daștia și el că o apucase pe un drum care nducea departe. Dar nu o făcuse degeaba. Trebuia să plece din țară. Această dorință devenise de neînlăturat pentru el. Cu toate acestea se simtea îngrijorat deoarece nu cedea cum avea să facă într-un timp scurt. De Gelu nu mai putea fi vorba în asta. Renunțase definitiv chiar să mai vorbească despre asta. Se vedea deci singur, izolat. Trebuia să plece din țară dacă nu voia să se rateze într-un mod dureros, dar trebuia să plece într-un timp util, astfel totul ar fi de prisos. În sufletul lui se vor fi stins peste cîțiva ani avîntul pe care-i simtea acum și care-i dădea convingerea că ar putea cucerii lumea. Dar deși venise primăvară și peste puțin timp va vîni și vară, nișă o modalitate sigură de plecare nu-i stătea la dispoziție. Si nici bani nu putuse strînge de loc da fiind că trebuise să trăiască, iar cît cîstigase nici mă-

car pentru asta nu-i ajunsese.

Si totusi trebuia sa sa o hotarire. Simtra ca nu poate continua in felul acesta. Avea nevoie sa se instruiasca, sa cunoscă. Serviciul fi lua toata ziua aproape numai faptul ca se ducea in fiecare zi si excludea ori ce incercare de a mai citi ceva. Serviciul, isi darea seama, fi brutiza. Era brutizant. Continuind sa mearga la servici risca sa nu mai faca nimic. Si totusi nu putea pleca. Era nevoie sa recurga la un surrogat de scoala. Sa dea examen la o facultate fara frecvența si sa invete mergeand inainte la servici. Era o asigurare pentru mai târziu pentru cazul in care plecarea sa ar fi intrebat.

De alintieri la servici avea din ce in ce mai mult de furca cu secul atelierului care se tot timea de capu lui si cautava sa-l mute din atelierul de motoare in cel de reparatii curente. De vreo doua ori fi infrunase atât de tare ca-l îngrozise si pe maistul Petrică, mosu. Acest Chirita, seful atelierului, era cea mai mare excroc care putea fi inchipuit. Făcea tot felul de escrocherii si prezenta lui Emil fi era ca un chimpe in talpă. Nu putea face sustrageri din magazie in siguranta cind se vedea urmatit de ochii lui Emil. Or nu era zi ca el sa nu faca o afacere din aceasta cu vreun sofer ori cu cineva din afara care venea aici ca la un magazin. Ultimul lucru la care se gîndeau Emil era ceea ce face seful sau, dar el isi darea seama ca acela crede ca-l urmareste.

Emil isi dăduse repede seama de ce se petrece acolo si odată exclamase:

- Asta este adevarata mafie, nu cea din Italia. Cea comunista. Toata țara asta este o mafie.

Chirita isi dăduse seama cam ce vrea sa spună Emil si Emil fi simtise de atunci ca-i era din ce in ce mai ostil. Simtra ca va fi nevoie sa plece mai devreme sau mai tarziu. Insă acest fapt, această dependență de bunu plac al unui imbecil ca acest sef de garaj fi indismunea si-i spunea ca nu trebuie sa-si accepte situația sa cu resemnare. Trebuia sa-si gasescă o posibilitate ca măcy in viitor sa-si asigure o independentă chiar limitată. Trebuia sa incerce sa micsoreze cercul celor care puteau face cu el ce voiau, in cadrul acestui sistem social bazat pe liber arbitru si pe violență. Situația sa de acum era insuportabilă.

Se hotărî să dea examen la o facultate, Dar nu era încă hotărît la ce facultate. S-ar fi simțit atras de filozofie sau de literatură dar își dădea seama că în ceea ce o privea pe prima era o iluzie că creadă că ar putea învăța cu adevărat filozofie. Stia bine ce fel de filozofie se învață în facultatea de filozofie din România. Nu era, această facultate, decât o școală de propagandă pentru marxism și el știa că n-ar fi putut termina nici odată o asemenea facultate. Înceea ce priveste facultatea de literatură își dădea seama că era din punct de vedere a ceea ce ar fi vrut să facă el mai tîrziu, un pre-putin solid paravan pentru el, Cînd în țară cariera de scriitor a fost redură la un simplu oficiu de lăudător al regimului, ar fi o mare concesie să urmezi această școală. De fapt nici această facultate n-ar fi posibil să termeni deoarece ar însemna să treci nenumărate probe de încercare a fidelității, care n-ar putea fi trecute de un om ca El.

Se hotărî pentru facultatea de drept. Iși spuse că dacă este să facă concesii măcar să le facă într-o direcție care mai tîrziu îl va ajuta în lupta sa. Iși spuse deasemenea că dacă vrea să cunoască în esență tipul acesta de dictatură, căruia i se spune comunism, această facultate, singură, ar putea să-i înlesnească. Deogrepe era pentru el împede că guvernanța țării se face prin legi de represiune și nu prin legi menite să consfințească și să ocrotească anumite legi naturale ale dezvoltării societății.

Deasemenea se gîndeau că ar fi mai ușor pentru el să cunoască modalitățile prin care se va putea apăra mai tîrziu, în clipa cînd va spune, nu! Această alegere avea însă și o altă semnificatie. Era o aplicare într-un fel a direcției în care vedea el dezvoltarea personalității sale de mai tîrziu. Implica de altfel și concepția sa despre misiunea artei și a artistului. Căci deși era convins de însemnatatea absolută a esteticii în artă, nu putea pune mai presus de lupta pentru dreptate, adică pentru adevăr. Justiția socială fi apărea mobilul din care trebuie să se naște acel sentiment polemic care este opera de artă. În afara acestei noțiuni, nu concepea arta. Si după acest program nega, credea el că de aceea mulți scriitori notorii. În realitate nu putea să nu-si recunoscă că acei care fuseseră niște luptători pentru dreptate și adevăr, erau în majoritate și cei mai artist

Pentru a se putea înscris la examen însă, avea nevoie de recomandarea organizației de partid a întreprinderii unde lucra. Această adeverință nu era necesară numai la facultatea de drept, dar și la cea de filozofie, psihologie, sociologie, etc.

Lui Emil nu-i venea să credă ceea ce-i spunea secretara:

- Cum doamnă, dacă nu am această recomandare eu nu mai pot urma o facultate de drăpt? De drept tocmai? Nu pot adică învăța carte? Si uimirea fi era nesfîrșită.

In jurul său cei care se înscrău și care luptaseră mult pentru obținerea acestei adeverințe, îl priveau cu un surâs de dispreț ca pe unul care prezenta o poziție singulară acolo. Emil se simții fără să vrea roșind. Apoi îl cuprinse o mînie puternică împotriva acestora căre îl disprețuiau pe el, căre poate singurul își dădea seama de absurditatea situației. Întradevăr, era ceva absurd că pentru deveni un jurist, să fie nevoie de aprobarea partidului comunist. Era un fel de înlăturare a oricărei posibilități ca cineva mai tîrziu să se poată ridica împotriva sa. Își dădea seama că ceilalți îl privieau cu dispreț în virtutea faptului că ei își procurase ră această adeverință, ceea ce probabil le apărea semn unei superiorirăți. Ei știau pe ce lume trăiesc. Știau să se descurce în viață.

Plecă de acolo cu hotărîrea de a nu mai încerca să se înscră la drept. Nu nu va mai face nici un fel de facultate în România. Ii apărea încă o dată clar că încercarea sa era o concesie, o abdicare.

Dar după cîteva zile de necazuri la servicii, își spuse că totuși trebuie să-o facă. Da, trebuie să-și obțină și el această adeverință. Se duse deci să-l caute pe secretarul U.T.C. al autobazei. Dar era puțin încrezător în sănsele sale de a obține ceea ce solicita. Nici nu era măcat înscris în organizatie. Fusese și el înscris în U.T.C. în scoală dar nu dăduse nici un fel de importanță acestui fapt. Nu-l interesare. Acum de cînd se angajase nici nu-i trecuse prib cap că s-ar putea măcar reînscrie în organizație. Ce avea el afacere cu o astfel de parodie? Dar iată că acum avea nevoie de ea. De cîteva ori fusese căutat de secretar, dar îl respinsese cu ironie. Nu era dispus să dea niște babi pentru o organizație ce pregătea viitori comuniști.

Dectretarul îl respinse cu semtimentul că se răzbu-nă pe el.

- A... Acum ai nevoie de mine?! Cum creti tu că pot să-ți dau eu recomandarea asta cînd tu n-ai venit la nici o sedință?! Cînd nu faci măcar parte din organiza-tie?! Cînd n'ai vrut tu să faci p,arte din ea! Să zici mulțumesc că nu te-am dat afară pentru refuzul tău de a te înscrie în organizație. Dacă tovarășul secretar ar fi aflat de tine, imediat te-ar fi dat afară din autobaz Dar eu nu i-am spus. Am văzut că esti omul lui Nea Pe-trică și te-a lăsat împace. Dar această adeverință nu ți-o dau, Nu ți-o dau. Lasă că nu-ți trebuie ție facul-tate. N-au primit ei adevenință cei care lucrează la birouri, dar tu. Dacă vrei să urmezi o facultate, cau-tăti alta.

Emil îi răspunse:

- N-am nevoie de sfaturile tale. Si plecă.

Cînd îi spuse lui Gelu ce a pătit, acesta începu să rîdă.

- La ce dracu te-ai dus la ăla? Ce credeai că vei obține de la el? Cred că-ți va da adeverință? Chiar dacă ai fi meritat-o, fiind comunist cu trup și suflet, cum nu e nimeni în tra asat, și tot nu ti-ar fi dat-o. Nu ți-ar fi dat-o pentru faptul că depinde de el. Numai refuzădut-te, poate trăi constiinta că e și el ceva. Ia imaginează că ar face totul asa cum este lagal. Nu în cazul ăsta, căci aici este pus ca să terefuze, dar și celealte cazuri. Uite, de exemplu fiecare din țara asta care are cît de mică funcție unde poate să-ți refuse ceva, ți-o va refuza. Dară ar face aşa cum e legal, dacă deci nu te-ar refuza, ar însemna că el ar fi un simplu instrument. Dar el vrea să aibe putere de decizie. Vrea să fie un om important, Si atunci își refuza chiar dreptul tău. Dar în ceea ce privește adeverința, ți-o dau e

Emil nu înțelegea:

- Tu?!

- Da eu. Falsă. Cred că dacă cineva ar privi în ac-tele aduse de mine peste tot, n-ar găsi una autentică. Toate sunt false, An deveit expert în falsuri. Cred că într-o zi am să iau toate actele mele, împreună cu bu-letinul de identitate, cu tot, și am să le arunc în foc. Să nu mai stiu de ele. Si am să-mi scot altele noi. Ca și cum m-as naște din nou.

Emil sovăia:

- Nu pot debuta în această carieră juridică, comitind un fals.

Gelu păru nemulțumit:

- Nu?! Dar unde te crezi tu? În America? Acolo unde maș presus de orice este pusă legea? „Acolo unde printruire ilegalitate se destituie președintii? Ești naiv. Acolo e America, nu România. Acolo și copilul de pe stradă, dacă îl dai la o parte, îți replică: „Legea, legea.. Scri legea?!”. Dar aici e România băiatule, Adică o țară lipsită de tradiție juridică. Ce mare facultate crezi tu că o să urmezi aici? O facultate juridică? Nu, o facultate politică. O facultate a politicii comuniste. Bi drăcia dracului îl ai scupule acum... Dacă nu-i scrupule să te duci la o astfel de facultate de ilegalitate, nu trebuie nici scrupulul unui fals, să-l ai.

Intradevar, Gelu îi făcu o recomandare falsă, mai bună decât cele autentice. De exemplu, Emil află că e „devotat trup și suflet comunismului, conducerii de partid și de stat.” Află că iubește cu ardoare noua o rînduire socialistă din scumpa noastră patrie, Republica Socialistă România. „Află că, participă fără excepție toate activitățile de muncă patriotică și fi mobilișeză și pe cei din jur. Că ia cuvîntul în fiecare se-dință de U.T.C. și că este un exemplu în respectarea legalității sociale.”

Avgun moment de criză. Nu concepea să facă un fals, oricât de mult i-ar găsi justificarea. Stia că trăieste într-o lume a violenței, unde valorile adevărate au fost răsturnate. Dar mai stia că el are posibilitatea de a se retrage de la orisi ce compromis. De exemplu acum, nimeni nu-l să îl înscrie la facultatea de drept. Si oricât își spuse că mai trebuie să absolve astfel de facultăți și oameni ca el, care au o alergie în fața nedreptății, nu putea să-și dea dreptate în a folosi un fals. Cedă toruși și de atunci trăi în suflet, sentimentul că viața sa să-a descompus complet. Că nici o linie dreaptă nu-i mai este posibilă de urmat de acum încolo în țară. Facultatea aceasta nu-i mai apărea ca o posibilă cireșă ci ca o exacerbație. Plecarea din România era drumul pe care trebuia să meargă el de acum înainte. După o săptămână de ezitări, mergea la facultate și se înscriese.

Trecuseră aproape patru luni de cînd se întorsese din armată. Era luna mai. Călduri mari veniseră anul acesta cu mult mai devreme decît de obicei. Soarele strălucea puternic pe cer și natura parcă explodase într-o culoare verde pătăță pretutindeni de zozul și albul florilor. Se deschiseseră străinările, atît de puternică era căldura.

Emil și făcu socoteala că ar mai avea mată puțin de două luni în care să se pregătească pentru examen. Trebuia să se pregătească la cele două discipline pentru examen: istorie (a României) și elemente de socialism științific. De la început se simți dezamăgit cînd deschise cele două cărți. Cînd văzu că în capitolul dedicat istoriei filozofiei se afectau patru pagini filozofilor de la Platon și pînă la Kant, iar lui Marx, nu ma puțin de douăzeci de pagini, aruncă carte, duă ce mai întîi scuipe în ea.

Renunță iarăși să mai se prezinte la examen și timă de trei zile citi romanul lui Flaubert pe care le găsi în casă și-și aduse aminte că le cumpărase înainte să plece în armată, dar nu avusese timp să le citească.

Se linistit apoi și se puse pe învățătură. Învăță, înfrînindu-și scîrba, definițiile absurde din manualul de socialism. Iși dădea perfect de bine seama că învăță o materie care nu era de fapt un obiect. Învăță o iluzie. Dar această iluzie trebuia să fie știută de el dacă voia să intre în facultate. Era aceasta de fapt singurul rost al acestei materii. Probleme învecinate, prăfuite, la lupta de clasă, ca revoluția socialistă, ca lichidarea unei orfânduri bazate pe exploatare, îl iritau profund prin precaritatea lor. Îl făceau să-i singureze inteligența. De multe ori lăsa carte din mînă sau o trînti de pămînt.

Dar această simplitate, această precaritate de idei îi ajută să le rețină în cîteva zile. În liceu nu învățase niciodată la această materie și de aceea avusese notele cele mai proaste din clasă. iar profesoara, o fată grasă care credea că poate face și gospodărie dar poate face și filozofie frumosel, îl urcă de la început de cînd, văzînd-o întrînd în clasă exclamase;

- A... la filozofie era și firesc să avem profesor exilului.ro o femeie. Nu știu ce s-ar face filozofia fără femei. Dar mai ales femeile fără filozofie și fără artă.

In privința istoriei stia că trebuie să învețe de-a seama ceva în mare parte neesential. Stia că în această disciplină se practică o deplasare de accent care echivalează și o falsificare a adevărului însuși. Pentru că nu poți învăța pe cineva istorie ~~omnzentindu-i~~ dintr-o perioadă misarea muncitorească și ignorând faptele care au adevărat importanță așa cum nu poti atrage cuiva atenția asupra literaturii dacă-l vei vorbi de Jacob Negruzzi și-l vei trece sub tăcere pe Eminescu. Ori tocmai această deplasare de accent falsifică adevărata istorie tinerelor generații care, în loc să poată stăpâna adevărata istorie, gesturi istorice care au făcut ca această istorie să fie astfel și nu altfel, trebuie să-și încarce memoria cu grevele muncitorești care au avut loc în trecut. Potrivit principiului că nu personalitățile fac istoria ci masele, marile epopai naționale ale românilor, cum a fi cucerirea independenței de stat din 1918 ori unirea cu Transilvania din 1918, par niște evenimente care sau făcut printr-o spontană ~~adicare~~ a maselor, ca și cum fiecare țăran de atunci ar fi avut individual, clar reprezentată conștiința evenimentului. O absurditate evidentă, cind ne gîndim că personalități mari ale națiunii nu odată au dat dovadă de derutare în fața necesităților naționale.

Emil era mai ales indignat căci vedea în aceasta nu un lucru pozitiv pentru națiune, ci dimpotrivă ceva negativ. Odată că ascunderea adevărului nu poate fi din principiu un lucru cu urmări bune, și în al doilea rînd dat fiind faptul că negarea rolului unor mari personalități politice era dăunătoare mai ales prin golitea istorie românești de conștiințe, de inteligențe, de valori ceea ce întuneca epoci întregi. Or exemplul acestor personalități este mult mai stimulativ în fapt decât evenimentele însăși. Pentru că se creează ideea că viața limitată a omului poate fi trăită constructiv pentru spăcie și deci pentru națiune. Ce mai într-un cuvînt se căuta a se extirpa orice aluzie la personalități deci la conștiințe. Ori lipsa conștiinței presupune numai bestialitate. Era deplorabilă ideea că aceste evenimente au fost făcute de țărani și de muncitori cind se stie că țărani și muncitorimea au fost numai mase de nanevră în istorie. Asta nu îi minimalizează rolul și rostul dat fiind că marile personalități au fost fii ai acestor clase. Si faptul că românii au fost conduși de principiile săi

ini nu ~~nu~~ minimizează meritul. Dar mai ales îl indigna faptul că înseși faptele istorice erau falsificate atribuindu-se astfel fapte unor ~~pameni~~ care pe atunci nici nu aveau cunoștință de ele. Aceasta era situația istoriei moderne și contemporane, în special a evenimentelor din jurul celui de al doilea război mondial. Comuniștii căutau să submineze autoritatea și meritele or cărei mari personalități sau oricărora forțe în afara de ei. Astfel nimeni nu mai făcuse nimic prin istoria românească a acelor ani în afara comuniștilor. Cel mult dacă participaseră undeva pe de parte.

Recitirea istoriei acesteia, după acesti patru ani ce trecuseră de când terminase școala, îi dădu nenumărate motive de indignare și-i atrase atenția asupra acestor fapte. Întellegea căt de bună propagandă făsi pot face comuniștii falsificând istoria. Infrințânduși repulsia față de mînciuna enormă care era manualul de istorie, învăță cu temeinicie..

Nu mai avea toruși timpul necesar să parcurgă întreaga materie. Se orientă deci în a învăța numai o parte și anume jumătate din materialul privitor la istoria veche și jumătate din cel referitor la cea modernă și contemporană. Dacă avea noroc să-i cadă subiecte din acest material putea lua examenul, dacă nu, nici nu era o mare pagubă. Dar atât căt făsi propuse să învete, învăță cu multă grijă față de amănunte chiar.

Afară timpul era nespus de frumos. Cerul era de un albastru pur și multe zile nu apăru pe suprafata sa nicăcar cel mai nefinsemnatnor. În văzduh plutea o mireasă fimbătoare căr pe străzi multă lume se plimba în orele din afara serviciului. Ii era greu să stea închis în casă să învete. Totusi nu cedă ispитеi de a pleca și el pe străzi și închis în casă, după terminarea serviciului, cîtea și făsi transcria pînă noaptea tîrziu. Dar cu căt se apropiava data examenului cu atât fi venea mai greu să învete. Aș fi vrut să se consume odată aceast eveniment.

Cu Gelu, numai rar mai vorbea. Chiar la servîfu el fusese mutat în alt loc de muncă și se vedea mult mai rar. Serviciul fi devenise de nesuferit. Parcurgerea ~~materiei~~ pentru examen, deșteptase în el plăcerile intelectuale de demult care acum fuseseră uitate. www.parhivesexilului.ro
rioadă atât de lungă ca cea a armatei.

Intr-o dimineată de iulie merse la examen. Cînd intră în parcul facultății, fu uimit de marele număr de candidați înscriși la examen. Peste două mii, pentru o sută de locuri. Dar ceea ce-l uimi cel mai mult era faptul că majoritatea era din provincie veniți.

Peste tot, pe bănci, pe iarbă, pe jos pe lîngă zidurile facultății, acești candidați citeau va ciorchini. adunați peste tot. Majoritatea erau de la țară și Emil fi cîntări repede cîte parale făceau. Era acei copii de țărani, semi-analfabeti care terminaseră licee generale de prin comune, cum numai la noi se pot termina scoliile. Porniți pe căpătuială, care la ei însemna ieșirea, fuga din mediul sătesc devenit îngrozitor, învățaseră de rost scheleticele manuale. Si acum cu valize, cu găini frînte, cu tuică, cu slănină, veniseră, gata să dea luptă cu acest examan.

Emil intră în vorbă cu cîțiva. Nu-l mai interesa acum examenul. Voia să vadă care sunt viitorii lui coleg. Nu se înșelase. Majoritatea zdrăbitoare erau cu totul redusi la minte, și chiar cînd nu erau, erau atât de lipsiți de orice cultură, că se înfioră vorbind cu ei. Nu înțelegeau mai nimic din nouțiunile pe care le învățaseră pe de rost. (De alfel majoritatea nici nu știuseră care sunt cu adevărat subiectele și nu știuseră ce fel de pagini să transcrie din memorie) la examen.) Dar toti stiau că trebuie să îngrămădească în teze cît mai multe citate din cuvîntările lui N. Ceaușescu și din documentele de partid. Dar cu toate acestea Emil își dădea seamă că cei mai mulți sunt eliminați din cursă dinainte din cauza lipsei lor totale de creer. Dar nu putea să nu-și spună că totuși din aceștia trebuiau totuși că aceste locuri să fie umplute și că mulți din ei vor ieși în fine avocați care vor trebui să mînuiască concepte juridice, să lucreze cu notiuni uneori absolute. Si pentru prima oară fi fu rusine că se află în locul acela. Nu era acolo locul său. Știuse asta dinainte dar făcuse concesi și iată că decupzind într-un mod grotesc. Se amesteca într-o lume pe care nu o putea accepta și totuși voia să fie și el acolo. Frâi sentimentul penibil că a venit să cersească ceva. Si iarăși nu mai vră să intre la examen. Era deprimat cum nu fusese niciodată în viața sa. Acesta era universitatea pe ogre o visase el în anii liceului?

In sală, cînd ar fi trebuit să se concentreze asupră subiectelor, care căzuseră exact din materia pe care el o învățase, mai bine de o oră nu putu scrie un rînd, nu putu măcar o idee să-si noteze. Parcă nu-si putea dezlipi privirile de la cei din jur. Ii privea cum se apleacă disperați asupra foilor albe înegrindu-le cu un scris tremurat și dezordonat din pricina emotiei. Nici unul parcă nu mai era preocupat să păstreze chiar în condițiile unei concurențe și a unui maraton cu timplul o ținută cît de cît decentă. Figurile erau descompuse și fisi sopteaunul altuia cu priviri de hoți cîte un amănumit pe care îl uitaseră sau pe care nu-l stiuseră. Căutau să-si amintească cîte ceva și figurile se schimba moneseau de parcă s-ar fi rugat unui Dumnezeu, de tot neîndurător. Emil se trezi chiar cu un biletel trimis de o tînără cu niște ochi mari pe care o admirase înainte de intrare în sală. Aceasta îl întreba anul unei conferințe a P.S.D.M.R. Abea atunci se dezmeticii și se concentră să-si amintească. Ii trimise la rîndul său un biletel în care fi scrise anul și o întrebă cum o cheamă. Fata fi răspunse prin semne că fi va spune după examen. Si se apucă cu înfrigurare de scris.

„N-are nimic frumos în ea în momentele acestea” fisi spuse Emil și se apucă și el de scris. După două ore terminase lucrările care nu erau lungi dar nici prea scurte. Le predă și iesi în curte. Asupra sa se repeziră o mulțime de prieteni și de rude ale celor se mai găseau încă în sală și l întrebară despre subiectele ce căzuseră.

Ieși în stadă. Mulțimea automobilelor și a pietonilor fi părea ceva strîn și i trebuiră cîteva minute să se integreze ritmului străzii. Se îndreptă spre casă pe un drum ocolit și intră prin toate librăriile din cale. Se duse apoi la strand cu Gelu. Era prima dată în acel an cînd mergea la lac. Altădată pînă atunci era sătul de scăldat. Acum cînd se dezbrăcă parcă nu-i venea să intre în apă. Avea impresia că nu mai recunoște locurile și că locurile nu-l mai recunosc nici ele.

In apă se simți bine. Se destinse și iesi tocmai tîziu după prînz cînd începu să sintă foamea. Plecă cu Gelu spre casă dar pe drum se răzgîndiră și merseră să mânânce împreună într-o bodegă în care intrau pe vremuri de la scoală.

Se așezară la o masă cu o fată plină de pete și după ce cerură bere și de mîncare începură discuția. Gelu era nemulțumit.

- Muncesc degeaba. Nu-mi ajung banii nici măcar să-mi cumpăr o sticlă de vin mai bun în fiecare zi. Spune și tu dacă asta e leaſă. Cînd o stică de bere costă cît o oră de muncă, cum mai pot eu să mă descură? Imi vine să mă las de muncă. Si am s-o fac. Dar dacă acum mă las de servicii nu mă m-ai angajat niciodată în România. Am jurat că ăsta este ultimul meu servici. În ziua în care voi pleca de aici, niciodată nu voi mai merge să fie explotațat de porcii ăștia care mi-ai lutt tinere ţea. Gata, atunci s-a terminat. Tu poate crezi că glu-mesc. Nu! De aceea chiar mai mă țin de serviciul ăsta. Pentru că hotărîrea mea e definitivă. Se spune că la noi nu sînt șomeri. Ei bine și dacă nu sînt, ce? Sînt eu mai ajuns cu salariul meu decît un șomer din occident? Eu muncesc și tot n-am bani. La noi este vorba de un șomaj mascat. Pentru că la noi nu muncește nimeni cu muncește un muncitor în occident la patron. Altfel nu l-ar ține. La noi fiecare trage mîța de coadă și seface că muncește. În realitate el cîștigă bani pentru ca mai mult să strice. Eu astăză m-am enervat și am dar cu ciocanul într-un bloc de motor. Crezi că s-a sinchisit cineva. Am aranjat și am făcut proces verbal de casare și am scăpat. Dar îmi vine să sabotez, nu știu ce am. Tu nu vezi că s-a luat salariul unui muncitor și s-a împorțit la doicane mai mult se încurcă unul pe celplalt? ;i noi zicem că am scăpat de șomaj. Că n-ame someri. N-ave dar nici muncitori n-avem. Pentru că nici condiții de muncă ca lumea nu avem și nici trăiere de înimă nu avem. Dacă nici ei bani, de ce să muncești. În sfîrșit să ști că n-am renunțat la idea de a pleca cu barca. Stiu că tu ai renunțat de cînd cu facultatea, dar eu nu. Si am s-o fac. Am să cumpăr eu barca și dacă ai să vrei să mergi cu mine bine. Dacă nu voi pleca singur.

Emil zîmbi în sinea sa. Iși dădea seama că Gelu este iarăși nemulțumit de viață și de aceea vrea să plece din țară, dar mîine poate va renunța iar cînd ceva îl va tenta să încerce din nou. De acea nu-i mai spuse nimic. Stă acum cît trebuie să creadă din vornele sale și cîte nu. Il simțea pe Gelu că ar fi vrut un răspuns dar de cea el țăcu și mai mult. Plecară ce acolo tăcuti, gînditori.

Examenul meu dură încă o săptămînă. Emil sustinu și o probă orală. Subiectul care fi căzu aici, fu cultura î socialism și el îndrugă cîteva cuvinte despre cultură în general și profesoare care rămase totuși contrariată că el nu vorbea de cultura socialistă fi dădu nota opt. După încă o săptămînă se anunță rezultatele. El era al cinci zeci și saselea pe lista admisiilor.

Nu simți nici o bucurie. Era doar senzația căma scăpat de ceva neplăcut foarte. Se gîndeau că examenul acesta este prin el însusi o absurditate. Pentru că de l început exclude poate oameni de valoare care ar dori să urmeze dreptul dar care nu sunt pregătiți pentru acest penibil examen. De altfel avea să stie în anii următori că examenul acesta este punctul cel mai impărtant din toată durata facultății caci indulgența profesorilor este atât de mare că cine a avut norocul să treacă de examenul de admitere, termine facultatea năuind automat. Dacă ar exista o scoală de drept de valoare care să aibe o stachetă ridicată în ceea ce priveste cunoștințele și care să opereze mai mult cu noțiuni descarnate, abstrakte și absolute, numai cei care ar fi prea capabili să putea promova. Si atunci admiterea ar deveni de prisos. S-ar putea înscrive oricine, căci ar fi sigur că nu oricene ar promova. Dar asa...

După o săptămînă, trecu pe la facultate să-si cumperi cîteva cursuri, curios să stie despre ce avea să învețe în anii ce vor urma. Nu se tipăriseră încă dar găsi cîteva din anul trecut. Iși cumpără un curs de drept constituțional și se duse acasă să-l răsfoiască în liniste. Se aștepta să fie conform politiciei partidului dar nu crezuse că poate fi atât de certat cu logica să că poate face încercări atât de desperate de a escamota adevăruri din cale afară de la îndemîna bunului simt. Iși dădu seama că poate din toate materiile de la facultate, dreptul constituțional era cea mai deformată față de adevărata știință constituțională. Era un monument, înțelegea el cu prea pușine cunoștințe juridice, de lipsă de logică și de construcție haotică. Ce mai, era o minciună de la un cap altul, și mereu căuta să cîrpească cîte un loc unde pînza adevărului era prea de tot sfîșiată. Autorul era Nistor Prisca. „Trebuie să fie cel puțin secretarul de partid al facultății” și spuse Emil. Trebuie să fie tînăr dacă falsifică cu atîta cinism adevărurile cele mai simple.

Află astfel că constituțiile comuniste consfintesc în formulări solemne cuceririle mărețe obținute de poporul muncitor. Si că aceasta, în condițiile în care țările imperialiste, adică Anglia, Franța, R.G.F., S.U.A. și altele, întetesc lupta lor împotriva acestor cuceriri. Aruncă scîrbit cartea și nu se mai interesă de ea mult timp, pînă în preajma examenelor. din prima sesiune

Viața își urma pentru el cursul la fel de monoton. Serviciul îl sleise de orice voință de preocupare intelectuală. Citea mai rar iar despre vechile lui prieteni literare nici nu mai era vorba. Cînd termina serviciul era atît de scîrbit, atît de copleșit de urîtul vietii din atelier încît avea nevoie în fiecare zi de o perioadă de acomodare care dura mai bine de două, trei ore. Astfel numai seara mai dădea drumul la radio și asculta Europa liberă. Era singura preocupare intelectuală pe care își-o mai îngăduia.

Relațiile lui cu Gelu deveniseră și ele mult mai de părtate. Acestea mereu vornea de o posibilă însurăroare să să sar niciodată nu spunea cu cine anume. Rar de tot mai ieșeau împreună. Emil trăia din ce în ce mai mult ca un somnabul. Nu-și găsea rîmul său interior și se simtea pierdut undeva pe un drum pustiu pe care el umbre deși nu acolo ar fi fost locul său.

Se simtea obosit și fizic. Sculatul de dimineață în fiecare zi, munca în atîtea duminici care era obligatorie, îl obosiște. Se împlineau în curînd patru luni de cînd începuse munca. Si nu-și permisese măcar două zile de odihnă. Faptul că stătuse zile întrezi în casă învățînd, ba chiar pierduse și nopti, nu era de natură să-l facă să se simtă mai odihnit.

Zilele de iulie treceau una după alta cu cer înalt și cu mult soare, fără ca Emil să simtă bucuria ne care altădată o trăia în mijlocul verii. Simtea neviaia unei schimbări. Ar fi vrut să-și petreacă cîteva zile la mare dar nu această dorință nu era atît de puternică că să-l facă să se hotărască la ceva.. Belu plăcă chiar, la mare și el rămase singur. Nu putea merge și el neavînd posibilitatea de a-și lua un concediu. Si totuși ar fi vrut să se schimbe ceva în viața lui. Dar el simtea că nu are energie să facă el însuși. Ar fi avut nevoie de cine? care să-l facă să simtă un interes cît de mic. Dar cine?

Intr-o dimineată, cînd se întrepta spre servicii, văzu un accident. Un autocamion lovișe mortal o femeie. Fu curios să vadă mai de aproape ce se întimplase. Era aceea curiozitate care este cu atât mai mare cu cît ști dinainte că ceea ce vei vedea va fi de natură să te îngrijească. Întinsă pe pavajul străzii, la vreo doi metri de bordură, era o femeie cam de treizeci și cinci de ani cu capul plin de sânge și cu un pantof sărit din picior. Poziția sa era chiar ciudată, așa schimonosă. Murise pe loc, cînd fusese izbită în plin de camion. Cineva pusește pe ea cîteva zile, dar această intenție de a ascunde un lucru grozav la vedere, cum era acest cafavru, făcea scena și mai tragică prin sugestiile pe care le crea.

În jurul ei se strînsese o multime de oameni care comentau cu aprindere faptul. Puțin mai la o parte, șoferul camionului, care bloca acum drumul, plingea înconjurat de cîțiva trecători. Bolborosea cuvinte fără nici o noimă:

- M-am nenorocit, m-am nenorocit. Si așa eram nenorocit. Dar acum sună mort. Sună nenorocit. Ce mai?! Ga-tă! Sună mort acum. Era îmbrăcat în niște haine zdrenăuite și nespus de murdare, așa cum sună majoritatea șoferilor după aceste basculante care fiind vechi trebuie reparate întruna..

Lumea se oprea, privea, apoi după cîteva minute pleca mai departe unde avea treabă. De aceea numărul celor ce se strîngău în jur nu era niciodată mai mare. Toti vorbeau odată, fiecare voia să stie ce s-a întâmplat și își lungeau gîturile pentru a privi peste multime. Cîțiva care fuseseră acolo în momentul accidentului dădeau relații celor din jur cu un aer de autoritate a oamenilor care sună în treabă. Unii spuneau că șoferul ar fi de vină, că de ce n-a încetinit viteza dacă era în apropierea stătiei de tranvai? alții că femeia era de vină că trebuia să se uite cum traversează atrada. O babă drăguia într-o.

- Firați ai dracului să fiți, că nu vă mai satură Dumnezeu de mașini. Mașini și mașini. Peste tot numai mașini. Firați ai dracului.

Si așa cum se întâmplă totdeauna la romani, unde nimic nu este luat în serios, cîțiva începuseră să spirite pe seama moartei și cei dinjur contaminați de veselie rîdeau și ai. Pentru că la noi, nu este loc un-

de românil să nu facă o glumă. Si această senilitate a sentimentelor dă nastere la cele mai grotesci situații. Romanul rîde de orice. Nu-l cutremură nimic. El nu trăiește sentimentul de tragic, el trăiește numai frica.

Emil după ce aruncase o privire moartei, se întorse și privea cu curiozitate multimea. Privea chipurile oamenilor care parcă se lungeau în dorința de a privi femeia care fusese ca ei pînă mai acum cîteva minute. Si fiecare își plinba un moment privirea pe pulpele ei care rămăseseră dezgolite. Emil le privise și el și simtise un moment acel curiozitate exclusiv sexuală, în fața pieții aceleia netede de femeie coaptă, care parcă iradia un val de căldură ce se transmitea sufletului. Apoi aspectul portjartierei care se zărea ieșind cîțva de sub rochia ridicată fi crease o impresie stranie, ca și cum femeia aceea ar mai putea fi înviată, numai din cauză că poartă acel portjartier ca atîtea femei ea și ea. Era în poziția ei un moment de tranzitie între viață și moarte ca și cum scopul în care hainele ei fusese ră îmbrăcate mai fi dădeau un fel de viață postumă. Viață care se va fi stins din momentul în care oameni cu conștiința morții ei, o vor refîmbrăca pentru moarte.

Cînd întoarse capul surprinse privirile unei tinere femei îndreptate asupra sa. Dar cîndel la rîndul său începu s-o privească cu curiozitate, ea întoarese capul și privi din nou înspre moartă. Emil observă la început numai linia perfectă a gîțului și albeata pieții în contrast cu negreala părului. Apoi privirea fi coborî pe trup și observă că fata era puțin cam slabă din care cauză te surprindea peste tot un aer de finete și desăvîrșire, ca o statuetă construită cu un exces de tehnicitate. Intreg corpul acela cu picioare lungi și cu mijlocul sătire, radia o impresie de tineretă contrazisă de detaliile mîinilor a glesnelor care părea maturizate frumos în încîlceala de vene albastre, subtiri, care se miscau tot timpul sub mobilitatea articulațiilor. O anume maiestate se degaja din miscări care îl făcu pe Emil s-o privească cu interes. un timp.

Fata după ce aruncă o privire asupra mulțimii de oameni care începuse a se rări oarecum, își reîntoarse privirea asupra lui Emil care fi putu vedea chipul. Fu izbit abea acum de frumusețea ei și avu certitudinea că e o interesează. Avea ochii mari, dar nu prea mari, și o

frunte albă și intelligentă. În jurul ochilor, cearcăne fine parcă fi îndoliau întreagă privirea. Gura nespus de roșie avea acea baloare senzuală care este parcă o continuă invitație de a o săruta.

Fata îl privea. Si deodată frumoasa ei gură se destinse într-un zîmbet firesc, unul dintre acele zîmbete cu care Emil nu mai era obisnuit de multă vreme. Ar fi vrut să zîmbească și el ca un răspuns, dar nu putu și strîmbătura pe care o făcu trebuie să fi fost neplăcută căcă. Observă cum dîntrodată colțurile buzelor fetei se lasă în jos și o privire contrariată apară în ochii ei. Apoi întoarse capul în altă parte.

Emil simți o tristețe în suflet. Iși dădea seama că începe să înceteze să mai fi omul de altădată. Era într-un fel firesc să fie așa. Locul unde acum își petrecea o jumătate din viață era cenușiu ca și încercarea să de a zîmbi de adineauri. Iși dădea seama acum într-un mod dureros că trăieste o viață lipsită de frumusețe, că să îñtrăinat de iubire, de visare, în sfîrsit de ceea ce făcea pînă atunci adevărata să ființă. Si asta pentru că acceptase această viață, ca pe ceva provizoriu, dar că acest privitorat se prelungea și avea să sfîrsească prin a deveni un lucru firesc. Si asta atât de încet, a tît de pe neobservate, așa cum omul nu-și poate fixa etapele îmbătrînirii sale. Pentru că mereu aceasta se face atât de lent și elare doar reprezentarea finală cînd consternat se privește în oglindă și dă peste o fotografie de demult. Într-o dimineață cînd lipsise de la servicii deoarece nu se putuse scula, avusese un sentiment ciudat cînd văzuse copii plecînd la scoală. Imaginea aceea era definitiv pierdută și atunci iată că ea fi re-apărea trezindu-i nostalgi. Ascultase atunci muzică, și muzica care altădată făcuse parte din tineretea lui, din adolescента sa, era acum o muzică nouă care căpătase în afara frumuseții sale originale un fel de polen care era nostalgia să după zilele ce trecuseră atât de repede și care fuseseră atât de frumoase.. Atunci în acea dimineață simtise acel prim semnal de alarmă că își răvăses te tineretea dar așez semnal îl sfîsiase atât de tare încît undeva în subconștiens se temuse de atunci să se mai gîndească la asta. Viața pe care o ducea azi nu era cu nimic deosebită de cea dinainte. Ceea ce era însă aici un decalaj uriaș era în comparație cu visele pe care și le făcuse atunci. Si nu putea duce această vi...
www.arhivaexilului.ro

decât făcind abstracție de ele și ocolind cu grije tot ceea ce l-ar putea face să-și aducă aminte de aceste vi se. Era o amortire.

Si iată că acum, zîmbetul acestei fete, fi să și se Giulgiul acesta cu care se înfășurase și lăsase să pătrundă în sufletul și în creerul său, năvalnic, ca un suvoi de primăvară care rupe un baraj subțire, un torrent de senzații și de gînduri de o dulceată dureroasă. Privi în jur și observă că mușimea era acum împrăștiată de doi milițieni de la serviciul de circulație care cu impertinență pe care numai în țările comuniste o au, împărtășau multimea. Iși sunse că fata va pleca și simtea acum că are nevoie încă o dată de zîmbetul ei, ca și cum acest zîmbet ar fi o încurajare pentru el ca să se smulgă din toropeala sa. Si fata care îl privea acum dinou, fi zîmbi iar.

Emil făcu un gest fără sens căci își dădea seama că orice ar face nu va putea zîmbi. Dar de data asta fata îl privi într-un fel ciudat și lui Emil i se păru că privirea ei cuprinde o imputare și o mîndrie contrariată. Rămase în loc și o privi cum de depărtează. Dar apoi își spuse că neapărat trebuie să cunoască această fată și lăsînd accidentul plecă după ea. Iși dădea seama că situația aceasta s-a complicat acum cînd ea mergea repede înaintea lui. Si că dacă el nu va face ceva pentru a o opri peste cinci zeci de pași urmărirea lui ar căpăta an aer fortat, nefiresc, ca o impuritate într-un tablou care putea fi perfect altfel. De aceea din doi pași fu lîngă ea și o apună de mînă.

Ea tresări și făcu instinctiv un pas lateral căutîn să se ferească și atunci Emil își dădu seama că a greșit din nou. Ea, neplăcut impresionată de gestul său, își trase mîna cu un gest repezit.

- De ce mă prinzi de mînă? îl întrebă.

Emil nu știu ce să-i spună. Vorbi cu un fel de panică.

- Voiam să te opresc.

Ea își păstra perul distant. În felul în care vorbea Emil vedea că vrea să plece și acest lucru ar fi fost pentru el ca o catastrofă. Ar fi rămas pe loc ca un caraghios? Si ar fi lăsat-o să plece definitiv? Ea îl întrebă.

- Dar mă cunosti?!

- Nu, dar vreau să te cunosc. Ii răspunse Emil care

simții fiorii unei enervări în fata atitudinii ei.

Privirea ei deveni însă în contratimp cordială și buzele prinseră iar a zîmbi. Ii întinse mîna și-i spuse cu glas puternic și sigur:

- Poftim. Gina mă cheamă. și zîmbea într-una cu mîna în mîna lui.

Emil simți că lucrurile au intrat pe un făgaș normal și cordialitatea ei caldă îl făcu să zîmbească, iar faptul că-si dădu seama că a zîmbit în sfîrșit fi împotr pură obrazul. Un fior cald în inimă se scursee parcă din strîngerea aceasta de mînă.

- Lucrezi aici la garaj? îl întrebă ea.

Se gîndi să nege dintr-un fel de jenă, dar se gîndi că ea n-are cum să știe miile de mizerii pe care le presupune numea aceasta și disprețul ei nu poate fi în nici un caz îndreptat spre abiectul adevărat.

-Da.

- Te duceai la servici?

Emil fi spuse rîzind

- Da, dar mi se pare că nu mă mai duc.

Ea deveni serioasă și-i spuse.

- Ba trebuie să te duci. Nu de alta, și acum rîse ea, dar sănt eu ocupată acum. Dar diseară, dacă vrei...

Felul ei deschis de a vorbi și de a se purta îl uimîră cărecum pe Emil. Iși dădură întîlnire pe diseară undeva în apropiere și ea plecă. Emil o privi cum se de părtează și priv minte fi trecu gîndul „Nu va mai veni” Dar ceva fi spunea că totuși are să vine. Cordialitatea privirii ei, trăsăturile fizice de o frumusețe deosebită parcă aparțineau unei zone de noblețe care excludea o comportare meschină. Si apoi fi părea cărecum firesc. Stia că este un bărbat frumos și-si aducea aminte cum la scoală felete îl iubeau și toată ziua erau în jurul său. E adevărat că el le făcea mereu tezele la limba română, dar oricum stia că e privit cu multă simpatie de ele.

Acum, întorcîndu-se, căci o condusese o porțiune de drum, își dădea seama că se năștea în el acel sentiment pe care nu-l mai încercase de mai mult de doi ani. Trăia din nou parcă apropierea unei ființe feminine, cu totă dulceața acestei apropiieri și simțea cum inima fi bată mai tare. Uitase acest sentiment. Dar se și mira puțin cum o atât de scurtă discuție a avut astupră sahivăexilului.ro atât de puternic efect.

Iși dădu seama că pașii îl purtau spre servicii. Se opri. Nu avea ce mai căuta acolo. Afară soarele de dimineață începu să strălucească puternic și să încâlzească străzile. După clipele plăcute trăite cu acea prezentă minunată, lui Emil i se părea că a se duce la servicii în mijlocul acelor oameni, era echivalent cu o profanare. Respinse gîndul acesta pe loc. Nu se va duce la servicii.

Porni agale pe străzi înapoi spre casă. Gîndul că nu va mai merge în acea săptămână servicii îi crea o stare de libertate care îi ascuțea simțurile, îi dădea un fel de bucurie dezastru. Trecuseră cîteva luni de când nu mai fusese la acea oră pe străzi.

Coborî pe șoseaua Ștefan cel Mare și se gîndi să cătească la dreapta pe Calea Floreasca spre casă. Se răstignînd și spuse că mult mai bine își face o plimbare prin parc. Se îndreptă deci spre Herăstrău. Pe drum, pe străzi era puțină lume. Copiii se duceau la școală, femei plecau de acasă la piață poate. În totul domnea o liniste și o pace pe care n-o mai cunoscuse el de mult. Trăi nostalgia străzilor neaglomerate, a luminii pure de dimineață și în suflet îi se deschiseră imagini din perioada de dinainte de armată. „Cine este silit să se ducă în fiecare zi la servicii, ca ușii rob nu este om” își spuse el. „Sau poate că nu acolo este locul meu. În orice caz această situație trebuie să înceteze într-o zi.” Dar dîndu-și seama că revenirea gîndurilor acestora triste îi întunecă fericirea, își spuse că în acea zi nu trebuie să se gîndească decît la Gina.

Iși simțea sufletul plin de ea de parcă ar fi iubit. Se de fapt, își dădea el seama, chiar o iubea. Dacă ar fi spus cuiva asta, acela poate ar fi rîs de el. Dar faptul că o iubea era o realitate. De cîte ori nu se îndrăgostise el de apariții fugăre care apoi dispăruseră din viața sa. Uneori vederea unei necunoscute pe stradă îl făcea să trăiască sentimentul iubirii care ca un vulcan activ, mereu sta gata să irupă. Totdeauna fusese încălinat spre melancolie, dar mai mult spre iubire, spre o iubire puternică care să se nască într-o secundă. De multe ori își spuse că de fapt mai minunată era această așteptare a iubirii decît poate iubirea însăși. Dar necunoscând iubirea, nu sub aspectele ei de rutină, căci asa o cunoștea chiar foarte bine, căci ajunsese acolo cu cîteva din colegerile sale de școală, de mai multe ori

dar sub aspectul ei pur.

Pe la prînz, după ce dăduse cîteva ocoale lacului, unde bărci de canotaj brăzdau apa în toate direcțiile, ajunse acasă înfometat dar cu un sentiment de plinătate sufletească. Parcă se regăsise pe sine. Iși spusese în sine că o iubire obligă la puritate, la demnitate, la măreție, că în sfîrșit viața lui trebuie să se schimbe. Dacă va merge astfel înainte va sfîrși prin a nu mai fi el îngușit.

Acasă, înainte de a pleca la întîlnire, se uită în oglindă și văzu cu satisfacție că este un tînăr frumos. Dar părul prea scurt tuns îi schimba oarecum expresia pe care ar fi trebuit el să-o aibă, în concordanță cu felul său interior de a fi, cu felul sensibilității sale. Dar îi era imposibil să se poarte așa cum ar fi dorit. Ar fi fost obiectul celei mai bestiale curiozirăți dacă ar fi îndrăznit să abordeze plete pe spate așa cum ori care tînăt o putea face în occident și așa cum o putea face și aici acum patruzeci de ani. Căci moda tunzorii scurte care te depersonaliza apăruse relativ recent. Mi de sănii oamenii purtaseră plete.) N-ar mai fi fost permis nici la servicii. Mu mai spunea că ar fi fost oprit pe stradă de milițieni, care l-ar fi dus la secție unde și-ar fi bătut joacă de el ciuntindu-l cum ar fi vrut gușile lor și cefele lor țepene. E o barbarie, coinchise el.

.-§-.

Cînd ajunse la locul de întîlnire, la ora fixă, era deja neliniștit de absenta Ginei. O căutase cu privirea încă de departe fără să-o zarească. Iși spuse din nou că poate n-are să vină, că poate a fost ridicol gîndinduse la ea întreaga zi. Că poate pentru ea nu fusese decît o modalitate de a scăpa de o situație neplăcută. Iși aduse aminte că a prinso de mînă șeea ce era un gest prostesc și brutal. „Poate vine totuși” își spuse.

Dar cînd după un sfert de oră continua să stea singur în locul acela, ~~se enerva~~ și apucări nervii. Da, era un idiot fără pereche cînd și-a putut închipui că ea va veni. Era și o prostie să-și închipue că în această țară, o fată mai poate avea un suflet nefințat de meschinărie care domnește peste tot. Lipsise de la servicii, umblase pe străzi ca un prost și acum iată-l golit de orice conținut. „Sînt un caraghis, un dobitoc, un bou, și mai, da că am ajuns eu să cred în posibilitatea unei iubiri fri moase, cînd de atîtea ori am gresit pînă acum.”

Nu-și putea ierta faptul că s-a lăsat amăgit în felul acesta. Cînd de atîtea ori stabilise că nu trebuie, cu nici un preț, să mai accepte întîlniri cu vre-o femeie. Stia că problema întîlnirilor este mai mult decît neplăcută. Practic nu exista siguranță că, dînd întîlnire vreunei femei, te vei putea întîlni cu ea. Nu știa pe cine nu auzise plîngîndu-se pînă acum, de întîlnirile acestea la care se zicea că „s-a luat plasă.” Era o raciune națională, ca și hotărârea.

Dar acum nu mai era supărat din această cauză, ci era enervat pe sine însuși, că deși jurase de nenumărate ori să nu mai practice aceste încercări - altfel nu se putea spune - de întîlnire, căzuse iarăși în această capcană. „Nu am decît ceea ce merit.”

Privea acum în jur și simțea o îtitare împotriva tuturor femeilor care treceau pe lîngă el. Dacă se întîmpla ca vreună să-i adreseze și un zîmbet, ar fi fost în stare să o pălmuiască.

Si pentru a nu știa cîta oară, își jură în sine că aceasta a fost ultima greșeală de acest gen pe care o mai făcuse. „De ce e care atât de greu de înțeles, să avînd atîtea deosebiri de cei din jur în a privi viața, e firesc că și în problema asta să fiu veșnic un www.arhivaexilului.ro și spuse.

Făcu cîțiva pași să plece, cînd fi atrase atenția o fată care fugea spre el. Deși era depărtare o recunoscu Era Gina care fugea și-și bălăbănea o poșetă în toate părțile.

Rămase uimit de frumusețea ei. Era îmbrăcată toată în alb și frumosul păr negru contrasta în linii perfect conturate dînd impresia unei perfecte purități de culori și spații. Venea acum rîzind spre el și își recăpătase ținuta maiestuasă de dimineată. Dar fuga ei dezoamenită fi rămase în minte lui Emil și-l fermeca în amintire ca un lucru ^{în totul} deosebit ~~cu totul~~. Era în acea dezordine de mișcări, o anume libertate care se degaja parcă din ochii ei negri.

- Te rog să mă ierți că am întîrziat. Mereu întîrzi. Este defectul meu cel mai supărător. De aceea lumea nu mă agrează. Am pierdut multe cunoștințe din cauza lui.

Mergeau unul lîngă altul și Emil nu se simtea în largul său alături de ea. Deși apropierea ei îi încînta, poate tocmai de aceea, trăia sentimentul că trebuie păstrată această impresie. Ii era teamă poate în subconștiul că în momentul în care o va cunoaște mai bine frumusețul ei va dispărea, cum de atâtea ori de întimplase cu el pînă atunci.

Ajunsese în aceleasi locuri pe unde Emil se plimba dimineată. Soarele începea acum să apună și prin acele locuri era acum lume. Ea vorbea mereu mergînd mai mereu înaintea lui cu un pas și se întorcea de multe ori spre el pentru a-și sublinia cuvintele cu vreun zîmbet care fi lumina toată figura. Emil ar fi vrut să-o cunoască mai bine, să afle cît mai mult despre ea. Ar fi vrut să ea să fie o femeie intelligentă cu care să poată discuta în voie. Era o condiție pentru el ca să se arate așa cum era în realitate. Era într-un cuvînt condiția ca el să poată fi cu ea, el însuși. În curînd își dădu seama că și ea simtea nevoia de comunicare. Afară umbrele începuseră să lungi și fără ca ei să-și fi dat seama, crescuseră prin parc și acum ieșeau. Emil o condusese inconștient către grădina de la Bordei. Era clasicul drum al lui cu Gelu.

Intrără. Grădina era plină de lume dar norocul lor fu că putură găsi repede o masă liberă. Cineva se sculase și venise la ei spunîndu-le că va pleca în curînd și-i invită la masa aceea. Emil nu se putu abține de a gîndi că poate frumuseșea ei dăduse măstere acelui www.arhivaexilului.ro

timent de politetă.

Emil o privea tot timpul zîmbind numai. Ba și umea buzele în paharul cu vin roșu și privea orchestra sau fi vorbea.

- Poate crezi că sănt o usurătecă după felul cum azi dimineață ~~păși~~, „agățat”. Dar nu sănt. Si-i zîmbea cu zîmbetul știut. Dar n-ai fi putut-o face dacă eu nu te-ați fi cunoscut pe tine mai demult. Te vedeam cînd veneai la servicii. Credeam că ești șofer pe taximetru, dar acum îmi dau seama că ești mecanic. După mîini, și rîse iar. Mi-a plăcut de tine. Eram mai ales foarte curioasă să știu dacă poți vorbi. Pentru că de fiecare dată cînd te-am văzut erai mereu preocupat de ceva și nu scoteai niciodată vreo vorbă. Cu prietenii tăi bineleș. Poate vrei să cunoști cîte ceva despre mine.

Emil se crezu obligat să nege.

- Nu este obligatoriu.

Ea îi contrazise:

- Ba da. Este. Eu nu lucrez nicăieri. Asta în primul rînd. Apoi, am lucrat la un spital ca funcționară. ~~(Emil nu vînde în acel se moare în Comă Peleș)~~ La Filantropia. Am fost la fisier. Făceam greutăți bolnavilor, rîse ea. Dar nu mai lucrez acum. pentru că am fost bolnavă. Am fost mult timp bolnavă. Si acum zîmbetul ei dispăruse. Părintii mei au fost medici. Au murit acum doi ani într-un accident de mașină, la Brașov. Nu mai am surori. Iși spun toate astea pentru ca să mă cunoști mai bine. Am fost crescută de taică ~~nu~~ cum să spune, pe puf. Adică prin asta trebuie să înțelegi că mi s-a oferit tot ceea ce mi-ar fi trebuit. Mi s-a cultiva dacă vrei un fel de detasare completă de adevărata viață. Tot ce ar fi trebuit să fie făcut de mine era făcut de ei. Taică meu nu concepea ca eu să am prieteni și a făcut în așa fel să-mi sădească în suflet o adevărată ură pentru băieți. Băieți la vîrstă aceea! Si a reușit atât de bine încât primul care m-a strîns puțin mai tare a făcut ce a vrut din mine. Nu a fost nici mai bun nici mai rău ca altii, nici mai frumos nici mai urit. Dar a fost coleg cu mine. Si cum eu nu cunosteam nimic în afară de tata, îți dai seama că mi s-a părut că fiind cineva deosebit. Dar nu era decât ceva cu tutul comun. Intimlarea asta nu este ceva ieșit din comun dar îți-am spus-o. Si zîmbând. Ca să facem conversație. Asta în ce priveste viața mea intimă. In ce priveste boala mea, ea a fost un soc cînd am aflat că părin-

ții mi-au murit. Eram atât de lipsită de orice cunoștințe despre viață, încât mi să părut atumci că am rămas cu totul dezarmată în mijlocul acestei lumi. Am încercat să mă sinucid. Am fost salvată dar am stat multă vreme în spital. Din cauza nervilor. Dar să nu mă crezi nebună acum, și surâsul fi era de data asta chinuit. Iar felul meu de a mă purta nu se datorează acestui fapt ci felului meu de a fi. Dacă ceva să schimbă în felul meu de a fi de pe urma acestei nenorociri este felul în care am început să primeșc viață. Adică am înțeles că viața nu este acel lucru simplist pe care-l credeam eu. Si odată cu viață, nici iubirea. Dar am uitat să-ti spun câți ani am. Douăzeci. Scoala n-am terminat-o. De aceea vreau să continui anul care mi-a mai rămas. În toamnă trebuie să reființeze scoala dar îți dai seama cât de greu îmi va fi să mă acomodez cu colegi mai mici ca mine ca vîrstă.

Emil o privea cu un sentiment de încîntare fără să spună nimic. Iși dădea seama că tăcerea lui prelungită de pe drum și de aici poate să-i pară ei suspectă. Ar fi vrut să spună ceva dar nu găsea ce. Simțea însă că acel ceva trebuia să fie interesant și important, pe măsură celor spuse de ea. Se trezi vorbind.

- Mi-ai spus multe lucruri despre familia ta, despre viața ta, dar nu mi-ai spus încă nimic despre tine.

Gina era contrariată.

- Dar...

Emil nu lăsa lă vorbească.

- Nu mi-ai spus nimic despre ce gîndesti despre iubire. Si mai mult. Despre ce simți. Asta e mult mai important pentru sufletul tău decît celelalte. Pentru mine de exemplu, și acum zîmbi el, este mult mai important să știu de exemplu că fi doresti dragostea. Că vrei să iubești și să fi iubită. Dacă este aşa înseamnă că poti veni în întîmpinarea mea care acum, în momentul acesta am înima plină de dorință de a iubi. De a iubi o ființă spirituală, grățioasă, gingăse dar și gravă. Adică tu.

Era o declaratie de dragoste. Ea fi spuse:

- Tu cînd deschizi gura să vorbesti nu-ți prea pierzi timpul.

Emil n-o lăsa să continue. Ii luă mâna și i-o sărută peste masă. Privirea ei tremura spre el. Si cînd el își puse gegetele ei pe obraz, ea întoarse capul și se a privi orchestra. Emil simte că e tulburată.

emționată ca și el. Înfi făcuse un gest brusc care o oprișe în loc și care gest, nu se integra în seria precedentă, tocmai prin brutalitatea lui săngace. Dar ea, ca și cum aștepta aceasta, ca și cum ar fi fițele gestul lui încă dinainte de a fi fost făcut, se opri puțin nedumerită dar cu privirile înainte. Emil ținând-o de mînă o întoarse puțin spre el și făcu în pas înaintea ei. Fu ~~în~~ o apropiere în care lipsa precedentului fizică una miscările prin lipsa de puncte de contact anterioare. Ea îl privise nemîșcată și trecuse peste stîngăcia lui ajutândul printr-un soi de blindete ce provenea din emoție. Buzele lor se atinsere și Emil îmbătă de parfumul părului ei fi cuprinse mijlocul cu putere stăpînită și simți răspunsul ei în intimitatea cu care mîna ei fi căută pe a sa ca pentru a le da la o parte de pe mijlocul subțire dar care nu făceau e fapt altceva decât să se sprijine pe ale sale.

Emil ar fi vrut de acum să o sărute ca un sălbatic, mereu, dar mergea alături de ea doar sprijinindu-și mîna de mijlocul ei care acum i se părea obiectul cel mai de preț al iubirii lui. Ea fi spse:

- E tîrziu. Trebuie să mă duc acasă. Acum stau la mătușa mea. Casa unde am locuit eu părintii mi-a fost luată de stat.

Pentru Emil acum nu mai exista casă, servicii sau timp. Era acum numai prezenta ei de care n-ar fi vrut să se depărteze. Cuvintele ei îl dureau. El ar fi vrut să epuizeze în aceea seară o întreagă iubire de ani, de o viață. Limitarea impusă de ea, deși gîndea că era firească, îl apăsa într-un anume fel nelămurit ca o drămuire a sentimentului.

Dar după un timp simți că în gînduri și în sentimente i se strecoară o oboseală, o anestezie și-si spuse că are nevoie de singurătatea sa pentru a savura sentimentul de iubire pe care îl educase în acea seară. Si fără să se gîndească mult, mai mult fără legătură cu gîndurile sale, se opri în loc și lăudându-i mîinile începu să le sărute cu un preaplin de duioșie. Ea surprinsă oarecum de gestul ~~sau~~, prinse a rîde viu fericită și el rîse deasemenea. Cu sentimentul acesta tonic, mai mult de prietenie, o strînse în brațe și ea îl strînse deasemenea rîzind. De data aceasta sărutul fu mai precis, ca între doi oameni care se regăseau și avea o anume com-

cîmantă
plicitate de amintiri.

Se despărțiră în stația de autobuz. Gina trebuia să meargă cu autobuzul acasă. Cînd după trei sferturi de o ră, apăru în sfîrșit un autobuz care se retrăgea, Emil și strînse mâna și o urmări apoi cu privirea pînă ce nu o mai putu zări.

Porni spre casă singur pe jos. Îi era sufletul plin de această seară unică în viața lui. Iși spuse că fiecare iubeste, dar că iubirea lui fără îndoială că e altfel decît celelalte. Acum știa că el este făcut pentru iubire, pentru fericire. Dintr-o reacție la prea mareea idealitate în care simțea că își învăluie această apariție feminină, căută să-și releve pentru sine anumite amănunte joase cu privire la ea, din acel demon al perversității care îl întîlnise la Edgar Poe și care simțiase că îi este atât de familiar. Dar această încercare îi apăru ca o degradare, ca ceva cu totul jicnitor și secat dintr-o dată de o rușine de sine, o alungă. Simțea că frumusețea minunată a acelei fete - căruia el îi găsi-se destule defecte - era ceva care trăia prin sine îmsăși și nici o încercare n-ar fi putut-o umbri.

Cînd ajunse acasă îi păru rău că nu va mai putea să și continue gîndurile în cadrul în care trăise întrâagă această seară. Vru să se întoarcă înapoi dar era obosit și-și spuse că trebuie să se consoleze. De altfel putea fi oprit de vreun milițian care i-ar fi stricat cu brutalitatea sa, pînza fericirii în care se infășurase. Intrînd în camera sa se se trînti în pat aşa îmbrăcat cum se făsea și începu să se gîndească. Se gîndi să asculte muzică. Magnetofonul cu benzile cu muzica Beatles-ilor era sub pat neatins de mai bine de cîteva luni. Se uită la ceas. Era ora unu. „Nu prea e timp de muzică” își spuse el.

Cînd apăsa pe buton, odaia se umplu de o armonie reconfortantă și sentimentul melodiei Golden Slumbers îi umflă inima. „Sînt geniali Beatles-ii, își spuse și dintr-o dată, cu inima zvîcnind se sculă din pat și mergea la fereastră de unde privi afară. Ar fi vrut să fie undeva departe, să călătorească, să petreacă nopti nesfîrșite de dragoste cu Gina. Simțea că trebuie să treacă repede această noapte și a doua zi să facă ceva, să rezolve ceva. Să schimbe ceva în viața aceasta a lui care devenise cenusie, opacă, lipsită de frumusețe și de avînt.

Dar în aceeași clipă îl auzi pe taicăsu care bătea în perete și-i striga să opreasă muzica că e noapte. Elanul i se frînse. Dădu muzica mai fîncet și gîndi: „Ce mizerie. Si are dreptate. E aici un conflict de interes, El vrea să doarmă, eu să ascult muzică. Trebuie să plec de aici. Să mă mut undeva. Dar unde? Cum pot să fac? Cînd atîția și atîția oameni cîțo droaie de copii n-au unde locui? Nu! Nimic nu poți face aici.” Iubirea însăși fi părea amenințată de adîncă mizerie în care era nevoie să se zbată. „Si ce viață lipsită de perspective. Poate oare rezista sentimentul cel mai puternic și mai pur, asaltului acestuia al mizeriei? Nu! Nu poate. Totul este sortit să se degradeze.”

Stinse lumina și se întinse asa îmbrăcat pe pat pentru a continua să gîndească. „Viata asta e ceva cu desăvîrsire urât. Totul în jur este urât. Nimic nu are sens.” Uite, și spuse în gînd, acești patru muzicieni.. Sînt iubiți, prețuiți, admirăți... Cunosc onorurile cele mai înalte, adorația cea mai fără margini care a fost hărăzită vreodată unui om. Poți spune fără să gresesti că sînt mari prin ei însiși. Si totuși... Mai presus de ei există o voineță care le dictează acțiunile. Si pînă la urmă ei însiși nu sînt decît acea fată morgană care mereu crează iluzia perfecțiunii, a frumusetii. Si așa oamenii continuă să speră, să se agite, să-si doreasă un lucru care nu există.”

Inchise muzica și continuă să se lase pradă gîndurilor celor mai negre. Îi cuprinse sentimentul imposibilității și al zădăniciei tot odată și sufletul fi era brăzdat de adînci regrete și nemulțumiri neînțelește. Dar în urma acestei nopți nedormite, care urma unei zile pline de emoții, oboseala prinse a-l cuprinde. Si în acea incertitudine de gînduri și de dorințe, de sentimente și de repuști, fi apăru ca un reper, mijlocul atî de fragil al Ginei. Ii văzu apoi linia picioarelor și a sănilor, subțirimea bratelor care parcă îl încolăceau. O dezbrăcă în gînd și și petrecu o noapte de iubire cu această fantomă ~~de iubire~~ pe care o săruta pătimă și o îmbrătisa cu nebunie, căreia fi săruta piciarele și umerii dar care nu ceda niciodată definitiv înbrățișărilor lui imateriale. Ars de dragoste, cu febră, adormi într-un tîrziu și o viță mereu cum îl respinge și cum îl părăsește pentru a dispare din viața lui.

A doua zi nu se putu trezi dimineată pentru a se duce la servicii. Dormi în continuare pînă pe la ora nouă. Se gîndi însă că sau făcut două zile de cînd nu s-a dus la servicii și trebuia să-și rezolve acolo problemele. Se îmbrăcă și plecă hotărît să-și justifice într-un fel absentele. Va spune că a fost bolnav, sau că a avut un necaz, în sfîrșit poate nu va spune nimic. Va cumpăra o sticlă de coniac pentru maistru și va rămîne încă o zi acasă. Era un lucru obișnuit.

Apoi pe drum gîndul fi reveni la Gina și înceț pasi i se răriră. Pe măsură ce se aprobia de garaj se simtea din ce în ce mai stincher. Nu, n-avea ce căuta acolo. Măcar astăzi nu trebuia să se posomorască. Ii era imposibil să asocieze imaginea Ginei și amintirea serii precedente, cu mizeriile serviciului său. Se întoarse.

Se reîntoarse acasă și încercă să citească. Nu reușî. Se trezea că citise pagini întregi fără a ști nimic din ceea ce cîtea. Gîndurile lui sburau mereu numai la fata pe care acum știa că o șubeste mult. Se gîndea la întîlnirea de seara. Iși spunea că nu mai pot face ceea ce făcuseră și ieri. Ar fi fost primul pas pînă o banalizare a legăturii lor. Si de acest lucru se temea enorm. Stia că iubirea lor avea nevoie, la început cel puțin, de un cadru anume în care să se desfășoare, necontrariată de nimic din afară ei.

Orele pînă seara trecuă nespus de greu pentru el. Nu putu citi, nu mîncă nimic și visă numai cu ochii deschiși. Se gîndea la ce ar face dacă ea, pe care de fapt nici n-o cunoștea prea bine, n-ar veni în seara aceasta. Era oare posibil? Da, totul era posibil, mai ales cînd era vorba de o femeie.

Ea veni de data asta fără să mai întîrzie. Ii vorbi ca unui vechi prieten și el simții în acea seară că are dreptul să credă că s-a creat între ei o legătură mai puternică decît se putea gîndi după două zile. Iși petrecuă seara în același loc. Cînd se despărțiră, Emil trăia sentimentul unei mari dezamăgiri ca și cum s-ar fi asteptat să se petreacă ceva spectaculos între ei. Ea nu fusese decît la fel de iubitoare cu el ca și cu o seară înainte. Dar cînd încercă să doarmă, mult după miezul nopții, Emil își dădu seama că felul www.earshiyagexilului.ro nervos și echilibrat este superb și fu iar chinuit de o dragoste fierbinte.

Zilele următoare și le petrecură împreună. Primele zile ale lunii august erau neobișnuit de calde cu seri frumoase și dimineti însorite. Emil negligea de tot serviciul. Aranjă el ceva acolo, spuse că e bolnav, că va aduce concediu medeal și putură astfel să facă lungi plimbări împreună. Se plimbară mai mult prin locuri singuratică și vorbeau întruna despre ei punctând din cînd în cînd aceste discuții. Sărutările lor deviniseră încercări de ași sorbi sufletele și erau atât de puțin satisfăcuți, încît începuseră să păstreze momente de tacere prelungită.

In aceste zile se cunoșteau mai bine. Descoperiră că au gusturi comune. Preferințe muzicale și literare comune, simțeau că-i apropiu și mai mult. Iși descoreau o comunitate de sentimente, de gînduri de senzatii și era în această bucurie cu care le descoperău un fel de aprobare a faptului nedeclarat că erau făcuti unul pentru celălalt. Dar cel mai mult simțeau că îi apropie aceeași sete nesătioasă de dragoste, de sărutări, de mîngîieri, dar mai ales de sentimente superioare împărtășite. Fusseră aceste zile ca o lungă betie în care nu trăiseră decât cu gîndul unul la celălalt.

Hotărîră să meargă într-o dimineață la strand. Afără era o cîldură gără precedent în acea vară și își mărturisise că plăcerea de a se tolăni pe un nisip Cald și de a fiota unul alături de celălalt în apă caldă și unsuroasă aproape ca uleiul. Se dezbrăcasă separat și cînd ieși să fiecare din cabina sa, privirile lor se întîlniră ca o înfruntare. Se priviră și privirile lor fură ca o mîngîiere dată trupurilor lor goale.

Emil trăi clipe de încîntare estetică în fața aceluiaș trup de o finețe extraordinară, puțin prea slab poate dar tocmai de aceea de o extraordinară viață independentă de ea. Avea trupul acela, cu brațe subțiri și pulpe lungi puțin împlinite în comparație cu restul, un fel de gîngăre proprie care comunica parcă cu simțurile lui. Emil își plimbă de două rînduri palmele dealungul spate lui ei nervos iar ea îl privise precis, parcă întrebător. Plecaseră de la strand tîrziu și din cauză că le era foame și erau osteniți de efort, privirile lor aveau ceva de un albestru întunecat de pădure seara. Iși dăseau seamă că în iubirea lor se doresc.

Serile deveniseră pentru Emil lungi momente de chin sufletesc. Imaginea golicuinii ei îl obseda și nu-l lăsa să adoarmă pînă spre dimineață. O dorea cu o ardoare nemaiomenită și simțea că nici o sfială nu-i desparte, ci numai un fel de ritm pe care ei doi și-l cultivă savant în relațiile lor. Nu vorbeau niciodată desprea astăzi simțeau că acea clipă îndeajuns pregătită de apropiere. Emil fi cîteva și ei în privirea prea ades fixă, același preocupare. Si fîi dădea seama că ea îl iubea la fel cum el o iubea deja deacum.

Intr-o zi el o sărutase pe interiorul palmei și ea avusese un moment de crîspară a umerilor, și un rictus al gurii care nu mai trăda iubirea obișnuită a ochilor ci un sol trimis de undeva din intimitatea sexualității sale. Emil înțelesese că el este cel care trebuie să știe că pasul spre o nouă treaptă apropierii lor. Si ea îl spusesese de atîtea ori prin mișcări de semne și gesturi care însă lăsauseră un spațiu suficient pentru o altă interpretare.

Intr-o seară, ea, după un moment de șovâială îl invită pentru a doua zi să vină la ea, la mătușa ei. Si, adouă cu jumătate de glas că această săptămână plecați pentru cîteva zile. Emil refuză și ea nu-si putu stăpini un semn de nedumerire.

Dar Emil se frâmîntă toată noaptea și ajunse la concluzia că deși aceste lucruri n-ai importanță era de datoria sa să-o invite pe ea la el în cameră. Era în această hotărîre un fel de încercare de oficializare a unei situații, înghiderea unui semn de întrebare pentru el.

Ii făcu invitația și de data aceasta ea avu din nou o ezitare, părind că parcă ar vrea să refuze. Ii promis că totuși va veni. În noaptea aceea Emil nu putu dormi aproape de loc. Toată seara fu chinuit de imaginea închipuită pînă la detaliile a primei lor iubiri. Iar dimineață se trezi devreme și nu mai putu adormi, cu cît mai mult îl îngrozea ceasurile ce mai rămăseseră pînă cînd ea spusesese că va veni. Se gîndeau că poate ceva va interveni în viața ei care să-o împiedice să vină și nu poate închipui ce se va întîmpla cu el.

Soralele răsărise de mult și acum încălzea puternic cînd el fîi dădu seama că ea întîrzie. Asteptarea de la devenise de nesuportat. Se duse să se spele din nou pe față cînd auzi pe cineva sunând la ușă. Încremenit și întîi apoi merse să deschidă.

Gina intră rîzind dar Emil își dădu seama că pe chipul ei flutura o oarecare reținere. O invită să stea jos. Cât timp el aduse două pahare cu un lichor ea privi portretele de pe pereteii camerei lui. Erau un portret și o pictură înfățișându-l pe Napolen, șase fotografii de diferite mărimi decupate de prin cărți înfățișându-l pe Camil Petrescu la diferite vîrste, un portret al lui John Lennon cu ochelarii lui de bunieă și o poză cu o femeie cu sănii uriași.

- Asta trebuia să-o dai jos când stiai că vin eu, și spuse ea rîzind, cu privire la poza cu femeia. Nu e frumos să-mi greci compexe de inferioritate.

Emil o cuprinse de mijloc.

- Dacă tu poti avea complexe de inferioritate în fața vreunei femei, oricare ar fi ea,...

Emil fu puțin contrariat de răceala pe care o simți în sărutările ei.. Zîmbetul ei chiar, era puțin chinuit și el înțelegea sentimentul ei de rezistență în fața unei intimități care la ea trebuie să fi fost amplificat de sensibilitatea excesivă.

Când el începu să-l desfacă ușor nasturii de la bluză ea își mușcă buza încât un firicel de sănge începu să își se prelingă de pe buza de jos. În ochi își făcu loc o spaimă reținută.

- Nu știu... și nu știa ce să spună. Aș vrea să mă înțelegi. Niciodată noi n-am discutat despre anumite lucruri peste care totuși nu putem trece. Ti-am spus că eu... înainte... în școală... Parcă ți-am spus în prima seară, atunci...

Emil își înțelesese întreagă nehotărîrea și într-un fel rana care îi înnoura ei sufletul și chinușei de acum îl făcuse să simtă în suflet cum îl inundă un val de diosie. Si sărutările lui devină de foc, uscând parcă pe loc cîteva lacrimi care înmuguriseră în colțuri ale pleoapelor ei.

Trupul ei ușor bronzat doar, începu să se arate ca o minune mult așteptată, de sub hainele care Emil le arunca în toate părțile cu mâini fremățindef. Si acum, dintr-o dată, sub eliberarea sutienului alb, sănii prinseră să tremure liberi sub propria lor greutate. Contrastul de culoare între albeata acestor săni sălbatici și bronzul umerilor, îl amății pe Emil. Prinse să-i sărute cu o deosebită voluptate și mirosul lor dulce ca și nete-

zimea de catifea, și făcură să se cufunde de tot într-o îmbrățișare a corpului iubit.

Apoi fusta fi alunecă dealungul picioarelor dezvelind pulpele pe care Emil le mîngîiașe la strand. Dar acum ele se integrau în alt peisaj și-și pierduseră acea strălucire dată de soare. Acum erau de un mat tulburător. În acest moment Emil înțelese din privirile ei că ceva nu e iarăși firesc. Se dezbrăcă și el într-un sfert de minut, aruncîndu-și hainele în toate părțile. Ea fi fixa numai și rămăsesese goală în fața lui. Se privă un moment ca la începutul lumii, apoi se îmbrățișară căutînd să-și unească gâliciunea pe o cît mai mare suprafață.

Sărutările lui Emil se plimbau pe albeața corpului ei și ea, ca și cum n-ar fi îndrăznit o exteriorizare, fi mîngîia numai umărri și părul și se lăsa sărutată. Tresarea sub atingerea fierbinte a buzelor lui care fi săutau sînii, pîntecul, pulpele. Apoi Emil fi frâmintă buzele într-un sărut disperat de voluptate. Atingerea cu trupul ei fierbinte fi înebunea. Mîinile lui fi cuprinseseră gîtul și degetele fi răsfirau suvițele de păr care contrastau cu albeața corpului. Un gest, o mișcare abea perceptibilă, laterală, a unui genuchi al ei fi întunecă gîndul.

Timp de cîteva minute, o îmbrățișă cu o pornire de nestăvilit și miscările stîngace, dar intuitive ale pîntecului ei, reținute totuși, fi umpleau de o fericire imensă. Era, această mișcare a pîntecului ei, un imens dar pentru el, era darul sufletului ei pe care și-l dorise atât de mult în noptile care în timpul din urmă fi uscaseră de nesomn. Acu fi pribea ochii care se închideai din cînd în cînd iar ploapele coborau ca un diliu de suferință. Sau fi priveau cu o expresie de departare, de uitare și de dorință de refîntoarcere. Emil fi simți pentru cîteva momente mîinile care pînă atunci numai fi atinseseră cu pudoare, strîngîndu-l cu putere. Fu o cutremurare a corpului său și o zbatere a sufletului. Cînd se dezmetici puțin, corpul iubit era încă rigid sub apăsarea lui.

După un timp, în care alături, Emil trăi un sentiment de visare, de limpezire către o fericire uriasă, simți mîngîierile palmelor ei ca niște păsări cui bărite pe piept. Ochii ei erau surîzători sub o peliculă umedă.

Ea nu se acoperi și rămăseră amândoi într-o relaxare liniștită. Nu se priveau decât în ochi. Iși repetară doar că se iubesc. Orice alt cuvînt, în acel moment, le ar fi părut o profanare. Acum erau atît de aproape...

Emil observa fericit și puțin uimit că Gina în fizica ei nesfîrșită, suflată, era o femeie nespusă de mlădioasă sufletește. Corpul ei, care acum era dezvelit lîngă al său, avea o poziție mereu așteptare a mișcării. Numic nu era vulgar în nemîșcarea ei. Făcură primii pași în intimitatea lor. Ea deveni drăgălase și mîngâie rile lui găseau mereu un spuns firesc. De cîteva ori ea zvîcni din pat asa goală cum era și întoarse banda de magnetofon și de fiecare dată la reîntoarcere, parcă căuta în privirea lui efectul acestor gesturi. Si cînd el o cuplesea cu sărutări și mîngâieri, fericirea și se cîtea în ochi.

Valul de duioșie și dorință abea împrăștiat, se refăcu în mijloc de repede și a doua îmbrățișare fu o betie prelungită. Gina abandonată acum cu totul iubirii, și căuta corpul și Emil simțea abandonarea ei definitivă și completă în îmbrățișările împreună care îl prindeau ca niște clești.

După un timp fu o nebunie, în baie, sub duș. Cu părul ud sub ploaia dușului, Gina părea că în unduirea corpului ei se scurge ea însăși. Mișcările ei dezordonate, cînd voia să-l stropească, erau de o nesfîrșită gingăsie și grătie.

Afară soarele de prînz strălucea cu putere. Căldura devenise apăsătoare. Emil voia să se plimbe pe străzi acum și Gina fu bucuroasă de gîndul lui. Dar trebuie să astepte să îl se usuce părul, deoarece la ieșire mai mult vecine își făceau de lucru.

Ostenit după o lungă frămîntare, dar relaxați de apă rece, Emil și Gina se plimbară îndelung pe malul lacului, apoi prin alei singuratică și de cîte ori se priveau, parcă își comunicau un secret unic care le aparținea. O strîngere de mînă era o invitație la amintire dar și o promisiune.

Se despărțiră cu greu, seara tîrziu. Cînd ea se depărta, Emil simți o durere în inimă de parcă ea l-ar fi părăsit. Ea se depărta anonimă în multimea care încă mai era pe străzi. Mersul ei era de o decentă desăvîrsită și Emil trăia minunea întreagă a acestei intimități sub toate formele ei.

Urmăra cîteva zile minunate, cu lungi plimbări și cu clipe de dragoste care îi epuiza dar le umplea sufletele de fericire și duiosie. Afără, zilele începutului de august erau mereu frumoase. Emil ar fi vrut să schimbe ceva în viața sa. Faptul că nu se mai dusese cîteva zile la servicii, îi schimbăse starea sufletească. Trăia un sentiment de libertate, de dorință a libertății. Iubirea aceasta îi dăduse încredere în sine. Simțea cum în sufletul său se realizase un echilibru în urma eceselor zile cu dragoste. Si din zi în zi avea mai mult nevoie de prezența Ginei. Despartirile, după clipele pline ale iubirii, îl lăsau într-o stare de panică, de nefericire. Ar fi vrut ca dimineața, cînd se trezea din somn, să-i simtă respirația usoară pe obraz. Dar aşa, se trezea cu o strîngere de inimă dureroasă. Mîinile lui o căutau instinctiv în somnul agitat și n-o găseau. Își dorea din ce în ce mai mult să-o aibe lîngă el măcar cîteva zile. La el era imposibil să-o opreasca, simțindu-se jenat să pună sub ochii ei intimitatea părintilor lui. Ea însăși n-ar fi acceptat o situație neclară, fără conțuri precise.

Zilele frumoase de afară îi făceau să se gîndească la cîteva zile petrecute împreună la mare. Își imagina frumusețea serilor petrecute împreună pe malul mării, ori în camera lor cu ferestre spre mare (căci camerele lor nu putea avea ferestrele decît spre mare.) Dar nu se hotără încă să-i propună și ei, căci încă se mai gîdea la serviciul pe care trebuia să-l părăsească în acest caz. Stia că niciodată nu va mai avea puterea să reincepă viața pe care o dusese în aceste luni de cînd venise din armată. Plecând de la acest servicii, plecare pe care o dorea cu ardoare, știa că înseamnă ca de atunci înainte să fie mereu el însuși. Însemna o ruptură definitivă cu ordinea curentă, socială.

Pe la jumătatea lui august se hotărî. Își făcu socoteala că economiile lui și eventual banii pe care i-ar mai putea strînge îi ajungeau pentru o săptămînă de stată mare împreună cu Gina. Își spuse că legătura cu această femeie minunată obligă ca o nobilă și continuarea vieții de pînă acum era o coborîre pentru el și o abdicare de la ceea ce-și propusese și visase cu ani în urmă. Se hotărî să renunțe definitiv la serviciul de la exilului.ro nu se gîndească la viitor decît după săptămîna, pe care o dorea superbă, se va fi sfîrșit.

Cînd fi spuse gîndul său, bucuria ei fu fără margini. El luă de gît și-l sărută de nenumărate ori, nedîndu-i posibilitatea se mai spună ceva. Bucuria ei îl încînta ca o răsplată.

- Vom fi singuri, ce bine îmi pare, și ea bătea din palme. Vom trăi numai pentru noi...

Apoi se preocupă de banii care le trebuiau. Emil se simțea jicnit de preocuparea aceasta a ei, ca de o coborâre de la femininității ei. Dar ea susținea că trebuie să plătească ea cel puțin jumătate, pentru că ei fi rămăseseră bani de la părinti. Si insistă mult, se supără, ajunse pînă acolo încît refuză să meargă în alte condiții. Emil ajunse la concluzia că la urma urmelor este dreptul ei să hotărască așa sau nu, dar fi părea rău cînd își dădea seama că orice lăgătură prelungită între un bărbat și o femeie trebuie fatal să ajungă la probleme materiale. Si zona în care aceste preocupări se exercitau era indecentă în România.

Fu nevoie să accepte, de altfel ea îl rugă cu lacrimi în ochi, și peste două zile plecară.

In compartimentul de tremu, desigur, luaseră bilete de clasa I, pentru a evita stînjenele care decurgeau din condițiile infecte în care se călătoresc cu trenul la noi, nu putînd rămîne, deoarece un fel de gestionar îmbrăcat jumătate tărănește, își adusese și aici două gîște pe care le îmbătase ca să stea linistite. Dar gîștelor probabil li se făcuse rău și din ciocuri le curgea un lichid cu puternic miros de țuică care umplu pe loc toată podeaua. Emil și Gina desgustați ieșiră pe culoarul wagonului și prinseră să privească peisajul care de filă în mersul trebului.

Întinse regiuni de șes și uneori de dealuri molcome, păreau imagini desprinse din picturile secolului trecut. Natura era înverzită dar verdele se colora atât de sensibil înspre galben. Peisajul avea o anume frumusețe de ecouri de la țară. Dar peste tot era plin de case dărămate, de semănături părăsite, de căruțe de lemn subredă, ca de niște impurități pe pîsaj.

Emil visa o viață tîhnită în mijlovlul peisajului acesta de țară, el împreună cu Gina, un trai de estetă. Dar nu mai era peisajul cu sugesti din lecturile naționale. Era un peisaj de sărăcie, cu cooperative de stat și tărani în uniformele elevilor și cu galosi de la arhiva exilului.ro de cauciuc în picioare.

„Ce s-a ales din vechea viață la tară, și spuse Emil. Ce păcat... Ce păcat...”

Plecaseră dimineață și cînd ajunseră în Constanța era ora l și jumătate amiază. Orașul și urma cursul lui firesc în abstracție de trupurile care pe plaje se expuneau soarelui. Oameni grăbiti, plecau sau veneau de la servici, alergau după mîncare, și trăiau, în sfîrșit traiul lor obișnuit. Pentru Emil începură momente extrem de neplăcute.

Trebuiră să găsească mai întîi o cameră la hotel. Dar după ce ajunseră în stațiunea Mamaia, și încercără la peste zece hoteluri și dădură seama că nu au nici un fel de șanse să găsească undeva să stea. Emil simtea cum se trezesc în el vechi resentimente și cum era gata să izbucnească în obișnuitele luști ieșiri de nervi. Iși spuse însă că nu este cazul deoarece trebuia să si continue fericirea și se calmă.

Intră într-un mic hotel și înainte ca recepționerul să-i spună zîmbind că nu are nici un fel de camere, Emil îl întrerupse:

- Îți dau de trei ori prețul ei, pe timp de o săptămînă.

Recepționerul rămase surprins și după o scurtă sovâială fi închirie o cameră. Emil stia că mai are și alte camere linere, știa de asemenea că prețul triplu fat de tarif, era puțin rezonabil, dar fi era o imensă scîrbă să mai stea de vorbă cu hoțul acela. Ii era indiferent ce avea să credă despre el.

Urcă împreună cu Gina în cameră. (Trebuiră mai întîi să îngheță mofturile recepționerului care în cazul lor încalcă legea potrivit căreia nu avea voie să închirieze camere unor persoane care nu aveau același nume, nefiind căsătorie. Una dintre măsurile represive ale legislației comuniste din tară. Dar nu insistă, prea mult dat fiind prețul plătit de Emil.)

Gina era veselă, drăgăstoasă, dar Emil era indispus de lunga plimbare pe care fusese nevoie să-o facă prin arșiță și nu răspunse la mîngîierile ei. Ea rămase puțin contrariată dar nu-i spuse nimic și el văzînd-o descupânțită se simții obligat să-o sărute lung pe gură. Apoi supărarea lui se risipi imediat. Era hotărît să observe cît putea de puțin aspectele neplăcute ale voiajului acestuia. Trebuia într-un fel să-o menajeze și poate nu înțelegea de multe ori atitudinile lui.

Cînd ajunseră pe plaje, căldura începuse să fie apăsătoare și se mai înmuiase. Marea se întindea sclipitoră la orizont, vastă și fremătătoare. Plaja era plină de trupuri bronzate lungite pe nisipul fin care era împărțit în mii de careuri ale cearșafurilor de tot soiul. Îngrămădeala aceasta de trupuri avea ceva neplăcut dar marea era atât de vastă, atât de purificatoare, încît Emil și Gina alergară în valuri și înnotară mulat, mult în larg.

Trupurile le erau cuprinse de valuri și parcă mîngîiate și se destindeau într-o plutire lină purificatoare. Emil o privi pe Gina care înnota ca un sarpe subțire și uneori picioarele ei îl etingeau prin apă.

Cele două zile care urmară fură frumoase. Cunoșcură bucuria înnotului pînă departe, zbenguala prin valuri, îmbrățișările în apă și sărutările sub apă. Cunoșcură binefacerile soarelui care le arse corpurile și le dădu o culoare roșcată de indieni.

Dar renunțară la plaja aglomerată și căutără locuri depărtate, neamenajate unde relativa singurătate, le dăde un sentiment de intimitate. Legătura lor se strînse mai mult sub razele acelei soare de sfîrșit de august.

Uneori se întindeau pe spate și privind cerul cu mici nori care circulau duși de vînt, nu-și vorbeau ore întregi. Dar tacerea această era o comunicare intensă între două suflete îmbătăte de libertatea de a se mișca goale în mijlocul unei naturi toropitoare.

Emil o privea minute lungi cum stăpînînsă pe spate ca și cum ar dormi și-i admira linia nerfectă a corpului de care nu se mai sătura privindu-l. Uneori fără să-si dea seama, prindea să-l mîngîie cu o absentă desăvîrșită în gînduri și ea ca și cum n-ar fi comunicat de cît cu adevărata lui stare interioară tăcea mereu cu ochii închiși ca și cum nici nu i-ar fi simțit palmele pe trup.

Inapoierile de pe plajă erau ca niște tîrzi treziri la o realitate nedorită. Iși lăsau urma trupurilor în nisipul care începea să se răcească și plecau mergînd încet, cu picioarele călcînd în apa pînă la glezne, dealungul tărmului. Castele de nisip construite de copii stăteau abandonate pînă cînd cîte un val le mătura definitiv. Cîte o strîngere de mînă era singura comunicație între ei.

Cînd ajungeau în camera lor de la hotel, soarele intrat în trupurile lor, exploda în iubiri lungi, extenuante, care își făceau să ametească. Era clipe de duiosie concentrată. Iubirea lor nu se schimbase de loc față de prima zi. În clipele acestea se ameteau unul și prezentul celuilalt. Aceste apropiieri începuseră să fie ritualuri de duiosie, cu mînffieri pe păr, cu lungi îmbrățișări.

În pat, sub duș, umbrelind prin cameră, se îmbătau de gesturile lor cele mai firești și iubirea aceasta se transformase într-o adorație.

Seara coborau pe faleză unde luau masa la un restaurant care-și întindea terasa pînă în apropierea mării. Îi cuprindea seara privind întinderea albastră care prindea să se întunece și să aducă pînza de întuneric din ce în ce mai aproape.

Se plimbau apoi pe țărm împreună cu alte petechi, privind în depărtare luminile portului care de multe ori se deplasau ca mîste stele tîrfitoare dealungul apei. Se auzeau din loc în loc acordurile orchestrelor care aruncau jerbe de suhete de o melancolie îndoieinică. Dar chiar această muzică, părea ea însăși în vulgaritatea ei, corp comun cu peisajul de port și vapoare.

Zgomotul mării, se auzea ca un vuiet surd, ca un ușias vînt electric ce și oprea puterea undeva aproape de ei la cîțiva pași, în întunericul devenit deja de ne-pătruns.

Plimbările acestea sfîrșeau noaptea tîrziu, cînd vîntul începea să aducă valuri de răcoare. Atunci Emil o cuprindea pe Gina de după umeri și o ocrotea cu propria lui căldură.

A doua zi după venirea lor întraseră seara într-o discotecă. Dansaseră ~~un~~^{un} dans dar Emil așteptă zadarnic să audă vreun cîntec de vreumul dintre Beatlesi și plăcară apoi. Ea începuse să-i cunoască pasiunea muzicală și urmărea și ea cu interes întîmplarea care putea să-i aduca lui o surpriză.

În aceeași seară, Emil, în vreme ce se întorceau cătuți spre hotel, își spuse Ginei, privind în întunericul de nepătruns al mării:

- Ti-ar fi frică să pleci acum de aici, în noaptea aceasta de dinainte, cu o barcă?

Ea îl privise nedumerită și-l întrebăse:

- Tie nu ti-ar fi?

Nopțile din cameră, la hotel, erau lungi prilejuri de incursiuni sufletești în intimitatea celuilalt. Gina i se dezvăluia lui Emil, care o privise pînă atunci cu o anumită prejudecată pe care o avea cu privire la integritatea femeilor și fusese răpit mai mult de inefabilul femininității ei. Dar descoperea acum în femeia cu care trăia clipe unice în viața sa, de cîteva zile, un om adevărat, eu bucurii, cu dureri, cu indignări care proveneau din gîndirea ei deschisă violentată de absurdul vietii dimprejur.

Emil descoperea că Gina avea o gîndire precisă și francă și că ea de multe ori desemna în cuvinte puține ceea ce el își explica în înlăntuiri de gînduri uneori de o subtilitate extremă, și de aceea neconcludente. Ea își exprima nemulțumirile într-un mod firesc, fără să aibă acea inclinare spre hiperbolizare pe care o avea el. Dar această simplitate, lui Emil îi era dragă deoarece avea sentimentul de cînd trăia în intimitatea acestei fete, că o comunicare de gînduri și sentimente este perfect posibilă.

Acum o iubea nespus de multe. Si se simțea iubit iar sentimentul aceasta că el îi e necesar fetei îi umplea sufletul de o satisfacție adîncă, ca o esență de fericiere. Cînd în somn mîinile fetei îl căutau involuntar, o îmbrățișă iar ia se ghemuia ca o panteră somnoroasă în brațele lui.

Era atât de plin de fericirea aceasta încît se trezea noaptea și începea să o contemple cum dormea goală, tolărîtă în poziții diferite dar care aveau un numitor comun: grăția. Dormea de obicei cu pieptul în jos și sănii strivîți de apăsarea trupului ei se vedea deformați sub apăsare. Picioarele ei, puțin desfăcute stăteau așezate unul peste celălalt iar părul îi cădea pe față ascunzîndu-i chipul care, pîrcă nu se expunea de jena poziției corpului.

Emil mergea la fereastră și privea marea îndelung, apoi se aprobia de ea și o săruta pe genuchi, pe gleane, pe părul împrăștiat. De multe ori ea se trezea și urmau lungi îmbrățișări care îi lăsau apoi extenuați fără să mai poată dormi, în tremuratul orelor de dinaintea diminetii. Emil observă că slăbiseră amîndoi și că acest fapt ei îi aducea un plus de frumusețe, deoarece îi ascuțise trăsăturile chipului cu năriile www.nasufui.ro care fremătau ca la căprioare.

Intr-o noapte, a patra de la venirea lor, Emil se trezi în măngiile fetei. Când se dezmetici văzu că ea plânge. Avea pe ea un capot de mătase care-i plecea lui mult și cu care se îmbrăcase de câteva ori și chiar ieșise în balcon, spre scandalizarea celor care să văzuseră. Se ridică imediat și o întrebă ce are:

Ea plângea potolit și din chinul făpturii ei se desprindea o încercare de zîmbet:

- N-am nimic. Atât doar că sunt fericită. Atât de fericită... și acum zîmbea printre lacrimi. cu adevărat,

Emil o sărută pe ochi și-i sorbi lacrimile sărate.

- Ce e Gina? Nu vrei să-mi spui? Crezi că nu te pot înțelege?

Ea îl privea cu lacrimi noi în ochii mari negri:

- O, nu... Dragul meu, mi-e rușine să-ți spun. Poate că n-ar trebui. Dar plâng de fericire că tu mă iubesti atât de mult. Nu ști ce se petrece în sufletul meu. Când eram la școală fmi dădeam seama că sunt cea mai frumoasă dintre fete și totuși atunci, din această cauză s-a deschis un semn de întrebare pentru sufletul meu. Eram ocolită de toți băieții. Parcă nici unul nu mă vedea. Nu ști cîte mult m-am chinuit. Sufletul meu înainte de a te cunoste pe tine, sfîrșise prin a fi dezorganizat complet. Eram atât de nefericită. Moartea părintilor m-a aruncat într-o adevărată disperare. Nu ști, nu poți bănuia ce s-a petrecut în sufletul meu. Când eram fecioară, deși nu-l iubeam, i-am cersit să se căsătorească cu mine.. Imi era groază că sunt ocolită. Toate fetele din jurul meu erau, și aveau prietenii lor, eu nu. Dar astăzi mi-am dat seama că nu eram făcută pentru nici unul dintre ei. Si poate că ei simțeau asta și de aceea mă oculeau. Înțeleg acum că îmi erau inferiori, că sentimente, că inteligență, că frumusețe, că tot. Eu aveam nevoie de iubire și nimeni nu era în jurul mei în stare să-mi ofere ceva echivalent cu ceea ce eu aduceam. Eu aveam nevoie de tine. Cu felul tău de a fi, cu glu-meile tale, cu înjurăturile tale obscene care de multe ori m-au contrariat dar care acum fmi par firești. Așa cum ești, te doresc. Vreau să fiu soția ta pînă la moarte. Aș fi în stare să fac orice pentru tine. Numai să mor n-ăs putea. Nu te-ăs putea lăsa singur. Te iubesc atât de mult!...

Emil o privea cum se frămînta, vorbind mult pentru sine, cu privirile în gol. Ar fi vrut să-i spună ce

va, dar nu stia ce. Îi mîngîia încet mîinile. Ei, lacrimile îi curgeau în nestire pe obraz. El o mîngîie tantru pe obraz și ea izbucni într-un plîns hohotit care nu se mai termină cu toate încercările lui de a o pri. Intr-o sfîrșit se liniști.

Fură clipele cele mai dericite ale iubirii lor. Fu o revârsare sufletească care fi copleși. Emil îndrăzni să-i spună că ceva despre gîndurile sale, despre pasiunea lui pentru literatură, pentru scris și ea îl rugă ca la întoarcere să-i citească ceva.

Cînd ieșiră din hotel în ziua aceea nu mai merseră la plajă. Se plimbară îmbrăcați dar desculți pe țărm și căutară locurile cele mai singuratic. Ajunseră într-un loc unde valurile se înspumau zdrențuite de cîteva stînci. Mușchi verzi, scăpîea în apa puțin adîncă. Încercînd să meargă pe stînci căzută amînfoi în apă deoarece mușchiul era alunecos. Așa uzi și continuă plimbarea. Riseră, vorbiră despre mii de lucruri și nu se întoarseră decît cînd li se făcuse foame tare. Fu ultima lor zi frumoasă.

Cîns ajunseră la hotel văzură învălmăseală în hol. Oameni cu bagaje coborau din camere și se făcuse coadă la recepție. Se interesară despre ce e vorba și aflară că hotelul este evacuat pentru a se primi în el un grup de străini care trebuia să sosescă.

Emil rămase trăznit. Numai la asta nu se așteptase.

Cîțiva protestau:

- Cum domnule, e posibil așa ceva? Noi să fim dați afară pentru a veni în locul nostru niște străini?

Altii erau resemnați ca în fata unei necesități:

- Cemai! dacă e vorba de străini, ce să faci? Nu înțelegeți că vin niște străini?

Recepționerul era și el pătruns de importanța misiunii lui.

- Nu înțelegi tovarășe, că e vorba de străini! Cum crezi dumneata, că o să-i lăsăm să doarmă în stradă? Ce zice despre țara noastră? E normal. Vă dăm banii înăpoi.

Cel care protesta spuse:

- Dar ce săntem noi domnule, animale. Să ne mutați dumneavoastră cum vreți? De ce nu e în stare statul să construiască mai multe hoteluri?

Dar deodată de la recepție se desprinse un ins care se apropie de el și arăfîndu-i o legitimătie și smise.

- Ai grije ce vorbești tovarășe! Si acum se răstea. Vezi că pot să te iau și să discut cu dumneata în altă parte. Vrei să discutăm altfel?

Cel amenințat nu mai spuse nimic. Bolboroși doar ce va care nu se putea desluși și dădu să se retragă. Dar securistul spuse să i se facă loc la recepțiin față și să i se dea banii. Cînd apoi acesta plecă, securistul ieși imediat în urma sa.

Gina privea cu ochii mari, atenții. Ii spuse încet lui Emil:

- Ce porcărie! Ce nerusinare!

Cînd urcară în cameră să-și ia bagajele, Emil alb la față îi spuse:

- Ai văzut draga mea ce e în țara asta?! Dăr sti ce mă doare mai tare? Faptul că nimănuia nu i se părea curios și nelalocul lui să fie scos cu bagajele în stradă pentru a lăsa locul unui străin. Totul li se pare firesc. Nu mai are nimieni nici un fel de demnitate. După treizeci de ani de călcare în picioare a demnității cetățea lui, oamenii ar sta acum să fie și fuțuți în cur. Nu mai văd măcar cum ar fi normal și cum nu. Singur omul acela a reacționat. Si ai văzut cum a fost imediat izolat!

- Da, ai dreptate. Imediat a apărut un securist.

- Draga mea asta nu e un ~~șucru~~ de mințire. Le fiecare om este un securist. Fiecare familie are pe cîteva la securitate. Sau măcar are o cunoștință, sau stă cel puțin pe aceeași stradă cu un securist. Dar nu asta as vrea să înțelegi acum. Ci faptul că această atit de cîntăță ospitalitate românească nu este decât o grosolană înclinare spre slugănicie a acestui popor. Romanul în fata unui străin, care vine de undeva de departe, de unde nimeni dintre ai lui n-a fost vreodată, este doar un servitor. Indiferent de locul lui în societatea asta. Si asta datorită faptului că mai ales de treiteci de ani, de cînd sau închis granilele, românii n-au mai putut călătorii, nu și-au putut da seama că la urma urmelor străinii nu sunt altceva decât niște oameni ca și el. Călăloriile în străinatate sunt un privilegiu de care poporul nu se bucură. Si străinii îi apar cu atribuții u-nor ființe demne de respect. Pentru că sunt ceva necunoscut. La noi și gemile sunt disputuite pentru că vez doamne, trăiesc și ei tot aici, și ca atare ce mare sco-fală e și de ei? Devreme ce trăiesc aceleasi mizeri, nu

sînt demni de respect. Dar străinii?... „E străin, dragă, e străin...” Crezi că fîmi era frică să-l înfrunt pe ordinarul săla de la securitate? Nu. Nîmi e frică de el. Încă nu mă cunoști bine. Nu s-a născut omul în fata căruia eu să încetez de a mai fi eu însuși. Dar fîmi este o silă imensă de această slugănicie națională. De toti cei care găseseră ceva firesc în a fi desconsiderați în propria lor țară, în favoarea străinilor. Uităte numai în București, ce femei frumosase umblă cu niște prăpădiți de negri urîți, care fac încă gesturi de o libertate ce amintește de junglă. Mîinile lor roșii mîngîie sănii de femei albe, frumoase. Crezi că din cauza pervesității femeilor? Nu! Ar însemna să le atribui o vînată și fletească mai bogată decât sunt ~~ele~~ în stare aceste exemplare să aibă. Dar o fac pentru să se simt obligate. Obligate de a nu dezamăgi niște străini. Înțelegi, negrii sunt niște străini. Nici măcar pentru padetul de Kent pe care-l capătă ca niște milioage zvelte și frumoase, n-o fac. Draga mea, împărată este o silă imensă de ceea ce văd petrecinduse în jurul meu. Cît de jos a fost împins poporul acesta în numai treizeci de ani de comunism! I s-a extirpat creerul. De aceea iubita mea, nu cred că lănoi mai poate fi posibilă o salvare colectivă, ci numai una individuală.

Gina îl privea cu ochi mari, negri și cu gura urîtă de supărarea și propriul ei dezgust.

Își luară cele cîteva lucruri pe care le aveau la ei și plecară fără să mai aibă vreo pretenție. În tren stătură ca și la ducere pe culoar și priviră peisajul. Dar acum acest peisaj li se părea mult mai sperț și urît decât la ducere. Era văduvit de elanul sufletesc care îl transfigurase cu cîteva zile înainte.

Bucureștiul era posomorît ca de obicei, cu clădirile așumate din jurul gării, cu taximetrele rablagite și cu străzile cufundate în întuneric de parcă etâșul ar fi fost sub ocupat, pe timp de război.

Dar momentul despărțirii fu cel mai greu. Trebuiau să-și reia viața separată și acest lucru le era imposibil de conceput. Se consolară însă dinindu-și întîlnire pentru dimineață imediat următoare. Emil hotărî să nu se ducă nici atunci la servicii. Vor vorbi mîine despre viitor. Se despărțiră și Emil ca de obicei o petrecu cu privire multă vreme pînă cînd dispără.

Emil simțea că după această săptămînă de fericire petrecută cu Gina, și terminată într-un mod atât de jalousic, viața sa nu mai putea continua ca pînă atunci. Și își dădea mai ales seama că viitorul său nu putea, nu concepea să fie despărțit de al ei. Trebuia de aceea să poarte o discuție cu ea în care să facă să înțeleagă ce își dorește el de la viață, cine este el cel adevărat. Nu avea voie să o inducă în eroare și să fie beneficiarul unui fals. Nu, trebuia să-i arate deschis că el voia să plece din țară.

După două zile, la grădină la Bordei, unde prinseaseră obiceiul de a se duce când avea ceva important de vorbit, obicei care în scurt timp fi lăsată fără mijloace materiale de trai, Emil căuta modalitatea de a deschide discuția. El observase norul care trecea pe chipul ei ori de câte ori el vorbea sau încerca să vorbească despre viitor. Emil își dădea seama că pe ea o îngrozea apăsarea aceasta a viitorului care destul de nelămurit trebuia să-i apară și ei. El de altfel evitase pe cît putuse astfel de discuții, dar acum își dădea seama că de această discuție depinde chiar viitorul lor.

Ii spuse în timp ce clătina paharul cu bere:

- Gina, de mult doream să vorbesc ceva cu tine care mă preocupa de mult, dar niciodată n-am avut ocazia să o fac. Poate că nu era nici momentul, poate că nu ne cunoșteam suficient de bine ca să-o pot face, dar acum situația între noi s-a schimbat. Acum faptul că te iubesc atât cît te iubesc îmi crează obligația de a-ți vorbi despre mine. Te-ai gîndit la felul cum viața noastră va evoluă de aici încolo? Ce vom face? Cum vom putea fi fericiți? Draga mea, eu îmi doresc fericirea și tu ești singura femeie care de acum înainte îmi poate condiționa fericirea. Dar iubirea nu-mi este de ajuns. Vezi tu, iubit-o, poate că tu nu măcunosti suficient de bine pe mine. Poate că din datele pe care eu îți le-am furnizat n-ai putut reconstituî adevărata mea înfățișare.

Gina prinse a zîmbi și-l întrerupse:

- Ce lungă introducere pentru a-mi spune că gîndul tău este de a pleca din țară. Nu cred că era atât de greu de înțeles acest lucru. Îți spun sincer că eu am înțeles asta din prima zi. Nu trebuie să te www.antivalexilului.ro tit. Nimic din ce vine de la tine nu mă sperie.

Emil continuă:

- Dacă ar fi numai asta, poate că lucrurile ar fi foarte simple. Dar nu este aşa. Intradevăr m-am gîndit de multe ori că eu trebuie să plec de aici, dar nu asta este esențialul. Acesta este dacă vrei, efectul care nu explică prea mult, al felului meu de a fi. Da, draga mea, eu sănt făcut să trăiesc liber. Nu știu prin ce accident genetic s-a întîmplat ca eu să mă deosebesc de mareea majoritate a celor care trăiesc în țara asta. Mă uit în jurul meu și-mi dau seama că nimeni nu are nevoie de libertate, Oamenii trăiesc foarte bine și fără ea. Iubesc, se găsătoresc, își fac planuri pe viață și în această goană după fericire, uită cu desăvîrșire, sau de multe ori nici nu observă că sănt lipsiți de libertate. Lipsa acestei libertăți care este vitală pentru mine mi-a intunecat anii cei mai frumoși poate. Acei ai visurilor de viitor, al elanurilor de tot felul. Nu ști de câte ori în scoală am avut conflicte cu profesorii care veneau în fata clasei și ne predau minciuni, pe care eu nu le pricepeam prea bine dar că simteam că sănt minciuni. Am avut mult de suportat după urma felului meu de a fi. Acum lucrurile astea au trecut, dar în șuflet mi-a rămas ura cea mai vie împotriva vietii pe care sănăsilit să-o duc împotriva voinței mele. Înainte de a pleca în armată ar fi fost în stare să creez ceva, să lupt pentru un lucru frumos, pentru adevăr. Dar astăzi simt cum sămănuști fuge pămîntul de sub picioare. Ce pot face? Am visat să scriu literatură. Credeam că am ceva de spus. Si poate că întrudevăr am. Dar cu să-o spun? La cinci - sprezece ani scriam toată ziua poeme de câte patru sute de strofe și visam să fac capodopere. Dar acum cînd am înțeles că sănt lipsit de libertate totul mi-a devenit imposibil de realizat. Imi dau seama că toată baza vieții mele trebuie să se schimbe. Pentru că eu știu că nu poți fi, nu scriitor, artist, dar nu poți fi nici măcar om cînd ești lipsit de libertate. A pretinde că ești scriitor, în condiții de lipsă de libertate, este că și cum ai afirma senin că ești un impostor. Nu știu dacă sănt înțelegi dar eu consider, și asa e, că trăsătura de bază a omului este aceea de a fi o ființă care aspiră la realizarea eului său în libertate. Pentru că această realizare nu se poate face decît în libertate. Își spun toate astea pentru a te face să înțelegi că niciodată eu nu voi putea fi fericit decît atunci cînd voi fi liber.

ber. Nici iubirea ta, nici o avere care m-ar face milionar peste noapte, nu mi-ar putea aduce fericirea. Ci numai libertatea. Ea mi-ar aduce demnitatea. Si demnitatea este ceea ce-mi lipsește. Te rog iubit-o deasemenea, să nu-mi ei vorbele ca peniște frunze menite să decoreze o poză a mea. Sunt aceste gînduri, ale mele trăite, orgâne.

Trăsăturile chipului Ginei se posomorfiseră. Continua să-l privească cu ochii ei mari, negri. Emil așteptă răspunsul ei, apoi după această tăcere prelungită, întoarse și el capul într-o parte și începu să privească prelung perechile de dansatori. Se simțea dintr-odată, și pentru prima oară de cînd o cunoscuse pe Gina, singur. Fericirea celor din jur îi părea o inconștientă. Căzuse într-o astă stare de spirit pesimistă, aşa cum i se întîmpla atunci cînd vreun fapt îl trezea la realitate. Acum știa că fericirea lui nu fusese decît un stupefiant. Confundase iubirea cu fericirea. Sau mai bine spus iubirea îi dăduse cîteva zile de uitare, deci de fericire.

Continuă apoi cu un zîmbet stingherit:

- Iți spun asta iubită pentru că am observat că în ochii femeilor cei care sunt în conflict cu ordinea de stabilită, sunt pierduți. Femeilor, acești singurătici, le par ciudați și fi ocolești. Că vor fi și femei care nu gîndesc aşa, nu mă îndoiesc. În sufletul meu nutresc credința că tu ești una dintre acele femei.

Gina îi mîngâie mâna peste masă.

- Să nu te îndoiești de asta. Dacă sunt tristă, este pentru că-mi dau seama că ceea ce vrei tu este atât de greu de făcut. Mă gîndesc că asta ne va desparte.

Emil o privi precis.

- Crezi că ne poate ceva despărțiti?

Gina îi privea mereu cu ochii mari negri, îndurerăti:

- Da pentru că te simt în stare să treci peste orice pentru a-ți realiza visul. Si mă gîndesc ce poate să însemne pentru tine, pînă la urmă, o femeie. O poți găsi oricînd. Orice femeie este fericită să iubească și să fie iubită. Iar tu vei fi iubit. Stiu asta.

Emil îi înțelese temerile și se grăbi să îl dezmință dar nu-si puti înfrîna gîndul că felul ei de a privi problemele, este femeiesc. Ea punea mereu iubirea mai presus de orice. Nu mai vorbiră în acea seară despre aceste lucruri.

Cîteva zile ocoliră orice aluzie la seara aceea. Dar într-o dimineață de pe la sfîrșitul lui august, după ușa din clipele lor de dragoste, Gina și spuse.

- Dragul meu, pe mine nu mă leagă nimic de nimeni și de nimic pe lumea asta. Singurul om de care mă simt legată pe veșnicie ești tu. Îți spun aceasta pentru că să ști că eu nu mai trăiesc decât prin tine și că de aceea ceea ce tu vei hotărî, va fi bun hotărît. ~~și~~ Tu voi face totul pentru fericirea ta. Dacă tu crezi că trebuie să încercăm să plecăm de aici, eu nu mă opun, ba chiar îți dau dreptate. Când lumea aceasta este atât de lașă, nu poți încerca să schimbi nimic. Si fuga este și ea un semn de protest și de curaj.

Dar totul me era decât o discuție și lucrurile rămaseră ca mai înainte. Atât, că Emil nu se mai duse la servicii și umblă pe acolo cîteva zile să-și facă lichidarea. Stia că rămîne cu foarte puțini bani ~~de~~ nu stia ce avea să facă. Dar nu-i păsa. Ceea ce era clar pentru el era faptul că nu trebuia să mai meargă acolo.

Stia acum că poate să conteze pe sprijinul Ginei că re stăruise atât de mult să n-o mai jicnească nelăsindu să -și ofere ajutorul ei bănesc. Emil își spuse că de vreme ce este convins și hotărît că viitorul ei va fi legat de al ei, ar fi fost nelogic să nu accepte. Dealtfel stia că poate primi și ajutorul părintilor săi care acum nu mai aveau asupra lui ~~nici~~ un fel de influență. Singurul său gînd era acela de a le ușura în vreun fel bătrînetea ~~eliberindu-~~ de grija pe care i-o purtau lui. Stia însă că acesta fusese primul și ultimul servicii pe care îl acceptase în această ~~țară~~, unde muncitorul nu era decât un rob, remunerat numai atât cît să nu moară de foame.

Evita să-și pună problema viitorului de teama de a nu vedea un gol imens. Dar se simtea încă în stare să facă multe lucruri și încă în suflet păstra credințele optimiste cu care pornise la drum la opt-sprezece ani. În ceea ce privește banii, va vedea el ve va fi de făcut cînd nu va mai avea de loc. Fără servicii tot era mai bine. În schimbul unui salariu care nu-i ajungea nici măcar o săptămînă dacă ar fi dorit să trăiască decent, i se răpea libertatea. O zi de sevicii îl sleia de ultim urmă de energie. Si nu atât de cea fizică cît de cea morală.

Venise toamna. Natura era acum colorată în roșu și cărămiziu și de câteva zile vremea se schimbase. Un vînt puternic se pornise și începuse să golescă de vesminte copacii care se plecau în toate părțile.

Gina nu se hotărîse să facă nimic, renunțase cel puțin pentru anul acela de a-și reîncepe școala. Se simțea dealminteri foarte deprimată și se plingea lui Emil, care își dădea seama că era și influență lui de vină.

In ceea ce-l privea, se apucă să se pregătească pentru prima sesiune de examene de la facultate, care urma să aibă loc în februarie anul următor. Se interesa-se la secretariatul facultății și își cumpărase cursuri pentru cele sase materii pe care le avea.

Uneori stătea în casă învățând și nu se oprea decât cînd venea Gina. Ploile care se porniseră pe la începutul lui octombrie îl limitase posibilitățile de acțiune și acum stătea împreună mai mult în casă. Se simțeau stîrmeniți de prezența părintilor lui și Emil se gîndeau mereu că ar trebui să se mute undeva pentru a o putea aduce pe Gina să locuiască cu el. Dar mutatul acesta era deocamdată o problemă insolubilă, deoarece în primul rînd nu se găseau case și erau familiile care locuiau cu cîte o droaică de copii în cîte o cameră, iar pe de altă parte cînd s-ar fi găsit, era lipsit de mijloace materiale. Nu le rămînea decât să astepte.

In unele zile Emil mergea la facultate la sala de lectură și ctea acolo. Dar învățătura era un lung chin pentru el. Își dădea perfect de bine seama că se mintea pe sine însuși. Materia care era nevoie să-o învețe știa perfect că este o interpretare jalnică a dreptului burgher și adevărat. Agazisul drept socialist, de tip nou, nu era de fapt un drept de sine stătător, cu caracteristici personale care l-ar fi deosebit de cel burghez. Era format numai din limitări ale normelor acestuia. Accentul era pus pe o restrîngere a libertății de acțiune a întregii societăți. Emil își dădea seama că i s-ar fi putut spune un drept al limitărilor, al interdicțiilor. Era un instrument mereu perfectionat prin care se realizează o dictatură de tip comunista, nemiloasă.

Faptul că știa că trebuie să învețe ceva ce nu este de fapt nimic în realitate, îl indispunea și-l făcea să nu simtă nici un fel de atracție față de studiu asa cum ar fi fost normal.

Intr-o dimineată, se întâlni pe cînd pleca la întâlnire cu Gina, cu Gelu. Nu-l mai văzuse de multă vreme, de dinainte de a pleca la măre. Acum Gelu avea o fîură de om multumit. Ii strînse mâna cu putere și-i spuse cu intenția de a-l interesa și de a-l surprinde:

- Ce faci Emile? Sti că mă însor?

Emil se gîndi să-l lase să vorbească singur, de aceea nu se arătă surprins. Il întrebă la rîndul său, fără legătură cu spusele lui

- Ce mai faci?

Gelu fu puțin derutat:

- Ce să fac?! M-am gîndit să mă însor. Ce altceva să putea face? N-ăș face-o dacă aș avea ceva mai bun. Nu vezi că nu poți face nimic?

Lui Emil fi scăpă întrebarea:

- Dar cu plecatul?

Gelu voi să nu pară stînjenit de întrebare.

- Cu plecatul e altceva. Plecarea rămîne de bază. Dar nu vezi că nu se poate face nimic? Atunci?! Dacă nu vom reuși să ieșim de aici încă cîțiva ani? Ce se va allege de noi? Ne vor sfida hoțele ăștia cares-au lipit pe te miri unde.

Emil continuă:

- Pînă la urmă nu se alege nimic din visele noastre. Facem și noi ca toată lumea. Ne resemnăm.

Gelu se simți în lardul său la constatarea lui Emil.

- Vezi?! Asta e. Numai plecarea ne-ar mai putea salva. Dar cum să facem? Apoi cu un ton care lui Emil fi păru sincer. Emile, ce să mai vorbim atîta. Uite. Dacă tu vi la mine, la orice oră din zi și din noapte și-mi propui să încercăm ceva, eu sănt gata. Dar nici așa nu mai pot sta. Crezi poate că iubesc? Nu. Dar ce pot face? La mine resemnarea asta este de suprafață. Eu fmi recunosc înfrîngerea. Atât mă deosebeste de tine. Dar n-am renunțat la gîndul plecării. Astă s-o ști. Poți fi sigur.

Mai schimbară cîteva cuvinte apoi se despărțiră. Emil își dădu seama că nici nu-l întrebăse măcar cu cine se însoră. Nici nu-l interesa. Iși spuse însă că drumul lui Gelu era gresit. Pentru motivul că acesta între văzuse anumite lucruri care nu-i vor da niciodată pace într-o căsnicie. Mereu va trăi cu nostalgia a ceea ce întrevăzuse. Nici nu era sigur că ar putea face o căsnicie adeverată.

Cînd căzu prima zăpadă, Emil și Gina regăsiră plăcerea plimbărilor de odinioară. Orașul trăia sub o mantie albă de zăpadă. Căzuseră cantități mari de zăpadă și din instituții, din fabrici, din școli, iesireră oameni cu lopeti să degajeze străzile. Munca aceasta, asa zisă voluntară, era de fapt obligatorie și puteai vedea scene din cele mai penibile. Tinere îmbrăcate elegant cu pantofi carecum subteri și fini, cu cîte o lopată în mînă chinuinduse să dea zăpada sub privirile cîte unui cerber, cu rol de monitor.

Plimbările lor erau acum tăcute. Gina se rezema de brațul său și mergeau pe străzi lăturalnice păsind în zăpada înaltă. Rar de tot își vorbeau, dar iubirea lor nu scăzuse în intensitate. Era acum o legătură, potolită și senzuală care le aducea bucurii de altă natură, sufletești.

De revelion fură împreună și ciocniră șamăanie. Gina se îmbrăcase frumos, cu cochetărie, pentru prima oară de cînd o cunoștea Emil. De altfel el apărea mult mai puțin bine îmbrăcat decît ea care fusese răsfățata părintilor ei. Si contrastul acesta era un prilej de amuzament vesnic pentru ei, puțin amar pentru Emil. O rochie lungă în seara aceea o schimbase complet. De altfel Emil observase că în domeniul îmbrăcămintii ea era o estetă.

Vorbiră. Își amintiră momentele din vară de la mare. Ascultară multă muzică fără să privească la televizor pentru a nu-si strica plăcerea.

Gina bău puțin cam mult și prinse chef de vorbă. Se mișcă mereu, fi sărută cu un potop de sărutări și pînă la urmă își strică rochia, după care fi păru rău.

Fu o noapte frumoasă, cu multă dragoste. Dimineată doamna pînă în rîzii și Gina se trezi cu o groznică durere de cap. Trebui să facă o plimbare pentru a se dezmetici. Emil rămase acasă și ea se întinapoie repede.

În dimineața aceea Emil fi povestită diferite lucruri din timpul stagiu lui militar. Ea se amuză și voi să-l determine să-si pună în cap un coif de hîrtie făcut de ea, pentru - spunea ea - a-si putea imagina cum arăta el pe atunci. Astfel bucuria lor de a fi împreună se alimența din gesturi mici care fi bucurau. Emil simțea că niciodată n-o iubise mai mult pe Gina ca în zilele acelea de iarnă rusească, cînd ea fi vizită ca o prințesă.

In februarie se desfășură prima sesiune de la facultate. Emil se pregătise în cursul acelei ierni, puțin la fiecare materie. Acum își dădea seama că felul său de a privi lumea îi făcuse să ia lucrurile prea în serioză. Din mica comfruntare cu colegii săi își dădu seama că cunoște mult mai multă materie ca ei. De altfel el avusese și timp să învete, nefiind nevoit să meargă la servicii.

Cu toate acestea pierdu primele două examene. Din cauză că citise greșit anunțul cu data sesiunii, se prezintase cu câteva zile mai tîrziu. Examenele se sustineau oral, dar primul examen la care se prezintă, cel de drept constituțional, fu dat scris deoarece profesorul suferise cu puțin timp în urmă un atac de inimă și acum voia să se ferească de oboseala unuor lungi examinări.

Luană astfel loc în bănci și se puseră pe scris după ce li se dădură subiectele. Cum nimeni nu-i supravegea, majoritatea se puseră pe copiat. Emil își petrecu o mare parte din timp examinându-și colegele. Cu priviri furiose acestia transcriau pasaje întregi din curs. Dar profesorul începu să treacă printre bănci și-i rugă să nu mai copieze.

- Vă rog să nu mai copiați. Sînt convins că nu veți ști de unde și veți scrie bazaconi. Vă rog dar, nu mai copiați. Vă asigur că am cele mai bune intenții cu dumneavoastră. Vă rog, nu copiați.

Intradevăr toți luară examenul. Nu cu note mari, dar era important că-l luaseră. „Scoala românească” gîndi Emil. Este oare posibil să ceva într-o cultură conștienciază de ea însăși? La noi totul nu este decât o imitație, o parodie. În afară de dramele celor ca mine, care sunt la fel peste tot.

Lipsa de ~~împărtășire~~^{exigență} a profesorilor îi dădu și mai multe motive să considere această facultate, făcută la fără frecvență, ca un lucru neserios. Iși spuse că nici odată nu va termina această facultate. Ar fi de altfel inutil. Atunci? Ce aștepta? Să treacă anii? Să -i moară în suflet de tot, elanul de a face ceva, de a lua viață în serios? Era deprimat cu desăvîrsire. Ce-și dorea el de la viață și ce i se oferea! „Nu, avea trebuie să se schimbe, își spunea el. Ceea ce fac eu acum este a mă minti pe mine însumi.”

Intr-o zi cînd ieșise de la examenul de economie politică, în stradă, se întîlni pe neasteptate cu locotenentul Preoteasa.

- Petrescule, ce faci băiatule?

Emil era bucuros și înrăuă împreună într-o bombă că re avea pretentia de braserie.

Preoteasa era surprins că el este student la drept și încă la fără frecvență.

- Ce nu de învăță carte la noi peste tot, dar ce nu se învăță acolo! Si apoi eu credeam că vei merge la tea tru. Acolo te vedeam mișcindu-te în elementul tău. Erai ca pestele în apă. Sincer îmi pare rău. Acolo era locul tău. Tu ai fi strălucit printre colegii și profesorii tăi. Mare văcat... Dar ce vrei?... În sfîrșit.

Emil îl puse puțin în curent cu gîndurile lui.

- Sînt dezorientat. Era fatal să fie asa cu felul meu de a fi. Dacă aveam posibilitatea să părăsesc țara cum ar fi trebuit în condiții normale, astăzi și fi frecventat de mult lumea artistică a parisului sau a New-Yorkului. Dar asa? Ce pot face? Să fac artă cînd sînt lipsit de libertate? Nu pot. Nu e pentru mine.

Locotenentul clătină din cap.

- Petrescule, eu aveam o presimtire că tu te vei împotmoli. Nimeni ca tine nu poate face față viații de aici. Eu îți-am atras atenția. Fără puțină perversitate nu faci nimic în tara asta. Nică în altă parte, dar nu atît mai puțin aici. Eu lucrez acum în București. Sînt propagandist. Ce puteam face? M-am dat cu politica. Nu mai e timpul valorii astăzi. Acum este epoca imposturii. Toți trebuie să fim impostori. Ca să trăim. Si dacă tot facem concesi, de ce să nu le facem pînă la capăt? Vrei să ai o atitudine de Cristos? Ce folos? Cine va prețui lucrul acesta vreodată? Poți fi prețuit acum, pentru ziua de azi. Restul nu contează. Iși repet, eram convins că tu nu erai pregătit pentru viață. Eliminînd meschinăria, îți tai singur aripile. Respectîndu-te pe tine nu faci nimic. Si sfîrșești prin a nu fi respectat de nimeni. Mai bine fă contrariu. Minte, prefăte, vei fi respectat.

Se despărțită. Cînd se văzut singur, lui Emil îl părău rău de această întîlnire. Il crezuse pe locotenent un altfel de om. Si acum? Ce deziluzie. Iși spuse că inteligența nu e o condiție a moralității. Această ~~este~~^{arhiva} exilului.ro o esență superioară.

Porni pe jos spre casă. Întâlnirea aceasta îi dădu-se o apăsare sufletească din care nu se putea elibera. Era disperat. Se simțea atât de singur că ar fi vrut să moară. Iși spuse cu voce tare:

- Doamne ce se întâmplă cu mine? Ce sănătate? Ce vreau să fiu? Ce pot să fiu? Unde vreau să ajung? Fac bine ce fac? Pot fi atât de singur dacă drumul meu este cel bun. Nu cumva este undeva o greșală care face ca totul să fie nul. Nu există cumva în personalitatea mea un minus care deformează rezultatul acțiunilor mele, faptelor mele? Sunt un izolat? Ceea ce face ca gândurile mele să apară atât de deformate este numai vina mea. Este lipsa mea de integritate morală. Pentru că vreau mereu că mă păstreze pur într-o lume impură în care pac mereu concesi. Într-o astfel de lume singura soluție este să o negi. S-o condamni, deschis și să ajungi în fundul oceaniei. Tot ar fi mai bine decât situația aceasta de neputincătos.

Cînd ajunse acasă prezența Ginei îl indispuse. Ii trezea în suflăt remușcări. „Față de ea chiar, nu sunt decât un impostor. Afirm, și-mi doresc lucruri care mă depășesc. O induc în eroare, și ea mă iubeste. Ce să fac? Ce pot face?

Afară prinse se să mingă și fulgi mari se aşterneau ca răsite întrebări condensate. Pe pat, rezemată de o pernă, Gina întrebătoare îl privea.

Lui Emil îi fu rușine de sine.

- Draga mea, multe trebuie să schimb în felul meu de a fi. Ti-o datorez pentru iubirea și încrederea ta nemărginită în mine. Mi-o datorez mie, pentru iubirea și încrederea nemărginită a mea în mine însuși.

.-§-.
-

deci

Era hotărîr să ia o hotărîre în printă viitorului. Trebuia să vadă de ce resurse sufletești mai dispune. Anul acesta care trecuse de la venirea sa din armată îi anulase disponibilități sufletești. Iubirea Ginei fi dăduse în schimb încredere în viitor. Acum voia să se gîndească la viitor și să-și clarifice mai întîi ce voia de fapt de la Viață. Așa nu mai putea continua. Viața și lupta să începuseră se se desfășoare pe un teren advers, unde el trebuia să se miste clipă de clipă. Iși dădea prea bine seama că nu facultatea aceea, către care nu avea nici o tragere de inimă, era viitorul lui. Fusesese anul acesta, pentru el, un drum sinuos în care se îndepărtașe de idealurile lui, de pasiunile sale. Trebuia, simțea asta, se se regăsească pe sine și să revină la ceea ce părăsise, în sine.

Viața sa se schimbă. Începu prin a nu mai ieși din casă. Se scula dimineața tîrziu, cu o stare de toropeală în corp pe care n-o alunga decît după ce se stropea cu apă îndelung pe față. Se îmbrăca apoi cu multă grije ca și cum gîndul său ar fi fost să facă o vizită. Apoi se întindea în pat, așa îmbrăcat și se apuca să citească.

Si chiar traiul acesta de inactivitate fi era nesuportabil. Simțea că fericirea pentru el ar fi coborîrea într-o muncă extenuantă, dar pasionantă, care să-i abată gîndurile de la mizeria din jurul său. Avea nevoie de cineva care să-i dea o întrebărițare. Se simțea în stare să face cele mai deosebite lucruri, dar cineva să aibă nevoie de el. De el cel adevărat, cu adevărată sa valoare, nu de forță sa de muncă sau de complicitatea în minciună și perversitate.

După două săptămîni în care nu ieșise din casă și nu făcuse alteceva decît să se gîndească mereu la lucrurile astea, nu era cu nimic mai edificat asupra viitorului, decât înainte. Oricîte întrebări și punea tot atîtea răspunsuri rămînea nedate. Un lucru fi era clar. Că personalitatea sa avea nevoie, pentru se se realiza, de libertate, iar în țară era complet lipsit de această libertate.

Afară venise vară. Intr-o dimineață Emil se trezi cu gîndul la vechile lui manuscrise pe care le lăsase cînd plecase în armată. Stia că erau undeva printre niște

lucruri casnice dintr-o ladă. Le căută și le găsi.

Regăsirea vechilor manuscrise fu un moment deosebit. Întîlnirea cu paginile scrise atunci cînd mintea și sufletul său de nu erau cele de ~~astrăzi~~, îl emotio-^{a cunosc}nă. Parcă din foile puțin îngălbenește fi rîdea, el, cel de altădată. Si odată cu gîndurile de atunci, se ridică ~~lucrarea~~ care redesvăluia lungile plimbări din Herăstrău, zilele de scoală, cu absențe și note proaste, elanul sufletesc care acum era pierdut.

Cîteva zile sufletul îi fu cuprins de o melancolie grea și de doruri de plecare. Ieși din casă. Se plimbă prin locurile pe care i le deschise acese pagini de demult. Era ca o reîntîlnire cu o persoană mult iubită și crezută de mult dispărută.

Dar ceea ce-l miră cel mai mult, fu pătrunderea de gîndire ne care o descoperea acum în alele pagini. Era ceva ~~acolo~~ matur cum nu crezuse că putuse să scrie el atunci. Si mai ales, aveau paginile acelea, un fel de elan care provine dintr-o incredere în puterile dreptății și rațiunii în genere, în care nu mai credea acum.

Si toate aceste pagini îi dezvăluiau un soi de profesionalitate care fi ~~arătau~~ acum clar un lucru ce-l frâmîntase în toți acești ani din urmă: era scriitor.

Si în tot ce scrisese atunci, nu era decît o singură temă. Propria sa personalitate. În tot ce scrisese se găseau urmele propriei sale vietii de atunci. Si își dădea seama că dincolo de subiectivismul acestei rememorări, din acele pagini vorbea un om.

Regăsi lungile poeme de cîte o sută cinci zeci de strofe care imitau "Luceafărul" eminescian, fragmente de teatru și de proză, însemnări critice, dar mai ales însemnări pline de revoltă împotriva unei stări de lucruri neființă pe care le vedea în jurul său.

Își aduse aminte cum de atîtea ori, de teama de a nu-și pune sufletual la indiscreția cuiva, arsesese tencuri de foi cu tot atîtea încercări de literatură.

Își dădu seama că are întrădevăr un anume simț care îi permite să observe esențialul dintr-o multitudine de lucruri contradictorii, ceea ce fi crea un stil ce izvora de la sine, ca o expresie nudă a sufletului său.

Prin descoperirea acestor vechi încercări, Enil intră parcă pe o poartă pe care o căuta de mult. Paginile acestea îi reactualiză gînduri care îl părăsiseră www.arhivaexilului.ro. Stia acum că trebuie să realizeze o lucrare care să fie

cartea sa de vizită. O carte care să justifice atitudinea sa față de socetate.

Dar trebuia ca această carte, pe de altă parte, să-i și explice mecanismul care duse la declarea sa ca persoană socială. Știa că viața sa fusese haotică, dar din cauză că numai așa trebuise să fie. Această conținută zbatere avea un sens, avea un dramatism care trebuia intuit și explicat cu mijloacele artei.

In decursul acestor ani de cînd luase cunoștință de sine, negase minciuna, impostura, mediocritatea, falsitatea. Se o făcuse în numele unei superiorități pe care și-o simtea, dar pe care n-ar fi putut-o justifica. Toată această negare trebuia să capete un sens fără decare n-ar fi fost decît o anarchie.

Simțea că niciodată nu va putea scrie altceva decât ceea ce el însuși trăise. De aceea lucrarea sa trebuia să fie o relatare a propriei sale vietii. Si cum spiritul său încrinat spre spectaculos, avea nevoie de o demonstrație, hotărî să scrie o piesă de teatru.

Trebuia să poată da unor replici oarecum imprecise, forță dramatică, pentru a convinge. Iși spuse că dacă va scrie ceea ce gîndise, ceea ce simțise, scopul său va fi realizat. Ca om era atât de deosebit de toți ceilalți cu care venise în contact, încît măcar dacă nu valoarea, fi era asigurată originalitatea.

Va scrie zi și noapte și preocuparea sa capitală va fi literatura. Că nimeni poate nu-l va lua în seamă, asta nu contază. Important este ca întradevăr să fie scriitor. Ca el însuși să se dedice acestei munci cu pasiune, pasiune pe care o simțea în el crescută puternic.

Din ziua descoperirii acelor vedhi pagini pe care le uitase, Emil nu se mai putu împiedica să nu mediteze zi și noapte la piesa pe care voia s-o scrie. Se scula dimineața și primul lucru pe care-l făcea era de a recita paginile scrise cu o zi înainte. Si înceț, înceț gîndurile și ideile începeau să se activeze ca zborul de lăcuste, dimineața. Si astfel se întegra în munca sa, uitând uneori să mînince pînă seara tîrziu, cînd genuchi începeau să-i tremură și să mu-l mai asculte.

Gina care venea la el acum în fiecare zi, se îngrijea de tot ce îi rebusa. Ii făcea toate comisioanele, împrumuta cărti de la biblioteci pentru el, colinda anticariate și librării, făcea cumpărături de la piata. www.arhivaexilului.ro

Incepuse să citească. Citi de dimineață pînă noaptea tîrziu. Cunoscu clasicii literaturii universale. Cunoscu literaturile mari ale lumii. Trăi un timp numai în compania spiritelor mari, autentice-așa lumii. Si înceț, încet înterupse orice legături cu lumea de afară. Iși făcu lumea să în care valorile autentice stăteau într-o interdependentă logică, în care impostura nu avea ce căuta. Înceț să mai citească presa românească. La fel revistele literare.

Cunoscu apoi literatura română. Gina umbila prin librării, anticariate și bibliozeci și-i aducea cărțile pe care el le dorea. Si încețul cu încetul, în mintea sa îngură să se ordoneze idei noi, privitoare la literatură. Iși dădu seama că pînă atunci nu cunoscuse literatura decît în mod diletant. Acum în noua sa vîrstă privea scrierile înaintașilor cu alți ochi.

În lunile care urmară citi enorm. Cunoscu liniile de fortă ale literaturii și odată cu acestea și cerințele dezvoltării libere al spiritului. Compară situația literaturii de dinainte de război cu cea de azi și pricepu mecanismul după care statul român acționa asupra conștiințelor, mutilindu-le. Înțeles astfel că literatura adevarată fusese decapitată odată cu venirea la putere a regimului comunista.

Citind mereu, și construi propria sa concepție despre literatură, despre rolul ei, despre rolul creatorului. Si constată că potrivit concepției sale acestea pe care o gîndeau din ce în ce mai justă și în mod din ce în ce mai amănunțit, că literatura română încease de fapt să mai existe. Ceea ce se scria în jur nu era decît un fals, o sosie a unei literaturi adevărate. Înțeles că lipsa libertății de creație dă nastere unor monstri hidosi care astăzi în România au ajuns să proliferze continuu. Acestor monstri de minciună și de impostură, li se acordau premii literare, li se făceau recenzi dă către oameni care păreau că undeva stiu că nu au decât cu niște falsuri, dar jucau un fel de comedie grotească, așa cum niște actori proști joacă roluri de mai împărați ai lumii. Dar parcă toată lumea știa că nu sunt totuși acei regi, ci numai niște imitatori care oricînd pot înceta acest joc și merge acasă să-și reia viața lor obișnuită. Si Emil nu înțelegea în că bine ce se întimpla dar simțea totuși că în jurul

său lipsesc acele personalități cu adevărat mari. Si e
deosebită un lucru firesc din ce în ce mai mult pentru el, cu
cât asimila literaturii, domeniul moralei. Iși spunea că
nu este posibil să fi un mare scriitor fără să fi și un
iubitor al adevărului, al justiției sociale. Ori un astfel de om ar fi fost imposibil să se facă cunoscut într-o lume a violenței, altfel decât prin beciurile securității sătului.

Iși dădu seama că întreaga viață literară a țării este infectată de violență ideologică comunistă a regimului. În chiar faptul că presa politică a devenit exclusiv politică iar cea literară, exclusiv literară, vedea în fapt, procesul de trecere a scriitorilor la carantina depolitizării. Scurtele articole de politică din presa literară și cele de literatură din cea politică, nu erau decât caricaturi ale vechilor pagini de literatură sau de politică de o parte și de alta. Si culmea, tocmai când se vorbește atât de mult de angajarea literaturii. Si chiar acele articole nu erau decât declaratii de vasalitate din partea artistilor și directive de comandă din cea a sefilor partidului comunist. Emil își dădu seama că de obicei aceste rubrici erau semnate mereu de aceleași om, devenit purtător de cuvînt prin leaſă. Era această limitare a cadrului literaturii, semnul lipsei de libertate al scriitorilor, trecuți, prin politica partidului, în cadrul unei subspecii sociale.

Iși dădu seama că din acest motiv întreaga fizionomie a scrierilor literare de după război este atât de debilă, căci nu poate exista literatură mare în spatele căreia să nu se găsească un om mare. Ori ce om care ar fi reușit să se înjosescă întrât încît să poată pătrunde într-o astfel de lume literară supravegheată politițește?

Negă atunci întreaga literatură din ultimii treizeci de ani. Iși spuse că numai de la acela care va avea curaj să spună odată ~~nu~~, acestei mascarade se poate astrena o literatură adevărată. Cei care publică în această țară robită de comuniști nu pot fi scriitori autentici, asa cum nu poti concepe un escroc moral.

Stiu atunci că pentru un talent și o conștiință autentică este imposibilă o catieră literară într-o țară comunistă. Înceată cu desăvîrsire să mai citeasă www.arhivaexilului.ro tura oficială.

La peste
 Lucrul mergea greu. Deoarece scria mereu sub impulsul și sub presiunea gândurilor care izvorau ca dintr-o combustie, grafia sa devinea de nefințeles pentru el a doua zi. Si căutînd să-și deslusească scrisul nu mai putea să-și facă o clară impresie despre calitatea scrierii cum ar fi făcut-o dacă ar fi citit cursiv.

Se hotărî să-și cumpere o mașină de scris. Dar adunînd toate rezervele de bani care îi mai rămăseseră lui și Ginei, nu putu strînge suma necesară. Si nu stia cum să facă cînd un fapt îi veni în ajutor.

Intr-o zi primi un telefon de la Gelu care îi ruga să-l ajute vre-o două zile la muncă la un motor pe care îi repara, particular. Emil urimi și-i propuse să continue colaborarea.

S-ar fi mulțumit eu cît de puțin numai să poată să aibă liniște și necesară scrierii. Peate că în felul acesta avea să scape într-o zi de viața aceasta de subsol social. Dar fîși dădea seama că acest puțin care i-ar fi necesar să trăiască și să-i asigure liniștea de care avea nevoie era de fapt foarte mult într-o țară comunistică. Era pentru cî ca el, imposibilul. Era a avea o independentă față de stat, ceea ce nu era posibil.

Stia de asemenea că nici fiind o povară pe capul părintilor săi, nu putea avea liniștea pe care și-o dorea. Aceștia nu erau datorii față de el cu nimic. Si lui i-ar fi fost imposibil să pretindă de la ei ceva. Cu atât mai mult cu cît fîși dădea seama că acestia niciodată n-ar putea înțelege ceea ce el cerea de la existență.

Dar ceea ce avea mai mare grijă, era că nu putea accepta nici ajutorul nelimitat al Ginei. Nu avea certitudinea că va putea vrednată să-i întearcă acest ajutor. Stia că niciodată el nu și-ar mai putea separa viața de a ei și gîndeasă că este tot atât de firesc ea și ea să gîndească la fel.

Avea momente cînd cădea în stări de totală depresiune și atunci blestema țara în care se născuse și eamenii care acceptau această exploatare, această siluire comunistică.

Era totuși hotărît ca cu orice risc să se dedice exclusiv scrierii și literaturii. Iși spunea că dacă va mai continua să se mistifice pe sine însuși va sfîrși prin a nu se mai putea ridica din locul unde îl va fi coborât atitudinea sa.

După trei săptămâni în care nu mai avusesese timp nici măcar să-și frunzărească cărțile de lîngă pat, avu în sfîrșit banii pentru mașina de scris.

Cînd merse să-și cumpere ~~mașina~~, în magazin avu o surpriză. Se întîlni cu un fost coleg de clasă din liceu. Acesta îl întrebă:

- Ce faci cu mașina de scris?

Emil fi răspunse evaziv.

- Ce se poate face c-o mașină de scris. Scriu.

Apoi află că Dobre - asa se numea coloțul său - era student la facultatea de literatură.

Întîmplarea aceasta fi apropiie. Se căutară și purtată discuții ~~despre~~ concepțiile fiecăruia despre literatură. Iși dezvăluită proiecte literare și se discusură reciproc asupra sanselor pe care le-ar avea literatura fiecătuia.

Dobre fu impresionat, și dădea seama Emil, de personalitatea sa și fi căuta prietenia. Il vizită acasă și discuțiile continuă cu și mai multă pasiune din partea lui Emil.

Emil și dădea seama că Dobre era un conformist, că era mai ales apolitic și că dorea mai degrabă decât să scrie literatură, să-și facă o meserie ca oricare alta. Iși dădu seama de lipsa de mijloace deosebite care să-l ajute să devină un scriitor ~~valoros~~. Ponderea sa în discuții era numai o modestie de personalitate. Dar Emil învățase mai ales în anul acesta din urmă că oamenii trebuie să luati asa cum sunt. Si astfel fi acceptă ~~de~~ ^{govorita} ca pe un confident unilateral.

Încetul cu făgetul se apropiă primăvara. Iarna fusese grea dar el n-o simțise, stînd mai mult în casă. De aceea izolarea fi prinsese bine. Reușise să închege întradevar o lucrare dramatică de care s-ar putea căcum declara mulțumit.

Zăpada facepusese să se topească sub primele raze de soare. Apoi căldura făcu pe oameni să iasă din case și să îndemne la plimbare. Cu primele raze de soare căre fi pătrunseră pe fereastră în acel an, lui Emil fi pieri cheful de scris. Iși simțea inima pătrunsă de o stare cîdată, de o așteptare incertă.

Ieși din casă. Făcu cîteva plimbări cu Gina. Dar și dădu seama că nimic nu-l aștepta de fapt. Se refinăcise în casă și nu mai ieși iarăși cîteva ~~săptămâni~~ ^{la} exilului.ro

De atunci timpul începu să se scurgă pentru el ca un riu eșal. Privea lumea ca dintr-un acvariu. De la fereastră sa urmărea uneori mișcare oamenilor și înacetul cu înacetul lumea exterioară începu să se confundă cu un film vizionat cu indiferență.

.-§-.

De atunci, viața sa începu să se scurgă fără evenimente exterioare. Singurele manifestări „în afară” cum le numea el, în discuțiile cu Gina, erau orele petrecute în compania lui Dobre. Nu se putea verbi de o prietenie. Dar Emil se simțea bine să discute cu acesta, probleme de literatură, de artă în general.

Incepuse să trăiască exclusiv pentru literatură. Si preocupat zi de zi de aceasta, se înconjurase de o atmosferă în care respira numai personaje, cărți, autori. Era de aceea bucuros că are ocazia să discute cu cineva direct interesat, problemele ~~cărțe~~ legate de scrierea piesei sale. Stia că în absență unui mediu de viață literară prezența lui Dobre era binevedită.

Purta cu acesta lungi discuții în care Emil se înflăcăra mereu, iar Dobre era mereu concesiv, dar niciodată de acord în mod declarat. Discuția pornea de la orice. Emil se năpustea imediat apoi în considerații cu privire la autori, la opere, la problemele literaturii și teatrului, bucuros să se audă, să discute și astfel să-și clarifice pentru sine însuși probleme nelămurite.

Ca o discuție să înceapă, nu era nevoie decât de un pretext. Dobre, care se simțea și el bine în prezenta lui Emil, pe care îl stima în sufletul său, era deajuns să-i spună:

- De cîte ori intru la tine, fmi pare că intru în odaia unui poet. Cărți peste tot, hîrti mototolite...

Pentru ca Emil să folosească numai decât ocazia de a face afirmații din cele mai neașteptate:

- Da, așa trebuie să arate odaia umui poet adevărat. Nu e obligatoriu, dar statistic s-a observat că odăile marilor poeți sunt oaze de dezordine, iar cele ale falsilor poeți, au aspect monumental de vaste biblioteci, cu largul birou de la care, așezat în fața rafturilor pline cu cărți aranjate în ordine perfectă, poetul academic dă interviuri. E un paradox, dar e adevărat că într-o carecare măsură, ordinea și rigoarea ideilor operei marelui scriitor, este invers proporțională cu ordinea mediului său imediat, aceasta mai pregnant la poeți. Să observi cîtă ordine socială degajă comportamentul scriitorului minor, care mimează poezia, și cîtă dezordine de idei se găsește în opera sa. Nu trebuie absolutizat. Dar psihologic chiar această ~~www.romancilului.ro~~ susține. Pentru că mediul imediat al poetului, camera sa de lucru, este proiecția fidelă a șantierului inten-

lectului său unde materialele săr în jur ca aşchiile cioplite de sculptor, în febra fixării ideii. Întreținerea mediului sufletește optim pentru creație, se face prin cultivarea de cărți care de multe ori fecundează efervescența ideilor createare.

- E și proverbială dezordinea din atelierele pictorilor de exemplu, îl ~~cunoscătorul~~ Dobre.

- A, acolo chiar pictorii academicici mimează un fel de dezordine, ratională binențeles. La pictori e o mădă. Chiar pictorul academic se simte obligat să facă această concesie de la ordinea și tihna ordonată a traiului său. E e concesie față de breaslă. Lumea s-ar întreba: ce fel de pictor e acesta, fără dezordine? Așa cum scriitorul academic ține și el seama de opinia publică care ar întreba: ce fel de scriitor e acesta, fără bibliotecă pînă-n tavan?

Emil devenise atât se scîrbit de ceea ce vedea petrecîndu-se în mediul literar românesc încît ajunsese să nege cu toată convingerea întreaga literatură. Si revolțindu-se împotriva acestei stări, negînd că întransigență orice atitudine de idei sau practică a scriitorilor români, ajunsese la închegarea unei concepții bine definite.

Intr-o zi i-o înfățișă lui Dobre care îl provocase la o astfel de discuție. Aceasta se încăpătîma să găsească merite unui poet care lui Emil fi era indiferent ca oricine dintre ceilalți. Iși pierdu răbdarea și-i spuse lui Dobre:

- Nu numai că nu cred în valoarea lui, dar fi refuz chiar dreptul se a se numi scriitor. Si nu numai atât, dar refuz să recunoască în România de azi vreo literatură. Da, da... Astăzi nu mai există literatură. Literatura acestei națiuni a fost ucisă în 1944. Si situația astăzi nu mai poate dura. Minciuna aceasta nu mai poate dura. N-am apucat cele ce s-au întîmplat atunci, dar poate de aceea am curajul să-o spun. Chiar și numai din auzite. Alții știu mai multe decât mine despre vremea când scriitorii erau prizonieri ca bandiții și când erau siliți să scrie ce nu gîndeau, sub amenintarea revolverului. Despre vremea în care erau aruncați în închisorile unde de multe ori mureau, în cazul în care nu avuseseră norocul să moară înainte. Dar și atunci, nu le erau crutate nici măcar familiile. Soțile lor bătrîne mureau în închisori.

iiile. Dar înțeleg că este necesar să se afirme aceasta. Să ne imaginăm acum cine sănt cei ce au avut cel mai mult de suferit. Marii scriitori, fără îndoială. Cei pentru care rostirea adevărului fusese o lege căreia se plecaseră mereu. Cine vor fi căzut în picioare? Ei bine cei ce erau în stare cu mai multă ușurință să se „adapteze”. Adică cei ce erau în stare să face ce voiau că propria lor conștiință, în virtutea principiului psihologic că aceasta nu e decât un instrument de adaptare la mediu. Aș vrea să le pot striga în față acestor impositori: Nu domnilor „scriitori”, conștiința este un instrument de adaptare la mediu dar nu în forma aceasta.. Nu, nu. Conștiința trebuie să lupte pentru respectarea valorilor umane care duc mai departe această specie, adaptându-se astfel la mediu prin însăși specie. Felul în care ati crezut că ^{vă} veți adapta la mediu nu a fost decât să deveniti usurpatori și unor notiuni golite, niste usurpatri și locurilor unde trebuia să se găsească conștiințe îndrumătoare pentru specie. Ati devenit astfel numai niste forțe distructive în cadrul speciei. Iată cum se prezintă deci situația literaturii române de azi. S-a produs o prăbușire cu consecințe incalculabile încă pentru spiritualitatea românaștă. Acest popor asuprit de secole era totuși treaz încă prin capetele sale. Dar comuniștii au înțeles acest lucru din istorie și au reținut aceste capete. Acum însăși conștiința aceasta s-a prăbușit în degradare. S-a produs un fenomen ciudat cu scriitorii români, un fenomen straniu, poate chiar unic, român, ceva asemănător celui petrecut cu șestii în urma unei explozii nucleare, care începuseră să trăiască în pom. Așa, cum de pildă ar trebui să concepem că un medic ne va îngriji de sănătate deși ^{de} dimineață, la păcate și-a uitat capul acasă. Ce mai, într-un cuvîn scriitorul, acest cuvînt în chilimele, crede că poate face literatură fără adevărul. Dar noi stim că aşa ceva nu se poate să că nu avem deafacă decât cu niste trisorii, cu acei scriitori pe care părimții la 20 de ani, nu-i lăsau încă să iasă din casă. pentru a nu se juca copiii celor nevoiași, de unde Doamne fereste să nu învețe cumva ceva rău. Aceștia trecînd din scoala în scoala au ajuns scriitori, și nerusinasi cum ni-i putem închimui, înscriski în P.C.R., vor să fanteze adevărul. Da acești scriitori seamănă ca două pivături de apă cu

comunistii din occident care vor să fie crezuti pe cuvînt că comunismul lor este „altceva” decît cel sovietic, că n-are cu acesta nici un raport. Aceştia vor să fenteze și ei conștiințele printr-o diversiune și se aşteaptă că oamenii să mărgeze pe minciuna lor.

Dobre, că fi urmărește demonstrația, îl contazise.

- În ceea ce privește pe scriitori, aceştia nu aveau de ales. Trebuiau să se adapteze unor situații excepționale. Au făcut-o și unii dintre marii scriitori. Era singura lor posibilitate de a continua să-si scrie opera.

Emil fi tăie vorba, sec:

- Nu știu ce înțelegi tu prin marii scriitori, dar despre acestia eu înțeleg că sunt acei doi trei pe secol care singurii, niciodată nu vor fi amendați de posteritatea îndepărtată. Aceştia sunt cei care n-au mințit niciodată, pentru că opera lor este hrănitoare din chiar adevăr. Am auzit de multe ori vorbindu-se de o împărțire a scriitorilor, a artiștilor în general, în artiști mari ca oameni și mari ca scriitori de pildă și în artiști mari ca scriitori și mici ca oameni. Ceea ce ar vrea să spună că există scriitori a căror operă este universală prin calitățile ei estetice iar comportarea etică a creatorului este reprobabilă, adică nu se înscrie în direcția progresului colectivitatii.

Dobre îl întrerupse:

- Este totuși o evidență.

Lui Emil, obrajii i de coloraseră de o ușoară febră, ca de fiecare dată când discuta cu aprindere.

- Este aici una din cele mai absurde afirmații privitoare la creație și creatori din cîte circulă în sfera concepțiilor privitoare la artă și demonstrează precaritatea în gîndire a cercurilor care se ocupă cu cercetarea fenomenului artistic, cercuri formate în toate timpurile din oameni de rînd care cred că se pot apropiă de taina ^{acestă} creatorilor prin compilare de texte rămase de la marii creatori. Este aici ceva care ar putea fi asemănat cu încercarea oilor de a înțelege comportamentul păstorului. Este că și cum ai afirma că opera marelui creator poate fi privită ca lipsită de orice legătură cu viața sa. Dar acest lucru este valabil numai în cazul artiștilor minori. Viața marilor artiști este ea însăși o pagină a operei lor. Pentru că marii artiști fac din

existența lor în cadrul societății, un instrument de verificare a propriilor lor concepții și credințe, adică și trăiesc viața simbolic, reprezentativ.

Dobre nu era convins.

- E adevărat, dar nu în mod absolut.

Emil continuă cu vocea mai puternică, parcă voind să înlăture astfel un fel bruiaj al proprietelor sale idei:

- Nu. Aceasta este esența creatorului. S-ar putea face aici o distincție. Anume ai putea replica, și asta este greșeala capitală în a privii marii creatori, că viața acestui artist, mare artist, poate fi lipsită de acest suport moral dar el poate răspândi în opera sa cu generozitate idei de moralitate. Este și aici o grosolană greșeală. Pentru că nu am mai avea în acest caz deafacă decât cu un vulgar demagog. Si ar însemna că însăși opera sa nu este valoroasă căci nu putem crede că o operă mare poate fi creată prin compilare de idei generoase fără ca acestea să aparțină organic creatorului în suși.

- Dar François Villon?!

- Prești! Totuși prin inselitul acestei apariții, prin uimirea pe care el o produce, este exemplificarea pentru regulă. Mariile creații artistice au fost instrumente de comunicare prin care marii creatori, iubitori pînă la absolut de echitate socială, de adevăr, s-au pus în legătură cu marea masă a oamenilor care au avut, au și vor avea nevoie mereu de exemplificarea concretă a acestor principii morale, pentru a putea crede în ele. Marii creatori sunt instrumentele abstracțiilor care se întrupează în persoana acestora. De aceea viațile lor sunt în asemenea măsură reprezentative.

Dobre l-a întrerupt:

- Să nu crezi că nu-ți dau dreptate. Dar în felul în care absolutizezi tu problema, numai cățiva oameni pe un secol și-ar putea spune scriitori.

- Nu mai mulți. Ceilalți sunt numai niște mimi. Si ei însăși stiu undeva despre ei că nu sunt tetuși originale. Dar dacă acestia într-o societate liberă se mai pot înșela pe sine, în Comunism nu mai este posibilă iluzia. Nu poți crede despre tine că ești curajos cînd ai fugit și ți-ai lăsat iubită atacată de doi huligani.

Iată de ce eu le neg această calitate de scriitori. Omul de rînd îi poate confunda cu niște scriitori pentru că e este de bună credință și este victimă unei puneri în sce

Au absolvit facultăți de literatură, lăsând cuvântul

- de nevoie spun ei: „Ce puteam face? - la ședințele P.C.R., apoi s-au înscris în partid pentru a putea ocupa funcții și... Au călătorit și în străinătate, ca preți, la slujba pe care o face guvernului. Si apoi scriu. La udă mereu, căutând să se întreacă unul pe celălalt, cu permanența grije ca nu cumva altul să ia locul. De parcă n-ar ști că nu ai dreptul să lauzi cîtă vreme nu poti și critica obiectul. ~~lăsat~~

Dobre era mai conșesiv.

- Asta n-ar trebui să te supere atât de tare. Nu fac oamenii decât ceea ce pot.

Dar Emil era pernit.

- Oare?! Îți pot demonstra că prin simpla lor prezență sunt nocivi. Pentru că produc derăuță. Ocupă în mod nemeritat, în societate, ~~indrumător~~ ~~rocul adevărăratului deschizător~~ de conștiință. Si neputind face față produc nimai rele.

~~Detin și monopolul publicității - se putea altfel?~~ astfel că nimeni nu poate publica ceva decât dacă a absolvit facultatea de literatură, ca și cum în afara recunoașterii oficiale nu ar putea exista valoare. Ca și cum 90% din scriitorii mai ai lumii n-ar fi scriitori din cauza lipsei unei diplome. ~~Sunt beneficiari~~ unui zid protectionist. Căci statul nu permite nici unei valori autentice să se afirme. Aceasta prin făsări coordonatele sale sufletești ar fi un pericol potențial pentru o pînză de minciună. Tot ce ar însemna scriitor de valoare, tot ce ar avea acele trăsături de mai înainte spuse, intransigentă morală, nevoie de adevăr, este să li îl să se demaste printr-o ~~probatorie~~ fără liman și de îndată ce este reperat, gata, i se închide orice posibilitate de afirmare. Ti-am spus. Este un dușman potențial.

Dobre fi replică:

- Dar nu poti lua dreptul unui om care gîndeste în direcția comunismului să se afirme într-o societate care este pe drept a sa.

- Cum?! Crezi că există un astfel de om care să mai crede în comunism? Nu mai suntem în vremea credințelor dezinteresate. Si chiar dacă acesta ar exista el n-ar putea fi un mare scriitor, pentru că ți-am demonstrat că împotriva liniei progresului nu poate exista valoare. Dar nici acesta n-ar putea, ~~dacă ar fi în exil~~ prin absurd, să se realizeze. S-ar levi de aceleasi li-

mite ca oricare. Sistemul este închis. Ii reprimă deopotrivă pe cei de bună credință ca și pe adversari. Dacă acesta va voi să fie scriitor, atunci va trebui să îndeplinească două condiții. Va trebui să laude ca oricare comunismul și să fi optimist. Poate vezi rîde de această definiție, dar ea nu este o glumă. Da, optimismul a devenit obligatoriu iar suferința nu mai este permisă în literatură decât rar de tot și numai dacă este provocată în dragoste, ~~de~~ în anumite limite și acolo, prezentată ca o glumă, ca un fel de suferință săgalnică de joc amuzant. ~~Vă~~ închipuiți că deși o atitudine misogină, care e un semn al trăirii intense a unui sentiment, nu este posibilă în noile condiții create de socialism. El ar însemna posibilitatea punerii unor întrebări asupra lumii cu răspunsuri dureroase, în sfîrșit ar însemna viață adevărată, iar asta ar fi un semn de neconformism. Multă vor privi poate în glumă ceea ce eu ~~sunt~~ ^{spun} aici, dar aceasta este situația pînă la urmă, indiferent dacă este sau nu crezută de cei care n-au suferit-o.

Emil făi dădea seama că Dobre devenise distrat. Iși rotea privirile prin încăpere în căutarea unei preocupări. Continuă totuși.

- Lipsa libertății, fără de care nu se poate concepe arta adevărată, a dus în ultimii treizeci de ani la o stranie sterilizare a literaturii românești de orice urmă de trăire adevărată. Statul, regimul communist a sprijinit o selecție inversă a valorilor, distrugînd astfel tot ce ar fi putut însemna creație autentică.

- Întradevăr, literatura trece printr-o criză. E o tendință totuși spre o revenire.

- În astfel de condiții, dacă după instaurarea regimului comunist în România, pentru scriitorii români ce se realizase-ră pînă în război că personalități, a însemnat ratarea sub forma frîngerii de aripi, pentru cei care s-au dedicat cuvîntului scris după război nici nu poate fi vorba de aceasta, întrucât neavînd măcar aripi, desprinderea din smîrcuri nu a constituit nici măcar consistență visului. Acestora partidul le-a dat voie cu generozitate să laude. Lauda a devenit singura cale de afirmare. Adeziunea. Si scriitorii români laudă mereu, cu o inconștiență care de fapt este un cinism monstruos, pînă cînd s-a format o cursă în arhivele exilului.ro

clara slujitorul regimului. Si scriitorii au lăudat, par
n-ar sătii că nu ai dreptul să iauzi un obiect, chiar și
când ai avea temeuri să faci, de vreme ce aceșta fii
interesec să-l și critici la nevoie. Iată deci semnul
că scriitori români urăsc acel mimetism grosolan
de care ti-am vorbit.

Tăcură un timp. Apoi Dobre îl întrebă:

- Bine. Dar vreau să te întreb ce vei face de acum
înainte? Eu cred în talentul tău și în această pornire
și aspirație către un absolut social al dreptății și
adevărului. Dar trebuie să-ți spun cu sinceritate că
eu te conștientez absolut nepregătit pentru viața aceasta
care este pînă la urmă o luptă în care trebuie să folo
sești toate mijloacele pentru a învinge. A renunța la
un tact social cît de cît elementar înseamnă te dezarma
cu desăvîrsire. Înseamnă a fi mizantropul lui Moliere
dar într-o lume infinit mai grotească și pe o poziție
infinit mai rea în societate. Nu pot să prevăd evoluția
ta, dar cred că nu va fi ușoară pentru tine.

Emil era îngindurat acum.

- M-am gîntit și eu mereu. O facultate de literatură
ră este cu totul inutilă. Fără îndoială că odinioară me-
rita să ascultă o personalitate ca George Călinescu, dar
acesta era el însuși o instituție mai presus de întreaga
academie chiar. Acum însă ar fi o pierdere de timp.

Dobre îl contrazise din nou:

- Dar fii permisă intrarea în literatură. Tu scri
acum. Poate ceva valoros. Dar nu vei putea să publici.
Fără o atestare oficială nu mai poți face literatură as-
tăzi.

- Asta e adevărat. Dar cînd ca mine ai ajuns la su-
premul rationament, amume că orice încercare de a intra
în această literatură română de azi e un compromis, nic
nu te mai preocupează acest lucru. Pe măsură ce scriu, îmi
dau seama că fiecare pagină a mea, m-ar putea duce di-
rect la pușcărie numai dacă și arătă cuiva aici.

E aici un paradox. Chiar cel care astăzi spune nu aceste
realități, el însuși ~~este~~ hrănit din ~~pe~~ pînă acum. Pentru
că și nu face nici un compromis înseamnă a nu putea pă-
trunde în nici o situație care să-ți poată la rîndul ei
să-ți dă greutatea necesară să duci luptă. Si singura
atitudine care este de dorit este aceea de Cristos. Este
dacă vrei o situație fără ieșire. Un cerc www.arhivaexilului.ro. Un gol.

Tocmai de aceea și-am spus că urmarea unei facultăți înseamnă această abdicare. Din punctul de vedere politic în care privesc eu problema nu se justifică. Si nu se justifică nici măcar din cel pur tehnic. Ai crea numai o aparență. Pentru că nu-ți poate ajuta cu nimic talentului tău dacă îl ai. Iar în ceea ce privește informația deasemenea nu-ți poate ajuta. Căci admitând că ai cu adevărat talent, acest talent ca orice lucru viu are nevoie de hrana și deci prin el însuși te sălăște să înmagazinezi mai lăță cunoștințe decât îl-ar furniza facultatea.

Afară se întunecase și cei doi rămăseseră pe întuneric. Dar atmosfera încărcată de idei, scăzuse acum și înăuntru. Tăcură un timp.

Emil se gîndeau la un roman pe care ar fi trebuit să-l scrie, în care să caute să exemplifice această dramă a celor sertită să se declaseze într-o societate alienată ca aceea unde se născuse. Spuse mai mult pentru sine:

- Poate că ar trebui să scriu un roman. Ar trebui, da. Ca să poți scrie romanul acesta trebuie să fi un declasat. Căci declasarea presupune lipsa oricărui contact cu vreun avantaj al acestei societăți. În caz contrar protestul se diminuează deoarece conștiința pentru a se împăca cu sine, justifică cît mai mult. Înainte de a întîlni accepta avantaje.

Discuția nu mai continuă în acea seară. Emil se simțea obosit și-l simțea și pe Dobre la fel.

Emil ajunsese să stăpînească un sistem armonios de concepții în legătură cu lumea, cu rolul artistului în ea, cu poziția acestuia față de evenimente. Si avînd concepții clare judecă totul cu seninătatea intelectuală a celui pentru care exteriorul se ordonează într-o logică perfectă. Dar cînd cobora din lumea acestor abstractii și simțea neputință de a aborda lumea cu sistemul acesta de gîndire. Pentru că lumea aceasta îi părea strîmbă. Dar mai ales că vedea cît de puțină importantă se dă acelor lucruri pentru care el erau totul.

Acum discuția cu Dobre nu mai avea nici ujorost. El putea înțelege fenomenele ca și el. Dar diferența dintre ei era aceea că nu simțea în el acel dar care să-l determine să se ardă în tristețe sau să izbucnească în revoltă în fața minciunii, a imposturii, a nedreptăților lui.

Din ziua aceea, Emil evită să mai discute în contradictoriu cu Dobre. Si evită mai ales să discute de probleme literare. Dobre își urma facultatea și părea atât de puțin preocupat de ceea ce singur își alese să ca vocație, încât Emil își dădea ușor seama de decalajul enorm între ceea ce ctea el însuși și ceea ce ctea Dobre. Pe Emil îl uimea această lipsă de interes a prietenului său cu atât nai mult cu cît acesta nu scria nimic în afară de cîteva versuri care lui i se păreau geniale dar care lui Emil i se părea foarte slabe, nevorbind niciodată de autor ci numai de lucruri indiferente.

Emil însă se aruncă supra textului său și continuă să scrie cu pasiune, cu un fel de furie. Știa că nu-și va putea publica piesa dar îl pasiona lucrul în sine. Era o școală pentru el scrierea acestei piese și în fiecare dimineață se scula devreme de la sine și scria uneori pînă noaptea tîrziu. Ajunsese prin toamnă să aibe pentru fiecare scenă cinci sau sase variente, care deve niseră un fel de jurnal al gîndurilor sale. Un fel de compendiu al vieții lui de pîmă atunci. O recapitulare în scene principale pe care Emil căutase să le abstracționeze să să le dea putere de generalitate.

Atât de mult luase proporții manuscrisul încît nu-și mai putea da seama de locul unde să fi putut integra fiecare dintre aceste scene. Si nu se îndura deasemenea să renunțe la vreuna dintre ele. Iși spunea că totuși trebuie să o facă. Avea acolo un manuscris voluminos se aproape patru sute de pagini ceea ce ar fi însemnat aproape sase piese independente.

Cînd nu scria stătea întins în pat și citea. Pe lîngă marginea patului se adunaseră zeci de volume cu teatrul mari și dramaturgi ai lumii între care Camil Petrescu ajunsese atât de frunzărit încît trebui să transforme volumul în fasciole pe care le lipi cu grije.

Atât de mult îl pasiona lucrul încît rupsese orice legături cu lumea exterioară. Si deasemenea rupsese orice legături cu literatura zilei. Nu polemiza decât cu mari personalități dispărute de mii de ani uneori. Purta cu acestea uneori discuții în sinea sa, alteori se trezea discutind cu voce tare cu Ibsen sau Strindberg.

Toată vara nu ieșise din casă mai mult de cinci ori. Si nici pe fereastră nu putuse privii deoarece teii mari din dreptul gămului și opreau privirile.

In rest viata se desfășura ca și mai înainte. Gina își se devotase cu totul și nu mai concepea să trăiască fără el. Iar lui prezenta ei sugletească fi devenise absolut necesară. Din lipsa banilor ea care renunțase să-si mai continue școala trebui să se angajeze. Dar nu rezistase mult timp. Nu punea nici o întrebare cu privire la viitor.

Vara veni și trecu aproape neobservată de către Emil. În afara cîtorva scurte plimbări cu Gina, nici nu ieșise din casă. Gina fi adusă în cîteva rînduri cîțiva crini pe care fi pusese pe masa lui de lucru. Si miroșul acela incomparabil care-i răscoli sufletul, fu singurul semn al verii aceleia.

Emil îl mai văzuse pe Gelu de cîteva ori. Acesta era un însurat și ducea viață de familie dar părea mereu parcă mai îngindurat, mai nemulțumit. Cu ocazia uneia dintre aceste întîlniri Gulu îl întrebase:

- Mai e ceva cu plecarea aia?

Emil își dădea seama că nu e mulțumit de noastră situație.

Acum Emil rămăsese singur. Nu mai avea nici un fel de prieteni. Dobre nu-i putea fi prieten, odată pentru că nu se seamănau iar pe de altă parte pentru că nu puteau comunica suficient pentru a fi legați unul de celălalt. O prietenie se formează greu, pe nesințite, în ani de aspirații comune. Ajungi să anticipatezi gîndurile celui pe care îl cunoști bine. Dar lui Emil, prezența Ginei fi era suficientă.

In toamnă, trebui să se prezinte la examenele de la facultate. Dar cum nu învățase aproape nimic, Emil se hotărî să renunțe. I se părea că totul nu e decât o pierdere de timp. Si mai ales știa, ceva fi spunea, că nu va termina niciodată acea facultate. Ginei, care îl sfătuise totuși să continue, fi spusă hotărît:

- Nu, învățămîntul de stat, de astăzi, de la noi, nu poate îndeplini misiunea pe care o are în fața generațiilor tinere, cu atât mai însetate de cultură cu cît nouă epocă pe care o trăim, cu explozia mijloacelor de informație, mărește considerabil orizontul acestora. A continua să-mi irosesc timpul urmînd această facultate, este a mă minti pe mine însumi. Nu școala este capabilă să-mi dea mie instrucția de care am nevoie. De ce? Pentru că în exilului.ro școala trăiește și ea prin personalitățile care o ilustreză. Si ce personalități ilustrează azi școala româ-

nească? Urmările tratamentului aplicat maestrilor culturii române, formați la școala apusului din perioada celor două războaie, imediat după venirea la putere a comuniștilor, se fac din plin simțite astăzi. Astăzi acele barvării sunt recunoscute și li se spune greseli. Dar care golul lăsat în cultură de dispariția atitor valori se poate umple numai prin această tirzie recunoaștere? Nu, pentru că lichidarea acestor oameni, a însemnat că lichidarea culturii. Înlăturarea lor din funcțiile culturale pe care le ocupau, a însemnat înlăturarea culturii înseși din drepturile ei. Înlocuirea acestor oameni cu alții cu pregătire rudimentară, desă se poate explica din punctul de vedere al comuniștilor și al politicii lor, nu se poate justifica din punctul de vedere al culturii românești. Si atunci cum s-ar putea justifica politica însăși în linia progresului? Iată de ce astăzi învățămîntul romanesc este atât de penibil rudimentar. Iată de ce cultura română are astăzi această fizionomie debilă. Pentru că din nimic, nimic răsare. Dascălii improvizati atunci, n-au putut să mai mult decât ei însisi stiau, iar cei care au preluat învățatura acestora, n-au putut să le dea și să le poată da. În modul acesta, s-a petrecut ceborfarea aceasta de necrezut a stachetei culturii românești. Nu, nu mai am ce căuta la facultate.

Totuși Emil se prezintă în teamnă la examene și promovă primul an.

Primele zile de iarnă îl găsiră lucrind intens la piesa sa care lua mereu proporții. Fu o iarnă fără zăpadă pînă după revelion. Geruri puternice îl împiedicau să mai facă măcar micile plimbări de la trei patru zile.

Trecuse anul acesta fără să aducă vreun eveniment exterior deosebit de viață de pînă atunci. Dar viața să se schimbase în interior. Rupsese treptat legăturile cu realitatea înconjurătoare și-si crease o lume de umbre care era numai a sa.

Lipsurile materiale însă erau mari și încet viața să se transformă într-o declasare în care el nu îi permitea nimănuia să pătrundă. Gina chiar era schimbată mult. Fata elegantă și plină de o feminitate, mîndră, de mai înainte nu mai era. Ii luase locul o ființă care părea mai mult o nemulțumită și o răzvrătită. Emil își dădea seama că lui îi se datorează schimbarea aceasta a ei dar își spunea că va veni o zi în care va putea face

pentru ea un bine mare care să răscumpere necazurile ei de acum. Cum avea să facă acest bine nu-și dădea încă seama.

Cind el voise să discute lucrurile acestea cu ea, Gina fi răspunse:

- Nu mă preocupează viitorul. Tu mai învățat să gîndesc într-un anume fel care mi-a devenit o a doua natură. Acum nu-mi mai poți cere să redevin cea dinainte. M-ai învățat să iubesc lucruri frumoase, mari. Crezi că eu mai pot accepta viața de pînă acum? Nu mi-am propus nimic pentru viitor. Ceea ce aş vrea, e să stăm edată amîndoi.

.-§-.

În primele zile ale lui ianuarie din anul următor, Emil se întâlni pe stradă cu Gelu pe cînd se ducea să împrumute o carte de la bibliotecă. Gelu era înfăfolit tot în paltonul său vechi pe care-l stia ~~Emil~~. Fără să răspundă la salut Gelu îl întrebă:

- Ai auzit?

Emil era nedumerit.

- Ce?!

- A murit Laura.

Emil ~~nu~~ nu pricepea.

- Care Laura?

- Cum care Laura? N-o ști ~~pe~~ Laura?!

Emil rămase împietrit. Nu-și putea reveni. Nu-i venea să credă. Nu putea realiza acest fapt. Rămase așa, împietrit cîteva minute.

- Cum s-a întîmplat?

Gelu ridică din umeri.

- Am auzit că era însărcinată și a încercat să scape de copil. Cu un medic binențelis. Dar a murit. Doctorul e arestat acum.

Făcură cîțiva pași împreună. Gelu îi spuse:

- Știi că ești impresionat. Așa am fost și eu. Noi nu prea am fost obișnuiți cu moartea. Ea privea întotdeauna ne alții. Dar acum ea invadează chiar viața noastră. Pentru întîia oară moare cineva cunoscut de noi, din generația aceasta a noastră.

Emil mergea îngîndurat fără să audă decît vag cele ce Gelu îi spunea. Era în sufletul său numai o amortire provocată de starea aceasta abstractă. Lipsa detaliilor dădea o ~~golă~~ indiferență sentimentelor lui.

Gelu vorbea în continuare.

- Cînd te gîndești ce este moartea aceasta! Un lucru atît de firesc care se poate întîmpla oricui. Si cîte lasități nu comite omul, cîte renunțări... Pentru ce? Uite ce te asteaptă. Cred că fiecare om ar regreta imens dacă ar mai avea ocazia, după moarte. Ar regreta atîtea lucruri pe care le putea face și pe care nu le-a făcut de teama morții, care, de majoritatea copleșitoare a căzurilor, vine într-un mod stupid.

Emil simțea nevoia să fie singur. De obicei prezența lui gelu care îi era prieten de atîția ~~amintivă a exilului.ro~~ mai potrivită pentru a medita într-o situație ca aceasta, dar acum era altceva. Era vorba de o ființă pe

care acesta n-o cunoscuse atât de bine. Iar pentru el ea era mai mult decât o fostă prietenă. Ea fusese multă vreme simbolul aspirației lui către iubire.

Se despărți de Gelu lăsându-l puțin contrariat și porni să se plimbe încet, pe străzi înspre casa Laurei. Afară era frig și casele, pomii, străzile sclipeau sub gerul care înghețase tot. I se deschidea în minte parcă o mare paranteză între care prinse a curge din nou viața de acum zece ani, ce părea uitară cu desăvîrșire. Vedea diferite secvențe în care apărea Laura cu surâsul ei mereu puțin batjocoritor parcă. Si acum fata aceasta care fusese ~~într-o~~ ceea ce de obicei se numește dragostea din copilărie, era moartă.

Cînd ajunse în dreptul casei unde locuia Laura găzu cu surprindere că în dreptul poftii erau adunate o mulțime de coroane de flori cu panglici mortuare. Iși dăsu seama că nu fusese încă înmormînată aşa cum crezuse. Nici nu-l întrebăse despre asta pe Gelu.

În curte era o continuă foială. Lume îmbrăcată în negru intra sau ieșea pe ușa casei. Se zărea pe această ușă deschisă, o mulțime de luminițe care luminau palid. Erau luminări. Ușa era deasemenea ornată cu eserfe mari de doliu.

Emil rămase la oarecare depărtare de casă și privea aspectul posomorît al clădirii cînd, o mulțime de tinere și tineri înaintară din celalătă parte a străzii. Emil recunoșcu printre ei foști colegi. Veneau cu brațele încărcate de flori și coroane. Se gîndi să intre și el să-o revadă, dar își spuse că avea să trebuiască să dea ochii cu foștii săi colegi ceea ce nu l-ar fi încîntat de loc. Ar fi fost ceva plăcăsitor căci ar fi trebuit să participe la discuții, dacă nu ar fi vrut să pară din nou un om ciudat.

Rămase pe stradă spunîndu-si că oricărui avea să-o vadă cînd va fi scoasă din casă. Il stăpînea emoția. Stia că în curînd avea să revadă chipul celei care fusese obiectul iubirii sale din copilărie și care acum încețase să fie ceva.

Continua mereu să vină lume între care Emil recunoștea mereu cunoșcuți. Voi iarăși să intre și el dar pentru a doua oară renunță și rămase pe stradă pradă gîndurilor celor mai dureroase. Această rezervă era cea mai potrivită pentru el.

In clipa aceea un camion se opri în dreptul portii. Urmă puțină agitație apoi cineva desfăsură niște suluri de pînză și ornă camionul pentru această împrejurare. Se asează un covor, cîteva scaune și se prinseră coroanele de marginea obloanelor.

In casă se produse agitație. Lumea începu a ieși și a se aseza în fața prăii în așteptare. Pentru Emil fu semnalul că sicriul trebuia să fie scos din casă. Il cu prinse o puternică emotie că înaintea unei revederi mult asteptate.

Cineva ieșii din casă și strigă:

- Hai! Colegii! Unde sunt colegii?!

Cîtiva se grăbiră să intre în casă.

Apoi sicriul cu corpul frumos îmbrăcat în alb fu purtat afară din casă. Din locul unde se găsea Emil nu putea vedea deoarece în jurul coșciugului se strînsese o mulțime dintre cei care iesiseră din casă. Prin miscarea de oameni Emil vedea doar marginile coșciugului și o explozie de alb pătat de roșul florilor.

Cel care ceruse să vină colegii, acuțui striga:

- Loc, faceți loc.

Apoi prin golul făcut de cei care se dădeau la o parte Emil putu să vadă chipul Laurei. Il izbi parcă cineva în piept. Fruntea fetei era deosebit de înaltă și părul contrasta straniu cu ceara din care era făcută. Chipul își pierduse forma prelungă, nervoasă. Era acum de o rotunjime nosomorită iar ochii erau încercuiti de cearcăne mari. In rest Emil nu ptea vedea mai mult de la distanța de unde se găsea. Voi să se apropie dar în acel moment chiar coșciugul fu urcat în camion.

Un bărbat se chinuia să urce pe coșciugul dar nu avea suficientă putere să-l urce sus. Altul se urcă în caroserie și prinse coșciugul chiar lîngă capul moartei și astfel se reuși să fie urcat și asezat în camion. Si pe deasupra capetelor tururor plutea corpul vără viată al Laurei, indiferent la toată agitația din jur.

Această nemîșcare fi dădu lui Emil un soi de ameală. Da, acolo era tot corpul știut. Dar acum era cu totul neajutorat. Si trebuia ajutată să se știe că un copil care doarme.

Cîtiva luară loc lîngă sicriu în mașină. Atunci Emil fi recunoscu și părintii care nu părea chiar dispuși cum și-ar fi închipuit el. Ba chiar asistă la o

scenă ciudată. Tatăl Laurei întindea mereu obrajii celor pe care îi recunoștea, să-l sărute. Si de câteva ori provoca mirare cu gestul acesta.

Urmără strigăte, îndemnuri, trîntiri de uși și în sfîrșit convoiul pormi. Emil cunoștea cimitirul unde avea să fie îngropată. Camionul mergea încet astfel ca rudele și cei care însoteau pe moartă să poată să-l urmeze.

Afără era un cer posomorît și pe drum se făcuse moartă din cauza automobilelor care frămînaseră zăpada. Convoiul avea ceva posomorît, cu păpusa aceea de ceară căre parcă domina prin prezența sa multimea. Lui Emil îi părea că moartea invadase parcă domeniul vietii. Era un peisaj vizual ca o natură moartă, cu oamenii aceia care păseau posomorîți parcă apăsați de o prezență imaterială dar amenintătoare și existentă pentru toată lumea.

Emil urmă convoiul de la distanță. Recunoscuse din ce în ce mai mulți dintre cunoscuți, dar nu avea chef să stea de vorbă cu nimeni.

Convoiul trecea pe străzi pe care de atîtea ori, Laura s-a plimbat în anii aceia. Acum deși ea era acolo întinsă în coșciugul de lemn, era dispărută pentru toate acestea ca și cum ar fi fost îngropată de mii de ani.

De la un timp soferul camionului pierduse viteza corespunzătoare și acum convoiul începu să alerge după mașina care înainta în viteză. Fu nevoie ca cineva să atragă atenția soferului. Omul se grăbea probabil.

Emil păsea în urma convoiului și ceea ce simțea în clipele acestea îl uimea cu desăvîrsire. Niciodată nu-i încerca sufletul. Privea acum la hoagele acestea ca la un spectacol din care el ar fi trebuit să resină cât mai multe amănunte pentru ca mai tîrziu să le descrie într-o povestire. Nu și curiozitatea era cea care îl activa gîndurile.

Gîndurile și sentimentele sale erau parcă niște obiecte care n-aveau aderență la un perete neted. Nu se putea concentra absolut de loc asupra adevăratului sens al întîmplării acesteia.

În curînd începură se zărească crucile cimitirului pe deasupra micului gard de plăci de beton. Era un cimitir modest, de cartier, asezat pe o pantă.

Abea cînd sicriul porni dus pe braze pe aleile cimitirului, Emil avu sentimentul că acole este un sfîrsit de drum.

Groapa era săpată lîngă unul din gardurile cimitirului, în fund printre cruci vechi. Dar pînă acolo convoiul trecu printre morminte, unele săpate de curînd, adăpostind bărbați și femei care coborîseră definitiv într-un loc de unde nu vor mai fi știind de ei. Cîte o coroană vestedă arăta că în acel loc cineva fusese coborît de cîteva săptămîni. Alteori cîte o cruce gata să se frîngă de putere zeală arăta că dureri se stinsese seră de mult.

Cimitirul acesta dădea impresia de singurătate înfricosetă. În sărăcia aceasta avea ceva dezolant. Crucii anonime își vorbeau de o vecinătate cenusie, de o totală lipsă de poezie a morții.

Emil fusese de cîteva ori în cimitirul Bellu. Dar acolo, în acel panteon la gloriilor românești, el, om viu se simtea altfel. Crucile acelea cu nume ilustre parcă emanau o căldură care te îmbia la o odihnă conștientă. Cînd deslușise pe cruci nume ca Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, Al. Macedonský, G. Bacovia, Camil Petrescu, G. Călinescu, simtise parcă și zîmbetele cordiale ale acestor spirite care prin rațiune împinseseră deoparte spaima de singurătate și moarte. Era un triumf al rațiunii îmootriva morții hîde. Puterea sufletească a acestor oameni era un balsam față de absolutul disparației.

Dar în cimitirul acesta, moartă îi apărea lui Emil înfiorătoare. Însemna o izolare într-o lume a morții cenusie, lipsită de căldură spirituală. Parcă platitudinea și micimea sufletească a celor îngropăți acolo ar fi amenintat însăși domeniul morții.

„Nu! - se cutremură Emil - mai bine să fiu înmormînat undeva deoarte de oameni, într-o mare sau într-o pădure, decît în locul acesta care prin această alăturare mimează viața însăși.”

Zăbovi puțin printre crucile acesta, apoi se simți cînscris de un frig sufletesc și urmă convoiul parcă pentru a fi mai aproape de Laura care-i fusese prietenă cu sînge cald și cu zîmbet luminos.

Se apropie și fu nevoie să salute pe cei care-l cunoșteau. Putu să evite însă explicatiile căci tocmai atunci se apropie preotul pentru a începe slujba.

I se făcu loc și astfel Emil putu să se apropie ți el. Era acum la doi metri de coșciugul în care stătea culcată Laura. Dacă ar fi făcut un pas ar fi putut să o atingă cu mîna pe fată.

Emil nu mai auzea glasul preotului. Privirile sale nu se mai puteau dezlipi de pe chipul fostei sale colege. O vedea acum atât de aproape încât se cutremură la gîndul că nu poate să-i spună nimic. Era aceeași pe care o cunoscuse el dar parcă era schimbăță într-un anume sens, care nu putea fi apreciat. Avea acel aer al morților care a înfierbîntat atât omenirea. Ii vedea mîmile cu gegetele pe care le ținuse el în mîna sa. Era îmbrăcată într-o rochie albă cu o lungă dungă neagră ce vornea de la gît și se oprea în dreptul pantopilor.

Prin ciorapul fin care îi acoperea gleznele se vedea venele nemiscate ale piciorului. Emil cu privirile sătinate ca un halucinant la picioarele ei își aducea aminte de o întîmplare de demult de la scoală. În vremea în care ea era pentru el un idol, o văzuse în sala de sport desculță, cîlcînd cu piciorul gol pe dusuma. Si imaginea aceea a piciorului gol, a tălbii care călca apăsat pe parchet, îi păruse ceva cu totuș disgrațios, ca o mojicie, ca o insultă. Suferise. Dar apoi acea „vulgaritate” de atunci, din copilăria sa, îi funcționase în amintire și se transformase într-o voluptate. Acum picioarele aceleia care trăiseseră cu o pură viată individuală, erau de ceară neînsufletită.

Emil se întreba ce-ar zice lumea dacă s-ar apleca și ar săruta acea gleznă care se vedea prin faldurile rochiei. Se gîndi că ar fi un lucru normal, frumos, dar nu o făcu. Stia că el acționează mereu în contratimp cu ceilalți oameni și știa că gestul acesta ar fi provocat scandal. Continuă însă să privească culoarea piciorului ei ca un halucinat.

Vocea preotului continua să cînte tăărăganat iar Emil își aduse aminte că Laura era măritată. „Unde oare e sotul ei?” Apoi își aduse aminte că trebuie să fie arestat. I se părea totuși monstruos ca un sot să nu poată să-si vadă sotia în ultimele clipe petrecute de aceasta ne pămîntul acesta.

In jurul său se produse rumoare. Preotul sfîrsise slujba și urma să se coboare coșciugul. Plînsetul sfîsietor al mamei îl aduce pe Emil la realitate.

Cineva dădea lumea la o parte.

- Loc! Faceti loc pentru familie.

Emil care nu se mișca, cu ochii atințiti spre cosciug, fu împins la o parte. Vru să opună rezistență dar se lăsa totuși dus mai la o parte. I se părea totuși ne drept ca el să nu fie acolo de față. I se părea că are mai mult decât oricine dreptul să stea lîngă ea.

Un timp n-o mai văzu de trupurile celor care aplecati deasupra coșciugului plîngeau în hohote. Apoi după cîteva minute o putu iarăși zări nemîscată din florile care acum o acopereau.

Emil se apropie iar. Dar cineva împinse din nou înapoi.

- Ce e cu dumneata? Trebuie acoperită.

Emil spuse moale.

- Nu. Dar, mai trebuie...

Celălalt era nedumerit.

- Ce mai trebuie? Sînteti rudă?

Atunci Emil se dădu la o parte.

Groparii, neîndemnătici, vrînd să o acopere cu capacul coșciugului o loviră ușor cu un colț în frunte. Emil simți lovitura și mișcarea ușoară a capului ei îl tulbură complet. Se apropie împleticindu-se.

Groparii coborau acum coșciugul în groapa care stătea ca o mană a pămîntului în așteptarea unei prăzi.

Lumea începuse să treacă și să arunce cîte o mînă de pămînt peste coșciugul care era acum jos la două metri în pămînt.

Emil trecu și el și se aplecă să arunce bulgării. Zgomotul pămîntului care se rostogolea pe coșciug îi părea ca o semnal, ca o chemare. Stătu cîteva secunde nemîscat ca și cum ar fi așteptat un răspuns cît de mic. Ar fi strigat: „Sînt eu Emil.” Dar își reveni și se dețină lăsînd locul altora.

Apoi bulgării din lopeti începură să cadă cu zgomot înfundat și în scurt timp coșciugul încetă să se mai vadă. Lumea începea să părăsească cimitirul. Frigul de afară îi făcea pe mulți să se grăbească spre case unde să se încălzească cu vre-un ceai fierbinte.

Prin cimitit se formase un drum de acces spre un săntier pe care acum treceau muncitori nepăsători, vorbind de treburile lor. Emil se retrase încă un timp, pentru a vedea cum și zăbovi în cimitir încă un www.arnivaexilului.ro

ca o devenire, se constituie noul mormânt care în formă ultimă va atesta prezenta indiferentă acolo a unei fete ce va fi uitată încetul cu încetul.

Intr-un tîrziu trebuie și el să plece. Înțorcea mereu capul, parcă n-ar fi vrut să piardă nimic din amânuntele acestei zile ce nu se va mai repeta niciodată pînă la sfîrșitul acestei lumi.

Pe stradă, în dreptul intrării în cimitir, viața continua ca mai înainte. Camionul care adusese coșciugul plecase de mult. Oameni nepăsători treceau spre treburile lor.

Emil porni încet pe străzile pe care venise. Avea acum se gîndeau la cauzele care făcuseră posibilă această dispariție nefirească. O lege criminală interzise să avorturile, făcînd o imixtiune în intimitatea omului.

Sîi urmările acestei legi erau dintre cele mai tragice. Cînd viața devenise de nesuportat prin coborîtea ~~săraciei~~ sub limitele decentei, cîte fete tinere își puteau permite să aibă un copil? Viața aceasta adusea oamenii la dorința nefirească de a nu avea copii. Si atunci venise legea criminală care îi obligase să facă totuși acești copii, ca o viitoare forță de muncă, prost plătită ca și a celor ~~alături~~. Si urmarea acestei legi era tocmai valul acesta de tinere care au murit în condiții grozesti, pe mese, în case obscure fără asistență medicală. Copii avortați și părăsiți prin parcuri, etc.

Cînd ajunse acasă o găsi pe Gina asteptîndu-l, neliniștită. Emil îi povestî întîmplarea.

- Așa-i putea fi geloasă pe o moartă? îi întrebă ea.

Emil o mîngîie pe umeri.

- Draga mea, poti fi geloasă pe oricine îți poate sătîrni în suflet un adînc sentiment de dragoste. Dar ceea ce simt eu pentru această fată, nu este dragoste.

Este o iubire asemănătoare cu un incest. Prin ea de fapt mă iubesc pe mine însuși cel de altădată. Iar emoția pe care o trăiesc acum nu poate fi explicată ușor. Este o stupefactie în fața mortii care asemenei unui monstru face incursiuni în domeniul vietii și își alege victime. Niciodată n-am să pot uita mîinile ei nemisurate pe care le-am vîzut odinioară atât de vi. Nu pot crede că am devenit atât de obiectiv în propria-mi viață sentimentală. Lipsa emoției corespunde unei tociri a ceea ce de fapt aveam mai bun în mine.

In noaptea aceea nu putu adormi pînă tîrziu. Mereu fi năvilea în minte imaginea Laurei, întinsă în coscîugul acela de lemn. Si din ce în ce, intimitatea pe care o simtise față de ea, prinse a se topî. Acum nu se mai simtea atît de aproape sufletește de ea. Voise s-o sărute atunci dar prin gestul său ar fi vrut parcă să oprească un proces care i se părea reversibil. Ar fi vrut s-o atragă înapoi în lumea sa, cu iubire, cu soare. Dar acum imaginînd-o în fundul acelei gropi hidioase, gîndul la ea i se părea un fel de urmare a ei într-i lume care îl îngrozea.

Adormi cu greu și mereu fu trezit de vise îngrozitoare. Se făcea că dormea pe partea stîngă și din cauza asta înîma era gata să i se opreasca. Iar Laura fi spunea că asta n-ar fi nimic. Că frigul din mormînt nu este chiar atît de îngrozitor.

A doua zi uînduse pe fereastră, fi pără că de fapt oamenii care se mișcau pe străzi erau niște condamnați, resemnați în nepăsarea lor. Iar Laura era cea care se eliberase de fapt de o lume de care trebuia să scapi ca de un chin. Parcă lipsa de entuziasm și de bucurie a treceătorilor ~~pentru că~~ ^{fata de} Laura ~~murise~~, se datora faptului că stiau că mai devreme sau mai tîrziu vor muri și ei și se vor liniști.

In zilele următoare renunță să mai scrie la piesa sa. Cuvintele fi păreau lipsite de adîncime. Era nemulțimînt și apoi fi părea un lucru pueril să facă literatură.

Incepî să simtă o apăsare sufletească stînd în casă. De aceea iesi la plimbare cu Gina. Frigul nu-i împiedică să colinde ore în sir străzile vorbind acum parcă pentru prima oară de cînd se cunoscuseră.

Ava sentimentul că timp de un an de zile nu făcuse altceva decît să stea într-un cavou, departe de lumea exterioară, departe de bucuriile vietii, de străzi, de natură.

Si în fiecare zi se gîndeau că un obsedat la imaginea Laurei din ziua cînd fusese înmormînată. Înfi fi obșdase această imagine în fiecare moment, apoi din ce în ce mai rar. Si veni și ziua în care fîi dădu seama că trebuseră două zile în care nu-și adusese aminte de ea.

- A murit acum, Iei spuse. In ziua acea www.archivalexilului.ro

care-l închise în casă din nou. Ceea ce nu putea să accepte nu era moartea aceasta, ci faptul că ea ar putea fi uitată. Si era cu atât mai exaltat cu cît stia că e o necesitate ca această moarte să fie uitată ca atâtea altele.

Apoi își relua munca la piesa sa. Si această muncă fi pasionă din nou. Relua munca din noptile tîrzi și era chiar mulțumit de ceea ce făcea.

Iarma era pe sfîrsite. Se aprobia primăvara. Într-o zi Gina fi spuse:

- Trebuie să-ți spun ceva.

El fu nedumerit.

- Ce?!

După o clipă de ezitare fata fi spuse.

- Sînt însărcinată.

Rămase uimit. Nu se aștepta la asta. Înainte de a simti măcar vreo umbră din încîntarea de care se vorbește ca ar aveao tatii, fu copleșit dintr-o dată de îngrijorare.

In primăvara aceea Gina insistă mult să aibe copilul acela.

- Nu va fi o povară pentru noi. Dimpotrivă, va fi un sprijin moral.

Dar Emil nu fu de acord. Iși spunea că nu are dreptul să aducă pe lume un copil în situația în care se află. Nimic nu garanta că va putea face ceva pentru acest copil. Cînd el însuși nu stia ce avea să facă, năvea dreptul să dispună de o nouă viață.

Il îngrăzea mai ales posibilitatea de a o pierde pe Gina printr-un accident stupid cum se întimplase cu Laura. Se împrumătă de bani și plăti un doctor care fi făcu operație într-un mod conspirativ. Fu nevoie apoi să lucreze din nou un timp împreună cu Gelu pe care-l căutase.

Întîmplarea aceasta fi dădu de gîndit. Ii crăe un sentiment de vinevătie. Stia că un copil, în situația în care el se găsea, nu era de derit. Dar știa că ei nu are dreptul să condamne pe Gina la o viață care fi era ei străină. Însemna pentru Gina un imens sacrificiu acceptarea aceasta necondiționată a veintei lui. Si Emil își dădea seama că el impusese vietii lor o linie de forță căre, credea el, era singura posibilă în lumea aceea deteriorată. Dar știa că această viață a lor nu putea dura. Era prin firea lucrurilor numai o perioadă de

tranzitie în viața lor. Si avea datoria de a găsi ieșirea din situația aceasta. Cum avea să se facă nu știa încă. Gîndul la viitor îl dorea.

Gina rămase posomorită, cu o rană în inimă dar Emil își dădea seama că ea îl iubiste și de aceea nu-i reproșează.

Veni astfel și vara. Dar după incidentul acesta Emil nu-și mai regăsi acea liniste relație dinainte. Gîndul la viitorul lor îl frâmfînta mereu. Fu rîndul Ginei să caute să-l linistească. Dar pentru Emil, viitorul începu se să apară ca un spectru care nu putea fugi. Trebuia să ia o hotărîre de viitor.

.-§-.

Incepe, începe, fără să-și dea seama, Emil începe să aibă o ciudată neliniște. I se părea mereu că este amenințat de o primejdie, datorită faptului că situația sa în societate era nestabilizată. Începe să-i fie frică că ar putea fi întrebat de miliție asupra preocupărilor sale.

Să întrădevăr gîndind asupra acestei probleme, observă cu uimire că echipa sa era cu totul justificată. Mereu avea ocazia să audă despre tot felul de legi care veneau să restrîngă și maxim libertatea individuală a cetătenilor. Începe astfel să trăiască pe fondul unei continue nesigurante și îngrijorări.

În primul rînd circulau tot felul de zvonuri cum că să-ar pregăti o lege care să reglementeze problema celor care asemeni lui trăiau în afara cursului societății. Era vorba de o lege care ar fi trebuit să-i silească pe cei ce refuzau să muncească, să se angajeze în servicii obligatorii. „Un fel de muncă fortată,” gîndi Emil.

Emil începe să-și aducă aminte de temerile lui Gelu de acum cîțiva ani. Întrădevăr el însuși începuse acum să se temă de posibilitatea de a putea fi arestat pentru ceea ce se numea trai parazitar.

Iși dădu seama că în întreaga țară plutea un zvon care se încadra în această ofensivă a dictaturii.

Tot atunci apăru și un decret prin care se plătea amendă dacă foloseai cuvîntul „Domnule”, în loc de cel oficial „tovarășe”. Era un fel de decizie pe care se urmărea vezi doamne, excluderea acestei denumiri burgheze, asa cum se făcuse în timpul revolutie francere, cînd devenise obligatoriu cuvîntul „cetătene”.

Se răspîndi zvonul că se interzisese să se facă nuntile. Că nu ar mai fi fost posibil să închirieză nici un local pentru ceremonia căsătoriei și mai ales că nu se mai permitea să se facă căsători religioase. Apăreau persoane care spuneau că lor chiar și său întîmplat aceste lucruri. Si lumea fierbea.

Deasemenea tot mai mult se vorbea despre raziile făcute de miliție pe străzile orașului. Si mulți lume putu povestîci ajunsese pe la miliție fără să aibe vreo vină. Pentru verificări se spunea.

Lucrul care însă nu putu fi contestat fu acela că militarii primiră ordin să meargă din case în casă, să verifice interioarele și să semnală orice lucru suspect văzut cu aceste ocazii.

Si în acest timp presa, radio și televiziunea se dădură la cea mai puternică violentă ideologică pe care E-mil își amintea să-o fi înregistrat vreodată.

Pe lîngă obisnuitele nesfîrșite emisiuni despre muncă din unitățile economice, despre bunăstarea crescîndă a poporului, pe lîngă emisiunile interminabile de folclor, acum aparțin un nou fel de emisiuni. Un soi de anchete sociale care prezintau cazuri de încălcare a legilor țării, cazuri de parazitism social, cazuri de indisciplină în muncă.

Si în spatele celor care erau somați să răspundă de către reporteri al căror ton era deja dincolo de limitele decentei, se putea ghici cu ușurință prezența militiei.

Emil fierbea.

- Asta eșe soarta obligatorie a televiziunii într-o tără unde nu există libertate, unde televiziunea, radio, presa, sunt în mîinile puterii, Dintr-un rol de informatori acesti factori, trec în cel de indoctrinatori ideologici. Este un instrument de imbecilizare. Aceasta este concepția. Anume că televiziunea trebuie să aibă un rol educativ. Cînd ea n-ar trebui să aspire decât înspre fapte și rolul ei să fie de informator. Da, de informator. Aceasta este condiția televiziunii în această epocă a comunicărilor. Să pună în orice moment pe cetățean în legătură cu toată lumea. Nu să-i servească cîte un concert simfonic de trei, patru ore. Pentru că esențial la televiziune este imaginea. Omul stînd acasă ar trebui prin intermediul ei să poată vedea în oricare moment ceea ce se petrece în celelalte părți ale lumii. ~~Ser~~ Așa cum este conceput rolul ei, este ceva mort.

Emil nici nu se mai uita la televizor. Considera timpul acesta ca fiind pierdut. Cînd nu citea, asculta postul de radio Europa Liberă. Aprecia în cel mai final grad emisiunile politice de acolo. Iși făcuse obiceiul să asculte de la ora 11 pmă la ora 01 în fiecare seară.

Era de altfel vremea cînd fi era imposibil să se mai concentreze asupra scrisului. De obiceală, de multe ori nu mai putea adormi și se odihnea rău zvîrcolindu-se toată noaptea. Si gîndurile sale se îndreptau mereu spre viitorul acesta care fi apărea ca ceva incert. Gîndurile, la această ofensivă a dictaturii importiva libertăților personale, nu-i mai lăsau linistea necesară creației. Se simtea dir. Ce în ce mai neliniștit.

Intr-o dimineată în vreme ce stătea peo bancă în parc, împreună cu Gina, se apropiie de ei o tigancă ghicitoare.

- Hai să vă ghicească tiganca.

Emil era nemulțumit de această intervenție iar Gina o privea cu dedumerire.

- Hai să vă spună tiganca ce v-așteaptă în viață.

Emil n-avea chef de aşa ceva.

- Nu ne interesează. Lasă-n!

Dar tiganca nu se lăsă cu una cu două. Tinea mortis să-si cîstige cei cîțiva lei.

Dar Emil era nerăbdător să continue discuția cu Gina și se răsti la ea.

Tiganca mai încercă să insiste.

- Hai să vă ghiceadă tiganca. Vă spun acum tot ce vă interesează. Hai, poate aveți vre-o chemare apropiată la miliție.

Emil rămase perplex. Tiganca crezu că în sfîrșit i-
găsit punctul slab. Dar Emil o goni cu energie:

- Nu ne interesează nimic.

Tiganca se depărta bosumflată.

- Caliciler!...

Rămasi singuri, Emil fi spuse Ginei:

- Iți dai seama ce a spus tiganca?

Gina era seriasă.

- Voia să ghicească dacă o s-avem vre-o chemare la miliție.

Emil izbucni.

- E extraordinar! Iți dai seama?! Tiganca știe ce frămîntă mai mult și mai mult pe oameni și s-a adaptat mediului. Iți dai seama pînă unde s-a ajuns cu aceasta vesnică amenintare care este miliția! S-au securitatea! Nu-l credeam pe Gelu cînd fîmi spunea ce amþoare a luat acest aparat al miliției și al securității. Dar de la un timp m-am putut convinge și eu singur. S-a lărgit atât de tare aparatul acesta încît a devenit o caracătîță uriașă care, pentru a se hrăni, are nevoie de multă hrană și face astfel și victime absolut nevinovate. Si în situația aceasta îți dai seama cît de ușor se poate crea o phîoză, o teamă permanentă față de miliție. Este exact ceea ce se dorește. Timorarea populației. În felul acesta se împiedică izbucnirea oricărei manifestări de nemulțumire.

Emil observă de la un timp un fenomen care îi atrase atenția. Peste tot pe unde mergea se întâlnea numai cu militieni. Se anmultiseră acești militieni peste măsură. Dacă ieșea prin oraș nu făcea cîțiva pași că și zărea o altă uniformă albastră.

Si lucru care îl uimi cel mai ~~dare~~ și-l îngrijoră. ~~Este~~ faptul că putu vedea mai mereu pe străzile orașului circulînd autobuze care transportau mereu elevi militieni ~~de~~ de pe la scolile de milie. Aceștia priveau din spatele geamurilor ca niste izolați și în privirile lor, Emil i se păru că ~~păreste~~ un fel de mirare de ceea ce vedea, un semn pentru el de natura învățăturii pe care acestia o primeau în scoală. Avusesc chiar ocazia să audă pe cineva spunând.

- Îi îndoctrinează încontinuu. Le spune că civilii sunt niste nenorociti care fac mereu afaceri, bisință și care trăiesc numai încalcind legea. Si fi ținez isolati pentru ca apoi să le dea frumul împotriva populației ca unor fiare. Toți sunt de la țară și au trăit în condiții mizerale. Sînd din această cauză cu totul devotați regimului lui.

Si în scurt timp fenomenul fu observat de toată lumea, care-l comentă. Intradevar în loc de unul sau doi militieni, acum apăruseră cîte patru, cinci. In majoritate erau însotiti de elevi care patrulau uitîndu-se în toate părțile cu pistoale mitraliere în spate.

Nu puteai să mai întîrzi peste ora zece seara că era obligatoriu să fi oprit de cel puțin cîteva ori pînă acasă și legitimat.

Si circulau tot felul de zvonuri. Dar nimeni știa nimic. Emil înțeleseră insă că în procesul acesta de detinerare a relațiilor sociale, a economiei, nu mai era suficientă o dicătatură clasice cum fusese pînă acum. Era nevoie de teroare. Altfel, oamenii, din ce în ce mai nemulțumiți, ar fi fost imposibil de intimidat.

Emil știa că aceasta era o necesitate a regimului și ca atare o luă așa cum era. Trebuia să se ferească. Dacă înainte nu mai ieșise din casă dintr-o reacțiune la o stare morală a societății, acum se izola din teama de a nu cădea victimă a acestui aparat de milie din ce în ce mai mare.

Dar avea să se petreacă un fapt care să-i arate că nu era în totalitate adăpostit.

Emil își făcuse o cunoștință la un anticariat de pe lîngă vechea Curte Domnească.

Într-o dimineată în vreme ce se îndrepta spre acel anticariat pentru a vedea dacă poate găsi vreo carte care să-l intereseze, văzu o multime strânsă în fața Cafenelei Domnesti.

Nestiindce s-a întîmplat, își continuă drumul. Dar în momentul în care se apropiase destul își dădu seama că era una dintre raziile obisnuite ale miliției.

Cîțiva milițieni ajutați de o droaică de elevi de la scolile de miliție se postaseră în ușa cafenelei și legitimau pe cei de la mese. Nimeni nu mai putea ieși din cafenea, fără să fie legitimat de milițienii de afară.

Acestia cereau actele de identitate și se dădeau la un adevărat interrogatoriu. Privitor la domiciliu, la ocupația celui chestionat, la serviciul lui. Cu cei care nu aveau legitimații de serviciu la ei, nici nu discutau. Erau împinsii fără alegere în două dubede militie parcate pe stradă.

Emil voia să se întoarcă dar era prea tîrziu. Unul dintre elevii milițieni puseșe deja ochii pe el. Li să ie călea și-i ceru actele.

Emil își dădu buletinul de identitate.

- Dar legitimația de serviciu?!

Emil îl minti.

- E acasă.

Acesta căruia nu-i plăcuse fața lui Emil, deveni agresiv.

- Aaaa... e acasă! Ia vîno cu noi. O să văd cum dacă e acasă. Ce căutai aici?

Emil începu să vadă negru în fața ochilor. Își spuse că dacă nu se stăpînește va ajunge la miliție unde va dormi cel puțin o noapte. Cînd să răspundă sfidător brutei în devenire din fața sa, un ofiter îl chemă pe elev care dîndu-i înapoi buletinul de identitate, se depărta.

Fierbînd de indignare și de umilință, Emil se depărta. Nu-si mai continuă drumul spre anticariat. Se duse direct acasă și jură să se claustreze definitiv la domiciliu.

Își dădea seama din ce în ce mai mult că n-are de ales. Trebuia să revină la ideea de a părăsi România.

Se închise în casă și plinse de furie blestemind țara unde devenise un prizonier și un vînat.

Incepuse să nu mai răspundă nici la telefon, nici la ușă dacă suna cineva. Totuși într-o dimineată lăsindu-se indus în eroare de ţirīitul soneriei, crezu că e Gina și merse să deschidă.

În ușă era responsabilul de bloc. Emil era nedumerit.

- Ce s-a întîmplat?!

Acesta scoase un dosar de sub braț.

- Trebuie să completez aici niște date, despre dumneata. Pentru cartea de imobil. Mi-o cere de la miliție.

Emil îl descusu:

- De la miliție?!

Acesta fi răspunse firesc.

- Da. De acum cartea de imobil va fi tinută de miliție. Si vor să afle totul despre cetățenii și blocul nostru.

Emil îi întrebă.

- Si ce trebuie să completați?

- Anul nașterii, data, locul nașterii, numărul livretului militar, locul de muncă.

Emil îi ripostă.

- Cum, asta e obligatoriu?!

Responsabilul fi privea acum, el nedumerit.

- Nu-și spusei că-i pentru miliție! Că doar nu pe mine mă interesează. Trebuie să competez cu toți locatarii și să-s-o duc acolo. Si vreau să scap odată de ea.

Emil fi dădu datele și cînd ajunse la locul de muncă fi spuse adresa garajului în care lucrase cu doi ani în urmă.

Responsabilul plecă multumit și începu să sună la alte uși.

Emil se enervă pînă cînd începu să strige de unul singur prin casă. Această imuxtiune în viața particulară a oamenilor i se părea un lueru inadmisibil. Era o reducere la demnitatea de sclav, cu care statul putea face tot ceea ce dorea. Stia că cea mai gravă atitudine pe care un individ o putea avea față de societate era cea de individualitate, dar acum această violentare a lui îngușui i se părea monstruoasă. Iși spuse că trebuie să plece odată din țara asta unde ajunsese un sclav, sără vre-o posibilitate de a avea o voință individuală. Totul începuse să i se pară de la o vreme nu nefiresc, ci deadreptul grotesc.

postfață

Romanul acesta nu este autobiografie. Nu e autobiografie deși se bazează pe elemente autobiografice. Dar în acceptiunea mea o carte autobiografică ar trebui cu necesitate să cuprindă întraga paletă a incidentelor biografiei autorului. Ori acest roman nu este decât o întimplare, o existență povestită cu propriile-mi fapte trăite, dar selectate din noiamul existenței de pînă acum. Iată de ce nu am avut scrupule să integrz în acest roman și incidente, fapte, personaje care sunt fictive. Însă ceea ce aş vrea să sublinieu este anume faptul că nimic din ceea ce sicitorul a găsit în această carte nu este inventat de mine ei s-a întîmplat cu necesitate aciua decât mie. În acest sens se poate spune că întreg romanol se subsumează acelei literaturi despre care se zice,, a autenticității".

Ba fac și mai mult, declar aici, că faptele narate în acest roman document, sunt verificabile în procent de 0/0. Am făcut această declarație abruptă tocmai în a putea spune acum cele ce urmează.

Am intentionat să scriu un roman absolut realist în cea mai bună tradiție a scrișului realist românesc care și are fizionomia sa proprie față de realismul european dar care se înscrie în aceleasi bune direcții.

Unii ar putea vedea în acest roman un sii de document social și politic. Ar fi o eroare și o nedreptate făcută autorului. Dacă am preferat ca în acest roman să apară anumite persiabe absolut reale cam ar fi scriitorul Paul Goma am făcută cu o anume îndreptățire. Dar pentru asta trebuie să spun aici măcar cîteva cuvinte despre specificul realității românești puțin cunoscute în celelalte părți ale europei care de multe ori ~~xxxix~~ uită că România este și ea o națiune europeană,

În cadrul unei națiuni mari, mai mult sau mai puțin se remarcă fenomenul unei desfășurări de vieți paralele. Aceste națiuni per cunoscă în același moment iâsteric centre diferite de spiritualitate care să fie condicătoare. Este motivul pentru care aceste mari națiuni au dat în fiecare epocă un număr ,are de artiști și savanți, exilului.ro și personalități în alte domenii ale intelectualității.

Iar din punct de vedere politic este motivul pentru

care dictaturile găsesc teren rezistent care se opune lor în majoritatea cazurilor.

Altfel se petrecă lucrurile în cazurile națiunilor mici în care cercul intelectualității se suprapune oarecum pe cel al condicăterilor spirituali efectici ai națiunii. În cadrul acestor popoare caracteristica principală a vieții spirituale este centralismul, nu cel politic, ci cel artistic și intelectual. Iată de ce în cadrul acestor națiuni un om devine aproape o instituție. Este ceea ce s-a întîmplat și cu scriitorul Paul Goma care a devenit printr-un gest spectaculos centru spectaculos al spiritului de nemulțumire a celor ce în România credeau și cred încă că își au și ei în cadrul națiunii rolul lor de îndeplinit.

Acestea fiind spuse acum apare limpede ca orice încercare de a escamota sub ficțiune această realitate unică ar fi însemnat un fals supărător. Cultura scrisă română, după două sute de ani de existență la nimfel înalt încă se caută pe sine, în lipsa trecutului cu rol exemplificator.

Iată de dîn preferat să reproduc realitatea românească atât de nevoalat, cu conștiința că misiunea patriotică a mea și a celorlalți tineri este aceea de a crea instituțiile istorice naționale pe care cei ce vor veni cu siguranță odată, le vor reclama.

Cînd spun că am avut curajul să întreprind această scrutare realistă și să o materializez în acest roman, unii scriitori din Occidentul Europei se vor mira poate, ei pentru că regula realismului rîste mai mult decît ceva obisnuit. Dar scriitorii acestia fără îndoială că vor fi știind „revoluția” literară a realismului socialist din deceniul 1945-1955, din țările comuniste. Ei nu vor fi avut de unde să ia cunoștință de aprigile dezbaterei din presa literară Românească cu privire la exemplul unor scriitori comuniști sovietice, astăzi uități, după care trebuia gonită întreaga concepție a literaturii burgheze, credincioasă realismului preopriuzis.

Ai bine în acei ani în România, ca în toate celelalte țări comuniste a luat nastere un soi de literatură absolut nouă cred în contextul fenomenului istoric literar. S-a născut o literatură propagandistică care a proliferat într-un mod spectaculos, scotînd afară din dreptul ei adevărată literatură, oglindă a adevărului social și psihologic. A fost atunci epoca marelui exol im-

pus de putere literaturii. Si odată cu asta a fost semnalul ofensivei împotriva valerii incapabile să se mistifice și de aceea mereu sortite să fie demascate în fața răului.

Caracteristica principală a unei literaturi aservite în regimurile totalitare și mai ales în cele comuniste care erice s-ar spune aduc și un anume grotesc în fizionomia loreste aceea de a fi capabilă să dea nastere unor vaste conspirații ale tăcerii la scară națională. Aceste cunspirații se fac împotriva acelor scriitori care prin atitudinea lor vin în contradicție cu regimul, cu vedările celor puternici în politică.

Prin crearea aceastei noi estetici, de o falsitate insultătoare, nu numai că literatura a fost falsificată și scriitorii au fost sortiți unei ratări rușinoase, dar această literatură și scriitorii ei au fost de fapt transformat într-o armă de luptă împotriva muncitorilor, a întregului popor căruia i să răpit libertatea. Pentru că acești scriitori au devenit niște demagogi care au infecțiat prin operele lor ~~șîngur~~ gîndirea poporului. Rolul lor a devenit astfel cel de instrumente a regimului acționând în direcția falsificării conștiințelor. Astfel poporul s-a văzut trădat de intelectualitatea ce ar fi avut de fapt rilul să lupte pentru adevăr și deci pentru interesele înseși naționale.

Scriitorul impostor, după acceptiunea mea, este cel ce crede că se poate închide într-un turn de fildes unuș să-și continue studiul asupra problemelor estetice ori lirismul „evazionism”. Ca și cum noi n-am ști că glasurile celor care sunt nemulțumiți și suferă, ajunge totuși și pînă la ei.

Iată de ce îtolarea în ficitiune nu este posibilă. Scriitorul nu poate sta la jumătatea drumului dintre adevăr și minciună, dintre bine și rău. El nu poate fi decît ori în partea celor asupriți ori în partea asupritorilor.

Literatura înceamnă cunoaștere și atitudine. Iar cunoașterea și atitudinea înseamnă adevăr. Iată pentru ce scriitorul nu poate fi decît angajat. Angajarea este tocmai atitudinea față de adevăr.

Dar mi vreau să mai revin asupra acestor probleme cărora le-am făcut loc, poate puțin forțară [www.ansageexilului.ro](http://ansageexilului.ro) textul romanului și pe care le-am tratat și în alte pagini ale mele.

A scrie realist despre nefericirea generației mele iată de ce apare un act de curaj. Si nu este un act de curaj faptul că te expui uneu perfectionat aparat de represiune, ci faptul că apuci pe un drum singular unde nu te poți aștepta că vei primi vreun sprijin de la cineva Este această opțiune, acceptarea unei izolări deznădăjduite.

După declin în existență socială, după zbateri dramatice și declin în conștiință, mă aflam la douăzeci și cinci de ani, lipsit de orice posibilitate de a-mi pune în valoare personalitatea.

V Preocupările mele literare datau încă de multă vreme, dar descurajat de puțina considerație ce vedeam că se dă în jurul meu adevărului, valorilor morale, fără de care nu concep existența literaturii, n-am avut niciodată curajul să cred că pot realiza o carieră literară în propria mea țară.

Se strînsese ră totuși în decursul anilor nenumărați încercări manuscrise pe care, epuizând în ele momente ale experiențelor mele, le abandonasem mereu. Nexistând posibilitatea exteriorizării prin tipar, nu dădusem niciuneia o formă definitivă. La ce bun aș fi făcut-o?

Astfel viața mea a fost o continuă împărțire a preocupărilor stăruitoare pentru literatură pe de o parte, și o luptă nefintreruptă pentru existență cum numai în țările comuniste se duce, pe de altă parte. Rezultatul? Declasarea ca persoană socială, căci nici una din cele două direcții nefiind epuizată, apărea în formele de realizare ca ceva cu desăvîrșire neconcludent.

Impins la marginea societății de comportamentul meu haptic, de delirul meu întru salvarea integrității morale și dindu-mi seama că nu pot trăi în lumea aceasta ca simplu om cinstit, m-am agățat de scris, cum se agăță bietul naufragiat de ceea ce norocul fi scoate încale și, într-o ~~caz~~ de izolare absolută, dezgropând un vraf de manuscrise și punindu-mă cu furie pe muncă, am închegat acest roman în care n-am vrut să fac nici o ccesie normelor acelui detestabil realism socialist de căre este absolut necesat să spun aici cîteva cuvinte.

Convinс că am ceva de spus și hotărît să accept consecințele unei atitudini transante, acceptând deci întreg riscul unei existențe asigurate din scrierea a devărului, am închegat această lucrare în care am lăsat

să răbufnească obsesia conștiinței mele.

Aveam mai mult nevoie, înainte de orice, de o berificare a propriei conștiințe, aveam nevoie de o clarificare interioare, de o împăcare a mea cu mine însumi. Eram la pămînt după mii de proteste hactice față de lumea ce mă înconjură, proteste ce mă declasaseră după o lege ce făcea societății de tip communist care sfidează pînă la provocare orice conștiință demnă pentru a o demasca și apoi a o distrugă.

In trecutul meu, în cei zece ani mai precis, în care personalitatea mi se formase, din vuietul atâtitor ratări, a atâtitor insuccese, a atâtitor deziluzi, simțeam totuși clar că există pentru toate acestea un numitor comun ce face din existența tinereții mele un caz general reprezentativ. Am vrut de aceea să îk cauț să valerific acest lucru aparent, printr-un protest care să dea un sens existenței mele, și pretesc la care mă simțeam îndreptățit ca orice conștiință nedispusă să se sinucidă falsificându-se.

Intr-un cuvînt am vrut să ilustrez drama celor ce trbuie să-și prostitueze conștiința spunînd altceva decît gîndesc și decît le-ar dicta practicarea adevărului. Adică ceea ce de atâtia ani se întimplă în țara mea, sub dictatura fe fier a comuniștilor.

S-ar putea crea impresia pentru cei mai puțin perspicaci, că răul cel mare al societăților de un totalitarism feroce care sunt societățile cu regim communist, ar fi existența lagărelor de tipul Gulagului, a spitalelor psihiatrice unde se „tratează” disidenții politici, și închisorile politice. Eu, pînă la vîrstă de două zeci și unu de ani nu am fost în situația de a fi fost arestat și de a cunoaște aceaste lagăre despre care au depus mărturie zguduitoare un Alexander Soljenițen și mulți alții. Dar cu toate acestea am căpătat deplin avel sentiment de ochنă despre care acești scriitori vorbesc. De aceea spun că acei mai puțin perspicaci s-ar putea să-și închipui despre aceste țări și despre societățile din ele că ar fi oarecum la fel cu cele din occidentul Europei numai că au acest mare neajuns care sunt aceste lagăre, pușcării etc. Ei bine o adăfel de concepție este cu totul falsă și este mai ales periculoasă căci ea deservește cauza adevărului pe care scriitorii și „adîncexilului.ro” și slujesc cu un pret atât de mare plătită

Ar trebui să se înțeleagă că aceste lagăre monstruoase

se sunt aceste închisorile care sunt pline de detinuți politici și sunt numai niște flori rele care își trag seva din însăși societatea și viața din ea în întregul ei. Toate acestea sunt numai niște consecințe, sunt niște furuncuice apar numai atunci cind singele organismului social este infectat.

Gulagurile acestor state sunt numai emblemele lor. Ele sunt, dacă vreti, un fel de suprastructură a răului care este baza din care ele își trag motivul de a fi.

Societățile comuniste sunt niște Gulaguri uriașe unde teroarea și groteasca violență fizică și morală se diluează în masa mare a cetățenilor ca un arc care se întinde pierzându-și forța. Dar societatea aceasta de tip comunis determină prin ea însăși răul. Pentru că puterea trebuie să se întărească și reușește în dauna poporului care este la dischetia sa. Întreaga societate este clădită pe schemă unei armate cu o subordonare strictă de jos în sus. Presa, radicoul, televiziunea, nu fac altceva decât să transmită ordinele de la guvernanti spre guverbați. Iată de ce eu consider că aceste societăți sunt numai niște armate uriașe care sunt în orice llipă gata de a ataca. Si dacă se consideră că războiul începe de la mobilizare, înseamnă că aceste mari armate au și pornit războiul înpotriva lumii libere.

Ce poate fi viața individualului în astfel de societăți? Asta am vrut să arăt în acest roman. Meandrele psihologice ale unei minti și ale unui suflet normal, sănătos, la contactul cu o astfel de lume bolnavă, constituie substanța acestei cărți.

Scriind cartea aceasta am urmărit mereu să realizez acel straniu lucru, anume felul cum oamenii acestei țări îl au pierdut omnia. Felul cum oamenii acestei țări au uitat să mai fie oameni, uitând să mai gîndească și să mai simtă, uitând că și ei au drepturi pe acest pămînt. Uitând că și ei sunt oricînd posibili beneficiari ai condiției de oameni. Dar că au uitat sau li s-a extirpat cunoștiința că drepturile omului, acea instituție care s-a născut tîrziu dar care a existat mereu, asa cum a existat legea atracției universale fără să fie cunoscută, fi pur veste pe ei, chiar pe ei care acum sunt compeliți să robiți în aceste mari închisorile ale popoarelor. Nepracticarea acestor drepturi a dus să situația paradoxală că el este uitate deopotrivă de asuprîti și de asupritori.

A fost nevoie, parcă împlinind profetia bătrîmului Socrate, ca în fruntea unui stat puternic să se ridice în sfîrșit un filozof, un gînditor, care să deschidă lupta împotriva acestei stări, pentru ca ele să iasă la iveală, ca niște râni urîte, ascunse cu grije ani de-a-rîndul.

Nu urmăresc să fac aici proces politic, nu e nici locul, nici cazul, dar nu vreau să trec peste sentimentul de melancolie care mă încearcă cînd îmi amintesc că abea ieșit de pe băncile școlii, un copilandru fragil la trup, cînd vorbeam cu temeritatea tineretii de nerespectarea drepturilor omului la noi, eram privit ca o apariție ciudată. Ce erau acele lucruri de care eu vorbeam? Nimeni nu știa nimic despre asta, într-o societate fără tradiție a spiritului juridic. Astăzi însă, după ce domnul Carter a adus pe firmament această problemă, fapt care-i asigură nemurirea, și după ce la București s-au iscat niște discuții și s-au răsfoit niște cărti, eu am fost declarat pe loc un dușman al societății sociale. Nu, nu sunt atât de naiv să cred că aceasta este cauza nerespectării drepturilor omului la noi, nexistența spiritului juridic. Altele sunt mobilurile, dar repet nu este locul să fac o analiză politică.

Ar fi cîteva cuvinte de spus și asupra realizării artistice a romanului meu. Îi aici ar trebui de asemenea făcută o mică referire la aceeași realitate despre care am vorbit parcă pretudindeni în această carte. Numai cel ce a trăit într-o țară comunistă poate înțelege ceea ce înseamnă să accepțo ca mine e izolare și un exil voluntar pentru a putea scrie abstaș de la orice situație căți-ar impune un compromis. Să mai spun că am scris acest roman mereu teroruzat de posibilitatea de a mă trezi cu milizia la ușă pentru a-mi perchezitiona locuința? Că fiind deci nevoie să mă pun la adăpost de o astfel de eventualitate a trebuit să-mi îndepărtez filă cu filă manuscrisul pe măsură ce-l scriam?

Tocmai acest infernal mediu de creație este cel ce împune amprenta asupra stilului nefngrijit ca care această carte apare în fața cititorului. Dar presupun că cititorul de bună credință nu va fi prea aspru cu acest evadat dintr-o închisoare, cînd el se va prezenta cu hainele sfîțiate eri cu mîlul rîului pe corp și ~~www.paralev.ro~~ www.paralev.ro cit.

De altfel credința mea este că fiecare scriere tre-

bucie să aibă cel puțin două ediții atâtă vreme cît scriitorul mai trăiește, ediții îngrijite la vîrste diferite, unde anume zgură să fie înlăturată de ochil mai limpezit. De aceea și acest roman așteaptă să poată fi refăcut și eventual rescris.

Si acum cîteva cuvinte care se impun în această încheiere.

Am fost întrebat de multe ori de cei apropiati ce aveau cunoștință de activitatea și natura acestei activități dacă am curaj să fac aceadă „nebunie” de a scrie în acest mod, cu o asemenea cruzime neocolită. Ei bine, lipsit de orice mijloace de afirmare a personalității mele, de posibilitatea de a fi eu îndumi, am acest curaj. Este o nebunie, recunosc, dar nu este decît sfînta nebunie a rostirii adevărului cu orice preț. Sunt tînăr și dacă astăzo cînd încă nu sunt stigmatizat de viață cu semnul tuturor compromisurilor, n-ăs avea curajul acesta, cînd altădată s-și mai face-o?!

București

Pe la sfîrșitul verii, Emil află că Gelu a fost arestat. Nu-i venea să credă. Ce putea face acesta pentru a ajunge pînă acolo? Ii putea găsi o multime de defecte, dar în nici un caz nu putea fi un borfaș, un răufăcător. Si totusi dînd telefon la tatăl său se convinse că era adevărat. Dar nu putu afla mai mult, deoarece tatăl său nu voia să discute la telefon.

După cîteva zile, într-o dupăamiază, în vreme ce Emil scria la piesa sa, cineva sună la ușă. Emil nu răspunse dar se uită cu precauție pe geam pentru a vedea cine sunase. Era Gelu. Il strigă și merse să-i deschidă.

Gelu intră rîzind și se așeză.

Emil era curios.

- Ei!?

Gelu prelungea îmădins explicația, pentru surpriză.

- Ce să fie?! Am stat o săptămînă la miliție.

- Pentru ce?!

Gelu întoarse privirile prin cameră.

- N-ai ceva de băut?

Emil nu rai văzuse de multă vreme băutură prin casa sa.

- De unde? S-au dus vremurile alea. Dar spune-mi mai repede de ce ai fost arestat!

Gelu îi explică.

- Pentru lucru particular. M-a denunțat cineva că repar motoare în particular și că nu lucrez nicăieri. Si pentru asta m-am trezit într-o dimineată cu dubă miliției la scara blocului.

Emil era curios.

- Și ce ti-au spus?

- Nimic. Ce să-mi spună?

- Cum ti-au spus să mergi cu ei?

- Simplu. Mi-ai spus să mă îmbrac că au nevoie de mine acolo.

Emil se gîndeau la propria sa situație.

- Extraordinar. În orice clipă mi se poate întîmpla și mie același lucru. Doar săntem în aceeași situație.

Gelu îi spuse.

- Sigur. Bine faci că nu răspunzi la ușă. Nu trebuie te vadă nimeni aici în bloc. Cu cît ești mai ascuns, cu atât ai mai multe sanse de a scăpa de ei. Vecinii sunt primii care îți întind cursa. Ca să fie utili miliției. Din zece famili, cel puțin jumătate săn recrutati de miliție să sună ce se întîmplă prin bloc. Cine vine pe acolo, c.

ne să lucrează și așa mai departe.

Emil știa asta.

- Da, așa e. Vin la fiecare în parte și-i momesc și devină turnători. Iar lumea astă este suficient de abjectă pentru a le face jocul. Miliția care își însărcină teroarea, li se pare un lucru extraordinar. Si dacă se coboară pînă la ei, îți dai seama că se simt flatati și măguliti. Si sunt gata să facă orice. De altfel îi ia pe de parte... „Noi avem încredere în dumneavoastră. V-am ales pentru că ne-am dat seama că sunteți un om potrivit pentru misiunea aceasta patriotică, etc.” Si așa se spune fiecăruia în parte. ~~Si se spionează și denunță unii pe alții.~~ Sunt scîrbit de ~~starea~~ ^{toate} aceasta. S-a ajuns la un punct în care nu mai poti avea încredere în nimeni. Este o dezbinare la scară națională. Este cel mai mare rău care se poate face acestui popor, și așa timorat prin istoria sa. Sau cultivat cel mai urîte sentimente ale suferitului omenesc. Dar ia spune, ce te-au întrebat?

- M-au întrebat de ce nu lucrez.

- Si?!

- Le-am arătat dorarul meu medical. Dar n-au înțeles nimic. Un doctor fînsă și-a dat seama. Așa am scăpat. Dar ce am văzut acolo n-am să uit niciodată. M-a îngrozit, pur și simplu. În fiecare seară aducea cîțiva tineri ca noi. Ce bătăi am văzut acolo m-au înfiorat! Bătăi bestiale.

Emil era îngindurat.

- Asta e viitorul aici.

Gelu era de acord.

- M-am convins definitiv că nu mai poate merge așa. Ori plecăm de aici ori vom ajunge în aceeași situație. ~~M~~-au pus să plătesc treizeci de mii de lei. Dacă nu aduc analize care să demonstreze că nu puteam munci în această perioadă, va trebui să-i plătesc. ~~Si de unde să-i iau?~~ Chiar acum mă duc la polyclinică unde am dosarul meu.

In ziua aceea Emil nu putu lucră iarăși nimic. Această vesnică incursiune a violenței în camera sa, oprea procesul de creație.

In curînd avea să vină toamna. Si în iarnă se împlineau trei ani de când venise din armată. Si nu făcuse nimic în direcția viitorului său. Ajunsese un declasat care trebuia să se închide în casă de teama militiei. Nu se putea că să nu-l cuprindă un sentiment de zădărnicie și de umilită. Din zi în zi viața sa se afunda mai mult într-o ratare nemiloasă.

Zilele frumoase de toamnă aduse căruia cu ele un nou elan pentru scris. Realizase acum din totalul foilor manuscrisului, materia a două piese de teatru. Era multumit de lucrul său. Dar mania stilizării frazelor devine atât de mare încât hotărî să pună capăt într-o zi acestei rotiri în gol.

Incepuse să tină un fel de jurnal al gândurilor sale celor mai intime, în vederea unui roman al anilor acestora pe care voia să-l scrie într-o zi. În sfînd termina de scris, seara, ieșea la o plimbare de o ore două cu Gița. Frumusețea naturii care ruginea din zi în zi, fi înprospăta parcă creerul stors de munca de peste zi.

Dar de la un timp, plimbările acestea începuseră să-i facă rău. Vederea atitor milițieni în oricare parte ar fi întors capul și dădea o stare de animale hăituit. Atunci se posomora și cerea fetei să se întoarcă acasă. În cazurile acestea vorbea din ce în ce mai nervos cu Gina. Sfîrși prin aceea că se izola din nou în casă. Aceste plimbări nu erau la el decât expresia unei dormiri a spiritului său care stătea la pîndă mereu.

Gelu mai trecea din cînd în cînd pe la el și de fiecare dată îl întreba într-o doară:

- Cum mai rămîne cu plecarea aia?

Dar el se adaptase în stări de lucruri. Își desfăsuă viața mai înainte. Își reluse și lucrul său și viața se desfășura ca mai înainte.

Emil ajunsese acum să-l cunoască bine pe Gelu. Trebuise deja vîrstă în care personalitățile mai sunt încă în transformare. De acum cel puțin începeau să aibă o coborâre.

Spunea cîteodată.

- În tinerețe e bine să alergi repede cu mintea pe treptele de ascensiune, ca stagnarea biologică să te găsească cît mai sus.

În preocupări, Emil se depărtase de Gelu la celălalt capăt al drumului, dar fi făcea cîteodată plăcere să mai stea de vorbă cu el. De asemenea discutau mereu despre cîte ceva din anii trecuți. Uneori însă Gelu îl scotea din sărite mai ales cînd își dădea seama că acesta ajunsese la o stagnare a voiniei. Drumul cînd al acestuia părea oprit definitiv. Ceea ce mai prezenta acum, era numai de domeniul tichurilor de odinioară cînd împreună colindau orașul în căutarea acelui ceva, ce nu apărea niciodată.

Veni iarna. În iarna sa spirituală, lui Emil i se păru iarna aceasta mai posomorită decât oricând. Nu mai ieși din casă aproape de loc. Bătu recordul de izolare, stând în casă întraga luna noiembrie. Ca de obicei Gina era cea care îi făcea toate serviciile de care avea nevoie.

În luna acea mai continuă un timp pregătirea pentru examenele anului doi de facultate. Dar acum această preocupare nu mai găsea în sine nici un fel de disponibilități sufletești.

De Crăciun, iesind cu totul întâmplător din casă, Emil avu surpriza de a se întîlni cu locotenentul Preoteasa. De data asta nu schimbară decât cîteva cuvinte. Emil, în amintirea bunelor relații de odinioară din tim pil cît fusese în armată, căută să creeze o aerecare impresie de interes față de acesta dar frazele nu se legau și locotenentul rămase puțin descumpănit. Emil voise să îi spună o mincuună în legătură cu viața sa dar nu avu energie.

- Nu lucrez nicăieri și nici de învățat nu învăț.
Adică mai corect nu urmez nici un curs.

Acesta era contrariat.

+ Atunci ce faci?!

- Citesc.

Cînd se despărțiră locotenentul părea complet dezamăgit de Emil. Ii spusese înainte de plecare chiar.

- Altceva crezusem eu despre tine.

În iarna acea însă Emil și Gina rămaseră iar fără nici un ban. De la părintii săi Emil nici nu se gîndeau să ceară vreun ajutor.

Gina era de părere să discute problema cu mătușa ei.

- Trebuie să reușesc să-o conving să-mi înapoieze partea rămasă după moartea părinților. Voi încerca. Nu avem altă șansă. În funcție de cît îmi va da, poate ne vom putea muta împreună undeva.

Emil nu spuse nimic. Nu putea să vadă atât de departe. Dar stia că Gina suferă din cauza vieții acesteia care ei nu-i aducea cine știe ce satisfacții. Ea ar fi vrut să stea împreună cu el.

~~Ju ultimul lucru~~ Emil fu de cîteva ori scrisit de președintele comitetului de bloc, din clădirea unde locuia, care veni de cîteva ori să-i ceară datele ce îl mai ceruse, și anul trecut. Dar acum după privirea sa, ^{www}archivalexilului.ro și dădu seama că este privit într-un mod suspect.

Intr-o dimineată cînd coborî din casă, la ușa blocului, cineva, un bărbat, îl opri.

- Vreți să stați o clipă?

Emil era nedumerit.

- Locuîti aici?

- Da.

- Facem niste verificări. Si necunoscutul îi arătă o legitimatie de miliție. Puteți să ne spuneți unde aveți servicii?

Emil se gîndi că nici nu trebuie să discute cu el, dar apoi își spuse să cîstige timp. Dăcu deci adresa ~~fos-~~^{ui} tului său servicii. Oricum va dura cîțva pînă acșia să se intereseze.

Bărbatul nu mai insistă. Dar continuă.

- Stîți sănsem informații că X care locuiese aici în etaj, ar fi un element dușmănos. Cunosteti ceva cu el?

Emil bolborosi ceva, spuse că nu ște nimic, se scuză.

Securistul insistă:

- Totuși sănseți vecini, aici?!

- Da, dar eu nu prea cunosc și de altfel nici nu sănsem cunoscut. Nu mă preocupa... În sfîrșit, nu cunosc.

Securistul părăsise nemulțumit, dar Emil își continua drumul.

După cîteva zile de la acest incident, Emil află din vecini că asupra sa se fac cercetări.

Gina era îngrijorată:

- Asta e tehnica lor. Cînd vor să pătrundă învîreun fel în casa ta vin cu chesti de astea. Dacă tu ști ceva despre un x^{al treilea}. Dar el te conduce apoi abil spre o discuție care îl interesează pe el. Ce mai?! Asta e.

De acum la mai bine nu trebuie să te aștepți. La mai rău

Emil era foarte îngrijorat în privința manuscriselor sale.

- Nu poți niciodată să ști pentru ce ai devenit suspect. Poți fi bănuit de orice, de la trafic de valută, pînă la activitate subversivă. Iți dai seama ce ar însemna să mă pomeneșc eu un control acasă, și să fie găsite la mine hîrtiile astea?!

Gina îl întrebă:

- Ce e de făcut?

- Mai întîi vei arde chiar în seara astă tot ceea ce nu prezintă pentru mine un mare interes. Cred că ceea ce le-a atras atenția este faptul că s-a auzit mașina de

scris.

- Vrei să ma mai scri?

- Ba voi scrie. Dar cu multă prudentă. Tu și așa nu ești prea cunoscută aici. Vei lua la tine hîrtiile și-mi vei aduce numai ceea ce-ți vei cere eu. Si vei duce zilnic, la tine, ceea ce eu am scris peste zi.

Din acea zi, Emil fu mereu preocupat de problema aceasta. Nu se mai arăta niciodată împreună cu Gina, iar aceasta se fări mereu să fie văzută că merge la el.

Astfel se scurseră și primele luni ale anului următor. Nimic nu venea să aducă vreo schimbare în viața lui Emil. Cu atât mai mult că cît se simteau din ce fără ce mai obosit. Din ce în ce curajul actiunii îl părăsea pe Emil.

.-§-.

In anul următor primăvara se lăsă mult așteptată. În apada nu se topise încă la începutul lui martie și orașul după o iarnă grea era nespus de urât. Viata devenise și ea cenusie și posomorită.

La patru martie avu loc un puternic cutremur. Emil era ca de obicei în casă cînd clădirea începu să se clătine. La început foarte puțin, apoi din ce în ce mai puternic pînă cînd peretii prinseră să se arcuiască incredibil. Emil nu schită nici un gest pînă nu se termină totul. În fiecare clipă se astepta ca zgîltîturile să înceteze și totuși acestea tînără aptoape un minut. Cum era dezbrăcat, vră mai întîi să facă un pas pentru se se îmbrăca cu pantalonii dar renunță din teama în fața podelei care nu mai prezenta stabilitate. Totul în casă se clătina și în scurt timp obiectele asezate peste tot se prăvăliră pe jos. Căzu apoi televizorul care încetă să mai funcționeze. Un vîiet cumplit venea de afară și era dublat de trăznetul scheletului clădirii. Fiind seară și luminile aprinse în cameră, greamurile care trozneau arcuinduse reflectau lumina în toate părțile. Acum se lămănu, acum devineau negre ca păcura.

Emil îl auzi pe tatăl său spunînd:

- Acum se prăbuseste. Nu mai rezistă.

Abea atunci lui Emil fi trecu prin minte că trebuie să iasă din clădire dar pînă să facă un gest, după cîteva zgîltîturi, cutremurul se opri.

Odată cu oprirea ultimelor zgîltîturi în clădire începură să se audă strigăte, plânsă de femei, zgomote de pași. Lumina se stinse și trebui ca Emil să se îmbrace pe întuneric.

Cînd coborî în stradă acolo, o mare mulțime era adunată în grupuri, sumar îmbrăcată și vociferînd, strigînd, plîngînd. Emil avu timp să zărească o tînără femeie care locuia la parter care așea acum își dădea seama că e goală și fugea în casă să se îmbrace. „N-ăs fi crezut că are un corp atât de frumos.” gîndi Emil.

Cînd după cîteva minute, spaima se mai potoli, Emil se gîndi că trebuie să meargă să ia pe ~~lumina~~ care cu siguranță că era însăspînată. Făcu semn unui taximetru care trecea în goană. Goferul îl întrebă în ce direcție vrea să meargă.

- În spre centră.

- Urcă.

In mașină mai erau patru persoane. Soferul fi lămuriri.

- Te-am luat pentru că mergi spre centru unde mergem și noi. Dacă mai rămânea un loc liber se agăta lumea de mașină și nu mai fmi dădea voie să plec.

Intradevăr peste tot, grupuri de oameni adunați în fața clădirilor, gesticulau, tipau, plângneau, se agitau în toate părțile. Soferul, un tânăr, coti pe strada Galați. Dar după ce trecu de piață, fu imposibil să înainteze. Că văzură fi înspăimântă. Unul din blocurile masive cu peste ~~trei~~^{trei} etaje se prăbușise. Era acum o moviră de beton sprijinită de clădirea învecinată. În luminile farurilor zăriară o multime de oameni cătărați pe ruine căutând să mai salveze vreun supraviețuitor. Emil priviea cu sufletul strins.

Soferul întoarse și încercă să străbată pe strada Viitorului. Dar nici aici nu reusiră. Unul din blocurile de la intersecția cu Stefan cel Mare se prăbușise și el. Dar nu de tot. Strivise doar sub propriai greutate, parterul și stătea acum ca un monstru căruia i se tăiaseră genunchii. Un bărbat se apropie de mașină și cu o înfățișare înspăimântătoare dădu cu putere un pumn în capotă. Urlă apoi:

- Toată lumea cu farurile pe bloc! și trecu la alte mașini.

Pe etajele care scăpaseră puțin vărămase se vedeaau tot felul de mogîldete care, sumar înbrăcate, escaladesează ferestrele, dar nu aveau cum să mai coboare. Si aici, plinsete, ușite sălbaticice, învălmăseală.

Soferul întoarse și cu greu reuși să răzbătă spre centrul. Dar aici trebui să se opreasca. În spatele teatrului Național, mormane de meloz arătau că acolo fuseseră blocuri înalte de locuințe. Era imposibil să se treacă mai departe. Mai ales că acum apăruse și miliția care încerca să facă ordine.

Emil coborî împreună cu ceilalți și fără să-i plăteasă că soferului se întrepră spre stradă unde locuia Gina. N-găsi acasă. O vecină care-l cunoștea îi spuse că o auzise spunind că pleacă spre el.

Emil știind că nu mai o poate găsi în noaptea astă, o porni la întâmplare pe străzi, privind cu curiozitate la ravagiile cutremului. În stădă peste tot puteau vedea balcoane prăbușite ca niște monstri ai cerului care căzuseră săgetări. Intr-un loc, un asemenea colos strivise complet

o mașină.

Centrul era cel mai greu atins, de ravagiile cutremurului. Pe bulevard cel puțin cinci mari blocuri erau acum mormane de beton. Emil se apropiu și mințat de curiozitate se amestecă prin lumea care se îmbulzea în toate părțile. În dreptul fostei cofetării Scala care acum era un morțan de moloz, un troleibuz fusese strivit sub dărămături. Nu se vedea nimic din el, dar așa spuneau cei care se găsise ră în momentul acela acolo de față.

Cât priveai dealungul bulevardului nu zăreai decât un mor de praf din care se zărea din loc în loc cîte o clădire încă în picioare sau cîte o ruină. Unele blocuri se prăbușiseră numai pe jumătate și să arătau acum pereti de camere goale și de băi. Si peste tot oameni mereu dezbrăcati care căutau să se salveze coborînd. Într-un loc, la un etaj, rămas fără pereti, un televizor mai funcționa și o canapea agățată fragil, amenința să se prăbușească și ea.

Miliția deja începu să facă puțină ordine interzicînd accesul automobilelor. Emil începu să audă de departe sirenele salvărilor și pompierilor. Prin stația unui taximetru staționat, cineva îndemna lumea la calm și ordine.

Acum Emil se gîndi să se însprepte spre casă și circula prin mijlocul bulevardului. Privi ceva cu nedumerire și curiozitate, ceva ce se găsea la picioarele sale. Si încremeni. Era jumătatea unui om. O sudoare rece fi cuprinse spatele. Se uită la cadavrul acesta decapitat și nu fi venea să credă. Acum consecințele cutremurului fi apăreau izbitor. Mîinile acestui trunchi despre care nu puteai spune dacă e bărbat sau femeie erau vinete și schimboște. Cineva îl împinse pe Emil la o parte și puse pe cadavrul într-un cearseaf.

Abea atunci Emil începu să observe cum cei care se cocotaseră pe ruine coborau din cînd în cînd cîte un trup pe care-l scoseseră de sub vre-o grindă. Emil simți un imbold ca un curent electric, să se urce și el și să dea o mînă de ajutor. Se uită gîndindu-se în ce parte s-o apucă cînd sosiră cîteva mașini de armată. Soldații fi împărtișă pe majoritatea voluntarilor și le luară locul.

Emil coborî în continuare pe bulevard. Peste tot oamenii scoseseră deja cadavre de sub dărămături. Acestea era aliniate peste tot pe trotuare și de acolo erau luate de mașinile salvării.

„Oamenii aceştia rădeau acum o oră” gîndi Emil. Îngra-
zit se îndreptă spre casă. Pe drum peste tot auzea sire-
nele ambulanțelor și ale pompierilor. Peste tot lumea vor-
bea despre lugruri îngrozitoare. Clădiri dărîmate, explozii
în fabrici, morți peste tot.

Intr-un loc Emil observă un bloc de locuințe care a-
bea se mai ținea în picioare. Peretii erau sparte, bal-
coanele deplasate. Înfătisarea lui fîi dădea impresia de
pericol. Si totusi oameni urcau în el și-si scoteau de
acolo mobile, haine, cratîti, obiecte din cele mai cara-
ghioase. Alții fîi parcau mașinile departe de clădiri,
prin parcuri.

Cînd intră pe Calea Floreasca în dreptul spitalului
de urgență văzu animație. Înțelese că acolo erau aduși
mortii. În dreptul lungului trotuar din fata spitalului
fuseseră parcate cîteva autobuze lungi de la transportul
în comun ca să mascheze de privirile curiosilor cadavre-
le ce erau aliniate și culcate pe trotuar. Erau acolo pes-
te o sută de cadavre.

Emil nu se mai uită și trecu repede mai departe. Îl
stăpînea un sentiment de apăsare. Simțea parcă și o grea-
tă în stomac. Parcă nu mai avea putere nici să vorbească.
Incepuse afară să se lumineze. Umblase toată noaptea. Fri-
gul devenise pătrunzător.

Cînd ajunse acasă nimeni nu se miscase din fața blocu-
lui. Nu îndrăznise nimeni să mai urce de teamă ca nu cum-
va cutremurul să se repete. Toată lumea stătea zgribului
de frig în mijlocul străzii și cei care veneau din centru
cu știri erau asaltați de întrebări.

Undeva mai la o parte, singură, Gina îl aștepta. Cînd
îl văzu fața i se destinsese pe dată într-un surîs de usu-
rare.

- Nu știam ce e cu tine.

Emil nu voia să stea în stadiu și urcară amîndoi în ca-
să. Aprinseră cîteva luminișuri și o lanternă și stătură
fără să doarmă pînă dimineață.

Cînd se lumină, lumea îndrăzni în sfîrșit să urce în
locuințe, parcă lumina ar fi fost o garanție împotriva
primejdiei. Abea atunci putu observă și Emil bine ce se
întimplase în casă în urma cutremurului. Zidurile aveau
crăpături lungi, cîteva geamuri erau plesnite și mobilele
erau deplasate cîte o jumătate de metru de la locurile lor.
Peste tot erau împrăștiate obiecte care căzuseră arhivaexilului.ro
uză sgîlturilor.

Trebuiră să se odihnească cîteva ore, timp în care nu se întîmplă nimic.

Pe la peînz Emil o conduse pe Gina acasă. Cînd trecu-
ră prin centru acolo lucrările de salvare începuseră. Se
îngrădiseră locurile unde blocuri se prăbușiseră și cor-
doane de militieni opreau acum acesul îngreunînd trecerea
~~și a~~ celor care locuiau în zonă.

Erau acum acolo buldozere și escavatoare care dădeau
molozul la o parte și ambulanțe care asteptau în evenтуalitatea că ~~sub~~ dărîmături se va găsi vreun supraviețuitor.
Soldați cățărăți pe ruine umblau cu grije de colo colo
verificînd locul unde se înfigeau cupele escavatoarelor.
Din cînd în cînd cîte unul făcea semn și toată lumea se
oprea din lucru îndreprînduse spre locul indicat de aceasta.
De departe Emil vedea cum se ridică cu precauție cîte o formă înoșită care era coborâtă apoi cu o pătură la
ambulanțe. Cîteodată se producea rumoare deosebită. Cel
scos de sub dărîmături nu murise încă. Lumea căuta atunci
să se îmbulzească pentru a vedea mai bine forma aceea mu-
tilată dar militienii își făceau datăria împrăștiind curiozii.

Dealtfel lumea părea înebunită de curiozitate. Diferiți oameni se urcau pe ziduri, prin pomi, intrau prin curți strâine numai pentru a vedea mai bine. Erau și dintre cei care avuseseră rude în acelă blocuri dar majoritatea era formată din curioși.

Dar mai ales în întreg orașul era o forfătă activă. Se formau echipe de voluntari peste tot și oamenii, cu atitudini eroice alergau dintr-o parte întralaltă. Mai ales funcționarii și pensionarii trăiau cu impresia că munca lor, dealtfel cu totul neînsemnată, este esențială. Toti de agitau. Oamenii aceștia care de multă vreme sau nicio dată nu mai participaseră la un lucru spontan, ~~care~~ de cînd viața fusese reglementată de către conducerea partidului, ~~eliminînduse~~ orice urmă de firesc, de neprevăzut, erau acum într-o continuă exaltare. Totul fusese pentru ei timp de zeci de ani regizat, încât acum acest cutremur dăduse puțin senzația că trăiesc. De aceea alegau de colo colo cu atitudini importante și mai rău încurcau lumea din exces de zel. Peste tot erau uniforme ale garzilor patriotic despre care Emil n-ar fi putut spune ce fac. Pentru că mai mult stăteau pe trotuare asezați pe borduri și discutau parcă mulțumiți că au scăpat de senzării în acea zi.

Apăruseră și oameni a căror înfățișare era îndurerată femei arboraseră doliul deși nu cunoșteau precis soarta ruedelor lor. Multă oameni era disperați și asistau gîtu-iți la operațiunile de degajare a ruinelor sub care își stiau rudele apropiate.

Ceea ce-l izbi pe Emil în aceste zile care urmară cut tremurului fu felul în care se purtau militienii pe străzi. Politețea îod desăvîrșită era atât de contrastantă cu felul arrognat și violent în care se purtau de obicei încât multă lume fu surprinsă și fu o constatare generală. Automobilistii însăși relatau faptul cu totul de necrezut că numărul amenzilor de circulație scăzuse incredibil. Ba chiar nici se mai înregistraseră de loc apropate astfel de amenzi.

Emil se gîndi că nu este decît o politică prin care să se evite conflicte dintre populație și miliție, dat fiind faptul că populația era acum de multe ori surescitată de tragicismul situației și n-ar fi trebuit mult să-si dea pe față ura îndelung comprimată împotriva miliției care era pentru tăată lumea un nemilos instrument de asuprire și represiune.

Emil observă că în oraș era un puternic exod al tăranilor care cu gurile largi de curiozitate luaseră treburi și veniseră „să vadă!”. Emil întrebă pe cîțiva dacă au rude pe aici și-și dădu seama că nu după rude veniseră. Se plimbau cu sacoșele peste tot și aveau rînjete țărănești pe guri. Clătinău din cap a mităre și se băgau mai vîrtoș ca oricine „să vadă.”

De altfel locurile unde se prăbușiseră blocuri mai mari deveniseră adevărate anfiteatre în care multimi immense de oameni se postau zi și noapte și urmăreau operațiunile de îndepărțare a ruinelor. Unde fusese restaurantul Dunărea pe partea opusă, cîteva mii de oameni asistau de dimineață pînă seara să vadă dacă va fi găsit sau nu vreun supraviețuit. Urmăreau cu curiozitate și încercările celor ce lucrau de a dizloca cîte un planșeu greu care amintă din clipă în clipă să se prăbusească.

Emil renunță să mai privească întratît era de mare aglomerată și mai ales îl jicnea propria lui lipsă de angrenare sufletească în lupta aceasta care pentru atât era tragică.

Preferă să rămînă mai mult acasă și să-si pună în
une odaia care era vraîște în urma zgîltîirilor.

~~Să~~ zilele următoare stătu mai mult în casă. Afară începuse să se încălzească. Primăvara venea. Soarele strălucea pentru prima oară în ~~acel~~ an.

In scurtele iesiri din casă avu putință să vadă că lucrările continuau. Numai că munca se organizase mai bine. Din cauza căldurii de afară și a celor trei zile de cînd cadavrele zăceau sub dărimături, soldații lucrau acum cu bandaje în dreptul gurii. Munca de descoperire a morților continua în același ritm.

In prag începuseră să se fmpăștie zvonuri despte moartei ~~diferențelor~~ artiști și scriitori care muriseră într-unul din blocurile ce se prăbușiseră. Erau nume cunoscute publicului dar Emil știa că erau oameni lipsiți de valoare. Erau artiști ai regimului care se dedaseră la toate compromisurile cu putință.

Mai ales starea morții actorului de comedie Toma Carașiu făcea furori în opinia publică deoarece fușese un ac tot îndrăgit.

Majoritatea acestora muriseră în blocul în care își avuseseră locuințele și circulau zvonuri că cutremurul i-ar fi prins în toiul unei petreceri. Blocul acesta, acum se afla ~~lucrul acesta~~, fusese un fel de bastion al artelelor unde își luaseră locuințe artistii care erau pe placul guvernului. Aceștia își făcuseră lumea lor pe care marele public n-o cunoștea, după tactica tipică pentru tările comuniste. Anume să ai dar să nu se știe, pentru că să nu sfideze. Avocați influenți, ofiteri de securitate completaseră lista locatarilor acestui bloc. Dar o femeie spunea în multimea în care se găsea și Emil:

- Dargă, aici locuia o colegă de-a mea. Dar un maior de la securitate nu s-a lăsat anul trecut pînă nu a scos din casă pentru a se extinde el. Femeia era vînzătăre și nu îa putut ține piept. Dar acum la săturat Dumnezeu de a mai fi hrăpăret. S-a extins cît a vrut.

~~Dacă~~ începuseră să circule și alte zvonuri. Anume că în aceste clădiri din centru de descoperiseră mări sume de bani care fusese ascunse în ziduri. Dar zvonul cel mai uimitor fu că s-au descoperit arme și imaginea lumii vorbea de mitraliere, de stați de emisie recepție. Unii vorbeau de carnete de legionari cu cotizația la zi.

Fuseseră salvați și cîțiva oameni nevătămași de sub dărimături și televiziune, care își reluase emisiunea în prezenta acum ca pe o consecință a socialismului.

Zilele următoare scăzură sansele de a se găsi oameni încă în viață. Totuși era încă departe clipa în care se vor fi luat cu totul urmele ruinelor. Acuți cadavrele care se descoperă erau cu totul deteriorate și nu mai puteau fi recunoscute de către rude sau prieteni.

Aceste cadavre neidentificate erau duse la institutul medico legal și se făceau apeluri la populație să vină să încearcă să le identifice. Dar după un timp trebuiră să fie transportate pe grata patinoarului orașului din cauză că începuseră să se altereze.

Orașul era acum plin de oameni în doliu și stiai cu siguranță aproape că acestia își scoaseră rudele de sună dărâmături.

Peste tot se puteau vedea cosciuge de lemn de brad, construite de mîntuială, care stăteau rezemate de garduri sau ziduri și așteptau să fie ridicate de cei ce le comandană.

Incepură să apară pe străzile orașului, procesiuni funebre. Mortii erau duși în cimitire. Puteai vedea astfel chipuri posomorite de morți care parcă trăiau încă absurdul acestei brutale smulgeri din viață. Dar majoritatea cosciugelor erau acoperite nelăsind să se vadă formele dinăuntru.

Emil își aduce aminte de înmormântarea Laurei care îl impresionase atât de profund. „Ea n-a mai apucat această ofensivă a morții.”

Înmormântarea cu slijbă religioasă la cimitirul Belu a actorului Toma Caragiu, amîmă întreg orașul. Lumea nu mai vorbea decât de faptul că trebuie să fie acolo. Si întradevăr în ziua aceea cimitirul fu luat cu asalt. Fură călcate în picioare morminte, fură sărite gardurile cimitirului și sute de oameni dintre care cîți începuseră să suizeră pe cruci și cavouri, duseră la gropă pe cu noscutul actor. Se tinură discursuri îndurerate și apoi cosciugul fu îngropat lîngă cavoul lui Constantin Tănase.

Emil care fusese și el acolo pentru a urmări reacțiiile multimii nu-și putu înfrîna un gînd: „Si cu toate astea era vîndut și el regimului. Voia într-o seară la televizor să mă facă să cred că dacă mă asez într-un restaurant din occident la o masă, obligat mi se asează și un microfon într-o măslină. Si lumea rîdea amuzată.”

Două zile cunoșcu gloria cea mai răsunătoare din cariera sa apoi lumea se lăsa antrenată în alt soi de curiozități.

Înțeles, încet viața și intra în cursul său normal.

In afara de cutremur și de victimele sale, lumea începușe a refincepe să vorbească și de ale sale. Cu atât mai mult cu cît nuditatea faptului începușe să dispară. La televizor începușe să se dezlañtuie obisnuita propagandă care acum și punea accentul pe rapiditatea cu care se organizaseră lucrările de salvare. Era acum o furie în a se raporta sefului statului că lucrările au fost terminate.

Emil știa că lucrările au fost nespus de lente și mulți supraviețuitori li s-a luat sansa de a trăi în continuare prin această greutate cu care s-a actionat. Pentru că e greu de presupus că un om rănit grav să poată supraviețui timp de zece zile sub dărâmături.

Astfel după două zile de când la unul din blucurile care se prăbișiseră, se anunțase încheierea lucrărilor, mulți cetățeni au relatat că din subteranele fostei clădiri s-ar fi auzit chemări și gemete.

Se produse rumoare. Curioși se strînseseră acolo și stătură așa pînă noaptea tîrziu când se putu pătrunde în dependințe. Orice încercare a miliției de ai îndepărta fu fără efect. Stătură la distanță ce e drept dar nu voîră să plece. Nu putură însă cunoaște rezultatul actiunii.

A doua zi presa relata într-o notă că „nu se găsiseră supraviețuitori.” Dar lumea înțelese. Ca să se poată raporta sefului statului așa cum acesta ceruse, că pînă la data de x se terminaseră lucrările, cei de acolo dăduseră rasol și aruncaseră pămînt peste fundație fără să mai verifice subsolurile. Ba plantaseră și iarbă deasupra. Era obișnuitul fel de a raporta realizarea unui lucru care de fapt nu se realizase. În economie se pierdeau numai bani, aici se pierdeau vieți omenești.

Dar nimeni nu spuse nimic și tacerea se asternu peste acest incident. ~~Si nu o cîndune om în cîndune~~

Si astfel zilele începură să se scurgă și se uită aproape zarya din acele prime zile. Lumea fu din nou confruntată cu nevoile ei și nu mai discută decît rar desu morți și despre clădiri dărîmate.

Afara timpul devenise frumos și orașul și reluă visul sa obișnuită. Locurile unde fuseseră clădiri erau acum imprejmuite cu garduri de panouri. Soarele făcuse să răsară floricele pe aceste locuri unde se adusese pămînt. Se discuta acum planul de reconstruire. www.arhivaexilului.ro

Pe măsură ce zilele trecură Emil și relua și el vechile activități. Nu mai scrisese la ~~piesă~~^{vomânu} să de mai bine de trei săptămâni. Acum cu o oarecare perspectivă se apucă și citii din scenele pe care le puse în punct. Fu multumit.

Stătea cîteodată și se gîndeau la urmările acestui cutremur. I se părea ceva absurd această incursiune a morții în domeniul vieții. Se gîndeau că numai întîmplarea făcuse ca el însuși să nu fie printre victime. Putea să fi fost și el acolo unde se prăbușează blocuri. Si ar fi fost moartea ce mai lipsită de glorie din cîte se puteau imagina. Ar fi fost și risipire fără sens. Se gîndeau că ar trebui să aibă mai mult curaj în viața astă deoarece moartea nu e un lucru chiar atât de îndepărtat și de abstract. Moartea pe care o văzuse atât de pretutindeni îi dădu de gîndit.

I se părea că nici măcar de iubirea Ginei nu știa să se bucură. Pentru că omul în iureșul vieții și pierde tot mai sensul acestei vieți. Adică lipsa ei de sens. Si numă moartea uneori îi produce revelații care îl dezmeticesc puțin.

Astfel se rețrezi la propriile lui dureri. Viața în jur își reluase cursul de mai înainte. Aceeași muncă de robi pretutindeni, aceeași violență ideologică. Acum aparuse un nou fapt care îl indignă.

Sub pretextul că cetățenii trebuie să participe la refacerea clădirilor, multime de oameni scosi din fabrici și îmbrăcati în uniformele gărzilor patriotice, erau aduși și munceau voluntar, nu la refacerea clădirilor avariate, și la reamenajarea celor ale sefilor din partid. Era un fel de muncă de robi, neplătită. Si ceea ce îl uimă pe Emil cel mai mult era faptul că nimeni nu-și dădea seama de adevărata față a realității. „Oamenii au uitat să gîndească” își spunea el.

Intr-o seară, la televizor, se arătase cum avioane din țările care acordaseră ajutor material sinistratilor, des cărcau medicamente, îmbrăcăminte, obiecte. Această stire tinuse cîteva secunde. Totul trebuia mascat. Nu avea să vadă vreodată vreunul din aceste ajutoare, ca fiind primul de vreun sinistrat. Emil știa că sub pretextul ravagiilor cutremurului, iarăși bani vor fi scosi din buzubarele cetățenilor, fără ca aceștia să se poată împotrivi în vremur. Era metoda cunoscută a autorităților românești și a exilului românesc. El unul o văzuse și o înțelesese bine.

Când în februarie trebuia să se prezinte din nou la examenele de la facultate, era prea preocupat de propriile neliniști că să-mi facă. Acest apă care trecuse să făcuse să se interiorize într-un mod excesiv. Si în situația asta a să orice manifestare exterioară fi părea inopertună. Si apoi facultatea aceasta despre care știau din primul moment că n-o va termina, nu-i putea da ceea ce el avea nevoie. Era numai o autoamăgire într-direcție în care el nu avea ce să-l ajute.

Iși spunea atunci în februarie, înainte de cutremur că de fapt are tot timpul să se pregătească pentru sesiunea din iulie dacă se va hotărî să facă efortul de a continua.

Dar acum veni și luna iulie și el nu se gîndise să fie la asta nici măcar o zi. Nu se prezintă. Si prin ceasta rupse definitiv și ultima legătură care îl mai unea de lumea din jurul său.

Acum luera mereu, dar fără nici o perspectivă de viitor, la romanul pe care îl începu în anul trecut. În cetea paginile se adunaseră și întregul schelet al romanului îl stătea în picioare în minte. Ajunse la concluzia că în lipsa sa de experiență singurul roman pe care ar fi putut să-l scrie era romanul vieții sale, al tinereții aceloraia, al declasării în cauza unor condiții care îl se infățișau ca obiective și care, își dădea seama, erau tipice pentru o înfrângere cedegorie de tineri cu un anumit tip de sensibilitate.

.-§-.

In vară, într-o zi eu un seare fierbinte, în vreme ce stătea la masa sa de scris, se auzi strigat de jos de către Gelu. Întimplarea aceasta, care nu se mai repetase de atâtă timp, fi trezi dintr-o dată în suflet un fier la amintirea zilelor de edinioară în care Gelu obisnuia să-l chemă astfel.

Când intră, Gelu era străucitor de bucurie.

Emil îl întrebă:

- Ce e cu tine?
- Sunt liber.
- Cum liber?
- Am divorțat, în sfîrșit.

Emil știa că de un timp Gelu se despărțise de soția sa și că urma să divorțeze. Dar prea puțin îl interesase pe el asta. Si apele chiar Gelu în ultimii acești doi ani tinuse căsăteria asta a lui într-un carecare secret. Emil evitase de aceea să-l întrebe vreodată ceva.

Gelu părea întradevăr într-o stare de euforie.

- Viața asta fără evenimente de nesupratat. Nu era pentru mine căsăteria. Pentru că nu erau eu un om stabilit să fiește pentru a putea să am o conduită stabilă față de o a doua persoană. Ce mai! I-am făcut și ei o mulțime de nezăuri. Dar acum s-a sfîrșit. Dar ști ce sentiment de bucurie trăiese? Ceva extraordinar. Pără dintr-o dată m-am eliberat de o apărare dare fără evenimente de nesupratat. Parcă trăiese din nou clipele de altădată cînd visam să răsturnăm lumea. După o aşa de lungă perioadă, mă simt din nou eu însuși. Omul însurat este un om pierdut pentru viață. Este un reb. Orică al femeii ori al său însuși. Este un om terminat, care nu mai poate dori nimic de la viață. Si nici nimeni nu mai vede în el un om de viitor. N-are rest să-ți spun ce au fost anii acestia ai mei, dar sunt fericit că în sfîrșit, totul s-a terminat.

Emil îl privea uimit.

- Atât de puțin a însemnat pentru tine această legătură?

Gelu se miră.

- Ba tocmai. Că această „legătură” a însemnat prea mult. Mai mult decît eu puteam suporta și accepta. Si acum iată-mă gata să-o iau de la capăt de acolo de unde am lăsat viața înainte. Sunt din nou gata să fac ceea ce altfel nu mai puteam. Sunt din nou cel dinainte.

Emil și strinse hîrtiile. Nu mai putea scrie. Gelu venise ca un vînt care-i împrăștia se gîndurile definitiv în ziua aceea.

Gelu continua.

- Dacă ai putea să înțelegi cît de liber mă simt. Acum și fi în stare să încep orice. Ar fi deajuns un semn de al tău pentru a fi gata ericind să încerc împreună cu tine să plecăm de aici. Si acum nimic nu m-ar mai putea face să dau înapoia.

Emil lî asculta. Si încet încet în sufletul său, care nu mai cunoscuse emețiile în perioada aceasta de exil la demiciliu, se infiltră un fior de tristețe, de deznađejde, invers proporțional cu euforia prietenului său. Trăia sentimentul că el este deja pierdut. Se simtea bătrîn, fără viitor. Sters de orice urmă cît de mică de energie. (Pîndi chiar: „Pessimismul acesta al meu a devenit ruinător.”)

Gelu continua să verbească dar Emil nu-i mai urmărea decît evoluția trăsăturilor feței. Cuvintele nu îl mai auzea. Trăia de la un timp destul de des astfel de stări de cădere desăvîrșită în el însuși. „Dacă aş putea fi și eu atât se superficial”, își spuse. Dar acum se simtea atât de obosit sufletește încit n-ar mai fi putut să rămînă singur cu gîndurile sale. Simtea nevoie să se agațe de Gelu ca de un colac de salvare. Ii spuse.

- Nu vrei să ieșim undeva?

Gelu era entuziast;

- De aceea am și venit. Să te iau să mergem să facem un rond ca altădată.

Cînd coborîră în stradă, soarele care strălucea pe cer și pe chipurile oamenilor, îl posomorî și mai tare pe Emil. Si cînștiința că trebuia să-și revină îl apăsa și mai tare, cu atât mai mult.

In preajma prietenului său care era exuberant, Emil se simtea parcă mai mic, adus de spate, cu o enormă obosale în umeri și în piept.

Pasii îl purtară ca în vremurile de dinainte de armătă, înspre lacuri, înspre grădina Berdei, unde intrară. Se împlineau doi ani de cînd Emil nu maiintrase acolo. Iși dădea seama acum cît de jos se desfășutase viața sa în acest timp. Viața sa, care crezuse că e deoare o conservare de forte, fusese de fapt numai o declasare, o îndepărțare de orice bîcurie, cît de măruntă. www.arhivaexilului.ro

După o atit de lungă vreme în care nu mai fusese în grădina aceasta, Emil se simtea bine. Imaginea lacului și a meselor care se profilau pe fundalul apei, îi aducea aminte de vremea în care viața îi stîrnise entuziasmul. Ii spuse lui Gelu:

- Ișii aduci aminte de vremea cînd veneam aici?

Gelu îi replică.

- Extraordinar! Parcă mi-ai ghicit gîndul. Voi am tocmai să-ți spun eu ție același lucru. Dar nu îți se pare curios că la numai 25 de ani să ne gîndim la trecut cu o nostalgie de bătrîni?

Emil simtea că întradevăr este un bătrîn.

- Ce poate însemna o cifră? Douăzeci și cinci de ani? Important este dacă mai găsesti sau nu în ~~guglet~~ disponibilități pentru bucurie. Poate că ai să mă înțelegi în ceea ce vreau să-ți spun. Îți aduci aminte de zilele pe care le petrecem în acea dulce inconștiență a copilariei. Eu unul împă aduc aminte că pe la pîsprezece ani aveam în mine tot atîta energie și bucurie de viață ca toți ceilalți copii la un loc. Imi amintesc de clipele petrecute pe lîngă Laura. Eram în stare să mă dau peste cap numai să fiu remarcat și admirat de ea. Tin minte că eram într-o continuă mișcare Alergam, mă zbenguiam, săream, vorbeam. Si toate astea le făceam cu o intensitate extraordinară. Ei bine acum vre-o trei zile stăteam pe la prinț la fereastră. Si pe cine crezi că văd? Pe Aurel. Il ști, nu? A fost coleg cu noi.

- Cum să nu-l știu.

- Ei bine era însotit de vre-o trei femei. Ce crezi că făcea? Alerga, se mișca, rigica mîinile, ce mai, făcea tot felul de figurî de o copilarie extraordinară și am avut extraordinară revelație a infantilității lui de gîndire. Așa cum ști că undeva este un foc dacă vezi un fum, tot așa îți dai seama că un om gîndește într-un anumit fel numai după un simplu gest. Ei bine atunci mi-am simtit parcă mîinile fiind de plumb. Tot corpul îmi era de plumb. Mi-am dat seama că eu niciodată nu voi putea face asta. Si asta provine din extrema obosalea a creerului. Mă simt bătrîn, Am încetat să mai gîndesc la suprafața lucrurilor și aceea rationament extrem m-a îndepărtat de la bucuriile firesc mărunte ale vieții. Mi-am dorit prea mult și mi sa oferit prea puțin. Astăzi mă simt cu adevărat bătrîn. E un sentiment atraniu să ai conștiința că esti bătrîn într-o unei vîrste biologice tinere. Ești exclus din generația ta.

Emil vorbea ca de atâtea ori de la un timp, pentru sine însuși.

- Gelu, am conștiință că sunt un om sfîrșit. Nu mai vreau nimic de la viață. Mă gîndesc cu groază că nu mai am bucuria de a trăi. Ce însemnau pentru mine odată cu-vintele astea? Nimic. Cîteva fraze luate din cărți. Dar cît de adevărate le simt acum. Unde mai este acea plăcere de a mă trezi dimineața în frazele fierbinți ale soarelui? Duse, toate sunt acum duse de parcă nici n-ar fi fest.

Deodată Gelu îl întrepruse.

- Ai auzit de scriitorul de la noi care a redactat o scrisoare în care a prezentat cazuri de nerespectare a drepturilor omului și care a fost pusă la dispozitia publicului pentru a o semna?

Lui Emil i se părea că nu auzise bine.

- Ce scriitor? Ce scrisoare?

Gelu îl preciză.

- A... E un mare scandal acum. Nu asculti Europa Liberă?

Emil îl întrebă rar.

- Vrei să spui adică că la noi în România a apărut ușastfel de dizident.

- Da.

- Care a redactat un document în favoarea drepturilor omului?

- Exact.

- Document care a fost pus la dispozitia publicului să fie semnat.

- Întocmai.

Emil era nefincredător.

- În România? Poate gresesti. Poate în altă țară. În Cehoslovacia, în Polonia.

- Nu, nu! În România. Cum de n-ai auzit pînă acum. credeam că tu trebuie să ști primul. Nu asculti Europa liberă?

- Nu. Nu mai am aparat de radio. De auzea prost și într-o seară cînd am pierdut postul iar i-am tras un picior și l-am aruncat cît colo.

Gelu era mulțumit de impresia pe care o produsese cîstirea aceasta.

- A... E un scandal întreg.

Emil îl întrebă.

- Ce scriitor? E cunoscut?

- N-am auzit de el pînă acum. Stai că-ti spun cum se numește. Parcă Paul Goman. Da. Așa ceva.

Emil ar fi vrut să afle mai multe lucruri dar mai mult decît spusese nu mai știa nici Gelu. Dar atât, și era suficient să fie din calea ~~fără~~ de surprins. Că se găsise în sfîrșit un bărbat adevărat care să îndrăznească și pe pămîntul acesta o atitudine de demnitate nu era un lucru comun. Si mai era și scriitor. Iată deodată doi factori care îl treceau pe acesta perfect în sistemul de valori așa cum era conceput de Emil.

Emil era surprins. Atât de mult l-ar fi interesat acest lucru încît nu veia să creadă nimic încă pînă a nu avea certitudinea că ceea ce spunea Gelu era adevărat. Ii spuse.

- Nu știu... Nu-mi vine să cred.

Dar Gelu știa sigur.

- Îți spun eu că e adevărat. Teată lumea știe. Am ascultat ~~de~~ însumi la Europa Liberă. Ceea ce mă miră este că tu nu ști. De aceea chiar nu am venit să-ți spun. Nu mă gîndeam că tu nu vei afla așa ceva. Asta îți spun eu că e sigur. Dar nu-mi vine să cred că e ceva serios.

Emil îl privea ciudat.

- Ce înțelegi tu prin a nu fi serios.

- Nu știu... Dar nu-mi vine să cred că la noi ar putea să se întâmple ~~intra~~devăr ceva.

Emil se simtea din ce în ce mai penibil să afirme ceva cu convingere. Iși dădea seama de aerul de parodie pe care viața sa îl căpătase de la un timp. Pentru că, își dădea el seama, nici o teorie, nici o credință, care nu este izvorul unui anume mod de viață, care nu duce la Cîptiuni, nu este decît un fel de onanie spirituală. Si acum, nenumăratele discuții despre același și aceleasi lucruri îl păreau oarecum neserioase. Lipsa lor de finalitate le transforma în ceva ridicol. Spuneau deajă:

- Vorbe?! Iar vorbe?!

Iși spuse de atâtea ori că nu mai are nici un rost să poarte discuții care pentru el sunt foarte importante cu eamenei pentru care ideile și credințele lui erau indiferente. Acești ani care trecuseră nu-l putuseră încă face indiferent.

Gelu continuă.

- Tu însuți spuneai că nu este posibil aici să practici o astfel de atitudine de Cristos. Nu spuneai tu că cei care au ajuns în România prin ei însiși la o care-

vitărie sînt deja compromis? care se găseste romania este imposibil să practici o astfel de atitudine de cristor. Spunerea adevărului est cea mai rea faptă la noi? Si consecințele sînt deosebite în funcție de locul în societate pe care-l ocupă cel care se încumetă să-o facă. Cei care au ajuns la o oarecare situație în rămania n-o vor face deoarece se presupune că sînt destul de mînjiți pentru a fi ajuns acolo? Iar cei, ca tine, care nu sînt nimic, iar n-o vor face pentru că ar risca să dispară fără ca cineva să se întrebe de el? Este aici un cerc vicios? Ca să poți avea o atitudine curajoasă trebuie să fi cîbeva iar fiind cineva esti deja compromis? Si totuși astfel de oameni sînt luati în considerație în străinătate. În lipsă de altii Co Dacă vrei să iei o atitudine pozitivă, să spui adică un nu răspicat, apoi trebuie să accepti o anumită vasa litate temporară față de minciună? Altfel vei fi considerat un golan și nimeni nu te va lua în seamă? Nu spuneai care tu exact așa?

- Da da, și continuî să cred și azi. Dar nu e bine ca noi, care suntem niște lași, niște oameni care trăim în subteran, să discutăm în momentul acesta astfel. Cei care vin din închiseri nu sunt tot una cu noi care ne ascundem. Acei care măcar inițiază astfel de proteste sunt oameni rari, demni de recunoașterea noastră. Acești sunt înaintea tuturor constructorii civilizației umane. Sunt cei care s-au ridicat pentru ei însiși prin specie împotriva forțelor distructive din cadrul acestei specii. Cînd ultimul scrib care a scris trei versuri este consemnat deistoria acestei lumi, de ce care acești martiri să nu fie învățați în scolă înaintea acelora?

Gelu îi replică.

- E adevărat, dar nu vor face nimic. Acest Goma nu are nici o sansă. Te pomenesci că vrei să semnezi și tu Emil tăcu o clipă.

- Aici nu mai este vorba de ce vreau ori nu vreau. E vorba că trebuie să semnez. Am făcut atîtea gesturi de negare și toate în numele credinței mele despre mine că eu nu trebuie să fac concesii de la adevăr. Mi-am permis atîtea judecăți. Mai mult, mi-am distrus tinerețea. Si toate asta pentru ce? Ca să dau înapoi în momentul în care mi se cere o verificare? Tot trecutul meu ar fi anulat numai printr-o singură secundă de ezitare. N-am dreptul să-o fac. Nu pot să-o fac. Acum îmi dău seama că mai vreau totuși ceva de la viață. Si n-ăș mai putea

cere nimic acestei vieți dacă aș fi o singură secundă laș. După aceea ar însemna să-mi supraviețuiesc mie însumi.

Gelu nu mai spuse nimic un timp. Apoi:

- Dar dacă este un imposter? ^{Să chiar dacă} Dacă totuși nu este un imposter și este un om de bună credință, tot nu are nici o șansă în lupta astă a sa.

Emil spuse.

- Sunt convins că nu ~~are~~ nici un fel se sanse, dar e cu atât mai sfîntă încercarea sa. Pentru că un astfel de om sunt convins că nu poate fi un imposter cum spui tu. Ce imposter ~~ai~~ mai pomenit tu să-și pună viața în joc în mumele unei idei de dreptate și libertate? Ciudat imposter trebuie să fie și acest om. Si în cazul acesta avem nevoie de cît mai mulți impostori ca el. Pentru un scriitor într-o țară democratică din Europa occidentală a fi dizident nu înseamnă mai nimic sub raportul riscurilor pe care ~~și~~ le asumă. Dar într-o țară ca România mai mult decât în oricare țară cu regim dictatorial, e un mare risc o astfel de atitudine. Aici nu este o glumă și nu a început ce căuta aventurierii. Aici cei care fac astfel de fapte sunt demni de admiratie și prețuire.

Gelu nu era convins.

- Va fi arestat. Nu va face nimic. La noi nu se poate face nimic.

- Stiu asta. Pentru că la noi nu există de fapt un regim, un guvern care să conducă țara. La noi este o poliție ~~tot~~ puternică. Cine are alte vederi, gata s-a terminat cu el. Se trimită poliția și-l distrugе.

- Si atunci? Ce a cîștigat?

Emil era jignit parcă personal de rationamentul lui Gelu.

- Ei bine sunt oameni care nu urmăresc neapărat cîștigul.. Sunt oameni, pe care tu nu-i vei înțelege niciodată, care se pot jerfi pentru o idee fără să-și pună într-o barea dacă este riscantă ori dacă este eficientă. Noi suntem astea nu au curs la ei. Ei actionează astfel numai ca o expresie a sufletului lor care nu poate admite nedreptatea și privarea de libertate, ca pe niște impuriță. Asa cum marea artist suferă în fața urîțului. Suntem că la noi nu se poate face nimic pe calea aceasta. Odihnă pentru că națiunea aceasta are oricare de tot ce-i violență și mediocritatea, pe de altă parte deoarece nația această este atât de lipsită de conștiință juridică încît

nu mai poate sesiza valoarea unui astfel de gest. Acest om este un Don Chihote care se luptă cu morile de vînt. Este un sfînt. Va fi binenteles răstignit pentru asta. Dar să nu crezi totuși că gestul său nu va avea valoare practică. Poate se vor mai trezi cîteva constințe. Si a celea vor fi cele mai bune.

Emil nu mai avea chef să discute cu Gelu nîște lucruri care lui fi erau scumpe iar acestuia numai nîște simple formalități. Dacă acum cîțiva ani ar fi avut loc discuția aceasta Emil s-ar fi dat de peste cap pentru a se face înțeles și pentru a convinge. Ar fi fuferit puternic dacă valoarea idealurilor sale ar fi fost contestată. Dar atunci mai credea încă în capacitatea omului de a se entuziasma și înflăcără pentru @uze pur abstracte, care să nu implice întreun fel un interes material. Dar acum de atunci trecuseră ani. Iși pierduse de mult încrederea în cei din jur. Invățase că cuvintele nu pot explica nimic dacă împreună lor nu vine un suflet simțitor el însuși chinut de astfel de lucruri.

Orchestra cânta acum cu furie într-o asonanță desăvîrșită și trupuri agitînduse „se bucurau de viață”. Dar Emil știa acum că bucuria aceasta în astfel de condiții este scump plătită că o criminală inconștientă și era semnul adîncii mizeriei umane. Oameni pe care lipsa flagrantă de libertate nu-i stînjenea nici cît cel mai neînsemnat neajuns strict material.

Ceru ospătarului să se facă plata repede și plecară. Se despărți de Gelu fără multe cuvinte, lăsîndu-l pe acesta oarecum contrariat, și se duse direct acasă. Scoase din șifonier vechiul aparat de radio și lufindu-l la subțioară îl duse la reparat.

Intors acasă se întinse în pat și începu să gîndească lângă cele aflate. Trebuia să știe precis ce ~~este~~ adevărat din ceea ce-i spusese Gelu. Dar pentru asta trebuia să discute cu un om pe cuvintele căruia să poată pune mai multă bază. ~~Va~~ se întorcea la Dobre. Il căută la telefon dar nu-l găsi.

Rămăs singur nu putu să-și găsească linistea. Simțea nevoia să-și ucidă într-un fel energia pe care această veste de necrezut i-o desertase în suflet. Se îmbrăcă și ieși în stradă.

Revenirea în mijlocul oamenilor îl posomorî din nou. Cotidianul activităților lor îl indispuze ~~de~~ www.archivalexilului.ro. Nu clar pentru el că destinul său era cu totul deosebit. Se întrebă deci de ce să nu-l accepte? Ar însemna să e-

zite să fie el însuși. Si și spuse că dacă este cu adevarat acest scriitor de care nu auzise nimic pînă atunci, va semna și el acest document. Ba va mai adăuga și ceva în plus la semnatură.

Toată seara se gîndi numai la același lucru. Si noaptea visă că a fost arestat de milîtie și era bătûl de eameni pe care el fi amenința că-i va emerî.

A doua zi cînd veni ~~Gina~~, după cîteva cuvinte aceasta fi spuse:

- Si ai dat aparatul la reparat pentru deuă luni?

Abînă atunci Emil sesiză acest lucru. Cînd fi dusese la centul de reparații era prea surexcitat de stirea pe care Gelu i-o adusese și nu mai rationase în legătură cu termenul de reparație. Acum se enervă înțrezoară.

- E ceva nemaiomenit, fi spunea Gina, nemaiomenit. Să trebuiască să aștepți o lună pentru o astfel de reparație!

Se duse și ceruaparatul în apei. Făcu scandal. I se înapoie și fi dădu unui vecin care repara și el pe la cunoșcuți diferite televizeare, și-a ieșit.

A doua zi Emil ascultă Europa liberă.

Cunescu tetul. Si avu dintr-o dată sentimentul că mai este singur în lupta aceasta a sa.

Gina era îngrijorată:

- Sînt, sînt, sînt. Sînt îngrijorată. Ce se va întîmpla cu tine? Nu-ai auzit că au fost arestați cei care au semnat? Ce se va alege de ei?

Emil fi spuse:

- Nu știu. Dar nu asta e important. Orice se va alerga de aceștia, acele cu ei este și locul meu. Peate voi putea și eu verbi o libă comună cu un grup de eameni. Am nevoie de acest lucru asa cum am nevoie de aseara. Faptul că sînt mereu un izolat mi-a devenit de nesuprat. Acum am în sfîrșit ocazia de a fi printre ai mei. Si nu pot rată ocazia aceasta.

Gina se închise în sine.

Emil e simțea pentru prima oară vrăjmașe a unei gînduri ale sale. Si pentru prima oară trăi un sentiment de apăsare în fața ei. Fu numai un moment trecător.

Gina fi spuse a doua zi.

- Dacă te arestează eu cu ce pe pot ajuta?

- Cu nimic. Cu faptul că tu nu trebuie să te expui la nimic. Premite-mi.

Gina fi răspunse:

- Ah, dacă am fi putut pleca de aici! Dacă am fi putut pleca! Acel om ne-ar trebui, cel care să ne dea posibilitatea să fugim. Să fugim fără a ne mai uita înapoi.

Gelu spuse:

- Acest om ne dă mai mult. Ne dă onearea. Onearea de a ne ști eameni. Onearea de a ne salva propria noastră conștiință. Când fncă nu e prea tîrziu. Si înainte de teate, acesta e lucru de care eu aveam nevoie.

.-§-.

Cîteva zile mai tîrziu, Emil stătea cu Dobre în cameră să și discutau. Dobre, care acum fi repeta în cursul discuțiilor, de fiecare dată că părerea sa este a unui specialist, nu era de acord cu Emil ca de obicei. Dar de această dată pe Emil nu-l mai supăra purtarea acestuia. Era mai ales neconsolat că pînă atunci el nu auzise încă de Paul Goma. Aceste cîteva zile de gîndire întinsă fi creaseră în minte un climat în care noul personaj al vieții sale apărea cu atritivele unei personalități de mare însemnatate. Faptul că Dobre avea despre acesta o părere nefavorabilă nu-l mai mira. Stia acum de mult că bani face prietenul său. Ceea ce-l enerva era poziția „de mijloc a prietenului său. Ca de obicei acesta recuneghea valoarea unor principii dar de data asta nu voia să recuncească însă persoana în care acestea se încarnaseră. Ii spunea lui Emil:

- Se face prea mult caz pentru nimic. Se unflă importanța acelei literaturi dizidente, numai din scopuri politice. Cine știe ce mulitate n-o mai fi și Goma ăsta.

Dăsi Emil fi considera aceste afirmații subiective ca fiind edicase, fi răspundea totuși calm.

- S-a făcut întradevăr multă publicitate. Dar această multă, este de fapt puțină. Da, da, puțină. Interesul acestă pentru manifestarea acestor încercări de rostire și devărului este mai mult decât utivă, mai mult decât generoasă, este deosebitul salvatoare pentru nenumărate conștiințe ultragiate.

Dobre nu era de acord.

- Nu, nu de asta. Cei din occident fi folosesc pe acești scriitori ^{pentru} propriile lor interese politice.

Emil se stăpinea.

- Vreau să-ți spun că pe lîngă însemnatatea excepțională pe care acești scriitori o reprezintă în lupta pentru pace, interesul acesta este cu totul insuficient. Dar nimini în occident l sătul, nu-și poate da seama că în felul lor acești dizidenți ai comunismului luptă în fond și pentru ei, apărind o cauză superioară. Dar ceea ce mă enervează este că tu mereu esti gata să îmbrățișezi poziția oficială de la noi. Esti un inconștient.

S-a încercat de către guvernele cestor țări printre care se numără din păcate și România, să se infiltreze ideea prin intermediul scriitorilor și serviciilor regimurilor, că această literatură ar fi exclusiv polit-

că, exterioară de căutările artei adevărate și deci parte de țelurile literaturii. Dar în realitate nu este decât un interes firesc pentru o literatură autentivă, atât de fieravă în comparație cu abundența literaturii false care a proliferat în țările comuniste.

- Să fie așa? Nu te contrazic, cred că totă convinsarea că o atitudine curajoasă luată în favoarea echității și justiție sociale, a dreptății și adevățului, este o necesitate a conștiință scriitoricești, dar decă ea nu este sprijinită de problemele artei adevărate, ea nu constituie artă.

- Te-am, te-am. Aici este confuzia pe care o vrea să o creeze guvernul comunist. Căci te întreb de ce n-ar fi valoasă această literatură și din punct de vedere estetic de vreme ce este autentică din cel ideologic. Si mai mult, chiar de n-ar fi artă, așa cum afirmă scriitori conformiști, ca să le spun într-un fel, nu este care pragul pentru o literatură adevărată? S-a incercat să se acrediteze ideea că Paul Goma, în ciuda notorietății lui de acum, este lipsit de orice valoare ca scriitor. Se caută să se creeze în opinia publică o confuzie între noțiunile de valoare literară și valoare umană în general. Văd doamne, că în cazul în care n-ar fi un bun scriitor, nici gestul său n-ar avea vre-o valoare. E numai un viciu de logică pentru credința populară. Fără să pot avea certitudinea, eu sănătăți convins că acest Goma este un mare scriitor. Pentru simplul motiv că am certitudinea că este un mare om. Adică îndeplinește condiția de bază a literaturii. Aceasta nu poate fi făcută decât, și asta în mod absolut, de cei ca el, de marile suflete și minti. Niciodată literatura mare nu se va elabora pe bază de compilații. Literatura mare este o creație organică. Mare literatură poate face și cel care nu are nici un fel de cunoștințe de stil. E ușor să facă. Se va specializa. Dar cel care are cunoștințe de stil nu se va putea specializa niciodată în a avea personalitate deosebită personalitatea se naște și nu se dobândește. Să nu te lasă înșelat de faptul că atâtia mari scriitori au fost niste preocupări exclusiv de propria lor literatură. Erau alături condițiile. Dar azi o existență exemplară presupune și implică o atitudine socială. Deoarece aici și acum, pericolul este mare și societatea este violentată. Nu se mai poate face

Eu dimpotrivă cred că estetica trebuie să se subsumeze adevărului social. Un mare poet, prozator, sau dramaturd nu poate face excepție de la realitatea socială chiar dacă ar vrea să-și introspecțeze cele mai intime adîncimi sufletești. Pentru că fiind mare cu adevăr este și un mare om și deci această intimitate nu poate fi în abstractie de realitate. De notiuni de adevăr, dreptate, demnitate, curaj. Un mare om în mod obligatoriu trebuie să se simtă diminuat din proliferarea minciunii. Asta e fără discuție.

- Tu însă absolutizezi ca întotdeauna. Exagerați, asta e.

Emil veia să-l someze să-și spună părerea odată.

- Te întreb: Crezi că rolul scriitorului este de a fi circar? De a amuza pe oameni? Spune-mi! În cazul acesta discuția nici nu-și mai are rostul. Eu cred despre scriitor mai mult. Cred anume că este un luptător împotriva elementelor destructive din cadrul speciei. Așa că emul de știință luptă împotriva celor din natură care violentază viața. Si dacă e așa, te întreb atunci ce e România de azi, decât un mediu al violenței? Al violenței de tot felul. De la cea fizică la cea ideologică. Când mi se oameni sunt aruncați în lagăre de muncă forțată, unde sunt bătuți și degradați ca persoane, când familiile acestora suferă atâtiva persecuție, fiind prigonite, date afară din servicii, interogate și amenințate la securitate, cum altfel aș putea să o numesc? Si când societatea însăși este structurată pe schema militară, cu dictatură de sus în jos, cu persecuție și reproșuri de la nivelele superioare spre cele inferioare, cu prigoană împotriva celor ce vor o societate pentru oameni, nu cred să existe termen mai potrivit pentru a caracteriza esența societăților de tip communist. Să mai amintesc faptul arhicunoscut să familiile sunt despărțite într-un mod bestial, despărțire concepută ca o sădică răzbunare împotriva celor ce cu riscul vieții de multe ori, au reușit să se sustragă teroarei, fugind în occident?

Dobre protestă moale.

- Ti-am mai spus. Tu exagerați. Ești prea pornit. Prea patimăș. Acestea sunt realele dintotdeauna ale omirii. Si nu a murit nimeni din ele. Nu zice că nu e bine să ai atitudine împotriva lor, dar nici că tine mu-

ne să le absolutizezi.

- Să nu le absolutizezi? Dar cum să le consider? Minciuna, cam minciună, adevărul, cam adevăr, asuprirea, cam asuprire?! A nu te indigna de aceste rele în mod absolut, înseamnă a le accepta. Aici nu există cale de mijloc. Numai „scriitorii” României de azi mai caute să mai fenteze aceste probleme, băgînd capul ca struțul în nisip. As vrea să le spun în față și să-i întreb: „Cum crede-ți că puteți face artă? În abstragere completă de realitate. Si ce artă credeti că faceti. Că nu de domeniul esteticii este tratamentul aplicat tuturor celor care luptă pentru un dram în plus de libertate. Nu de domeniul esteticii sunt bătăile, tratamentele inumane aplicate de miliție celor ce vor să păsărească țara, internările în clinici psihiatriche, tratamenul medical abuziv care duce de multe ori la moarte.” Acești scriitori cred poate că toate acestea nu să deaface cu literatura? Ei bine acestea sunt piatra de încercare pentru dovedirea valorii. Lupta pentru adevăr indiferent de riscul pe care îl atrage după sine. Un mare scriitor nu poate exista fără a fi mai întîi un mare om. Si un mare om este cu necesitate numai cel care nu poate vedea adevărul și omenia izgonite din cetate, el este cu necesitate un suferind în lipsa adevărului. Acestea sunt canze sigure ca orice lege matematică. Acestea toate îmi spun fără posibilitate de eroare că singurul scriitor din România este tocmai Paul Goma. Si nu invers. Ceilalți sunt niște mimi groziani. Niște beneficiari ai unei neînțelegeri. Si ei sunt niște imposteri deasemenea. Pentru că se stiu meschini. Nu sunt de bună credință. Si asta e logic. În condiții de deplină siguranță pentru el scriitorul mărunț se mai poate întela, dar cînd rostirea vărului devine primejdioasă, atunci se demască. Aceasă caz este, cea ce s-ar putea rosti stare de război pentru adevăr, stare în care sosiile se demască deplin. Izolare este iarăși o minciună, o abdicare. Înseanță a fi tătăresc prin tăcere. De aceea cine crede că poate face artă în afară de realitate, nu face decât o permisă eroare care-l condamnă singură. Înaintăsii noștri au creat capodopere după ce generațiile anterioare curățiseră locul de mentalitățile retrograde din societate. Si cînd astăzi în România este acestă refinoarecare la dictatură, artistul trebuie să lucreze mai în-

tii la crearea cadrului unei literaturi adevărate. Literatura nu se poate scrie decât în templul adevărului. Si cind acest templu divin este ocupat de fărțete intunericului el trebuie mai întâi curățat pentru ca slujitorii adevărului să-și găsească cadrul lor firesc.

Dobre îl contrazise moale. Si nu pentru că ar fi făvins, observă Emil, ci datotită faptului că era marcat de vehemența protestului său:

- E... Nu e chiar fașa cum spui tu. Eu nu cred că Goma e un bun scriitor. Nu cred eu.

Emil nu-i luă în seamă întrepuperea ci continuă mai mult pentru propria lui clarificare, căci simțea că ideile mai vechi i se clarifică.

- Asta este o părere subiectivă a ta, nimic mai mult. S-ar putea că domnia sa să nu fie un mare creator de literatură - nu repet că este un mare creator de cultură prin exemplul atitudinii sale - dar este pe drumul cel bun. De acolo unde se găsește domnismul, pe treptele acelui templu al adevărului, domnia sa are deschis drumul către marea literatură.

Emil ar fi nuanțat demonstrația dar nu vădă să piardă ideea directoare, pentru sine. Iși dădea de altfel seama că Dobre nu va putea accepta niciodată concepțiiile sale despre menirea scriisului și a scriitorului.

Acum în fierbințeala acestei discuții știa cu siguranță că în zilele următoare va merge și va semna scrierea pentru drepturile omului a lui Goma. Iși continuă deci ideea că și cum ar fi vorbit cu voce tare.

- Este semnificativ faptul că în dicționarul literaturii române contemporane, numele său nu figurează între cele peste locu de nume. Intradevăr, prin atitudinea sa nu are ce căuta printre aceștia mulți. Aceasta ar fi o coborâre și realizatorul dictionarului a avut perfectă dreptate. Concluzând și el la această conspirație oficială. Era de așteptat să se întâmple ce s-a întâmplat. Paul Goma trebuia anihilat. Era purtătorul de cuvint al adevărului și cu astfel de oameni nu e bine să te pui. Odată ce a fost declarat proscris de către oameni de stat, peste noapte au dispărut din librării, din biblioteci cărțile acestuia și niciodată numele său nu a mai fost pomenit în vre-o publicație din România. Iată ceea ce înseamnă o conspirație a tăcerii, o înmormântare de viu a unei personalități.

Dobre spuse:

- E și vina sa. Putea să încerce altfel. Mai pe ocolite. Trebuia să fie carecum concesiv. Asta este toleranță în anumite limite. Dar el a negat însăși politica partidului. A atacat probleme prea grave.

- Si acestea nu intrau în competență sa?

- Mai curind erau probleme politice.

- Si cetățeanul nu are dreptul să se intereseze de asemenea probleme? De încălcarea fraglantă a drepturilor omului? Poziția sa este perfect bună. Dacă nu lua un scriitor e astfel de atitudine, cineacea atunci s-o ia? Omul de rând nu va face-o niciodată. Omul de rând acționează mereu împotriva convingerilor sale. Așa a fost mereu. Condiția morală ideală a omului este aceea de a nu face niciodată nimic contrar convingerilor sale. Se realizează ea? Rareori. Căci omul, numai posibil bun, constrâns de nevoi, abdică de la principiile sale și se pune în slujba răului, a minciunii. Mai mult sau mai puțin necesitatea este cea care dictează acțiunile oamenilor. Că vor fi unii perverși care să facă răul din plăcere, aceștia sunt în număr imfim și pot fi izolați cu ușurință.

- Recunoști și tu că necesitatea este cea care te împiedică să faci aceste gesturi.

Emil fi replică scurt.

- Aceasta e o necesitate prost înțeleasă. O necesitate imediată. Necessitatea adevărată este cea generală. Da. Acesta trebuie să fie idealul moral al omului, să nu facă concesii de la noțiunile de adevăr, dreptate, solidaritate împotriva celor care, forțe distructive în cadrul speciei, fac răul din interes.

- Hm. Idealul!...

- Atingerea acestui ideal nu se face ușor, și noi stim că idealul, absolutul nu se poate atinge de colectivități, deși ar fi de dorit acest lucru atât de visat, ci numai prin indivizi care se abstractizează epuizând o direcție de dorit pentru toată lumea.

- Idealul de fapt nu-l realizăm niciodată, indiferent de politică sau morală, etică, s.a.m.d.

- Cu toate acestea, atenția politicului trebuie mereu îndreptată spre realizarea condițiilor ca marea majoritate a oamenilor să poată acționa conform acestor principii. Însăși scrișnetul pe care îl produce www.arhivaexilului.ro nei astfel de personalități la atingerea cu societatea,

arată clar dacă aceasta se găsește sau nu pe linia progresului. Căci de multe ori (ca astăzi în societatea de tip comunist) ea primește pe acesta cu persecuție și represiune. Asta este evident chiar dacă esti de acord ~~sau~~ nu. De aceea condiția ideală, de astă dată a societății, este aceea de a fi capabilă să creeze condițiile favorabile înfloririi acestor trăsături morale, cultivării adevărului. Iar opusul constă în a îngădăii aceste manifestări, a duce luptă împotriva lor. Sentimentele acestea, ca orice sentimente, sunt educabile. Si se educă greu, prin cultivarea cu grje a mândriei celor ce simt în ei imperativul intransigenței morale. Asta e problema. Societatea prin forma sa de organizare, nu trebuie să ajungă să pună oamenii, în situația de a-și proba tăria morală. Trebuie ca printr-o legislație adecvată să sprijine dreptatea socială, prin dreptatea individuală, căci acolo unde nu este dreptate pentru unul singur, nu este nici pentru cei mulți. Martiriul trebuie făcut să fie necesar cît mai rar, pentru a fi mai puternice în sinul societății, valențele ideale ale dreptății și justiției. Într-o lume însă, în care din constrințe oamenii au cedat în fața minciunii stăpînităre, cu atît va fi mai descurajat cel ce vrea să afișeze indiferent de riscuri, adevărul. E valabil ceea ce am spus aici: Democrația este cea care singură poate face posibilă această cerință. Opusul îl constituie societățile totalitare. Situația astăzi era consecințe grave pentru nație. Pentru conștiințele pe care din acest punct de vedere eu le consider perfectionate, abdicarea înseamnă dramă și se face cu luptă, cu suferință, cu moarte.

Să nu vorbesc numai de acea luptă pe care trebuie să-o dea cu cei pe care i-am numit forțe distructive din cadrul speciei, și de suferințele pe care le au de inducat de aici, ci de suferința aceea din conștiință pe care o simte cînd abdică, cînd se desparte de acele principii și de nobiltea, vitală pentru ele, cu care acestea l-au investit. Este da fapt e încrîngere a adevărului. Iar această încrîngere, este o încrîngere a speciei însăși, pentru că aceste conștiințe perfectionate sunt de obicei cele care contribuie în modul cel mai substanțial la progresul umanității în oricare domeniu s-ar aplica. De obicei intransigența morală își are punctul de plecare în conștiința propriei valori. Astăzi este președintele lui

Nu se poate concepe decât cu greu un om a cărui conștiință a fost siluită de socetate, că ar mai vrea binele acestei societăți, cu atât mai puțin ca acesta să lupte în această direcție. As vrea să-i întreb pe acești scriitori români de azi, care-și spun unul altuia „maestre”, cum cred ei că vor vorbii cei care vor veni despre ei. Cum vor fi judecați cînd stiindu-se tratamentul aplicat lui Paul Goma, se va vedea că nu a avut nimeni îndrăzneala să se solidarizeze cu el? Că măcar nu a pus nimeni în discuție problema? Că nu a îndrăznit nimeni să ia atitudine literatură română de azi ~~care~~ ~~fără~~ nulă. Pentru că o literatură nu se poate baza decât pe valoare etică. Dar astăzi pe scriitorul român fals îl preocupă „nevoie de cercuri” și nicidecum nevoie de adevăr.

Afără se întunecase deabinelea. Cerul era întunecat și din cauza plorii care începuse să se cearnă. Vîntul mișca cu violentă teii din dreptul balconului. Prin ferestra deschisă răbufheau înăuntru rafale care aduceau cîteodată ultimele frunze care se mai desprindeau de pe ramurile jumătate golite.

Emil era infierbînat de febra cu care își extero-rizase sufletul. Dobre tăcea și Emil simțea că și el ~~nu~~ carecum stingherit de pessimismul său. Reluă cu un glas mai potolit în care se cîtea o oboselă ca o concluzie:

— Este ceea ce cred eu despre literatură și despre scriitori. Pentru că eu concep scriitorul ca pe un creator de religii, nu ca pe un biet măscărici care are rolul de a distra pe cei din jur. Scriitorul aşa cum îl văd eu este plin de responsabilități. Acțiunile lui nu sunt în funcție de împrejurări ci de esenta diamantină a sufletului său însetat de absolut și de dreptate. Dacă nu este astfel nu mai este nimic. Ce n-ăș da să le pot spune odată aceșteri impostori care-și spun scriitori:

„Domnilor „scriitori” eu n-am ca voi cabinetul meu de lăcru, n-am bibliotecă somptuoasă, n-am calitatea oficială de „scriitor” ~~că~~ am doar cîteva biete cărți tocîte de atîta citit și cîteva discuri de „The Beatles”, dar am principii, și mai ales am acea dragoste fierbinde de adevăr, am acea nostalgie a absolutului, care nu-mi permite să abdic de la credințele mele. Si corpul me este sensibil la tumefieri, fiind plămădit din aceeași materie organică, e și el simțitor la lovitură și la rere ca și al vostru, dar se vede treaba că conștiința mea este alta. Cred aceasta. Si mie mi-e poate teamă că

pentru ceea ce am scris aici, voi înfunda puscăria și voi păti lucruri și mai grave, dar ce să fac. Conștiința mea mi-a vorbit de multă vreme de o anume idee morală care înceț încet mi s-a infiltrat în suflet și în sânge devinând tiranică. Ce pot face?!

Emil simțea acum că și Dobre era obosit. Lungul său discurs îl impresionașă. Întradevar Dobre fi spuse în șoaptă:

- E adevărat ceea ce spui tu. Si eu pot înțelege ace lucru. Dar poți face ceva împotriva acestei stări de lucruri? Astăzi lupta nu mai este posibilă. Pentru că niciodată nu a mai existat o dictatură atât de feroce. Si în acuzul acesta ce crezi că vei putea realiza tu? Un necunoscut? Un diletant? Căci pentru cei care au o poziție socială stabilită, prin minciuni și impostură, și aici își dau dreptate, ei bine pentru ei ești un diletant. Nu te va lua nimeni în seamă. Te gîndești poate să semnezi scrisoarea lui Goma? Dacă o vei face vei fi pierdut. Pentru că tu nu ești Goma. Tu ești un oarecare.

Emil simțea acum oboseala efortului său și simțea justitia celor spuse de Dobre. Dar de aceea se încrețea împotriva argumentelor acestuia.

- Acești paraziți ai minciunii ar vrea să sugereze că o atitudine politică îndreptate spre binele poporului spre binele societății, a pașii de altfel, ca să traduc că ce se numește punere în slujba străinătății, nu ar avea nici un fel de valoare dacă cel care o face nu este și o valoare într-un domeniu oarecare. Adică nimeni nu poate vrea binele societății de vreme ce nu este academică. Iar ei încununat călăvrea un premiu al forurilor culturale Române. Pentru că așa se judecă într-o societate formalistă, că valoarea nu poate exista în afara normelor stabilite de puterea de stat. Marți martiri n-au avut niciodată girul academiei. Este adevărat că eu ca persoană, pe plan social nu sunt nimic. Dar ca om sunt mult. Pentru că nu mulți sunt aceia care au o mai mare nostalgie pentru perfectiune. Si dreptatea este și ea o perfectiune a moralei, asa cum o capodoperă este o perfecțiune a literaturii. Sunt dintre puținii care știu, și nu demagogic, ci absolut organic, că un scriitor nu are dreptul să facă această concesie de la datorile lui. Pentru că eu să pot accepta să fac gestul de a publica vreo scriere personală ar trebui mai întâi să pot dezbată public în cadrul literaturii române, pro-

blema libertății de conștiință pentru scriitori. Ar trebui mai întâi să văd tipările cărțile domnului Paul Goma. În aceasta societate românească, literatură română dă un examen la care pînă în prezent a căzut. Aș vrea să scriu o operă literară violentă, din care nici rînd să nu poată fi rostit într-o societate unde libertatea va fi fost sugrumată de dictatură. Si dorința mea este ca talentul meu să fie atât de mare încît să asigure perenitatea acestor scrieri iar moartea lor dacă va surveni ~~maxim~~ apoi să survină numai dacă va dispărea vreodată definitiv minciuna, dicratura, violența, răpirea libertății...

Întunericul de afară devenise gros ca o păcură. Se auzea numai ploaia care lovea ferestrele și rafale împărtăiate de vînt. În încăpere se făcuse întuneric de tot dar nimeni nu se gîndise să aprindă lumina ca și cum aceasta ar fi împrăștiat harta de umbre a gîndurilor.

Un timp Emil și Dobre rămăseră în întuneric. Emil se gîndeau la lipsa de sănătate pe care o avuseseră sănătatea comunistă care-i barase orice drum spre realizarea spre care tindea. Iși spunea însă, lipsit de convingere, că poate tocmai această stare era o provă pe care trebuia să-o treacă pentru a se dovedi cu adevărat un artist.

După un timp Dobre să ridică să plece. Cînd Emil a prinse lumina, încăpere parțială pătrunse un alt aer, ca într-o cameră în care se deschide fereastra. Dar acum se păstra ceva din aboseala care se lăsa pe creerile lor.

Cînd rămasese singur Emil merse și își luă manuscrisul ~~vorbind~~ să începe să-l răsfoiască ca de obicei. Din cele patru sute de pagini fi mai rămăseseră numai cincizeci. „Cum am putut oare să arunc atîta muncă?” se întrebă el.

Lăsa manuscrisul și merse să dea drumul la magneton. În sunetul muzicii se lăsa în voia visurilor. Simțea în suflet o apăsare și gîndul că aceste convingeri pe care le simțea adevărate ca însuși singele său, era de un aspru ascetism, îl durea. „Si cu toate acestea n-am dreptul să abdic de la ele. Dacă aș face as fi ~~ca~~ adevărat sfîrsit. Ar însemna să-mi neg existența de pînă acum. Ar fi un fel de recunoștere că ~~am~~ în exilului.ro n-am fost decît un escroc. Si săm că nu săn un escroc. A practica aceste convingeri înseamnă a fi eu însumi.

Inseamnă a da un sens trubulațiilor mele de pînă acum.
Inseamnă a valoriza acest eșec de pînă la vîrstă asta!"

In noaptea aceea nu putu dormi de loc aproape.
Stătu mult timp pe gînduri și-si spunea că dacă va sta
în încîsoare pentru convingerile sale tot nu va fi a-
cesta un timp pierdut. Ar fi ceva conform cu personali-
tatea sa. O ratare înseamnă această totală neparticipa-
re a sa. Iși spuse: „Cît de tare m-am îndepărtat de ac-
tiune. Si asta deoarece atîț de mult mi-am pierdut în-
crederea în oameni.”

.-§-.

In zilele următoare, Emil se simți din nou nehotărît, pradă tuturor grijilor. Iși spunea că trebuie să semneze și el acel document, dar era carecum o poziție teoretică, mai mult decât o acțiune imediată. Stia că este total de acord cu poziția lui Paul Goma, că de mult încă și el gîndise la fel. Dar fîi dădea seama că de la vorbă la faptă, aici în această mică diferență, este totul. Nu își punea totuși problema dacă va semna sau nu, că astă lucru era hotărît - va semna. Il indispunea mai ales această șovâială, această dorință exagerată de a face un lucru controlat în privința consecințelor, ceea ce - fîi dădea seama - nu era cu putință.

Se trezea chiar făcind raționamente pline de lașitate. Se întreba: „Este totuși de dorit o asemenea mișcare? Cînd nimeni în jur nu se interesează de viața sa, este corect să vină altul și să lupte în numele său? Si apoi nu este mai just să lupti pentru libertate în numele tău personal?”

Se scîrbi însă de asemenea lașități și admise că e mai mult decât necesar să semneze documentul.

Si totuși se trezea din nou gîndind: „Un astfel de gest atrage uneori moartea pentru cel ce-l face. Este de dorit? Mai are ea vre un scop? S-ar putea răspunde că da, se obține un rezultat colectiv, pe calea jertfei unor indivizi. Dar iarăși te întrebi, cînd ști că lumea însăși dispare odată cu individul, ce însemnatate mai poate avea o jertfă pentru cel care o face? Si s-ar putea nuanța: mai ales atunci cînd nimeni nu ia nici un fel de atitudine, complacîndu-se în cea mai dezgustătoare lașitate? Si iarăși problema se poate pune și altfel: Așteptă condiții prielnice cînd un rezultat ar fi favorabil nu este altceva decât tot o lașitate. O atitudine spontană însă este o atitudine de Cristos și este poate singura care are valoare etică și morală. Diferența dintre celălalt caz și acesta este diferența de la totul la nimic.”

In această stare de năhotărîre și de abandonare a oricărei alte activități, mai trecuă două săptămîni. Emil simtea că avea nevoie de o perioadă de acomodare cu ideea aceasta. Dar după această perioadă de relativ liniste interieardă, începu o alta în care fiecare zi se trecea era o lungă apăsare a unei vinovăți. Iși dădeau atunci seama că fiecare zi de întîrziere într-o hîsă a exilului.ro amînare plină de consecințe negative, a propriei soarte

Preocupat numai de acest document, verbind mereu de el, Emil cunoscu un fost deținut politic din anii 50 de la care află adresa lui Paul Goma.

Din acel moment, Emil nu mai avu o clipă de liniște. Această față concretă a situației fi dădu noi gînduri. Iși spuse că pentru securitatea română, a-l aresta pe Goma este o chestiune de minute și că dacă vrea să se alăture acestei mișcări, trebuia să o facă cît mai grabnic cu putință. Poate acesta să fie fost deja arestat și să rămînă cu regretul de a nu e fi făcut cînd trebuia.

Intr-o zînă zi, la trei săptămâni de cîd aflate de acel document, de dimineață Emil se trezi cu ideea că în acea zi trebuia să-l viziteze pe Goma. Iși scoase toate cărțile și le răsfei pentru a nu lăsa vre-o hîrtie compromitătoare.

Iși scoase apoi manuscrisele care acum ocupau un spațiu veluminos și recitî în fugă mai multe pagini. Se hotărî să distrugă o parte și să nu păstreze decît ultimele forme corectate ale pieselor sale și ale scenelor de roman. Toată ziua arse zeci de hîrti scrise la mașină și e multime de cierne.

Apoi fu atîț de preocupat de ceea ce avea să facă în ziua următoare încît apreape că nu adormi nici un pic teată neaptea. I se părea că ziua următoare nu avea să mai vină.

Cînd izbutea să adoarmă pentru un timp, somnul fi era agitat de vise în care se pomenea că este urmărit de milîtie și că era nevoie să facă cele mai extraordinare manevre pentru a scăpa de aceasta. Dar de fiecare dată era prins și dus într-o sală mare de tortură unde oameni și securități, cu privirile binecunoscute de o agresivă cordialitate, se pregăteau să-l tortureze pe niște mese pline de instrumente. Dar ceea ce era cîdat era contrastul dintre hainele acestora cu o creială absolut modernă și instrumentele acelea de tortură care apartineau unui secol de mult apus.. Si în fiecare din aceste vise Emil trăia cu impresiune că mai știuse de fapt de existența acelei săli de tortură dar că abea acum o vedea cu adevarat cu proprii săi ochi. Iși repeta întruna: „Asadar aici este. Asta este aşadar acea sală de tortură.” Si ar fi vrut de fiecare dată să explică cum acele instrumente sunt în secolul acesta anacronice dar nu putea să www.arhivaexilului.ro

ticula vreun cuvînt măcar. Si mai ciudat încă era faptul să ar fi vrut să le expliçe că există niște instrumente de tortură mult mai perfectionate în acest secol.

Dimineața cînd se trezi, era zdrebit după această noapte nedormită. Afară se anunța o căldură caniculară. Dar soarele care abea răsărise răsfăta cu razele sale mobile din cameră și obiectele din jur.

Se simtea deosebit de rău după neaptea aceea plină de coșmaruri. Avea o stare de slăbiciune în întreg corpul, ceea ce dădea o proastă dispoziție spirituală.

Aruncînd o privire pe fereastră se înviopă puțin de albastrul cerului pe care nu se cîtea nici un nor. Ii veni în minte gînsul că o astfel de zi nu este prea potrivită cîlo astfel de acțiune. Si se gîndi o clipă să amine încercarea sa pentru a doua zi. Dar se dezmetici repede și intră în baie să se învioreze. Voi să se spele cu apă puțin caldă, atît se simtea de sfîrșit, dar apa cașdă lipsea ca de obicei.

Cînd se îmbrăcă, în prăsta stare de spirit în care se găsea, i se păru că hainele sale sint deosebit de stricate și de vechi, ceea ce-l indispuse mai mult ca orice. ~~Starea~~ O stare de descurajare îl cuprinse și parcă dintr-o dată orice urmă de energie îl dispăru cu totul. Se aseză pe marginea patului și rămasă un timp gînditor. Dar nu gîndeau nimic. Un singur gînd îl revinea obsedant parcă aducînd cu el o grea povară: „Trebuie să mă duc. Trebuie.”

Cînd peste cîteva minute coborî în stradă, îl orbisesc searele ce strălucea prea puternic și acest fapt îl produse o grea melancolie, un fel de jale în suflet. Porni pe stradă fără să se gîndească unde mergea. Se simtea numai ușurat de faptul ce se se depărta de casă, ca și cum acest lucru l-ar fi scăpat de acea apăsare sufletească.

Simtea că-i este imposibil să o pornească acum cu mașinile de transport în comun sau cu tranviale spre o adresă de care nu avea nici o idee pe unde se găsește. Făcu deci semn la un taximetru ~~care~~ trecea gol prin drumul său.

În mașină după ce spuse adresa șoferului, se gîndi de neajutorat devenise în fata problemelor acestora mărunte ale vieții. Atît se coborîse într-o lume fictivă încît acum, ieșit din mijlocul cărților, se simtea aproape neputincios să se mai orienteze în incilceala celor mai firești gesturi cotidiene.

Taximetrul străbatea acum centrul orașului. Lui Emil fi părea că parcă șoferul s-ar uita într-un fel ciudat la el. Gîndi: „Să cunoască șoferul adresa?” Apoi își rîse în sinea sa de această presupunere absurdă. Nu că nu ar fi fost posibil ca șoferul să știe de existența lui Paul Goma și chiar adresa acestuia. Dar era puțin probabil ca acesta să intuiască că el avea de gînd să meargă tocmai acolo.

In curînd, după ce străbătu bulevardul Republicii, și după ce coti pe diferite străduțe întortochiate, mașina începu să ruleze printr-un cartier de blocuri unde Emil nu-și aducea aminte să fi fost ~~de~~ mai mult de cîteva ori. „Ce urîtenie” gîndi Emil. Disprețuise totdeauna monotonia construcțiilor de locuințe din București. Aveau în ele aceste blocuri vopsite în culori ieftine și stri-dente, ceva urât care supără privirea dornică de arhitectonic, de frumos.

Peste tot lume prost îmbrăcată, peste tot mașini desolate de la transportul în comun, arhipline, avînd pasageri agătați de uși. Peste tot aceeași imagine de sărăcie urîtă și mai ales peste tot milițieni în albastru, ce parcă era petrificat întrunitul cu peisajul înconjurător. Abea acum în mașina aceasta avu Emil revelația a ceea ce a însemnat în delungul său exil voluntar de la domiciliu. Pierduse complet contactul cu lumea reală din prejuri. Si acum privind pe geamul taximetrului, trăia o senzație de spaimă în fața vietii adevărate, crude, neeruptătoare. Si își spuse că niciodată nu s-ar mai fi putut adapta la această existență stupidă, îngrozitoare. Si își dădu seama că în această lungă perioadă în care fusese scos voluntar din circuitul acesta al existenței comune, nu făcuse altceva decît să-și creeze o lume a sa unde nu acceptase nimic din ceea ce ar fi putut să-i contrazică credințele și să-l facă să justifice vreun compromis, vreacă abdicare... „A fost o școală” își spuse.

Acum taximetrul ajunsese în dreptul unui nare complex alimentar deasupra căruia Emil putu săti firma „FAVIRIT”. Mașina coti apoi spre stînga și pătrunse într-o stradă în telală întreruptă undeva în fund de gardurile penitenciarale unui șantier în care trebăluiau mai mulți soldați în termen.

Șoferul fi spuse:

- Aici. Vă las aici?

Emil nu vră să-l întrebe care dintre aleile ce se deschideau de acolo era Alleea Compozitorilor. Iși spuse că se va descurca singur, mereu cu impresia privirii ciudate a șoferului. Plăti și apoi privi cîteva secunde după mașina care se depărta și după șoferul ce-și vedea de treabă nepăsător.

Privi în jur. Se găsea într-o aleă ce se deschidea între blocuri mai scunde sau mai finale dar purtind toate amprenta construcțiilor recente cu îngrozitoarea lor monotonie și cu aspectul de economie strictă. Emil putu căti pe intrarea unuia dintre blocuri: „Alleea Compozitorilor.” „Aici” iși spuse.

Porni înainte pentru a face o recunoaștere a locurilor. Iși spuse că nu e bine să încerce direct să afle adresa precisă a lui Goma. Saar putea să fie împiedicat să ajungă pînă la el. Porni de acasă înainte printre blocuri. Scările strălucesc acum puternic undeva sus deasupra capului. Din cînd în cînd trecea pe lîngă el cîte o mașină ce ridică valuri de praf. În curînd ajunse în mijlocul unui santier ce părea părăsit ca teatele santierele din România. Peste tot plăci de beton prefabricat și cîteva mașinale părăsite.

Dar ceea ce-i atrase de la început atenția, fu o mașină de armată, o dubită ce aștepta măscată printre blocurile acelea. Înăuntru cîțiva ostași așteptau. Iși spuse că trebuie să fie una dintre mașinile securității. Iși continuă drumul mai departe dar în curînd alea se infunda în dreptul unei școli ori grădinișe de copii.

Emil nu cunoștea adresa precisă dar iși spusesese că astă nu este problemă și că o va găsi cu usurință odată ajuns în apropiere. Dar acum iși dădea seama că nu era chiar atât de ușor.

Se opri o clipă dedumerit nesăind ce să facă. Privi în jur la blocurile acelea de locuințe atât de asemănătoare între ele și se întrebă cum va face să descopere adresa. Apoi iși spuse că totuși Goma este destul de cunoscut și mai ales în rîndul vecinilor săi trebuie să fie cineva care să-i poată da vrea relație. Dar nu era delec simplu căci se aștepta să nu găsească oameni dispuși să îndrume în astfel de ocazii. Se hotărî să întrebe pe cineva care-i va prezenta cît de cît incredere și să mimeze că umblă după o altă adresă care s-ar afla numai în vecinătatea celei a lui Goma.

Continuă un timp să se plimbe printre blocuri căutând cu privirea pe cineva pe care să-l poate întreba. Un bătrân tecmai trecea prin apropierea sa. Iși spuse că e bine să încerce cu el căci bătrâni au reușit oricum într-un grad mai fidicat sau mai puțin ~~șă~~, să se elibereze tetuși de frica care paralizază această populație românească. Se apropii și-i spuse timid.

- Domnule, fiți amabil, cauț o adresă în acest perimetru dar nu cunosc precis imprejurimile. Dar vă pot da o relație pe care mi-a dat-o și mie altcineva. Cei pe care cauț stau în același bloc cu scriitorul acela despre care sau auzit multe.

Emil fu extrem de surprins de întorsătura pe care o luară lucrările în urma ultimelor sale cuvinte. Bătrânu care inițial se oprișe amabil și părea dispus să răspundă cu placere unei astfel de cereri, cînd auzise despre indicația pe care Emil i-o dăduse, avusese pur și simplu un șoc. Se opri și după ce se holbă cîteva secunde la Emil, se căută repede de ochelari prin buzunare și după ce și-i puse la ochi se depărta fără să spună ceva ca și cum nu s-ar fi oprit decât pentru a-și căuta ochelarii.

Emil se așteptase la o carecare mirare față de o astfel de introducere dar nu de felul acesta. Fu deci în rîndul său pus într-o situație stranie. Rămase în așteptare fără să-și poată reveni din surpriza pe care i-o făcuse bătrânu: Gîndi: „Cît de tare poftă fi de sperați unii oameni?! Si nu este de mirare. Cred că am ales greșit pe acest bătrân pentru a-l întreba. Fără îndoială că acesta are încă prea proaspete și fixate definitiv în memorie zilele stalinismului din anii 50. Si probabil că nu sunt primul care vin cu astfel de introduceri din calea fără de stîngace. Dar cu ~~ținte~~ astea n-am ce face. E singura soluție care ~~nu~~ ai salvează cît de cît aparențele. Să mai încerc.”

Chiar atunci trebu prin dreptul său o gospodină. Emil făcu un pas.

- Doamnă, fiți amabilă, cauț o adresă... și nu mai conținuă.

Dar femeia era gata să-i dea relația dorită.

- Nu știu blocul. Dar știu că locuiește în același bloc cu scriitorul Paul Goma.

Femeia nu păru însămintată.

- A... păi Paul Goma a fost...

Dar nu continuă. Se uită o clipă țintă la Emil și apoi se întoarse iute continuându-și drumul. Emil se uită după ea și dintr-o dată o întrebare îi trecu prin gînd: „Ce-o fi vrut să spună femeia cu „a fost”?”

De data asta Emil avu un sentiment penibil de lepros. ~~Indignarea~~^{So} era gata să izbucnească într-o injurătură. Dar se stăpni și-și spuse că trebuie să-i afle adresa lui Goma. Dar nu se putu înfrîna să nu gîndească: „Cât de lașă a devenit lumea asta! Cât de jos se poate coborî cunoștiința aceasta umană la atingerea de violență și de trăoare.”

Un bărbat pe care-l întrebă deosebită nea, îi răspunse morăcănos și se depărta repede:

- Nu știu domine, eu nu știu nimic.

Pe Emil răspunsul acesta parcă l-ar fi jicnit personal. Gîndurile cele mai subbre începură să-i treacă prin minte. I se părea lașitatea aceasta din care ~~era~~ fară de disproportionalitate cu realitatea concretă. I se părea că nu este totuși admis ca un om să se coboare pînă la astfel de frică animalică, încît să nu poată da o atit de simplă relație. Dar își spuse apoi că trebuie să se fi întîmplat acele lucruri grave de vreme ce efectul este de asemenea amplăcare.

Trecu o oră pînă să mai întrebe ceva. De data asta își spuse că dacă va întreba un elev, un copil, acesta îi va spune mai mult decît ceilalți. Era imposibil ca un copil să fie atît de speriat, atît de timorat ca cei care erau pe deplin conștienți de realitatea aceasta îngrozitoare.

Dar elevul pe care Emil îl întrebă la fel de pe ocălite ca pe ceilalți, cînd auzi cuvîntul Goma, o rupse în fugă și nu se mai uită înapoi decît cînd fu la o mare departare.

Emil trăia un sentiment de rușine amestecată cu revoltă. Îi era scîrbă acum de lumea aceasta întreagă, unde adevărul, curajul, demnitatea încetaseră să mai existe în sufletele oamenilor. Si încet, acest sentiment cedă locul unui de descurajare. Sia de acum fără să mai fie nevoie să întrebe pe cineva, că Paul Goma trebuia să fi fost arestat. Sia că dacă nu ar fi fost aşa ar fi însemnat ca natura întreagă să fie alta acum. Frunzele ar fi trebuit să fie roșii iar cipaci galbeni. Ceva inimăbil ar fi trebuit să se petreacă dacă acest om ar fi

tolerat într-o astfel de lume a violenței și a lasitații, a minciunii și meschinăriei, a răului și a nedreptății.

Văzind un mecanic sub o mașină care repară ceva de zor, carecum încă tânăr și murdar din cap pînă în picioare de ulei, Emil îl întrebă de data asta direct:

- Frățioare, ai auzit de scriitorul Paul Goma? Poți să-mi spui unde stă, pe aici, prin imprejurimi?

Mecanicul lăsă puțin treaba și se uită la el cu curiozitate. Apele probabil linistit de înfățișarea sa îi spuse:

- Vrei să mărgi la el? Să n-o faci. Ascultă ce-ți spune eu. Paul Goma este arestat. Si fi atent că în apartamentul lui e o capcană. Vezi mașina aia? Cu ea fi duce pe cei ce vin să semneze la el.

Emil porni înapoi gînditer. Întoarcerea asta era o nouă infrângere în viața sa. Ca de obicei totul fusese mai o intenție. ~~Pentru~~ Ajunsese că creadă că nimic nu este dat să se concretizeze în țara asta. Se mira de cum putuse să-și facă iluzii în privința libertății lui Goma. Cînd ar fi trebuit să știe că într-o țară polițistă un astfel de gest nu avea nici un fel de sanse de izbîndă. Cînd știa atât de bine că totul aici se lovea de o poliție bine instruită și bine indoctrinată care era asumată împotriva oricărei mișcări în afara programului regizat de guvern și de ~~comuniști~~, de ~~găgăzi~~ comunistilor.

Dar abea ajuns acasă, și dădu seama de adîncă sa finsingurare, de proporțiile a ceea ce credea el că este un nou dezastru în viața sa.

În noaptea aceea adormi întriu. Gînduri după gînduri fi treceau prin minte cu o febrilitate nemaipomenită. Se întreba mereu ce avea de făcut, ce fi sămînea de facut, ~~fapt~~. Se simteau furat, izolat, violentat, mai mult de această furare a vietii, a acțiunii, decît de orice detenție cît de gravă ar fi fost. Această moarte a oricărei acțiuni, încă din simburele devenirii, era moartea însăși, era distrugerea personalității.

În zilele următoare Emil mai mergea de câteva ori în Aleea Compozitorilor, pentru a avea siguranță imposibilității de a lua legătura cu Goma. De fiecare dată mașina cu militarii în ea era prezentă acolo.

^{In} ^{sticle} ^{cumulare} ^{vîta} ^{nu} ^{se} ^{lobău} ^{în} ^{inactivitate}
A îtădată ar fi suferit din cauza acestei inactivități, ar fi luptat împotriva ei, dar acum ea era firească pentru starea sa de spirit. Singura activitate intelectuală pe care o mai păstrase era ascultarea postului de ^{www.archivalexilului.ro} die Europa Liberă.

Emil deveni din zi în zi mai preocupat de sine. Din ce în ce mai rar mai discuta propriu-zis cu Gina care se învîrtea în jurul lui cu priviri întrebătoare fără a întreba însă vreodată ceva.

Veni și teamna. Dar zilele se scurgeau acum pentru Emil fără vreo semnificație. Nu mai aștepta nimic. Niodată în viață nu fusese atât de dezamăgit. Starea sa sufletească era o deznădejde și o revoltă abea stăpînite.

Intr-o zi pe la sfîrșitul lui octombrie, după ce zilele frumusește de toamnă se scurteseră fără ca el să fi mișcat vreun deget, vei să reia lucrul la romanul la care scrisese în ultimii doi ani. Dar citind cele scrise mai înainte, fil cuprinse o silă imensă de tot ceea ce muncise în atât de zile și luni. Totul fi părea că fiind calp, fals, o dezertare de la adevar. Și deznădăjduit de paginile din care fi părea că fi vorbeste un om cu desăvîrsire comun, ba mai mult, un om fals, un schiță suferătoare.

Ge puse să ardu manuscrisul acela voluminos, filă cu filă, fără nici o remușcare ori părere de rău. Iși spunea în sinea sa, în vreme ce feile ardeau împrăștiind în cameră un fum gros, că niciodată nu va fi în stare să scrie carte pe care cîteodată e întrevăzuse în lungile lui cesașuri de meditație. Niciodată, era acum sigur, nuva putea scrie despre viața aceasta a sa în așa fel încît cel ce o va fi citind să aibă revelația totală a infernului său sufletește. Iși dorise să scrie un roman pe care cititorul să-l citească îngrozit și care să-i facă să-i zbacnească lacrimile din ochii.

Să acum, cînd fumul acela negru se ridica și-l învăluia ca într-un narcotic, gîndeasă despre viața sa ca despre viața altuia pe care nu-l cunoscuse dar despre care citise într-o carte. Sîntea mai ales o veluptate să se gîndească că distrugînd acel manuscris, distrugea un trecut care fusese trecutul său dar pe care fil iubea acum atât de mult încît nu putea să accepte acea falsificare ce tot el îl-a scris.

Cînd Gina intră și-l împiedică să distrugă întregul cel manuscris, deja jumătate din file erau transformate în cenusa. Fumul care inundase odaia era gros să-l tai cuțitul și Gina trebui să deschidă geamul pentru a putea respira.

Emil era palid ca un mort și o ușoară ceată îl se
ternuse pe creer parca. Aerul rece de afară îl înnecea

cum și tusea îl spârgea pieptul.

Timp de o săptămână nu se pututine pe picioare și fu nevoie să sta întins numai în pat. Gina stătu mereu cu el și avu grije să fie îngrijit continuu. Avea amețeli, febră, dureri de cap. Dar mai ales insufletul său se pormise furtuna ce nu mai voia să se potolească.

Apoi cu timpul fi și reveni, dar rămase în casă ca mai înainte. Fu încercat și de regretul de a fi ars atâtă muncă, dar totul fi era tetuși indiferent. Citi paginile ce mai rămăseseră, de data asta cu indiferanță cu care ar citi o carte careare, fără interes și fără pasiune. Era tetuși el acela, mai puțin imaginea ideală pe care el și-e făcuse mereu despre sine. Iși dădu seama că reușise să se obiectiveze în scris. Si cîtind acum din nou, se înuiosă de propria sa singurătate și slăbiciune.

.-§-.

Afără căzuse un strat de zăpadă de cîțiva centimetri. Era foarte frig. Dar Emil simtea că nu mai poate sta în casă. Avea nevoie să fie singur undeva departe, să vadă străzi pe care le uitase de mult, să vadă locuri care să-i amintească de trecut. Nu dorea să mai vadă pe nimeni în preajma să dintre cunoșcuți. Voia să fie singur pentru a face o incursiune înapoi în anii care erau definitiv pierdîti.

Chipurile pe care azi le vedea în preajma să nu-i dădeau voie numai cu prezența lor să reînvie trebuful după care tînjea atât. Prezența lui Gelu, acum cînd acesta își trădase idealurile propuse atunci demult, îi dădea lui Emil un fel de frig în organism. Un sentiment de moarte parcă îl cuprindea. Mergînd prin stratul de zăpadă își spunea: „Maupassant a scris că vedere unui cîine strivit de o trăsură în drum, un fir de păr alb în barba unui prieten, un rid pe față să cînd se privea în oglindă, îi arătau moartea. Dar nu moartea îi-o arată și un prieten care a renunțat la lucrurile care odată erau ființă să? Nu moartea îmi arată mie chipul lui Gelu care a îngelat să-si mai dorească ceva? Poate că e puțin deplasat că mă mai preocup de el dar nu pot face abstractie de faptul că el face parte din trecutul meu. El și nu altul a fost acela cu care atunci demult colindăsem aceste locuri pe care mă poartă pasii acum. Si totul îmi părea parcă creat anume pentru mine, pentru viața noastră.”

Mergea acum pe malul lacului purtat de pași inconștient pentru a nu știu cîta oră. Ajunsese într-un loc unde pe mal era înfiptă o cruce acum acoperită cu zăpadă, care avea un mic portret oval. Dar fotografie fusese de mult sfîșiată. Citi data: 18 iulie 1967. Era un obicei să se pună cîte o cruce cu numele celui ce se învecase. Mai erau cîteva astfel de cruci. Emil se opri în loc și încercă să steargă zăpada de pe locul unde odinioară fusese fotografie unui tînăr. Locul era acum gol. Rămăseseră numai urme din cartonul fotografiei. Emil gîndi: „A fost o vreme cînd crucea asta nu era aici. De cîte ori nu venisem eu să mă scald aici. Pe atunci nici un panou nu interzicea acest lucru. Si într-o zi venind ca de obicei, găsisem crucea. O contemplasem, citisem numele celui care se învecase, privisem fotografia și apoi mă obișnuit cu ea. Cînd îmi dădeam înfilnire cu prietenii spuneam: Ne înfilnim la cruce. Plecasem apoi

îm armată și cînd am venit crucea era aici. Cineva schimba fotografie, revopsise numele și cifrele, reactualizase amintirea băiatului de opt-sprezece ani. Acum totul a dispărut. Fotografia a fost smulsă, crucea a rugihit și atîția ani au trecut de cînd n-am mai venit nicodată aici să mă scald."

Plecă mai departe. Întinderea lacului era încrmenită sub o pojghiță de gheăță. Se opri și înaintă cu prudență către pași. Pe întinderea ghetii copii se jucau și patinau în cercuri largi. Alții se aventurau pînă mai departe pe ghetă încercîndu-i soliditatea. Emil înaintă și el către pași pînă cînd simți sub greutatea sa cum gheata se crapă pe o lungime de către metri. Si acest zgomet, pe care îl uitase de mulți ani, îl deschise, în suflet ca într-un iris de film, un orizont de amintiri. Ii reveniră în suflet dintr-o dată zilele în care asemenei copiilor care acum alergau pe gheăță, și el fugea de la școală și venea aici. Prin această tronitură a ghetii, lacul înghețat căpătă dintr-o dată ca într-un basm, atributele sub care îl știa el demult, și cum nu îl se mai arătase de mult. Iși aminti, rotindu-și privirile dealundul malurilor înălțate, de clipele petrecute cu prietenii în aceste locuri. Odată chiar, într-o zi de primăvară, căzuse îmbrăcat în apă. Avusese însă agilitatea să se ridice în secunda următoare pe malul de gheăță. Se întorsese acasă cu pritetenul său, un leaoarcă, fără ca cineva să observe.

Acum lacul despre care putea spune pe bună dreptate că îl crescuse pe malul său, nu-i mai apartinea. Si se gîndeai că de repede trecuseeră anii fără ca el să fi realizat ceva. Prizonier în România, ca într-o închisoare mai mare, cu felul să de a fi, fusese condamnat la cea mai teribilă moarte, aceea din viață încă.

Cînd ajunse la linia de tren își aminti că odată fusese căt pe aci să cadă de pe podul de fier în apa de numai jumătate de metru. Acum totul era acoperit de zăpadă. Emil privi în depărtare cîmpurile din marginea orașului. Peste 10 case mici ca de la țară și linii ferate

Privi în cealaltă parte terenurile sportive pe unde se jucau de atîtea ori. Se simteau acum nespus de singur în ~~zăpada~~^{în casă} care începu se să cadă. Plimbările lui de odinioară pe aici aveau caracterul unor explorări, iar acum totul îl era străin, nimic nu-i mai vorbea de prezența sa de odinioară de acolo.

Emil începu să se plimbe pe străzile pe care de multă vreme nu mai fusese. După ultimele luni de incertitudini și dezamăgiri nu mai reusise să se concentreze asupra muncii sale la ~~lolumul de~~ ^{noștrum} versuri. Echilibrul pe care în timpul din urmă îl sădise în suflet preocuparea sa pentru literatură și pasiunea cu care muncise, acum se împrăștiase. Iși dădea din nou seama că viața sa nu mai poate continua ca pînă acum. Viața aceasta se infundase într-un loc de unde nu mai putea ieși. Emil simțea nevoie să mediteze asupra celor opt ani care se scurseră de când terminase scoala. Voia să scruteze acești ani pentru a-și da seama de momentul în care se întâmplase ceva care făcuse ca viața sa să devieze atât de trist pentru el.

Dar pentru aceasta trebuia să de regăsească pe sine însuși cel de odinioară. Trebuia să retrăiască acel sentiment tonic de spearanță și incredere în el pe care nu-l mai trăise de multă vreme. Împrăștiind stratul de zăpadă cu pasii săi și spunea: „Unde oare a fost acea greșală care a făcut ca drumul vietii mele să devieze atât de nemilos? Poate că greșala aceasta a fost a mea. Poate că nici nu sunt suficient de bine pregătit pentru viața asta. Poate că nici nu se poate trăi în lumea aceasta, asa cum este alcătuită ea, dacă nu ești dispus să faci concesi. Principiile pe care eu le-am îmbrățișat cu fanatism sunt prea aspre pentru noi bietii oameni care avem nevoi multe și aspirații atât de puține. Si totuși stiu că atitudinea mea este de dorit deorece atunci când și dorești mult de la viață ca mine nu pot să aspir la asta pornind la o buptă cu mijloace impropri. Si este de dorit să mai existe și oameni care să fie deciși să nu se lase înfrînti de ofensiva minciunii și falsității. Pentru că viața aceasta care mă înconjoară s-a îndepărtat atât de mult de firesc, încât a încetat să mai fie omenească. Si nu este numai viața acestui regim inuman dar este vina însăși a firii umane. Pentru că treizeci de ani de comunism n-au făcut decât să dea ~~acel~~ ^mimpuls initial firii oamenilor care acum au alunecat. Această lume de minciună și impostură rențează marii majorități care reușesc că treacă ci ușurință drept ceea ce nu sunt. Poate că aici a fost greșela vietii mele. Că n-am înțeles că viața nu se cucereste fiind decât cu greutate, mai ușor cucerindu-se încet când să pari că ești. Eu am vrut să fiu. E bine așa dar

cind ai de înfruntat atâtă falsitate în jur acest bine de transformă în ceva ridicol de care ajungi să re rusești tu însuți.

In jur ninsoarea începuse să se întească și acum pe străzile pe care Emil ajunsese să cernea o perdea albastră înfrumuseță întreg peisajul acesta săracăios, cu case într-o rînă și garduri pe jumătate dărimate. Fumurile coșurilor se ridicau ca niste urme ale unui incendiu stins. Dar peisajul acesta de iarnă îl îndemna pe Emil la gîndurile cele mai melancolice.

Iși aduse aminte de strada pe care cu cincisprezece ani în urmă locuise bunica sa care murise într-o astfel de iarnă cu ninsoare abundantă. Trecuseră de atunci mulți ani dar Emil nu-o uitase. Acum își aduse aminte că-i promisese bunicii sale că va veni pe la mormîntul ei, dar nu-o făcuse în sirul acesta de ani. O iubise pe femeia aceea care îl crescuse în primii săi ani de viață. Iși aducea aminte de cele două odăițe ale modestei ei case. Iși amintea chiar, gag, de bunicul său care fusese mutilat în primul răzbui mondial și care purta cîrje deoarece nu lipsea un picior. La cîțiva ani după moartea bunicului, Emil căutînd în pod cărti vechi, găsise piciorul de lemn al bunicului și stâruse pînă seara acolo plîngînd printre pînzele de păianjen.

Iși amintea de asemenea de mobila bătrînească a bunicii. Păstrase de la ea o tavă din portelan care avea o vechime de peste o sută de ani și pe care nu spunea cinei să aducă pagarele pentru cei care veneau la el. Dar nu numai această tavă era atât de veche dar și cele lalte lucruri erau la fel. Dulcetăile din borcanele aliniate în dulap erau și ele vechi, zaharisite și nemîncate neciodată, căci bunica să făcea mereu altele noi care luate aceeași soartă.

Emil nu uitase ziua în care văzuse pentru prima oară că bunica îmbătrînise tare și era bolnavă. Se plîngea din ce în ce mai des de faptul că era boala și iar Emil simțise în ziua aceea că însăși casa parca îmbătrînise. Totul căpătase un aer de vechime și de bătrînete. În ziua aceea micul Emil stersese praful de peste tot plîngînd. Suflase praful de pe tablouri și căutase să însoflie în felul acesta o nouă forță de viață cadrului unic al copilariei sale. Nu uitase acea zi și nu o va uita neciodată. Bunica să murise nu mult timp după aceea și Emil nu ajunsese niciodată de atunci la mormînt.

Fără să-și dea seama, pagii îl purtaseră spre cimitirul unde era îngropată Laura. Afară începuseră să se înțindă întâile filfiri ale inserării. Cerul devenise de plumb și lumina scăzură era rarefiată de fulgii mari și grei care se asternau cu hărnicie pe străzile acestea atât de tăcute.

Emil merse înăncercă dealungul gardului de cărămizi privind luminile care pălpiau printre crucile cimitirului. Când ajunse în dreptul portii străjuite de o cruce de fier forjat, sovăi o clipă dacă să intre sau să-și urmeze mersul înainte. Cîteva femei cu basmale negre ieșeau pe poarta cimitirului. Emil șși pe aleile ninsc cu o stringere de înmă. Nu mai știa bine unde se găsea mormîntul Laurei.

Merse la întâmplare printre crucile de lemn sau de piatră care păreau brațe ce se intindeau în spre el. După un timp zării crucea cu brațe largi care îl mirase atunci la înmormîntare. Se apropiie cu pași șovăielnici și prinse să privească stratul de zăpadă care se asternea pe mica ridicătură care arăta că acolo jos, o formă omenească se afla coborîtă pentru vecie. În cimitir ningea liniștit și fulgii mari devaneau din ce în ce mai albi pe măsură ce lumina se posomora.

Emil privi candela unde pălpia o luminare. Iși spuse: „Cineva are grije de mormînt.” Gîndi că au și trecut doi ani de când trupul Laurei era acolo jos., „Cum o fi arătînd acum?” se întrebă. Si fi venită în minte amănuntele înmormîntării. O văzu în rochia din ziua aceea, fi văzută parcă pantofii, chipul, mîinile. Si în mijlocul acelei ninsori, în cimitirul pustiu fi revenită în minte imagini din trecutul său nu prea îndepărtat dar care acum părea pierdut cu desăvîrșite.

Intr-o zi o bătuse pe Laura pentru un motiv de care acum nu-și mai aducea aminte. Alteori se certaseră cu felul sfidător al copilăriei. Dar fusese prima lui iubire. Era o iubire cu totul altfel decît cea pe care o cunoscuse cu Gina. Fusese numai o visare. Cîte zile nu visase la sărutările ei și de cîte ori n-o visase în somn pe vremea aceea. Cu un coleg de atunci stătea ore în sir și visa la dragoste. Laura era obiectul iubirii sale. Iar ea nu părea să observe. Însă pe el nu-l descușteau felul ei de a se purta cu el. Intr-o zi o sărutase din fugă și ea se supărase. Dar apoi între ei se stabili-

lise o înțelegere, o apropiere și ea fi căutase de multe ori de atunci. Apoi fuseseră colegi în continuare. Dar acum nu mai putea fi vorba de apropierea aceea fizică de dinainte. Fiecare dintre ei simtea nevoie să sfideze pe celălalt. Se îndepărtașeră astfel din dorința de a se aprobia. Si acum ea era acolo jos.

Se va fi gândit ea că el ar putea veni la ea la moră după atâtă timp de când fuseseră străini unul pentru celălalt?

Emil privea stratul de pămînt care îl despărțea de ființa aceea care fusese de o gingăsie rară și îl cuprinse un fior de frig. „Trebuie să fie tare întuneric acolo jos” Se gândi că trebuie să se întoarcă în stradă.

In jur, de multă vreme nu mai era nimeni. Acum înserarea coborîse de abinelea peste cimitir. Ici colo căte o candelă strălucea printre umbrele lăsate de cruci. Cu toate astea întunericul nu avea nimic funebru, deoarece stratul de zăpadă iradia un alb în noaptea aceasta neagră. Fulgii mari continuau să cadă și să se aseze pe cruci ca un sal alb.

Emil privi încă odată mormîntul fostei sale prietene apoi se întoarse și porni spre ieșire. Privind morâmintele din jur, aleile înguste, mișcă capelă cu usile mari ferecate acum cu lacăt, și aduse aminte de zilele copilăriei când bunica îl ducea adeseori în cimitir la bunicul său, ~~sau orunde~~. Bătrînă, femeia se apropiase din zi în zi de cimitir ca de un loc cu care trebuia să se obișnuiască. De multe ori pe vremea aceea Emil rămăsese pînă seara tîrziu să se joace cu fetele intendențului. Si pe vremea aceea nu simtise nici o spaimă să rămîne printre morți. Dar acum în întunericul acestei nopți și simți propria respirație. Privi în jur.

In dreapta să erau aliniate căteva morminte cu înfățișare asemănătoare. Nu erau prea vrchi. Unele avea încă coroane vestejite puse pe cruci. „Sînt de la cutremur.” gândi Emil.

Si dintr-o dată fi reveniră în minte imaginile celor îngropăți ^{atunci}. Chipurile lor schimonosite, coșciugile acoperite, misterioase. Il cuprinse un sentiment de temă nedeslușită. În timp se se îndrepta spre ieșire și spuse: „Moartea poate fi și ea armonioasă. Dar e îngrozitoare când apare sub forma aceasta a violenței. Iși pierde orice firesc și devine grotească.” www.arhivaexilului.ro

Cînd ieșî în stradă parcă se schimbară două lumi. Deși strada era pustie, era parcă o altfel de pustietate. Cîte un om care trecea grăbit îți spunea că în casele posomorite sănt acum oameni la fel, vii. Emil nu se putea horări să se întoarcă. Pașii îl purtară mai departe spre locuri care acum î se păreau depărtate dar care odinioară în copilărie î se păruseră locurile cele mai firești de joacă.

Trecuseră peste cincisprezece ani de cînd nu mai trecuse pe aici. Nimic nu se schimbase. Revăzu locuri unde colindase atunci pe calea ferată, unde se jucase, unde se scăldase în lac. Acum totul era acoperit de zăpadă dar avea amintiri ~~de~~ din vremea iernii.

Dar nu atât vederea acestor locuri îl bucurau, cît mai ales un sentiment fericit de camaraderie cu cel ce fusese odinioară. Vederea acestor locuri care rămiseseră aceleasi îi trezea în suflet bucuria însăși de atunci de demult. Era ca o refîntoarcere la fericire, o fericire dulce cu atât mai mult cu cît între cel de ieri și cel de azi stătea noianul de dezamăgiri dintre ~~timp~~ care acum, în ninsoarea deasă, se sublima într-o melancolie grea. Mergea la întimplare. Locuri diferite îi trezeau în minte amintirea diferitor tovarăși de joacă ai copilăriei lui. Si ce ~~gândea~~ e ciudat era faptul că numai amintirea copilăriei îi putea da acest sentiment puternic. Atunci fusese pentru el momentul cel mai plăcut al vieții. Era un explorator într-o lume nouă pentru el. Astăzi lumea aceasta care odinioară îi părea ca fiind vastă, își pierduse atribuțele de atunci. „De ce căre?” se întrebă. „Poate pentru că mai tîrziu am încetat să mai trăiesc? Întradevărf de cîțiva ani nu mai trăiesc ci doar vegetez. Mereu nu ~~zav~~ decât să-mi amîn o viață viitoare care poate nu va veni diciodată. Copilaria mea a fost pentru mine o efervescentă. Atunci am trăit majoritatea experiențelor mele fundamentale de viață. Căcă de fapt asta este adeverata biografie a unui om. Nu cea socială, ci cea sufletească. Este istoria revelațiilor sufletești. Bucurile copilăriei, prima iubire, prima independentă, prima durere. Da, și pentru mine seria acestor revelații a tăcut de mult, de atunci. Un ~~nu~~ uriaș s-a născut în mine cîndva, să ~~să~~ mi dau seama și a interzis orice bucurie. M-am bucurat de ~~mas-~~ terea sa dar n-am bănuit cît de dureroasă va fi povara lui.”

In mijlocul ninsorii Emil se opri și se hotărî să se întoarcă.. Înceț înacet, în suflet i se strecurase oboseala. Lumea copilăriei se sfâșiase, dispăruse. Revenirea vînica preocupare a prezentului, a suferinței sale chinuitoare, a vieții Mizere din țara asta care îi devenise atât de străină, și care îl sufoca.

Porni încet înapoi. Drumul îi părea lung acum și frigul îl cuprinsese și abea acum își dădea seama. Gîndi:

" De fapt mă întorc numai pentru că nu am unde să mă duce înainte. Dar chiar înapoi nu mă așteaptă nimic. Totul fmi este străin. Eu însuși nu mai sunt cel de odinioară. Sîi totuși mi-am păstrat încă în suflet destule disponibilități de iubire, de muncă, de bucurie. Dar de unde pot lua cadrul în care să realizez aceste necesități. Sunt rău pentru că nu mi se dă voie să fiu bun.

Să mă întorc iar printre hîrtiile mele? Sunt atât de singur. Nimic din ceea ce iubesc eu nu se află în jurul meu. Peste tot se vede numai un pustiu urias. Impostură, falstate, minciună, meschinătate. Asuprîve, violentă.

Ce pot face în lumea aceasta în care eu nu mă pot adapta? Pentru ce să mă cramponez de o țară și o lume care nu mă vrea? Oameni ca mine nu pot trăi aici. Eu am nevoie de libertate, de artă, de iubire, de vrăjumusețe.

Si cel mai mult, am nevoie de adevăr. Intr-o lume unde adărul este călcat în picioare, eu sunt condamnat eu însuși să fiu călcat în picioare. Nimic nu-mi arată mai clar acest lucru decît declasarea mea zilnică. Este probă clară pentru mine că în țara asta, acum, nu se mai poate face nimic. Au mai existat și înainte dictaturi dar niciodată n-au luat formele acestea absurde, obsconse, monstruoase. Nimeni nu poate înțelege acest lucru dacă nu trăiește aici, și dacă nu este un spirit superior care să aibă o suzerință organică în fața răului. Numai atunci își poate da seamă de monstruoitatea a ceea ce înseamnă comunismul. Imi vine să pling, să mor, cînd ved cum în țări cu tradiție democratică, proliferă comunitismul. Dar nu este decît o singură explicație. Că anumite popoare, ca și indiviziile degenerează. Este mai mult decît clar că proliferarea comunismului este direcțională cu gradul de alienare a vieții sociale. În privința aceasta America rămîne țara cea mai sănătoasă. De aceea nu este de mirare că poporul acesta are cele mai senzationale realizări."

Emil prinsese să vorbească cu voce tare în linis-tea acestei nopti cu ninsoare:

- Faptul că vreau să plec din țara asta nu înseamnă o trădare, o abdicare. Nu! Este salvarea firească a unei conștiințe la care ~~este~~ îndreptățită să aspire. Nu pot să accept o moarte lentă. Trebuie să risc orice pentru a ieși de aici. Notiunea de patriotism își pierde orice semnificație în astfel de condiții în care poporul își suși a ajuns pe scara cea mai de jos a existenței sale. Poporul nu poate trece ca notiune, înaintea celei de personalitate. Patria trebuie să fie cadrul în care să se poată realiza personalitățile. Si atunci ea va cîștiga din contribuția acestora. Restul este bestialitate. Si comunismul exclude tocmai conștiința. De aceea aici a incitat să mai fie locul meu. Sunt că dacă voi continua să rămîn în locurile acestea, tot ceea ce a fost mai bun în mine se va transforma în ceva urât, monstruos, aşa cum dacă nu voi pleca, nu voi evada la timp, va fi atunci prea tîrziu pentru a oferi ceva.

Acum ajunsese din nou ~~pemalul~~ lacului. Stratul de gheăță care acoperă apa era acum acoperit cu o plăpușă de zăpadă încît părea un desert. Vîntul începuse să plimbe valuri de zăpadă pe întinderea pustie. Emil mersese un timp fără să se mai gîndească la nimic privind numai în depărtare jocul viscolului.

Apoi gîndurile îl cuprinseră din nou. Sufletul i se strînse la gîndul că timpul se scurge nemilos pentru el care este un prizonier pe viață, cu atît de reduse șanse de evadare. Se opri și își duse mîna la frunte. Ar fi vrut în noaptea acea să pornească pe un drum la capătul căruia să fie libertatea. Dar drumul acesta nu există. Gîndul că trebuie să se reîntoarcă în casa în care stătuse atîta timp ca un condamnat în celua sa, îl durea.

- Ceva trebuie să se schimbe, își spuse. Va trebui să cer plecarea definitivă, indiferent de riscul la care mă expun. Tot mai bine va fi în închisoare cu gîndul că am spus nu, decît în incertitudinea aceasta. Pentru că nu mai pot trăi în captivitate. Mai bine renunț la tot, la viață chiar și mor, decît să mai mă chinuiesc ca un animal în cuscă. Nu, mîine mă voi duce să cer să emigrez în S.U.A. Pentru că lupta unor oameni n-a fost zadarnică. Ar fi crescut cineva pînă acum cîteva lunîi www.asileivexilului.ro

550

putea vorbi de aşa ceva în România? În această închisoare a poporului roman? Sunt înfrînt. Dar nu intratî în cît să mă obisnuiesc cu captivitatea. Decât închis în această țară mai bine mort. Voi renunța la tot ceea ce mă leagă de locurile acestea. La amintirile mele, la tot. Nu trebuie, nu e drept ca eu să trăiesc într-o lume care nu are nevoie de libertate. Poate că nu voi fi nimic în viața aceasta dar nici un prizonier vesnic nu voi fi.

Cînd ajunse acasă era aproape dimineață. Cerul la orizont începuse să-si schimbe întunecimea. Emil se închise în cameră și continuă să se gîndească cu ochii deschiși, întins în pat. Si iar sufletul îi fu inundat de amintiri care veneau să-l răscolească. Lacrimi mari începuseră să i se scurgă pe obrajii. Nu plînsese niciodată în ultimii cincisprezece ani. Acum nu-și putea înfrîna deznađejdea la gîndul că avea să arunce undeva anii săi pe care fi pierduse. Obsesia prizonieratului său devenise o nevroză. Numai libertatea îl mai putea vindeca rănilor sufletului.

.-§..

E

Din ziua aceea, Emil fi apăru Ginei din ce în ce mai posomorfit și mai deprimat. Si Emil fi să dădea seama că relația lor nu mai putea continua ca pînă atunci. Privirea avusese revelația a ceea ce însemnareră pentru ea acelorași ani din urmă, de cînd se cunoscuseră. Din fata frumoasă care era atunci, în vara aceea, se transformase acum într-o femeie sănătoasă și pierduse orice urmă de zimbet de pe față. Emil fi să dădea seama că și pierduse în săși personalitatea ei inițială. Era acum timorată și încetase să mai trăiască altfel decît prin el. Si el de multe ori fi surprinsese pe chip anumite umbre de îndoială în ceea ce privea viitorul iubirii lor.

Emil nu putea să nu-i dădea dreptare. Acești doi ani fusese pentru ea mult mai grei decît pentru el. El acceptase cu ușurință oarecum această declasare, mereu cu ochii atintiți spre himera aceasta care era literatura. Dar ea nu se poate să fi avut aceeași concretă cunvingere că viața aceasta era altceva decît o ratare mascată. Emil observase că Ginei fi apăruseră în jurul gurii două riduri din pierderea facultății de a mai zîmbi. Datoria lui crezuse că era de a face literatură iar reușita să fie și a ei. Dar acum fi să dădea seama că a greșit. El fi datora fericirea, pe care nu îl putea da prin literatură ci prin valorificarea propriei sale personalități.

Emil fi să dăduse seama că mai ales în urma incidentului cu manuscrisul îndoială ei se mărise. Si el nu înțelegea de asemenea că nu putea să înceară o înțelegere superioară a gestului său. Se simțea vinovat față de ea și poate de aceea se depărtase de ea în ultimul timp. Căci bucuriei firești de a fi, de la început i se substituise acum un fel de grije de a ține cu orice prea seama de ființa ei. Iar această preocupare era de a fapt o depărtare de ea. El observă că procesul acesta de depărtare era continu și devinea din ce în ce mai vizibil. Iar posibilitatea că va veni vreodată acea clipă în care ea sau el să-si fie indiferenți unul altuia nu o putea accepta.

Din cauza aceasta Emil devenise din ce în ce mai tăcut. Si muștenia sa se accentuează cu atât mai mult cu cît se convingea că pentru clarificarea situației lor era

nevoie de o discuție serioasă și nu de cîteva cuvinte.

Dar acum cînd ajunsese definitiv la concluzia că nimic altceva decît o evadare din țară nu-l mai putea salva, această îngrijorare sporise enorm. Pentru că această hotărîre nu putea fi luată de unul singur deși nu era loc și pentru o soluție diferită.

Iși spunea cu mare îngrijorare că nu avea dreptul să-o expună și pe Gina unei aventuri al cărui deznodămînt nu-l putea prevedea. Cu atât mai mult nu-i putea cere asta și cu cît acum se simțea vinovat de viata pe care el o silise să-o ducă în acești ani.

Făcuse această opțiune pentru o viață înafara societății de unul singur fără să-o întrebe și pe ea dacă consimte la acest gest. Si pentru el era acum clar că greșise. Dar dacă făcuse odată această greșală nu putea să-o repete acum.

Hotărîrea plecării era o chestiune care nu putea fi hotărîră de el singur. Trebuia clarificată mai întîu pozitia ei de data aceasta. Și ezita să poarte discuția aceasta nu de teama de a fi refuzat, că de aceea că nu cumva Gina din nou să se lase dominată și să hotărască să-l urmeze orbane. Voia să fie sigur că nu se va face vinovat de tragerea ei într-o aventură care nu se știe cum se va termina.

Trecuîă astfel cîteva zile în care nu îndrăzni să deschidă discuția. Si totodată își dădea seamă că Gina însăși își dă seama că se petrece ceva în sufletul său.

De cîteva ori îl întrebăse.

- Emil, ce se întîmplă cu tine?

El nu făcuse decît să zîmbească abătut. Si ea parca nedorind să-i îngreuneze mișcarea nu mai insistă.

Afară iar era o zi urâtă de iarnă fără zăpadă. De altfel în ultimii ani zăpada se lagăse cam așteptată. Și repetiția aceasta de situații îl îngrozea pe Emil. Ar fi vrut ca afară să fie o seară frumoasă de vară iar să se găsească din nou pe malul lacului. Atunci ar fi simțit poate puterea de a aborda acest subiect greu. Dar și si totuși trebuia să-i vorbească.

Dar Emil simțea în ziua aceea un fel de spaimă substanță care îi dădea o suferință mută, inexplicabilă. Simțea deosebit de singur. De cîteva ori în dimineață aceea se trezise vorbind singur. O durere suspectă în cap îl îndispunea și ea grozav.

In seara aceea Gina fu cea care deschise discuția

Venise la el de data aceasta contrar altor dăți, superb îmbrăcată cu una din puținele sale rochii care se mai păstraseră în decursul acestor ani. Iși strînsese lungul păr într-un coc de rusoaică și Emil rămase cu mit cînd o văzuse intrînd.

Ea zîmbea bucurioasă de surpriza lui.

- Nu-mi ~~că~~de bine?!

Emil aproba:

- Ești superbă. Numai că putin cam prea slabă.

Ea se înnoiră o clipă dar fi ripostă cu același zîmbet:

- A... asta e altceva. Cevrei? Modul de viață.

O luă în brațe și o sărută pe gura frumos arcuită.

Ea era radioasă.

- Am vrut să-ti fac această bucurie. Nu te bucuri?!

- Cum să nu? Mult. Dar mă întreb dacă ai simțit nevoie aceasta de elegantă pentru mine sau pentru tine.

Ea rămase puțin pe gînduri.

- Vrei să-ti răspund sincer?

- Binenteles.

Ea fi vorbi energetic.

- Ei bine pentru mine am făcut-o. Ea. Am simțit nevoie să fiu frumoasă. Să îndepărtez de pe mine parcă o apăsare care nu-mi mai dădea voie să fie eu însămi.

Emil începu să-și facă de lucru cu foile unei cărti.

Ea fi privi mirată.

- Cum, nu înțelegi de ce am făcut-o?!

- Ba da. Cum să nu?! Iți stă minunat. Ești la fel de frumoasă ca atunci cînd cu acacia acelui accident m-am îndrăgostit de tine.

Ea se ridică și apropiinduse de el fi îmbrătășită.

- Dragul meu, am simțit nevoie să fiu din nou frumoasă. Am simțit nevoie într-un fel să mă apropii de cineva acelea cînd ne-am cunoscut. Căci această transformare continuă în rău ucide parcă trecutul. Si de trezui depinde poate, prezentul și viitorul.

Emil era încîntat de frumusetea mîinilor ei subțiri. Erau aceste mîini cum cam prea subțiri, dar acest defect era rezultatul vietii petrecute împreună, făcea parte de viața lor și fi apărea ca un lucru încărcat de semnificații, ca o bucurie. Li spuse:

- Sincer mă bucur. Sînt încîntat că de frumoasă.

Dacă sînt puțin îmgîndurat se datorează altor motive, crede-mă.

Ea fi replică:

- Vezi? Asta greșești tu. Crezi că pe mine care am pretensiunea că te iubesc mult, mult, mă satisfac această asigurare? Nu te gîndești că simt nevoie să știu și eu ce se petrece în sufletul tău? De la un timp te ascunzi de mine. Nu vorbesc de faptul că unblă în locuri despre care eu ~~n-am~~ nici cea mai vagă idee, dar nu-mi spui măcar unde cuvînt despre ceea ce te frâmîntă. E ca și cum m-ai contesta pe mine însăși. Găsești acum că nu mai pot avea incredere în mine?

Emil protestă moale. Dar Gina continuă:

- Stiu că vrei să-mi spui ceva. Simt asta. Dar de ce n-o faci?

Emil simte că poziția sa e falsă față de Gina. Trebuie să discute odată deschis.

- Draga mea, e ~~nu~~mai greșeala mea că m-am izolat de tine. Ar fi trebuit să te fac să mă cunoști pe mine cel adevărat. Acum poate ai înțelegere mai ușor chinul care mă macină. Am ajuns la un punct de unde nu mai pot vedea ~~hici~~ un drum către viitor. De astă sătătăt de posomorit în ultima vreme.

Gina îl întrerupse.

- Dar piesa ta? ~~de ce nu~~?

Emil simte că e necesară o explicatie amănuntită chiar dacă ea nu va înțelege. Era de datoria sa să nu nesocotească nimic din şansele de a comunica cu ea.

Dar se simte atât de sfîșiat sufletește în dimineața a ceea cea însoțit își dădea seama că nu va putea susține o discuție nouă despre lucruri ce-i deveniseră însăși de apăsătoare. Lipsa oricărui speranță, a oricărui perspectivă îl apăsa îngrozitor. De cînd aflase despre plecarea lui Paul, Goma în occident se simteă îngrozitor de singur. Apariția acelui om pe care nici nu-l văzuse vreodată măcar însemnase pentru el o trezire a conștiinței ce se pierduse de la un timp în lipsa oricărui sprijin cît de mic. Iar stirea brutală că acel om care ~~însemna~~ ^{pleacă în exil} pentru cei asemenei lui, regăsirea demnității, îl lăsase într-o incertitudine și într-o solitudine însăși de sine.

Ei spuse Ginei:

- Draga mea, pentru mine, în noianul acesta de întârziere care mă asaltează, un lucru a devenit impede. O căvieră literară este imposibil de conceput în această țară. Felul în care gîndesc eu noțiunea de literatură nu se asemănă cu cel în care o gîndesc „scriptor”

rii" ce mimează că fac literatură ori artă. O simt, mereu. Nu mai pot suporta mediul acesta. Văd critici sau scriitori care ar trebui să fie ei în locul meu pentru că nu au cu literatura sau cu asta vre un raport. Văd ~~numai~~ studenți ~~cine~~ care se pregătesc și ei să mimeze că sunt preocupați de probleme pe care măcar nici nu le înțeleg. Dar nu le trece măcar prin minte că s-ar putea apuca de o serie în societate. Au conștiința că partă pentru ei nici nu există posibilitatea aceasta. Si nici nu este de mirare de vreme ce provin din familii unde problema nu ~~să~~ pus altfel niciodată. Se duc în facultăți, învață pe dinafără fără nici un fel de pătrundere liste de opere pe care nu le înțeleg și nu le vor înțelege niciodată și reușesc astfel să ocupe funcții plătite bine unde se vor acupa cu probleme de literatură ~~asa cum cizmarul se ocupă cu problemele cizmăritului.~~ Vor comenta apoi serios drame de care n-ar fi niciodată capabili să le trăiască. Iar în mijlocul acestei imposturi literare și artistice, talentul adevărat, culmea, este respins, căci nu se asemănă de loc cu cei care dau tipul artistului și intelectualului. E o situație stranie și paradoxală. Dar e mai ales grozăscă. Asta este ceea ce o societate bolnavă oferă tinerilor. Cu puritatea morală a tineretii, cu încredere în valorile morale, am considerat încă de multă vreme că ~~încearcă~~ să te afirmi într-o societate socialistă, într-o societate lipsită de libertate, unde nu poți avea libertatea de expresie, este o ~~z~~bodică ~~a~~ conștiinței. Si continuă să cred și astăzi mai mult ca oricând ~~la~~ acest lucru, în condițiile în care mi s-au dovedit clar, incompatibilitățile ~~cum~~ există între mine și această societate.

Emil își dădea seama că discuția aceasta despre lucruri care-l duruseră și în trecut, azi fi devinise de nesuportat. Apăsarea aceasta fi durea sufletul. Si își spunea în sinea sa că n-ar fi trebuit ca tocmai în acea zi să răscolească o rană nespus de dureroasă. Dar acum starea sa sufletească apăsătoare ce se hrănise ~~din~~ ^{din} rațiunamentele cunoscute, cerea ea însăși aceste gînduri ca pe ohrană.

- Draga mea, sentimentul meu este că mie, ~~mi~~ cum am avut nefericirea să mă nasc, sau poate fericirea, ~~mi~~ ar fi imposibil să trăiesc fericit în lumea aceasta ~~asa~~ cum este ea făcută. Lipsită de logică, de ideal, de perfectiune. Dar dacă fericirea mea oricum n-ar fi posibilă în lumea aceasta, în situația aceasta de dictat

lătră, de stranie deformatie a firescului vietii, însăși viața fmi este amenințată, ca o plantă care cade pe un perete de sticlă sau de otel. Pentru că ~~lumea~~^{viata} aceasta, în România a încetat să mai fie ceva firesc. E grotească.

Aș vrea să mă înțelegi foarte bine iubit-o. Sunt unii oameni care nu pot trăi fără libertate. Pentru care libertatea înseamnă însăși oxigenul pe care trebuie să-l respire. Aceșto^y oameni nu le poți oferi nimic care să fie ~~mai~~ de preț decât libertatea. Pentru că ~~eu~~ dispre-~~t~~uies~~t~~ banii, pozițiile sociale. Pentru ei totul înseamnă ~~nu~~ posibilitatea de-a-si desfășura personalitatea. Si mediul în care această personalitate poate fi desfășurată este tocmai lumea aceasta liberă. Poate că eu în alte condiții m-aș fi dedicat altor lucruri, artă, estetică etc. Dar în condițiile acestea nu pot face altceva decât să-mi cuceresc propria-mi libertate. Nu am de alea. Si e bine că libertatea aceasta mai există încă în țări unde este respectată. Aceasta este drumul vietii mele. Acum se întimplă în viața mea tocmai ceea ce trebuia să se întâmple. Nimic n-am obținut pînă acum cu ușurință. Pentru tot ceea ce mi-am apropiat a trebuit să lupt îndelung~~u~~. Unii oameni, puși în situația astă a mea și fac un punct de nobilă din acest fapt. Eu nu. Înțeleg prea bine că în esență firii omenești este acea dorință de a primi, ca și cum i s-ar cuveni, lucruri pentru care să nu facă nici un efort. (Imi dau seama că nu am nici măcar ușurință de a exprima ceea ce doresc.)

De fapt s-ar putea să depindă de fiecare om în parte. ■

Mie însă, dacă fmi doresc un lucru prea mult timp pînă să-l am, ori dacă lupt prea mult pentru el, nu-mi mai produce nici o placere.

Vorbindu-i astfel Ginei, Emil avea sentimentul ~~nu~~ ~~întîi~~ ~~ai~~ unei sfîrseli immense, al unei dezamăgiri sfîsietoare. Numai faptul că repetase aceste lucruri de atît ori și nu-i mai dădea voie să mai nuanteze expresia. I se păreau lucrurile acestea atît de clare încît nu mai teă concepe ca Gina să nu le cunoască și ea la fel de ne. Apoi trăi un straniu sentiment de frică. O frică pe care nu și-o putea justifica. Si frica aceasta nelămurită care o simtea, făcea încetul cu încetul să crească în el o revoltă surdă împotriva a tot ce se afla în jurul său.

Gina văzîndu-l nu-și putu înfrîna o expresie de spămă. Il întrebă:

- Emil, ce e cu tine?!

El continuă cu vocea mai amară gata să izbucnească în plus.

- Acel lucru de nimic care îți lipsește nu este tocmai un fleac. Este libertatea. Dacă ar exista libertate, nimeni nu s-ar mai gîndi să plece aşa cum nu se gîndeau înainte de război. Dar omul are nevoie de libertate, chiar fără să-și dea seama. Pentru că altfel își organizează viața cînd are conștiința că ceea ce face este durabil și altfel trăiește atunci cînd știe că ceea ce are astăzi, poate să-i fie luat. Tot traiul său este atunci un previzorat. Omul se limitează la a-i fi lui bine în ziua respectivă. Simțul patriotic dispare. Omul nemai avînd ce să apere nici nu ~~mai~~ va lupta pentru niște vorbe goale. Căci în fond ce înseamnă patriotismul. Cred că este tocmai iubirea față de grupul unde omul capătă identitate, unde cîtorește. Omul are pasiunea de a clădi dar nu pentru cineva abstract ei pentru el și pentru cei pe care îi iubeste. Aceasta este forma sub care se manifestă patriotismul.

Ajunsese acun să plîngă în hohote. Simțea cum furia îl copleșeste cu totul. Gina era acum însăjumită:

- Emil, ce e cu tine?! Ce s-a întâmplat?

Emil își spuse că trebuie să se stăpînească. Dar ceva îl împingea să vorbească înainte. I se părea că aducând o acuzație enormă, cuiva anonim, ar putea scăpa de starea aceea să s-ar putea liniști:

- Dragă mea îți mărturisesc că nu mai știu ce am de făcut. Ceea ce știu clar este faptul că sunt sfîrșit pentru țara aceasta. Să trebuie să fac ceva. Trebuie!

Trebuie! Trebuie! E un loc unde nu mai pot trăi. Pentru că nu mai pot suporta această tacere, această lașitate, această complacere într-o situație degradantă, nedemnă. Nu mai pot sporta mai ales această atitudine de persecuție față de adevăr și de purtătorii săi, de slujitorii săi. Fiecare om individual luat, este purtătorul adevărului general.

Gîndirea sa cunoște acest adevăr în mod precis. Dar ceea ce nu poate face majoritatea oamenilor este să se pună în slujba acestui adevăr, să ~~fie~~ face slujitorul acestuia. Se spune atunci că acel om nu este consecvent cu sine însuși. De fapt el nu este consecvent adevărului absolut care a răsărit și în el odată cu nașterea sa, ca în crîșicare. Acest om de ~~despre~~ exilului.ro teori se spune că se mistifică, sau că n-are caracter, este numai un om slab. Adică lipsit de tăria de a crede

în acest adevăr universal și de a-l urma în consecință. Această tărie este singura noblete autentică a ființei umane. Această tărie înseamnă pe planul vieții practice „a optă”. Si această opțiune atrage după sine o întreagă trenă de nefericiri și privațiuni. Dar cu cînt rulul Trebuie să mai văd în jurul meu triumfind și acest adevăr. Trebuie! Trebuie! Am nevoie ca această suferință a mea pentru adevăr să se potolească un timp. Am nevoie de puțină liniste.

Incepuse să tremure. Simțea cum o furie nemaiavută pînă atunci ce se alimenta din deznădejdea sufletului sănătății îngrepta glasul. Se lăsă pe vine și începu să plingă cu scurte iernituri.

Gina însășimîntată nu știa ce să facă și-l îmbrățișase și cu ochii însășimîntați voia să-i dea un ajutor. Dar Emil rămase așa un timp îndelungat și chiar după ce își reveni din această criză de nervi, nu vorbi încă multă vreme. Si în tot acest timp Gina îl privi cu ochii măriți de spaimă.

- Emil, ce e cu tine?! Ce s-a întîmplat?

Emil se simțea acum sfîrșit. O oboseală mare îi cuprinse și mintea și trupul și simțea nevoia să doarmă. Îi era rușine acum de ceea ce se petrecuse cu el. Într-un tîrziu spuse cu vocea ostenită:

- Imi pare rău. Nu m-am mai putut stăpîni. De la un timp apăsarea aceasta din suflet trebuia să răbufnească. Ah, nu ști ce îngrozitor este să trăiești mereu pe un fond de așteptare și de deznădejde. Ce înseamnă viața care nu-ți aduce nici o satisfacție! Pentru că este matematic că viața așa cum este ea în România și cred că în toate țările comuniste, să nu-ți poată aduce vreo satisfacție atunci cînd ai o minte și un suflet organizate ca ale mele. Sînt atît de obosit! Atît de obosit! Dacă aș putea pleca! Trebuie! Este o chestiune de viață și de moarte. Ori plec din această pușcărie, ori înebuiesc. Nu mai am măcar energia și care o aveam înainte. Si din zi în zi această energie se pierde mereu.

Gina tăcea încă însășimîntată de cele petrecute.

Emil abea atunci simți cum brațul stîng nu se mai mișca. Rămase stupefiat. Încercă cîteva mișcări cu mâna dar parcă impulsurile de la creer treceau printr-o pîclă și ajungeau tîrziu în mușchi și incomplete. www.arnivaexilului.ro Ii spuse Ginei:

- Așa se întîmplă totdeauna. Nu mă mir. Atîția nervi

atâtă săpărare, era de așteptat să se întâmple și asta.

Toată ziua apoi fu mereu preocupat de această criză ce-i produsese paralizia aceasta. Se întreba dacă este trecătoare sau poate definitivă. Si sentimentul unei mari insigurări, al unei descurajări iremediabile fi persistă în suflet întreaga zi.

.-§-.

In ziua aceea discutără pînă în detaliî hotărîrea a ceasta. Dar în zilele următoare Emil o convinse că este bine să încerce să părăsească țara prin mijloace legale. Deși ea se îndoia de necesitatea acestei încercări acceptă.

Emil căută în acele zile să-și procure textul decretului care reglementa problema emigrărilor, dar nu reușî decît să „fie lucruri vagi. Acest text era cu desăvîrsire trecut sub tacere. Tot ceea ce putu afla fură câteva indicații de la cei care înaintaseră ei însiși aceste cereri.

Se hotărî să se prezinte la serviciul de pasapoarte și începînd de atunci să se orienteze în funcție de fm. prejurări. Deasemenea hotărîră ca mai întîi să încerce el pentru a avea o experiență față de ea. În plus.

Emil trăia de cîteva zile un sentiment straniu. Parcă căzuse undeva într-un puț de unde vocea sa nu mai putea fi auzită sa suprafață și deci nu putea cere ajutor nimeni care să-l ajute să iasă din situația aceasta disperată. Dar acum, cînd tot umblind începuse să obosească, acest sentiment devenise acut. Trecea acuji pe calea Târhevei, prin praful ridicat de autobuzele de transport în comun. Trecea printre garduri năruite și printre ziduri dărăpăname, scetejote, pătate de umezeală ori de noroi și încet, încet se desprinse din lumea reală și prinse a privi locurile încenjurătire parcă printr-un geam de sticlă ce-l supra de realitate. Zidurile acestea care îl încenjurau se ridicau parcă mereu, creșteau parcă într-un mod din ce în ce mai accelerat și sfîrșită prin a deveni nerezabil de finale. Obeseala, deprimarea făcea din el acum un semnambul care imbla parcă fără pic de conștiință de sine. Un geam de undeva de la etajul unei clădiri, un geam protejat de grării, se multiplică treptat și Emil avea acum sentimentul că toate acele geamuri de dinădîri pe care le ptivea cu groază erau încadrăte de gratii. Drumul său se încrucisă cu cel al unor milițieni care-l priviră într-un mod ciudat. Si atunci pentru prima oară Emil avu sentimentul de prizonierat, de închisoare gigantică care area țara întreagă. Iar el în acest penitenciar uriaș parcă se pierduse de tot într-o lume de ocași ce uitaseră parcă că sunt totuși ocași. El vedea preocupăți de diferite acticități nestiutori de cele ce se întimpla cu ei. Si atunci avu parcă nevoie impericăsă să o ia la fugă încotro o vedeau cu ochii. Se trezi cînd în fuga sa dezordonată, se levise de o femeie ce-l ecăra acum. Vru inițial să se scuze apoi se trezi gîndind: „Ce rost ar avea? Si asa această femeie nu poate înțelegea limba mea.” Perni mai departe, dar de data aceasta își simțea înima complet ruptă. Nici o împăcare nu venea de undeva să-i mai aline această suferință confusă. Privea acum în jur și observa că ferestrele nu au grăti teate, că cei cu care se încrucisa în mersul său, nu erau totuși milițieni teți, dar ceea ce era ciudat era că deși această viziune se spulberase, efectul ei în sufletul său rămăsese același ca la început. Se gîndi că aceasta a fost adevărata revelație a sentimentului pe care-l intuise de atâtea ori pînă acum. Dar a bea acum acesta, din lumea abstractiilor, devanischiște dilului rotoare. Își spuse: „Sînd un ocaș! Sînt închis! Inchis!!!”

- Nu știu de când și cum mi-a intrat mie în cap că nea părat trebuie să mă comport numai după cedul ipotetic al unei societăți neapărat civilizate. De parcă dacă m-ăs duce în junglă și aș fi nevoie să am deaface cu niște sălbatici, ar trebui să mă potrăpa neapărat după principii morale absolute. Dar abea acum am revelația stupidității poziției mele. Când te găsești va ninge într-o junglă, ar fi penibil șicaraghios să te comportașă într-un saloan. Trebuie să supraviețuiesc. Nu adaptindu-mă, binențeles, dar ferindu-mă din calea fiarelor care îmi pun viața în pericol. În cînd aparțin lumii civilizate, ce ți rămîne de făcut? Să te interci printre ai tăi. În nesfîrșita mea delicatețe psihologică, sunt ridicol fiindu-mi jenă să-l tulbur pe ucigașul meu cu vreun gest prea brusc și inestetic. Când acesta îmi pregătesc moartea. Draga mea, lumea aceasta a luat numai aparente forme de civilizație. În realitate ea a rămas în urma civilizației adevărate cu mii de ani. Această lume s-a civilizat numai la suprafață, pentru că și-a dat seamă că această nouă mască îi rențează. Dar în realitate ea nu face altceva decât să-și rînzească de bietile găinilor civilizație care vin și complet neajutorate bîfiguie cîte ceva despre legalitate, despre civilizație și despre omenie. Uită-te în jurul tău! Uite ce lume stranie! Uite gegea călcată în picioare! Uite demnitatea umană nesocotită, uite adevărată civilizație batjocorită ca slăbiciune. Crezi că este numai un fenomen de suprafață? Nu drăga mea. Este tocmai ceea ce eu stiu de mult și nu voiam să recunosc. Este adîncă sălbăticie a unui popor care a uitat sau n-a știut niciodată să-și respecte pe cei care au luptat în numele său. Gîndește-re numai la Paul Goma care a încercat să ridice conștiința acestui popor din mizeria în care se găsea. Uite-te la ceea ce s-a întimplat cu el și vei vedea dacă mai merită să crezi într-o salvare colectivă. A fost redus la calitatea și gabaritul ujui galan. A fost un izolat care a părut din această cauză penibil. Uită-te la țara astă care l-a scuipat ca pe o măsea stricată. Ei bine această țară, în stadiul în care ea se găsește, nu-l merită. Si a acționat în consecință prin reprezentanții ei firești. Pentru că într-o țară unde este posibilă o astfel de dictatură, n-ai să-mi poți spune că ceva nu e putred în conștiința acestui popor.

Cînd a doua zi, Emil ajunse acolo, erau adunate mai mult de treizeci de persoane. Cineva văzindu că ezită îl întrevede dacă a venit să intre la „comisie”. Emil fi răspunse că da și fu invitat să se înscrive pe o listă care se făcuse adhoc. Era al treizeci și patrulea.

Emil se trase ~~în~~ intr-un colț și prinse să urmărească fizionomiile celor prezenți. Erau acolo cam jumătate femei care fuseseră lăsate să stea jos pe o bancă lungă de lemn, cum numai în tribuna ~~ale~~ vechi mai poti găsi. Pe fețele lor Emil putea citii cu usurință o stare de îngrijorare și nervozitate. Cîțiva bărbati se plimbau în continuu prin lungul și întunecosul hol. După felul cum erau îmbrăcați, majoritatea celor de acolo, Emil și dădu seama că aceștia aveau rude în accident și doreau să plece la ele.

După vreo jumătate de oră de la venirea sa, o secretară veni să deschidă ușa camerei unde trebuia să intre comisia. După alte cîteva minute, vrezece persoane intrără înăuntru după care ușa se închise din nou. Nu aruncaseră nici un fel de priviri celor care asteptau în hol.

Incepură să intre primii. Nu stăteau mai mult de trei, patru minute, după care ieșeau cu o expresie de nemultumire și dezamăgire. Ca la un examen la facultate ceilalți se repezeau la și-l întrebau ce-a făcut, iar răspunsul era invariabil:

- Mi-a spus să aștept rezultatul acasă. Dar aștept deja de un an. Cît să mai aștept?

Lui Emil fi veni rîndul după aproximativ o oră. Cînd intră înăuntru observă că asa zisa cameră era de fapt un fel de sală de sedințe, cu o masă lungă în formă de L, la care acum stăteau asezați membrii comisiei care ~~se~~ i examinează pe cei ce depuseseră cereri de plecare definitivă. Privirile acestora erau fixate asupra sa un un aer sever, de nemultumire care pe loc îl făcu pe Emil să simtă o enervare scurtă, ca o zvîcniere a singelui.

Cineva din comisie fi făcu un semn care însemna să ia loc. Apoi același fi întrebă numele și porni să-l caute printr-un teanc de fișe ce se aflau înaintea sa. Cînd în sfîrsit găsi ceva, se opri din căutat și fi aruncă lui Emil o privire foarte atentă ca și cînd acum l-ar fi văzut pentru întâia oară. Il întreba în sfîrsit

- Ia spune dom'ne. Unde vrei să pleci?

Pe Emil făl surprinse neplăcut ostilitatea întrebării și felul ostentativ ironic în care fusese rostită.

- În S.U.A.

Bărbatul dădu din cap într-un mod ironie si continuă:

- Si ce să faci acolo?

Emil fu puțin descumpărăt de felul cum se desfășura con vorbirea. Dădu un răspuns în aceeași ton.

- Să trăiesc.

Interlocutorului său îi trecu o umbră de surîs pe față.

- Dar ce, aici nu trăiești? Aici mori? Esti condamnat la moarte?

Emil își dădu imediat seama că cel ce-l interoga astfel, urmarea să-l provoace. Își propuse să fie calm și să nu le dea ocazia să-l batjocorească. Dar fără să vrea, tîmpilele fi zvîcniră și cu un ton aparent cîlindră răspunse printr-o întrebare:

- Nu, nu sănt condamnat la moarte. Dar nu stiu cum să răspund la întrebările astea. Sînt puțin descumpărăt. Ca să vă pot răspunde în deplină cunoștință de cauză și vrea să stiu mai întîi ce rol are comisia aceasta.

Riposta aceasta a lui fi nemultumii vădit pe cei ce-l priveau, căci pornită întrebări din toate părțile, trecîndu-se peste disciplina obișnuită. Lui Emile fi părăsu că a intrat în mijlocul unui tribunal închizitorial.

→ Uite despe ce e vorba aici. Noi vrem să discutăm cu dumneata, să vedem ce te-a determinat pe dumneata să vrei să pleci din România. Ce nevoi ai, ce nemultimiiri. Nu cred că noi nu săntem în măsură să-ti rezolvăm vreodată problema dumitale.

Emil fi răspunse imediat:

- Eu sănt convins că nu-mi puteti rezolva mie problema care mă determină să plec. Dar pentru că acesta este scopul comisiei, consider că nu mai are nici un rost să stăruï aici. Nu doresc nici un fel de lucru pe care să-l cer de la dumneavoastră. Ceea ce vreau este să mi se dea pasaportul cu care să pot părăsi definitiv țara. În sensul asta puteti să-mi fiti de folos și nu altfel.

Se făcu puțin timp liniște și cei de fată se priviră între ei. Apoi cel ce părea a fi purtătorul de cu-vînt al acestei discuții, fi întrevă:

- Totuși, Ce nu putem noi să-ți dăm?! Dacă nu ne spui, noi nici să pleci n-o să-ți dăm drumul.

Emil simțea să începe să-si iasă din fire:

- Vedetă, tocmai de aceea vreau să plec. Pentru că aici nu am libertatea de a fi eu însumi. Se găseste mereu cineva care să-mi conteste mie libertatea, dreptul la libertate. Vreau să plec într-o țară unde să am libertatea să călătoresc cînd vreau eu și nu cînd vrea o comisie de cîte prezece persoane. Care nu vrea niciodată.

- Ce-ți trebuie dumitale domnule să călătoresc! Ai văzut dumneata totă țara asta ca să fie nevoie să călătoresc în lume?

Emil își dădea seama că orice explicație este zădarnică dar nu se mai putea stăpini să nu le adreseze o sfidare acestor capete reduse care puneau pe tarabă și se tocmeau cu libertatea lui.

Cel care părea președintele acelei comisii, fi spuse:

- Dar mi se pare că dumneata ai și primit acasă o negație. Nu ți s-a spus clar că nu ți se aprobă cererea de plecare definitivă? De ce mai stăruia? Prin stăruința dumitale încalcă legea care a hotărît deja în cazul dumitașe.

Emil rămasse fără grai. Știa că nu se putea aștepta să poată discuta cu cine stie ce spirite superioare, dar că va avea de comunicat la un nivel atât de jos, nu se așteptase. Auzind felul în care se puneau problemele în cercul acela de oameni, avea sentimentul straniu că se găseste într-o lume cu o altă anatomie decât să. O lume cu care nu era posibilă nici o comunicare. Avu sentimentul unei prăbușiri sufletești, al unei singurătăți implacabile și irevocabile.

Se ausi tetuși spunind:

- Deci cazul meu e judecat, dinainte ca eu să fi spus ce aveam de spus?

Președintele era plătit de către.

- Mă rog, spune ce ai de spus și să terminăm. Uite, dumneata au trecut deja cinci minute. Mai avem și alții pe care trebuie să-i rezolvăm." Si zîmbi.

Emil simțea că dacă nu se va stăpini va face un lucru mai văzuse „comisia” aceasta. Spuse repede printre dinți:

- Nu vreau decât un lucru. Un pașaport. Si asta repede de tot. Mi-a devenit imposibil să mai supere ca

meni ca dumneata să-mi drămuiască mie libertatea. Apoi spre ceilalți. Sau ca dumneata, sau ca dumneata, sau ca dumneata... și cum nimeni nu mai spunea nimic: M-am săturat de țara aceasta, de regimul acesta care mă va face să-mi pierd mintile.

Se făcu un moment de tăcere. Toți cei prezenti îl priveau pe Emil ca pe o arătare din altă lume. Emil înțelegea stupefactia care fi cuprinsese auzind cele spuse de el și-i părea bine că a reusit să-i socheze. Iși spunea împărtășea sa că mai trebuie să existe și cineva care să le spună în față cît sănt de ticăloși.

Cel care purtase discuția pînă acum se uită la cea și ~~cineva~~^{cineva} Emil că vrea să pună capăt discuției, dar acesta continua:

- Dumneata crezi că abordînd atitudinea asta vei reuși să pleci din România? Eu îți spun că nu cred. Cel mult vei fi internat poate într-un spital de nebuni. Dumneata văd că ești un înrăit împotriva regimului nostru.

Emil fi reteză vorba:

- Sînt înrăit împotriva nedreptății din partea oricui ar veni ea.

- Dar ce te-a determinat pe dumneata în viața asta a dumitale să urăsti atât de mult această societate nouă pe care noi o construim.

Emil răbufni cu un elan deosebit:

- Vreți să cunoașteți motivele pentru care eu neg această societate pe care eu o punesc neumană? E o lungă explicație pe care nu este cazul să-o fac. Dar vă pot spune că de mic am sesizat, că un aparat de înaltă sensibilitate, profunda nedreptate a acestui regim de dictatură care nu face altceva decât să distrugă pe toate cele acele trăsăruri umane care singure fac mîndria persoanei.

Emil își dădea seama că vorbele sale nu găsesc nici un fel de ecou în mintile și sufletele celor care-l adorau cu o nemaipomenită stupefactie întipărită pe chipuri. Si în iuresul acesta al demonstrației sale Emil voia acum să le aducă o acuzație fătășă, lor personal, care să poată fi înțeleasă și simțită de acești. Continuă cu vocea putin scăzută:

- Văd după privirile dumneavoastră că pretentia mea de a mă declara nemultumit de o stare de lucru care vi se pare dumneavoastră bună, vă pare o nemaipomenită

impertinentă. Pentru că cei care sănteti adunați aici și care consimțiți să faceți oficial de gardieni pentru sufletele care vor să se smulgă acestei dictaturi, nu puteți fi prin definiție decât niște oameni de rînd de la care eu nu aştept nici un fel de înțelegere. Nu urmăresc acum decât să vă sfidez, să vă spun în față cît prețuiți în ochii mei. Faptul că mi-ați trimis această negație nu înseamnă că aplicați legea, ci că așa cum de e de trunchiată, o încălcăți și mai tare.

Stupefactie fu ceea ce se asternu pe chipurile celor care nu se așteptau la un atac atât de fără violentă.

O secretară fneetă să mai scrie și se holba la Emil.

Emil știa că într-o țară occidentală acea situație ar un substantial motiv de stupoare pentru opinia publică și de scandal pentru presă și organizatiile juristilor, dar într-o țară ca România lipsită de tradiție juridică, acest lucru pare cît se poate de firesc. Si cu toate asta, este o dovedă mai mult decât grăitoare, uimitoare, de felul în care în România se încalcă legea deliberat. Nu se spune în țările occidentului civilizat că legea este respectată totdeauna. Si acolo sunt oameni, și acesta este mereu un motiv de imperfectiune în aplicarea principiilor juridice absolute. Dar acolo ceea ce nu se admite, este încălcarea oficială a legii, ceea ce ar însemna să se anuleze principiul absolut juridic. Stia că aici, în această carentă de conștiință națională, se găsește motivul care face ca astăzi atitia oameni să dorească să părăsească țara unde legă este încălcată oficial. Pentru că nu în primul rînd îl atrage pe acești români dorința de a profita de nivelul ridicat de trai al popoarelor occidentale, ci mult mai mult îl atrage esența acelei civilizații care nu este tehnica și știința ci moștenirea romană a dreptului. Acel principiu juridic absolut: „Pereat mundus, fiat justitia.

Emil știa că legislația este profund nedreaptă. Era încă un instrument de exploatare a unui popor închis într-o pușcărie mai mare, care era țara întreagă. Știa că lipsa unui articol în temeiul căruia să se acorde dreptul cetățenilor români să călăorească în străinătate nestingheriți, articol ce ar fi trebuit să se găsească cu necesitate în fruntea celorlalte drepturi considerate fundamentale, anulează de fapt toate drepturile consfințite de constituție. Această regretabilă lipsă răpește însăși libertatea persoanei și crea-

acel stigmat propriu ocnasilor, căci transformă țara într-o mare închisoare, punând pe cetățean la totală discreție și unui regim necontrazis de nimic.

Emil își dădu seama, după mimica celor dinaintea sa, că era privit cu spușă factie. Ii părea rău că nu se putuse să-~~ma~~ și dea drumul la protestul acesta despre care își dădea seama că era fără precedent. Niciodată nu se mai vorbise asa în încăperea aceasta de peste treizeci de ani. Cum tot începuse, se gîndi că nu mai are nici un rost să se ascundă căci nu va fi oricum arestat pe loc. Sî nu le va da ocazia să fie prinse. Continuă deci:

— Am declarat de nenumărate ori că această hotărîre este luată definitiv și trebuie privită de autoritățile din țară ca fiind irevocabilă. Nu admit din punct de vedere al personalității mele și din cel al judecăției absolute nici un fel de discuție aspră drepturilor mele de om. Consider că faptul că nu mi se aprobă cererea de plecare din țară este o încălcare a drepturilor omului și orice discuție asupra hotărîrii mele în mod firesc ar însemna din partea mea un compromis moral pe care nu sînt dispus să-l fac. Este de ajuns că am fost obligat de o procedură nelegală să-mi precizez notivele în scris, cînd aceste morive aș avea toate motivele să le păstreze pentru mine. Cu toate acestea am făcut-o. Dar acest lucru nu mi-a îmbunătățit situația. Poate că acest cam al meu să fie privit de unii ca fiind lipsit de importanță eu nu cred, deoarece el este nu singular ci reprezentativ, general. E mult de atât. E un principiu. Astfel imposibilitatea cetățeanului de a întoarce spațele acestui regim politic din țară plecînd din țară este o violență și este scopul urmărit de acest prizonierat. Eu știu că această interdicție face și ea parte din acel vast sistem de asuprîre a poporului, în numele unei ~~țări~~ care s-a dovedit falimentar. Căci este evident că pă treizeci de ani de conducere comunistă a țării și a vietii românilor în loc să se îmbunătățească, se înrăugează. Este aici o contradicție în esență. De ce să refuză oamenilor drepturile lor cele mai elementare dezvoltarea societății românești ar merge spre progres. Căci progresul a fost totdeauna realizat tocmai prin lărgirea libertăților cetățenesti. Dacă aceste drepturi sunt refuzate astfel poporului este dată înărtirea ~~țării~~ ~~xilului.ro~~ societatea românească se găsește astăzi într-un impasse conduserea crede că îl va depăși în acest fel.

teme de discutarea deschisă a problemelor reale ale societății și persistă într-o stare nefirească de falsificare a adevărului care nu va duce în mod sigur la nimic bun. Este ca și cind și ai fura singur căciuș.

Emil le înțelegea adinca stupefactie în fața acuzațiilor lui. De aici de zile aceste imitații de oamenii fusese să îndepăti cu o ideologie falsă, monstruoasă și gândirea lor devenise o a doua natură. Poate că nici ~~nu~~ car e singură clipă vreunul dintre cei ce se ~~găseau~~ acum în fața sa, nu se gândise că s-ar putea să se opună unei idei ce-i era dată deagata. În lunga lui zbatere în mijlocul acestei societăți bolnave, Emil se gândise de multe ori la aceste lucruri. Iși făcuse o lungă sceală. Gândindu-se la realitatea din jurul său, Emil vedea mereu unele dintre acele magazii vechi, unde de ani de zile dacea ~~vreți~~ cu acele magazii vechi, unde de ani de zile în absența stăpînilor s-a țesut păienjenis iar liliacii zboară nestinjeniți în întuneric, și cind deodată raza unei lanterne gonește întunericul scotind la iveală acuzările sobolanilor care fug speriați în toate părțile. Se putea vedea clar, acum în urma acestor schimbări cum în absența libertății de ani de zile în țară ~~nu~~ să nu cuibărit, lipsa de considerație pentru demnitatea umană, pentru individualitate, pentru gândire liberă, pentru talent, pentru adevăr. Erau ~~scurți devoruri~~ din Emil știa că în efortul disperat pe care comuniștii îl fac pentru a ascunde discrepanța dintre ideologii și noțiunea de drepturi ale omului, ca valori umane universale acceptate, tot mai mult opinia publică internațională vedea, ca într-o luptă reprezentativă dintre bine și rău, incompatibilitatea dintre ideea de comunism și cea de progres al societății omenești. Era un lucru ~~lui~~. Si din această confruntare deschisă (care în unele țări libere a însemnat o adevărată trezire a conștiințelor ce începuseră, în uitare de sine, să cocheteză comunismul și cum copilul se joacă neștiutor de pericol cu un obuz căruia nu i s-a scos focosul), tot mai mult se relevă mobilurile obiective ascunse ce nu permit regimurilor comuniste să trăiască politicește în abstractie de răpirea violentă a libertății și a drepturilor cetățenilor.

Primul care se dezmetici fu cel despre care Emil spusese de la bun început că trebuie să ~~viuvesc în arhivele lui~~ - Va să zică din știa ne căti dumneata! Dum-

neata ne pari ca un dușman al reginului nostru! Si putem să discutăm altfel cu dumneata! Să nu cumva să ajungi la Canal cu ideile dumitale. Vedem că esti indoctrinat de politica americană care caută să denatureze adevărata esență a drepturilor omului.. Amploarea pe care a luat-o această manevră se datorează intereselor imperialiste care vor să trezesc și anumite forțe reacționare cum ești dumneata din țările de democrație populară. Si văd că această demagogie imperialistă a reușit în parte. Dar noi nu putem acum să facem cum vor americanii. Noi avem politica noastră și dumneata trebuie să ți seama de ea. Noi dimpotrivă trebuie să săprim aceste manifestări. Să să nu crezi că noi nu suntem în măsură să o facem!

Emil știa că nu va convinge pe nimeni. Știa că trebuie să se stăpânească, să nu se lase antrenat într-un protest de care se știa capabil. Dacă ar fi făcut-o, tot nu ar fi realizat ceva. Ar fi devenit și mult ciudat în ochii unor oameni care nu aveau posibilități minale și sufletești să-l înțeleagă. Știa că între cauzele existenției românești față de drepturile omului altele decât conflictul de interese, există una poate chiar mai hotărâtoare decât aceasta, de ordin psihologic. Știa că deși părea de necrezut, totuși se justifică, cum în singură, România nu s-a ridicat nimeni din sus și în sinul partidului, în apărarea acestor drepturi umane. Emil se întrebă de multe ori cum ar putea să își prezice omul ca personalitate, ca Eu, acele ființe al căror rol se limitează la a se scula în picioare și a aplauda atunci când șeful lor face semn, și la a constitui decorul pentru o piesă cu care n-au alt raport? Știa de aceea să vadă în promovarea în România în această funcție a unor asemenea oameni, efectul unui îndelung proces de selecție (pe care trebuia să o numește învers în raport cu linia progresului), în direcția promovării unor oameni care să nu simtă în nici un fel nevoie, caracteristică omului, de a-și pune în lumină personalitatea. Cu alte cuvinte, în această situație trebuia să văză înălțarea cu consecvență a tuturor celor care în jurul sefului statului ar fi prezentat simptome ale maladii personalității. Ori dacă înțelegea prin neținerea omului, ființă care prin calitățile sale spirituale să răspundă mai mult de pe treapta nevoilor sătmărenilor, gîndind existența ca fiind mai mult cea din domeniul teoretului și având astfel cu atât mai mult pe plan

cial, necesitatea de a-și ocroti libera manifestare a personalității, înțelegând că nu cu astfel de finte avea deaface în conducerea partidului comunist român. Era evidentă dacă nu avea deaface cu oameni, în înțelesul acesta mai adinc al cuvântului, prin ce de neconcepțut contradicție ar fi așteptă de aici înțelegere pentru problema drepturilor omului? Emil era mai mult decât pessimist. Pentru ca această simpatie să fie posibilă ar fi fost și mai întîi nevoie ca acestia să fi avut nevoie ei însăși de drepturile acestea fundamentale ale omului. Din nevoia aceasta ar fi decurs acea suferință în fața nesocotirii lor și din această suferință s-ar fi desprins demonul polemicii cu toți cei care le nesocotesc. Dar aşa?

Acum însă, în fața acestei atitudini apăse, Emil simțea nevoia să vorbească. Să acuze. Cu cît fișă spunea mai mult că trebuie să tacă, cu atât se simțea parcă mai îndemnat să aducă o acuzație uriașă acestui sistem comunis care condamnase un peper întreg. Se trezi deci Vorbind:

— Să nu vă mirați nicidcum, conducerea de stat, văzând această nouă încercare de evadare din ideologia impusă cu forță în țară. Ci să cauți să înțeleagă cauzele care au generat-o. Să nu se mire că eu am cerut emigrarea în S.U.A., ci să vadă în asta în primul rînd încercarea disperată a unei personalități de a-și găsi mediul potrivit realizării sale. Să nu se mire îărăși că astăzi S.U.A. este o țară atât de dezvoltată din toate punctele de vedere. Ea niciodată nu și-a declarat eroiiștiștintei sau artei. Să înțeleagă că dacă duce luptă împotriva dezvoltării economice, România nu va ajunge niciodată la rezultatul dorit decât dacă fișă va respecta inteligențele. Prin ce contradicție de neimaginat fișă închipuie statul român că vă măsoara decalajul acesta de civilizație — dacă și-o închipuie sincer —, prigonindu-și cetățenii care prin agităturile lor fac dovedire credinței în idei, luri care au făcut dintotdeauna mîndria persoanei umane?

Președintele fi septi ceva la ureche celui de la securitate. Emil sesiză. Apoi președintele îl întrebă cum fata schimbă.

— Uite, dom'ne. Noi vrem să ne spui și nouă acum, între oameni, cum de ai ajuns dumneata să gîndești astfel. Nu vei păti nimic pentru asta. Dar să ne verbești cu teată sinceritatea.

Emil fișă dădu seama că acestia îl calificaseră periculose și acum îl întindeau o cursă. Dar el știa

cum că în douăzeci și patru de ore va fi pe mare. Le răspunse răspicat ridicînd capul:

- Ei bine, dacă am ajuns să gîndesc astfel se datorează faptului că în mod cu totul întîmplător m-am născut cu Geva cu care dumneaveastră nu v-ați născut. Si în acel ceva stă teată diferență dintre mine și dumneavastră. Dacă vreti, dintre bine și rău. Dar nu despre asta v-am vorbit, căci nici n-ați înțelege, ci despre altfel de lucruri. Despre condițiile materiale care m-au determinat să fiu așa. Adică suspect din punctul de vedere al dumneaveastră. Între acel ceva care mi-a fost dăruit de soartă la naștere și între această societate nu a fost niciodată posibilă o înțelegere. Ar fi însemnat să renunț la ceva ce iubeam, la toate acele calități care au făcut dintotdeauna mîndria persoanei umane, demnitatea sa, curajul civic, dorința de mai bine. Pentru că niciodată poporul acesta nu s-a temut de stăpînire mai mult ca acum. Am crescut de mic în atmosferă de temeri ce domnea în propria-mi casă ca în întreaga societate. Părintii de câte ori plecam la școală, știindu-mi firesc care nu răbdă prefăcătoria îmi strângând atenția să nu spun ceva care le-ar fi primejdijuit viață. De câte ori nu i-am spus pe cei din jurul meu spunînd: "Așa e, e rău dar ce să faci? Parcă are curaj cineva."

N2

Da. Ori, condiția morală ideală a omului este aceea de a nu face niciodată nimic contrar convingerilor sale. Si după cum ne demonstrează cruda realitate înconjurătoare lucrul acesta nu se face decât cu jertfe. Si cîte dintre noi au tăria morală să se jertfească? Pentru că omul ține la sănătatea și integritatea corporală, la avutul și la viața sa. Ori atunci acestea i-ar fi amenințate. De aceea s-a creat o lume de mimi în jur. Da, de mimi. Toti mimează. Mimează că sunt convinsii de doctrina marxistă, mimează că sunt comuniști cu trup și suflet, mimează că sunt uluiți de personalitatea ~~statului~~ și mimind astfel își păstrează prin minciună locul în această societate rănită. Atmosfera aceasta s-a răsfrînt asupra sufletului meu încă din copilărie cînd mereu îmi vedeam părintii apăsatî de o continuă temă. O teamă a cărei cauze eu nu le puteam înțelege atunci dar care m-au traumatizat. A urmat învăță^{mărturie} de stat. Aceasta a fost gratuit, se spune mereu cu exces. Mi s-a larg poarta oricărei școli pentru a intra, dar ceea ce care ar fi trebuit să ies mi-a rămas cu brutalitate închisă. Este o realitate pe care acum am înțeles-o atât

bineviata mea de elev și mai tîrziu de student a fost o continuă zbatere într-un mediu pe care de la început mi l-am simțit ostil. Pentru că totul mi s-a dat gratuit de către stat, mi s-a cerut în schimb conștiința. Si poate că nu ar fi fost greu să mi se smulgă la aceea vîrstă fragedă, cînd ochii privirii lăuntrice nu apucăse-ră să se deschidă deplin, dacă violența ideologică ce se exercita în școală asupra copiilor, nu s-ar fi lovit la mine de o structură sufletească cu mult mai solidă decît a celorlalți de vîrsta mea. Apele viata aceasta a mea a fost o continuă și halucinantă căutare a acelui ceva ce simteam că-mi lipseste în lumea aceasta. Nu voi uita niciodată întîmplarea care mi-a pus în mînă o cărtulie jerpelită, cuprinzînd cîteva din dialogurile lui Platon. Nu vă fie teamă, cărtulia aceea nu apăruse în Editura de Stat, ci era cu mult mai veche, editată fiind de o editură burgheză. Se numea acea editură, Cultura Națională - ce nume simbolic! (Dar fără îndoială că denumirea nu era decît o manevră burgheză pentru a arunca cu praf în ochii poporului.) Dar în sfîrșit nu vreau să vorbesc prea mult despre asta, nefiind deloc sigur că dumneavoastră ve-ți fi citit-o. Cert este că pentru mine acesta a fost momentul declanșării conflictului meu cu școala, conflict care aparent m-a pierdut, dar care în realitate m-a salvat. V-o spun pentru a vă arăta că formația mea spirituală nu este marxistă dar vine în contradicție fraglantă cu marxismul. Pentru că mie, ca ființă gînditoare, nimeni nu-mi poate interzice să am concepțiile mele despre lumea în care m-am născut și trăiesc. Nu cred că mai apare acum de mirare faptul că în astfel de condiții culoarea mea sufletească, n-a plăcut mult profesorilor mei. Cu toate acestea am avut mîndria de a nu accepta ca cineva să-mi interzică mie, ființă gînditoare, să am concepțiile mele despre lume și viață. Nu, nu este vina nimăului în ce privește direcția educației mele. Slavă Domnului, profesorii și-au dat toată silință să-mi mutileze sufletul. Mi s-a reproșat neîncetat gustul meu pentru libertate, pentru adevăr, tendința de neconformism, ca fiind ceva rău, demn de dispreț, de neadmis. Dar am învățat atunci și astăzi că știu atât de bine, că dacă tînărul nu găsește în jurul său un bun sfătuitor, un înțelept, un dascăl, poate oricând invece unul din cărti. Umbrele pe care eu le-am invocat și pe care le-am iubit mi-au vorbit despre www.arhivaexilului.ro deea de om, despre personalitate, despre demnitate,

despre adevăr și dreptate, despre simț moral, despre echitate, despre intransigență morală, și incetul cu incetul am fost cuprins de acea boală, de acel cancer al adevărului care nu mi-a mai dat voie să mă integrez într-o societate neiubitoare de adevăr.

Emil fă și simțea obrajui arzindu-i dar vocea fi devenită semeată, sfidătare, incrustată. Incheie:

- Ei bine iată de ce am luat hotărîrea de a pleca definitiv din România. Lipsă de patriotism? Nu, gestul

tragic al unei conștiințe pentru care cultura nu este o chestiune de formalitate, de diplomă ci esența spiritualității, singele care trebuie să circule în organismul intelectual și fără de care viața nu este posibilă. Nu cer decât să slujesc cu onestitate oriunde în directia principiilor umanismului, va fi nevoie de mine. Renunțând la apropierea de familie, renunțând la țara în care m-am născut, renunțând la locurile de care mă leagă atităa amintiri, nu plăcute dar revelații fundamentale ale sufletului meu. Locul unde am cunoscut prima iubire, unde m-am plimbat de atităa ori pe sub tei cu miroslul îmbătător, unde am luat cunoștință de moștenirea lăsată de reprezentanții spiritului românesc. ~~Am~~ hotărît definitiv să părăsesc România și să mă stabilesc într-o din țările care vor voi să-mi acorde dreptul de a trăi acolo.

Citeva clipe cei din comisie se uită la el fără să schiteze nici un gest. Cât timp verbise, nimeni nu și deslipise ochii de la el. Secretara se helbase mai tare ca toti, retinându-și privirile cînd la el cînd la ceilalți, parcă asteptă să se producă un lucru grozav.

Emil era atât de excitat de ieșirea sa încît auzi vecea președintelui că prin vătă, de la mare depărtare.

- Bine. Mergi dumneata acasă și așteaptă rezultatul acelu. Vei primi un răspuns.

Cînd ieșin afară, cineva îl întrebă: pe ce?

- De ce ați stat atât de mult?

Cineva care intrase după el ieși imediat. I se spuse să aștepte. Pentru Emil fu clar totul și-si urmă dr

Simțea numai o stare de încordare, parcă dusesese suspus unui soc. Iși spunea undeva în subconștiință că făcea bine că le aruncase în față teste cîte le gîndise el pînă atunci. Apele dintr-o dată îl cuprinse o imensă rugine. Fu gata să izbucnească în plîns de sentimentul ~~cumulat~~ al umilității. Ii părea un lucru mai mult decât

îngrozitor să fie nevoit să-și facă publice sentimentele în fața unor oameni care îl urau sau îl disprețuiau. Ii era acum ~~pusine~~ de ceea ce spusese. Acei oameni nu meritau înflăcărarea sa. Attitudinea firească în fața acestor nizerabili era cea de dispreț. Iși jură să nu mai ajungă niciodată în situația asta. Da, va rebunță definitiv la orice încercare de contact cu acești oameni care nu puteau înțelege nimic din attitudinea sa singulară.

Searele scăpădea puternic aruncând o lumină difuză care făcea să scăpăască parbrizele la mașini. Trecea prin dreptul Palatului Telefoanelor prin fimbulzeala de oameni care se scurgea pe trotuar. Fiecare dintre acești oameni își avea rostul lui cu totul deosebit de al ~~nostru~~ său. Pentru fiecare dintre acești oameni un gest făcut avea un scop imediat, o carte cumpărată era cumpărată pentru o viață, o nouă cunoștință însemna ceva și trebuia respectată. ~~E~~^{ea} singur era ~~cu~~ adevărat ~~să~~ ^{în} multimea aceea.. În ultimii cinci ani nu făcuse nimic pentru viitor, e singură dată nu-i trecuse prin cap măcar gîndul unei impacări cu această stare de lucruri din țară. Cum s-ar spune nu sădisești nimic și nu aveaști nimic de cules. Chiar în vremea în care viața ~~ne~~ duse pe căi care nu aveau nimic de afacere cu țelul ~~ștăru~~, nu văzusești în asta decât o amînare a ceea ce urma să facă. Si cu toate asta pînă acum nu întreprinsești nimic pentru a deveni ~~eg~~ însumi. Înscrierea în excursie la Viena însemnase primul pas spre aceasta. De multe ori convins că nu-mi va fi aprobată plecarea, considerasem gestul ~~nu~~ ca o formalitate, ca o formalizare a ~~mei~~ însușii la situația pe care ~~mi-o creaseră~~. Nu puteaști să încercă o trecere frauduloasă a frontierei fără să indeplinești și această încercare legală pînă la un punct. Iar acum fiind făcută și aceasta, barca rămînea singura posibilitate.

In timp ce trecea, prin fața universității primele intunecări ale amurgului începuseră să coboare asupra orașului. Voiaș să scap din aglomerația care se formase în dreptul stațiilor de autobuze. Coborî în pasajul subteran și ~~se~~ îndreptățispre spitalul Colțea la stația de autobuze. În Pasaj, o mulțime de pierde vară între care recunoșteai sau lichele de mahala sau lucrători de pe la construcții, rezematiile coloane, priveau provocator sau adresau chemări smecheresti femeilor. Bisnișari stăteau la mese în compania unor golani ^{www.arhivaexitului.ro} în blugi și cu mîini noduroase care se hîlizeau din spa-

tele geamurilor. Nu știu cum or fi acele femei pierdute ale altor popoare dar simt că în nici un caz nu vor fi semănind cu cele de ~~lumina~~^{pomana}. Caracteristica acestor golănci este aceea că majoritatea au servicii, dar sunt duse de mirajul procurării vreunei fuste sau vreunei perechi de pantaloni din occident și bat toată ziua bulevardul în speranța că vor agăta și ele într-o zi vre-un arab sau vre-un negru dintre studentii africani de la Regie. Aspectul acesta de depravare vulgară dă o impresie penibilă de exemă socială.

In stație cred că ~~mai~~ aștept Mai mult de o jumătate de oră pînă să vină mașina care și trebuia ~~mai~~^{eu}. Sute de oameni așteptau o dată cu ~~mai~~^{el} cu privirile pierdute în direcția de unde mașina trebuia să vină. Cînd în sfîrșit trecea vre-o mașină șoferul oprea cu mult după stație în așa fel încît de fiecare dată multimea pornea buluc, fiecare dintre cei din stație căutînd să nu rămînă pe jos. Femei tinere îmbrăcate de seară căutau să-și facă și el loc dar fără succes și renunțau apoi, aruncînd priviri demne și îneruntate în jur. În mașină aglomeratia era de nesuportat. Ca de obicei din pricina intereselor opuse ~~se~~ îscă și o ceartă. Cineva nu poate să coboare la stația dorită și a început să îmbrîncească în dreapta și în stînga. O voce izbucnî din multime, indignată:

- Dar uită-te, domnule, pe unde mergi, ce te împingi așa?

- Pentru că stai ca o nesimtită în drum! Nu vezi că vreau să cobor? Si cel ce vorbise continua să înainteze.

N-a coborît pînă la urmă decît la stația următoare, după ce și-a făcut cu greu loc prin multime. Cearta a mai continuat deci un timp. La piața Dorobanți ~~Emil~~ reușit să cobor și el.

~~Se~~ Borni agale pe stradă spre casă neinteresindu-~~se~~ nimic din tot ce îl înconjura. Avea sentimentul că nimic nu mai privește, că de data asta ruptura ~~mai~~^{că} cu ordinea socială firească este definitivă, completă. Sentimentului de liniste sufletească fi luă locul o nostalgie care îl izela complat de lumea exterioară. Acum resimțea obosalea discursului său. Iar în jur privea parcă numai cu sentimentul umui excursionosc la lucruri pe care nu le va mai vedea niciodată. Iși spuse:

- Sa consumat și ultimul act.

Când ajunse în casă, dintr-o dată sentimentul de liniște și de detasare pe care-l încercase în plimbarea aceasta, dispără. Numai faptul că după cele ce spuse se lăsemisese nu se întimplase nimic fiindcă ceva de nesuportat. Ar fi acceptat orice schimbare numai să nu mai fie nevoie să prelungească așteptarea aceasta fără sens. Să nu mai fie nevoie să depindă mereu de alții. De niște "alții" despre care niciodată nu știa nimic, de la care aștepta mereu o schimbare pentru viața sa care nu se mai producea.

Să abea intrat în casă avu neapărată nevoie să iasă din nou pe stradă. Simțea că odaia aceea îl apăsa parcă mai mult decât niciodată. Trăise atât de ani în ea încât ea devenise un fel de mormânt al celor mai înaripate viațe li dorințe neființante. Îi părea acum, odaia aceasta din cală fără de mică de neînțăptare. Odaia despre care crezuse că poartă în cel mai final grad urma personalității sale, pe care o simțise mereu un loc unde își putea regăsi linistea sufletească, fiindcă acum străină, stea pă, nică, lipsită de orice căldură. Ceva fi spunea în suflul său că nu mai poate rămâne acolo. Ceva se terminase în ființa sa. Era nevoie să înceapă altceva. Să pentru prima oară avu sentimentul că este posesorul unui capitol, al unei acumulări.

Faptul că bărcă și motorul, precum și toate celelalte ușile și ferestre pentru ea, erau acolo în dulapul acela, fiindcă un sentiment tonic, de încedere în sine. Iși spunea că pentru prima oară fusese în stare să ducă un lucru la bun sfîrșit. Să se felicite că acest lucru fusese tocmai pregătirea pentru marea evadare a vieții sale. Se găndi într-o clipă cu groză că acum în acel moment să ar fi putut că toate acestea să nu se găsească acolo. Prezența acelei bărci era pentru el însăși posibilitatea de mișcare de acțiune, de decizie. Iși spuse că trebuie să pornească numai dacă.

- Înăuntrul acela n-am fost căutat de milicii sau de securitate, deși ar fi putut să găsească lucruri ce i-ar fi interesat în cel mai final grad. Dar acum și milicia lucează după principii academice. Nu se răzbunează prin cap să găsească la un mecanic sau la un astfel de declasat tocmai un român. Dacă ar fi știut însă!... Dar acum fără îndeială că într-o zi două vor fi aici. Însă nu vor mai găsi pe nimenei.

- Draga mea, lucrurile astea le-am mai spus. Si nu e dată ci de nenumărate ori. Atât de de multe ori le-a spu pînă acum fîncit acum am sfîrșit prin a mă sătura de ele. Crede-mă simt nevoia ca după atftea verbe să mai fac și ceva. Nu știu dacă mă înțelegi. Stiu, uite... Toată lumea astă care se plimbă pe aici n-are habar de nimic. Pe nimeni su supără lucrurile care pe mine m-au adus în seamă aceasta pe malul acest de mare cu o barcă și cu un motor. Dar de la un timp nu mai pot să trăiesc atât de mereu în polemică cu cei din jur. Pentru că nu mai pot repetă la nesfîrșit aceleași adevăruri. Crede-mă draga mea că m-am gîndit bine la viata aceasta a mea. Eu bine dacă voi continua să trăiesc în această pușcărie, simt că tot ceea ce am "vut bun în mine se va preschimba în ceva cu desăvîrsire neschin și urît. În ceva atât de urît încit în scurt timp eu cel de astăzi nu voi mai exista. Si nu voi mai exista decărece mă voischimba atât de mult încit nu mî voi mai aduce aminte de mine cel de altădată. Nu voi mai ști chiar ceea ce a fost bun căci nu voi mai putea să deosebesc răul de bine. Draga mea, eu fug acum. Dar în fuga aceasta eu fîmi las aîflî ceea ce nu voi mă găsi niciodată. Imi las însăși generozitatea. Oriunde boajunge deprte de tara aceasta eu voi fi totdeaun un împuținat sufletește. Pentru că mai mult sau mai puțin fiecare duce o parte din țara sa cu sine. Dar și lasă ceva din sine acolo. Fuga aceasta a mea este o înfringere. Este o abdicație. Este o casitate pînă la urmă. Oricât aș căuta să-mi justific atitudinea de acum, simt totuși undeva că ceva nu este în regulă în sufletul meu. Am recurs la draga mea la această gest numai în ultimă instanță în momentul în care mi-am dat seama că nici o stabilitate întreioară nu mai este cu puțință dacă voi continua să stau aici. Poate să nu fiu atât de deborî dar cel puțin în momentul acesta simt la pămînt. În creerul meu este o furtună care pînă la pămînt orice certitudini, orice fel de credințe care odinioară credeam că nu mă vor lăsa niciodată că ajung ceea ce am ajuns acum. Sînt bolnav draga mea, simt bolnav de tot. Sînt bătut de vînt. Si nu mai pot fi eu însuși atâtă vreme că nu voi avea o perioadă de liniste în care să mă refac. Vreau să trece, apă astă întinsă și cînd vom ajunge în partea cealaltă să ne fi purificat de zgura astă ce nici s-a asternut pe creer și în suflet.

Rămaseră un moment tăcuți, privind oglinda lacului și mișcarea perechilor care dansau mai la o parte. Așa zisul dans nu era decât o babilonie de mișcări dezordonat și inestetice de oameni total lipsiți de pregătire dar care voiau cu ardoare să-și „trăiască clipa.” Imaginea era dintre cele mai grotesci și supără ochiul căutător de frumuseți estetice.

In afîrșit, Emil împinse barca în apă. Gina păstra echilibrul și el o conduse cîțiva metri pînă cînd apa începu să-i treacă de cenușă. Sări apoi în ea și începu să vislească cu putere. Valurile erau puternice la mal și tindeau să reapropie barca careabea înainta puțin cîte puțin.

In primul minut Emil fu ud pînă la piele de stropii care-l împroșcau în continuu. Gina deasemenea în primele minute începu să sufere de frig. Dar nu spunea nimic. Nici unul nu deschidea gura. Loviturile vislelor care uneori loveau cu putere creasta vreunul val, erau singurele sgomote care oarecum nu se încadrau în zgomotul firesc al mării.

Noaptea era întradevăr neagră. Abea de se putea vedea pînă la cîțiva metri. Înainte parcă era o prăpastie de întuneric ce avea în el ceva însăracintător. Înapoi însă deși era la fel de întuneric, se distingea o dungă de altfel, un fel de negură care indica prezența târmului. Din loc în loc se distingeau scări luminoase. Erau luminile târmului care încă nu se topiseră în întuneric.

In mijlocul valurilor care se agitau și mișcau barca Emil și Gina păreau că sună în mijlocul lavei unui vulcan pierdut într-un întuneric de început de lume. Strîngerea de înimă pe care o simtiseră în clipă cînd, de pe mal, priviseră în întunericul nepătruns era acum mult intensificată de continua mobilitate a bărcii care avea asupra sufletelor lor un cifat efect neliniștititor.

Emil vislea cu putere și brațele i se încordau ca niște cange luptând cu îndărâtnicia valurilor care voiau parcă să-i impiedice să părăsească târmul acestei țări care fusese închisoarea timeretii lor. Dar cu toată această aparență, Emil își dădea seama că barca se depărta totuși mereu.

Cîntinuă să vislească cu putere și de la un timp observă că înaintarea bărcii debonise mai lină iar efortul său dădea roade mai bogate. Iși spuse că trebuie să fie la oacecare depărtare de mal unde valurile nu mai tind să se îndrepte spre mal.

După alte cîteva minute senzația de înaintare devine și mai puternică. Barca continua să se clătine dar nu mai era împinsă înapoi. Mersul ei era de înaintare continuă. Vislele începură și ele să nu mai ridice perdele de stropi și în scurt timp apa închetă să mai pătrănească în barcă.

De la un timp orice lumină care se zărise puțin mai înainte pe târm, dispăruse complet. Pe măsură ce barea înaintase în mare, dunga ce arătase mai înainte că acele rămăseseră târmul, dispără și privind înapoi Emil avea senzația că acele se luminase. Barca se găsea acum în centul unei cetăți de parcă din ea însăși să ar fi liberată o lumină difuză care permitea să se zărească pînă la cîțiva metri împrejur. Totuși întunericul era negru în jur încît cîteodată Emil, pentru a se uita la busolo avea nevoie să-și apropiie mâna pînă înspre ochi.

Sgemetul surd al valurilor, dispăruse acum complet. Înaintarea bărtii părea acum fearte zgometeasă astfel că Emil de cîteva ori se oprișe din vislît și ascultase cu atenție în jur. Părea că bruse în jur coborîse tăcerea. Era o liniste de început de lume. Numai un vuiet imprecis și deosebit de odihnătă se remarcă din linisteasă a ceasta stăpînă. Clipocitul valurilor și plescăitul vîslelor în apă fi părea lui Emil un adevărat vacarm și de nunumărate ori avea tendința de a se opri și de a asculta în jur. Avea senzația stranie că barca înaintează pe un lac la foarte mică depărtare de târmuri. Si totuși știa că de cîteva minute înainta în mare.

Senzația grăță fu cea care îl încercă apoi. Gina căre tăcea mereu fi spuse acum că și ei fi este rău. Emil se așteptase la acest rău de mare dar își spuse că trebuie să-l depășească printr-un efort de voință dacă va fi posibil. Nu avea altă posibilitate de a se antrena și de a se obișnui. Si întradevăr după încă o jumătate de oră de înaintare pe această întindere imposibilă, o ușoară ameteasă luă locul gretiei de mai înainte și fi dădu un sci de sfîrșeală care se localiză undeva în creer. Gina se plingea și ea în șeaptă și plecase capul între genuchi și parcă astfel ar fi putul să-și calmeze răul acesta.

Dar ceea ce era mai supărător după o oră de la această plecare era frigul. Nu aveau la ei nici un fel de haine mai groase, deși știau că vor avea de luptat cu acest frig. Gina era din ce în ce mai suferindă și Emil

~~nu putea să-o ajute cu nimic. În privința frigului numai trecerea acestei nopti o putea ajuta odată cu răsăritul searelui. Emil își spunea în sine să că odată trecută această primă noapte, lucrurile aveau să se rezolve de la sine. Stia că numai psihie și totul se va schimba din clipă în care va auzi zgometul motorului~~ www.academilul.ro ~~pernit.~~

Cum Gina tăcea și ea, Emil se lăsa pradă visării, continuând totuși să vislească. Clipocitul creștelor care se înmedau în ochiuri de săpă apă dădea o atmosferă de început de eră geologică. Emil care trăia acum înția că ră sentimentul aceasta de măreție a mării era tulburat. Nu se putu abține să nu gîndească: „Cât de măreață este întradevăr marea!” Se gîndi că atîția amu nu avusesese cunoștință de acest lucru. Trăise fără să încerce vreodată revelația acestei măreții. Trăind în mijlocul orașului, în mijlocul oamenilor avusesese mereu în subconștient iluzia că toată natura este făcură anume pentru existența omului, că totul în jur, marea, oceanul, muntele, deșertul înt în funcție de ființa umană. Dar acum în mijlocul acestei intinderide apă, în condițiile acestea de singurătate, mintea sa parcă retrăia sentimentul pe care omul l-ar fi avut de ar fi existat înaintea apariției sale. Era un sentiment pe care poate cosmonauții americani ce au debarcat pentru prima oară pe Lună, îl vor fi avut.

Spuse cu voce tare:

— Omul s-a îndepărtat de natură. Deși trăiește în mijlocul ei, s-a îndepărtat de înțelegerea aceastei nături. Ori poate că numai inflația aceasta de oameni a creat o altă natură, prin sine însăși. Peate că numai singurătatea poate că recreeze sentimentul aceasta de grandeare încercat în fața naturii.

Gina tăcea privind și ea înținderea nesfîrșită de apă. Emil o simțea suferind de frig și pătrunză mai ales de un sentiment de neliniște de teamă în fața acestei singurătăți. Dar el dimpotrivă se simțea bine în mijlocul acestei mori calme. Ar fi vrut să fie departe de târm pentru ca primejdia oamenilor să nu mai planeze asupra sa. Alt sentiment pe care îl încerca era acela că natura chiar își momentele ei de turbare nu era poartă permisă atât de josnic pe ură cum sănt oamenii. Avea sentimentul ciudat că marea aceasta în nesfîrșirea ei era mai aproape de conștiință decât însuși omul. Si deci că ei nu aveau de ce să se teamă de ea. Căci răul care putea veni, era cel din partea oamenilor. Ii fusese teamă de mare înainte când se hotărise să gacă această traversare. I se păruse de multe ori această evadare periculoasă din cauza mării. Dar acum se gîndeau că singura primejdie pe care ei era din partea oamenilor. De ei trebuiau să se ferească.

Acum se putea auzi clar zgomotul unui motor puternic de șalupă probabil. Emil fi făcu semn Ginei să tacă și-i spuse în șoaptă:

- Grănicerii.

Ar fi vrut să vislească, să se depărteze, dar nu putea ști din ce direcție venea șalupa. Zgomotul venea par că de pretudindeni din jur. Continuă deci să aștepte un timp fără să facă vreo mișcare. Apoi distinse clar în intunericul din jur o lumină la o distanță pe care n-o putea aprecia. Dar nu putu lua nici o hotărâre deoarece lumina părea că stă pe loc. Iși dădu seama că și zgometul motorului parcă închetinise.

Ii spuse Ginei în șoaptă:

- Acum s-a opnit de tot. Ne-au văzut.

Intradevăr zgometul motorului amuțise cu totul iar Emil putu zări aproximativ că luminița ce străluceea în fața lor se contura pe un fond mai închis decât noaptea din jur.

Apoi se putură auzi voici pe puntea vasului bănuit în intuneric. Cineva discută un timp apoi se auziră ordine date cu vocea joasă. Cineva pronunța cuvîntul barcă.

Emil voi s-o linistească pe Gina cu un gest, cînd desluși clar o voce groasă care răsti:

- Ce să mai somăm?!

Gîndul că s-ar putea să traga în ei fi veni fulgeră tot. Gina care auzise și ea fi privea cu teamă fără să îndrăznească să rostească ceva. Se gîndi că tetuși poate nu vor trage fără să someze, că oricum vor fi trecut timburile în care legalitatea era completă besocotită. Si aproape că și muscă pumnul de regret că nu pornise motorul din primele minute de cînd se desprinsese de mal. Ar fi fost o altă desfășurare a seriei de evenimente. Emil simțea că trebuie să spună ceva Ginei care fi privese neîncetat, ceva care să linistească, dar mintea fi rationa rapid asupra a ceea ce ar fi fost mai bine să facă. Auzi din nou glasuri pe puntea salupei, apoi din nou ordine.

Sî dintr-o dată, o rafală scurtă de pistol mitralieră răpăi în liniste intunericului. Fusese numai o puțină de scînteie electrică. Emil întorcîndu-se mai avându-l pe Gina cum se apleacă cu capul înainte și cum se prăbușește în valuri. Barca dezumflată dezechilibră și tot din ea se răsturnă afara în lacul lui roși recăpătă echilibrul, Gina dispăruse.

Văzind-o dispărind sub valuri, Emil rămase ca paralizat. Nu schită cîteva secunde nici un gest, numai mintea îi lucra repede. Era un fel de aşteptare încordată ca ea să revină la suprafaţă. Nu putea crede că ea să fi fost definitiv pierdută. Dar apoi în mintea sa se făcea parcă dintrodată vid, parcă tot conținutul creerului fusese golit pe loc pentru a face loc unui singur gînd.

„Trebuie să o salvez.”

Barca care fusese și ea lovită de gloanțe era acum plină cu apă și se scufundase într-o parte. Cîteva obiecte pluteau pe lîngă ea ca rămasițele unui naufragiu. Bidoanele cu benzină se scufundaseră pete căci Emil nu le mai sărea.

Emil sărea numai, în apropiere, o masă întunecată cum creștea înspre el. Începuseră să se rărească conturul unei ambarcațiuni milizare din cele ce văzuse de cîteva ori în portul militar. Reflectorul care mai înainte era numai el singur împreună cu ffisia de lumină, începuse acum să contureze puntea salupei ci siluttele cîtorva militari.

Emil nu mai așteptă ca această salupă să se aprîbie și se aruncă în apă în căutarea Ginei. Trebuia să o ajute dacă mai putea înainte ca salupa să fi fost lîngă el și să-l ridice. Dar în jur în mijlocul valurilor nu se sărea nimic. Strigă de cîteva ori:

- Gina! Gina!

Nu răspunse nimeni.

Se auzea numai ggomotul valurilor, un fel de vuiet amestecat cu cee, ce gîndeia el că este huruitul motorului salupei. Dar acum nu se mai gîndeia la altceva decât la faptul că în jurul său era pustiu. Gina nu era la suprafață. În minte îi stăruia un gînd parcă indiferent în obiectivitatea să ciudată. Amume că Gina fusese impuscară și că se scufundase definitiv. Emil judeca acum că și cum n-ar fi fost vorba de el ci de altcineva, de înțimplare străină lui. Faptul că se găsea în mare deasupra unei prăpăsti cu apă nu-l mai înspăimînta. Parcă era în elementul său.

Se scufundă cu îndrăzneală și începusă înnoate în toate direcțiile în speranta că va întîlni trupul Gina. Fu nevoit să revină la suprafață căci nu mai avea aer în plămâni. Se scufundă apoi din nou nu înainte de sări lîngă el chiar o umbră dură care își spuse că era

șalupa militară. Nu o luă în seamă și își continuă înfri-
gurat căutarea. Se scufundă de data asta mai mult și
înotă în toate direcțiile. Simțea cum mișcarea valurilor
îl mișcă în direcții diferite, un fel de rău parcă îl cu-
prindea în mișcarea aceasta. Si cum înăsta astfel, gîndul
că n-o va găsi fi pătrunse pentru prima oară în minte
înfășurat într-o durere acută care îl rupse tesuturi
imateriale undeva în suflet. Un fel de panică îl cuprin-
se ființa iar sub apă chipul î se schimpașă fără voie
într-un accez de plind. Dădu drumul la aer și se sufo-
că. Fu nevoie să se întoarcă la suprafață.

Se lovi cu capul de ceva solid și durerea îl dădu
săt curs gîndurilor. Iși spuse că va fi luat pe șalupă
și nu va mai putea s-o găsească Pe Gina. De atunci începu să se scufunde repede și să fie deconvențional în
toate direcțiile. Dar fără vreun rezultat. Gina nu mai
era în preajmă.

Cînd trebui să revină la suprafață se simți apucat
de mîini și de păr și ridicat în valuri pînă cînd sim-
ți sub picioare soliditatea punții salupei. Nu putu ve-
dea bine chipurile celor care îl ridicaseră căci acestia
îl trăgeau de păr și durerea îl ailea să-si încline mult
capul pe spate.

Vru să privească întinderea de apă din jur și încer-
că să întoarcă capul, dar gestul cesta fu urmat de o
lovitură pe care o primi în obraz lîngă ochi care-l făcu
să închidă pleacapele pentru o secundă. Cînd redeschide
ochii în ochiul stîng parcă î se prelingea singură și mihi
de întepături îi anesteziau parcă întreaga față. Cîteva
alte lovituri nu-l mai afectară atât de direct. Numai
senzația de greață provocată de o lovitură în stomac îl
făcu să se moleștească. Dar brate puternice îl susțineau
și-l tîrau către mijlocul punții.

Sup loviturî Emil putu să răstească, fără să se pom-
tă apăra. în vreun fel:

- Mai eram cu cineva. Căutați-o!

Dar cu și cum vorbele acestea ar fi dat un semnal,
loviturile devinîră mai dese și mai puternice. că Emil s-
ti cum pe față ceva cald îl mînjește și-i pătrunde în
gură. Cineva îl înjura ci vocea groasă:

- Putu-ți gura mătii de fugă nenorecît.

Încercă să întoarcă iar capul înspre locul unde Gina
fusesese lovita degloanțe dar fu impiedicat de o nouă ser-
de lovituri.

Emil era paralizat complet ca și cum i săr fu făcut o anestezie puternică. Dar mai mult era un fel de inertie sufletească. Gîndurile fi veneau cu o repeziciune uluitpare în cap ceea ce nu dădea posibilitatea vreunui simțămînt să se stabilizeze în suflet. Iși sonsea din cîm în cînd în noiamul de gînduri: „A mutit Gina. Au împuscat-o.” Dar asta era numai o constatare dincolo de neprezarea adecvată a lucrului în sine. Era numai o noțiune teoretică. Ceea ce era real, era prîspetinea aerului de mare care fi umplea pieptul. Si mai era și acea briză în începutul acesta curat de zi. Era singurul lucru prim care Emil mai lua contact cu lumea înconjurătoare. Se și ti izbit din plin în față de ceva tare și o senzație de grăță puse stăpînire pe el. Parcă durerea ar fi venit de undeva din stomac. Dar stia că fusese lovit în față. Gîndi: „A fost un pat de armă.” Căută după un timp să zarească cine avea o astfel de armă între cei care fi lovesau acum. „El m-a lovît.” identifică el. Loviturile celelalte care nu-l durea de lec fi veneau parțial ca o apăsare bijecuvîntată. Veneau aceste loviturî parcă odată cu acea briză ce-i deschise sufletul. Cineva dintre cei trei care-l băteau fi împinsă și Emil fi pierdu echilibrul prăbușindu-se pe punte. Atunci se gîndi: „Mă bat!” Ca și cum numai acea cădere ce corespunse oarecum cu o senzație de cădere morală, l-ar fi readus la realitate. Si în clipa în care se restogolea pe punte prinse și repeta mecanic, repede, repede: „Mă bat! Mă bat! Mă bat!” Si gîndul acesta fi umplu pe dată de o furie cleocotitoare. „Mă bat, mă bat” fi repeta și si apoi fi veni și gîndul: „Asa au omorît-o pe Gina.” Se gîndi o fractiune de secundă: „Unde er sta acestia? E imposibil să afli unde sunt!” Apoi fi aduse aminte că Gina fusese împucată cu cîteva secunde în urmă. Nu mai putu să-și continue gîndul. Se prăbuși din restogolit pe spate și deschise ochii într-un mod însărcinat, ca și cum gestul acestei demenție l-ar fi ajutat să uite ceea ce de fapt abea acum rezolvase. În timp ce gîndurile fi năvăleau ca o disperare în suflet, din piept prinseră ai ieși să te ienituri care nu mai semănau cu nimic. Începu să plîgă cu nițte suggerîuri mirate care se transformau în nițte rîglituri obscene ce-i schimboseau față. Din lumea înconjurătoare nu mai putu observa decît trei fețe lungenițe descompuse de mirare și de stupefație care se holbau acum la el. Nu mai simțea nici un fel de lovitu-

ră. Gîndii ca un operat: „Sufăr. Tot corpul îmi este numai plins. Începu să icnească și să se izbească cu capul de ceva tare și o amețeală îl cuprinse. Îi păm că a găsit salvarea și începu să se lovească tare cu fruntea de muchia metalică. Si pe măsură ce-și izbea fruntea, gîndul „Au impuscat-o” fi venea din ce în ce mai rar parcă trimis înapoi de reculul loviturii învelit în vată. Iși spuse repede, acum complet amețit: „Trebuie să mor. Nu mă mai pot trezi. Dar deși făcea miscarea grotească cu corpul de a-și impinge capul în muchia de metal, nu mai simțea lociturile în teastă. Si vedea fețele celor trece care îl ridiceau de mîni și de picioare și tîrau undeva. „De m-ar crânca în apă” își spuse. Si din nou fi năvâli gîndul că Gina e moartă. „Nu, nu mă mai pot trezi la viața aceasta. Nu pot să suport. Nu, nu suport” repeta întruna. Începu să plângă cu sughituri și jalea de a nu putea avea parte de o lacrimă îl înnebuni. În minte începând să-i colinde amintiri legate de viața trăite de el alături de gina. O vedea mereu rîzind sau supărată și mereu îmbrăcată în rochile pe care le iubise nespus. Iși frămînta idiotizat fata cu mîinile care îi erau libere de parcă ar fi vrut ca în felul acesta să scape de imaginile ce-i veneau din amintire. Dar în același timp își dădea seama că acele imagini se proiectau undeva pe un ecran din interiorul său pe care nu avea cum să-l sfîrșie. Începu atunci să-și balansese capul dintr-o parte întralaltă. O amețeală îl cuprinse și-l împiedică să-și mai urmeze balansul dement. Anumindu-i gîndul conștient al gestului. Un snop de lăcimi se întoareseră cînd erau gata să-și izbucnească. Începu atunci să repete încet ca o litanie, cu vece tare:

- Moartă. E moartă...

Ultimul gînd tensionat care-l mai bîntui fu: „Dacă aș putea crede în Dumneze! Dar nu pot, nu pot nu pot.” Apoi aerul sărat și limpede al dimineții fi pătrunde szfletul. Cu ochii deschiși urmărea cu privirea fixă, linia mereu unduitoare a mării pe cînd era dus undeva de brațe puternice. O lavă nemărginită se întindea spre orizont. Pe suprafața ei să încheieau mici creste care pareă se trăgeau unele pe altele prinț-o forță ascunsă. Era parcă o trecere mereu a formelor în alte forme. Si pe deasupra micilor virfuroi cîtreiera un vînt metalic care îl pătrundea acum prin haine, mîngindu-l. www.arhivaexilului.ro

oară simți cum se cufundă într-un gol și ~~nu~~^{nu} apoi odată cu asta, suferința fncetă brusc iar ~~în~~^{în} gîndurile prinseră să-i circule prin craniu slobode de orice constrângere și control.

Cîteva secunde fi purtat pe niste trepte, apoi se simți arunca de la o carecare înălțime pe niste baloturi de prelată. Dar înainte de a cădea, mai avu timpul să privească cum marea năvălea pareă spre el ca un univers incomensurabil. Si mișcarea aceasta fi pără ca e aspirație de libertate, o întindere chemătoare fi pără marea. Apoi cerul fu închis și în beznă Emil fi simțea gîndurile, pentru o clipă orinduite de chemarea aceea a mării, răvășindu-se din nou. Iar gîndul la imaginea Laurei care se ridică din nou în mintea sa pustiită, fi reteză de pe buze verbele care curgeau din nou acum fără sit:

- Inchis...Inchis... Inchis...

SPIRSIT